

מסכת ביצה

מתניתין

ביצה שנולדה ביום טוב בית שמאי אומרין תיאכל ובית הללאומרין לא תיאכל׳ בית
שמאי אומרין שאור כזית וחמץ ככותבת׳ ובית הללאומרין זה וזה כזית׳ השוחט
חיה ועוף ביום טוב׳ בית שמאי אומ׳ יחפור בדקר ויכסה׳ ובית הלל אומ׳ לא ישחוט לא
אם כן היה לו עפר מוכן ומודים שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה ושאפר כירה מוכן׳

גמר

במאי עסיקינן אילימא בתורנגולת העומדת לאכילה׳ מאי
טעמיהו דבית הלל אוכלא דאיפרת הוא׳ ואי בתרנגולת העומדת לאכילה לגדל ביצים
מאי טעמיהון דבית שמאי מוקצה הוא׳ ואוקמה רבא בתרנגולת העומדת לאכילה׳
וביום טוב שחל להיות אחר שבת׳ ומשום הכנה׳ וקאסבר רבא כל ביעתא דמתילדא
האידנא מאתמל גמרא׳ רבא לטעמיה דאמר רבא והיה ביום הששי והכינו׳ חול מכין
לשבת וחול מכין ליום טוב׳ ואין יום טוב מכין לשבת׳ ואין שבת מכינה ליום טוב׳
אמ׳ ליה אביי אלא מעתה יום טוב דעלמא תשתרי׳ גזרה יום טוב דעלמא אטו יום
טוב דאחר שבת׳ אמ׳ ליה ומי גזרינן׳ והא תנא השוחט את התרנגולת ומצא בה
ביצים גמורות מותר לאכלן ביום טוב ואם איתה נגזור משום דמתילידן ביומיה׳ אמ׳
ליה ביצים גמורות במעי אימן מילתא דלא שכיחא׳ ומילתא דלא שכיחא לא גזרו בה
רבנן׳ איתמר שבת ויום טוב רב אמר׳ נולדה בזה אסורה בזה׳ ור׳ יוחנן אמ׳ נולדה
בזה מותרת בזה׳ וקא מיפלגי בהכנה—דרבא׳ דרב אית ליה הכנה דרבא׳ ור׳ יוחנן לית
ליה הכנה דרבא׳ וקימא לן כרב׳ דאמר רבא הלכתא כותיה דרב בהני תלת בין לקולא
בין לחומרא חדא הא דאמרן׳ ואידך דאיתמר שני ימים טובים שלגליות׳ רב אמ׳ נולדה
בזה מותרת בזה׳ ורב אסי אמ׳ נולדה בזה אסורה בזה׳ וביצה דמתילדא בשבת
או ביום טוב לא מיבעיא למיכלה דאסיר לא אפלו לטלטולה נמי אסיר׳ דתניא אחת ביצה
שנולדה ביום טוב ואחת ביצה שנולדה בשבת אין מטלטלין אותה לכסות בה את הכלי׳ ולא
לסמוך בה כרעי המטה אבל כופה עליה כלי בשביל שלא תישבר׳ דלית הלכתא כר׳
יצחק דאמ׳ אין כלי ניטל אלא לדבר המטלטל בשבת וספיקה אסור ואם נתערבה באלף כולן
אסורות׳ פי״ר ספיקה אסור אי לא ידעה אם נולדה בחול או ביום טוב אזלי לחומרא
דספיקא דאוריתא הוא כדרבא דאמ׳ משום הכנה דכת׳ והכינו׳ ורב אשי מוקים לה אפלו
בספק יום טוב וספק חול דכיון דיש לו מתירין דלמוצאי יום טוב תשתרי אזלינן לחומרא
והינו טעמא דספק מוכן דאסור ואפלו באיסורא דרבנן כיון שיש לו מתירין וכל שכן
בדאוריתא כגון שיש מאותו המין במחובר ואם נתערבה באלף כולן אסורות דאע״ג
דכל איסורין שבתורה בטילין ברוב או בששים הני מילי אותן איסורין דלית להו תקנה
עולמית כגון חילב ונבלה וביצת נבלה דאי לא שרית ליה השתא בששים לא משתרי לעלם
אבל ביצה שנולדה ביום טוב שנתערבה בששים דאיסור שלה אינו נוהג לא יום אחד
דלמוצאי יום טוב פרח ליה איסורא ליכא הפקר בדבר אם נאסור הכל עד מוצאי יום טוב
הולכך אמרינן אפלו באלף לא בטיל כיון שיש לו מתירין׳ ויש לפרש דהאי דנתערבה

באלף כולן אסורות לא מיירי בביצת ספק לא בודאי דבודאי מחמרינן ביה כיון דישלן מתירין ·
אבל בביצת ספק לא מחמרינן כולי האי שאין לנו איסור ספק שיאסר ביה · אאל׳ יהודה ואמרי
דאין חשוב אלא ששה דברים בלבד · ר׳ עקיבה אומ׳ שבעה · ואלו הן · אגוזי פרך ·
ורמוני באדן · וחביות סתומות · וחליפות תרדין · ודלעת יונית · וקולפי כרוב · ור׳
עקיבה אומ׳ אף ככרות שלבעל הבית · דאמרי רמוני באדן אסורין בכל שהן · כיצד
נפלה אחת מהן לרבוא · ומרבוא לרבוא אסור · ואיתה להא מילתא בפרק כל הזבחים
ויש לומ׳ אע״ג דרבנן לא מודו ליה לר׳ יהודה התם משום דהוי דבר שאין לו מתירין · אבל
בדבר שיש לו מתירין אליבא כדברי הכל מחמרי ביה תרי חומרי · רבתי ז״ל והאי
דאמרי שבת ויום טוב נולדה בזה אסורה בזה לא שנא שבת ואחרין יום טוב · ולא שנא
יום טוב ואחרין שבת דקימא לן · כדרבא דאמ׳ חול מכין לשבת וחול מכין ליום טוב ·
ואין יום טוב מכין לשבת ולא שבת מכינה ליום טוב · ותנא נמי נולדה בשבת תאכל
ביום טוב · ביום טוב תאכל בשבת · ר׳ יהודה אומ׳ משום ר׳ אליעזר עדין היא מחלוקת
שבית שמאי אומ׳ תאכל · ובית הלל אומ׳ לא תאכל · וקימא לן כר׳ יהודה ·
פיסקתא בית שמאי אומ׳ תאכל · ובית הלל אומ׳ לא תאכל · כלומ׳
בו ביום · והאי דנקט תאכל ולא תאכל · ולא דנקט מותרת ואסורה משום דעיקר
הנאת ביצה אינה אלא לאכילה · או נמי משום דלא תאכל הוא ביום טוב ואסורה משמע
לעולם · אושפיזכאנה דרב אדא בר אהבה · והוא בעל הבית שרגיל להתארח
אילן · הוו ליה הנך ביצים מיום טוב לשבת · שהיום נולדו והיה רוצה לאכלן למחר
בשבת · אתו לקמיה אמ׳ ליה מהו למטוינהו · כלומ׳ לצלותן · האידנא ומיכלינהו
למחר · אמ׳ ליה מאי דעתך דפשיטא לן דמותרין משום דקימא לן · דבר׳ יוחנן
הלכה כר׳ יוחנן · מיהן בטלטול האידנא אסור · עד כאן לא קאמ׳ ר׳ יוחנן אלא לגמעה
למחר · אם יום טוב קודם לשבת · אבל ביומה לא · ותנא אחת ביצה שנולדה
בשבת · ואחת ביצה שנולדה ביום טוב אין מטלטלין אותה לא לכסות בה את הכלי ולא
לסמוך בה כרעי המטה · אושפיזכאנה דרב פפא ואמרי לה ההוא גברא דהוה ליה הנך
ביצים משבת ליום טוב · אתא לקמיה דרב פפא · אמ׳ ליה מהו למיכלינהי למחר · אמ׳
ליה ז״ל האידנא ותא למחר דרב לא מוקים איסורא מיומא טבא לחבריה מש׳ שכרות ·
כי אתא למחר · אמ׳ ליה איכו השתא אשתלי · ואמרי לך רב ור׳ יוחנן הלכה כרבי
יוחנן · הכי אמ׳ רבא הלכתא כותיה דרב בהני תלת בין לקולא בין לחומרא · תלת שבת
ויום טוב ושני ימים טובים שלגליות · נחלק להקל · והשלישי בשני ימים טובים שלראש
השנה נחלק להחמיר · חיבור כל שאסור בשבת בין שהוא משום דומה למלאכה
או מביא לידי מלאכה · בין שהוא משום שבות הריזה אסור ביום טוב אלא אם כן היה בו
צורך אכילה וכיוצא בה אם דברים שהן מותרין ביום טוב כמו שיתבאר בהלכות אלו וכל שאסור
לטלטלו בשבת אסור לטלטלו ביום טוב אלא לצורך אכילה וכיוצא בה · וכל שמותר
בשבת מותר ביום טוב · ויש ביום טוב מה שאין כן בשבת איסור מוקצה שהמוקצה אסור
ביום טוב ומותר בשבת מפני שיום טוב קל משבת אסרו בו המוקצה שמא יבואו לזלזלבו ·

כיצד תרנגולת העומדת לגדל ביצים · ושור העומד לחרישה · ויוני שובך ופירות
העומדין לסחורה כל אלו וכיוצא בהן מוקצה הן ואסור לאכול מהן ביום טוב עד שיכין אותן
מבעוד יום ויחשב עליהן לאכילה · אבל בשבת הכל מוכן אצל שבת ואינו צריך הכנה ·
וכשם שהמוקצה אסור ביום טוב · כך הנולד אסור · חול מכין לשבת וחול מכין ליום
טוב · אבל אין יום טוב מכין לשבת · ולא שבת מכינה ליום טוב · לפיכך ביצה שנולדה
ביום טוב אחר השבת אסורה אע״פ שהתרנגולת עומדת לאכילה ומאמש נגמרה הביצה הואיל
נמצא שבת מכין אותה ליום טוב ואסרוה בכל יום טוב גזרה משום יום טוב שאחר שבת ·
וכן ביצה שנולדה בכל שבת גזירה משום שבת שאחר יום טוב · וכשם שאסור לאכלה אקורה
כך אסור לטלטלה ואפלו נתערבה באלף כולן אסורות שהרי למחר יותרו הכל · וכל
דבר שיש לו מתירין אפלו באלפי אלפים לא בטיל · השוחט תרנגולת ביום טוב ומצא
בה ביצים גמורות הרי אלו מותרות שאין זה מצוי תמיד · ודבר שאינו מצוי לא מקרה
לא גזרו בו · שני ימים טובים שלגליות שתי קדושות הן ואינן כיום אחד · לפי כך
דבר שהוא מוקצה ביום טוב ראשון או שנולד בראשון אם הכין אותו לשני הריזה מותר ·
כיצד ביצה שנולדה בראשון תיאכל בשני · חיה ועוף שניצודו בראשון יאכלו
בשני · [illegible] שנעקר בראשון יאכל בשני · אבל ביצה שנולדה
בראשון שלראש השנה אסורה בשני וכן כל כיוצא בזה · שבת הסמוכה ליום טוב
ונולדה ביצה באחד מהן אסורה בשני · וכן כל כיוצא בביצה ואפלו נולדה ביום טוב
לא תיאכל בשבת הסמוכה לו · אמ׳ ר׳ יוחנן ועצים שנשרו מן הדקל בשבת אסור
להסיקן ביום טוב משום הכנה · דרבא ואם נשרו מן הדקל ביום טוב אסור להסיקן
בפני עצמן ביום טוב משום דהוו להו נולד ואסרי ליה ורבנן גזרה שמא יעלה ויתלוש
עביד להו כדרבא מתנה דאמ׳ רבא מתכה עצים שנשרו מן הדקל לתנור הדקל
אבל אם נשרו מן לתוך התנור ביום טוב מרבה עליהן עצים מוכנים ומסיקן ואע״ג
דקא מהפך בהו כיון דרובא התירא ניניהו הנך בטלי ברובא ובהתירא קא מהפיך ~
ואע״ג דקימא לן אין מבטלין איסור לכתחלה · הני מילי איסורא דאורייתא ·
אבל איסורא דרבנן מבטלי ליה לכתחלה ואע״ג דקימא לן כרב אשי דאמ׳ כל דבר
שיש לו מתירין אפלו באלף לא בטיל ואפלו בדרבנן והני עצים שנשרו מן הדקל
ביום טוב דבר שיש לו מתירין הן דהיום הן אסורין ולמחר הן מותרין · הני מילי
היכא דאיתיה לאיסורא בעיניה אבל הכא מיקלא קלי איסוריה כי הוה איסורא דאתי
כגון כזית חלב או נבלה שנפל לקדרה שלבשר ואין בה ששים מהתירא אסור שיוסיף
עליה עשרה או עשרים זתים מהתירא כדי שיהיה בין הכל ששים ותשתרי · אבל
איסורא דרבנן מבטלינן לה לכתחלה · ואיסורא דהכא ליתיה אלא מרבנן גזרה שמא
יעלה ויתלוש דהכי משמע ממה דאמרי בפסחים בפרק ואלו עוברין בפסח שה אחד
ממאתים ממשקה ישראל ומוכח׳ משם דשה הבאה מאפר ושחטו ביום טוב דאותר
שמ׳ דמוקצה מדרבנן הוא ולכתחלה מבטלינן ליה · ואע״ג דקימא לן כרב אשי
דאמ׳ כל דבר שיש לו מתירין אפלו באלף לא בטיל ואפלו בדרבנן והני עצים שנשרו
מן הדקל ביום טוב דבר שיש לו מתירין הן דהיום הן אסורין ולמחר הן מותרין ·

הני

הני מילי היכא דאיתיה לאיסורא בעיניה אבל הכא מיקלא קלי איסוריהו · והני מילי
היכא דאיתיה לאיסורא בעיניה כי התם שהביצה היא האסורה וקימא לאיבוד לפי כך
חשוב איסור נשלה · אבל בעצים איסור מוקצה ואינו מהפך עד שהובערו רובן ~
במנהג כל המבעירין אינו חשוב איסור דידהו ובטלין גם בימין בשמרבה עליהן עצים
תיבור עצים שנשרו מן הדקל ביום טוב אסור להסיקן מפני שהן נולד ואם נשרו בתוך
התנור מרבה עליהן עצים מוכנים ומסיקן וכן כלים שנשברו ביום טוב אין מסיקין
בהן מפני שהן נולד· אמ' ואבא מיתקנת רבן יוחנן בן זכאי ואילך ביצה מותרת
ביום טוב שני שלראש השנה · דתנן משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי
שיהו מקבלין עדות החדש כל היום· אמ' ליה אביי והא רב ושמואל דאמרי תרויהו
ביצה אסורה ופריך לא קשיא הא לן והא להו ואסיקנה רבא אמ' אף מתקנת רבן
יוחנן בן זכאי ואילך ביצה אסורה מי לא מודה רבן יוחנן בן זכאי שאם באו עדים מן
המנחה ולמעלה שנוהגין אותו היום קודש ולמחר קודש אלמא קדושה אחת היא ·
וביצה אסורה בתרויהו ושמע מיהא דבני ארץ ישראל צריכי למעבד שני ימים טובים
שלראש השנה· פי' מתקנת רבן יוחנן בן זכאי שתיקן שמקבלין עדות העדים
שבאו לפנינו ביום שלשים לאלול שמעידין שראו את הלבנה בו ביום אפ' לא יבאו
קודם המנחה אלא אחר המנחה הרבה מקבלינן עידותן ומקדשין ביום שלשים שיהיה
ראש חדש תשרי וממנו מונין ליום הכפורים שהוא עשרה בו ולכל מועדי החג נמצא
דכשהיו מקדשין יום טוב במאחרת שהוא יום שלשים ואחד לא היה כי אם לחומרא
בעלמא וכיון דמשום חומרא הוא נמצא דשתי קדושותיהן ונולדה בזה מותרת בזה·
אמ' ליה אביי כן ביצה אסורה לאחר תקנת רבן יוחנן בן זכאי דהא רב ושמואל ~
לאחר תקנה הוו וקא אסרי בשני ימים טובים שלראש השנה דסבירא להו דקדושה אחת
הן ופריך לא קשיא הא לן והא להו לבני ארץ ישראל שעושין יום אחד מותרת מפני
שהיו בני ארץ ישראל מקדשין על פי הראיה כשהיה בית המקדש קיים והיה שם קלקול
לשיר שלמנחה דהא אינו דומה שיר שלמנחה שלחול לשיר שלמנחה שליום טוב·
כדאמרינן בראש השנה ובאותו זמן היו קדושה אחת · אבל משחרב בית המקדש
דליכא משום קלקול שיר לא עבדינן תרי יומי אלא משום ספיקא ושתי קדושותיהן
ולפיכך נולדה בזה מותרת בזה אבל לן ודאיכון בני בבל שהיו עושין לעולם
אפלו כשהיה בית המקדש קיים ובאו עדים בחצי היום שלא היו עושין בארץ ישראל
אלא יום אחד ובבבל היו עושין שני ימים והיו נוהגין בקדושה אחת לפי שהיו חוששין
שמא באו עידים לירושלם מן המנחה ולמעלה ואם הוא כן עיקר יום טוב שלראש
השנה בשני שהוא יום שלשים ואחד לאלול וממנו מונין ליום הכפורים ולחגים
וכי היכי דבאותו זמן היו נוהגין בבבל שני ימים טובים שלראש השנה בקדושה
אחת הם · הכי נמי אמרי אפלו כשחרב בית המקדש עבדינן תרי יומי משום
קדושה אחת· כד מעיקרא ומשום הכי ביצה אסורה ואסיקנה רבא אמ' אף מתקנת
רבן יוחנן בן זכאי ואילך ביצה אסורה אפלו לאותן שלארץ ישראל דקדושה אחת הן·

מאי לאו אודה רבן יוחנן בן זכאי שאם באו עדים מן המנחה ולמעלה אע״ג דמקבלינן
עידותן ומקדשינן אותו היום וממנו מונין ליום הכפורים ולחגים כי היכי שאם באו בחצי היום
אפלו הכי מודים בתקנת רבן יוחנן בן זכאי שנוהגין גם למחרתו יום טוב שלא עקר רבן יוחנן
בן זכאי אותה התקנה הראשונה לגמרי כשהיו בבית המקדש כשלא היו מקבלים העדים מן
המנחה ולמעלה וכי היכי דבאותו הזמן שלא היו מקבלים אותם היו נוהגין כל ארץ ישרא׳ אותן
שני ימים שלראש השנה בקדושה אחת הם הכי נמי השתא שמתקבלין אותן הן קדושה אחת
ונולדה בזה אסורה בזה לפי שלא הועילה תקנת רבן יוחנן בן זכאי לא כשאנו מונין ליום הכפורים
ולחגים מראשון מונין ולא משני לא לעולם קדושה אחת אפלו לאנשי ארץ ישרא׳ ומשום
הכי לא עקר רבן יוחנן בן זכאי התקנה הראשונה לגמרי דסבר שמא נבנה בית המקדש
ויאמרו אשתקד מי לא קבלנו עדים מן המנחה ולמעלה ולא הוינן עושין לא יום
אחד הם הכי נמי השתא שנבנה ולא ידעי דאשתקד לא היה קלקול שיר ומשום הכי
היו מקבלים עדים כל היום כולו ולא היו צריכין לעשות לא יום אחד אבל השתא
שנבנה דאיכא קלקול שיר ולא נעשה קרבן שלמנחה שליום ראשון כהוגן צריך
שנקדש יום שלמחרת לפיכך לא רצה לעקור התקנה ונעביד תרי יומי ואם תאמר
ניחוש שמא יאמרו אשתקד לא היה מונה מראשון ליום הכפורים השתא נמי נימני
להא ליכא למיחש שעמי הארץ אינן מכוונין באיזה יום אנו מונין אם לראשון אם לשני
שגם דבר זה אינן יודעין לא ששומעין לחכמי הדור אבל בעשיית שני ימים או יום אחד
דבר זה לא ישכח אפלו מתינוקות שלבית רבן ושמעינן מיהא דבני ארץ ישרא׳
צריכי למעבד שני ימים טובים שלראש השנה דהא רבן יוחנן בן זכאי לא עקר
התקנה לגמרי ואע״פ שבאו עידים מן המנחה ולמעלה והעידו שראו הלבנה נמצא
שגם בכולם היה שוה לקדש יום שלשים שלאלול ויהיה אלול חסר כדבריהם אפלו הכי
היה מצריך לעשות שני ימים אע״ג דמונין מיום ראשון הם הכי נמי השתא דיבעי בקיבעא
דירחא צריך שנעשה שני ימים ועוד שגם בזמן שהיה בית המקדש קיים בכל ארץ ישרא׳
היו עושין שני ימים מראש השנה חוץ מירושלם שמקבלין שם העדים שבשהיו באין
העדים קודם חצות או קודם מנחה גדולה אי קטנה אותן שלירושלם לא היו עושין אלא
יום אחד בלבד אבל כל בני ארץ ישרא׳ שלא היו יודעין שבאו קודם המנחה היו עושין
שני ימים שהיו מספקין חוששין שמא לא באו לא אחר המנחה ויום שני הוא עיקר ליום
הכיפורים עד שהיו למחרת או עד יום הכפורים שהיו בית דין הגדול שולחין שלוחין
יוצאין להודיעם: קודם המנחה באו העדים ותמיד שלבין הערבים הוקרב במצותו
בשיר שליום טוב וחייבין למנות מיום ראשון מאותן שני ימים שעשו כל שכן השתא
אע״ג דידעינן בקיבועא דירחא שיש לנו בארץ ישרא׳ לעשות שני ימים טובים מראש
השנה דלמא גזרי שמדא וישתכח סוד העיבור ולא ידעי דלהכי צריך לעשות שני ימים
טובים מראש השנה אפלו בארץ ישרא׳ שמא יבנה בית המקדש ויאמרו אשתקד מי לא
היינו שובתין לא יום אחד השתא נמי לא נשבות לא יום אחד ולא ידעי דאשתקד לא היה
להם קלקול בשיר וכיון שהיו יודעין בקיבוע סגיא להו ביום שלשים לבדו אבל השתא

דאיכא קלקולבשיר וצריכי כל ישרא' לשבות שני ימים שמא לא יבואו העדים עדהערב
וצריכי לשבות ממלאכה ביום המחרת׳ · חיבור׳ · בראשונה היו מקבלין
עדות החדש כל שלשים יום פעם אחת שתהו העדים מלבוא עד בין הערבים ונתקלקלו
במקדש ולא ידעו מה יעשו אם יעשו עולה שלבין הערבים שמא יבואו עדים וא׳ אפשר
שיקריבו מוסף היום אחר תמיד שלבין הערבים כשיבואו העדים עמדו בית דין והתקינו שלא
יהו מקבלין עדות החדש אלא עד המנחה כדי שיהא שהות ביום להקריב מוספין ותמיד
שלבין הערבים ונסכיהם · ואם הגיע מנחה ולא באו עדים עושין תמיד שלבין הערבים
ואם באו העדים מן המנחה ולמעלה נוהגין אותו היום קודש ולמחר קודש ומקריבין מוסף
למחר לפי שלא היו מקדשין אותו אחר מנחה · משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן
בן זכאי ובית דינו שיהו מקבלין עדות החדש כל היום כולו ואפלו באו עדים יום שלשים
בסוף היום סמוך לשקיעת החמה מקבלין עידותן ומקדשין יום שלשים בלבד׳
כל שאמרנו מקביעות ראש חדש על הראייה ועיבור השנה מפני הזמן או מפני הצורך
אין עושין אותו אלא סנהדרין שבארץ ישרא' או בית דין הסמוכין בארץ ישרא' שנתנו
להן הסנהדרין רשות שנ' ויאמר יי' אל משה ואל אהרן ' החדש הזה לכם ראש חדשים
ומפי השמועה למדו איש מאיש ממשה רבינו שכך הוא פירוש הדבר עידות זו תהא מסורה
לכם ולכל העומד אחריכם במקומכם׳ אבל בזמן שאין שם סנהדרין בארץ ישרא' אין
קובעין חדשים ואין מעברין שנים אלא בחשבון זה שאנו מחשבין בו היום ודבר זה
הלכה למשה מסיני הוא שבזמן שיש שם סנהדרין קובעין על הראייה ובזמן שאין שם
סנהדרין קובעין חשבון זה שאנו מחשבין בו היום ואין נזקקין לראייה אלא פעמים שיהיה
יום שקובעין בו בחשבון זה הוא יום הראייה או קודם לו ביום או אחריו ביום ומה שיהיה
אחר הראייה ביום פלא הוא ובארצות שהן למערב ארץ ישרא'· ומאימתי ה'
התחילו כל ישרא' לחשב בחשבון זה מסוף חכמי התלמוד בעת שחרבה ארץ ישרא'
ולא נשאר בה בית דין קבוע · אבל בימי חכמי משנה וכן בימי חכמי תלמוד עד ימי
אביי ורבא על קביעת ארץ ישרא' היו סומכין׳ כשהיתה סנהדרין קיימת
והן קובעין על הראייה היו בני ארץ ישרא' וכל המקומות שמגיעין אליהם שלוחי תשרי
עושין ימים טובים יום אחד בלבד ושאר המקומות הרחוקות שאין שלוחי תשרי מגיעין
אליהם היו עושין שני ימים מספק לפי שלא היו יודעים יום שקבעו בני ארץ ישרא' את
החודש׳ בזמן הזה שאין שם סנהדרין ובית דין שלארץ ישר' קובעין על חשבון
זה היה מן הדין שיהיו בכל המקומות עושין יום אחד בלבד ושאר המקומות הרחוקות
שבחוצה לארץ כמו בני ארץ ישרא' שהכל על חשבון אחד סומכין וקובעין אבל תקנת
חכמים היא שיזהרו במנהג אבותיהם שבידיהם׳ לפי כך כל מקום שלא היו שלוחי
תשרי מגיעין אלין כשהיו השלוחין יוצאין יעשו שני ימים ואפלו בזמן הזה כמו שהיו
עושין בזמן שבני ארץ ישרא' קובעין על הראייה ובני ארץ ישרא' בזמן הזה עושין יום אחד
כמנהגן שמעולם לא עשו שני ימים ונמצא של יום טוב שיני שאנו עושין בגלות בזמן
הזה מדברי סופרים שתיקנו דבר זה׳ · יום טוב שלראש השנה בזמן שהיו קובעין על

הראייה היו רוב בני ארץ ישר׳ עושין אותו שני ימים מספק לפי שלא היו יודעין יום שקובעין
בית דין את החדש שאין השלוחין יוצאין ביום טוב׳ ולא עוד אלא אפלו בירושלם עצמה
שהוא מקום בית דין פעמים רבות היו עושין יום טוב שלראש השנה שני ימים שאם לא באו
עדים כל יום שלשים נוהגין היו באותו היום שמצפין לעדים קודש ולמחר קודש והואיל והיו
עושין אותו שני ימים ואפלו בזמן הראייה התקינו שיהו עושין אפלו בני ארץ ישר׳ אותו
תמיד שני ימים בזמן שקובעין על החשבון׳ הנה למדת שאפלו יום טוב שני שלראש
השנה בזמן הזה מדברי סופרים׳ אין עושין יום אחד תלויה בקריבות המקום כיצד׳
אם יגיע המקום בינו ובין ירושלם מהלך חמשה ימים או פחות שבודאי אפשר שיגיעו
להם שלוחים אין אומ׳ שאנשי מקום זה עושין יום טוב אחד שמי יאמר לנו שהיו
השלוחין יוצאין למקום זה שמא לא היו יוצאין למקום זה מפני שלא היו שם ישר׳
ואחר שחזרו לקבוע על החשבון ישבו שם ישראלים שהן חייבין לעשות שני ימים
או מפני שהיה חירום בדרך שהיה בין יהודה וגליל בימי חכמי משנה או מפני שהיו
הגוים מונעין את השלוחים לעבור ביניהן׳ ואלו היה הדבר תלוי בקריבת המקום
היו כל בני מצרים עושין יום אחד שהרי אפשר שיגיעו להם שלוחי תשרי שאין בין
ירושלם ומצרים על דרך אשקלון אלא מהלך שמונה ימים או פחות וכן רוב סוריא׳
הא למדת שאין הדבר תלוי בהיות המקום קרוב׳ נמצא עיקר דבר זה
על דרך זו כך היא׳ כל מקום שיש בינו ובין ירושלם מהלך יתר על עשרה ימים גמורים
עושין שני ימים לעולם כמנהגם מקודם שאין שלוחי כל תשרי ותשרי מגיעין אלא
למקום שבינו ובין ירושלם מהלך עשרה ימים או פחות׳ וכל מקום שבינו ובין
ירושלם מהלך עשרה ימים בשוה או פחות שאפשר שהיו שלוחין מגיעין אליו רואים אם
אותו המקום מארץ ישר׳ שהיו בה ישר׳ בשעת הראייה בכיבוש שיני כגון אושא ושפרעם
ולוד ויבנה ונוב וטבריה וכיוצא בהן עושין יום אחד בלבד׳ ואם אותו המקום מסוריא
כגון צור ודמשק ואשקלון וכיוצא בהן או מחוצה לארץ כגון מצרים ועמון ומואב וכיוצא
בהן עושין כמנהג אבותיהם שבידיהם אם יום אחד יום אחד ואם שני ימים שני ימים׳
מקום שבינו ובין ירושלם עשרה או פחות מעשרה והוא סוריא או חוצה לארץ
ואין להם מנהג או שהיא עיר שנתחדשה במדבר ארץ ישר׳ או מקום ששכנו בו ישר׳
עתה עושין שני ימים כמנהג רוב העולם וכל יום טוב שני מדברי סופרים ואפ׳ יום טוב
שלראש השנה שהכל עושין אותו בזמן הזה׳ זה שאנו מחשבין בזמן הזה כל אחד
ואחד בעירו ואומ׳ שראש חדש יום פל׳ ויום טוב ביום פל׳ לא בחשבון שלנו אנו קובעין
ולא עליו אנו סומכין שאין מעברין שנים וקובעין חדשים בחוצה לארץ ואין אנו סומכין
אלא על חשבון בני ארץ ישר׳ וקביעתן׳ וזה שאנו מחשבין לגלות הדבר בלבד׳
כיון שאנו יודעים שעל חשבון זה הן סומכין אנו מחשבין לידע יום שקבעו בו בני ארץ
ישר׳ איזה יום הוא ובקביעת ארץ ישר׳ אותו הוא שיהיה ראש חדש או יום טוב לא
מפני חשבוננו שאנו מחשבין׳ . זה שאנו עושין בחוצה לארץ כל יום טוב מאלו הל׳ שביתת יום טוב פ״א
שני ימים מנהג הוא ויום טוב שני מדברי סופרים הוא ומדברים שנתחדשו בגלות ואין

עושין

בראש השנה
עושין בני ארץ ישרא' שני ימים טובים לא בארץ ישרא' בלבד הוא שעושין שני ימים בכל
מקום' יום טוב שני אע"פ שהוא אסור מדברי סופרים כל שאסור בראשון אסור בשני'
וכל המחלל יום טוב שני אפי' שלראש השנה בין בדבר שהוא משום שבות בין בדבר שהוא
משום מלאכה בין שיצא חוץ לתחום מכין אותו מכת מרדות או מנדין אותו אם לא יהיה מן
התלמידים' שני ימים טובים שלגליות שתי קדושות ואינן כיום אחד' לפי כך דבר
שהוא מוקצה ביום טוב ראשון או שנולד בראשון אם הכין אותו לשני הרי זה מותר'
כיצד ביצה שנולדה בראשון תיאכל בשני' חייה ועוף שניצודו בראשון יאכלו בשני' דבר
המחובר לקרקע שנעקר בראשון יאכל בשני' וכן מותר לכחול את העין ביום טוב שני אע"פ
שאין שם חולי' בד"א בשני ימים טובים שלגליות' אבל שני ימים טובים שלראש השנה
קדושה אחת הן וכיום אחד הן חשובין לכל אלו הדברים לא לענין מת בלבד אבל ביצה שנולדה
בראשון שלראש השנה אסורה בשני וכל כיוצא בזה' שבת הסמוכה ליום טוב ונולדה
ביצה באחת מהן אסורה בשני וכן כל כיוצא בביצה ואפלו נולדה ביום טוב לא תיאכל בשבת
הסמוכה לו' אמר רבא מת ביום טוב ראשון יתעסקו בו עממים' ביום טוב שני יתעסקו
בו ישרא' ואפלו בשני ימים טובים שלראש השנה מה שאין כן בביצה' אמ' מר זוטרא
לא אמרן אלא דאשתהי' אבל לא אשתהי משהינן ליה' ורב אשי אמ' אע"ג ד[ל]א אשתהי לא
משהינן ליה מאי טעמא יום טוב שני לגבי מת כחול שוייה רבנן ואפלו למיגז ליה גלימא
ואפילו למיגז ליה אסא' פי' ביום טוב ראשון יתעסקו בו עממים בין שלראש השנה בין
שלשאר ימים טובים דהא ביום ראשון ליכא חילוק בין שניהם ויתעסקו בו עממים אבל לא
ישרא' ואע"ג דאמירה לגוי שבות' לגבי מת התירו חכמים לכתחלה' דגדול כבוד הבריות
שדוחה את לא תעשה דהיינו לא תסור' ביום שני יתעסקו בו ישרא' ואפלו בשני ימים
טובים שלראש השנה דכחול הוא לגבי מת משום האי טעמא דגדול כבוד הבריות שדוחה
את לאו דלא תסור ויום טוב שני מדרבנן הוא' אמר ר' זוטרא לא אמרן אלא דאשתהי'
כלומר שמת ביום טוב ראשון וכבר התחיל להסריח ואיכא כבוד מת גדול כדשרינן ליה
לקברו ביום טוב שני' אבל אשתהי לא שמת בליל יום טוב שני לא שרינן לישרא'
להתעסק בו לפי שאם יעמוד עד מוצאי יום טוב לא יהיה בזוי למת' ורב אשי אמר
אע"ג דלא אשתהי לא משהינן ליה' מאי טעמא יום טוב לגבי מת כחול גמור הוא'
ולא מאחרין ליה מלקברו' ולא תימא הני מילי מה שאיפשר בו ביום כגון הקבר לחפרו
או לעשות תכריכין אם לא היו בגדים ישנים לא נתיר לו שיגזור ויתתן לו מיריעה חדשה
קא משמע לן דרב אשי דמותר' ולמיגז ליה אסא מן המחובר לכבוד בעלמא כדי
שלא ירגישו הצבור שמוליכין אותו לבית הקברות בסרחון המתבוין דאיכא כבוד המת קנית
שרינן ליה לכתחלה אע"ג שאפשר הוה בלעדין' אמ' אבאיי והאידנא דאיכא חברי
משהינן' וחברי הם אומה רשעה שהיו בימי פרסיים וכופין ישרא' לעשות מלאכתן וביום
טוב היו מניחין מהן על ידי שאומרין להן יום טוב הוא ואם יראו אותן קוברין מיתיהן יכופו
אותן למלאכה' וגרסינן בפרק תולין את המשמרת במס' שבת שלחו ליה בנ' כשכך
ללוי כילה מהן כשותא בברמא מהו מהו מת ביום טוב מהו מועד דאזיל נח נפשיה דלוי' אמ' ליה

שמוא׳ לרב מנשיא אי חכמת שלח להון שלח להו טלה תיזרנו על כל יעידי כלה ולא מצאנו
לה יצר התר ואקשי ולשלח להון מד׳ שמוא׳ ׳׳ דאמ׳ טלת חתטם מותר לנטותה ומותר
לפרקה ׳׃ ומד׳ דאמי בר יחזקא׳ ואמרי לפי שאינן בני תורה׳ כשותא בברמא עורבא
ואקשי ולשלח להון כר׳ טרפון ׳ דתנן כשות׳ ר׳ טרפון אומ׳ אין כלאים בכרם׳
וחכמ׳ אומ׳ כלאים בכרם ׳ וקימא לן כל המיקל בארץ הלכה כמותו בחוצה לארץ׃
דכשות ירקה הוא ׳ וכלאים דירק בכרם מדרבנן׳ ואמרי לפי שאינן בני תורה׳ מת
ביום טוב לא יתעסקו בו לא יהודאין ולא ארמאין לא ביום טוב ראשון ולא ביום טוב שני
ואקשי ליה ׳ והא אמ׳ רבא מת ביום טוב ראשון יתעסקו בו עממים׳ מת ביום טוב שני
יתעסקו בו ישראל אפלו ביום טוב שני שלראש השנה מה שאין כן בביצה׳ ואמרי לפי
שאינן בני תורה׳ ואמ׳ רבינו חננאל ז״ל מיהא שמע׳ אפלו דברים המותרין כגון
אלו והדומה להן המקורין לעמי ארץ אין אתה רשאי להתירן ולהורותן להתר לא להחמיר
להן לאיסור׳ ורבינו יעקב ז״ל שמע שהתירו בשכונתו במדינה אחרת שקברו ישר׳
מת ביום טוב שני ושלח להן בני כשכד לאו בני תורה נינהו ואתון בני תורה תמיהני אם
תצא שנה זו שלא יארע להם הפסד ולא יצאה שנתם עד שנשרפה רוב אותה העיר׃
חיבור כשם שיום טוב ראשון אסור בהספד ובתענית וחייב בשמחה כך השני הל׳ שביתת יום טוב פ״א
ואין ביניהן הפרש לא לענין מת בלבד ׳ כיצד המת ביום ראשון יתעסקו בקבורתו גוים׳
וביום טוב שני יתעסקו בו ישרא׳ ועושין לו כל צרכיו כגון עשיית המטה ותפירת התכריכין
וקציצת הבשמים וכל כיוצא בזה שיום טוב שני לגבי מת כחול הוא חשוב ואפלו בשני
ימים טובים שלראש השנה׳ ראבינא הוה יתיב קמיה דרב אשי בשני ימים
טובים שלראש השנה חזייה דהוא עציב׳ אמ׳ ליה אמאי עציבת׳ אמ׳ ליה דלא אותבי
עירוב תבשילין׳ אמ׳ ליה ולותיב מדהאידנא מילא׳ אמ׳ ליה אימור דאמ׳ רבא
בשני ימים טובים שלגליות׳ בשני ימים טובים שלראש השנה מאי׳ והא אמרי
נהרדעי אף בביצה׳ אמ׳ ליה רב מרדכי בפירוש מר לא סבר לה להא דנהרדעי׳
פי׳ חזייה לאבינא לרב אשי דהוה עציב והכי גרסי אמאי עציבת׳ אמ׳ ליה שלא
היכנתי לי עירובי תבשילין לאפות ולבשל ולתקן לשבת׃ כדתנן לקמן בריש פירקא
דיום טוב שחל להיות ערב שבת עושה אדם תבשיל מערב יום טוב וסומך עליו לשבת׃
אמ׳ ליה ולותיב מד האידנא ביום טוב ראשון והיה חמישי בשבת ועל תנאי אם היום
חול ולמחר קודש יהא עירוב׳ ואם היום קודש ולמחר חול אין בדברי לכלום׳ בשני
ימים טובים שלראש השנה מי אמ׳ הרי הן יום אחד ושניהן קדושה אחת הן׳ אמ׳ ליה
רב מרדכי בפירוש ידענא מינה דלא סבירא ליה כנהרדעאי ורב מרדכי תלמיד שלרב
אשי הוא כדאמרי גבי לוייה תלמיד לרב עד כמה עד פרקה׳ רב מרדכי אלוייה לרב אשי׃
איתמר אפרוח שנולד ביום טוב רב אמ׳ אסור׳ ושמוא׳ אמ׳ ואיתימא ר׳
יוחנן אומ׳ מותר׳ רב אמ׳ איסור מוקצה הוא׳ ושמוא׳ ואיתימא ר׳ יוחנן אמ׳ מותר הואיל
ומוכן על גב אמו והוא דקים ליה ביה שכלו לו חדשיו אבל לא קים ליה ביה שכלו לו חדשיו
אסור עד ליל שמיני וכבר בררנו זה הענין בשבת׳ פרק ר׳ אליעזר אומ׳ אם לא הביא כלי׃

[illegible] ומותר עצמו שחיטא ושנולד ביום טוב ומותר הואיל

פי׳

פי׳ מוקצה הוא דערב יום טוב לא היה ראוי אפלו לכלבים · ושמוא׳ אמ׳ איתימא
ר׳ יוחנן אמ׳ מותר · הואיל ומתיר עצמו בשחיטה כלומ׳ הואיל ומתיר בשחיטה זו ונטלה
ממנו איסור אבר מן החי שהוא חמור כל שכן שבשחיטה זו תסתלק ממנו איסור מוקצה
ולפירושא דא הא איכא יוני שובך ויוני עלייה ומדבריות דשתרו נמי מהאי טעמא לר׳
יוחנן לא הכי פירושא הואיל ומתיר עצמו בלידה זאת להיות מותר בשחיטה אם היה חול
מה שלא היה לפני לידתו שאפלו ישחוט אותו · אמ׳ לו משום שרץ השורץ על הארץ
אף באיסור מוקצה הועיל לו לידתו ולהוציאו ממוקצה דמיגו דאיתקן להאי איתקן
להאי · ועגל שנולד ביום טוב מותר הואיל ומוכן אגב אמו בנולד בתוך מעי׳
תחלת פ״ב שביתת יום טוב
אם שחט האם היה נאכל העוברי · חיבור · אפרוח שנולד ביום טוב אסור
מפני שהוא מוקצה ועגל שנולד ביום טוב אם היתה אמו עומדת לאכילה מותר מפני
שהוא מותר באכילה אגב אמו ואלו שחט אמו היה זה שבמעיה מותר ביום טוב אע״פ
שלא נולד · תניא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות
לאכלן ביום טוב · והשוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן
בחלב · משום דלאו בשר הנא׳ כיון שהן נגמרות לגמרי בקליפה החיצונה אע״פ
שעדיין הין מעורות בגידין מותרות בחלב אבל אם לא נגמרה קליפה החיצונה ועדין
לא יצאו לעולם דין בשר יש להן ואסור לאכלן בחלב · אמ׳ רב מארי בריה דרב
כהנא בדק בקינה שלתרנגלין מערב יום טוב ולמחר השכים ומצא בה ביצה מותרת
בידוע דמאתמול אתלידא דקימא לן כל שתשמישו ביום מוליד ביום ולא בלילה ומאי
ניהי תרנגולת ואע״ג דבדק מערב יום טוב אימור לא בדק יפה יפה ואע״ג דבדק יפה יפה
אימור יצאת רובה וחזרה הנא׳ · וכדר׳ יוחנן דאמ׳ ר׳ יוחנן ביצה שיצא רובה מערב
יום טוב וחזרה מותרת לאכלה ביום טוב ודוקא דאיכא זכר בהדה אבל ליכא זכר
בהדה לא כיון דקפצא מארעא בליליא אפשר דילדא בליליא · פיסקא
בית שמאי אומ׳ שאור כזית וחמץ ככותבת · ובית הלל אומ׳ זה וזה
כזית · אמרי בגמרא מאי טעמיהו דבית שמאי אי סלקא דעתא כד קאמרי
בית הלל לכתוב רחמנא חמץ ולא בעי שאור · ואנא אמינא השתא ומה חמץ
שאין חימוצו קשה בכזית · שאור שחימוצו קשה לא כל שכן · שאור דכתב
רחמ׳ למא לי לומ׳ לך שיעורו שלזה לאו שיעורו שלזה · שאור בכזית · וחמץ
בכותבת · וכותבת היא התמרה שמשיבה את הנפש כדאמרן ביומא · ובית הלל
צריכא דאי כתב רחמנא חמץ הוה אמינא משום דראוי לאכילה · אבל שאור דלא חזי
לאכילה אימא לא · ואי כתב רחמ׳ שאור משום דחימוצו קשה · אבל חמץ דאין
חימוצו קשה אימא לא צריכה · ובית שמאי לית להו דר׳ זירא · אמ׳ רב · ואמ׳ ר׳
זירא אמ׳ רב פתח הכת׳ בשאור וסיים בחמץ · לומר לך זה הוא שאור זה הוא חמץ
לענין אכילה דכולי עלמא לא פליגי בכזית · כי פליגי לענין ביעור · מר סבר ילפינן
ביעור מאכילה · ומר סבר לא ילפינן ביעור מאכילה · איתמר נמי אמ׳ ר׳ יוסי
בר חנינה מחלוקת בית שמאי ובית הלל בשאור וחמץ לענין ביעור · אבל לענין אכילה

דברי הכל בכזית · תניא נמי הכי לא יראה לך שאור · ולא יראה לך חמץ · זו היא · 11
מחלוקת שבין בית שמאי לבית הלל · שבית שמאי אומ׳ שאור בכזית וחמץ בכותבת
ובית הלל אומ׳ זה וזה בכזית ·

מתניתין

השוחט חיה ועוף
ביום טוב · בית שמאי אומ׳ יחפור בדקר ויכסה · ובית הלל אומ׳ לא ישחוט אלא אם
כן היה לו עפר מוכן מבעוד יום · ומודים שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה · ושאפר
הכירה מוכן ·

גמרא

השוחט דאיעבד אין · לכתחלה לא ·
ובית הלל אומ׳ לא ישחוט · אטו בית שמאי אמרי ישחוט · הא לא ישחוט קא תני
לא קשיא לא ישחוט לא יכסה קאמרי אימא סיפה · ומודים שאם שחט שיחפור
בדקר ויכסה · מכלל דרישה לכתחלה קא אמרי · לא הכי קא אמ׳ השוחט שבא
לימלך · אומרין לו אם לו עפר מוכן לכסות מבעוד יום ואית ליה עפר מלמטה
ישחוט · שהשוחט צריך שיתן עפר מלמטה ועפר מלמעלה שנ׳ ושפך את דמו
וכסהו בעפר · עפר · לא נאמ׳ אלא בעפר · מלמד שהשוחט צריך שיתן עפר
מלמטה ועפר מלמעלה · לא היה לו עפר מלמעלה לא דקר נעוץ ודקר · איכא
דמפרש כמו יתד זה · ואיכא דמפרש בקרדום ודקר זה בקתתו ומשם יכסה הדם
מלמעלה והוא שואל כיצד יעשה · בית שמאי אומ׳ אומרין לו לך ושחוט חפור
וכסה בדקר הנעוץ מבעוד יום מלמעלה · ובית הלל אומ׳ לא ישחוט אלא אם כן היה
היה לו עפר מוכן כלומ׳ אע״פ שיש לו עפר מלמטה כיון שאין לו עפר רב שיכסנו בו
גם מלמעלה לא שרינן ליה שיטלטל בדקר · כיון שעדיין לא שחט וטעמא דבית
שמאי דשרינן ליה לשחוט משום כבוד יום טוב דאי לא שרית ליה אתי לאימנועי
משמחת יום טוב · פי״ם ומודים שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה שאפר
הכירה מוכן · פי׳ דאתי עשה דכיסוי הדם ונדחה טלטול דרבנן · אמ׳ ר׳ זריקא
אמ׳ ר׳ יהודה והוא שיש לו דקר נעוץ מבעוד יום · והא קא עביד כתישא · אמר רב
חייא בר אשי אמ׳ רב בעפר תיחוח · פי׳ דקר נעוץ מבעוד יום שכבר חפור
ועומד הוא ולא משום דאתי עשה דכיסוי הדם ודחי את לא תעשה דיום טוב דהא אין
עשה דוחה את לא תעשה ועשה · שנ׳ לא תעשה כל מלאכה לכך לא יכסה אלא בדקר
מבעוד יום ואפלו בדקר נעוץ מבעוד יום קא עביד שעדיין אינן ראויין לכסוי אלא אם כן
כותשן · וכותש תולדה דטוחן הוא ואב מלאכה הוא · אמ׳ ר׳ חייא בר אשי אמ׳ רב
בעפר תיחוח שנפרדין והוא כחול הים · והא קא עביד גומה · וחייב משום בונה
כדר׳ אבא · דאמ׳ ר׳ אבא החופר גומא בשבת ואינו צריך אלא לעפרה פטור עליה ·
ומפרש טעמא בפירקא קמא דחגיגה דכיון דאינו צריך לגומה אין זה לא בונה ולא
חורש אלא מקלקל וכל המקלקל פטור · פי״ם שאפר כירה מוכן · אמרי
בגמרא · כירה מאן דכר שמה · פי׳ כלומ׳ דמשמע דיהיב טעמא למילתיה דלעיל ·
אמ׳ רבא הכי קאמ׳ ואפר כירה מוכן הוא · ואפר כירה מוכן הוא אמ׳ רב
יהודה אמ׳ רב לא שנו אלא שהוסק מערב יום טוב אבל ביום טוב אסור ואם ראוי
לצלות בו ביצה מותר · תניא נמי הכי כשאמרו אפר כירה מוכן הוא לא אמרו

לא שהוסק מערב יום טוב אבל ביום טוב אסור. ואם ראוי לצלות בו ביצה מותר. הכניס
בעפר לחורבתו מותר לכסות בו. פי' ואפר כירה מוכן הוא. כלומ' אם היה לו אפר
כירה מבעוד יום אע"פ שלא היה בו לכסות הדם וגם לא היה בדעתו לשחוט באותו היום
ונזדמן לו ששחט חיה ועוף שרינן ליה לכתחלה לשחוט דאותו אפר אינו מוקצה אלא
מוכן הוא לכל דבר שיצריך לו ביום טוב לכסות בו דם ולכסות בו צואה וגם נולד לא מיקרי
דהא האי באפר שהוסק מערב יום טוב קא אמרי. דאמ' רב יהודה אמ' רב לא שנו
לא שהוסק מערב יום טוב. אבל ביום טוב אסור דנולד הוא. ואם ראוי לצלות בו
ביצה מותר. דמדראוי להפוכי ביה ולצלות בו ביצה שקיל ליה נמי ומנח ליה על הדם.
אמ' רב יהודה מכניס אדם מלוא קופתו עפר ועושה בו כל צרכו. דרש
מר זוטרא משמיה דמר זוטרא רבה והוא שייחד לו קרן זוית. פי' מכניס בקלם
ומניחה במקום אחד ועושה בה כל צרכיו דלא אמרי בטלה לה לגבי קרקע דכיון דלא
פיזר אותו עפר בכל הבית גלי דעתיה דלכל צרכיו בעי ליה. וכני אסיר למשחטיה
ביום טוב. ואפלו איכא עפר מוכן לפי שהוא ספק חייה ספק בהמה. דתנן כוי אין
שוחטין אותו ביום טוב ואם שחטו אין מכסין את דמו ואפלו איכא עפר מוכן ואפלו
באפר כירה. מאי טעמא. אמ' ראמי בריה דרב אירא גזרה משום התרת חלבו
דמאן דחזי ליה דמכסי ליה לדמיה ביום טוב אתי למימר דמין חייה הוא דאי ספק
הוא לא הוה מטרחי רבנן לכסויי לדמיה ביום טוב מספיקא ואתי למשרי תרבא דיליה
הלכך אין מכסין את דמו ביום טוב כלל אבל לערב במוצאי יום טוב מכסין את
דמו דכיון דלא מכסי ליה ביום טוב אע"ג דמכסי ליה בחול לא אתי למימר הכי.
בחול אמרי לנקד חצרו הוא צריך. תנ' ר' חייא ולא כוי בלבד אמרו לא אף
שחט בהמה חייה ועוף ונתערבו דמם זה בזה אסור לכסותו ביום טוב. אע"ג דאיכא
חד טעון כסוי אפלו הכי אין מכסין משום דאיכא טירחא יתירא דאיכא מיניהו דלא
צריך אסור לכסותו ביום טוב. אמ' ר' יוסי בר יסין לא שנו לא שאין יכול
לכסותו בדקירה אחת. ~~אפל יכול לכסותו בדקירה~~ מפני רוב הדם שיש בהן אבל
יכול לכסותו בדקירה אחת מותר. פשיטא מהו דתימא ניגזור דקירה אחת אטו
שתי דקירות קא משמע לן דכיון דבמקום אחד מעורב הכל מה שאין כן בכוי.
שספק עצמו הוא ומינכרא מילתא שבשבילו עושה ואתי להתיר חלבו.
אמ' ראבא שחט ציפור מערב יום טוב אין מכסין אותו ביום טוב. גלגל עיסה
מערב יום טוב מפריש ממנה חלה ביום טוב. אמ' רבא אפלו גלגל עיסה מערב
יום טוב מפריש ממנה חלה ביום טוב. לימא פליגא דשמואל אבוה דאבוה דאמ'
תרומת תוצה לארץ מקדש והולך ואחר כך מפריש. אמ' רבא מילא מנ' שמן שאם
קרא שם שאסורה לזר. שחט צפור מערב יום טוב אין מכסין את דמו משום
דהוה ליה לכסוייה מבעוד יום. ומשום אימנועי משמחת יום טוב ליכא דאי לא
מיכסי דם לא איתסר האי צפור באכילה. אבל גלגל עיסה מערב יום טוב מפריש
ממנה חלה ביום טוב ואע"ג דתנן לקמן לא הן משום שבות אין מגביהין תרומות

ומעשׂרות ביום טוב והאי נמי כתרומת דגן דמיא שהרי היה יכול להפרישה מערב
יום טוב אפלו הכי שרינן ליה להפריש חלה דהא מיתקרא על העיסה באכילה עד
שיפריש ממנה חלה ואילא שרית ליה אתי לאימנועי משמחת יום טוב׳ ואבוה
דשמואל אמר כיון שאם הפרישה אסורה החלה לזרים קא עבר על הא דתנן אין
מגביהין תרומות ומעשׂרות ונראה כמתקן ואסור להפרישה ביום טוב כיון דטביל
מאתמל והיה אפשר לו לעשותן מבעוד יום ואפלו חלת חוצה לארץ דלינא כל
כך תיקון שהרי חלת חוצה לארץ אוכל והולך ואחר כך מפריש אפלו הכי אסיר
דמיחזי כמתקן כיון שאם הפרישה אסורה לזרים היא וכל שכן בחלת הארץ שהרי
אסורה היא׳ הכעסה לגמרי לאכול ממנה אפלו פחות מכזית עד שיפריש חלתה
דאסור משום דמתקן גמור הוא ומשום דאימנועי משמחת יום טוב לא שרינן כיון
שהיה לו להפריש מאתמל׳ אבל פירי דטבילי האידנא כגון גלגל עיסה ביום טוב
לאכלה כיון שאי אפשר לו לגלגל מבעוד יום דכל פיתא בת יומא טבא מפיתא דבתר
יומא וכל צורך אוכל נפש הותר לעשות אף להפריש חלה ולהכי נקט לישנא דגלגל
דהוא התחלת חיוב חלה׳ כדאמרינן משיתגלגל בחטים במסכת חלה׳׳
והלכתא כאבוה דשמואל דגרסינן בפרק משילין ולא מגביהין תרומה ומעשׂרות
ואפלו ליתנם לכהן בו ביום והני מילי דטבילי מאתמל׳ אבל פירי דטבילי האידנא
כגון עיסה לאפרושי מנה חלה מפרשינן ויהבינן לכהן׳

מתניתין

בית שמאי אומרין אין מוליכין את הסולם משובך לשובך אבל מטהו
מחלון לחלון ובית הלל מתירין׳ בית שמאי אומ׳ לא יטול אלא אם כן ינענע
מבעוד יום׳ ובית הלל אומ׳ עומד ואומ׳ זה וזה אני נוטל׳ מי שהיה לו
עפר מוכן או אפר שמותר לטלטלו הרי זה שוחט בהמה חיה ועוף ומכסה דמם׳
ואם אין לו עפר מוכן או אפר שמותר לטלטלו הרי זה לא ישחוט ואם עבר ושחט
לא יכסה דמם עד לערב׳ וכן בריה שהיא ספק אם חיה היא אם בהמה היא אין
שוחטין אותה ביום טוב ואם שחט לא יכסה דמו עד לערב אפלו היה לו עפר מוכן
או אפר שמא יאמר הרואה חיה וודאית היא לפי כך אם כסה דמה ביום טוב יבא הרואה
להתיר חלבו׳ וכן השוחט חיה ועוף מערב יום טוב לא יכסה דמם ביום טוב׳ שחט
בהמה חיה ועוף ביום טוב ונתערב דמן לא יכסה דמן ביום טוב עד לערב׳ ואם
היה לו עפר מוכן או אפר ויכול לכסות הכל בדקירה אחת הרי זה יכסנו׳ השוחט
בהמה ביום טוב מותר לתלוש צמר למקום הסכין ובלבד שלא יזיזנו ממקומו
לא ישאר שם מקובץ בשאר עמר הצואר וכן לא ימרוט מפני שזה הוא דרכן
ומוצא תולש ביום טוב׳ המכניס עפר מערב יום טוב אם ייחד לו בחצרו קרן
זוית הרי זה מוכן ומותר לטלטלו ולעשות בו כל צרכיו׳ וכן אפר שהוסק מערב
יום טוב מוכן׳ ושהוסק ביום טוב כל זמן שהוא חם כדי לצלות בו ביצה מותר
לטלטלו שעדיין אש הוא ואם לאו אסור לטלטלו מפני שהוא נולד׳ מי שהיה
לו דקר נעוץ מערב יום טוב וניתקו ביום טוב והעלה עפר אם היה אותו עפר תוחח הרי

זהמכסה ומטלטלין אבל אם העלה גוש עפר הרי זה לא יכתוש אותו ביום טוב׳

גמרא ר׳ יהודה אומ׳ עזריה אומ׳ מודים בית שמאי לבית הלל שאין מוליכין את הסולם משובך לשובך ברשות הרבים שהרואה אומ׳ להטיח גגו הוא צריך כי פליגי ברשות היחיד׳ בית שמאי אית להו דרב יהודה אמ׳ רב דאמ׳ רב יהודה אמ׳ רב כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפלו בחדרי חדרים אסור׳ ובית הלל מודו להו דאסור בחדרי חדרים׳ אבל מפני שמחת יום טוב מקילין בית הלל׳ והני מילי בסולם שלשובך׳ אבל בסולם שלעלייה כולהו מודו דאסור לטלטולי׳ תניא ר׳ יהודה בר מר רב אמ׳ בסולם שלשובך׳ אבל בסולם שלעלייה דברי הכל אסור׳

פיסקא בית שמאי אומ׳ לא יטול אלא אם כן נענע מבעוד יום ובית הלל אומ׳ עומד ואומ׳ זה וזה אני נוטל׳ פי׳ לא יטול מן הגוזלות אלא אם כן נענע מבעוד יום ולא סגי ליה בהכנה בדיבור בעלמא׳ אמ׳ רב חנן בר אמי מחלוקת בבריכה הראשונה׳ שדרך מגדלי יונים להניח בריכה הראשונה שלכל השנה להיות צוות לאמה והיא בריכה ראשונה דבית שמאי סברי חיישינן דלמא אתי לאימלוכי וחייס עליהו ומנח להו ולא שקיל להו׳ ובית הלל סברי לא חיישינן אבל בבריכה שנייה דברי הכל עומד ואומ׳ זה אני וזה אני נוטל דלכולי עלמא צריך ליוני שובך ואי לא עבדי להו הכנה אסורין דכת׳ והכינו׳ ויוני עלייה מסתמא כתרנגולת העומדת לגדל ביצים הם ואע״פ שצריך שיאמר מן השובך הזה אני נוטל למחר מאיזה שארצה לא הוי זימון ליה בהך דלמא למחר מטלטל ושביק מטלטול ומנח כלומר כשמטלטל למחר ובודק השמינים ושביק האי כשמוצא כחוש ושקיל אחר ונמצא שטלטל מה שלא הזמין שהרי לא היה דעתו אלא בכדי צרכו׳ וכי אמ׳ זה וזה אני נוטל למחר ולא נגע בהן׳ בית שמאי אומ׳ צריך שינענע וכיון שנענעו שוב לא שביק להו למחר׳ ובית הלל סברי אע״פ שלא נענע אותן לא עומד ואומר זה וזה אני נוטל די לו בכך׳ אווזין ותרנגלין ויונים שבבית הרי אלו מוכנים ואינן צריכין זימון׳ אבל יוני שובך ויוני עלייה וצפרים שקיננו בפרדס ובטפיחין הרי אלו מוקצין וצריך לזמנן מבערב ולומר אלו ואלו אני נוטל ואינו צריך לנענע׳

מתניתין זימן שחורים ומצא לבנים׳ לבנים ומצא שחורים׳ שנים ומצא שלשה אסורין׳ שלשה ומצא שנים מותרין׳ בתוך הקן ומצא לפני הקן אסורין׳ ואם אין שם אלא קן אחד הרי אלו מותרין׳

גמרא זימן שחורים ומצא לבנים אסורין׳ פשיטא׳ אמ׳ רבא הכא במאי עסיקינן כגון שזימן שחורים ולבנים והשכים ומצא שחורים במקום לבנים׳ ולבנים במקום שחורים׳ מהו דתימא׳ הני אינהו נינהו ואיתפוכי איתפוך קא משמע לן הנך אזלי לעלמא והני אחריני נינהו׳ וכל ספק מוכן אסור׳ במה דברים אמורים ביוני שובך ויוני עלייה ובצפרין שקיננו בטפיחין או בבירה אבל אווזין ותרנגלין ויונים הד׳ אינן צריכין זימון מפני שהן ברשות אדם׳ תניא׳ שנים ומצא שלשה אסורין׳ מה נפשך אי אותריני נינהו כולהו אסירי ואי לאו אחריני נינהו הא איכא חד מעלמא דמערב בהו דלא אזמנה ומוקצה הוא ולכן אסורין׳ שלשה ומצא שנים מותרין׳ מאי טעמא אמרי חד מינהו אזל לעלמא והני הנך השנים ולא אמרי כי

היכי דחד מינהון אזל ליה לעלמא אפהכי נמי אזלי לעלמא ואתו הני תרי באתריהן קא מש׳
לן הא מתניתין דמותרין דכיון דאשכחינון תרי מוקמי דמותרין׳ בתוך הקן ומצא לפני
הקן אסורין׳ כלומר ובתוך הקן לא מצא כלום הרי אלו אסורין דאמרי הנך שזימן אזלי
להו ואלו מעלמא דאתן שכן דרך יונים אתו מעלמא בדף היוצא וכולם בחוץ והן רוב וקרוב׳
כיון דרגילי לנוח שם אסורין׳ אבל היכא שמצא הקן מלא כמו שהניחו אין לחוש שמא
נכנסו לשם יונים מעלמא לפי שהיונים שבפנים דרכן לגרש אותן שלא יכנסו לשם׳
ואם אין שם אלא הן הרי אלו מותרין׳ היכי דאמי אי מפריחין ניהו איבא למימר הנך
אזלו לעלמא והני אוחריני ניהו ואי מידדין אי איבא קן בתוך חמשים אמה אידדויי
אידדו ואי דליכא קן בתוך חמשים אמה פשיטא דמותרין ניהו ואמ׳ רב חמא בר עוקבא
המידדה אין מידדה יותר מחמשים אמה לעולם דאיכא קן אחר בתוך חמשים אמה ולא
צריכא כגון דקימא בקרן זוית מהו דתימא אידדויי אידדו קא משמע לן דכל היכא דהדר
וחזי ליה לקיניה מידדי ואי לא לא מידדי׳ חיבור זימן שחורים ולבנים ומצא
שחורים במקום לבנים ולבנים במקום שחורים הרי אלו אסורין שאני אומר שמא אותן
שזימן פרחו להם ואלו אחרים הן וכל ספק מוכן אסור׳ זימן שנים ומצא שלשה הכל אסור׳
שלשה ומצא שנים מותרין׳ זימן בתוך הקן ומצא לפני הקן אם אין שם אלא קן זה הן
ואינן יכולין לפרוח אע״פ שיש שם קן אחר בקרן זוית בתוך חמשים אמה הרי אלו מותרין
שאין המידדה מידדה אלא כנגד קנן בשווה׳

מתניתין

בית שמאי אומרין אין מסלקין את התריסין ביום טוב׳ ובית הלל מתירין אף להחזיר׳
בית שמאי אומ׳ אין נוטלין את העלי לקצב בגלין בשר׳ ובית הלל מתירין׳ בית שמאי
אומ׳ אין נותנין את העור לפני בית הדריסה ולא יגביהנו אלא אם כן יש עמו בשר ובית הלל
מתירין׳

גמרא

בית שמאי אומ׳ אין מסלקין את התריסין ביום
טוב׳ מאי תריסין׳ אמ׳ עולא תריסי חנויות׳ ודוקא תריסי חנויות דבאעי לאפוקי
תבלין׳ דאי לא שרית ליה להחזיר לא פתח ואתי לאימנועי משמחת יום טוב אבל
דבתי לא דכיון דברשותיה ניניהו פתח ולא מימנע׳ ובשיש להן ציר מן הצד כולי עלמא
לא פליגי דאסיר ואפילו דחנויות שאין להן ציר כל עיקר כולי עלמא לא פליגי דשרי ואף
דבתי כי פליגי בשיש להן ציר באמצע בית שמאי סברי גזרינן משום שיש להן ציר מן
הצד׳ ובית הלל סברי לא גזרינן׳ פי׳ תריסין דלתות פתחיהן׳ וחנויות כמין תיבות
הן ועומדות בשוק ואין מחוברות לקרקע׳ ודוקא תריסי חנויות שהן במקום שאינו
נשמר והתירו סופן משום תחלתן׳ אבל דבתי לא דכיון דברשותיה ניניהו והן במקום
נשמר׳ וכשיש להן ציר מן הצד׳ מצד ראש פתח התיבה שאינן עשוי כמין דלתות בתים
אע״ג דאין בנין בכלים ואין סתירה בכלים גזרינן אטו דלתות בתים שמחוברין לקרקע
ואע״פ שחנויות התירו סופן משום תחלתן׳ אבל בכי הא לא התירו ובשאין להן ציר
כל עיקר אלא שהיא חתיכה אחת שלנסר שמעמיד בחלון וקובען בין בריחים אין
במפתח ואינו דבוק בתיבה כלל׳ לא כשקובען אפלו בית שמאי סברי דלא אסרי ליה
דהא אין בו סתירה כלל אפלו בדלתות הבית ומותר להחזיר בבתים אע״פ שהוא נשמר

כי פליגי ושרו בית הלל בתריסי חנות ומודו בבתי בששיש להן ציר באמצע שהוא באמצע
חלון חנות עמו באמצעיתן חתיכת עץ חלול ומכניס אותה חתיכת הנסר שהיא חדודה
מצד אחד ותוחבין אותה בחור כמין זכרות בנקבות וכזה הענין אינו נוהג בדלתי בתים
ועוד שאינו בנין חזק דבית שמאי גזרי באמצע משום מן הצד ומן הצד יש בנין בכ׳
בכלים ובית הלל לא גזרי דאפלו בשיש להן ציר מן הצד ליכא משום בנין דהא אין
בנין בכלים לא משום גזרה הוא דגזרינן מן הצד בכלים אטו בנין בקרקעות ובאמצע
הוא גזרה לגזרה ולא גזרינן והני מילי בחנות דהתירו קופן משום תחלתן אבל
בבתים שהוא מקום שמור שרינן תחלתן דהא גזרה לגזרה הוא וקופן כיון שאין
צורך דהא מקום שמור הוא גזרינן גזרה לגזרה ואמ׳ עולא שלשה דברים
התירו קופן משום תחלתן ואלו הן עור לפני הדריסה והחזרת רטיה במקדש
ותריסי חנויות פי׳ עור לפני הדורסין דאי לא שרית ליה להשטיחו נפסד ואתי
לאימנועי משמחת יום טוב לא הותרה שטיחתן מפני שחיטתן והחזרת רטייה בו׳
במקדש לכהן שלקה בידו וצריך לעבוד עבודה וצריך ליטול מעל ידו הרטייה כדי
שלא תהא חוצצת בין ידו לעבודה ושרינן ליה להחזיר הרטייה בשבת לאחר העבודה
דאי לא שרית ליה להחזיר הרטייה בשבת לא שקיל לה מעיקרא ותריסי חנויות
כדאמרן מסלקין תריסי חנות ומחזירין אותן ביום טוב כדי שיוציא תבלין שהוא
צריך להן מן החנות ולא ימנע משמחת יום טוב בד״א בשיש להן ציר באמצע אבל
יש להן ציר מן הצד אסור גזרה שמא יתקע ושאין להן ציר כל עיקר אפלו בבית מותר
להחזיר׳ פיסקתא בית שמאי אומ׳ אין נוטלין את העלי לקצב
עליו בשר ובית הלל מתירין תאנא ושוין שאם קיצב עליו בשר שאסור לטלטלו
אמ׳ אביי מחלוקת בעלי אבל בתברא דברי הכל מותר פשיטא עלי תנן ש׳
שמלאכתו לאיסור מפני שאסור לכתוש במכתשת ומשום הכי אסרי ליה בית שמאי
שכל דבר שמלאכתו לאיסור אפלו לצורך גופו אסור והוא אותו כלי המיוחד לקצב
עליו בשר מהו דתימא הוא הדין בתברא נמי אסרי בית שמאי והאי דקא תאני
עלי להודיעך כוחן דבית הלל דאפלו דבר שמלאכתו לאיסור שרו קא משמע לן
איכא דאמרי אמ׳ אביי ופליגי בית שמאי ובית הלל בעלי אבל בתברא נמי
לכתוש במכתשת עלי תנן לא צריכה בתברא נמי חדתי דלא קיצב עליו הין צב׳
מעולם מהו דתימא לימא בתר דטלטליה מימליך וחייס עלה ולא תבר ואשתכח
דטלטול שלא לצורך קא משמע לן ושוין שאם קיצב עליו בשר שאסור
לטלטלו והני מילי מחמה לצל אבל לצורך גופו ולצורך מקומו מותר
כדאוקימנא לה בפרק כל הכלים חיבור יש כלי שמלאכתו להתר
והוא הכלי שמותר לעשות בו בשבת דבר שנעשה כגון כוס לשתות בו וקערה לאכול
בה וקטן לחתוך בה בשר ופת וקרדום לחתוך בו אגוזים וכיוצא בהן ויש כלי שמ׳
שמלאכתו לאיסור והוא הכלי שאסור לעשות בו בשבת דבר שנעשה לו כגון מ׳
מכתשת ורחים וכיוצא בהן שאסור לטחון ולכתוש בשבת פיסקתא

בית שמאי אומ׳ אין נותנין את העור לפני בית הדריסה ולא יגביהנו אא אם כן יש עמו בשר
ובית הלל מתירין׳ פי׳ אין נותנין את העור אפלו עור שנשחט ביום טוב אין מתירין
לבעלין שישימוהו לפני הפתח כדי שלא יפסד לפי שנראה כעושה מלאכה ביום טוב
ואין מגביהין אותו מאותו מקום ששחטוהו אא אם כן יש עמו בשר וראוי לאכילה׳
תנא ושוין שמולחין עליו בשר לצלי אעפ׳ שהמלח מעבד׳ אמ׳ אביי
לא שנו אא לצלי דלא בעי מלחא טפי אבל לקדרה דבעי מלחא טפי לא משום
דמעביד ליה למשכא במלחא׳ ירושלמי מערים ומלח הכא ומלח הכא
עד דמלח כוליה כלומר ממלח על גבי העור מעט בכאן ומעט בכאן עד דמלח
כוליה׳ תנו רבנן אין מולחין את החלבים ואין מהפכין בהן משום רבי
יהושע׳ אמרו שוטחן ברוח על גבי יתידות׳ אמ׳ רב מתנה הלכה כר׳ יהושע ואיכא
דאמרי אמ׳ רב מתנה אין הלכה כר׳ יהושע ופוגיין בעלמא׳ הלכה כלישנא
בתרא׳ ואמרי בגמרא דאמ׳ הלכה כר׳ יהושע איצטריך סלקא דעתא אמינא יחיד
ורבים הלכה כרבים קא משמע לן׳ הלכה כר׳ יהושע לא למאן דאמ׳ אין הלכה
כר׳ יהושע פשיטא יחיד ורבים הלכה כרבים מהו דתימא מסתבר טעמיה דר׳ יהושע
דאמ׳ שוטחן ברוח על גבי יתידות כדי שלא ימנע משמחת יום טוב דאי לא שרית
ליה מימנע ולא שחיט קא משמע לן׳ ותנא קמא מאי שנא עור לפני הדריסה
דשרו בית הלל משום דאי לא שטיח ליה מימנע ולא שחיט׳ אמ׳ לך התם לא
מוכחא מילתא דשטיחה משום נעבוד דעיבוד׳ אמ׳ האי דשרו ליה רבנן
לתתו לפני הדריסה ביום טוב לצורך יום טוב דהאי למיזגא עליה או למיתב עליה
חלבים אבל הכא גבי בחלים מוכחא מילתא דלתיקונן עביד ואתי לממלחיה ומליחה מאבות
מלאכות היא׳ דתנן המולחו והמעבדו ומימרא טעמא מאי שאלו לי רבנן
משום דלא ליסרוח מה לי משטחינהי מה לי ממלחינהי הולכך גזירה היפוך ושטיחה
אטו מליחה׳ אמ׳ רב יהודה אמ׳ שמואל מולח אדם כמה חתיכות בבת אחת
אעפ׳ שאינו צריך אא לחתיכה אחת׳ ורב אדה בר אהבה מערים ומולח לה גרמא
גרמא׳ כלומר לאחר מליחתן לאכילת היום מערים ואו חביבה חברתה לאכלה
וחוזר ומולחה׳ חיבור המפשיט עור הבהמה ביום טוב לא ימלחנו
שזה עיבוד הוא ונמצא עושה מלאכה שלא לצורך אכילה אבל נותנו לפני בית
הדריסה כדי שידרסו עליו ולא יפסד ולא התירו דבר זה אא מפני שמחת יום טוב
כדי שלא ימנע מלשחוט ומותר למלוח בשר לצלי על גבי העור ומערימין בדבר
זה׳ כיצד׳ מולח מעט בשר בכאן ומעט בשר בכאן עד שימלח העור כולו׳
במה דברים אמורים במולח לצלי שאינו צריך מלח הרבה׳ אבל לקדרה אסור
למלוח על העור׳ וכן אין מולחין את החלבים ואין מהפכין בהן ואין שוטחין
אותן ברוח על גבי יתידות מפני שאינן ראויין לאכילה׳ מתניתין
בית שמאי אומ׳ אין מוציאין לא את הקטן ולא את הלולב ולא את ספר
תורה לרשות הרבים׳ ובית הלל מתירין׳ גמרא ׳בית

שמאי סברי לא אמרינן מתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה שלא לצורך · פיר׳
לצורך לצורך אכילה׳ ושלא לצורך כגון קטן ולולב וספר תורה והוא הדין לכלים׳
אבל אבנים וכיוצא בהן אפלו בית הלל אסרי · וכן הלכה׳ אעפ שהותרה מלאכה
לצורך אכילה לא הותרה לצורך דבר אחר אפלו שהוא מצוה כגון קטן לימול אותו וכן
ספר תורה לקרות בו ולולב לצאת בו לא שלנו בתוך ביתן׳ ובית הלל מתירין׳
דאמרי מתוך שהותרה הוצאה לצורך אכילה הותרה נמי שלא לצורך אכילה והוא
הדין לכל מילי אעג דאינן דבר מצוה כגון מפתח ביתו והדומה להן והאי דנקט הני
להודיענו דבית שמאי מחמרי אפלו בהנך דבני מצוה נינהו׳ וקימא לן דיום
טוב צריך עירוב תחומין ואין צריך עירוב הוצאה׳ אבל יום הכפורים צריך אפלו
עירובי חצירות ושיתופי מבואות כשבת׳ דתנא אמרו בית הלל לבית שמאי אי
אתם מודים שמערבין לגדול ביום הכפורים אעפ שחייב בתענית ואסור לו לאכול׳
כך מערבין לנזיר ביין ולישראל בתרומה שמעינן מינה דבין בית שמאי ובית הלל מ
כולהו סבירא להו דמערבין לגדול ביום הכפורים עירובי תחומין ועירובי חצרות
כשבת וכן הלכה׳ פיר׳ צריך עירובי תחומין דבלא אסור לילך חוץ לאלפים
אמה ואם לא הניח עירוב לסוף אלפים אמה כדכתבינן בשבת ואינו צריך עירוב
הוצאה דאמותר להוציא ביום טוב כל מידי שיש לו תורת כלי עלין מרשות היחיד
לרשות הרבים וכל שכן מרשותו לרשות חבירו׳ עירובי חצירות הינו כגון
חצר שיש בה שני בעלי בתים שכל אחד ואחד יש לו בית מיוחד לאכול בו׳
אבל החצר שלפניהם הוא משותף שכל אחד ואחד רשאי לעשות בו חפצות נפשו
ובשבת אסרינן לכל אחד ואחד להוציא לחצר כלים שהיו בבתים בעת שנכנס
השבת משום דכל אחד ואחד אוסר על חבירו׳ וכן כלים ששבתו בחצר
אסור להכניס בבתים לא כלים ששבתו בבתים לבדם׳ וכלים ששבתו בחצר
בחצר לבדן עד שיעשו עירוב בין שני בעלי הבתים׳ וכיון שעשו עירוב נעשו
שניהם או אפלו גם מאה כאיש אחד והעירוב הוא בפת ולא ביין׳ וצריך
שיעמידנו בבית אחד מהן ולא בחצר אעפ שיהיה שמור שמה׳ ושיתופי מבואות
כגון שתי חצירות אחת במזרח המבוי ואחד במערב המבוי וכל חצר וחצר יש
שם בעלי בתים וכל אותן שבמזרח עירבו עירובי חצרות לעצמן ואותן שבמערב
עירבו לעצמן אבל לא נשתתפו אותן שלמזרח עם אותן שלמערב אסור להוציא
כלים ששבתו בבתי המזרח למבוי׳ וכן אותן שלמערב׳ אבל כלים ששבתו
בהכנסת שבת בחצר מזרח ומערב מותר להוציאן במבוי׳ וכן כלים ששבתו במבוי
מותרין להוציאן ולהכניסן לחצר שלמזרח ומערב דמבוי וחצר רשות אחת הן
וכיון שנשתתפו אותן שלמזרח ומערב מותרין להוציא מזה לזה דנעשו כולם
איש אחד והשיתוף הזה ראוי להיות מיין ומותר להניחו אפלו בחצר שבמבוי כדי
שיהיה שמור שמה ואעפ שנשתתפו עם אלו אותן שבמערב ביין איכתי צריכי עירוב
אותן בתים עם אותן שבמזרח לעצמן וכן אותן שני בעלי בתים שבמערב לעצמן

דאין סומכין לעירוב במקום שיתוף לא צריכי שניהם כדי שלא ישתכח תורת עירוב
ובפחות משני החצרות ובכל חצר וחצר שני בעלי בתים לא משתתפי ואפלו מצד
מזרח עד עשרה בתים וכל אחד ואחד שפתוח למבוי ואינו פתוח זה לזה וכן מצד
מערב פתוחין למבוי ואינן פתוחין זה לזה לפי שאינן ראויין לעירוב כיון שאינן
פתוחין זה לזה ואם בחצר מצד מערב איכא שני בעלי בתים עירבו ואין עוד עירוב
בכל בתי המבוי כמו כן נמי איכן ואוי אותו מבוי לשיתוף ואין יכולין לערב דרך המבוי
חוץ מן השיתוף לפי שאין עירוב מועיל לא בחצר ולא במבוי שנתו בלתי וקורה׳

פ״ה שביתת יום טוב — חיבור כל מלאכה שחייבין עליה בשבת אם עשה אותה ביום טוב
שלא לצורך אכילה לוקה חוץ מן ההוצאה מרשות לרשות וההבערה שמתוך שהותרה
הוצאה לצורך הותרה שלא לצורך לפיכך מותר ביום טוב להוציא קטן או ספר
תורה או מפתח וכיוצא באלו מרשות לרשות׳ וכן מותר להבעיר אע״פ שאינן
לצורך אכילה ושאר מלאכות כל שיש בו צורך אכילה מותר כגון שחיטה ואפיה
ולישה וכיוצא בהן׳ וכל שאין בהן צורך אכילה אסור כגון אריגה וכתיבה ובנין
פ״ה הלכות עירובין — וכיוצא בהן׳ כשם שאסור לצאת חוץ לתחום בשבת כך אסור ביום טוב וביום הכפורים
וכשם שהמוציא מרשות לרשות בשבת חייב כך המוציא ביום הכפורים חייב׳ אבל
ביום טוב מותר להוציא מרשות לרשות לפיכך מערבין עירובי חצרות ומשתתפין
במבואות ליום הכפורים כשבת ומערבין עירובי תחומין ליום הכפורים ולימים
טובים כדרך שמערבין לשבת׃

מתניתין

בית שמאי
אומ׳ אין מוליכין חלה ומתנות לכהן ביום טוב בין שהורמו מאמש בין שהורמו
מהיום׳ ובית הלל מתירין׳ אמרו בית שמאי לבית הלל גזרה שוה חלה
ומתנות מתנה לכהן ותרומה מתנות לכהן כשם שאין מוליכין את התרומה כך לא
יוליכו את המתנות׃ אמרו להם בית הלל לא אם אמרתם בתרומה שאינו זכאי
בהרמתה תאמרו במתנות שהוא זכאי בהרמתם׳ פי׳ אין מוליכין חלה
אע״פ שמותר בהפרשתה לא שרו לה הולכתה לא תיקון יתקן עיסתו הותר לו ולא
יותר׳ פ״א חלה בעיסה ומתנות בבהמה והן זרוע ולחיים וקבה׳ בין
שהורמו מאמש שכבר היה לו שהות להוליכן לכהן מבעוד יום לא אפלו אותן
שהורמו היום ביום טוב עצמו אסור להוליכן לכהן לפי שהדואה אומ׳ שמא מתמול
הין דברי בית שמאי׳ ובית הלל מתירין אפלו שטהם דכיון שראויין הן שיבוא
להן החיוב ביום טוב שרינן להו להוליך אפלו אותן שנעשו מערב יום טוב דכיון
שהותרו אותן של יום טוב שרינן אותן שלערב יום טוב לאפוקי תרומה שאין
מוליכין אותה ביום טוב שהרי אי איפשר שיבוא חיוב תרומה לכרי שלו להפרישו
ביום טוב דאי מֵרְחוֹ מערב יום טוב כבר באלו החיוב מערב יום טוב ואי לא
מֵרְחוֹ ליה מערב יום טוב הא אסור לְמָרֵח ביום טוב שהמירוח מאבות מלאכות
הוא הילכך אפלו לבית הלל אסור להוליך לכהן והיינו דקא אמ׳ שאינו זכאי בה׳
בהרמתה׃

גמרא מתניתין

תניא

א׳

תנא אמ׳ ר׳ יוסי לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על המתנות שמוליכין
לא נחלקו לא על התרומה שבית שמאי אומ׳ אין מוליכין ׳ ובית הלל אומ׳ מוליכין׳
אמ׳ רב אמ׳ שמואל הלכה כר׳ יוסי׳ פא׳ לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על
המתנות שאעפ׳ שהורמו מאמש והוה ליה אפשר להוליכן מערב יום טוב אעפכ׳ מוליכין
לכהן מגו דראוי להפרישן ביום טוב כגון שנשחטו בו ביום לא נחלקו לא על התרומה
שאין אדם זכאי ביום טוב ליטלן כלל דהא איקבעו להו מאתמל׳ הולכך כולם
מודים שמוליכין חלה ומתנות׳ ולא נחלקו לא בתרומה׳ שבית הלל אומ׳ חלה
ומתנות׳ חלה לכהן׳ ותרומה מתנה לכהן׳ כשם שמוליכין את המתנות׳ כך
מוליכין את התרומה׳ ובית שמאי אומ׳ להם לא אם אמרתם במתנות שזכאי
בהרמתם׳ תאמרו בתרומה שאינו זכאי בהרמתה׳ הולכך לבית הלל מוליכין
אעפ׳ שאין מפרישין׳ רב טובי בר רב מתנה הוה ליה גרבא דחמרא דתרומה׳
אתא לקמיה דרב יוסף׳ אמ׳ ליה מהו לאמטויי לכהן האידנא׳ אמ׳ ליה הכי׳
אמ׳ יהודה אמ׳ שמואל הלכה כר׳ יוסי׳ ואליבא דבית הלל דאפלו תרומה נמי
מותר להוליך׳ אושפי׳ זכאנה דרבא בר רב חנן הון ליה איסורייתא דחרדלא׳
והם חבילות של חרדל בשובטין והזרע בתוכן׳ אתא לקמיה דרבא בר רב
חנן׳ אמ׳ ליה מהו לפרוכי מינהון האידנא ביום טוב לא הוה בידיה׳ אתא לקמיה
דרבא׳ אמ׳ ליה מוללין מלילות ומפרכין קטניות ביום טוב׳ פי׳ לפרוכי השרביטין
ולהוציא הזרע ביום טוב מי שרי כשחיטה ובישול׳ או דלמא טון דאיפשר מערב
יום טוב לא׳ דתולדות דישה היא׳ דדש כלאחר יד הוא ואפלו בשבת לאו דאוריתא
היא לא מדרבנן וביום טוב לא גזור׳ אותיביה אביי המולל מלילות מערב
שבת למחר מנפח על יד על יד ואוכל אבל לא בקנון ולא בתמחוי׳ והמולל מלילות
מערב יום טוב למחר מנפח על יד על יד ואוכל׳ ואפלו בקנון׳ ואפלו בתמחוי׳
אבל לא בטבלה ולא בנפה ולא בכברה׳ מערב יום טוב אין׳ ביום טוב לא׳
ופריק אפלו ביום טוב שרי׳ ואידי דתנא רישא מערב יום טוב׳ תנא סיפה
מערב יום טוב׳ וכן הלכה אפלו ביום טוב שרי למלול מלילות של חטים שמוללין
בידן כשהן רכין וגבי שבת גרס׳ מיד ליד דהינו בשנוי׳ וגבי יום טוב על יד על יד
דלא צריך שינוי׳ ואפלו בקנון והוא כלי שראשו אחד רחב והשני הוא עשוי כמין
מרזב רחב ונותן הקטנית בראשו הרחב ומנענע והאוכל מתגלגל דרך המרזב
והפסולת נשאר בכלי׳ ותמחוי הוא קערה גדולה׳ על יד על יד ואוכל כלומר
מעט מעט מאסף מה שבירר בקנון ובתמחוי׳ אבל לא בטבלה דמיחזי כמאן דעביד
לצורך מחר׳ שאין דרך לעשות בכלים הללו לא הרבה׳ וכי תימא הא איכא טבל
תרומה לא משום דעראי הוא ליכא איסור טבל׳ חיבור מרדכי מוללין מלילות פג
ומפרכין קטניות ביום טוב ומנפח על יד בכל כוחו ואוכל ואפלו בקנון או בתמחוי אבל
לא בטבלה ולא בכברה׳ מתניתין בית שמאי אומ׳ תבלים
נידוכין במדוך של עץ והמלח בפך ובעץ הפרור׳ ובית הלל אומ׳ תבלים נידוכין

כדרכן במדוך שלאבן והמלח במדוך שלעץ׳ **גמרא** דכולי עלמא
מיהא מלח בעיא שינוי כשידוך אותן מאי טעמא׳ רב הונא ורב חסדא׳ חד אמ׳ כל
הקדרות כולן צריכות מלח הילכך מאתמול הוה ידע ואיבעי ליה לדוכן ואין כל הקדרות כולן
צריכות תבלין הילכך אינו יודע מה יעלה בלבו שיבשל למחר לכן אין צריך שינוי וחד
אמ׳ כל התבלין מפיגין טעמן אם ידוכו מאתמול ודיתו לא נמר מתרגמינן ודיתיה לא
פג ומלחא אינה מפיגה טעמה מאי בינייהו איכא בינייהו מוריקא והוא כרכום דאיכא
מפיג טעמן אם נדוך מבעוד יום׳ או נמי דידע מאתמול מאי קדרה באעי לבשולי
וידע שצריכה תבלים ללישנא קמא קא באעי שינוי ללישנא בתרא לא באעי שנוי׳
ומה הוא השינוי׳ כדתנן במתניתא בית שמאי אומ׳ תבלין נדוכין במדוך
שלעץ אבל לא במדוך שלאבן שדרכו בכך בחול׳ והמלח בפך והוא כלי שלחרס או
בעץ הפרור והיא כף גדולה׳ ובית הלל אומ׳ תבלים נדוכין כדרכן במדוך שלאבן
ולא בעיא שנוי׳ והמלח במדוך שלעץ דהוה ליה למעבד מאתמול׳ אמ׳ רב יהודה
אמ׳ שמואל כל הנדוכין נדוכין כדרכן בלא שינוי׳ ואפלו מלח׳ אמ׳ ליה רב לרב
אחא בר דלא כי דייקת אצלי ודוק׳ כלומר כי דייקת מלחא נטה המדוכה על צדה׳
דקאסבר כשמואל דאמ׳ נדוכת כדרכה במדוך שלאבן ומיהו שינויא זוטא ליבעי
רבתי ז״ל והא דרב אוקמוה רבואתא במלחא אבל תבלי לא באעי הטאה ומסתייע
הדין סברא מיהא דאמרינן׳ רב ששת שמע קל בוכאנא׳ אמ׳ האי לאו מיגו ביתיה
דביתאי הוא ואקשי׳ ודלמא אצלו׳ אצלו ודקן ופריק שמעיה דהוה צייל קליה
ודלמא תבלין הוו תבלין נכותי מנכח קליהו ולא צייל מדקא מקשינן ודלמא אצלו׳
אצלו ודקן ופריק שמעיה דהוה צייל קליה והדר אקשינן ודלמא תבלין הוו שמעיכן
דתבלין לא באעו הצלאה וממילא שמעינן׳ דהא דאמ׳ רב לרב אחא בר דלא אצלי
ודוק לענין מלח קא אמ׳ ליה אבל תבלין לא באעי הצלאה והכי איפסיקא הילכתא
בהלכות גדולות ובהלכות פסוקות׳ ותריצנה הכי קא אמ׳ מה טעם אין עושין
סיטני לפי שאין כותשין במכתשת׳ והאי מתניתא אוקמינה לבני ארץ ישראל׳ אבל
לדידן כותשין במכתשת קטנה׳ דתניא אין כותשין במכתשת גדולה׳ אבל כותשין
במכתשת קטנה ואוקמינה לבני בבל׳ **תנו רבנן** אין עושין טיקני
ואין כותשין במכתשת׳ פי׳ אין עושין טיקני ביום טוב לפי שטורח גדול הוא שכותש
החטים עד שנחלקין אחד לארבעה כדמפרש במועד קטן ואקשינן תרתי כלומ׳ שני
דברים דקתני אהדדי אמרת אין עושין טקני׳ דהינו חדא לארבעה וטירחא יתירא
הוא הא תילקא דהוא חדא לתרתי או טרגיס דהוא חדא לתלת שרי דלאו טרחא יתירא
הוא׳ והדר תאני אין כותשין במכתשת אפלו חדא לתרתי ותריצנה הכי קא אמ׳ מה
טעם אין עושין טיקני לפי שאין כותשין במכתשת כלל׳ והאי מתניתא אוקמינה
לבני ארץ ישר׳ אבל לדידן כותשין במכתשת קטנה׳ דתניא אין כותשין במכתשת
גדולה אבל כותשין במכתשת קטנה ואוקימנה לבני בבל׳ לרב פפא איקלע לבי
שמואל מר איתו ליה דייסא ולא אכל ודלמא במכתשת קטנה עבדוה חזייה דהוה דייק

תבלין נכותי מנכח קליהו מדמקשינן ודלמא אצלו׳ אצלו ודקן ופריק שמעיה דהוה צייל קליה׳

ת״ר אין עושין טיסני ואין כותשין במכתשת׳ טיסני

טפי ודלמא מאתמל עבדוה חזייה דהוה קליף צוהריה טפי ואי בעיא אימא שאני בישמוע פג
מר דאיכא פריצותא דעבדי · חיבור דובין את התבלין כדרכן ביום טוב שאם ידוך
אותן מבערב יפוג טעמן · אבל מלח אינו נדוך ביום טוב לא אם כן היטה המכתש או שידוך
בקערה וכיוצא בה כדי שישנה שאם שחק המלח מערב יום טוב לא יפוג טעמו · ואין שוחקין
את הפלפלין בריחים שלהן אבל דך אותן במדוכה ככל התבלין · אין כותשין את הריפות
במכתשת גדולה אבל כותשין במכתשת קטנה שזה הוא שנוי שלה ובארץ ישראל אפי' בקטנה
אסור שהתבואה שלהן טובה היא ואם כותשין אותה מערב יום טוב אין בכך הפסד ·

מתניתין

הבורר קטניות ביום טוב · בית שמאי אומ' בורר אוכל
אוכל · ובית הלל אומ' בורר כדרכו בחיקו ובתמחוי אבל לא בטבלה ולא בנפה ולא בכברה

גמרא

רבן גמליאל אומ' אף מדיח ושולה · תנא · אמ' רבן שמעון
בן גמליאל במה דברים אמורים בשהאוכל מרובה על הפסולת · אבל פסולת מרובה על
האוכל דברי הכל נוטל את האוכל ומניח את הפסולת · פסולת מרובה על האוכל פשיטא ·
מאי איכא מאן דשרי לא צריכה דנפיש בטירחא וזוטר בשיעורא · פי' אפלו בירר
לצורך אכילת יום טוב צריך שנוי לפי שהיה לו לברור מערב יום טוב · לכך בית שמאי אומ'
בורר אוכל אוכל ומניח הפסולת · ובית הלל אומ' בורר כדרכו ולא בעינן שנוי אפי' בדבר
שאפשר לעשותו מערב יום טוב לא כשהן מכשירי אוכל כגון תבלין למתק קדרה אבל
אוכל עצמו לא בעינן שנוי · אבל לא בטבלה · דכלים הן דרכן לעשות בהן בעת
הקציר והרואה אומ' אין דעתו לצורך יום טוב לא להניח באוצר והני מילי בשהאוכל
מרובה על הפסולת · ואיכא טירחא יתירה בהגבהת אוכל מתוך הפסולת לפיכך שרו
בית הלל להגביה הפסולת כדרכו כחול ואקשינן פשיטא מי איכא מאן דשרי ואמרינן
לא צריכה דנפיש בטירחא וזוטר בשיעורא כלומר שהפסולת הוא דק מאד ואיכא טרחא
יתירא ואע"ג דזוטר בשיעורא ·

פיסקתא

רבן גמליאל אומ' אף מדיח
ושולה · אמרי בגמ' · תנא אמ' ר' לעזר בר' צדוק כך היה מנהגם שלבית רבן גמליאל
שהיו מביאין דלי מלא עדשים ומציפין עליו מים ונמצאת פסולת למעלה ואוכל למטה ·
פג והא תנא איפכא לא קשיא הא בדעפרא הא בדגילי · חיבור הבורר קטניות
ביום טוב בורר כדרכו בחיקו או בתמחוי אבל לא בטבלה ולא בנפה ולא בכברה בד"א ב'
בשהאוכל מרובה על הפסולת · אבל אם היתה הפסולת מרובה על האוכל בורר האוכל
ומניח את הפסולת · ואם היה טורח בברירת הפסולת מן האוכל יותר מטורח בדירת אוכל
מן הפסולת שהאוכל מרובה בורר את האוכל ומניח את הפסולת · ומפרש בפירוש
המשנה מדיח ושולה מציף מים על עדשים או פולין גריסין ועולה הקליפה על פני המים
ואוכל יורד למטה ולוקח הקליפה בידו וזה הוא שולה כלומר שמסיר הקליפה מעל
פני המים ואין הלכה כרבן גמליאל ·

מתניתין

בית שמאי
אומ' אין משלחין ביום טוב לא מנות · ובית הלל אומ' משלחין בהמה חיה ועוף חיים
ושחוטים · משלחין יינות שמנים וסלתות וקטניות אבל לא תבואה · ר' שמעון מתיר אף
בתבואה ·

גמרא

תאני רב יחיאל ובלבד שלא יעשם בשורה ·

תאנא אין שורה פחותה משלשה בני אדם׳ פי׳ בית שמאי אומ׳ אין משלחין ביום טוב
לא מנות כלומ׳ חתיכות בשר המוכנות לסעודה הוא דשרו לשלוח דרון אבל לא בהמה
חיה ועוף דשמא אותן ששלחין לו לא יאכלם ביום טוב ונמצא שטרח שלא לצורך יום
טוב׳ ובית הלל לא חיישי לכך לא משלחין ואעפ״כ לא יעשם בשורה שמשלחת את
הדרון על ידי אנשים הרבה דאוושא מילתא ונראין כמאן דאזלי למכור בשוקא׳
אמרי בגמ׳׳ בעי רב אשי תלתה גברי בתלתה מיני מאי תיקו׳ פיסק
ר׳ שמעון מתיר בתבואה׳ משום דאזו׳ אכילמינה האי שנשתלחו לו׳ ר׳ שמעון מתיר
בתבואה שלחטים לעשות מהן עסקיות שעורים ליתן לפני בהמתו׳ עדשים לעשות
מהן בפיקים׳ חקיקים שהוא מאכל עשוי מעדשים׳ חיבור אין משלחין
ביום טוב תבואה לפי שאין נאותין בה כחול לא אם כן טוחן׳ ואסור לטחון ביום טוב אבל
משלחין קטנית מפני שמבשלין ביום טוב או קולה אותן ואוכל׳ ומשלחין בהמה וחיה ועופות
אפלו חיים מפני שמותר לשחוט ביום טוב וכן כל כיוצא בזה׳ כל דבר שמותר לשלחן
ביום טוב כשישלחנו לחבירו תשורה לא ישלחנו בשורה׳ ואין שורה פחותה משלשה בני
אדם׳ כיצד הרי ששילח לחבירו בהמות או יינות ביד שלשה וארבעה בני אדם כאחד
זה אחר זה וכולן הולכין בשורה אחת הרי זה אסור שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול׳
שלח שלשה מינין ביד שלשה בני אדם כאחד הרי זה מותר׳

מתניתין

משלחין כלים בין תפורין בין שאינן תפורין אעפ״י שיש בהן כלאים והן לצורך המועד
אבל לא סנדל מסומר ולא מנעל שאינו תפור׳ ר׳ יהודה אומ׳ אף לא מנעל לבן מפני
שצריך אומן׳ זה הכלל כל הנאותין בו ביום טוב משלחין אותו׳

גמרא

משלחין כלים בשלמא תפורין חזו למלבש׳ שאינן תפורין חזו לכסויי׳ לא
כלאים למאי חזו׳ וכי תימא חזו למיכס עליהו׳ והא תנא לא יעלה עליך׳ אבל
אתה מציעו תחתיך׳ אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן גזרה שמא תכרך נימה
אחת על בשרו׳ וכי תימא דמיפסיק מידי בינייהו׳ והא אמ׳ ר׳ שמעון בן פזי׳
אמ׳ ר׳ יוסי בן שאול משום קהילה קדושה שבירושלם אפלו עשר מצעות זו על גב זו
וכלאים ביניהן אסור לישן עליהן לא בוילון׳ והא אמ׳ עולא מפני מה אמרו וילון
טמא׳ מפני שהשמש מתחמם כנגדו לא בקשין׳ וכי הא דאמ׳ רב הונא בריה דרב
יהושע האי נמטא נמדא דנדש שרי׳ אידך אפלו עשר מצעות זו על גב זו וכלאים
תחתיהן אסור לישן עליהן משום שנ׳ לא יעלה עליך׳ ולא בוילון והיא יריעה החוצצת
בין הבית והחדר׳ ואקשינן והא אמ׳ עולא מפני מה אמרו וילון טמא מפני שהשמש
מתחמם כנגדו ומתעטף בשוליו׳ הלכך מקבל טומאה אם יגע בו טמא מת או
שרץ וצריך טבילה׳ ולמה לא עשאוהו כאחת ממחיצות הבית שאינן מקבלין טומ׳
מפני שמתעטף השמש בשולי היריעה כשיש לו קור ולפי כך יש תורת כלי עליו וכיון
דמתחממין כנגדו אסור לעשותו מכלאים שמא יטעה בו השמש לא לעולם מיירי
שישן עליו׳ ואי קשיא לך הא קא מיתהני מכלאים הכא במאי עסיקינן דשרי לישן
עליו בקשין כלומר מיירי בבגדים קשים שאינן מחממין האדם ומותר לשכב עליהן

למימד
שון
פ

אעפ שמגינין עליו מן הקור · דאמ׳ רב הונא בריה דרב יהושע האי נמטא גמדא דנרש שריא ·
· פי׳ נימטא · לבדי גמדא קשה כמו גמד מקאני פ׳ נכווצין · וכל דבר שהוא כווץ ועשה
קשה · ודנרש שם מקום ושריא לישיבה מפני שאינו מחמם כלל ולא מגין מן הצנה
שאינה נכנסת בתוכו · אמ׳ רב פפי עדלדין וצרדי דזוזי ודפשיטי ודבזרני אין בהן משום
כלאים לפי שאין דרך חימום בכך · פי׳ האי דאמרי עדלדין אין בהן משום כלאים
פירשו בתשובת הגאונים שרגילין ללבשן תחת מנעליהן וכופלין עליהם עור שלתיישים
מעובדין ותחת קרקע הרגל וכנגד העקב שלרגליש שעושין אותן שלצמר וקורין אותן
נמטא ועדלדין קשין הן ואין בהן משום כלאים · וצררי דזוזי ודפשיטי ודבזרוני
אין בהן משום כלאים לפי שאין דרך תימום בכך · פיסקתא אבל לא
סנדל מסומר ולא מנעל שאינו תפור · אמרי בבמ׳ סנדל מסומר מאי טעמא
לא משום מעשה שהיה כדמפרש בפרק במה אשה יוצאה והואסנדל שלעץ מיגופה
בעור ומסמרות קבועות בו וגזרו חכמים עליו שלאלנעלו בשבת ויום טוב · אמר
אבאיי סנדל מסומר אסור לנעלו ומותר לטלטלו · אסור לנעלו משום מעשה שהיה ·
ומותר לטלטלו · דאי אסור לטלטלו השתא לטלטול אסור לשלחו · מיבעיא
לא לאו שמע מינה אסור לנעלו ומותר לטלטלו · פיסקתא ולא
במנעל שאינו תפור · פשיטא לא צריכה אעג׳ דנקיטביה קיבי/כלומר אעפ שתפור
ביתידות שלעץ קטנות · ויש אומ׳ תופר שתי תפירות באמצע ושתים בראשן ושתים
בעקיבו ויכול לנעלו אעפכ׳ אסור דאין דרך בני אדם לנעלו · פיסק
ר׳ יהודה אומ׳ אף לא מנעל לבן שאינו ראוי היום לנעלו מפני שצריך אומן להשחירו ·
תניא ר׳ יהודה מתיר בשחור ואוסר בלבן לפי שעדיין לא נצבע בשחור ואין
דרך ללבשו · ר׳ יוסי מתיר בלבן ואוסר בשחור מפני שצריך לעתנתו ולא פליגי מר
כאתריה ומר כאתריה · באתריה דמר בר בישרא להתח · באתריה דמרבנ בישרא לעיל
כלומר היו הופכין מקום בשר מבחוץ ומקום שיער מבפנים · ודרך מקום בשר להיות
בו מריטה וקליפות קליפות · ובאתריה דר׳ יהודה בר בישרא לתחת לפנים הילכך אין
צריך לעתנח · פיסקתא זה הכלל כל שנאותין בו ביום טוב משלחין אותו ·
רב שישת שלא להן לרבנן לשדורי תפלי להדדי ביומא טבא · אמ׳ ליה אבאיי
והא אנן תנן כל שנאותין בו ביום טוב משלחין אותו ותפלין אין נאותין בהן ביום טוב ·
כדאמרינן בעירובין יצאו שבתות וימים טובים שהן עצמן אות · וכל שנאותין בו בחול
שהוא מתוקן כל צרכו משלחין אותו ביום טוב · חיבור פ׳ה ·

הדרן עלך ביצה

מתניתין יום טוב שחל להיות
ערב שבת לא יבשל כתחלה מיום טוב לשבת · אבל מבשל הוא ליום טוב ואם הותיר
הותיר לשבת ועושה תבשיל מערב יום טוב וסומך עליו לשבת · בית שמאי אומרין
שני תבשילין · ובית הלל אומרין תבשיל אחד · ושוין בדג וביצה שעליו שהן שני תבשילין

אכלו או שאבד לא יבשל עליו בתחלה ואם שייר ממנו כל שהוא סומך עליו לשבת׳
גמרא מנא הני מילי אמ׳ שמואל דאמ׳ קרא זכור את יום השבת לקדשו
זכריהו מאחר שבא להשכיחו׳ מאי טעמא אמ׳ רבא כדי שיברור מנה יפה לשבת ומנה
יפה ליום טוב׳ רב אשי אמר כדי שיאמרו אין אופין מיום טוב לשבת קל וחומר מיום טוב
לחול׳ פיר׳ מנא הני מילי לאודנקא׳ מקראי יליף דעירובי תבשילין מדרבנן הם׳
והכי קא אמ׳ מיבעיא ליה אהיכא אסמכוה רבנן זכור׳ אין זכור אלא בדבר המשתכח זכריהו
מאחר שבא להשכיחו שכשבא יום טוב בערב שבת קרוב השבת להשתכח מחמת יום
טוב שמרבה בסעודת יום טוב ואינו מניח לשבת כדי לצורך השבת לכך הזכיר הכתוב
לזכרו׳ וכשמערב עירובי תבשילין נמצא שזוכרו שתריאינן עושה אלא לכבוד שבת׳
ומאי טעמא ומה מועיל העירוב׳ אמ׳ רבא כדי שיברור מנה יפה לשבת ומנה
יפה ליום טוב ומתוך שמערב זוכר את השבת ואינו מכלה את הכל ביום טוב ובורר מנה
לזה ומנה לזה׳ רב אשי אמ׳ כדי שיאמרו אין אופין מיום טוב לשבת קל וחומר מיום
טוב לחול כלומר לא לכבוד שבת תיקנוהו אלא לכבוד יום טוב תיקנוהו כדי שיאמרו אין
אופין מיום טוב לשבת אלא אם כן התחיל מבעוד יום וכשמבשל ביום טוב אינו אלא
כגומר והולך אבל אתחולי לא׳ קל וחומר מיום טוב לחול לגמרי דלא׳
תנן עושה תבשיל מערב יום טוב וסומך עליו לשבת׳ בשלמא לרב אשי דאמ׳
לא לכבוד שבת תיקנוהו אלא כדי שיאמרו אסור להתחיל בישולי שבת ביום טוב אלא
לרבא דאמ׳ כדי שיברור מנה יפה לשבת מנה יפה ליום טוב׳ מאי איריא מערב יום
טוב אפלו ביום טוב נמי אין הכי נמי אלא גזרה שמא יפשע וישכח ולא יערב׳ ותנא
מייתי לה מהכא את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו כלומר ביום הששי והוה
ליה למכתב היום אופו ובשלו אלא רמז הוא שיש לך יום ששי שאין אופין אלא לצורך מחר
מכאן אמ׳ ר׳ אלעזר אין אופין אלא על האפוי ואין מבשלין אלא על המבושל׳ מכאן
סמכו חכמים לעירובי תבשילין מן התורה׳ אלא על האפוי בחמישי בשבת אופין פת
ומבשלין תבשילי׳ תנו רבנן מעשה בר׳ אליעזר שהיה יושב ודורש
ביום טוב כל היום כולו בהלכות יום טוב׳ יצתה כת ראשונה לסעודת יום טוב והניחוהו
דורש אמר הללו בעלי פיטוקין כלומר חביות גדולות הכינו שניה אמר הללו בעלי חביות
שלישית אמ׳ הללו בעלי כדין׳ רביעית אמ׳ הללו בעלי לגינין׳ חמישית אמר הללו
בעלי כוסות׳ התחילה כת ששית לצאת אמ׳ הללו בעלי מארה שהיה בית המדרש
מתרוקן מאד וגנאי הדבר וקשה ולא גרקינן עדמתי יושבין׳ נתן עינו בתלמידים
התחילו פניהם משתנים׳ אמ׳ להם בני לא לכם אני אומר אלא להללו שמניחין חיי עולם
ועוסקין בחיי שעה בשעת פטירתן אמ׳ להם בני לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו
מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדונינו כי חדות יי׳ היא מעוזכם׳ אמ׳ מניחין
חיי עולם ועוסקין בחיי שעה׳ ולר׳ אליעזר אטו שמחת יום טוב לאו מצוה היא׳
ר׳ אליעזר לטעמיה דאמ׳ שמחת יום טוב רשות היא׳ דתניא ר׳ אליעזר אומ׳ אין לו לאדם
ביום טוב אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה׳ ר׳ יהושע אומ׳ חלקיהו חציו לאכילה

עזרא
ואל תעצבו

ושהיה

ושתייה והציו לבית המדרש · אמ' ר' יוחנן שניהם מקרא אחד דרשו · כתוב אחד אומר
עצרת ליי' אלהיך · וכתוב אחד אומ' עצרת תהיה לכם · הא כיצד · ר' אליעזר סבר או כולו
ליי' או כולו לכם · ר' יהושע אומ' חלקיהו חציו ליי' וחציו לכם · גרסינן בפסחים
בפרק אלו דברים בפסח · אמ' ר' אלעזר הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם יום שניתנה בו
תורה לישראל · אמר רבא הכל מודים בשבת דבעינן נמי לכם דכת' וקראת לשבת עונג ·
רב יוסף אמ' הכל מודים בפורים דבעינן נמי לכם דמיעיקרא להכי איתקן ימי משתה
ושמחה כתיב · מר בריה דרבינא כולה שתא הוה יתיב בתעניתא לבר מיומא דעצרתא
ופוריא ומעלי יומא דכיפורי · דתאני רב חייא מדיפתי ועניתם את נפשותיכם בתשעה ·
וכי בתשעה מתענין והלא בעשירי מתענין · אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשיעי
מעלה עליו הכתוב כלו התענה תשיעי ועשירי · פי' כל האוכל בתשיעי כדי
שיוכל להתענות בעשירי מעלה עליו הכת' כלו התענה תשיעי ועשירי · כלומ' מקבל
שכר באכילתו כמו שהיה מקבל אלו צוהו השם להתענות בשניהם ועשה ·
ושלחו מנות לאין נכון לו · מאי לאין נכון לו · אמ' רב חסדא שלחו מנות למי שלא
היה לו להניח עירובי תבשילין · כגון שאבדה לו אבידה ומחזר אחריה כל ערב יום
טוב · אבל היה לו להניח ולא הניח פושע הוא · מאי כי חדות יי' היא מעוזכם ·
פי' כשאתם עושין בשביל הקב"ה היא מעוזכם כלומ' תעזור אתכם · דאמ' ר'
יוחנן משום ר' אליעזר ב"ר שמעון אמ' להן הקב"ה לישראל בני לוו עלי וקדשו היום
והאמינו בי ואני פורע · תאני תחליפא אבוה דרבנאי הוזאה ואמרי לה אחוה דרבנא
הוזאה כל מזונותיו שלאדם קצובין לו מראש השנה ועד ראש השנה חוץ מהוצאת
שבתות והוצאת ימים טובים והוצאת בנו לתלמוד תורה שאם פחת פוחתין לו ואם מוסיף
מוסיפין לו · ואמרי בגמ' אמ' ר' אבהו מאי קראה כלומ' מנין שמזונותיו קצובין
לו בראש השנה שנ' תקעו בחדש שופר בכסא ליום חגינו · איזה חג שראש חדש
מתכסה בו הוי אומ' זה ראש השנה · וכתיב כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב ·
מאי משמע דהאי חוק · לישנא דמזוני הוא שנ' ואכלו את חקם · מר זוטרא
אמ' מהכא הטריפני לחם חוקי · תניא אמרו עליו על שמאי הזקן כל ימיו היה
אוכל בכבוד שבת · מצא בהמה נאה אמ' זו לכבוד שבת · למחר מצא אחרת נאה
הימנה מניח את השנייה ואוכל את הראשונה · אבל הלל הזקן מדה אחרת היתה
בו שכל מעשיו לשם שמים דכת' ברוך יי' יום יום · תניא נמי הכי בית שמאי
אומ' מחד בשביך לשבתיך · ובית הלל אומ' ברוך יי' יום יום · פי' שכל מעשיו
היום לשם שמים ובוטח בהקב"ה שיזמין לו כל צרכיו כל יום ויום · ושמאי אע"פ
שהיה בוטח בהקב"ה באמת היה מתירא שמא יגרום החטא כמו שהיה מתירא יעקב
אבינו מעשו ואע"פ שהבטיחו הקב"ה ואמר לו ושמרתיך בכל אשר תלך והשיבותיך
אל האדמה הזאת · אע"פ כן אמ' ויירא יעקב מאד · ואמר שמא יגרום החטא ·
פיסקא ועושה תבשיל מערב יום טוב וסומך עליו לשבת ·
פי' ועושה לשם עירוב כלומ' תבשיל אחד עושה לצורך שבת וכיון שתיקן מערב יום טוב

קצת ממה שצריך לו לשבת משמבשל ליום טוב מאכל הרבה ליום טוב ולשבת איכן
ניכר לכל שהרי יכול לסמוך בשבת באותו תבשיל שבישל מערב יום טוב ואעפ שהוא
מועט · אמ' אבאיי לא שנו לא תבשילי · אבל פתלא מאי טעמא מידי דמילפת
בעינן · פתלא מילפתא וכן דייקא נמי לא מילפתא · דאמ' ר' זרא בבלאיי טפשאי
דאכלי נהמא בנהמא · פי' לא שנו דהוי עירוב לא תבשיל דמוכחא מילתא שעשוי
לשבת ופתלא מילפתא הילכך לא מוכחא מילתא שהרי בכל יום יש להם לחם · וכן
נמי דייקא והיא חטים מבושלים דאינן עשויים ללפת · דהא ר' זורא משתק על הבבליים
שעושין ממנו לפתן ללחם והן אינן עושין לא מרוב עוני · תאני ר' חייא עדשים
שבשולי קדרה סומך עליהן משום עירובי תבשילין · ואעג דשארו שם בלא מתכוין ם
סומך עליהן מבעוד יום · ולא אמרי לא חשיבי ובטלי לא גורדן מערב יום טוב משולי
הקדרה ועושה מהן עירוב ואומ' בהדין עירובא יהי שרי לנא לאפויי ולבשולי ולאטמוני
מיומא טבא לשבתא · והני מילי דאיתבהו כזית · דזה הוא שיעור העירוב ·
אמ' רבי יצחק בריה דרב יהודה שמנונית שעל גבי הסכין אדם גורדו וסומך עליו משום
עירובי תבשילין והוא דאיכא כזית · אמ' רב אתי אמ' רב דגים קטנים מלוחין אין
בהן משום בישולי גוים · אמ' רב יוסף ואם צלאן גוי סומך עליהן משום עירובי תבשילין
ואי עבדינהי כסא דהרסנא אסיר · מאי טעמא קימחא עיקר · פי' אין בהן
משום בישולי גוים שגזרו חכמים בבישולי גוים משום חתנות · אבל על דבר שהוא
נאכל כמות שהוא חי במלחו לא גזרו על בישולו דכיון שאדם יכול לאכלו חי איכן
נקרא בישול דהא לא אהני מידי ודגים קטנים מלוחים אינן צריכין לצלותן · אבל
בגדולים ישבו משום בישולי גוים · ואתא רב יוסף ואמ' דאעג דאינן חשוב בישולין
לכלום לגבי גוים אבל אם צלאן גוי סומך עליהן משום עירובי תבשילין · דכיון
דעירובי תבשילין דרבנן ובישולי גוים דרבנן אזלינן הכא לקולא והכא לקולא ואי
עבדינהו גוי כסא והרסנא לא דרבנן לתת לתוכן קמח הילכך יש בו משום בישולי גוים
אינו נאכל לא על ידי בישול · וקוליס האספנין דג מלוח הוא ורך ונאכל חי ·
לא שנתנין עליו חמין וזהו בישולו · כדתנן בשבת בפרק חבית שנשברה שהדחתו
זה הוא גמר מלאכתו · וכיון שהדיחהו בחמין מערב יום טוב והתקינו לעירוב מותר
לסמוך עליו דבישול מיקרי · אעג דנאכל כמות שהוא חי · כדאמרי בדגים קטנים
מלוחין שצלאן גוי · אבל אם מלחן ישראל אעג דנאכלין מחמת מליחה זו אין לסמוך
עליהן משום עירובי תבשילין משום דאינו נקרא בישול · אמ' ר' אבא אמ' רב
עירובי תבשילין צריכין כזית בין לאחד בין למאה כלומ' דלא בעינן כזית לכל אחד
ואחד ותבשיל זה אפילו צלי · ואפילו שלוק · ואפילו כבוש · ואפילו מבושלי · ואפילו
קוליס האספנין שהדיחו בחמין מערב יום טוב · אמ' רב הונא אמ' רב עירובי
תבשילין צריכין דעת פשיטא דעת מניח בעינן · פי' שיתכוון המניח בעבור האובן
ושאם לא הזכירם איך יזכה בעבורם שהרי אינן שלהם לא על ידי זכני · דעת מי
שהניחו לו בעינן או לא בעינן · תא שמע דשמואל מערב אבולה נהרדעא · ל'

פי' כי ממקום אספניא ובלע' ערבי לשבוט

אמ'

אמי ור' אסי מערבין אכולה טיבריה · אע"ג דלא הודיען מערב יום טוב שזכין לאדם
שלא בפניו · מכריז ר' יעקב מי שלא הנית עירובי תבשילין יבא ויסמוך על שלי · ועד
כמה · אמ' רב רחומי בר זכריה משמא דאבא' עד תחום שבת · ושמעינן מהא טולהי·
דלא בעינן דעת מי שהניחו לן אלא כשמודיעין ביום טוב עצמו שהוא ערב שבת כי עירב
עליו מאתמול והולך וסומך עליו ומבשל לכתחלה לשבת · ומאן דמערב אחבריה
או אבני מאתיה צריך לזכות דגרסינן בעירובין בחלון שבין שתי חצרות · בעי רב
נחמן עירוב תבשילין צריך לזכות או לא · אמ' רב יוסף אמאי תבעי ליה · והא אמ'
שמואל צריך לזכות · והוא שיאמר לאחרים זכו בעירוב זה לפל' ולפל' או לכל בני
העיר · וכשהוא מזכה אינו מזכה לא על ידי בנו ובתו הקטנים · ולא על ידי עבדו
ושפחתו הכנענים מפני שידן כידו · ועדיין לא הוציאן מרשותו · אבל מזכה על
ידי בנו ובתו הגדולים ועל ידי עבדו ושפחתו העברים · ועל ידי אשתו כדאמרינן
לענין שבת · ההוא סמיא דהוה מסדר מתניתא קמיה דמר שמואל · ומאחר
חזייה דהוה עציב אמ' ליה אמאי עציבת · אמ' ליה דלא אנחי עירובי תבשילין
אמ' ליה סמוך אדידי לשנה · חזייה דהוה עציב · אמ' ליה אמאי עציבת · אמ' ליה
דלא אנחי עירובי תבשילין · אמ' ליה פושעיהו ההוא גברא לכולי עלמא שרי לדידך
אסור · פי' לישנא אחרינא וראש השנה היה שאין יכול להתנות ולהניח לדידך
אסיר שאין דעתי על המזידים ועל הפושעים שאינן חרידים לדברי חכמים · תנו
רבנן יום טוב שחל להיות בערב שבת אין מערבין לא עירובי תחומין ולא עירובי חצרות
ר' אומ' מערבין עירובי חצרות אבל לא עירובי תחומין · מתוך שאתה אוסרו בדבר
שאסור לו ואי אתה אוסרו בדבר המותר לו · שלח ר' אליעזר לגולה לא כשאתם
שונין נבבל' ר' מתיר וחכמים אוסרין · לא ר' אוסר · וחכמים מתירין · אמ' רבא
אמ' רב הונא הלכתא כותיה דר' לאיסור · פי' אין מערבין ביום טוב לא עירובי
תחומין ולא עירובי חצרות לטלטל מחר דנראה כמתקן דבר · ר' אומ' מערבין עירובי
חצרות אבל לא עירובי תחומין · מתוך שאתה אוסרו בדבר האסור לו ישמע אליך
כשתעכיבהו · כלומ' יש בידך לאסור עליו מלעשות לצורך מחר דבר שהוא אסור
בו ביום והוא תחומין שאף ביום טוב אסור לצאת חוץ לתחום · ואי אתה אוסרו כלומ'
אין בידך אם לאסור לו מלתקן למחר דבר שהוא מותר בו ביום דאיסור טלטול
חצירות ליתה ביום טוב · תנו רבנן יום טוב שחל להיות בשבת
בית שמאי אומ' מתפלל שמונה שלשבת בפני עצמה ושליום טוב בפני עצמו · ובית
הלל אומ' מתפלל שבע · מתחיל בשלשבת · ומסיים בשלשבת ואומ' קדושת
היום באמצע · ר' אומ' אף חותם בה מקדש השבת וישראל והזמנים · תאני
תנא קמיה דרבינא מקדש השבת וישראל והזמנים · אמ' ליה אטו שבת ישראל
מקדשין ליה שבת הא קא מיקדשא וקימא אלא אימא מקדש השבת וישראל והזמנים·
אמ' רב יוסף הלכתא כל' וכדתריץ רבינא' · תנו רבנן שבת שחל
להיות בראש חדש או בחולו שלמועד ערבית שחרית ומנחה מתפלל שבע שלשבת

ואומ׳ מעין המודיע בעבודה ואם לא אמ׳ מחזירין אותו׳ ר׳ אליעזר אומ׳ בהודאה ובמוקפין
מתחיל בשלשבת ומסיים בשלשבת ואומ׳ קדושת היום באמצע׳ רבן שמעון בן גמליאל
ור׳ ישמעאל בנו של ר׳ יוחנן בן ברוקה אומ׳ כל מקום שהוא זקוק לשבע מתחיל בשלשבת
ומסיים בשלשבת ואומ׳ קדושת היום באמצע׳ אמ׳ רב הונא אין הלכה כאותו הזוג׳
וכלומ׳ לא כתנא קמא דאמ׳ ערבית שחרית ומנחה אומ׳ מעין המודע בעבודה׳
אמ׳ ר׳ חייא בר אשי אמ׳ רב מניח אדם עירובי תחומין מיום טוב לחבירו ומתנה וכן שכן
עירוב תבשילין׳ ורבא אמ׳ מניח אדם עירוב תבשילין מיום טוב לחבירו ומתנה׳
אבל עירוב תחומין דלמקנא ביתא ביום טוב הוא לא והלכתא כרבא דבתרא הוא׳
ומסתברא לן ההני מילי בעירובי תחומין דמיקנא ביתא הוא אבל עירוב
חצירות דכביטול רשות הוא מניח עירוב ביום טוב ראשון ומתנה ונמא הכי אי
האידנא חולא בהאי עירובא נשתרי לן לטלטולי בשבתא מביתא לביתא ומדרתא
לדרתא ואי האידנא יומא טבא אין בדברי כלום ולמחר במעלי שבתא דהוא יום
טוב שני נמא הכי אי האידנא יומא טבא כבר עבידנא עירובא מאתמול והשתא
לא צריכנא מידי ואי האידנא חולא הוא בהאי עירובא נשתרי לן לטלטולי מביתא
לביתא וכול׳ והיכא מניח עירוב תבשילין ומתנה כגון דאיתרמו להו שני ימים
טובים שלגליות חמשה ומעלי שבתא דמיבעי ליה לאיניש לאנוחי עירוב תבשילין
ממעלי יומא טבא דהוא ארבעה בשבא ואי אשתלי ולא אנח במעלי יומא טבא
מנח ליה לעירובא ביומא טבא קמה דהוא חמשה בשבא ונמא הכי אי האידנא יומא
טבא למחר חולא הוא ולא צריכנא מידי ואי למחר יומא טבא האידנא חולא הוא
ובהאי עירובא דקא מנחנא לשתרי לן למיפא ולבשלא מיומא טבא לשבתא ודוקא
בשני ימים שלגליות׳ אבל בשני ימים טובים שלראש השנה לא כדאמרינן בפירקא
קמא׳ ראבינא הוה יתיב קמיה דרב אשי בריש שתא חזייה דהוה עציב׳ אמ׳ ליה
אמ׳ ליה אמאי עציבת וכו׳ תנו רבנן אין אופין מיום טוב לשבת קל וחומר
מיום טוב לחול׳ באמת אמרו ממלאה אשה קדירה בשר אע״פ שאינה צריכה
לא לחתיכה אחת׳ ממלא נחתום חבית של מים אע״פ שאינו צריך לא לקיתון אחד׳
אבל לאפות לא יאפה לא מה שצריך לו׳ ר׳ ישמעאל בן אלעזר אומ׳ אף
ממלא אשה את התנור פת מפני שהפת נאפית יפה בשעה שהתנור מלא׳ אמ׳ רבא
הלכה כר׳ שמעון בן אלעזר׳ איבעיא להו מי שלא הניח עירובי תבשילין הוא
נאסר וקמחו נאסר׳ או דלמא הוא נאסר ואין קמחו נאסר למאי נפקא מינה
לאיקנוי קמחו לאחרים אי אמרת הוא נאסר ואין קמחו נאסר לא צריך לאקנויי
קמחו לאחרים לא אפו ליה אחרינא אי אמרת הוא נאסר וקמחו נאסר צריך
לאקנויי קמחו לאחרים מאי תא שמע׳ מי שלא הניח עירובי תבשילין הרי זה לא
יאפה ולא יבשל ולא יטמין לא לו ולא לאחרים ולא אחרים אופין ומבשלין לו
כיצד הוא עושה מקנה קמחו לאחרים ואחרים אופין ומבשלין לו שמע מינה והוא
נאסר וקמחו נאסר שמע מינה׳ איבעיא להו עבר ואפה מאי מי קנסוה

ל דבנן או לא אתינן למפשטה מההיא דתניא מי שהניח עירובי תבשילין הרי זה אופה ומבשל
ומטמין ואם רצה לאכול את עירובו הרשות בידו · אבלו עד שלא אפה עד שלא בישל עד
שלא הטמין הרי זה לא יאפה ולא יבשל ולא יטמין לא לו ולא לאחרים · ולא אחרים אופין ומבשלין
נא לו אבל מבשל הוא ליום טוב · ואם הותיר הותיר לשבת ובלבד שלא יערים ואם הערים אסור ·
ובא עי ושמעינן מינה דאם עבר ואפה אסור · ודאתי רב אשי שאני הערמה דאחמרו בה רבנן
טפי ממזיד ולא איפשיטו בעיין · פיסקתא · בית שמאי אומ' שני תבשילין ובית
הלל אומ' תבשיל אחד · מתניתין דלא כהאי תנא דתניא אמ' ר' שמעון בן לעזר לא
נחלקו בית שמאי ובית הלל על שני תבשילין שצריך · ועל מה נחלקו על דג וביצה שעליו ·
לעירוב שבית הלל אומ' שני תבשילין · ובית שמאי אומ' תבשיל אחד · שבית שמאי אומ' שני תבשילין
ובית הלל אומ' תבשיל אחד · כלומר שבית שמאי אומ' שני תבשילין היה צריך וזה תבשיל אחד
הוא ובטיל לגביה · ובית הלל אומ' דין בתבשיל אחד · ואמרי בגמרא · ושווין שאם טרפר
ביצה מבושלת על גבי הדג או שריסק קפלוטות על גב האור ונתן תחת הדג שהן שני תבשילין ·
אמ' רבא הלכה כתנא דידן ואליבא דבית הלל דאמרי לא צריך אלא תבשיל אחד ·
פיסקתא · אכלו או שאבד לא יבשל עליו כתחלה ואם שייר ממנו כל שהוא סומך
עליו לשבת · פי' אכלו קודם שיבשל כל צרכי שבת ואם שייר ממנו כל שהוא סומך עליו
לשבת לבשל בשבילו · כלומר אותו תבשיל שבישל מערב יום טוב אם היה אכלו ביום טוב
או שאכלו כלבא או חתול מאותה שעה ואילך אסור לו לבשל תבשיל לצורך שבת ואם שייר
ממנו כל שהוא ומפרשינן לעיל דאפלו כזית בין לאחד בין למאה סומך עליו לשבת ·
פיסקתא · אכלו או שאבד לא יבשל עליו כתחלה · אמ' אביי נקיטינן התחיל
בעיסתו ונאכל עירובו גומר · כלומ' אם התחיל בעיסתו לתקנה ולאפות על ידי עירובו
תחלת ואבד יגמור את הכל · והיינו טעמא דמבשלין על ידי עירוב דהשתא גמר בישול הוא עביד הכא
כן כמי כיון שהתחיל בהתר יגמור · חיבור יום טוב שחל להיות ערב שבת אין אופין
ומבשלין ביום טוב מה שהוא אוכל למחר בשבת ואיסור זה מדברי סופרים כדי שלא יבואו
לבשל ביום טוב לחול שקל הוא לשבת אינו מבשל כל שכן לחול · לפיכך אם עשה תבשיל
מערב יום טוב שיהיה סומך עליו אופה ביום טוב לשבת הרי זה מותר · ותבשיל זה שסומך
עליו הוא הנקרא עירובי תבשילין · ולמה נקרא שמו עירוב · שכשם שעושין העירוב בח'
בחצירות ובמבואות ערב שבת משום הכר כדי שלא יעלה על דעתו שמותר להוציא מרשות
לרשות כך זה התבשיל משום הכר וזכרון שלא ידמו שמותר לאפות ביום טוב מה שאינו
נאכל בו ביום ולפיכך נקרא תבשיל זה עירובי תבשילין · עירובי תבשילין אין פחות שיעורן
מכזית בין לאחד בין לאלפים ואין עושין עירוב זה לא בפת ולא בריפות וכיוצא בהן אלא
תבשיל שהוא פרפרת כגון בשר ודגים וביצים וכיוצא בהן אפלו עדשים שבשולי קדרה
ואפלו שמנונית שעל גבי הסכין שחותכין בה הצלי גודרו אם יש בו כזית סומך עליו משום
עירובי תבשילין · תבשיל שאמרו לענין עירוב זה אפלו צלי או שלוק או מבושל
או מעושן אפלו דגים קטנים שהדיחן במים חמין והדחתן היא בישולן ואכילה הרי זה סומך
עליהן · וצריך שיהיה עירוב זה מונח עד שיאפה כל שהוא צריך לאפות ולבשל

כל שהוא צריך לבשל ויהום חמין כל שהוא צריך׳ ואם נאכל העירוב או אבד או נשרף קודם שיבשל
או אפה הרי זה אסור לאפות ולבשל או להטם אלא מה שהוא אוכל ביום טוב בלבד׳ התחיל
בעיסתו או בתבשילו ונאכל עירובו או אבד הרי זה גומר׳ המניח עירובי תבשילין צרי׳ שיסמוך
עליהם הוא ואחרים צריך לזכות בהן כדרך שמזכה בעירובי שבת׳ וכל שזוכה בעירובי שבת
זוכה בעירובי תבשילין׳ וכל שאינו זוכה באותו עירוב אינו זוכה בזה׳ ואין צריך להודיע לזה
שזיכה להן מערב יום טוב אבל הן צריכין לידע שכבר זיכה להן אחד ועירב להן ואחר כך יסמכו
עליו ויבשלו עליו ויאפו׳ אע״פ שלא ידעו אלא ביום טוב הרי אלו מותרין׳ ויש לו לאדם
לערב על כל העיר וכל הקרוב אליה בתוך התחום׳ ולמחר מכריז ואומר כל מי שלא הניח עירובי
תבשילין יסמוך על עירובי׳ המניח עירובי תבשילין חייב לברך אשר קדשנו במצותיו
וצונו על מצות עירוב׳ ואומר בעירוב זה יותר לי לאפות ולבשל מיום טוב שלמחר לשבת׳
ואם זיכה בו לאחרים אומר יותר לי ולפלוני ולפלוני או לאנשי העיר כולן לאפות ולבשל
מיום טוב לשבת׳ מי שלא הניח עירובי תבשילין ולא הניחו לו אחרים כשם שאסור
לבשל ולאפות כך קמחו ומאכלו אסור׳ ואסור לאחר שהניח לעצמו לבשל ולאפות לזה
שלא הניח עד שיקנה זה שלא הניח לו שנמצא זה שאופה ומבשל שלו שהרי קנהו׳ ואם
רצה אחר כן יתן לזה שלא הניח במתנה׳ מי שלא הניח עירובי תבשילין ובשל ואפה
לאכול בו ביום והותיר או שזימן לו אורחים ולא באו הרי זה אוכל המותר למחר ואם
הערים הרי זה אסור לאכלו׳ עבר ואפה ובישל לשבת אין אוסרין עליו׳ ולמה
החמירו ואסרו על המערים ולא אסרו על המזיד׳ שאם תתיר למערים נמצא הכל
מערימין וישתכח שם עירובי תבשילין׳ אבל על המזיד אינו מצוי׳ ואם עבר היום לא
יעבור פעם אחרת׳ שני ימים טובים שחלו להיות בחמישי וערב שבת עושה
עירובי תבשילין מיום רביעי שהוא ערב יום טוב׳ שכח ולא הניח מניחו בראשון ומתנה׳
כיצד מניח עירובי תבשילין ביום חמישי ואומר אם היום יום טוב ולמחר חול למחר
אבשל ואופה לשבת ואיני צריך כלום׳ ואם היום חול ולמחר יום טוב בעירובי זה יותר
לי לאפות ולבשל למחר מיום טוב לשבת׳ כיוצא בו היו לפניו שתי כלכלות של טבל
ביום טוב ראשון אומר אם היום חול תהיה זו תרומה על זו׳ ואם היום קודש אין בדברי כלום׳
וקורא עליה שם ומניחה׳ ולמחר בשני חוזר ואומר אם היום קודש אין בדברי כלום׳
ואם היום חול תהיה זו תרומה וקורא עליה שם ומניחה כדרך שקרא עליה בראשון ומניח
את זו שקרא עליה שם תרומה ואוכל את השנייה׳ בד״א בשני ימים טובים של גליות
אבל בשני ימים של ראש השנה אם שכח ולא הניח ביום רביעי שוב אינו מניח אלא סומך
על אחרים אם עירבו עליו או מקנה קמחו למי שעירב או יהיה אסור לאפות ולבשל׳
וכן אם שכח ולא הפריש תרומה מיום רביעי שוב אינו מפריש עד מוצאי שבת׳
כל הדברים הללו שאמרנו היו בזמן שהיו בית דין של ישראל מקדשין על הראייה והיו
בני הגליות עושין שני ימים כדי להסתלק מן הספק לפי שלא היו יודעין יום שקידשו בו
בארץ ישראל׳ אבל היום שבני ארץ ישראל סומכין על החשבון ומקדשין עליו אין יום
טוב שני להסתלק מן הספק אלא מנהג בלבד׳ ולפיכך אני אומר שאין מערב אדם

ומתנה

ומתנה בזמן הזה לא עירובי תבשילין ולא עירובי חצרות ולא שיתופי מבואות ולא מעשר הטבל
על תנאי אלא הכל מערב יום טוב בלבד׳ **מתניתין** חל להיות
אחר שבת׳ בית שמאי אומרין מטבילין את הכל מלפני השבת׳ ובית הלל אומ׳ כלים מלפני
השבת ואדם בשבת׳ ושוין שמשיקין את המים בכלי אבן לטהרן אבל לא מטבילין׳
ומטבילין מגב לגב ומחבורה לחבורה ביום טוב׳ **גמרא** דכולי עלמא
מיהת כלים בשבת לא מטבלינן׳ מאי טעמא׳ אמ׳ רב יוסף גזרה משום סחיטה תינח כלים
דבני סחיטה נינהו׳ דלאו בני סחיטה נינהו׳ מאי איכא למימר גזרה הני אטו הני וסחיטה
תולדה דמלבן הוא מאי טעמא מטבלינן כל דצריך טבילה בין אדם בין כלים מלפני
השבת דקימא לן חייב אדם בראש השנה לטהר עצמו ברגל שנ׳ ובנבלתם לא תגעו׳
ומוקמינן לה דהני מילי ברגל הלכך יטביל מערב שבת הכל מפני שאסור להטביל בשבת
וביום טוב משום דנראה כמתקן כלי דכלי טמא חשיב כנשבר מפני שאינו ראוי להשתמש
בו וכשמטבילו הוא מתקנו וגזרינן טבילת אדם אטו טבילת כלים ובית הלל לא גזרי
באדם דאדם נראה כמיקר אבל ביום טוב עצמו לא יוכל לטבול דהא צריך לו הערב שמש
לפיכך יטבול יום שבת שהוא ערב יום טוב ומישתרי ליה לאורתא למיכל בתרומה וקדשים
אם אינו מחוסר כפורים׳ **פיסקתא** רב ביבי אמ׳ שמא ישהא׳ תניא׳
כותיה דרב ביבי כלי שנטמא מערב יום טוב אין מטבילין אותו ביום טוב גזרה שמא
ישהה טהרותנו ויאמר הלא אוכל להטבילו בשבת לפני יום טוב למה אתבטל ממלאכת
היום לא אניחנו עד השבת ונמצא מתכוין לעשות בשבת וקנסינן ליה כד קנסינן כמאן
דמכוין מלאכתו במועד אינמי שמא ישתמש בימות החול בכלי טמא ואתי לידי תקלה
לטמא תרומה׳ ושוין שמשיקין את המים בכלי אבן לטהרם אבל לא מטבילין׳
מאי אבל לא מטבילין אמ׳ שמואל אין מטבילין את הכלי על גב מימין לטהרו ביום
טוב׳ ושוין שמשיקין׳ כלומר אפלו בית שמאי דמחמרי מודי בהשקאה זו שמותר
לעשותה אפלו בשבת ואפלו ביום טוב עצמו דהא אין צריך להו הערב שמש לא מיד הן
נטהרין׳ והאך משיקין׳ מי שיש לו מים יפים לשתות ונטמאו ממלא מהן כלי אבן
ונותן במקוה מים מלוחין עד שמשיק מים למים ונמצאו אלו זרועים מחוברים למי מקוה
ובטלי אגביהו ומיטהרי ואין עוד טהרה במקוה לכל אוכל ומשקה לא למים בלבד ולא
בתורת טבילה לא בתורת זריעה כדאמרינן בפסחים בפרק כל שעה׳ ובכלי אבן הוא
שמשיקים אותו מאי טעמא׳ מפני שאין שום טומאה לכלי אבנים וכלי גללים ולכלי
אדמה כדמונח במסכת כלים הלכך שנו ליה להאי מיא דטמא בכלי עצאו כוצא בו שמשיקין
שמיטמאין הוה ליה האי מיא מטמא אותו כלי וכשמטבילין אותו כלי במקוה הוה ליה
מטביל כלי טמא ביום טוב וכך אמרי בפירוש אבל מטבילין ומפרשינן אבל לא מטבילין
בכלי עץ שאין נותנין אותו המים הטמאים בכלי עץ טמא שצריך טבילה להשיקן כדי
להעלות טבילה לכלי אגב השקת מים דהא מתקין מנא הוא׳ וכל זה אינו אסור אלא בשבת
אבל ביום טוב מותר להטביל כלי על גב מימין ומימין כאחד וכן הרב רבינו
משה גאון ז״ל בפירוש המשנה׳ **פיסקתא** ומטבילין מגב לגב ומחבורה לחבורה

תנו רבנן כיצד מגב לגב הרוצה לעשות גיתו על גב בדו עושה ובדו ביום טוב׳
על גב גיתו עושה׳ כיצד מחבורה לחבורה׳ אוכל אדם בחבורה זו ואם רצה לאכול
בחבורה אחרת הרשות בידו׳ פי׳ מי שהיו כליו טמאים והטבילן מערב יום טוב לדריכת
זיתים ונמלך לעשות גתו לדרוך ענבים באלו הכלים מן הדין עושה גיתו על גב טבילה אך
שהטביל לשום בדו ואין צריך לחזור ולהטביל לשום גיתו הא טבילה שניה שהוא רוצה
להחמיר ולהטבילם אינה תיקון כלי לפיכך מותר לעשותה ביום טוב עצמו וכן מחבורה
לחבורה כגון בפסח שמעון והטביל כליו לאכול בחבורתו וקודם שנשחט אותו פסח נמלך
ונמנה בפסח ראובן ורוצה להחמיר על עצמו להטביל כליו פעם אחרת לשם חבורת ראובן
שרינן ליה לעשותה ביום טוב דהא אינה תיקון כלי כלל ופירש רבינו משה ז״ל ומטבילין
מגב לגב כגון שהיו אצלו כלים טהורים משתמש בהן בכד שלשמן ורצה להשתמש בהן
בגת שליין מותר לו להטבילם טבילה שניה ביום טוב שאע״פ שהן טהורים אי אפשר לו
בלא טבילה יתירה אם ירצה שיעשה בטהרה וכן מחבורה לחבורה הוא שיהיה טהור
ואוכל בחבורה אם ירצה שיאכל בחבורה שניה ונצרך לטבילה שניה מותר לו לטבול
אותה הטבילה השניה ביום טוב ועיקר טבילות מה שנתבאר במסכת חגיגה בפרק שני
שמי שטבל לחולין ואע״פ שהוא טהור בודאי אינו אוכל מעשר עד שיטבול פעם שנית
לשם מעשר׳ וכן אם טבל למעשר ורצה שיאכל תרומה אי איפשר לו בלא טבילה
שניה וכן אם היה טהור לתרומה ורצה לאכול קדשים יטבול לשם קודש הלכך או הטבילות
שיטבול הטהור בין מעשר לתרומה וקדש הוא שמותר לו לטבול אותה ביום טוב וטעמא
דמותרין ביום טוב מפני שאינן להוציא מידי טומאה לא להוסיף לו טהרה וכן אמרינן
אם טבל על גב גיתו טובל טבילה אחרת על גב בדו ואם טבל לאכול בחבורה זו טובל
לאכול בחבורה אחרת טבילה אחרת ביום טוב׳ חיבור הלכות שביתת יום טוב׳
פ״ד׳ כלי שנטמא מערב יום טוב אין מטבילין אותו ביום טוב גזרה שמא ישהה
אותו בטומאתו ואם היה צריך להטביל מים שבו מטביל את הכלי במימיו ואינו חושש׳
כלי שהיה טהור לתרומה ורצה להטבילו לקודש מותר להטבילו וכן כל כיוצא בזה׳
מטבילות שאר המעלות׳ כלי שנטמא ביום טוב מטבילין אותו ביום טוב׳ נטמא
הכלי במשקין טמאים שהן ולד הטומאה מערב יום טוב מטבילין אותו ביום טוב לפי
שהוא טהור מן התורה כמו שיתבאר במקומו ומדלין בכלי טמא והוא יטהר מאליו׳
נדה שאין לה בגדים לחלוף מערמת וטובלת בבגדיה׳ מתני׳
בית שמאי אומ׳ מביאין שלמים ואין סומכין עליהן אבל לא עולות׳ ובית הלל
אומ׳ מביאין שלמים ועולות וסומכין עליהן׳ בית שמאי אומ׳ מביאין שלמים ביום
טוב דהא יש בהן צורך הדיוט ואין סומכין עליהם מפני שהסמיכה אסורה משום שבות
שבכל כוחו היה סומך והוה ליה משתמש בבעלי חיים׳ ותנן אין רוכבין על גבי בהמה׳
לא צריך שיסמוך עליהם מערב יום טוב דלית להו לבית שמאי תכף לסמיכה שחיטה
אבל לא עולות׳ אין מביאין עולות חוץ מתמידין ומוספין שהן קרבנות ציבור וזמנן קבוע
אבל עולת ראייה אע״פ שהיא חובה ואין זמנה קבוע לא יביא לפי שאין בה אכילת הדיוט

וכתיב יעשה לכם ולא לגבוה ובית הלל אומ' יביא עולות שלא יהא שלחנך מלא ושולחן רבך
ריקם ולכם לא אתא אלא למעוטי לכם ולא לגוים · לכם ולא לכלבים וקומכין עליהן דבעינן
תכף לסמיכה שחיטה · גמרא · אמר עולא מחלוקת בית שמאי ובית
הלל בשלמי חגיגה ועולות שלראייה להקריב דכת' ולא יראו פני ריקם · בית שמאי סברי
וחגתם חג ליי' חגיגה בלבד הוא שמקריבין ביום טוב אבל עולת ראייה קריבה בשאר ימי החג
ובית הלל אומ' ליי' כל דליי' אינמי בית שמאי סברי מדכת' עצרת תהיה לכם ולא לגבוה
ובית הלל סברי מדכת' עצרת ליי' אלהיך כל דליי' אבל נדרים ונדבות דברי הכל אין קריבין ביום
טוב · אמ' רב חסדא בהמה חציה שלגוי וחציה שלישראל מותר לשחטה ביום טוב · מאי
טעמא אי איפשר לכזית בשר בלא שחיטה · וליתבה טירחא יתירא · עיסה חציה שלגוי
וחציה שלישראל אסור לאפותה ביום טוב מאי טעמא דהא אפשר למיפלגה בלישא והוא טרחא
יתירא בככרות שלחלק הגוי בלישתן ואפייתן ובדידן ייין · × אמרי בעו מניה מרב
הני בני באגא דרמו עליהן קמחא דבני חילא מהו למיפנהו ביום טוב אמ' להו חזינן אי כי יהבין
ריפתא לינוקא לא קפדי גוים עליה כל ריפתא וריפתא חזיא לישראל שרי ואי קפדי אסיר ·
פי' איכי יהבין הגוי ישראל הדרים בכפרים מהאי קימחא שהטיל עליהם המלך לאפות לבני
חילו אנשי מלחמתו מהאי קימחא ריפתא לינוקא ולא קפדי גוים עליה דהא חזי ידוע עלישר'
הוא אמרי כל ריפתא וריפתא חזיא לישראל ושרי ואי קפדי אסיר · לפי שפעמים קפדין הגוים
שלא יתנו מהן לינוקא אחר שנעשה לצרכן לכך יהא אסור לאפותה ביום טוב ·
תנו רבנן מעשה בשמעון התימני שלא בא לילי יום טוב לבית המדרש לשחרית
מיצאו ר' יהודה בן בבא אמ' לו מפני מה לא באת אמש לבית המדרש · אמ' לו בולשת באה
לעירינו ובקשה להצהיב כל בני עירינו ושחטנו להם עיגל והאכלנום והפטרנום בשלום ·
אמ' לו תמהני אם לא יצא שכרכם בהפסדכם שהרי אמרה תורה לכם ולא לגוים · לכם ולא
לכלבים · ואקשינן והא תאזי למיכל מינה · אלמא אי האזי למיכל מינה שארי ·
ואיכא לאוקומי הא דתאזי למיכל מינה משום דליכא קפידא שהרי לא היה חוב מוטל עליהם
לפרוע אלא שהם בעצמם קבלום בשמחה ושחטו להם עגל אחד ומידחזי למיכל מינה שרי ·
אמ' רב יוסף הא דאמ' ר' יהודה בן בבא לשמעון התימני יצא שכרכם בהפסדכם שהרי
אמרה תורה עגל צדקה היה והא חזי לעניים · אמ' רב יוסף עגל טרפה היה והא חזי לכלבים
כלומר לא הוה חזי אלא לכלבים · היינו דקאמ' ליה לכם ולא לגוים לכם ל' ולא לכלבים ·
רבותי ז"ל בעו מניה מרב הני בני באגא דרמו עליהן קמחא דבני חילא מהו למיפנהו ביום
טוב אמ' להו חזינן אי כי יהבין ריפתא לינוקא לא קפדי גוים עליה כל ריפתא וריפתא חזיא
לישראל ושרי ואי קפדי אסיר וליתה להא דרב לא בין כך ובין כך אסיר · דאמ' ר' יהושע בן
לוי מזמנין את הגוי בשבת ואין מזמנין את הגוי ביום טוב גזרה שמא ירבה בשבילו · מרי
מר בר זוטרא כי הוה מיקלעו להו גוי ביום טוב אמ' ליה אי ניחא לך במאי דטרחינן מוטב
ואי לא טירחא יתירא אדעתא דידך לא טרחינן · איתמר האופה מיום טוב לחול רב חסדא
אמ' לוקה · ראבא אמ' אינו לוקה · רב חסדא אמ' לוקה · לא אמרי הואיל ואי מיקלעי
ליה אורחים חזי להו השתא נמי חזי להו · וראבא אמ' אינו לוקה אמרינן הואיל והלכתא כרבא

וכבר בירדנוהו בפרק אלו עוברין בפסח׳ תנא אך אשר יאכל לכל נפש ׳שומע אני אפי׳
נפש בהמה במשמע כענין שנ׳ ומכה נפש בהמה ת״ל לומ׳ לכם לכם ׳ולא לגוים לכם ׳ולא לכלבים׳
דברי ר׳ יוסי הגלילי׳ ר׳ עקיבה אומ׳ אפלו נפש בהמה במשמע אם כן מה ת״ל לומ׳ לכם׳ לכם
ולא לגוים׳ ומה ראית לרבות את הכלבים ולהוציא את הגוים ׳ מוצא אני את הכלבים שמזונותן
עליך ומוציא אני את הגוים שאין מזונותן עליך ׳והלכתא כר׳ יוסי הגלילי׳ דסתם לן תנא כותיה
דתנן עיסת הכלבים בזמן שהרועים אוכלין ממנה חייבת בחלה ונאפית ביום טוב ואדם יוצא בה
ידי חובתו׳ וקימא לן סתם מתניתין ומחלקת דבראתא הלכה כסתם מתניתין׳ חיבור׳
אין אופין ומבשלין ביום טוב כדי להאכיל לגוים או לכלבים שנ׳ הוא לבדו יעשה
לכם׳ לכם ולא לבהמה׳ אבל אם בא הגוי מאליו אוכל עמהן מה שהן אוכלין שכבר
הכינוהו׳ בהמה שחציה שלגוי וחציה ׳שלישראל מותר לשחטה ביום טוב שאי אפשר
לאכול ממנה כזית בלא שחיטה אבל עיסה שחציה לגוי וחציה לישראל אסור לאפות
אותה מפני שיכול לחלוק בבצק׳ בני החיל שנתנו קמח לישראל לעשות להן
פת ביום טוב אם כשנותנין ממנה פת לתינוק אין מקפידין מותר לאפות להם ביום טוב שכל
פת ופת ראויה לתינוק׳ עיסת הכלבים בזמן שהרועים אוכלין ממנה נאפית ביום טוב׳

מתניתין

בית שמאי אומ׳ לא יחם אדם חמין לרגליו
לא אם כן היו ראויין לו לשתייה׳ ובית הלל מתירין׳ ועושה מדורה ומתחמם כנגדה׳
פי׳ בית שמאי סברי אין לו להבעיר או להחם מים לרגליו לא אם כן ראויים לשתייה׳
דלא אמרינן מתוך שהותרה הבערה לצורך אכילה הותרה נמי שלא לצורך אכילה׳ אבל
מאחר שהן ראויים לשתייה אמרי לצורך שתייה הוא מיחם אותן ואפלו לא ישתה מהן ואפלו
ראויין לשתייה לצורך כל גופו אסור אפלו בחמין שהוחמו מערב יום טוב ואפלו לבית הלל
דאין זה צורך כל נפש לא לאסטניסין׳ אבל רחיצת פניו ידיו ורגליו צורך כל נפש הוא לרחוץ
בכל יום כי ההיא דאמרינן בפרק במה טומנין דוחץ אדם פניו ידיו ורגליו בכל יום בשביל
קונהו שנ׳ כל פעל יי׳ למענהו והכי מוקמינן לה בפירקא קמא דכתובות דבעינן צורך כל
נפש׳ ובית הלל מתירין דצורך כל נפש הוא ואע״פ שאינן אוכל נפש דאזלי לטעמיהן
דמתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך ובלבד שיהא צורך כל נפש בין
שהוא עשיר או עני׳

גמרא

לא יחם אדם חמין לרגליו׳
דווקא חמין לרגליו הוא דשרו בית הלל אבל כל גופו לא׳ כדתנן בפרק כירה מעשה שעשו
אנשי טבריה הביאו סילון שלצונן לתוך אמה שלחמין׳ אמרו להם חכמים אם ביום טוב
כחמין שהוחמו ביום טוב אסורין ברחיצה ומותרין בשתייה׳ ולענין רחיצה ביום טוב
בחמין שהוחמו מערב יום טוב חזינן לגאון דקא כתב הכי ההיא דאמרינן לא ירחוץ אדם
כל גופו בשבת בחמין שהוחמו מערב שבת דווקא בשבת׳ אבל ביום טוב שרי לרחוץ כל
גופו בחמין שהוחמו מערב יום טוב דלאו דבר שחייבין עליו משום שבות ולא משום רשות
ולאו משום מצוה לא גזרה היא וכי גזרי רבנן בשבת׳ אבל ביום טוב לא׳

פיסקתא

ועושה מדורה ומתחמם כנגדה׳ שהיא היסק גדול ושלא לצורך
תבשיל לא להתחמם כנגדה דצורך כל נפש הוא׳ בגמ׳ איבעיא להן האי מדורה

פי׳ בלום שהיא ראויה לרועים שאינה כל כך פת הראויה לא שעדיין יכולין לאכול ממנה הרועים׳

מאן קא תאני לה דברי הכל היא ושאני להן לבית שמאי בין הנאת אבר אחד להנאת כל גופן או
דלמא בית הלל קא תאנו לה אבל בית שמאי לא שנא להו. תא שמע דתניא בית שמאי אומ׳
לא יעשה אדם מדורה ומתחמם כנגדה ובית הלל מתירין. חיבור פא שביתת יום טוב
רחיצה וסיכה הרי הן כאכילה ושתיה ועושין אותן ביום טוב שנ׳ אך אשר יאכל לכל נפש
לכל צורך הגוף לפי כך מחימין חמין ביום טוב ורוחץ בהן פנו ידין ורגלין אבל כל גופן אסור מש׳
גזרת מרחץ וחמין שהוחמו מערב יום טוב רוחץ בהן כל גופו ביום טוב שלא גזרו על דבר זה
לא בשבת בלבד

מתניתין

שלשה דברים רבן גמליאל מחמיר
כדברי בית שמאי אין טומנין את החמין מיום טוב לשבת ואין זוקפין את המנורה ביום טוב
ואין אופין פיתין גריצות אלא רקיקין אמר רבן גמליאל מימיהם של בית אבא לא היו אופין
פיתין גריצות אלא רקיקין אמרו לו מה נעשה להם לבית אביך שהן מחמירין על עצמן
ומקילין על כל ישראל להיות אופין את פיתן גריצות וחורי

גמרא

אין טומנין את החמין מיום טוב לשבת היכי דאמי אי שהניח עירובי תבשילין מאי
טעמיהן דבית שמאי ואי שלא הניח עירובי תבשילין מאי טעמיהן דבית הלל ואיקנה
לעולם בשהניח עירובי תבשילין והינו טעמיהן דבית שמאי דאין אופין מיום טוב לשבת לא
אם כן עירב בפת ואין מבשלין לא אם כן עירב בתבשיל ואין טומנין את החמין לא אם כן
היו חמין טמונין מערב יום טוב ובית הלל סברי דלא מצרכינן לכולהו לא עירובי ת׳
תבשילין בלבד לכך אמ׳ רבן גמליאל אין טומנין את החמין מיום טוב לשבת לא אם כן
היו חמין כדברי בית שמאי

פיסקתא

ואין זוקפין את המנורה ביום
טוב אמרי בגמרא נמי מאי קא עביד אמ׳ ר׳ יצחק בר ביזנא הכא במנורה של חליות
עסיקינן וכשנפלה נפרדו חליותיה וכשמחזירה דמיחזי כבונה ובהא קא מיפלגי בית
שמאי סברי יש בנין בכלים ובונה חייב בכל שהוא ויש סתירה בכלים ובית הלל סברי
אין בנין בכלים ואין סתירה בכלים עולא איקלע לבי רב יהודה קם שמאעיה דעולא
זקף בשרגא פי׳ העלה את הנר שהיה חוצה שיסתלק השמן ולא ימשך אל הפתילה
ותכבה אותביה רב יהודה לעולא הנותן שמן בנר בשבת חייב משום מבעיר והמסתפק
ממנו חייב משום מכבה וכיבוני ביום טוב לא אשתרי אמ׳ ליה לאו אדעתאי כלומר
לא שמאעא עבד מנפשיה אמ׳ רב יהודה קנפא שארי כלומ׳ למחט ראש הפתילה
שלשה דברים רבן גמליאל מחמיר כדברי בית שמאי אין טומנין את החמין מיום
טוב לשבת בעא מינה אבא בר מרת מאבאי מהו לכבות את הנר ביום טוב משום דבר
אחר אמ׳ ליה אפשר בבית אחר אין לו בית אחר מהו אמ׳ ליה אפשר לעשות מחיצה
כמו בסדין וכיוצא בו אין לו דבר לעשות מחיצה מאי אפשר לכפות עליו כלי אין לו
כלי לכפות עליו מאי אמ׳ ליה אסור אותיביה אין מכבין את הבקעת בשביל לחוס
עליה ואם בשביל שלא תתעשן הבית או בשביל שלא תתעשן הקדרה מותר אמ׳ ליה
ההיא ר׳ יהודה היא דאמ׳ מכשירי אוכל נפש שרי ודריש הוא לבדו יעשה לכם לכם
לכל צרכיכם והא נמי לכל צרכיכם הוא כי קאמינא אנא לרבנן דדרשי לבדו וכן
רבא וכן אמימר כולהו דחו לה להאי מתניתא ואוקמוה בר׳ יהודה למימרא דלא הלכתא

היא ושמעינן מיהא דלית הלכתא כי היא מתניתא דלא אסור לכבות את הבקעת בין לחוס עליה
בין שלא תתעשן הבית או הקדרה הכל אסור׳ בעא מיניה אבאיי מרבא מהו לכבות את
הדליקה ביום טוב היכא דאיכא סכנת נפשות לא קא מיבעיא לי דאפלו בשבת שרי׳ כי קא מיבעיא
לי משום איבוד ממון מאי׳ אמ׳ ליה אסור׳ / עולא איקלע לבי רב יהודה קם שמעיא
זקף ביה בשרגא׳ פי׳ הגביה את הנר כדי שיכבה׳ אותביה רב יהודה לעולא הנותן שמן
בנר חייב משום מבעיר והמסתפק ממנו חייב משום מכבה׳ ואתה כיון שהגבהת הנר לאחורין
גרמת לו כבוי כמו המסתפק ממנו׳ אמ׳ ליה לאו אדעתאי׳ אמ׳ רב יהודה נקינקא שרי׳
ופירשו כגון אבוקה שהיא עשויה בחתיכות עצים קטנים אם נוטל ביום טוב מאותן העצים
שלא אחזה בהן האור שרי׳ / בעא מיניה רב אשי מאמימר מהו לכחול את העין ביום טוב
היכא דאיכא סכנה כגון רירא דיצא דמא ודמעתא וקדחא ותחלת אוכלא לא קא מיבעיא
לי דאפלו בשבת שרי׳ כי קא מיבעיא לי סוף אוכלא ופצוחי עינא מאי אמ׳ ליה אסיר׳ וכן
הלכתא׳ פי׳ רירא ששושה ריר שמגליד תמיד׳ דמא שנוטה הדמע לאודם׳ דמעתא
שמדמעת תמיד קידחא לשון כי אש קדחה באפי כלומ׳ שורפת תחלת אוכלא הוא תחלת החולי
שלכלו אפלו בשבת שרי׳ כדאמרינן במסכת ע״ז הני שורייני דעינא תלויים באוכמא
דליבא׳ אבל סוף אוכלא ופצוחי עינא שקרוב להתרפות ואינו כוחל לא לגביה מאורהן
אסיר׳ והני מילי מישראל אבל מגוי שרי דהא אמימר שרא למכחל עינא מגוי
בשבת ואיכא דאמרי אמימר גופיה כחל מגוי בשבת׳ אמ׳ ליה רב אשי לא מימר מאי
דעתך׳ דאמ׳ רב עולא בריה דרב עילאי צורכי חולה עושין על ידי גוי בשבת׳ ואמר רב
המנונא כל דבר שאין בו סכנה אומר לגוי ועושה הני מילי היכא דלא מסייע בהדיה מר הא
קא מסייע בהדיה דקא עמיץ ופתח׳ אמ׳ ליה איכא רב זביד דקאי כותך ואמרי ליה מסייע
אין בו ממש׳ פי׳ דקאי כוותך דהוה מקשה לי כותך ואמרי ליה מסייע אין בו ממש׳ כלומ׳
מי שאינו עושה המלאכה ממש לא מסייע מעט כי האי דפותיח וסוגר ריסי עינין להכניס
הכוחל בלאו איהו נמי מיתעבדא אין בו ממש והכי אמרינן בפרק המצניע בב׳ זה אינו יכול
וזה יכול׳ יכול חייב׳ שאינו יכול פטור אע״ג דמסייע בהדיה מסייע אין בו ממש׳
אמימר שרי למכחל עינא ביום טוב שלראש השנה׳ אפילו מישראל דסבירא ליה כנהרדעי
דסבירא להו דשתי קדושות הן ולית הלכתא כוותיה דקימא לן דקדושה אחת הן לא מיהו
גמרינן מיהא דאמימר דשרי למכחל עינא ביום טוב שני שלגליות׳ פיסקיתא
ואין אופין גריצות לא רקיקין׳ תנא בית שמאי אומ׳ אין אופין פת עבה ביום טוב׳ ובית
הלל מתירין׳ מאי פת עבה׳ פת מרובה׳ ואמאי קרו לה פת עבה משום דנפישא בלישה׳
דטעמיהו דבית שמאי משום טירחא יתירא שאינה נאפית לא בהיסק גדול ובית הלל
מתירין דלא חיישי לטורח כיון דאוכל נפש הוא׳ אמ׳ רבן גמליאל מימיהם שלבית אבא
לא היו אופין פיתן גריצות לא רקיקין׳ אמרו לו מה נעשה להן לבית אביך שהיו מחמירין
על עצמן ומקילין על כל ישראל להיות אופין פיתן גריצות וחורי׳ שאופין על גבי גחלים
דבאעי היסק גדול מפני שהגחלים הולכות ואוממות מפני הבצק המונח עליהן׳ ואין
זוקפין את המנורה׳ ובמנורה שנפלה חליותיה דחזי כבנין׳ חיבור פ״ד

כלים שהן מפוצלין כגון מנורה שלחליות וכסא ושולחן שהן
התיכות מעמידין אותן ביום טוב והוא שלא יתקע לפי שאין בנין בכלים · אע"פ שהותר ה
המגדה ביום טוב שלא לצורך אסור לכבות את האש אפלו הובערה לצורך אכילה שהכבוי
מלאכה ואין בו צורך אכילה כלל וכשם שאין מכבין את האש כך אין מכבין את הנר ואם כיבה
לוקה כמי שארג או בנה · אין מסלקין את פי הנר למעלה כדי שיתכבה ואין מסירין את
השמן ממנה ואינו חותך את ראש הפתילה בכלי אבל נופץ את ראשה בידו ואגודה של עצים
שהודלקה במדורה שלעץ שלא אחזה בו האש מותר לשמטו ואינו דומה למקיף שמן מן
הנר · אין מכבין את הדליקה כדי להציל ממון ביום טוב כשם שאין מכבין בשבת אלא מניחה
ויוצא · ואין מכבין את הנר מפני תשמיש המטה אלא כופה עליו כלי או עושה מחיצה בינו
לבין הנר או מוציאו לבית אחר ואם אינו יכול לעשות מכלל אלו הרי זה אסור לכבות ואסור
לשמש עד שתכבה מאיליה · מותר לטלטל את הנר והוא דולק ואין גוזרין שמא יכבה
ואסור להניח מערב יום טוב את הנר על גבי הדקל וכיוצא בו שמא יבוא להשתמש במחובר
ביום טוב ·

מתניתין

אף הוא אמר שלשה דברים להקל · מכבדין
בין המטות ומניחין את המוגמר ביום טוב ועושין גדי מקולס בלילי פסחים וחכמים אוסרין ·

גמרא

אמ' רב אסי מחלוקת לגמר אבל להריח דברי הכל מותר · דחכמים
אוסרין להמח לבונה וכיוצא בה על גבי גחלים · וכשאסרו חכמ' לא אסרו אלא כשמניחן לגמר כלים
בו ולא להנאת הגוף הוא דאי להריח מותר דהנאת הגוף היא ולאוכל נפש דאמי · מותיבי
אין מכבדין בין המטות שלבית רבן גמליאל מכבדין | כלומר מכבדין הקרקע שבין המטות שלא
יעלה אבק במקובין היושבין על גבי המטות ואע"ג דמודה רבן גמליאל דבשאר כבוד הבית אסור
משום אשווי גומות · הני מילי בית שהוא גדול ואי אפשר שלא יהא בו גומה וכשמכבדו
מתמלאת עפר והוי כבונה · אבל בין המטות שהוא מקום מועט ובכל יום ויום מכבדין אותו אין
בו משום גומה ומשום כבוד סעודת יום טוב לא גזרי אבל חכמ' גזרו הא אטו הא · אמר רבי
אליעזר בר' צדוק פעמים הרבה נכנסתי אחר אבא לבית רבן גמליאל ולא היו מכבדין ביום טוב אלא
מכבדין אותו מערב יום טוב ופורשין עליהן סדינין למחר כשאורחין נכנסים מסלקין את
הסדינין ונמצא הבית מתכבד מאיליו · אמרו לו אף בשבת מותר לעשות כן ואין מניחין את
המוגמר ביום טוב דלאו צורך יום טוב הוא דלא הוי אוכל נפש · ומהאי טעמא אמרינן לה
בכתובות אך אשר יאכל לכל נפש דבר השוה לכל נפש וזה אינו אלא למפונקין דאי למי שריחו רע
שלבית רבן גמליאל היו מפתין את המוגמר ביום טוב · אמ' ר' אליעזר בר ר' צדוק פעמ' הרבה
נכנסתי אחר אבא לבית רבן גמליאל ולא היו מפתין את המוגמר ביום טוב אלא מביאין
עדודקאות שלברזל ומעשנין אותן ופוקקין אותן מערב יום טוב לשמר העשן ולמחר ביום
טוב כשאורחין נכנסין פותחין אותן ונמצא דבית מתגמר מאיליו אמרו לו אם כן לא היו חכמ'
חולקין עליו ואף בשבת מותר לעשות כן אלא אי איתמר הכי איתמר · אמ' רב אסי מחלוקת
להריח אבל לגמר הבית או הכלים דברי הכל אסור · מתניתין אף הוא אמ' שלשה דברים
כו' ומניחין את המוגמר ביום טוב וכו' · אמ' רב אסי מחלוקת להריח אבל לגמר הבית או הכלים
דברי הכל אסור · איבעיא להו מהו לעשן · פי' לעשן הפירות כדי להטעימן לאכילה ·

אמ׳ ר׳ יהודה על גבי גחלת אסור מפני שהוא מכבה על גבי כלי חרס מותר ואקיקנה
רבא אמ׳ על גבי גחלת נמי מותר מדי דהוה בשרא אגומרי וכן הלכתא׳ פירוש בישרא אגומרי
דאיכא כיבוי והבערה׳ וכן אמ׳ רב אשי לעשן ואלורי ריחא שרי מידי דהוה בישרא אגומרי
וכן הלכתא׳ פי׳ על גבי גחלת אסור מפני שהוא מכבה הגחלת ומפני שהוא מבעיר את
הבשמים ואינו לצורך אוכל נפש גמורי על גבי כלי חרס שהסיקו מותר דכיבוי ליכא והבערה
נמי על ידי שני כלאחר יד וליכא איסורא דאוריתא׳ גרסינן בפרק ר׳ אליעזר אומ׳ אם
לא הביא כלי׳ תנו רבנן אין מכנסין את החרדל במקצת שלו ואין ממתקין אותו בגחלת׳
והא תנא ממתקין אותו בגחלת לא קשיא כאן בגחלת שלמתכת כאן בגחלת שלעץ׳ אמ׳
ליה אבאיי לרב יוסף מאי שנא מבישרא אגומרי׳ אמ׳ ליה התם ליכא כיבוי הכא איכא כיבוי׳
בעא מניה אביי מרבא מהו לגבן׳ אמ׳ ליה אסור דבשבת חייב משום בונה וביום טוב נמי
אסור משום דאפשר לעשות מאתמל׳ אמ׳ ליה ומאי שנא מלישא התם לא אפשר הכא
אפשר והא אמרי נהרדעי גבינתא בת יומה מעליא הכי קאמ׳ אפלו בת יומה מעליא וכל שכן
מאתמל׳ וקיטורי בי ידי מעשה אומן הוא ואסור׳ שמענו בפירושו בלשון ערבי תפריך
לאכמאם׳ ויש אומ׳ שהוא עישון בית הידים׳ חיבור פי׳ אין מעשנין בקטורת
ביום טוב מפני שהוא מכבה ואפלו להריח בה ואין צריך לומר לגמר את הבית ואת הכלים
שאסור׳ ומותר לעשן תחת הפירות כדי שיוכשרו לאכילה כמו שמותר לצלות בשר על האש
וממתקין את החרדל בגחלת שלמתכת אבל לא בגחלת שלעץ מפני שהוא מכבה ואין מכבין
את האש כדי שלא תתעשן הקדרה או הבית׳ פיסקתא ועושין גדי מקולס
בלילי פסחים וחכמ׳ אוסרין׳ פי׳ מקולס ראשו על כרעיו ועל קרבו ובני מיעיו תלויין בצדו חוצה
לו כשצלוהו והוו עושין אותו זכר לפסח ומקולס לש׳ גבור מזויין שכלי זיינו תלויין לו בצדו
וכובע נחשת מתרגמינן וקולבא דנחשא׳ תנא אמ׳ ר׳ יוסי מעשה בתודוס איש רומי
שהנהיג את בני רומי שהיו אוכלים גדיים מקולסין בלילי פסחים שלחו לו אלמלא תודוס אתה׳
פי׳ חכם גדול ונכבד׳ גזרנו עליך נידוי מפני שאתה מאכיל לישראל קדשים בחוץ קדשים
סלקא דעתא לא אימא כעין קדשים שהחואה אומ׳ הוקדשו לפסח׳ מתניתין
שלשה דברים ר׳ אלעזר בן עזריה מתיר וחכמים אוסרין פרתו יוצאה ברצועה שבין קרניה׳ ומקרדין
את הבהמה ביום טוב׳ ושוחקין את הפלפלין בריחים שלהן׳ ר׳ יהודה אומ׳ אין מקרדין את
הבהמה ביום טוב מפני שהוא עושה חבורה אבל מקרצפין׳ וחכמ׳ אומ׳ אין מקרדין אף לא
מקרצפין׳ גמרא והוא פרה הויא ליה לר׳ אלעזר בן עזריה והאמר
רב ואמרי לה אמ׳ רב יהודה אמ׳ רב תריסר אלפי עגלי הוה מעשר ר׳ אלעזר מעדריה כל שתא
ושתא תאנא לא שלו היתה אלא שלשכנו היתה ומתוך שלא מיחה בו נקראת על שמו שהיתה
יוצאה ברצועה שבין קרניה בשבת לנואי׳ ואמור רבנן משוי הוא ואינן תכשיטין לה׳
פיסקתא ומקרדין את הבהמה ליום טוב במגירה שלברזל ששיניה דקות
ואע״ג דעביד חבורה׳ דסבירא עליה דבר שאין מתכוין מותר׳ תנו רבנן איזה
הוא קירוד׳ ואיזה הוא קרצוף׳ קירוד קטנים ועושין חבורה׳ קרצוף גדולים ואין עושין
חבורה׳ ושלש מחלקות בדבר׳ תנא קמא סבר לה כר׳ שמעון דאמ׳ דבר שאין מתכוין מותר

נהרדעי הוא רב חמא כך נראה בגמר

וקירוד אע״ג דקא עביד חבורה שרי וכל שכן קריצוף דלא קא עביד חבורה במגרת שלעץ
ששינה גמות דלא קא עביד חבורה · ר׳ יהודה סבר דבר שאין מתכוין אסור · קירוד
דקא עביד חבורה אסיר · וקריצוף דקא עביד חבורה שרי · ורבנן סברי לה כר׳ יהודה ואמר
דבר שאין מתכוין אסור וגזרי קריצוף אטו קירוד · אמ׳ רבא אמ׳ רב נחמן הלכה כר׳ שמעון
שהרי ר׳ לעזר בן עזריה מודה לו · אמ׳ ליה רבא לרב נחמן ולימא מר הלכה כרבי יהודה ·
שהרי חכמ׳ מודים לו · אמ׳ ליה אנא כר׳ שמעון סבירא לי · ועוד שהרי ר׳ לעזר בן עזריה מודה
לו ופן הלכתא · **חיבור** · פר׳ שביתת יום טוב · מקירין זבובין הנתלין בבהמה אע״פ
שהן עושין חבורה · ופירש רבינו משה ז״ל בפירוש המשנה · מקרדין היא הסרת הזבובים
הקטנים הנתלין בין ירכות הבהמה ובהסרתם עושין חבורה · ומקרצפין הסרת הזבובים הגדו׳
שאינם עושין חבורה בהסרתם וחכמ׳ אוסרין להסיר הגדולים שאינן עושין חבורה גזרה משום
קטנים שעושין חבורה בהסרתם נסכים להן דבר שאין מתכוין אסור · כר׳ יהודה · והלכה כרבי
לעזר בן עזריה · **פיסקתא** · ושוחקין את הפלפלין ברחיים שלהן ביום טוב ·
שרגילין כל ימות החול בלא שום שינוי בעולם ודרך אומנות היא ואין נוהגין כן לא המלכים ·
לכן אמרי רבנן מפני טורח לא ידוך אותן במדוך שלאבן כרוב אנשי העולם ·
מתניתין · הרחים שלפלפלין טמאה משום שלשה כלים · משום
כלי קיבול · משום כלי מתכות · משום כברה · עגלה שלקטן טמאה מדרס ונטלת
בשבת ואינה נגררת לא על גבי הכלים · ר׳ יהודה אומ׳ כל הכלים אינן נגררין חוץ מן העגלה
מפני שהיא כובשת · **גמרא** · תנא תתתונה משום כלי קיבול עליונה
משום כלי מתכות · אמצעית משום כברה · פי׳ כלי קיבול שהיא התחתונה ·
עליונה משום כלי מתכות שהיא מחופה בברזל · אמצעית משום כברה · שיש בה
נקבים קטנים · ופירש רבינו משה גאון ז״ל הריחים עצמה שהיא טוחנת סביב לה
כמין כברה ירד ממנה מן הנקבים כלמה שיטחן ותהיה כמין קערה קטנה מתקבץ בה
כלמה שירד מן הכברה וסביב לכלפח שפה שלברזל מקבצת הכל והוי כגולם אחד
לכן רחים שלמתכת שהיא טוחנת היא כלי מתכות ומיטמאה לעצמה · והכברה שירד
ממנה כל דבר הנטחן מיטמא לעצמן שהוא כלי בפני עצמו כמו שתיטמא הכברה ·
והכלי שמתקבץ בו דבר הנטחן מיטמא בפני עצמו כדין כל כלי קיבול והודיענו תנא
דידן שכל כלי וכלי מאלו השלשה כלאחד ואחד כלי בפני עצמו ואפלו נפרד מן הכלל
אינו כשברי כלים לא מקבל טומאה וטומאת מדרס היא שמיטמא כשידרוס עליו הזב
ואפלו יהיה בינו ובין הזב דבר שחוצץ וכבר נתבאר מענין זה במסכת שבת וכל דיני
מדרס מבוארת במסכת זבים · **פיסקתא** · עגלה שלקטן טמאה
מדרס · דהא קא סמיך עילוה שעושין עגלה זו ללמדו לילך ואם הוא זב מטמאה מדרס
מפני שהוא נשען עליה והיא מיוחדת לו ולא למלאכה אחרת · דאי לא היתה מיוחדת לזה
לא הוית אב הטומאה · כדתניא יכול כפה סאה וישב עליה תהא טמאה תל׳ לומ׳ אשר
ישב עליו הזב מי שמיוחד לישיבה · יצא זה שאומרין לו עמוד ונעשה מלאכתינו ·
ולא האוי אב הטומאה לטמא אדם לא כדין נוגע בזב שמטמא אוכלין ומשקין ·

פיסקא ונינטלת בשבת׳ משום דאיכא תורת כלי עליה׳ ואינה
נגררת לא על גבי כלים׳ על גבי כלים אין׳ אבל גבי קרקע לא׳ מפני שעושה חריץ בקרקע
וחופר חייב משום חורש׳ ומני ר׳ יהודה היא דאמ׳ דבר שאין מתכוין אסור׳ דאמ׳
ר׳ שמעון הא תנן ר׳ שמעון אומ׳ גורר אדם מטה כסא וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות
חריץ׳ ומקשינן דר׳ יהודה אדר׳ יהודה דקיפא׳ אמ׳ ר׳ יהודה כל הכלים אין נגררין בשבת
חוץ מעגלה מפני שכובשת׳ כובשת אין׳ מפני חריץ לא׳ ומתרצינן תרי תנאי אליבא
דר׳ יהודה האי תנא סבר דעגלה נמי כשאר כל כלים שעושה חריץ בגרירתה מפני שפעמים
שאין האופן מתגלגל והוא נגרר וחופר׳ ואידך סבר מפני שהיא כובשת בלבד ולא
חופרת׳ וחריץ הנראה בהילוכה לאו על ידי חפירה הוא לא כובשת ודוחקת הקרקע׳
רבות׳ ס״ל הדחים שלפלפלין׳ ר׳ יהודה אומ׳ כל הכלים אינן נגררין חוץ מן
העגלה מפני שהיא כובשת׳ זו דברי ר׳ יהודה׳ אבל ר׳ שמעון אומ׳ גורר אדם מטה
כסא וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ׳ וקיימא לן כרבי שמעון׳

הדרן עלך יום טוב

מתניתין אין צדין דגים מן הביברים ביום טוב ואין נותנין
לפניהם מזונות׳ אבל צדין חיה ועוף מן הביברים ונותנין לפניהם
מזונות׳ רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ לא כל הביברין שוין׳ זה הכלל כל שמחוסר צידה
אסור ושאינו מחוסר צידה מותר׳ פי׳ אע״ג דשחיטה ואפיה ולישה ובישול
אבות מלאכות הן והותרו לצורך משום דלא אפשר לעשות מערב יום טוב דשחיטה
ח״ש למכמר בישרא כלום׳ פן יתחמם ויסריח אבל צידה אפשר לצוד מבעוד יום
ויניחנו במצודתו במים ולא ימות ולמחר יטלם׳ ופי׳ ביברים שלדגים הן בריכות
מים וביברים שלחיה קרפיפות מרווחים מוקפים גודר סביב ונכנסת לתוכן חיות הבר
וילדות ומגדלות שם ואין צדין דגים מן הביברים ביום טוב ואין נותנין לפניהן מזונות
ואפלו למאן דאמ׳ אך אשר יאכל לכל נפש נפש בהמה במשמע הני מילי היכא
דמזונותן עליך אבל דגים אפשר להן בלא מזונות לפי שאוכלין שרשי עשבים
שבקרקע וגדול את הקטן אבל צדין חיה ועוף מן הביברים ונותנין לפניהם מזונות
דמוכנין מאתמול׳ השתא כיון דמוקפין גודר הוי להו כניצודין ועומדין אבל דגים
נשמטים לחורין ולסדקין והוי גלדה ביום טוב׳

משמע דוקא דגים אין נותנין לפניהם מזונות ואפי׳

צידה

גמרא

אין צדין דגים מן הביברים׳ ורמינהי ביברים שלחיה ושלעופות ושלדגים אין צדין
מהן ואין נותנין לפניהם מזונות קשיא חיה אחיה קשיא עופות אעופות בשלמא
חיה אחיה לא קשיא הא ר׳ יהודה הא רבנן׳ דתנן ר׳ יהודה אומ׳ הצד צפור למגדל
וצבי לבית חייב׳ דסבירא ליה לר׳ יהודה דהצד צפור מן החוץ עד שהכניסו למגדל
בשבת חייב דכיון שהכניס צפור למגדל ונעל בפניו הרי הוא אסור ועומד וכן צבי
לבית ונעל בפניו׳ אבל צפור שהכניסו לבית ונעל בפניו פטור שיוצא לו דרך

חלון ואין זו צידה׳ או צבי שהכניסו מן החוץ לביבר ונעל בפניו אין זו צידה׳ וחכמ׳
אומ׳ הצד צפור למגדל צידה היא׳ וצבי אפלו לגנה ולחצר ולביברין צידה היא׳
ומתניתין דקא תאני צדין מן הביברין ביום טוב רבנן היא דאמרי דכנס לביבר הוא ניצוד
ועומד׳ וברייתא ר׳ יהודה היא לא טופות אעופות קשיא דהא כולהו מודו אין צידתן
אפלו לבית מקורה שיש לו גג׳ וכי תימא עופות אעופות נמי לא קשיא הא בביבר מקורה
הא בביבר שאינו מקורה והא בית דכביבר מקורה דאמי בין לר׳ יהודה ובין לרבנן׳
דקא תאני בשבת צפור למגדל אין׳ צפור לבית לא׳ אמ׳ רבא בר רב הונא הכא
בצפור דרור עסיקינן לפי שאינה מקבלת מרות׳ תאנא דבי ר׳ ישמעאל למה
נקרא שמה צפור דרור׳ מפני שדרה בבית כבשדה שיודעת להישמט בזויות לכל
צד לכך נקראת דרור שדרה בבית ובכל מקום׳ השתא דאתית להכי דעופות
אעופות לא קשיין אהדדי ולא חיקת לאיקומי מתניתא נפלגתא דתנאי חיה
אחיה נמי לא קשיא ולא תוקמה בתנאי לא תרויהו כרבנן ומתניתין בביבר קטן
וכן ההיא דשבת וברייתא דקא תאני אין צדין בביבר גדול שיש לו להשמט׳ ורבן
שמעון בן גמליאל בביבר קטן פליג אינמי לאו לאיפלוגי אתא לא לפרושי כד לקמן
היכי דאמי ביבר קטן והיכי דאמי ביבר גדול׳ ואמ׳ רב אשי כל היכא הכי דרהיט
אבתריה ומאטי ליה בחד שחיא בפעם אחת שהוא שוחה עליו לתפשו ואין לו
להישמט ממנו ביבר קטן ואידך ביבר גדול אינמי כל היכא דאית ליה עוקצי עוקצי
פי׳ שהן זויות ביבר גדול ואידך ביבר קטן אינמי כל היכא דנפלא טולא דכותלים
אהדדי ביבר קטן ואידך ביבר גדול הולכך אע״פ שלא הכניס מותר ודוקא בביבר
קטן וצד וצון שהן מוקף נחשבין כניצודין ועומדין מאתמול מה שאין כן בדגים
דדגים נשמטין לחורין ולסדקים והוא צודה אותן ביום טוב׳ פיסקתא
רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ לא כל הביברין שוין זה בכלל כל
המחוסר צידה אסור׳ ושאינו מחוסר צידה מותר׳ אמ׳ רב יוסף אמ׳ ר׳ יהודה אמ׳
שמואל הלכה כרבן שמעון בן גמליאל׳ אמ׳ ליה אבאיי לרב יוסף הלכה מכלל דפליגי
דרבנן למימר כל הביברין שוין והא אוקימנא בביבר קטן שניצוד ועומד׳ אמ׳ ליה
מאי נפקא לך מינה אי אמינא הלכה כל שכן הכי לא פלוג עליה הלכתא׳ אמ׳ ליה
גמרא גמור וזמורתא תהא משל שוטים הוא כמו זבון וזבין ותגרא תיקרי כן גמרא
גמור אמרי׳ לתלמיד שוטה למוד הן אמת הן שיבוש ויהא לך לזמרא ושיר׳
פיסקתא זה הכלל כל המחוסר צידה אסור׳ היכי דאמי מחוסר
צידה׳ אמ׳ רב יוסף אמ׳ יהודה אמ׳ שמואל כל שלו אומרין הבא מיצודה וניצודנו׳
כלומר שצריך עזר לתפשו והיינו שיעורא דביבר גדול דלעיל ואידך ביבר קטן׳ ורב
אשי שעריניהן לעיל בחד שיעורא׳ ורב יוסף בהאי שיעורא׳ אמ׳ ליה אבאיי לרב
יוסף והרי אווזין ותרנגלין יונים הורדסיות והן הגידלים בבתים פטור׳ אמר רב
יהודה אמ׳ שמואל הללו באין לכלובן לערב והללו אין באין לכלובן לערב דאווזין
והרנגלין באין לכלובן לערב והוא קל שמקננין בו כמו ככלוב מלא עוף ונוח לתפשם

שאומר הבא
מצודה וניצודנו
והנהא הא אווזין
שס׳ ותרנגלין ויונה

הולכך הרי הן כמי צודין ועומדין ומותר לצודן אפלו חוץ מכלובן · והרי יוני שובך ויוני
עלייה באות לכלובן לערב׃ ותניא הצד יוני שובך ויוני עלייה וצפרין שקיננו בטפיחין
ובבירות חייב׳ פי׳ דיוני שובך ויוני עלייה יוני הבר ושטין ואוכלין בחוץ בטפיחין פי׳
בבירות גדפינן והן כמין פטן נתונין בחומת הבירות והמגדלין לקנן שם עופות הבר׳ לא
אמ׳ דבא בריה דרבא בר רב הונא אמ׳ שמואל הללו נכנסים לערב ומזונותם עליך הולכך
ככה מה הן והשיבי מזומנין׳ והללו נכנסים לערב ואין מזונותם עליך׳ רב מארי אמר
הני בעיין עבידי לרבויי · והני לא בעיין לרבויי · הני נמי בעיין לרבויי כלומ׳ יוני שובך
עשויין להישמט ולברוח מפני ידי אדם׳ הני באות לכלובן לערב ומזונותם עליך ולא
באעו לרבויי׳ כלומ׳ לכלובן קא אמרינן דעבידי לרבויי פולחין עד קינן וצריך להעלות
עדכיהון וגם שם נשמטין ויורדין עד כאן פירוש הגמרא · נבדק ש׳ל כך
התחיל ואמ׳ אין צדין דגים מן הביברים · אמ׳ רב יוסף אמ׳ רב יהודה אמ׳ שמואל הלכה
כרבן שמעון בן גמליאל׳ זה הכלל כל המחוסר צידה אסור · היכי דאמי מחוסר צידה
אמ׳ רב יוסף אמ׳ רב יהודה אמ׳ שמואל כגון דאמרי הבא מצודה ונצודנו׳ חיבור
פי׳ דגים שבביברין גדולים וכן חיה ועוף שבביברין כל שהוא מחוסר צידה עד
שאומ׳ הבא מצודה ונצודנו הרי זה מוקצה ואין צדין אותו ביום טוב ואם צד לא יאכלנו
וכל שאינו צריך מצודה הרי זה מוכן וצדין אותו ביום טוב ואוכלין אותו׳ אווזין
ותרנגלין ויונים שבבית הרי אלו מוכנין ואין צריכין זימון׳ אבל יוני שובך ויוני עלייה
וציפרים שקיננו בפרדס ובטפיחין הרי אלו מוקצין וצריך לזמן מבערב ולומ׳ זו ואלו
אני נוטל ואינו צריך לנענע׳ ובן חיה שקיננה בפרדס הסמוך לעיר ילדיה
כשהן קטנים שאינן צריכין צידה אינן צריכין זימון מפני שדעתו עליהן׳

מתני׳ מצודות חיה ועופות ודגים שעשאן מערב
יום טוב לא יטול מהן ביום טוב לא אם כן ידוע שנצודו מערב יום טוב׳
מעשה בגוי אחד שהביא דגים לרבן גמליאל ואמר מותרין הן לא שאין רצוני לקבל
ממנו׳

גמרא מעשה לסתור חסורי מיחסרא והכי קא תאני
ספק מוכן׳ רבן גמליאל מתיר׳ ור׳ יהושע אוסר׳ ומעשה נמי בגוי אחד שהביא
דגים לרבן גמליאל ואמ׳ מותרין הן דספק מוכן הוא׳ וספיקא דרבנן לקולא לא שאין רצוני
לקבל ממנו כלומ׳ שרצה להחמיר על עצמו׳ · אמ׳ רב יוסף אמ׳ רב יהודה אמר
שמואל אין הלכה כרבן גמליאל׳ ואיכא דמתני לה אהא ספק מוכן׳ רבן גמליאל מתיר׳
ור׳ יהושע אוסר׳ אמ׳ רב יהודה אמ׳ שמואל הלכה כר׳ יהושע׳ דסבירא ליה דאע״ג
דאיסורא דרבנן הוא מרהאי איסורא דבר שיש לו מתירין יהא ספיקו אסור׳ אמ׳ רב
פפא הילכתא גוי שהביא דורון לישראל אם יש מאותו המין במחובר אסור ולערב נמי אסורין
בכדי שייעשו ואם אין מאותו המין במחובר בתוך התחום מותרין׳ מחוץ לתחום אסורין׳
והבא בשביל ישראל זה מחוץ לתחום מותר לישראל אחר · והא דאמרינן אפי׳ יש מאותו
המין במחובר אסור לא מיבעיא באכילה דאסיר לא אפלו לטלטולי נמי אסיר משום
דלא חזי לאכילה דמוקצה הוא׳ פי׳ אם יש מאותו המין במחובר אסורין משום

מוקצה אפלו לרבן שמעון בן גמליא׳ שאמ׳ מוקצה מדלא אקצינהו מאתמול אקצינהו בין
יש לו בהן מערב אסורין בכדי שיעשו כדי שלא יהא נהנה ממלאכת יום טוב ולערב ראשון
אע״ג דלילי יום טוב שני הוא ממתין בכדי שייעשו ואם קדש הוא נמצא שנלקטו בחול כך
דעתינו נוטה ויש לי ראיות הרבה מההוא בר טביא דעירובין ודביצה שנולדה בזה מותרת בזה
אלמא הא אחד הוא ממה נפשך מותר ואנו אומ׳ צריך שימתין בכדי שייעשו משום דשמא
היום קודש ולמחר חול ותדע דלא קא לערב לשני אסורין בכדי שייעשו ולערב ראשון
קאמ׳ ואם חוץ לתחום אסורין גזרה שמא ישלח לו בשבילו והבא בשביל ישראל זה מותר
לאחר דליכא למגזר שום איסור דהא אינו מכיר׳ גרסינן בפרק בכל מערבין ההוא
בר טביא דאתאי לבי ריש גלותא דאיתציד ביום טוב ראשון ואשתחיט ביום טוב שני׳ רב
נחמן ורב חסדא אכול׳ ורב ששת לא אכל דסבר קדושה אחת הן וקימא לן כרב נחמן ורב
חסדא׳ ורב ששת נמי קא הדר ביה ואמרינן נמי ההיא לפתא דאתאי למחוזא׳ חזייה
ראבא דמכמשא אמ׳ האי ודאי מאתמול עקירא מאי אמרת מחוץ לתחום אתאי הבא
בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר וכל שכן הא דאדעתא דגוים אתא שרא להו ורבא
למזבן מניה כיון דחזא דהא מפשי ומיתוסף להו׳ ההוא בני גנאנא כלומר חופרת
חתנים דגזר להו גוים אסא ביומא טבא לאורתא שרא להו רבינא לאורותי לאלתר אתו
ושיילוה לרבא׳ אמ׳ להו בעינן בכדי שייעשו׳ אמ׳ רבא בר רב הונא אמר רב
הקוכר אמת המים מערב יום טוב ולמחר השכים ומצא בה דגים מותרין דהא כבר ניצודו
מערב יום טוב והוו להו מוכנים׳ פי׳ הקוכר סתמו שלא יכנס להן דגים מבחוץ משתחשך
ולא הכין והזמין על ידי מעשה׳ וחיה שקיננה בפרדס כגון איל וצבי וכיוצא בהן
וילדו עפרים ועדאין הן קטנים ואינן צריכין צידה אינן צריכין זימון ומותרין ביום טוב
והני מילי בפרדס הסמוך לעיר דחאזי להו ודעתיה עילויהן אבל בפרדס שאינו סמוך
לעיר צריכין זימון והני מילי בדידהו׳ אבל באימיהו כיון דבעיא צידה לא מהני לה
זימון׳ חיבור פ״ג דגים ועופות וחיה שהן מוקצה אין משקין אותן ביום
טוב ואין נותנין לפניהן מזונות שמא יבוא ליטחן וכל שאסור לאכלן או להשתמש בו ביום טוב מפני
שהוא מוקצה אסור לטלטלו׳

מתניתין

בהמה מסוכנת לא ישחוט אלא אם כן ידוע שיכול לאכול ממנה כזית צלי מבעוד יום׳ ר׳ עקיבה אומ׳
אפלו כזית חי מבית טביחתה׳ שחטה בשדה לא יביאנה במוט ובמטה אבל מביאה
בידו איברים איברים׳

גמרא

אמ׳ ראמי בר אבא הפשט וניתוח
לעולה והוא הדין להדיוט ואורח ארעא קא משמע לן מיכאן לימדה תורה דרך ארץ
שלא יאכל אדם בשר קודם הפשט וניתוח׳ וכדתניא לא יאכל אדם שום ובצל מראשן
אלא מעליו מיפני העליון ואם אכל הריזה רעבתן׳ כיוצא בו לא ישתה אדם כוסו בבת
אחת ואם שתה הריזה גרגרן׳ תנן רבנן השותה כוסו בבת אחת הריזה גרגרן׳
שתים דרך ארץ׳ שלשה הרי זה מגסי הרוח׳ לכך תנן בהמה מסוכנת שהוא ירא שלא
תמות ואינו צריך לה׳ שכבר קבע סעודתו לא מיחמת הפסד הוא שוחטה לא ישחטנה אלא
אם כן יודע שיש שהות ביום לאכול ממנה כזית צלי מבעוד יום קודם שיצא יום טוב ושחיטה

לכזית שחיטה לבמה זתים יז. ר' עקיבה אומ' אפלו לא יהיה לו שהות כל כך לצלות ממנה
כזית לא שיש שהות לאכול כזית הי מבית טביחתה שהוא מזומן ומופשט מעוכן ועומד
הוא' פיסקא שחטה בשדה לא יביאנה במוט או במטה' פירוש
בשעבע אדם משום דאוושא מילתא ומחלזל ביום טוב' אבל מביאה בידו איברים
איברים' פי' כלומר מעט מעט' תנו רבנן אין הקומה יוצא במקלו ולא
הרועה בתרמילו ואין יוצאין בבקא אחד האיש ואחד האשה ואם היו רבים צריכין
לו מותר' פי' במקלו' משום דהוי דרך חול' ואיכא זילותא דיום טוב' ואין
הרועה יוצא בתרמילו' תרמילו תרג' ילקוט' ואין יוצאין בבקא' פי' שטוענן אותן
שני בני אדם על כתפותיהן' ואחד האיש ואחד האשה ואם היו רבים צריכין לו מותר'
אמ' ליה רבנחמן לחמא בריה דאדא שליח ציון' פי' שהיה רגיל לעלות לירושלם
כי סליקת להתם אקיף בשבילי את הדרך אסולמא דיצור ועול לגביה דר' יעקב בר אידי
ובעי מניה בבקא מה אתון ביה עד דאזיל להתם נח נפשיה דר' יעקב בר אידי' פגעביה
בר' זריקא אמ' ליה בבקא מה אתון ביה אמ' ליה מותר' אמ' ליה הכי אמ' רבאמי ובלבד
שלא יכתף' מאי ובלבד שלא יכתף' אמ' רב יוסף בריה דרבא באלינקי שנותן זה
זרועו על כתף חבירו וחבירו על כתפו וזה בבקא יושב על זרועותם ומיתחזי דרך חול
ואמרינן איני והא רב נחמן שרא לה לילתא דהיא אתתיה דרב נחמן למיפק באלינקי שאני
ילתא דבעיתא ליפול' מרימר ומר זוטרא הוו מכתפי להון בשבתא דריגלא באלינקי
משום דוחקא דציבורא' פי' בשבתא דריגלא שדורשין מכתפין להן בבית המדרש
עד מקומן משום צעותא דציבורא שהיו נבעטין מן הציבור העומדין על רגליהם מפניהם
והם יראים ליפול הולכך מכתפי להן עבדיהון ותלמידיהון ומוליכין אותן מהר למקומן'
חיבור פה' אין מנהיגין את הבהמה במקל ואין הקומה יוצא במקלו ולא
הרועה בתרמילו ואין יוצאין בבקא אחד האיש ואחד האשה שלא יעשה כדרך שהוא
עושה בחול ואיש שהיו רבים צריכין לו יוצאין בבקא אחרין ומוציאין אותן על הכתף
אפלו באפריון' **מתניתין** בכור שנפל לבור ר' יהודה אומ'
ירד המומחה ויראה אם יש בו מום יעלה וישחוט ואם לאו לא ישחוט' ר' שמעון אומר
כל שאין מומו ניכר מערב יום טוב אין זה מן המוכן' **גמרא**
במאי קא מיפלגי בדואין מומין ביום טוב' ור' שמעון אומ' אין רואין מומין ביום טוב'
פי' ובבכור בזמן הזה שאינו נשחט בלא מום מפני שקדשים הן דמאילין הוא קדוש
והשוחטן כשהוא תם הרי הוא שוחט קדשים בחוץ וענוש כרת' שנפל לבור וירא פן
ימות שם ר' יהודה אומ' ירד המומחה במומין בקי להבחין בין מום עובר למום קבוע
ויראה אם יש בו מום יעלה וישחוט שהמום משני ליה חול ומום זה מבעוד יום היה בו'
והכי קאמ' בבכור בעל מום שלא הראהו לחכם מבעוד יום להתירו ונפל לבור ביום
טוב ירד המומחה ויראה אותו המום שהיה בו מאתמול אם קבוע הוא יעלה וישחוט
ובודאי כיון דקבירא ליה לר' יהודה מוקצה במום הנופל ביום טוב לא הוה שארי ליה דהא
לא הוה דעתיה עילוייה מאתמול לא ודאי שזה המום מבעוד יום הוה ביה' ואם לאו

ר' יהודה אומ' רואין מומין ביום טוב

לא ישחוט כלומ׳ ואם אותו המום שלערב יום טוב היה מום עובר אע״פ שנפל בו מום
קבוע אותו היום בנפילתו לבור לא ישחוט דמוקצה הוא למ״ש שלא היה דעתו עליו אלא
מחמת המום הראשון ואותו המום ולא כלום הוא דמום עובר הוא׳ ור׳ שמעון
אומ׳ כל שאין מומו ניכר מערב יום טוב אין זה מן המוכן אע״פ שהיה מום קבוע מבעוד
יום כיון שלא ראהו חכם מבעוד יום אסור וטעמא דר׳ שמעון לאו משום מוקצה
הוא דהא לית ליה מוקצה אלא משום דסבירא ליה אין רואין מומין ביום טוב לפי שנראה
כמתקן והוה ליה כדן את הדין וגזור ביה רבנן משום שבות ומשום הכי אפ׳ מדיעבד
אין התרתו התר ואין מוכן הוא להכשירו בהתרה זו׳ אבל ר׳ יהודה סבר כיון שמאתמול
דעתיה עילויה הוא מותר לראות מומין ביום טוב כיון דצורך יום טוב הוא׳
רבותי׳ ז״ל אע״פ דקימא לן דר׳ יהודה ור׳ שמעון הלכה כר׳ יהודה בהא קימא לן כר׳ שמע׳
דאמרי אמי ודינאה חזי בוכרא דבי נשיאה הוה סבר דלא למחזי ביומא טבא ארתו
ואמרן ליה לר׳ אמי אמ׳ להן שפיר עבד דלא חזיאינו והא ר׳ אמי גופיה הוה חאזי רבי
אמי מאתמול הוה חאזי וביומא טבא שיולי הוא דקא משייל היכי הוה עובדא כי ההוא
גברא דאיתי בוכרא לקמיה דרבא אפניא דמעלי יומא טבא בהדי דקא יתיב רבא וחאיף
רישיה דלי עיניה וחזייה למומיה אמ׳ ליה זיל האידנא ותא למחר׳ למחר ארתא
לקמיה אמ׳ ליה אימא לי זי גופיה דעובדא היכי הוה׳ אמ׳ ליה הוו מנהן שעדי אחוריה
דהוצא בהדיה דקא עייל רישיה פרטיה לשפתיה כלומ׳ נקרעה שפתו׳ אמ׳ ליה
ודלמא את גרמת ליה׳ אמ׳ ליה לא מכלל דגרמא אסור׳ אמ׳ ליה אין׳ דתניא כל
מום לא יהיה בו׳ אין לי אלא שלא יהיה בו בידים ומנין שלא יגרום לו על ידי אחרים
שלא יביא בצק ודבילה ויניח לו לגדי על גבי אזנו כדי שיבוא הכלב ויטלנו ת״ל לומ׳
כל מום׳ אמ׳ מום׳ ואמ׳ כל מום׳ פי׳ האי גברא כהן הוה מפני שנחשדין כהנים
על הבכורות להטיל בהן מום׳ דתנן כל המומין הראויין לבוא בידי אדם רועי ישראל
נאמנים רועי כוהנים אין נאמנין וצריך להביא עידים שמאילין באלו וההוא גברא
כהן הוה ופרטיה לשפתיה קלע הקוץ שפתו והיא שנויה במומי בכור שפתו שנפגמה
שלעולם הוא ניכר׳ אמ׳ ליה ודלמא את גרמת ליה ומדעת עתה השעורים שם
שנחשדתם על הבכורות מפני טורח הגידול וההוצאה שהוטל עליו שאין בעליו
מיטפלין בו אלא שלשה חדשים ונותנו לכהן והוא מיטפל בו עד שיפול בו מום׳ אמר
מום׳ לאסור ממש׳ ואמ׳ כל מום לאיסור הגרמה׳

חיבור פ״ב

בהמת קדשים שנולד בה מום ביום טוב הואיל ולא היתה דעתו עליה מערב יום טוב
אסור לשחטה ביום טוב לפי כן אסור לראות מומי קדשים ביום טוב גזרה שמא
יתירם חכם במומן ויבוא זה וישחוט בו ביום׳ אבל רואה הוא המום מערב יום טוב
ולמחר מתיר או אוסר׳ בכור שנולד ומומו עמו הרי זה מוכן ואין מבקרין אותו
ביום טוב ואם עבר וראה מומו וביקרו והתירו הרי זה שוחטו ואוכל׳ בכור שנפל
לבור עושה לו פרנקה במקומו שהרי אינו להעלותו מפני שאינו ראוי לשחיטה ביום
טוב׳ אותו ואת בנו שנפלו לבור מעלה את הראשון על מנת לשחטו ואינו שוחטו

ומערים ומעלה את השני על מנת לשחטו ושוחט איזה מהן שירצה משום צער בעלי
חיים התירו להערים׳ בהמת חולין שנפלה מן הגג והרי היא צריכה בדיקה שוחטין אותה
ביום טוב ותיבדק אפשר שתימצא כשרה ותיאכל׳

מתניתין

בהמה שמתה לא יזיזנה ממקומה׳ מעשה ובאו ושאלו את ר׳ טרפון עליה ועל החלה
שנטמאת ונכנס לבית המדרש ושאל ואמרו לו לא יזיזם ממקומן׳

גמרא

תרגמה זעירי בבהמת קדשים והיתה מסוכנת מערב יום טוב טעמא דבהמת קדשים דאין
מאכילין אותה לכלבים הא דחולין שרי לטלטולה כיון דמסוכנת היא מערב יום טוב ודעתיה
עילוה מאתמול להאכילה לכלבים ולפי כך שרי לטלטולה׳ והאי דומיא דחלה
שנטמאת שאינה ראויה לכהן לעולם ולכלבים ולהיסק אסורה דאין מבערין קדשים טמאים
מן העולם ביום טוב ואפלו על ידי אכילת בהמה דקימא לן אין שורפין קדשים ביום טוב
ולא תימא דוקא שרפה משום והבערה שלא לצורך היא אלא אפלו הבערה לצורך לא
דהא אין מדליקין בשמן שריפה ביום טוב והבערה לצורך היא הדלקת נר ביום טוב צורך
אכילה היא ומותרת ואפלו בשמן שריפה ביום טוב לא והוא שמן של תרומה שנטמאת
דגזרת הכתוב היא שאין קדשים טמאים מתבערין ביום טוב דרחמנא אחשבה להבערתן
דכת׳ באש ישרף הולכך מלאכה היא ואסור ביום טוב׳

חיבור פ״ב

בהמה שמתה ביום טוב אם היתה מסוכנת מערב יום טוב הרי זה מחתכה לכלבים
ואם לאו הואיל ולא היתה דעתו עליה הרי זו מוקצה ולא יזיזנה ממקומה׳ בהמת
קדשים שמתה ותרומה שנטמאת לא יזיזם ממקומם׳

מתניתין

אין נמנין על הבהמה כתחלה ביום טוב אבל נמנין עליה מערב יום טוב ושוחטין ומחלקין
ביניהן׳ ר׳ יהודה אומ׳ שוקל אדם בשר כנגד הכלי או כנגד הקופיץ׳ וחכמים אומ׳
אין משגיחין בכף מאזנים כל עיקר׳

גמרא

מאי אין נמנין׳
אמ׳ ר׳ יהודה אמ׳ שמואל אין פוסקין דמים על הבהמה כתחלה ביום טוב לא היכי עביד׳
אמ׳ רבא מביא שתי בהמות שוות ומעמידן זו כנגד זו ואומ׳ זו כזו׳ תניא נמי הכי
לא יאמר אדם לחבירו הריני עמך בסלע הריני עמך בשתים אבל אומ׳ לו הרי לי עמך
למחצה לשליש ולרביע׳ פי׳ אין פוסקין דמים על הבהמה כתחלה ביום טוב׳
דמקח וממכר בשבת וביום טוב אסור כדמפרש בספר עזרא׳

פיסקתא

ר׳ יהודה אומ׳ שוקל אדם בשר כנגד הכלי או כנגד הקופיץ׳ פי׳ טבח המוכר
בשר במשקל אע״פ שאסור לשקול בליטרא דהיכי מעשה חול מותר הוא לשקול
כנגד הכלים וכנגד הקופיץ שהוא סכין גדול שקוצצין בו בשר משום דאיכא שנוי
ולא הוי כמעשה חול׳ וחכמ׳ אומ׳ אין משגיחין בכף מאזנים כל עיקר׳
מאי כל עיקר׳ כלומ׳ מאי אתא לרבויי נימרו וחכמ׳ אוסרין׳ אמ׳ רב יהודה
אמ׳ שמואל אפילו לשמרו מן העכברים׳ אמ׳ ר׳ אידי בר אבון והוא דתליא
בתירטא׳ מפני שנראה כשוקל בשר ביום טוב׳ והא דר׳ חייא ור׳ שמעון בר׳ דהוו
שקלי מנה כנגד מנה ביום טוב ולא קימא לן כותיהו׳ אלא כרבנן דאמרי אין
משגיחין בכף מאזנים כל עיקר׳ פי׳ אפלו לשמרו מן העכברים ואין נותנין

אותו במאזנים בתירוא והיא טבעת שתולין בה בששוקלין מפני שנראה כשוקל בשר ביום טוב ׳ והא דר׳ חייא ור׳ שמעון בר׳ דהון שקלי מנה כנגד מנה ביום טוב והוו משווין החלקים מכאן ומכאן לא קימא לן כוותיהו לא כרבנן דאמרי אין משגיחין בכף מאזנים כל עיקר׳ אמ׳ רב יהודה אמ׳ שמואל טבח אומן אסור לשקול בשר ביד׳ ואמ׳ רב יהודה אמ׳ שמואל אסור לשקול בשר במים׳ פי׳ ביד׳ שהוא אוחז בידו ליטרא אחת ובשר בידו אחת ומכוין דכיון דאומן הוא בכך אורחיה הוא ולשקול במים שיש שעושין קימנין בכלי ונותנין בו מים והסימנין מודיעין אותו כמה המים עולין למעלה בשביל ליטרא בשר שכבר שיערו בכך׳ אמ׳ רב חייא בר אשי אמ׳ רב אסור לעשות בית יד בבשר׳ אמ׳ רבינא וביד שפיר דאמי׳ פי׳ דשרי לנקוב באמצע נקב לאחוז בו דלאו דרך חול הוא׳ ובסכין דרך חול הוא׳ אמ׳ רב הונא מותר לעשות קימן בבשר כי הא דרבא בר רב הונא מחתיך ליה בתלת קרנאתא׳ חיבור פ״ד וטבח אומן אסור לשקול בשר בידו ואסור לשקול בכלי מלא מים ואין מטילין חלשין על המנות׳ אבל מטילין חלשין על בשר הקדשים ביום טוב כדי לחבב המצוה׳ מתניתין אין משחיזין את הסכין אבל משיאה על גבי חברתה׳ לא יאמר אדם לטבח שקול לי בדינר בשר אבל שוחט והוא מחלק ביניהן ׳ גמרא דבר׳ [illegible] מאן תנא דהשחזה עצמה אסורה דהיינו לחדדה ׳ אמ׳ רב חסדא דלא כר׳ יהודה ׳ דתניא אין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש בלבד ׳ ור׳ יהודה מתיר במכשירי אוכל נפש ׳ למא לר׳ יהודה אפלו לחדדה שרי דהא מכשירי אוכל נפש הוא׳ אמ׳ ליה רבא לרב חסדא דרשינן משמך הלכה כר׳ יהודה׳ אמ׳ ליה יהי רצון כל כי הני מילי מעליאתא תדרשון משמי׳ אמ׳ רב נחמיה בריה דרב יוסף הוה קאימנא קמיה דרבא והוה קא מעבר סכינא אפומא דדיקולא ואמינא ליה אנא לחדדיה קא באעי מר או להעביר שמנוניתה אמ׳ לי להעביר שמנוניתה וחזיתיה לדעתיה ולחדודה קא באעי וקא סאבר הלכה ואין מורין כן׳ פי׳ אפומא דדיקולא כלומ׳ משפשף הסכין על פי הסל׳ ואמינא ליה אנא לחדדה או להעביר שמנוניתה׳ וחזיתיה לדעתיה דלחדודה קא עביד והאי דלא קאמ׳ לי מדי קא סאבר הלכה ואין מורין כן׳ פי׳ שלא יזלזלו בשאפשר לעשותן מבעוד יום׳ אמ׳ אביי הוה קאימנא קמיה דמר והוה קא מעבר לה לסכינא אפומה דריחיא ואמרי ליה לחדודיה קא בעי מר או להעביר שמנוניתה׳ ואמ׳ לי להעביר שמנוניתה וחזיתיה לדעתיה דלחדודה קא בעי וקא סבר הלכה ואין מורין כן׳ אמ׳ רבא סכין שעמדה מותר לחדדה ביום טוב והני מילי דקא פסקא אגב דוחקא ודוקא אגב ריחיא או אגב דיקולא אבל במשחזת לא׳ פי׳ שעמדה מחליפות שלה שאינה חותכת יפה אבל לא נפגמה מותר לחדדה ביום טוב אע״ג דמתמול שלשום נתקלקלה׳ פי׳ דלא הוה אפיק אדעתיה מאתמול דסבר לא צריכנא לה אבל נפגמה מאתמול לא שריא דמוכח קלקולה והוה ליה למעבר מאתמול והני מילי דפסקה אגב דוחקא׳ אבל אינה פוסקת כלל אסור לחדדה דטירחא יתירא הוא׳ (דרש רב חסדא ואיתימא רב יוסף אחד סכין שנפגמה ביום טוב ואחד שפוד שנרצם שנשבר ראשו ואחד גריפת התנור

על חדדה האיזמל ולהעביר שמנונית׳ איכו לא מהיחה בעלמא אלא לי׳ א׳ להעביר שמנו׳ ושרי יחב׳

באנו למחלוקת׳ ר׳ יהודה ורבנן · דלר׳ יהודה שרי · ולרבנן אסיר · דתנן אין בין יום טוב
לשבת אלא אוכל נפש בלבד׳ ור׳ יהודה מתיר במכשירי אוכל נפש׳ מאי טעמא · דתנא
קמא אמ׳ קרא הוא לבדו יעשה לכם׳ הוא ולא מכשיריו׳ ור׳ יהודה אמ׳ לך אמ׳ קרא׳
לכם לכל צרכיכם · ורבנן ההוא מיבעי לכם ולא לגוים׳ לכם ולא לכלבים׳ ור׳ יהודה
הא כתיב הוא׳ כתיב הוא · וכתיב לכם׳ ולא קשיא כאן במכשירין שאפשר לעשותן מערב
יום טוב · וכאן במכשירין שאי אפשר לעשותן מערב יום טוב׳ איבעיא להו׳
מהו להראות סכין לחכם׳ פי׳ כלומ׳ מהו להראות טבח סכין לחכם ביום טוב לבדוק׳
שהטילו חכמ׳ על הטבחים להראות סכין לחכם קודם שישחטו שום בהמה · ומהו לעשות
כן ביום טוב · מי מיחזי כעובדין דחול או לא׳ רבה ז״ל איבעיא להו׳ מהו
להראות סכין לחכם׳ רב מארי בריה דרב שארי ורבנן אסרי · ופירש בעל הלכות טעמא
דמילתא דח״שינן דלמא אזלי חוץ לתחום לאחווי׳ אמ׳ רב יוסף תלמ׳ חכמ׳ רואה
לעצמו׳ בבית קבין שלו ומשאילה לאחרים׳ אמ׳ רב יהודה אמ׳ שמואל שפוד
שנרצף לא׳ שנרצם אסור · כלומ׳ שדרכו עליו במועד ונעקם לתקנו ביום טוב ואע״ג
דפשיט ליה בידיה · פי׳ שנרצף אסור לתקנו ביום טוב אע״פ דפשיט ליה בידיה׳
ואע״פ שלא נשבר שהרי יכול להשתמש בו בכל כמות שהוא דטירחא ולא צריך הוא׳
ואמ׳ רב יהודה אמ׳ שמואל שפוד שצלו בו בשר ביום טוב אסור לטלטלו מיד
מאחר שניטל הבשר לפי שנמאס ומוקצה הוא וכבר נעשה צורך יום טוב׳ רב
מלכיו ואיתימא רב אדה בר אהבה שומטו ומניחו בקרן זוית׳ אמ׳ רב חייא בר אשי
אמ׳ רב והוא שיש עליו בשר׳ כלומ׳ כשנשאר מן הבשר מעט ואי לאו מניחו באמצע
הבית׳ ורבינא אמ׳ אע״פ שאין עליו בשר שרי מידי דהוה אקוץ ברשות הרבים
וקימא לן כרבינא׳ פי׳ כדאמרי בפרק כירה דמותר להוליכה פחות פחות מארבע
אמות עד שמסלקה לצידי רשות הרבים כדי שלא יוזקו בה רבים׳ ואע״ג דבקוץ לא
בעינן בה שינוי משום דלא אפשר בלא נטילה גמורה׳ אבל הכא בשפוד אפשר
בשינוי בידו בגדירה או ברגלו וקימא לן כרבינא׳

חיבור פ״ד

אין משחיזין את הסכין במשחזת שלה אבל מחדדה על גבי העץ או על גבי חרש או אבן
ואין מורין דבר זה לרבים׳ כדי שלא יבואו לחדדה במשחזת בד״א בשיכולה לחתוך
בדוחק או שנפגמה׳ אבל אם אינה יכולה לחתוך כלל אין משחיזין אותה אפלו
על גבי העץ שמא יבוא להשחיזה במשחזת׳ ומפני זה אסרו לראות
סכין לחכם ביום טוב שמא תהיה פגומה ויאמר לו אסור לשחוט בה משום פגימה
וילך ויחדדה במשחזת׳ וחכם שראה הקנין לעצמו הרי זה משאילה לעם הארץ׳

פיסקתא

לא יאמר אדם לטבח תן לי בדינר בשר׳ שאסור
להזכיר שום דמים׳ אבל שוחט הוא ומחלק ביניהם׳ והיכי עבידי׳ כי הא בקורא
אמרי תרטא ופלגו תרטא · בנרש אמרי חלקא ופלגו דחלקא במתא מחסיה
אמרי ריבעא ופלגא דריבעא׳ ואלו הן שמות הנתחים דמנתחין הטבחים בהמותיהן
בשרה כך וכך נתחים מן הבהמה ולאותן הנתחים קרו להן בנרש חילקא בקורא תרטא

הלכך ד׳ והחתיכות שדרך הטבחים להתבן ולמחר יעשה עמו חשבון כפי מה שימכור
מבהמה אחרת שגם הוא יחדה שהיה שוה כמו זאת׳ **חיבור** פ״ו דברים
רבים אסרו ביום טוב משום גזרת מקח וממכר׳ כיצד׳ אין פוסקין דמים לכתחלה
על הבהמה ביום טוב לא מביא שתי בהמות שוה זו לזו ושוחטין את אחת מהן ומחלקין
ביניהן ולמחר יודעין כמה דמי השניה וכל אחד ואחד נותן דמי חלקו וכשהן מחלקין
ביניהן לא יאמר זה בסלע ואתה בשתים שאין מזכירין שום דמים לא זה נוטל שליש
וזה נוטל רביע׳

מתני׳

אומר אדם לחנווני מלא לי
כלי זה אבל לא במידה׳ ר׳ יהודה אומ׳ אם היה כלי שלמדה לא ימלאנו׳ מעשה
באבא שאול בן בטנית שהיה ממלא מדותיו מערב יום טוב ונותנן ללקוחות ביום טוב׳

גמרא

רבתי ז״ל

וחכמ׳ אומ׳ אף בחול עושה כן מפני מיצוי המדות׳
אומ׳ אדם לחנוני מלא לי כלי זה אבל לא במדה׳ מאי אבל לא במדה׳ אמ׳ רבא ובלבד
שלא יזכור לו שום מדה׳ אבל כלי העומד למידה ימלאנו׳ פי׳ אע״פ שהיא מדה
ידועה אומ׳ לו מלא לי כלי זה אבל לא במדה שלא יאמר לו שום מדה׳ כלומ׳ רביעית
ההין או שלישית ההין׳ אבל כלי העומד למדה ימלאנו׳ כלומ׳ כלי שעד״יין לא מדד
בו אע״פ שהוא ראוי למדה׳ ושאם נשבר זה ימדוד בזה׳ אפלו הכי שרי׳ ולפי גרסת
הספרים משמע דלרבא אפלו בכלי המיוחד למדה שכבר מדדו בו לרבים מותר׳
והכי משמע דהא לא קא אמר אלא אזכירת שם מדה׳ ור׳ יהודה סבירא ליה שאם
היתה מדה ידועה זו שהוא מודד לו אסור׳ ומעשה נמי באבא שאול בן בטנית
שלא היה רוצה למכור ביום טוב בכלי שלמדה לא מערב יום טוב היה ממלאן והין
לו מדות רבות ונותנן ללקוחות ביום טוב׳ ואמרי בגמ׳ תנא הוא כנס שלש
מאות גרבי יין מבירורי המדות׳ וחבירו כנס שלש מאות גרבי שמן ממיצוי המדות
והביאום אצל גזברים לירושלם אמרו להם אין אנו נזקקין לכם לכך׳ ואמרו להן
אף אנו אין צריכין לכך׳ אמרו להם הואיל והחמרתם על עצמכם לכו ועשו בהם
צרכי צבור׳ מאי צרכי צבור׳ אמ׳ רב חסדא בורות שיחין ומערות׳ כדתניא
גזל ואינו יודע ממי גזל ילך ויעשה בהן צרכי צבור׳ מאי צרכי צבור׳ בורות
שיחין ומערות׳ פי׳ הוא כנס משפך יין בחבית במדה כך וכך לוגין ומכר ממנה
עד שמצא חשבונו׳ נמצא כל הנותר בחבית על ידי בירורין שהרתיח היין שמוציאו
ומעלה אופיא ואין המדה מלאה והן נקראין בירורין לפי שמבררין אותן מן היין
כששותין׳ אי נמי על דק לישי ושיג ושמן יש בו משום מיצוי מפני שמדבק
בשולי השפה ובדפנותיה וביין שכי׳ בבירורין ולא בשמן׳ וחבירו כינס בבירורין
והביאום לגזברין שלהקדש לעשות בהן צרכי הקדש אם ירצו ואם לאו יקדישום
והגזברין אין יכולין להקדיש שאינן שלהן׳ אי נמי הוי ליה גזל בעולה׳ אמרו להם
חכמים אין אתם זקוקין לכך הואיל ומתחלה לא נתכוונתם לגזול שהלקוחות מניחין
על ידי טורחן ומרוצתן שאינן יכולין לשהות׳ ועוד דידעי וקא מחלי׳ אף אנו
אין רצונינו לכך ליהנות משל אחרים׳ אמרו להם חכמים אין להם לעשות הקדש

לא לעשות בהם צרכי צבור שהרי משלרבים היה׳ ואית דגרסי במתניתא
אבא שאול אומ׳ במועד היה עושה כן שהוא חולו שלמועד אע״פ שהוא מותר
למכור בכלי׳ שלמדה היו לו מדות רבות והיה ממלאן בלילה ונותנן ללקוחות ביום׳
תנא מפני ביטול בית המדרש שהיה חכם גדול והיו באין לשאול ממנו׳
אינמי במועד רבים עוסקין בתורה מפני שאינן טורחין במלאכה לכך היה ממלאן
בלילה כדי שלא יתבטלו ביום׳ ורבי׳ ז״ל אדבריה רב חסדא לרבינא עוקבא
ודרש לא ימדוד אדם שעורים ויתן לפני בהמתו מפני שנראה כמודד למכור׳
אבל קודד הוא קבאו קבים ונותן לפני בהמתו ואינו חושש׳ פי׳ מְשַׁעֵר בְּאוֹמֶד
דעתו׳ פי׳ אבל קודד הוא בקב עצמו בברי וממלאו שלא כדרך מדה לתת בידו
לתוכו קב או קבים ונותן לפני בהמתו ואינו חושש כשנוקב׳ והנחתום מודד
תבלים ונותן לתוך הקדרה בשביל שלא יקדיח תבשילו׳ אמ׳ רב ירמיה בר אבא
אמ׳ רב מודדת אשה קמח לעיסתה כדי שתיטול חלתה בעין יפה׳ פי׳ ששיעור
חלה אחד מעשרים וארבעה לכהן וכשאינה יודעת מידת עיסתה היא אומרת אין
כאן כל כך ומקמצת׳ אבל כשיודעת נותנת בעין יפה׳ ושמואל אמ׳ אסור׳ ותנא
דבי שמואל בתוקפתא שקידר גגנאים לפנין כמו שקידר ר׳ חייא ור׳ אושעיא וכמו
שקידר ר׳ את המשנה׳ אמ׳ מוהר׳ שמואל כשמעתיה אתא דאמ׳ אסור הלכה למעשה
אתא לאשמועי׳ דאסור וכן הלכתא׳ פי׳ שהבא לשאול הלכה לעשות מעשה
מורין לו לאיסור׳ ואי חזינא איניש דעביד לא מחינן בידיה דהלכה דמותר ואין
מורין כן׳ תנו רבנן אין שונין קמח ביום טוב משום ר׳ פפיס ור׳ יהודה
בן בתירא אמרו שונין ושוין שאם נפל לתוכו צרור או קיסם ששונין׳
דביתהו דרב יוסף הות נהלא קמחא אגבא דמהולתא׳ אמ׳ לה חזי דאנא ריפתא
מעלייתא כלום׳ אי את צריך לשנות בעינא מינך׳ כלום׳ היתה עושה באחורי הנפה
כדי לשנות׳ אמ׳ לה חזינא דאנא ריפתא מעלייתא כלום׳ אי את צריך לשנות׳
דשונין קמח ביום טוב ולפי שאחורי הנפה אינן גבוהין כל כך יפול הקמח מעלין הרבה
כשמנענע אותו ולא יעבור דרך נקבי הנפה׳ דביתהו דרב אשי הות נהלא קמחא
אפתורא׳ אמ׳ רב אשי הא דידן ברתיה דרמי בר אבא היא ואי לאו דחזאי בבית נשה
לא הוה עבדה׳ גרסי׳ רבינו שלמה ז״ל הות נהלא קימחא אגבא דפתורא
כלומ׳ על אחורי השלחן שיש לו תוך והיא היתה שונה הקמח על אחוריו מש׳ שינוי׳
אמ׳ רב אשי הא דידן זאת אשתי ברתיה דרמי בר אבא היא והוא מרי דעובדין
שמדקדק במעשיו׳ תנו רבנן הולך אדם אצל רועה הרגיל אצלו
ואומ׳ לו תן לי גדי אחד או טלה אחד׳ אצל טבח הרגיל אצלו ואומ׳ לו תן לי כף אחד
או ירך אחת׳ אצל פטם הרגיל אצלו ואומ׳ לו תן לי תור אחד או גוזל אחד׳ אצל
נחתום הרגיל אצלו ואומ׳ לו תן לי ככר אחד או גלוסקא אחת׳ אצל חנוני הרגיל
אצלו ואומ׳ לו תן לי עשרים ביצים וחמשים אגוזים ועשרה אפרסקין וחמשה
רמונים ואתרוג אחד ובלבד שלא יזכיר לו שום מקח׳ ר׳ שמעון בן אלעזר אומ׳

ובלבד שלא יזכור לו סכום מנין ׳ פי׳ הולך אדם אצל רועה זה המגדל בהמות שלו
ופעמים שמוכר ׳ הרגיל אצלו שמתוך שרגיל אצלו מאמינו ונותן לו בלא פסוק
דמים ׳ פטם המפטם בהמות לשון משמן ׳ סכום מדה ׳ קב או קבים ׳
סכום מקח דמים ׳ תנא קמא אית ליה ד׳ ר׳ שמעון לית ליה דתנא קמא דמותר
להזכיר סכום מדה ׳ ורבותי׳ ז״ל ובלבד שלא יזכור לו שום מקח ׳ ר׳ שמעון
בן לעזר אומ׳ ובלבד שלא יזכור לו סכום מנין ׳ פי׳ סכום מקח כגון שיש לו עליו
כסף לא יאמר לו תן לי בכסף ויש לך עלי ככסף אחר הרי יש לך בידי שני כספים וסכום
מנין לא יאמר לו יש לך בידי חמשים אגוזים תן לי חמשים אחרים יהא לך בידי מאה ׳
גרסינן בשבת ׳ השואל מחבירו ׳ איתמר הלואת יום טוב ׳ רב יוסף אמ׳ לא
ניתנה ליתבע ׳ רבא אמ׳ ניתנה ליתבע ׳ חיבור פי׳ לא יאמר אדם לטבח
תן לי בדינר בשר לא תן לי חלק או חצי חלק ולמחר עושין חשבון על שווין ׳ וכן לא
יקח מבעל החנות במדה ובמשקל לא כיצד הוא עושה אומ׳ לחנוני מלא לי כלי זה
ולמחר נותן לו שווין ואפלו היה כלי מיוחד למדה והוא שלא יזכור שם מדה ׳
הנחתום מודד תבלים ונותן לקדרה בשביל שלא יפסיד תבשילו אבל האשה לא תמוד
קמח לעיסה ׳ וכן לא ימוד אדם שעורים לפני בהמתו לא משער ונותן לה ׳
ומותר ליקח מן החנוני בצים ואגוזים במנין וכן כל כיוצא בהן ובלבד שלא יזכור לו
שום דמים ולא סכום מנין ׳ כיצד סכום מנין הרי שהיה נושה בו עשרה רמונים או עשר
אגוזים לא יאמר לו ביום טוב תן לי עשרה כדי שיהיה לך עשרים אצלי לא לוקח סתם
ולמחר עושין חשבון ׳ הולך אדם אצל רועה הרגיל אצלו או אצל פטם הרגיל
אצלו ולוקח ממנו בהמה ועופות כל מה שירצה והוא שלא יזכור לו שום דמים ולא
סכום מנין ׳ הלואת יום טוב תובעין אותה בדין שאם תאמר לא ניתנה ליתבע אינו
נותן לו כלום ונמצא נמנע משמחת יום טוב ׳

הדרן עלך אין צדין

מתניתין המביא כדי יין ממקום למקום לא יביאם בסל ובקופה
אבל מביא הוא על כתיפו או לפניו ׳ מתחילין בערימת התבן
אבל לא בעצים שבמוקצה ׳ גמרא תנא אם אי אפשר לשנות
מותר ׳ פי׳ כגון שזימן אורחים הרבה וצריך להביא הרבה ביחד מותר דטעמא
דכולהו דנראה כדרך חול דהמביא כדי יין ממקום למקום בתוך התחום אם יביאם
בסל ובקופה כגון שישים שלשה וארבע לתוך סל או קופה וישאם נראה כמעשה
חול ׳ אבל מביא הוא על כתיפו אחד או שנים דמוכח דלצורך יום טוב הוא עביד או
לפניו בידיו וכן המוליך את התבן להקיק או לבהמה לא יפשיל הקופה לאחורין כדרך
חול ׳ אתקין רבא במחוזא דדרו ברוחקא לידרו בדיגלא דדרו בדיגלא לידרו
באגדא דדרו באגדא נידרו אכתפא דדרו אכתפא פי׳ פרוס קודרא עליה ואי לא

אפשר שרי׳ ואמ׳ מר אם אי אפשר לשנות מותר׳ פי׳ דדרן בדוחקא לידרן בדיגלא
כלומ׳ משני שהרם יחידי׳ נושאן על כתיפן בחול בטורח אם לשאת אותו לצורך יום טוב
בנשנן שיקל לו ממשאן׳ ולידרו בדיגלא והוא עץ שמכטק אותו באזני הקופה והמשני
מאחורין וראש המקל בידו׳ דדרן בדיגלא לידרן באגרא ישאוהו שנים במוט על כתפיהם
דהיינו נמי שנוי להקל ממשאן׳ דדרו באגרא כענין דאמרי בחול ביום טוב לידרו באכתפא
כלומ׳ בידיהם ולא על כתפיהם ואעפ׳ שאין מיקל ממשאן מכל מקום שינוי ישנו ואינו מרבה
טורח׳ דדרן באכתפא בחול ביום טוב למרוק קודרא עילוה לצניעותא בעלמא כלומ׳
שמתביישי הוא כשעושה כן ביום טוב׳ ואפאי איפשר׳ כלומ׳ שתתקלקל הקודרא באותו
התבילו או שאין לו קודר יעשה כדרך חול׳ אמ׳ ליה רבא בר רב חנן לאביי תנן אין
מספקין ואין מטפחין ואין מרקדין והאידנא קא חזינן דקא עבדי׳ ולא קאמרינן להו ולא
מידי׳ אמ׳ להו הנח להם לישראל שיהו שוגגין ואל יהו מזידין והני מילי בדרבנן׳ אבל
בדאוריתא לא׳ ולא היא לא שנא בדאוריתא ולא שנא בדרבנן לא אמרינן להו ולא מידי׳
דהא תוספת עינוי דיום הכפורים דאוריתא הוא וקא חזינן להו דאכלי ושתו עד שתשיכה
ולא קאמרינן להו ולא מידי׳ פי׳ מספקין הוא יד ביד דכת׳ ניספוק את כפין ויש סיפוק
לשמחה מטפחין יד על ידך׳ ריקוד ברגל׳ ואסורין שלשתן משום שבות גזרה שמא
יתקן כלי שיר׳ ואל יהו מזידין לפי שנתרבה הפריצות והעזות בעולם ולא יקבלו מוסר
ויהיו מזידין׳ דהא תוספת ענוי יום הכפורים דאוריתא דדרשינן ליה מקרא דכת׳ ועניתם
את נפשותיכם בתשעה לחדש׳ וכי בתשיעי מתענין׳ אלא מכאן שמוסיפין מחול על
הקודש שמתחילין מתענין מקצת יום התשיעי׳ חיבור פה׳ אעפ׳ שהותרה
הוצאה ביום טוב אפלו שלא לצורך לא ישא משואות גדולות כדרך שהוא עושה בחול
אבל צריך לשנות ואם אי אפשר לשנות מותר׳ כיצד׳ המביא כדי יין ממקום למקום
לא יביאם בסל ובקופה אבל מביא הוא על כתיפו או לפניו׳ המוליך את התבן לא יפשיל
את הקופה לאחוריו אלא מוליכה בידו׳ וכן משואות שדרכן לישא אותן במוט ישא אותן
על גבו מאחורין׳ ושדרכן לישא אותן מאחורין ישא אותן על כתיפו׳ ושדרכן להנשא
על הכתף ישא אותן בידו לפניו או יפרוש עליהן בגד וכן כל כיוצא בזה משינוי המשא
ואם אי אפשר לשנות נושא ומביא כדרכו׳ בד״א בנושא על האדם אבל על גבי בהמה
לא יביא כלל שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול׳

פיסקתא

מתחילין בערימת התבן אבל לא בעצים שבמוקצה׳ פי׳ כלומ׳ מתחילין בערימת
התבן להסיק ממנה אעפ׳ שלא זימנה מערב יום טוב ולא היה רגיל להסיק ממנה דלית
ליה מוקצה׳ אבל לא בעצים שבמוקצה והיא רחבה שאחורי הבתים וקרויה מוקצה
על שהיא מוקצת לאחורי הבית ואין נכנסין ויוצאין לה תדיר ושם נותנין עצים וכל דבר
שאין דעתו ליטול עד זמן מרובה׳ אמ׳ רב כהנא זאת אומרת מתחילין באוצר
כתחלה׳ דתנן מתחילין בערימת התבן מני ר׳ שמעון היא דלית ליה מוקצה אימא
סיפא אבל לא בעצים שבמוקצה אתן לר׳ יהודה דאית ליה מוקצה׳ רישא ר׳ שמעון
וסיפא ר׳ יהודה׳ כולה ר׳ שמעון היא סיפא בארזי ואשוחי וציבי דנגארי׳

פירוש

פירוש דקורות חשובות הן וראויות לקרות בהן בתים ואינן עומדות להסקה דמוקצה
מחמת חסרון כיס ואפלו ר' שמעון מודה · אבא דמתני' לה אקיפא אבל לא בעצים
שבמוקצה · אמ' רב כהנא זאת אומרת אין מתחילין באוצר תחלה · מני רב יהודה היא דאית
ליה מוקצה · אי' מאדרישא מתחילין בערימת התבן אתן לר' שמעון כולה ר' יהודה היא ·
ורישא אתן בתיבנא סריא כלומ' תבן מוקרח והא תבנא סריא חזי לטינא התם דאית ביה
קוצי דכיון דהיא מוסרחת לא קיימא למיכל בהמה וכיון דאית בה הרבה קוצים אינה עומדת
לערב אותה בטיט נמצא שאינה ראויה אלא להיסק · פיסקתא
רבתי אל מתחילין בערימת התבן אוקמה רב כהנא לר' יהודה דאית ליה מוקצה והאי
דמתחילין בערימת התבן בתיבנא סריא דאית ביה קוצי דלא עבדי ליה אוצר ·
חיבור פ"ב ערימת התבן ואוצר של עצים אין מתחילין בהן ביום טוב אלא
אם כן הכין מבערב מפני שהן מוקצה ואם היה התבן מעורב בקוצים שהרי אינו ראוי אלא לאש הרי
זה מוכן · אין מבקעין עצים מיצואר שלקורות מפני שהן מוקצה ולא מן הקורה שנשברה
ביום טוב מפני שהוא נולד · וכן כלים שנשברו ביום טוב אין מסיקין בהן מפני שהן נולד' אבל
מסיקין בכלים שלימים או בכלים שנשברו מערב יום טוב שהרי הוכנו למלאכה אחרת מבערב'
כיוצא בו אגוזין ושקדים שאכלן מערב יום טוב מסיקין בקלפיהן ביום טוב ואם אכלן
ביום טוב אין מסיקין בקלפיהן ויש גאונים שיש בהן שאם אכלן מבערב אין מסיקין בקלפיהן
שהרי הוקצו ואם אכלן ביום טוב מסיקין מפני שהן מוכנין על גב האוכל'
מתניתין אין נוטלין עצים מן הסוכה אלא מן הסמוך לה מביאין
עצים מן השדה מן המכונס ומן הקרפף אפלו מן המפוזר · איזהו קרפף
כל שהוא סמוך לעיר דברי ר' יהודה · ר' יוסי אומ' כל שנכנסין לו בפותחת אפלו בתוך תחום שבת'
גמרא ופירושא מאי שנא' דלא' משום דקא סתר אוהלא בסמוך לה נמי מן הקוצה
קא סתר אוהלא · אמ' רב יהודה אמ' שמואל מאי מן הסמוך לה מן הסמוך לדפנות · רב מנשיא
אמ' ואפלו תימא בשאין סמוך לדפנות כי תניא ההיא באיסורייתא/אע"פ שהסיכוך על הרבה אין
הדפנות נקרא סותר אוהל כיון שהכל נעשה בענין אחד · וקימא לן אין עושין אוהל ואין סותרין
אוהל ביום טוב וכל שכן בשבת · הילכך אין הפרש בין אוהל הסיכוך ובין הסמוך לו · אמ' רב
יהודה אמ' שמואל מאי מן הסמוך לה מן הסמוך לדפנות כלומ' קנים שהזקיפום סביב הדפנות
דכיון דלא נארגו עם הדופן לא בטלי לגבי הדופן ואין דומה לסמוך לסכך שהסכך אינו נארג
לפיכך הכל שוה כעלין לתחתון הכל סכך הוא' רב מנשיא אמ' אפלו תימא בשאין סמוך
לדפנות כי תניא הא באיסורייתא' פי' כלומ' דמיירי נמי בסיכוך ומשום הכי מותר
דמיירי בחבילות שלקנים שנותנן על הסיכוך ולא התיר אגדן ומדלא התיר אגדן שמע
מינה לא בטלינהו לגבי סככא אלא להצניעם נתנם שם' ומשום מוקצה ליכא שהרי
נתונים לפנות הן בחצר ואין עומדין אלא ברחבה שאחורי הבתים' ופירושא' תאני'
ר' חייא בר יוסף קמיה דר' יוחנן אין נוטלין עצים מן הסוכה ולא מן הסמוך לה' ור' שמעון מתיר
ושוין בסוכת החג בחג שהיא אסורה ואם התנה עליה הכל לפי תנאו' ור' שמעון מתיר והא
קא סתר אוהלא' אמ' רב נחמן הכא בסוכה נופלת עסקינן' פי' כלומר שנפלה ביום טוב

דליכא סתירת אוהל׳ ור׳ שמעון לטעמיה דלית ליה מוקצה דתניא מותר שמן
שבנר ושבקערה מהדלקת נר שלשבת וכבה המותר ישבו משום מוקצה ואסור׳ ורבי
שמעון מתיר׳ ואמרי מי דאמי התם אדם יושב ומצפה אימתי תכבה נרו שיודע
שסופה לכבות הילכך בין השמשות דעתיה על המותר הכא מי אדם יושב ומצפה
אימתי תפול סוכתו וכי נביא הוא שיודע שעתידה ליפול למחר׳ אמ׳ רב נחמן בר יצחק
הכא בסוכה רעועה עסקינן דמאתמל דעתיה עילוה הלכך כיון דמאתמל דעתיה עילוה
אע״ג דכשנכנס יום טוב היתה אסורה משום איסור סתירת אוהל כיון שנפלה שריא כדקא
במותר השמן שבנר ושבקערה דמתירין ר׳ שמעון ורבנן לטעמיהן דאמרי וכיון שנפלה
אסרינן אפלו מן הסמוך לדפנות ואפלו באיסורייתא דמאן דחזי סבר שמגוף עצים סוכה
הוא נוטל ואתי למשרי מוקצה מחמת איסור ושנין בסוכת החג שאסורה׳ פירוש
כלמא דתנן לעיל אין נוטלין עצים מן הסוכה ביום טוב אינן לא בשלפסח ועצרת׳
משום דקא סתר אוהלא׳ וסוכת החג שנינו בה לאיסור׳ ואם התנה עליה הכל לפי תנאו׳
מתנית׳ אין נוטלין עצים מן הסוכה לא מן הסמוך לה׳ גמרא מאי שנא מן
הסוכה דלא׳ משום דקא סתר אוהלא׳ בסמוך לה נמי קא סתר אוהלא׳ אמ׳ רב יהודה
אמ׳ שמואל מאי מן הסמוך לה׳ מן הסמוך לדפנות׳ רב מנשיא אמ׳ באיסורייתא׳ תני
ר׳ חייא בר יוסף קמיה דר׳ יוחנן אין נוטלין עצים מן הסוכה ולא מן הסמוך לה׳ ור׳ שמעון
מתיר ושנין בסוכת החג בחג שהיא אסורה ואם התנה עליה הכל לפי תנאו׳ ומי מהני
בה תנאה׳ והא אמ׳ רב ששת משום ר׳ עקיבה מנין לעצי סוכה שאסורין בהנאה כל שבעה
ת״ל לומ׳ חג הסכות שבעת ימים ליי׳ ותניא ר׳ יהודה בן בתירא אומ׳ מנין כשם שחל שם
שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה ת״ל לומ׳ חג הסכות ליי׳ מה חג ליי׳ פי׳
שהוא חגיגה ושלמי חגיגה לאסור משהוקדשו׳ אף סוכה ליי׳ הלכך אין התנאי מועיל
בה ולא מהני בה תנאה׳ והא תניא סיככה כהלכתה ועיטרה בקרמין ובסדינין המצויירין
ותלה בה אגוזים שקדים אפרסקין ורמונין פרכילי ענבים ועטרות שלשבלים יינות שמנים
וסלתות אסור להסתפק מהן עד מוצאי יום טוב ואם התנה עליהן הכל לפי תנאו׳ ומדקתני
אסור להסתפק מהן שמבטלינהו לגבי סוכה והוו כסוכה׳ וקאמ׳ דתנאה דמתני מועיל
למא מועיל התנאי אפלו על עצי סוכה׳ אבאיי ואבא דאמרי תרויהו באומר אין
אני בודל מהן כל בין השמשות דלא חיילא קדושה עליהן כלל׳ אבל עצי סוכה דחיילא
קדושה עליהן איתקצו לשבעה׳ פי׳ לא דאמן לעטן תנאה ואע״ג דבטלה לגבה דכי
מהנה באומר מבעוד יום איני בודל מהן להיות כוחי וזכותי בהן ליטלן כל שעה כל בין
השמשות שלערב יום טוב הילכך בשעת באת היום שהיתה קדושה צריכה לחול עליהם
לא חלה לפיכך לא הוקצו׳ אבל עצים שלסוכה שאינו יכול להתנות עליהם תנאי זה
שהרי על כרחו יבדל מהן בין השמשות משום דסתר אוהלא ובין השמשות ספק יום טוב
הוא חלה קדושה עליהן ועל ידי קדושה זו הוקצו לשבעה׳ ומאי שנא מיהא דאיתמר
המפריש שבעה אתרוגין לשבעת ימים׳ אמ׳ רב כל אחת ואחת יוצא בה ואוכלה לאלתר׳
דקא סבר למיעוטה איתקצאי ולא יותר והרי כבר יצא בה׳ ורב אסי אמ׳ כל אחת ואחת

פצגיי ושובים דקים בקרוסבילה

יוצא

יוצא בה ואוכלה למחר · דקא סבר לכולי יומא איתקצאי · התם דמפסקי לילות
מימים כל חד וחד יומא באנפי נפשיה הוא הכא דלא מפסקי לילות מימים כולהן כחד
יומא אריכא דאמי · פירוש התם דמפסקי לילות מימים דאין מצות לולב בלילה כל חד וחד
יומא באנפי נפשיה הוא הכא במצות סוכה דלא מפסקי לילות מימים כולהו כחד יומא
אריכא דאמו · ובין ביום בין בלילה דכת' בסכות תשבו שבעת ימים · תשבו כעין תדורו
מה דירה בין ביום בין בלילה אף סוכה בין ביום בין בלילה ·

פיסקתא

מביאין עצים מן השדה · פי' מביאין עצים תלושים · מן השדה · פי' שבתוך התחום
ביום טוב · מן המכונס · פי' אם כינסו מערב יום טוב דגלי דעתיה עליהו דלהסק קימי
ואינן מוקצה · אבל המפוזרים מוקצין הן דמתוך שהן רחוקים וגם צריך לכנסם דלא
באעי להו לצורך יום טוב · ומן הקרפף אפלו מן המפוזר · פי' וקרפף שהוא סמוך
לעיר ומשתמר שהוא מוקף סביב אפלו מפוזרין שבו לא הקצה מדעתו · אמ' רב
יהודה אמ' שמואל אין מביאין עצים לא מן המכונסין שבקרפף · והא אנן תנן מן הקרפף
ואפלו מן המפוזר · מתניתין יחידאה היא דתניא אמ' ר' שמעון בן אלעזר לא נחלקו בית
שמאי ובית הלל על המפוזרין שבשדות שאין מביאין ועל המכונסין שבקרפף שמביאין
ועל מה נחלקו על המפוזרין שבקרפף ועל המכונסין שבשדות שבית שמאי אומרין
לא יביא · ובית הלל אומ' יביא · | ויחידאה היא · לר' שמעון בן אלעזר קאמ' לה דאמ'
דבית הלל שרו ופליגי רבנן עליהו במפוזרין · אמ' ר' אבא עלי קנים ועלי גפנים
אע"ג דמיכנפי ומותבי כיון דקא מדלי להו זיקא ומבדר להו כמפוזרין דאמו ואסורין
ואי אנח מנא עילויהו מאתמל שפיר דאמי · פי' דסמכה דעתיה ·

פיסקתא

איזה הוא קרפף · כל שהוא סמוך לעיר · פי' סמוך ממש · דברי ר' יהודה ·
ר' יוסי אומ' כל שנכנסין לו בפותחת ואפלו בתוך תחום השבת · אבעיא להו ר' יוסי
לקולא קאמ' דקאמ' ר' יהודה כל שסמוך לעיר והוא דאית ליה פותחת · ואתא ר' יוסי
למימר כיון דאית ליה פותחת אפלו בתוך התחום נמי או דלמא לחומרא קא אמ'
דקאמ' ר' יהודה איזה הוא קרפף כל שסמוך לעיר בין אית ליה פותחת בין לית ליה
פותחת ואתא ר' יוסי למימר דוקא דאית ליה פותחת הא לית ליה פותחת אפלו
סמוך לעיר נמי לא · ופשטנה דר' יוסי לקולא קאמ' והלכתא כואתיה · ר' יוסי
לקולא קאמ' או לחומרא קאמ' לא גרסינן דהא מילתיה דר' יהודה נמי מיבעיא
לר' יוסי תרתי בסמוך בלא פותחת ובפותחת בלא סמוך ·

חיבור פ"ב

נוטלין עצים המוכנין לפני הסוכה ומסיקין בהן אבל אין מביאין עצים מן השדה אפ'
היו מכונסין שם מבערב · אבל מגבב הוא בשדה שלפנין ומדליק שם · ומביאין
מן המכונסין שברשות היחיד ואפלו היתה מוקפת שלא לשם דירה · ובלבד שיהיה
לה פותחת ותהיה בתוך התחום ואם חסר אחד מכל אלו הרי הן מוקצה · עלי קנים
ועלי גפנים אע"פ שהן מכונסין בקרפף כיון שהרוח מפזרת אותן הרי הן כמפוזרין
ואסורין ואם הניח עליהן כלי כבד מערב יום טוב הרי אלו מוכנים ·

מתניתין

אין מבקעין עצים מן הקורות ולא מן הקורה שנשברה

ביום טוב אין מבקעין לא בקרדום ולא במגל ולא במגירה אלא בקופיס · בית שהוא
מלא פירות סתום ונפחת נוטל ממקום הפחת · ר' מאיר אומ' אף פוחת לכתחלה
ונוטל · גמרא אין מבקעין עצים אלא בקופיס והא אמרת
רישא אין מבקעין כלל · אמ' רב יהודה אמ' שמואל חסורי מיחסרא והכי קתני
אין מבקעין עצים לא מן הקורות ולא מן הקורה שנשברה ביום טוב אבל מן
הקורה שנשברה מערב יום טוב מבקעין וכשהן מבקעין אין מבקעין לא בקרדום
ולא במגל ולא במגירה אלא בקופיס · תנא נמי הכי אין מבקעין עצים מן
הצואר שלקורות ולא מן הקורה שנשברה ביום טוב לפי שאינן מן המוכן ·
פי' סופא דשרי בקופיס לאו משום טרחא קא אסר ברישא לא משום מוקצה
קא אסר וחסורי מיחסרא · והכי קא תני אין מבקעין עצים ביום טוב מן הקורות
דהינו צואר שלקורות והן סדר שלקורות המושכבין בארץ שלא יתעקמו ~
ועומדין לבנין דכיון דראויין לקורות הן אקצינהו אקצי דעתיה מינהו מלהסיקם
ולא תימא טעמא משום חסרון כיס דהא אפלו מן הקורה שנשברה דליכא תו
חסרון כיס אסור · משום שבהכנסת יום טוב הוה בהן חסרון כיס · והא קתמא
ר' יהודה היא דאית ליה נולד · אבל מן הקורה שנשברה מערב יום טוב דליכא
חסרון כיס ואינה ראויה אלא להסקה כיון דליכא משום מוקצה מבקעין ולא
חיישינן לטירחא וביקוע אי אפשר ליעשות מערב יום טוב שהרי אפלו
המבוקעות היטב פעמים צריך לחתכם לשנים או לארבעה כפי שמזמן לן
לעשות אור גדול או קטן וכשהן מבקעין אין מבקעין בקרדום דהא דרך חול הוא ·
ולא במגירה דהוא כלי אומן ודרך חול הוא · אלא בקופיס דהוא מצד הזכרות
שלו שהוא ראש הקצר מבקעין בו ולאו דרך חול הוא ואיכא שיכוי קצת שאינן
עושה אלא לכבוד יום טוב ולפי צורך השעה · אבל בנקבות שלו שהוא הרחב
שדרך חול הוא וכשרוצה לבקע עצים רבים עושה ברחב וגם פעמים שקוצצין
בו העץ לרחבו ורואמי למגירה דדאמי למלאכת האומנין · וכללא ד'
דמילתא ליכא בין הני תרי לישני אלא רב אתריה דתנא קמא קרן קרדום לאותן שיש
לו שני ראשים אחד רחב ואחד קצר וקופיץ שאין לו אלא ראש אחד ובאתריה לישנא
בתרא קרן קרדום לאותו שאין לו אלא נקבות לחודיה · וקופיץ לאותן שיש לו שני
ראשים אחד קצר ואחד רחב אבל כולהו תרי לישני מודו דאפלו בכלי שיש לו שני
ראשים לא גזרינן קצר אטו רחב · פיסקתא ולא בקרדום ·
אמ' רב הונא בר שלמיא משמיה דרב לא שנו אלא בנקבות שלו אבל בזכרות שלו
מותר · איכא דמתני לה אסיפא אלא בקופיס · אמ' רב חננא בר שלמיא משמיה
דרב לא שנו אלא בזכרות שלו אבל בנקבות שלו אסור · פי' נקבות שלו הצד
הרחב · והצד הצר הוא הזכרות · חיבור פי' אין מבקעין עצים ביום
טוב לא בקרדום ולא במגל ולא במגירה אלא בקופיץ ובצד האחד שלו אבל לא בצד
הרחב מפני שהוא כקרדום וכיוצא בו שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול שהרי

אפשר

אפשר היה לו לבקע מערב יום טוב ולמה לא נאסור הביקוע כלל מפני שאיפשר
שיפגע עץ עבה ולא יכול להבעירו וימנע מלבשל לפיכך התירו לבקע בשינוי
וכל הדברים הדומין לזה מזה הטעם התירובהן מה שהתירו ואסרו מה שאסרו׳
פיסקתא בית שהוא מלא פירות סתום ונפחת׳ פי׳ נפחת׳ מאיליו
ביום טוב׳ נוטל ממקום הפחת׳ ולא אמרינן מוקצה מחמת איסור הן מפני שאינו
יכול לפחות ביום טוב אסחיה דעתיה מינייהו דכיון דלא פחיתתן מאיסורא ואוריתא
לא אמרינן הכי׳ ר׳ מאיר אומ׳ אף פוחת לכתחלה ונוטל׳ ולר׳ מאיר אמ׳
האקא סתר אוהלא׳ אמ׳ רבנחומי בר אדא אמ׳ שמואל הכא באודרא דליבני שהוא
סידור שללבנים בלא טיט ולאו מוקצה הוא כדאמרינן גבי טבל בסוף פירקין שהוא מוכן
אי על שבת שאם עבר ותיקנו מתוקן׳ ואקשינן׳ איני והא אמ׳ רב נחמן הני ליבני
דאשתייר מבנינא לבתר דגמר בטיטו שרי לטלטולינהו בשבתא דמיהשתא לאו
לבניינא קיימי הואיל וחזיין למיזגא עליהן ותורת כלי עליהן שרגינהו ודאי אקצינהו
כלומ׳ אם סידרן זה על זה גלי דעתיה שמקצן לבנין ואסיר לטלטולינהו ומתרצינן
נמי ניתקר מדרבנן׳ אמ׳ ר׳ זורא ביום טוב אמרו אבל לא בשבת כלומ׳ ביום טוב
התיר ר׳ מאיר כיון דמדרבנן הוא דאסור ומשום שמחת יום טוב שהרי הותר בו אוכל
נפש אבל לא בשבת משום טלטול מרב נחמן׳ תניא נמי הכי פותח לכתחלה
ונוטל ביום טוב אמרו אבל לא בשבת׳ ופסק רבינו משה ז״ל בפירוש המשנה
דאין הלכה כר׳ מאיר׳ חיבור׳ פ״ב בית שהוא מלא פירות מוכנים ונפחת
נוטל ממקום הפחת׳ רבתי ז״ל אמ׳ שמואל חותמות שבקרקע מתיר אבל לא
מפקיע ולא חותך׳ ושבכלים מתיר ומפקיע וחותך אחד שבת ואחד יום טוב׳ פי׳
חותמות שבקרקע כגון דלתות פתחי בור וחדות ומערה הקשורים בקשרי חבלים
מתיר את הקשר דהא לאו קשר שלקיימא הוא שהרי להתיר תמיד הוא עשוי׳ אבל
לא מפקיע החבל לסתור עבותו וגדלתו ולא חותך׳ דהא סתירה היא ויש סתירה בבנין
שלקרקע׳ ושלכלים כגון תיבה נעולה וקבורה על ידי קשר תבל׳ ושבכלים מתר
ומפקיע׳ פי׳ ותותך דאין סתירה בכלים׳ חיבור הל׳ שבת פ׳ כ״ב׳
התוקע ה״ב משום בונה לפיכך כל הדלתות המחוברות לקרקע לא נוטלין אותן ורלא
מחזירין גזרה שמא יתקע׳ אבל שדה תיבה ומגדל ושאר דלתות הכלים נוטלין
ולא מחזירין׳ ואם נשמט ציר התחתון שלהן דוחקין אותו למקומו ובמקדש מחזירין
אותו אבל ציר העליון שנשמט אסור להחזירו בכל מקום גזרה שמא יתקע׳
ובפ׳ כ״ה דלתות הבית אעפ״י שהן כלים לא הוכנו לטלטל לפי כך אם נתפרקו אפ׳
בשבת אין מטלטלין אותן׳ כל כסוי הכלים ניטלין בשבת ואם היה כלי מחובר לקרקע
כגון חבית הטמונה בארץ אם היה לכסוי שלה בית אחיזה מטלטלין אותו ואם לאו אין
מטלטלין אותו׳ וכן כסוי קרקעות כגון בורות וחריצין אין מטלטלין כסוי שלהן
לא אם כן יש להן בית אחיזה׳ מתניתין אין פוחתין את
הנר מפני שהוא עושה כלי ואין עושין פחמין ואין חותכין את הפתילה לשנים ר׳ יהודה

אומ׳ חותכה באור לשני נירות׳ גמרא מאן תנא דכל כי האי
גוונא קא מתקן מנא׳ אמ׳ רב יוסף ר׳ מאיר היא דתניא כלי חרש׳ מאימתי מקבל
טומאה משנגמרה מלאכתן דברי ר׳ מאיר׳ ר׳ יהודה אומ׳ משיצרפן בכבשן׳
פי׳ האי דקתני פוחתין הנר שיטול אחד מן הביצים שלחומר היינו שלין צר
שהן מגובלין היטב ויתחוב אגרופו לתוכו ויעשה בו חקיקת נר מפני שהוא
עושה כלי לר׳ מאיר אע״פ שאינו נאפה בתנור לא משנגמרה מלאכתו לר׳
יהודה משיצרפו כלומ׳ יחזקו על ידי יידות בכבשן ולר׳ מאיר למאי חזי׳ חזי׳
לקבולי ביה פשיטי׳ חיבור פי׳ שני כלים שהן מחוברין בתחלת
עשייתן כגון שני נירות או שני כוסות אין פוחתין אותן לשנים מפני שהוא
מתקן כלי׳ פיסקתא ואין עושין פחמין שמכבה הגחלים והן נעשין
פחם׳ פשיטא למאי חאזן׳ ותאני ר׳ חייא לא נצרכה לא דמכרן לאולייארין בן
בום׳ ובו ביום מי שארי כדאמ׳ רבא להזיע וקודם גזרה הכא נמי להזיע׳
וקודם גזרה הלכך עשיית הפחם מלאכה גמורה׳ פיסקתא׳
ואין חותכין את הפתילה לשנים׳ פי׳ מפני שמתקן כלי להדלקה שצריכה
עשייה ותיקון׳ ר׳ יהודה אומ׳ חותכה באור לשני נירות׳ ורבותי׳ ז״ל׳ מאי
שנא בסכין דלא דקא מתקן מנא באור נמי קא מתקן מנא׳ תאני רבי חייא
חותכה באור בפי שתי נירות׳ כותן חצי הפתילה בנר אחד וחצי הפתילה הנשאר
בנר אחר ואי צריך להדליק כאחד מדליק באמצעיתה דלא מוכח דלתקוני
מנא קא מיכוון לא להדליקה בעלמא׳ אמ׳ רב נתן בר אבא אמ׳ רב מוחטין
את הפתילה ביום טוב׳ מאי מוחטין׳ אמ׳ רב חיננא בר שלמיא משמיה דרב
לעדוי חושכה׳ להסיר פחם שמחשיך אורה׳ תאני בר קפרא שלשה דברים
נאמרו בפתילה שלשה להחמיר ושלשה להקל אין גודלין אותה לכתחלה׳
פי׳ ששוזר אותה וגודלה דכלי קא עביד ביום טוב׳ ואין מהבהבין אותה באור׳ נ״א
להשיר השערות והנימין היוצאין עליה שהן גורמין להחשיך אורה׳ ואין חותכין וכופלה
אותה לשנים׳ ושלשה להקל׳ ממעכה ביד׳ פי׳ אם היתה שזורה
וגדולה היא ועבה מאד ממעך אותה בידו ות״א נעשית דקה׳ ושורה אותה
בשמן׳ וחותכה באור בפי שתי נירות׳ מתניתין אין
שוברין את החרס ואין חותכין את הנייר לצלות בו מליח׳ ואין גורפין תנור
וכירים אבל מכבשין ואין מקיפין שתי חביות לשפות עליהן את הקדרה ואין
סומכין את הקדרה בבקעת וכן בדלת ואין מנהיגין את הבהמה במקל ביום טוב׳
פירוש אין שוברין את החרס כשצולין את הדג על האיסכלה חותכין
קנים או קשין שלשבלים או שוברין חרסין או חותכין נייר ושורין במים וסודרין
הדגים עליהן מפני שהמתכת מתחמם ושורף את הדג ואסור לשבור את החרס
או הדומה לו ביום טוב אע״פ שהוא צורך יום טוב שהרי אפשר לו לעשותו
מערב יום טוב ועוד שאפשר בלעדי זה וליכא הפסד כל כך׳ גמרא

גמרא אין שוברין את החרס׳ מאי טעמא משום דקא
מתקן מנא דכלי גמור הוא לצלייה שיעמוד ימים רבים מתוקן לזה׳
פיסקא ואין גורפין תנור וכירים׳ פי׳ אם נפל לתוכן מן הטפלה והטיט
אין גורפין אותן דמתקן מנא הוא ואתיא סתמא דאמ׳ כרבנן דאמרי מכשירי אוכל
נפש אסירי א״נ מ״ל ר׳ יהודה דהא אפשר לאפות בו בלא גריפה דהא תנן ואם אי
אפשר לאפות בו מותר מכלל דמתני׳ מיירי בדאיפשר׳ אבל מכבשין כלומר
מכבשין האפר והעפר למטה שלא יגע בפת׳ רמ״ז תאני ר׳ חייא בריה דרב יוסף קמיה
דר׳ יוחנן ואם אי אפשר לו לאפות אלא אם כן גורפו מותר׳ דביתהו דר׳ חייא נפל
לה ארחא בתנורא ביומא טבא אמ׳ לה ר׳ חייא חזי דאנא ריפתא מעלייתא בעינא
מניך׳ פי׳ נפל לה ארחא בתנורא דהיא חתי לבינה ביומא טבא׳ אמ׳ לה ר׳ חייא
חזי דאנא ריפתא מעלייתא בעינא מנך׳ אמ׳ ליה ראבא לשמאעיה טוי לי
בראווזא ואזדהר מחרוכא׳ אמ׳ ליה רבינא לרב אשי אמ׳ לן רב אחא מהוצל דמר
שרקין ליה תנורא ביומא טבא׳ אמ׳ ליה אנן ארקתא דפרת סמכינן׳ פי׳ כלומ׳
אין אנו גובלין טיט ביום טוב לא ארקתא דפרת סמכינן | והוא הטיט והרפש שסביבות
הנהר׳ אמ׳ רבא והוא דקליה מאתמל׳ פי׳ דקריה׳ כלומ׳ יעשה בו סימן׳ ונותקן
לצד אחד׳ ויש גורסין דיצאריה והני מילי לשם סימן כגון דצר ביה צורה שיהא לו
סימן׳ אמ׳ רבינא וקיטמא שארי׳ פי׳ שהאפר אינו בר גיבול ולפי כך מותר
לגבלו ביום טוב לטוח בו פי התנור על הלחם או על הצלי׳ חיבור פג
אין אופין בפורני הדשה׳ ואין גורפין תנור וכירים אבל מכבשין את האפר שבהם ואם אי
אפשר לאפות בו או לצלות בו לא אם כן גרף מותר וסותמין פי התנור בטיט ורפש
שסביבות הנהר והוא שריככו מאמש אבל לגבל טיט ביום טוב אסור ומותר לגבל
את האפר לסתום פי התנור׳ פיסקתא ואין מקיפין שתי חביות׳ פי׳ אין
מקובין אותן זו לזו כמו אין מקיפין בראה וכמו שלא לתרום לא מן המוקף היינו סמוך
וכמו מקמת וקורא להשם׳ לשפות עליהן את הקדרה׳ והאור בין שני החביות׳
לשפות׳ להושיב דכל הושבת קדרה על האור קרי שפיתה ואסרינן ליה משום דדאמי
לבנין מדרבנן דמיתחזי כאוהלא׳ אמרי בגמ׳ אמ׳ רב נחמן אבנים שלבית הכסא
מותר לצדדן ביום טוב׳ פי׳ כלומ׳ אבנים גדולות שמצדדין אותן להיותן כמו מושב
חלול ויושבין עליה בשורות במקום המיוחד לבית הכסא׳ אותיביה רבא לרב נחמן
אין מקיפין שתי חביות לשפות עליהן את הקדרה׳ אמ׳ ליה שאני התם דקא עביד אוהלא
שיש לו גג והכא לית ליה גג׳ אמ׳ ליה רבא זוטי לרב אשי לא מעתה בנה אם טבר׳
והא כסא שלבנין לבטם וטיט ביומא טבא דלא עביד אוהלא הכי נמי דשרי׳ אמ׳ ליה
בנין קבוע קא אמרת שאני בנין קבוע אסרה תורה׳ בנין עראי שאינו של קיימה לא
אסרה תורה׳ וגזרו על בנין עראי משום בנין קבוע והכא גבי בית הכסא משום כבוד
הבריות לא גזרו רבנן׳ אמ׳ רב נחמן אבנים שלבית הכסא מותר לצדדן ביום טוב
דבנין קבוע אסרה תורה ובנין עראי לא אסרה תורה וגזרו רבנן על בנין עראי משום

בנין קבע והכא משום כבודו לא גזרו רבנן׳ אמ׳ רב יהודה הא׳ מדורתא מלמעלה
למטה שרי׳ מלמטה למעלה אסיר׳ ומן קדירה׳ וכן ביעתא׳ וכן פוריא׳ וכן חביתא׳
פי׳ כשהוא עושה מדורה שלאש לא יהא מניח עצים למטה ומניח אחרים
עליהן מלמעלה ועולה שנמצא כדרך בנין׳ אלא אוחז את העץ למעלה ומניח אחר
תחתיו שאין זה דרך בנין וכן קדרה כשפותת אותה לא יניח אבנים בתחלה ויתן עליהן
את הקדרה שנמצא כמאהיל אוהל אלא אוחז את הקדרה בידו ומכניס אבנים תחתיה׳
וכן ביצים כשרוצה לצלות אותן אוחז את העליונה ונותן אחרת תחתיה וכן פוריא
שאוחז את הקרשים בתחלה ומכניס את הרגלים תחתיהן וכן חביתא כשרוצה
להטותה על גבי אבניה מטה אותה תחלה ואחר כך מכניס אבנים תחתיה׳
חיבור פ׳ העושה מדורה וכן פיסקתא אין קומכין את הקדרה
בבקעת וכן בדלת׳ בדלת קלקא דעתא אימא וכן הדלת׳ פי׳ אין קומכין אותה
בבקעת׳ תניא נמי הכי אין קומכין את הקדרה בבקעת וכן בדלת׳ לפי שלא ניתנו
עצים אלא להסקה׳ פיסקתא ואין מנהיגין את הבהמה במקל ביום טוב׳
ור׳ אליעזר ב״ר שמעון מתיר׳ פי׳ מתיר׳ אין מנהיגין את הבהמה במקל ברשות
הרבים׳ קא סבר משום דאין משתמשין בעצים כלל שלא נעשו כלים מערב יום
טוב דלא ניתנו אלא להסקה׳ אמרי בגמ׳ לימא ר׳ אלעזר בר ר׳ שמעון כאבוה׳
סבירא ליה ואמ׳ לעיל דקומכין הדלת בבקעת דסבירא ליה לר׳ שמעון דעצים מוכנים
לכל דבר׳ ואמרי בהא אפלו ר׳ שמעון מודה משום דמיחזי כמאן דקא אזיל לחינגא
כלומ׳ למכרה בשוק׳ ופי׳ חינגא מחול על שם בני אדם שקובבין והולכין בשוק
כעין סובבות במחולות קרי חינגא׳ רבת׳ ז״ל חיזרא רב נחמן אסר׳ ורב
שישת שארי׳ פי׳ חיזרא׳ עצים ממיני הקוצים נקראים חיזרא׳ רב נחמן אסר׳
להכניסו בתוך הבשר כמין שפוד לצלות בו העל׳ / ורב שישת שארי ברטיבא כולי
עלמא לא פליגי דאסיר דבמוקצה דאמי כי פליגא ביבישא מאן דאסר אמ׳ לך
לא ניתנו עצים אלא להסקה׳ ומאן דשארי אמ׳ לך מה לי לצלות בו׳ מא לי לצלות
בגחלתו והילכתא יבישא שארי׳ רטיבא אסיר׳ . דרש ראבא אשה לא תיכנס
לבין העצים ליטול מהן אוד ואוד שנשבר ביום טוב אסור להסיקו ביום טוב לפי
שמסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים׳ פי׳ אוד לתנור וטעמא משום דלא
ניתנו אלא להסקה אלא אם כן עשהו כלי מבעוד יום׳ אמרי בגמ׳ לימא רבא
כר׳ יהודה סבירא ליה והא אמ׳ ליה רבא לשמעיה טווי לי בר אווזא ואשדי מיעיה
לשונרא ג״ל ר׳ יוסי אסור לטלטלן ולתתן לחתול התם כיון דמסרחי מאתמל דעתיה
עילויהו להשליכן לחתול׳ חיבור פ״ב קוץ רטוב הדיהוא מוקצה מפני
שאינו ראוי להסקה׳ לפי כך אסור לעשותו כמו שפוד לצלות בו בשר וכן כל כיוצא
בזה׳ לא תיכנס אשה לבית העצים ליטול מהן אוד לצלות בו ואין קומכין את הקדרה
ולא את הדלת בבקעת שלקורה שלא התירו לטלטל עצים ביום טוב לא להסקה
בלבד׳ מתניתין ר׳ אליעזר אומ׳ נוטל אדם קיסם מלפטן לחצות

בן

בו שנין ומגבב מן החצר ומדליק שכלמה שבחצר מוכן ׳ וחכמ׳ אומ׳ מגבב מלפניו
ומדליק ׳ **גמרא** תנא ר׳ אליעזר אומ׳ נוטל אדם קיסם מלפניו לחצות
בו את שיניו ׳ וחכמ׳ אומ׳ לא יטול אלא מן האיבוס שלבהמה ושנין שלא יקטמנו׳ קטמו
לחצות בו שנין ולפתוח בו את הדלת בשוגג חייב חטאת׳ במזיד ביום טוב סופג את הארבעים
דברי ר׳ אליעזר׳ וחכמ׳ אומ׳ אחד שבת ואחד יום טוב אינו אלא משום שבות׳ פי׳ קיסם
מלפניו לחצות בו את שיניו׳ דסבירא ליה לעצים ׳ וקיסמין מוכנין הן לכל דבר שירצה
והאי דאמ׳ משלפניו לאו דוקא דאף מן החצר קא שארי דהא כלמה שבחצר מוכן הוא
לכל דבר שירצה ׳ והאי דקאמ׳ משלפניו משום דרבנן פליגי עליה ואמרי משלפניו
להדליק אין ׳ לחצות שנין לא ׳ דסבירא להו שלא ניתנו עצים אלא להסקה׳ וחכמ׳ אומ׳
לא יטול קיסם לחצות בו שניו אלא מן האיבוס שלבהמה ושנין שלא יקטמנו׳ מפני שמתקן
כלי׳ קטמו לחצות בו שנין ולפתוח בו את הדלת בשוגג חייב חטאת׳ במזיד ביום טוב
סופג את הארבעים׳ דברי ר׳ אליעזר׳ וחכמ׳ אומ׳ אחד שבת ואחד יום טוב אינו אלא מש׳ שבות׳
פי׳ דקטימא ותיקון כלאחר יד הוא דאין תיקון גמור אלא אם כן מחתכו וממתקו בסכין׳
אמ׳ רב יהודה אוכלי בהמה׳ פי׳ כגון קש ועלי קנים׳ אין בהן משום תיקון כלי׳ כלומר
מותר לקטום מהן קיסם לחצות בו שינין׳ וכן הלכתא׳ פי׳ דאין מיקרי מתקן כלי
אלא בעצים שדרך לעשות מהן כלים אבל לא מאוכלין דאוכלא דמיפרת הוא׳ ומותר
לטלטל עצי בשמים להריח בהם ולהניף בהן לחולה ומוללו להריח בו וקוטמו להריח בו
אחד קשין ואחד רכין דלא שנא מיהא׳ דתנן שובר אדם את החבית לאכול ממנה גרוגרות
ובלבד שלא יתכוון לעשותה כלי ועוד דהא דאבא בר רב אדא ורבין בר רב אדא אמרי כי
הוינן בי רב יהודה הנה מפשח ויהיב לן אלואתא אלואתא ואע״ג דחזיין לקתתא דנרגי
וחציני׳ פי׳ מפשח ענפים מעץ גדול כמו ויפשחני׳ אלואתא מקלות גדולות כמן
ולא באלה ולא ברומח׳ ואע״ג דחזיא לקתתא דנרגי וחציני׳ שהיה קשה וראוי לעשות
ממנו בית יד לקרדום וגרזן׳ **פיסקתא** ומגבב מן החצר ומדליק שכלמה
שבחצר מוכן הוא׳ וחכמ׳ אומ׳ מגבב מלפניו ומדליק׳ פי׳ ומגבב קסמין דקין וקשין מן
החצר׳ וחכמ׳ אומ׳ מגבב משלפניו ומדליק אבל מן החצר לא הואיל ויש בו טורח לקוששן
ומאתמול לאו להכי קימי׳ **תנו רבנן** מגבב מן החצר ומדליק שכלמה שבחצר
מוכן ובלבד שלא יעשה ציבורין ציבורין׳ ור׳ שמעון מתיר לעשות ציבורין ציבורין׳
במאי קא מיפלגי׳ מר סבר דמיחזי כמאן דקא מכנף למחר וליומחרא׳ ור׳ שמעון קא
סבר קדרתו מוכחת עליו הלכך פליגי רבנן נמי בהדלקה דלא שאני לגבב בחצר דכיון
שדקין הקסמין ואיכא טורח לקוששן והוא לא כינס מבעוד יום גלי דעתיה דלא לצורך יום
לא נמצא טוב קיימי ורבנן מחמרי בתרתי׳ ופירש רבינו משה ז״ל בפירוש המשנה שחצר זאת
האמור עליה במתניתין היא חצר הבהמות נדרות לצאן אבל חצירות המדינה כל שבהן מוכן
לדברי הכל׳ ואין הלכה כר׳ אליעזר׳ **מתניתין** אין מוציאין את האור
לא מן העצים ולא מן האבנים ולא מן העפר ולא מן המים׳ אין מלבנין את הרעפים לצלות
עליהן׳ ועוד אמ׳ ר׳ אליעזר עומד אדם על המוקצה ערב שבת בשביעית ואומר מכאן

אנא אוכל למחר · וחכמ׳ אומ׳ עד שירשום ויאמר מיכאן ועד כאן · גמרא
אין מוציאין את האור מאי טעמא משום דקא מוליד ביום טוב והיא מלאכה מן המלאכות
הדקות · לא מן העצים ולא מן האבנים · פי׳ מן העצים כשמחככין זה על זה · ולא מן
האבנים כשנוקשין זה על זה · ולא מן העפר קרקע קשה כשחופרין אותה מוציא האור
ולא מן המים שנותנין מים בכלי זכוכית לבנה ונותנין בחמה כשהשמש חם מאד
והזכוכית מוציאה שלהבת ומביאין נעורת ומגיעין בזכוכית והיא בוערת ·
פיסקא ואין מלבנין את הרעפים לצלות עליהן · מאי קא עביד ·
אמ׳ ראבא בר חנא אמ׳ ר׳ יוחנן הכא ברעפים חדשים עסיקינן מפני שצריך לבדקן
אם יוכלו לקבל ליבון אם לאו ואם יפקעו מחמת האור ונמצא שטורח שלא לצורך ·
ואמרי לה מפני שצריך לחסמן · כלומ׳ להקשות בהיסק ראשון הן ומתחזקין ומתקשין
הילכך אע״ג דלצורך יום טוב נמי הוא דהא צולה עליהן מיהו כיון דבהיסק זה נעשה
כלי אסור לפי שכוונתו לעשותו כלי או הרואה אומ׳ לכלי קא מיכוון ורעפים הם
העשויים לכסות את הבתים מפני הגשמים · / תנו רבנן תנור וכירים
חדשים הרי הן ככל הכלים וניטלין בחצר אבל אין סכין אותן שמן ואין שטין אותן
במטלית ואין מפיגין אותן בצונן כדי לחסמן ואם לאפות מותר · פי׳ האי דאמר
תנור וכירים חדשים הרי הן ככל הכלים וכל שכן ישנים וניטלין בשבת בחצר דהא
חזאן למיהב בגויהו מידי · אבל אין סכין אותן בשמן · להחליקן ולצחצחן
ואין שטין אותן במטלית ואין מפיגין אותן בצונן לאחר היסקן כדי לחסמן שמתקשין
על ידי הצונן וכולהו אסירי משום דמתקן מנא · ואם הפיגן בצונן בשביל לאפות
כגון שהוסקן יותר מדאי וחושש שלא תישרף הפת מותר · תנו רבנן מולגין
את הראש ואת הרגלים ומהבהבין אותן באור אבל אין טופלין אותן בחרסית ולא באדמה
ואין גוזזין אותן במספרים ואין גוזזין את הירק בתספורת שלו אבל מתקנין את
הקונדס ואת העכביות ומקיקין ואופין בפורני ומחמין חמין באנטיכי ואין אופין
בפורני חדשה גזרה שמא תיפחת · פי׳ מולגין ברותחין ולא בעיד להסיר שער
שכן דרך העבדנין · ואין גוזזין אותן במספרים שנראה כאלו הוא צריך לשיער ·
ואין גוזזין את הירק בתספורת שלו · פי׳ ירק התלוש שיש בה ראשי עלין נדבקין וכמו
שהן אין גוזזין אותו בתספורת שלו שגוזזין בה מן המחובר שדומה כמי שליקטו היום ·
אבל מתקנין את הקונדס ואת העכביות · פי׳ קונדס יש אומ׳ חרשף בלש׳ ערבי און
קנאר · אע״פ שיש טורח בתיקונן · ואופין בפורני ומחמין חמין באנטיכי · פי׳
אע״פ שיש טורח אם יש לו אוכלין מרובין דהא אין די לו בתנור · שמא תיפחת על ידי
שחדשה ונמצא טורח שלא לצורך · תנו רבנן אין פוחחין נופחין במפוח
ביום טוב אבל נופחין בשפופרת ואין מתקנין את השפוד ואין מחדדין אותו · פי׳ אין
נופחין במפוח דמיחזי כאומן שעושה מלאכה · ואין מתקנין את השפוד ומיירי
בשנעצם מערב יום טוב ואפלו לר׳ יהודה או אפלו ביום טוב וכגון שאין חותך כלל
וכלי גמור קא עביד · תנו רבנן אין פוצעין את הקנה לצלות בו מליח אבל

ומחמין חמין באנטיכי ואמרי בפירוש מאי אנטיכי בי דודי ועושין להשים שולים ונותנין המשבין שבהם ואין אופין בפורני חדשה גזרה שמא

פוצעין

פוצעין את האגוז במטלית ואין חוששין שמא תקרע׳ פי׳ אין מפצעין את הקנה
להתקרומיותו תחת המליח על האיסכלא מפני שעושה כלים דכל מידי דעביד להשתמש
בו הוי תיקון כלי׳ ואין חוששין שמא תקרע׳ ואפלו נקרעת לא איכפת לן ד׳
דמקלקל הוא אצל הבגד ואין זה קורע על מנת לתפור׳ פיסקא
ועוד א״ר אליעזר עומד אדם על המוקצה ערב שבת בשביעית ואומר מכאן אני אוכל
למחר׳ וחכמ׳ אומ׳ עד שירשום ויאמר מכאן ועד כאן׳ פי׳ על המוקצה הצריך
הזמנה׳ והזמנה מועלת לו כגון אחזי ולא אחזי ואמרן בפרק אין צדין ערב שבת
בשביעית שאין מעשר נוהג בה ואין מחוסר אלא הזמנה והוא הדין בשאר שני שבוע
אם היה מעושר זה המוקצה לא אורחא דמילתא נקט דסתם מוקצה לאו מעושר הוא
והמוקצה כגון גרוגרות וצימוקין קודם גמר מלאכה הם סתם מוקצה ואין רגילין בני אדם
לעשרן קודם גמר מלאכה׳ פי׳ עומד אדם על המוקצה׳ המוקצה הוא המקום
הנכון להקצות בו הפירות ליבשן כדי שתגמר מלאכתן׳ פי׳ אח׳ פירות שלא נגמרה
מלאכתן קרי מוקצה׳ ואומ׳ מכאן אני נוטל למחר וקאי בהכי דיש ברירה׳
ורבנן פליגי עליה ואמרי אין ברירה ומשום הכי צריך שירשום בסימן ויאמר
מכאן ומכאן אי נמי אפלו סבירה להון יש ברירה אכתי יש לחוש דלמא מטלטל
ושביק ומצא מטלטל מאי דלא חזי ליה לפי שיש בזה המוקצה דברים הראויים
קצת ושאינן ראויין מפני שמסריחין בנתים לפיכך צריך שירשום מה שגמר בלבו וחשב
אותו לאכול׳ אמ׳ זוטרא בריה דרב נחמן אף אנן נמי תנינא ועוד א״ר אליעזר
עומד אדם על המוקצה ערב שבת בשביעית ואומ׳ מכאן אני אוכל למחר׳ טעמא
דערב שבת בשביעית דשביעית לאו בת עשורי היא הא בשאר שני שבוע לא סגי
ליה בהזמנה משום דשבת קובעת למעשר ואפלו אכילת עראי לא מצי אכיל
דכל אכילת שבת אכילת קבע היא כיון דכתיב וקראת לשבת עונג ואפלו הכי
דמיחייב במעשר הוי לה לן הזמנתו שאם עבר ותיקנו מתוקן הוא ומצי אכיל מיניה
בשבת כיון שהזמינו׳ ואין הל׳ כר׳ אליעזר׳ חיבור פ״ד אין מוציאין
את האש לא מן העצים ולא מן האבנים ולא מן המתכות כגון שחוככין אותן זו
בזו עד שתצא האש ומן הנפט החד ביותר שהוא כמים שמנדין אותו עד שידלק
או כלי זך קשה או זכוכית מלאה מים שמניחין אותה כנגד עין השמש עד שיחזור
כגהה לפשתן וכיוצא בו וידלק כל זה וכיוצא בו אסור ביום טוב שלא הותר ביום טוב
לא להבעיר מאש מצויה אבל להמציא אש אסור שהרי אפשר להמציא אותה
מערב יום טוב׳ פ״ג אין מלבנין את האבנים ליצלות או לאפות עליהן מפני
שמתקמן ומקיקין ואופין בפורני ומחימין חמין באנטיכי׳ תנורות וכירים חדשים
אין סכין אותן בשמן ביום טוב ואין שטין אותן במטלית ואין מפיגין אותן בצונן
כדי לחסמן ואם בשביל לאפות בהן מותר׳ מולגין את הראש ואת הרגלים׳ אין
גוזזין את הירק בתספורת שלו אבל מתקנין את האוכל שיש בו קוצים כגון קונדס
ועכביות בתספורת׳ אין אופין בפורני חדשה שמא תפחת ותפסיד הלחם וימנע

החרס ואין חותכין את הנייר לצלות עליהן ואין פוצעין את הקנה לעשותן

משמחת יום טוב: אין שוברין את השפוד שנרצף אע״פ שהוא יכול לפשטו בידו אין מתקנין אותו: כל המקלקלין פטורין כיצד הרי שחבל בחבירו או בבהמה דרך השחתה וכן אם קרע בגדים או שרפן או שיבר כלים דרך השחתה הרי זה פטור: העומד על המוקצה מערב יום טוב בשנה שביעית שכל הפירות הפקר צריך שירשום ויאמר מכאן ועד כאן אני נוטל ואם לא רשם לא יטול סליק פרקא

הדרן עלך המביא

מתניתין משילין פירות דרך ארובה ביום טוב אבל לא בשבת: ומכסין את הפירות בכלים מפני הדלף וכן כדי יין וכדי שמן ונותנין כלי תחת הדלף בשבת:

גמרא מאן דתני משילין לא משתבש דכת׳ כי ישל זיתך ומאן דתני משחילין לא משתבש דתנן השחול והכסול דכולהו לשון השפלה כי ישל זיתך אילן זית יפיל את פירותיו ולא יגיעו לבישול והשחול והכסול מומין בבכור משום שרוע וקלוט שחול כל שנשמטה ירכו וכסול כל שאחת מירכותיו גבוהה מחברתה אלמא לשון השפלה שנשמטה ירכו ושאחת מירכותיו גבוה מקום חיבורה בכסלים והוא בוקא ואטמא דגבוה למעלה מן הכסלים וקרוב לגב האליה יותר מחבירו וכן פירושא: מי שיש לו פירות וחטים ושעורים שטוחין על גגו ליבש וראה אורחין או גשמים ממשמשין ובאין התירו לו לטרוח ולהשילן דרך ארובה שבגגו והן נופלין לארץ דליכא טירחא יתירא ודוקא ארובה דכל ארובה מלמעלה למטה היא בתקרת הגג אבל חלון כגון גג המוקף מחיצה וחלון בכותל שצריך להגביהן עד החלון ולהשליכן לא טרחינן והכי אמרי בגמרא ביום טוב התירו הואיל והותר בו אוכל נפש לבשל לאורחין כמו כן התירו לו לתקן להם מקום לישבן אבל לא בשבת דהוא חמורי: אמ׳ רב נחמן לא שנו אלא באותו הגג אבל מגג לגג לא תניא נמי הכי לא ישיטם מגג לגג אפלו גגותיהן שוות: תנא לא ישלשלם בחבל בחלונות ולא יורידם בסולמות

חיבור הל׳ שבת פכ״א: נאמר בתורה תשבות אפלו מדברים שאינן מלאכה חייב לשבות בהן ואלו הן כל המשנה גזרות והמפנה את האוצר בשבת מפני שהוא צריך לדבר מצוה כגון שיכניס בו אורחים או יקבע בו מדרש לא יגמור את כל האוצר שמא יבוא להשוות הגומות: יום טוב פ״ה: מי שהיו לו פירות על הגג וצריך לפנותן ביום טוב למקום אחר לא ישיטם מגג לגג אפלו בגגין השוונין ולא ישלשלם בחבל מן החלונות ולא יורידם בסולמות שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול אבל משילין אותן ממקום למקום באותו הגג: פ׳ דרך ארובה:

פיסקא ומכסין את הפירות בכלים מפני הדלף: פי׳ ולא אמרי האקאטורה שלא לצורך יום טוב: אמ׳ עולא אפלו אוצרא דלבני והן לבנים הקדורים ומוקצין לבנין וגשמים באים ומתירא שלא ימוחו מותר לטלטל כלים לצרכן

ולכבותם

60

ולכסותן ולא אמרינן הואיל והא עצמן אין ניטלין אף הכלי לא ינטל כלל לצרכן ·
ור׳ יצחק אמ׳ פירות הראויין · כלומ׳ דוקא פירות הראויין לטלטל הוא דשרו רבנן כלי
לצרכן אבל מידי דלאו בר טלטול אין כלי ניטל לצרכו · ואשוא ר׳ יצחק לטעמיה ·
דאמ׳ ר׳ יצחק אין כלי ניטל לא לדבר הניטל בשבת כבר בירר בן במסכת שבת שאין הלכה
כר׳ יצחק · פיסקתא ומן כדי יין וכדי שמן · מכפין אותן מפני הדלף · קא סלקא
דעתא אמינא להפקד מרובה חששו להפקד מועט לא חששו · קא משמע לן דחששו
להפקד מועט דהן כדי יין וכדי שמן דעד שתחשך יתלקט אבל הפירות מרקיבין ·
פיסקתא ונותנין כלי תחת הדלף בשבת · פי׳ נותנין כלי לקבל בתוכו
הדלף מפני טינוף הבית · תאנא ואם נתמלא הכלי שופך ושונה ואינו נמנע · פי׳
כדי שלא יהיה הבית כגרף שלרעי · ואפלו בדלף שאינו ראוי לשתיית בהמה דהא
משום גרף שלרעי שרינן ליה דמיירי בבית שהוא ישן · וליכא משום מבטל כלי
מהיכנו דהא אם נתמלא שופך ושונה ואינו נמנע אבל בבית שהיא מוקצת לכלים
ולא לאדם כי אם בדרך אקראי לא שרינן לתת כלי תחת הדלף שאינו ראוי דמבטל
כלי מהיכנו הוא ואיסור המבטל כלי מהיכנו הוא דדאמי כמחבר טיט בקרקע ·
שבונה בנין קבוע · בי רחיא דאביי דלוף אתא לקמיה דרבא אמ׳ ליה זיל עייליה
לפורייך להתם כי היכי דליהוי כגרף שלרעי ואפקיה · אמ׳ ליה וכי עושין גרף שלרעי
לכתחלה אדהכי והכי נפל בי ריחיא דאבאיי · אמ׳ תנתי לי דעבדי ארמר · פי׳
הדלף היה נופל על אמת הרחים והין עשויין בטיט ונמוחין מפני הגשמים ולא היה
היה מספיק לכלים הצריכין לתת תחת הדלף ואעפ שהיה דלף הדאני לא הוה שרינן
ליה להיות שופך ושונה לפיכך נתן לו עיצה שיכנס מטתו לבית שהרחים שם ד׳
דליהוי כגרף שלרעי שהוא מאוקים הרחים לך להיות לפני מיטתך והוא מותר
לטלטלם ולהוציאם לחוץ כדאמרי׳ לקמן דגרף מותר להוציאו לאשפה · אמ׳ ליה
וכי מותר לגרום שיהא הדבר מאוס לו כדי שיוציאנו · תנתי לי דעבדי אומר ·
תבואני זאת בשכר שעברתי על דברי׳ שהיה מתיר לי · אמ׳ שמואל גרף שלרעי
ועביט שלמימי רגלים מותר להוציאן לאשפה · תנא נמי הכי גרף שלרעי ועביט
שלמימי רגלים מותר להוציאן לאשפה וכשהוא מחזירו נותן להוכו מים ומחזירו ·
פי׳ נותן לתוכו מים ומחזירו דמוקינן הן מיחמת מיאוקהן · ואילאו אגב מיא
לא מצי לטלטולינהו דנהי דלהוציאן הוא דשארו ליה משום כבודו אבל להחזירן
לא הוי מותר לטלטל הכלי לא אגב המים · וכי היכי דשארי לאפוקיה לרעי
אגב מנא הם הכי נמי שארי לאפוקיה בעיניה דהא ההיא עכברתא דאשתכח
באספרמקיה · פי׳ שהוא בשמים ואית דמפרשי שיראין · דרב אשי ואמ׳ להן
נקטוה בצוציתיה ואפקוה · ולא מיבעיא ביום טוב דשרי לטלטוליה לא אפ׳ בשבת
נמי שארי כדגרסינן בפרק כל כתבי הקדש הלכה טופין קערה על גבי הנר ·
חיבור מהל׳ שבת פכ״ה · נותנין כלי תחת הדלף ואם נתמלא הכלי שופך
ושונה ואינו נמנע והוא שיהיה הדלף ראוי לרחיצה אבל אם אינו ראוי אין נותנין ·

ואם נתן מותר לטלטלו במים במאוסין שבו שאין עושין גרף של רעי לכתחלה׳
חבור פכו׳ כל דבר מטונף כגון ראי וצואה וכיוצא בהן אם היו בחצר
שיושבין בה מותר להוציאן לאשפה או לבית הכסא וזהו הנקרא גרף שלרעי ואם
היו בחצר אחרת כופין עליהן כלי כדי שלא יצא הקטן ויתלכלך בהן׳

מתניתין

כל שחייבין עליו משום שבות ומשום רשות ומשום
מצוה בשבת חייבין עליו ביום טוב׳ ואלו הן משום שבות לא עולין באילן ולא
רוכבין על גבי בהמה ולא שטין על פני המים ולא מספקין ולא מטפחין ולא מרקדין׳
ואלו הן משום רשות לא דנין ולא מקדשין ולא חולצין ולא מיבמין׳ ואלו הן משום
מצוה לא מקדישין ולא מעריכין ולא מחרימין ולא מגביהין תרומה ומעשרות
כל אלו ביום טוב אמרו וקל וחומר בשבת ואין בין יום טוב לשבת אלא אוכל נפש
בלבד׳

גמרא

לא עולין באילן גזרה שמא יתלוש׳ ולא
רוכבין על גבי בהמה גזרה שמא יחתוך זמורה להנהיגה׳ ולא שטין על פני המים
גזרה שמא יעשה חבית של שייטין׳ ולא מספקין ולא מרקדין ולא מטפחין גזרה
שמא יתקן כלי שיר׳ | דכל אלו מדברי סופרים שלא לעשותן בשבת משום שבות או
משום רשות שיש בהן קצת מצוה אבל לא מצוה גמורה וקרובה הוא להיות דבר
הרשות ויש בו איסור מדברי סופרים או משום מצוה או שיש בו מצוה ממש ואסרוה
חכמים לעשותן בשבת חייבין עליו שלא לעשותן ביום טוב׳ ואלו הן דברים שאסורין
משום שבות שהטילו עליו חכמי לשבות מהן ואין בעשייתן שום מצוה׳ לא עולין
באילן גזרה שמא יתלוש׳ פי׳ מן הענפים בעלותו׳ ולא רוכבין על גבי בהמה
גזרה שמא יחתוך זמורה להנהיגה׳ ולא שטין על פני המים גזרה שמא יעשה
חבית שלשייטין׳ פי׳ להתלמד בה לשוט׳ ולא מספקין ולא מרקדין ולא מטפחין
פי׳ לא מספקין יד על ירך׳ ולא מרקדין ברגל׳ ולא מטפחין ביד על יד׳
גזרה שמא יתקן כלי שיר׳ פי׳ דכולן לשמחה ולשיר׳ ירושלמי׳ ולא מספקין
הכא מחמתן לדרכה ויחר אף בלק אל בלעם ויספק את כפיו׳ ולא מטפחין
טיפוח שהוא לרצונו׳ ר׳ יונה וחבריה חבריה אמרי בין הכין ובין הכין אסיר׳ ר׳
יונה אמ׳ אחורי ידיהון שרי דהוה אית קבין בזמני והוו מטפחין אחורי ידיהון
בשבתא׳ בהלוליה דר׳ שמעון בר׳ הוו מטפחין אחורי ידיהון בשבתא עבר ר׳
מאיר ושמע קלהון אמ׳ רבותינו הותרה שבת׳ שמע ר׳ קליה אמ׳ מי הוא זה שבא
לרדותינו בתוך ביתינו׳ שמע ר׳ מאיר קליה דר׳ וערק׳ נפקין פריי בתריה מפרי
אפרח רוחא פקוליה מעל קדליה אודיק ר׳ מן כוותא וחמא קדליה דר׳ מאיר מן
אחורוי׳ אמ׳ ר׳ לא זכיתי לתורה אלא על דחמית קדליה דר׳ מאיר מן אחורוי׳
פי׳ אחורי ידיהון שרן כיון דקא עביד קצת שנוי׳ נפקיה בריי מבתריה יצאו
משמשין אחריו לראות מי הוא פקוליה הוא סודר או טלית׳ פיסקתא
ואלו הן משום רשות׳ לא דנין ולא מקדשין ולא חולצין ולא מיבמין׳
אמרי בגמ׳ לא דנין מצוה קא עביד והוה ליה למימר אלו משום מצוה׳ ואמאי

עולית יש מפרשים כי ר׳ בנערותו היה למד תורה לפני ר׳ מאיר ולא היה יכול מרוב התלמידים לראות את פניו לא היה
יושב מידו ולא ראה אלא קדליה ועתה נזכר שלא נתחכם אלא בבית מדרשו של ר׳ מאיר׳ פי׳ ואלו הן

קדן

קרו לה רשות לא צריכה דאיכא דיין בעירו עדיף מנה וכת' צדק צדק תרדוף הלוך אחר בית דין היפה' הוא דהוי משום רשות אבל אי לא הוה בעירו עדיף מניה הוו כלל משום מצוה' ולא מקדשין מצוה קא עביד לא צריכה דאית ליה אשה ובנים הילכך ליכא מצוה גמורה' ולא חולצין ולא מיבמין' מצוה קא עביד' לא צריכה דאיכא אח גדול ממנו' דאמ' מר מצוה בגדול ליבם דכת' והיה הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו המת' והא' יקום לנחלה קאמ' ולא לשם ממש' והיינו המיבם שהמיבם את אשתו הוא יורש את נחלתו ומאי טעמא לא' גזרה שמא יכתוב פסקדין לדיינים ושטר אירוסין לקידושין ושטר חליצה לחלצה וכתובה ליבמה'

פיסקתא

ואלו הן משום מצוה לא מקדישין ולא מעריכין ולא מחרימין' גזרה משום מקח וממכר' פי' ואלו הן משום מצוה ממש כלומ' כל אלו שהיה לנו להתירן שהן קרבין למצוה' לא מקדישין שיאמר הריזה הקדש לבדק הבית או עולה' ולא מעריכין' פי' האומר ערכי עלי ונותן כפי שנין כמו שכת' בפרשת ערכין וכגון שיאמר מאלו הכלים אפרע ערכי שקיבלתי עלי' ולא מחרימין כגון שיאמר הרי בהמה זו חרם וסתם חרמים לבדק הבית' וכולהן גזרה אסירי משום מקח וממכר מה מקח וממכר משנה הכלי מרשות לראובן לרשות שמעון כמו כן כל אלו יוצא מרשות הדיוט לרשות הקדש' ולא מגביהין תרומה ומעשרות ואפלו ליתנם לכהן בו ביום והני מילי דטבילי מאתמל אבל פירי דטבילי האידנא כגון עיסה לאפרושי מינה חלה מפרשינן ויהבינן לכהן' ירושלמי' וכולן שעשו בין אנוסין בין שוגגין בין מזידין בין מוטעין מה שעשו עשוי בשבת ואין צריך לומ' ביום טוב ושמעינן מיהא דמאן דעבד ואקני בשבת מקרקעי או מטלטלי הקנאתו הקנאה' כל אלו ביום טוב אמרו קל וחומר בשבת'

פיסקתא

ואין בין יום טוב לשבת לא אוכל נפש בלבד' ורמינהי משילין פירות דרך ארובה ביום טוב אבל לא בשבת' אלמא גזרו שבות על שבת שלא גזרו ביום טוב נמי' אמ' רב פפא לא קשיא הא בית שמאי הא בית הלל' הא בית שמאי דתנן' בית שמאי אומ' אין מוציאין לא את הקטן ולא את הלולב ולא את ספר תורה לרשות הרבים ובית הלל מתירין' למקצת הדרך הא דאמרי אין בין יום טוב לשבת לא אוכל נפש בלבד בית שמאי היא' אבל בית הלל אית להו מילי אחריני דמותרין ביום טוב ואין מותרין בשבת' אמא מוקים ליה לבית שמאי דאסרי הוצאה ביום טוב וגזרי' טלטול אטו הוצאה דאי אפשר להוצאה בלא טלטול ורישא לבית הלל דאמרי מתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה שלא לצורך ואפלו בית הלל מודו באותן שלרשות ושלמצוה דאסורין ביום טוב דהא כולהן טעמא רבא לאיסורא אית בהו' ואקשי בגמרא הני משום רשות איכא משום שבות ליכא' והני משום מצוה איכא משום שבות ליכא' אמ' רבי יצחק לא מיבעיא קאמ' לא מיבעיא שבות גזירתא דאסיר לא אל' שבות דרשות נמי אסיר ולא מיבעיא שבת לרשות דאסיר לא אפלו שבות דמצוה נמי אסירי' חיבור הל' שבת פכ"ב' אין שטין על פני המים גזרה שמא

יתקן חבית של שייטין ובריכה שבחצר מותר לשוטו בתוכה שאינו בא לעשות לה
חבית של שייטין והוא שיהיה לה שפה מוקפת שלא יעקור ממנה המים כדי שיהא
הכר והפרש בינה ובין הים׳ יום טוב פא׳ ששת ימים טובים כל העושה
באחד מהן מלאכה שאינה לצורך אכילה כגון שבנה וכו׳ ואם עשה בעדים והתראה
לוקה מן התורה׳ העושה אבות מלאכות הרבה ביום טוב בהתראה אחת כגון שזרע
ובנה וקצר וארג בהתראה אחת אינו לוקה אלא אחת חלוק מלאכות לשבת ואין חילוק
מלאכות ליום טוב׳ מתניתין הבהמה והכלים כרגלי הבעלים
המוסר בהמתו לבנו או לרועה הרי היא כרגליו׳ כלים המיוחדין לאחד מן האחים שבבית
הריהן כרגליו׳ ושאינן מיוחדין למקום שכולן הולכין׳ פירוש הבהמה והכלים
כרגלי הבעלים כלומר אין אדם יכול להוליכה ביום טוב אלא למקום שבעליה יכולין
לילך אם לא עירב יש לה אלפים אמה לכל רוח העיר ואם עירב לצפון היא תלך
לצפון ולא לדרום׳ המוסר בהמתו ביום טוב לבנו או לרועה הרי היא כרגלין
שלבעל הבית דכיון שלא היה להם עד שקדש היום שביתה אצלם קנן שביתה
אצל בעל הבית ואע״פ שהיה בנו שלבעל הבית רועה מן הרועים שבעיר או לרועה
אחר אינה אלא כרגלי בעל הבית׳ ואוקמינה בשני רועים דלא קנה אחד מהן
לפי כך הרי היא כרגלין׳ לכן אמרינן כיון שנתנו לזה שמשון הרועה איגלי מילתא
למפרע דמעורב יום טוב דהאי רועה ניחא ליה ולא באחר ואפלו יהיה אחד מהן בנו
שלבעל הבית דזימנין ניחא ליה באחר׳ הלכך אם בעיר שני רועים או יותר והוא
לא מסרן לאחד מהן אלא ביום טוב הרי הוא כרגלין שלבעל הבית אבל היכא
דליכא בעיר אלא רועה אחד׳ אע״פ שלא מסרה לו אלא ביום טוב כרגלי הרועה
היא דהא לית אפשר לבהמה שתעמוד יום אחד בלא מרעה׳ הילכך לפי
רבינו שלמה כי הטעם והפרש אם יש בעיר רועה אחד וכל בני העיר מעמידין
בהמתן ברשותו ובקניית שביתתו לכך בין מוכר בין לוקח דעתן שלא תקנה הבהמה
שביתה אצלן אלא בשביתת הרועה׳ ומתוקמא בשני רועים דלא ידעי להי מיניהו
יהבינהו הבעלים לכך הרי היא כרגלי הבעלים אם אינה רועה אצלן מבעוד יום וכוכתי
מוקמה במסירה אם מסרה לשני רועים הרי היא כרגלי הבעלים ואם מסרה לרועה
אחד הרי היא כרגלי הרועה ואפלו יש בעיר כמה רועים לא איכפת לן בהכי׳ והכי
סבירה ליה שאם דרכן שלבעל הבית בחול להפקיד הבהמה פעם לזה ופעם לזה
אבל אם מסרה בחול לרועה אחד ולא לשני רועים ובכל לילה ולילה דרך הרועה
להחזיר בהמתו לבעל הבית ומשחר בעל הבית מוליכה אליו עד פתח שער העיר
וכיון שכך נמצא ודעת בעל הבית שתקנה שביתה ברשות הרב״ים הרועה ואפלו לא
החזירה לו מערב יום טוב אלא עד מחר הכן פירשו רבותינו׳ והכלים כרגלי הבעלים׳
המוסר בהמתו לבנו או לרועה הרי היא כרגלין אוקימינה בשני רועים דלא
קנה אחד מהן לפי כך הרי היא כרגלין אבל אם מסרה לרועה אחד הרי היא כרגלי
הרועה ואפלו לא מסרה לו אלא ביום טוב הרי היא כרגלי הרועה׳ חיבור

המערב עירוב׳ תחומין ביום טוב הרי בהמתו וכליו ופירותיו כמוהו ׳אין מוליכין אותן אלא
בתוך אלפים אמה לכל רוח שממקום שירובו חפצי הפקר הרי הן כרגלי מי שזכה בהן
וחפצי הגוי קונין שביתה במקומן ויש להם אלפים אמה לכל רוח ממקומן גזרה בעלים גוי
משום בעלים ישראל׳ פירות שיצאו חוץ לתחומן וחזרו ואמר׳ ואפלו במזיד לא הפסידו
את מקומן מפני שהן כרגלי מי שיצא באונס וחזר באונס׳ המופקד בהמתו לבנו
הרי היא כרגלי הרועה׳ מסרה לרועה ואפלו נתנה לו ביום טוב הרי היא כרגלי האב׳ מסרה
לשני רועים הרי היא כרגלי בעליה מפני שלא קנה אחד מהן׳ תנו רבנן שנים
ששאלו חלוק אחד זה ליכנס בו שחרית לבית המדרש וזה ליכנס בו ערבית לבית הכנסת׳ זה
עירב עליו לצפון וזה עירב עליו לדרום׳ זה שעירב עליו לצפון מהלך לצפון כרגלי שעירב
עליו לדרום׳ וזה שעירב עליו לדרום מהלך לדרום כרגלי מי שעירב עליו לצפון׳ ואם
מיצעו עליו את התחום הרי זה לא יזיזוהו ממקומו׳ פי׳ דיקא נמי דקאתני בשני
רועים׳ שנים ששאלו חלוק מבעוד יום להיות ברשות שניהם זה ילך בו שחרית שליום
טוב לבית המדרש׳ זה עירב עליו לצפון על מנת להוליך אותו חלוק לצפון׳ זה שעירב
עליו לדרום מהלך ומוליכו לדרום כרגלי מי שעירב עליו לצפון כמו שרגלין שלצפוני
רבותי ז״ל תנו רבנן שנים ששאלו חלוק וכו׳ פי׳ כל אדם ששבת במקום יש
לו אלפים אמה לכל רוח ואם נתן את עירובו בסוף אלפים אמה למזרח יש לו להלך עוד
ממקום עירובו למזרח אלפים אמה וה״א שהאלפים אמה שהיתה לו במערב כשנתן את
עירובו בסוף אלפים אמה למזרח הפסיד את האלפים אמה שהיתה לו במערב לרוח המזרח
ונאסר להלך לרוח המערב אפלו אמה אחת. ואם נתן את עירובו בסוף אלף אמה למזרח
ממקום שביתתו נמצא שהפסיד אלף אמה אחת למזרח מן האלפים שיש לו ברוח מערב
ונשאר לו במערב אלף אמה ונמצא מהלך לרוח מזרח שלשת אלפים אמה ולרוח מערב
אלף אמה׳ עכשו אם שאלו שנים חלוק אחד זה ילך בו שחרית לבית המדרש ברוח
מזרח׳ וזה ילך בו ערבית לבית הכנסת לרוח מערב׳ או שהיה בית המדרש בצפון ובית
הכנסת בדרום ונתן האחד שהוא צריך לילך לצפון את עירובו בסוף אלף אמה בצפון הרי
נשאר לו אלף אמה בדרום ואין לו לדרום להלך לא אלף אמה בלבד וכיון שזה החלוק קנה
שביתה לרגלין זה שעירב עליו לדרום אע״פ שעירב בסוף אלף אמה לדרום ויש לו להלך
בדרום שלשת אלפים אמה אין לו רשות להלך בזה החלוק לא עד אלף אמה בלבד שהוא
כרגלי מי שעירב עליו לצפון וכן זה שעירב לצפון כיון שעירב חבירו לדרום בסוף אלף
אמה ולא נשאר לו בצפון לא אלף אמה בלבד אע״פ שיש לזה שעירב לצפון להלך לצפון
שלשת אלפים אמה אין לו להלך בזה החלוק לצפון חוץ מאלף אמה בלבד שהוא כרגלי
מי שעירב לדרום וזה הוא פירוש זה שעירב עליו לצפון מהלך לצפון כרגלי מי
שעירב לדרום וזה שעירב עליו לדרום מהלך לדרום כרגלי מי שעירב עליו לצפון
ואם מיצעו עליו את התחום הרי זה לא יזיזוהו ממקומו׳ כלומ׳ אם נתן כל אחד מהן
את עירובו בסוף אלפים אמה׳ נמצא מי שעירב עליו לצפון אין לו להלך בדרום אפלו
אמה אחת׳ ומי שעירב לדרום אין לו להלך בצפון אפלו אמה אחת. וכיון שהחלוק

קנה שביתה כרגלי שניהם הרי זה לא יזיזוהו ממקומו׳ **חיבור** **פ״ה** **שנים**
ששאלו חלוק אחד האחד שאלו ממנו שיתנו לו שחרית והשני שאלו שיתנו לו ערבית
הרי זה כרגלי שני׳ שואלים ואין מוליכין אותו לא במקום ששניהם יכולין לילך בו׳
כיצד׳ הרי שעירב הראשון ברחוק אלף אמה ממקום החלוק למזרח׳ ועירב השני ברחוק
חמש מאות אמה ממקום החלוק למערב׳ כשלוקח הראשון החלוק אינו מוליכו
למזרח לא עד אלף וחמש מאות אמה ממקום החלוק שהוא סוף התחום שיכול זה
שעירב במערב להלך בו׳ וכשיקח השני פל׳ זה אינו מוליכו במערב לא עד אלף אמה ממקום
החלוק שהוא סוף התחום שיכול זה שעירב במזרח להלך בו לפיכך אם עירב זה ברחוק
אלפים למזרח וזה ברחוק אלפים למערב הרי אלו לא יזיזוהו ממקומו׳ **איתמר**
שנים שלקחו חבית ובהמה בשותפות׳ פי׳ לקחן מערב יום טוב לחלקן ביום טוב׳ אמ׳
רב חבית מותרת ובהמה אסורה׳ שמוא׳ אמ׳ אפלו חבית אסורה׳ פי׳ חבית מותרת
להולין כל אחד מהן חלקו למקום שעירב ובהמה אסורה׳ ושמוא׳ אמ׳ אפלו חבית אסורה
ורב אמ׳ חבית מותרת דקא סבר יש ברירה ובהמה אסורה משום דקא ינקי תחומין מהדדי
פירוש ברירה דאמרינן כיון שהגיע לראובן חלק זה ולשמעון חלק זה איגלי מילתא
למפרע דזה היה חלקו הראוי לו מבעוד יום וקנה שביתה עמו׳ ובהמה אסורה׳
משום דקא ינקי תחומין מהדדי׳ רבת׳ ז״ל **איתמר** שנים שלקחו חבית ובהמה
בשותפות רב אמ׳ חבית מותרת ובהמה אסורה׳ ושמוא׳ אמ׳ חבית אסורה׳ רב אמר
חבית מותרת קא סבר יש ברירה ובהמה אסורה משום דקא ינקי תחומין מהדדי׳
כלומר שהבהמה יונקין איבריה זה מזה נמצאו תחומין שלה כאלו הן מעורבין זה בזה ולא
יתכן בהן ברירה׳ ושמוא׳ אמ׳ אפלו חבית אסורה קא סבר אין ברירה׳ ואמרי מאי הוי
עלה ר׳ יוחנן אמ׳ אין ברירה׳ ור׳ אושעיה אמ׳ יש ברירה׳ ואפיקנה דר׳ אושעיה כי אית
ליה ברירה בדרבנן אבל בדאוריתא לית ליה ברירה ואיפסיקא הלכתא בהדיא כר׳ אושעיה
דסבר בדרבנן יש ברירה׳ וקם ליה רב ור׳ אושעיה בחדא שיטתא ושמוא׳ ור׳ יוחנן
בחדא שיטתא וכיון דקאי רב כר׳ אושעיה שמעינן דהלכתא כותיה דרב׳ **אמר**
שמוא׳ שור שלפטם הרי הוא כרגלי כל אדם ושלרעי הרי הוא כרגלי אותה העיר׳
פי׳ שור שלפטם׳ שמפטם שורים למכור הרי הוא כרגלי כל אדם אפלו בן עיר אחרת
שבא לכאן על ידי עירוב מוליכו למקומו דכיון דאורחיה לזבוני מאתמל אוקמיה
ברשותיה למאן דאתי למחר זבין ליה׳ ושלרעי׳ אדם המגדל בהמות שלו ופעמים
שמוכר מהן לשכיניו ומכירין הרי הוא כרגלי אותה העיר אלפים אמה לכל רוח׳ ואפלו
עירב זה לרוח צפון אלפים אמה אינו מעכב על בני העיר שלקחו ממנו ביום טוב מ׳
מלהוליכו לרוח שכנגדה אלפים אמה דמאתמל אוקמיה ברשות בני העיר לפי שרגילין
לקחת ממנו אבל כרגלי בן עיר אחרת לא דאין לרועה שם סוחר בהמה כמו הפטם
שיכירוהו בני עיר אחרת ליקח הימנו׳ **פיסקתא** כלים המיוחדין
לאחד מן האחים שבבית הרי הן כרגליו ושאינן מיוחדין למקום שכולן הולכין׳
פי׳ מיוחדין לו ואין האחרים משתמשין בהן הרי הן כרגליו לגמרי׳ אין כח באחין

פי׳ [illegible] לעמוד [illegible] אינו התחומין דרבנן [illegible] תבנירה הלכך חבית ובהמה מותרין

לחסור

לאקוראותו להוליך הכלי לרוח שעירבן אעפ שהאחים לא עירבו׳ ושאינן מיוחדין
לאחד מהן לא לכולן הרי אן למקום שכולן הולכין כלומר שאינן יכולין להוליך אחד
מהן ברצונן לא לאותו מקום ששוים כולם ללכת שם׳ חיבור פה כו הפ׳
שנים שלקחו בהמה בשותפות ושחטו אותה ביום טוב אעפ שלקח כלאחד מהן מנתו
הריכל הבשר כרגלי שניהן׳ אבל אם לקחו חבית בשותפות וחלקו אותה ביום
טוב הרי חלקו שלכל אחד כרגליו הואיל ותחומין מדברי סופרים יש ברירה בהן
ונחשוב כאלו חלק שהגיע לזה היה ברור לו ומובדל בחבית מערב יום טוב וכאלו לא
היה מעורב ואי אתה יכול לומ׳ כן בבהמה שחלק זה שהגיעו שאפלו נחשוב אותו
שהיה מובדל בבהמה מבערב וכאלו היה ברור הרי יונק מחלקו שלחבירו כשהיתה
הבהמה קיימת שכל איבריה יונקין זה מזה ונמצא כל אבר ואבר מעורב מחלקו
וחלק חבירו לפי כך הרי הן כרגלי שניהן׳ שור שלרעי הרי הוא כרגלי אנשי
אותה העיר׳ ושור שלפטם כרגלי מי שלקחו לשחטו ביום טוב מפני שדעת בעלין
למכרו לאנשים אחרים חוץ מאנשי אותה העיר מפני שהוא מפוטם והכל שומעין
שמעו ובאים לקנותו וכן אם שחטו בעלין ביום טוב ומכר בשרו כלאחד ואחד מן
הלוקחין מוליך מנתו למקום שהוא הולך מפני שדעת בעליו מערב יום טוב כך
היא שיקחו ממנו שני אנשי עיירות אחרות ונמצא שור זה כבור שלעולי בבל שהוא
מפקר לכל׳

מתניתין

השואל כלי מחבירו מערב יום טוב
כרגלי השואל ביום טוב כרגלי המשאיל׳ האשה ששאלה מחברתה תבלין ומים
ומלח לעיסתה הרי אלו כרגלי שתיהן׳ ר׳ יהודה פוטר במים מפני שאין בו ממש׳
השואל כלי מחבירו מערב יום טוב כרגלי השואל שהרי קנה אצלו שביתה
בין השמשות דבין השמשות שהוא הכנסת היום קונה שביתה ביום טוב ואם שאלו
ביום טוב משחשיכה הרי הוא כרגלי המשאיל לפי שקנה שביתה אצל בעלין׳

גמרא

מערב יום טוב כרגלי השואל הוא כרגלי היחיד ושלאנשי
העיר כרגלי אנשי אותה העיר׳ פי׳ כרגלי היחיד אין מוליכין את המים לא כרגלי בעל
הבור׳ ויש לאנשי אותה העיר לפים לכלרוח חוץ לעיבורה שלעיר מפני שהן
שותפין בהן וזה אסור מפני חלקו שלזה׳ ואמרי בגמ׳ ורמינהי נהרות המושכין
ומעינות הנובעין הריהן כרגלי כלאדם׳ אמ׳ ליה הכא במאי עסקינן במכונסין
איתמר נמי׳ אמ׳ ר׳ חייא בר אבין אמ׳ שמואל במכונסין הלכך בור שליחיד הרי הוא
כרגלי היחיד ואין מוליכין את המים לא כרגלי בעל הבור׳ ודוקא בור שהוא מים
מכונסין׳ אבל באר שליחיד כיון שהוא נובע ואינו חסר הרי הוא כרגלי כלאדם
כדין נהרות המושכין ומעינות הנובעין ואעפ שאינו מושך ויוצא מן הגומה ומהא׳
טעמא בשמים היורדין ביום טוב או בשבת מותר לשתות מהן דלא קנן שביתה בים
איק״נוק דכל מיא דנידי לא קנן שביתה׳

פיסקתא

ושלעולי בבל
כרגלי הממלא׳ פי׳ בורות העשויין לעוברי דרכים באמצע הדרך ועשאום בני
הגולה בעלותן כרגלי הממלא׳ מפני שהן הפקר והפקר נקנה בהגבהה ואם בא

אחר ושאב מימין אינו מוליכו אלא כרגלין שתכף שמילא אותם קנאן וקתם לין
תנא דידן דלית הלכתא כר' יוחנן בן נורי דאמ' נכסי הפקר קנו שביתה לעצמן במקומן'
חיבור פה בור של יחיד כרגלי בעלין ושל אותה העיר כרגלי אנשי
אותה העיר ושל עולי בבל שהן מקורין לכל כרגלי הממלא שכל מי שמילא מהן
מוליכן למקום שהוא מהלך' נהרות המושכין ומעינות הנובעין כרגלי כל אדם
ואם היו באין מחוץ לתחום לתוך התחום ממלאין מהן בשבת ואין צריך לומר
ביום טוב' מתניתין מי שהיו פירותיו בעיר אחרת ועירבו
בני אותה העיר לבוא אצלו לא יביאו לו מפירותיו ואם שרב הוא הרי הוא ופירותיו
כמוהו' פי' אותה העיר האחרת היא בתוך שני תחומי שבת ובעל הפירות לא
עירב אבל מי שהופקדו אצלו עירב אעפ"י שהוא יכול לבוא ביום טוב ולהביאם
לו אסור להביאם לפי שהפירות ברשות בעלים ולא ברשות הנפקד'
גמרא איתמר המפקיד פירות אצל חבירו רב אמ' כרגלי מי
שהפקדון אצלו' ושמואל אמ' כרגלי המפקיד' וקימא לן הלכה כרב באיסורי'
ואמ' רב הונא אמרי בי רב כגון שייחד לו קרן זוית' ושלא היו מעורבין עם פירות
הנפקד אבל אם היו מעורבין עם פירותיו יכול הוא להביאם לו והוו כשל נפקד
כיון שקיבל עלין שמירתם ואם שרב הוא ללכת שם פירותיו כמוהו ומותר להביאם
אעפ"י שאותו הנפקד שקיבל שמירתם עלין לא עירב כיון שייחד לו קרן זוית גלי
דעתיה דברשות בעל הבית קימי לענין איסור תחומין' חיבור פה
מי שזימן אצלו אורחים וכן מי שהיו פירותיו בעיר אחרת מופקדין ועירבו בני
אותה העיר לבוא אצלו לא יביאו מפירותיו שפירותיו כמוהו אעפ"י שהן ביד אלו
שעירבו בד"א בשייחד להן קרן זוית אבל אם לא ייחד להן הריהן כרגלי זה שהן
מופקדין אצלו' מתניתין מי שזימן אצלו אורחים
לא יוליכו בידם מנות אלא אם כן זיכה להן אחר במנותיהן מערב יום טוב' פי'
מי שזימן אצלו אורחים והם מעיר אחרת ובאו אצלו על ידי עירוב לא יוליכו
אחר הסעודה מנות לביתם לסעודת הלילה אלא אם כן זיכה להן אחר מנותיהן מערב
יום טוב כלומר אלא אם כן מקרן בעל הבית זה לאדם אחר בהגבהה או במשיכה
ואמ' ליה זכי במנות הללו לפל' ופל' דזכין לאדם שלא בפניו והיו של הן מבעוד יום
לילך כרגליהן' חיבור פה מי שזימן אצלו אורחים ביום טוב לא
יוליכו מנות למקום שאין בעלי הסעודה יכולין לילך לו שכל הסעודה כרגלי בעלי
הסעודה לא כרגלי האורחין אלא אם כן זיכה להן אחר במנותיהן בערב יום טוב'
מתניתין אין משקין ושוחטין את המדבריות אבל
משקין ושוחטין את הביתות' ואלו הן הביתות הלנות בעיר' והמדבריות הלנות
באפר' גמרא רבנן למה לי למימר משקין מילתא אגב אורחיה קא
משמע לן דלישקי איניש והדר לישחוט משום סירכא דאי איכא סירכא מישתמטא'
פי' כלומ' דהוה ליה לתנא דידן לאודויי בבהמות מי מוותרת ומי אסורה ואמאי'

נקט משקין לא אמ׳ לך מילתא דתגמור מינה בדרך ארץ שנוחה להפשטה כשישקוה
מים סמוך לשחיטה שאין העור נקרן עם הבשר כל כך ואית דמפרשי דאיהו בריאה
פירכא חלישא משתמטא · תנו רבנן אלו הן מדבריות ואלו הן בייתות ·
מדבריות שיוצאות בפסח ורועות ונכנסות ברביעה · בייתות שיוצאות ורועות חוץ
לתחום ובאות ולנות בתוך התחום · ר׳ אומ׳ אלו ואלו בייתותהן · ואלו מדבריות כל
שיוצאות ורועות באפר ואין נכנסות לישוב לא בימות החמה ולא בימות הגשמים ·
פי׳ אתא תנא לא שמועינן דין מוקצה דאפלו בהמה דקה כגון כבשים ועזים מוקצין
הן כיון שלנות באפר כל זמן שיכולין לעמוד בלא היזק חצי השנה מפסח ועד מרחשון
דרביעה במרחשון הואי · ואקשינן בגמ׳ ומי אית לר׳ מוקצה כלל והא בעא מניה
ר׳ שמעון ברבי מרבי פצעילי תמרה לר׳ שמעון מהו ופצעילי הן תמרים שאין
מתבשלין באילן לעולם וגודרין אותן מן הדקל ועושין להן חותלות והן כלי כפות
תמרים וכונסין אותן לתוכן ומתבשלות · מה לאכול מהן ביום טוב · ואמ׳ ליה אין
מוקצה לר׳ שמעון לא בגרוגרות וצימוקין בלבד איבעיא אמ׳ הני נמי כגרוגרות
וצימוקין דאמי שהן מתחלה ראוית לאכילה והוא דחה אותן בידים להעלותן לייבש
ושוב אינן ראויין עד שיתיבשו אבל אלו לא דחה אותן בידים ואפלו דאכיל מינייהו
הכי קא סלקא דעתא מדפריש ליה מילתא דר׳ שמעון אלמא כר׳ שמעון סבירא ליה
ואיבעית אימא לר׳ שמעון קאמ׳ ליה וליה לא סבירא ליה ואיבעית אימא
לדבריהן דרבנן קאמ׳ להו לדידי אין מוקצה לדידכן דאית לכו מוקצה אודו לי
מיהת היכא דיוצאות בפסח ונכנסות ברביעה דבייתות הן אמרו ליה רבנן לא
מדבריות הן · ור׳ שמעון ור׳ יהודה פליגי בפירקא קמא דר׳ שמעון ליתליה מוקצה
ביום טוב דסבירא ליה דלא מקצה איניש מדעתיה מידי דחזי ליה · דאמ׳ רב נחמן
עז לחלבה ורחל לגיזתה ותרנגולת לביצתה ותורי דרדיא שהן שוורים העומדים
לחרישה ותמרי דעיסקא שקונאם להשתכר בהם פלוגתא דר׳ שמעון ור׳ יהודה
אם הם מוקצין אם לאו ובשבת קיימא לן כר׳ שמעון דלית ליה מוקצה משום דסתם
לן תנא כוותיה כדאמרינן בפירקא קמא דתנן מחתכין את הדילועין לפני הבהמה
ואת הנבלה לפני הכלבים אבל גבי יום טוב דסתם לן תנא כר׳ יהודה דאית ליה
מוקצה · דתנן אין מבקעין עצים מן הקורות ולא מן הקורה שנשברה ביום טוב
אלמא כתרנגולת העומדת לאכלה פשיטא דהיא ואמה שריא דאוכלא דאיפרת
הוא ומאי טעמא ביום טוב סתם לן תנא כר׳ יהודה ובשבת סתם לן תנא כר׳ שמע׳
דמיקל גבי יום טוב דקיל ואתי לזלזולי ביה סתם לן תנא כר׳ יהודה דמחמיר ·
רבתי ז״ל אשכחינן רבוואתא דפסקי בהא מילתא לקולא ואמרי
דסבירא לן כר׳ שמעון דליתליה מוקצה · וכדאמ׳ רב נחמן עז לחלבה ורחל
לגיזתה ותרנגולת לביצתה ותורי דרדיא ותמרי דעיסקא · פלוגתא דר׳ יהודה
ור׳ שמעון דר׳ יהודה הוא דאסר · ור׳ שמעון שארי וקא אמרי דהילכתא כר׳
שמעון ואנן לא סבירא לן הכי דכי איתמר הלכתא כר׳ שמעון לענין שבת

175

איתמר והא ואמ׳ רבנחמן עז לחלבה ורחל לגיזתה בו לא קא פסק הילכתא כ
כמאן מינהון לאהכי קא אמ׳ פלוגתא דר׳ יהודה ור׳ שמעון וכיון דקימא לן דבשבת
סבירא לן כר׳ שמעון דלית ליה מוקצה וביום טוב כר׳ יהודה ממילא שמעינן דהני
מילי דאינון עז לחלבה ורחל לגיזתה וש׳ כולהון ביום טוב אסירי ומאי דחזי למיכל
פשיטא לא צריכא שלא מקדו לו לא ביום טוב דאע״ג דלא אגבהיה אלא
בדיבורא בעלמא קנייה דשארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב׳
מקייעא ליה לר׳ יוחנן דאמ׳ ר׳ יוחנן השואל כלי מחבירו מערב יום טוב אע״פ שלא
נתנו לו לא ביום טוב הרי הוא כרגלין׳ **פיסקתא** ביום טוב כרגלי
המשאיל׳ פשיטא לא צריכה דאע״ג דרגיל דשאיל מיניה מימר אמ׳ דלמא
משכח אחרינא ושאיל מניה׳ פי׳ מימר אמ׳ האיל משאיל דלמא משכח
האי שואל איניש אחרינא ושאיל מניה׳ **חיבור** פה׳ השואל כלי
מחבירו מערב יום טוב אע״פ שלא נתנו לו אלא ביום טוב הרי הוא כרגלי השו[אל]
שאלו ממנו ביום טוב אע״פ שדרכו תמיד לשאול ממנו כלי בכל יום טוב הרי
הוא כרגלי המשאיל׳ **פיסקתא** האשה ששאלה מחברתה תבלין
ומים ומלח לעיסתה הרי אלו הקדירה והעיסה כרגלי שתיהן׳ ר׳ יהודה פוטר במים
מפני שאין בהן ממש׳ פי׳ תבלין לקדירתה ומים ומלח לעיסתה הרי אלו
הקדרה והעיסה כרגלי שתיהן כלומ׳ אין מוליכין אותן לא למקום ששתיהן יכולין
לילך דכיון דביום טוב שאלה ממנה קנו תבלים ומים ומלח שביתה אצל בעליהן
ר׳ יהודה פוטר במים מפני שאין בהן ממש כלומ׳ שאין ניכרות לא בקדרה ולא
בעיסה הולכך אין מעכבות הליכתן׳ אמרי מים אין׳ מלח לא׳ והתניא
ר׳ יהודה פוטר בין במים ובין במלח לא קשיא כאן במלח סדומית וכאן במלח
איסתרוקנית׳ פי׳ שמלח סדומית דקה פוטר בה ר׳ יהודה ומלח אסקונדרית
עבה וגסה וניכרת ואינו פוטר בה׳ ואקשינן לר׳ יהודה ומים בטל בכל דבר
והתניא ר׳ יהודה אומ׳ מים ומלח בטילין בעיסה ואין בטילין בקדרה מפני
רוטבה לא קשיא הא בעבה הא ברכה הולכך לר׳ יהודה תבשיל עבה שאין
המים ניכרין בהן דומיא דעיסה הוא שפוטר ר׳ יהודה ובמלח לא פליגי כי
אוקימנא׳ **חיבור** פה׳ האשה ששאלה מחברתה או מים או
מלח ולשה בהן עיסתה או בישלה בהן תבשיל הרי העיסה או התבשיל כרגלי
שתיהן׳ **מתני׳** הגחלת כרגלי הבעלים והשלהבת
בכל מקום הגחלת שלהקדש מועלין בה והשלהבת לא נהנין ולא מועלין׳
גמרא תנו רבנן חמשה דברים נאמרו בגחלת׳ הגחלת
כרגלי הבעלים שהרי יש בה ממש והשלהבת בכל מקום׳ כגון שהדליק נרו
בשלהבת חבירו אינו באיסור תחומין לפי שאינה בה ממש ומוליכה המערב למקום
שעירב אע״פ שנטלה הראשון לא עירב׳ גחלת שלהקדש מועלין בה׳ שהנהנה
ממנה מביא אשם׳ והשלהבת שלהקדש לא נהנין ולא מועלין׳ לא נהנין לכתחלה

מדרבנן

מדרבנן ואם נהנה לא מועלין' אין חייבין קרבן מעילה דלית ביה מששא' ואעפ
שהחמירו רבנן בהקדש בלכתחלה לא החמירו בתחומין והתירו לכתחלה להדליק
בשלחבירו משום דתחומין אפלו בדבר שיש בו ממשות אינו אלא מדרבנן והקדש
בדבר שיש בו ממש הוא מן התורה' גחלת שלעבודה זרה אסורה ושלהבת מותרת'
ומאי שנא מפני שעז מאוסה ובדילי מינה לא גזרו בה רבנן דהקדש דלא מאיס
ולא בדילי מינה גזרו בה רבנן' המוציא גחלת לרשות הרבים חייב' ושלהבת
פטור' כגון שנפח בפין וכי יצא בזה ודחה השלהבת מרשות היחיד לרשות הרבים פטור'
והוא דאריה ארו'' כגון שהיתה דולקת ברשות הרבים והוציאה לרשות היחיד וטפח
בידו וניתק שלהבת בידו והפריחה לרשות הרבים' והמודר הנאה מחבירו אסור
בגחלתו ומותר בשלהבתו' חיבור פ"ה הגחלת כרגלי בעליה לא כרגלי
שואלה' והשלהבת כרגלי מי שהיא בידו לפי כך מדליק נר אוצן מחבירו מוליכו
לכל מקום שהוא הולך' מתני' בור שליחיד כרגלי היחיד'
ושלאותה העיר כרגלי אנשי אותה העיר ושלעולי בבל כרגלי הממלא'
גמרא אמ' ליה רבא לרב נחמן תנן בור שליחיד הרי הוא' מינה'
ועוד דרב נחמן דאמ' הכי
בשבת כגון תמרא דעיסקא שרי למיכל מניה בשבת' ואית ליה מוקצה דאמרי בהאי
אשכחינן ליה דסבירא ליה דהלכה ביום טוב כר' יהודה דאית ליה מוקצה לאכלה מאי
מסכתא בריש פירקא קמא במאי עסיקינן אילימא בתרנגולת העומדת לאכילה מאי
טעמיהן דבית הלל אוכלא דאיפרת הוא ולא בתרנגולת העומדת לגדל ביצים כ"א
טעמיהן דבית שמאי מוקצה הוא ופריק רב נחמן לעולם בתרנגולת העומדת לגדל
ביצים ודאית ליה מוקצה אית ליה נולד' ודלית ליה מוקצה לית ליה נולד' ובית שמאי
דר' שמעון' ובית הלל כר' יהודה' ומקשינן ומי אמ' רב נחמן הכי' והתנן בית הלל אומ'
מעבירין מעל השלחן עצמות וקליפין' ובית שמאי אומ' מסלק את הטבלה כולה
ומנערה' ואמ' רב נחמן אנן אין לנו לא בית שמאי כר' יהודה' ובית הלל כר' שמעון'
ומפרקינן אלך גבי שבת דפתם לן' תנא כר' שמעון דתנן מחתכין את הדלועין לפני
הבהמה ואת הנבלה לפני הכלבים מוקים להו לבית הלל כר' שמעון גבי יום טוב דפתם
לן תנא כר' יהודה דתנן אין מבקעין עצים מן הקורות ולא מן הקורה שנשברה ביום
טוב מוקים להו לבית הלל כר' יהודה וכיון דאשכחן לרב נחמן דסבירא ליה ביום טוב
לר' יהודה ממילא שמעינן דעז לחלבה ורחל לגיזתה ותרנגולת לביצתה ותורי דרידיא
ותמרי דעסקא כולהו לרב נחמן ביום טוב אסירי ומשיקלא וטיריא דגמרא נמי שמע'
דהלכה כר' יהודה ביום טוב דקא' ולא בתרנגולת העומדת לגדל ביצים מאי טעמיהו
דבית שמאי מוקצה הוא כלומ' שזה דבר ידוע הוא שהמוקצה אסור ועוד אמרינן
לקמן תנא אחרים אומ' ר' אליעזר אומ' ביצה תאכל היא ואמה במאי עסיקינן
אילימא בתרנגולת לאכילה פשיטא היא ואמה שריא ולא בתרנגולת העומדת
לגדל ביצים היא ואמה אסירה דלמא הכין היא הילכתא' ולענין בייתות
ומדבריות נמי הכי סבירא לן כסתם מתניתין וכדפריש תנא קמא דבריאת א

אפתש ורבנן
מן אימן הגר פי
אונה לא יסרפי
אחלו ועשרין
ישר כרגלי
היחיד

דאמ׳ אלו הן מדבריות כל שיוצאות בפסח ורועות ונכנסות ברביעה ביתות שיוצאות ורועות חוץ לתחום ובאות ולנות בתוך התחום׳ ור׳ דקאמ׳ אלו ואלו ביתותהן לית הילכ׳ כותיה דלא קימא לן הילכתא כר׳ לגבי יחיד׳ אבל לגבי רבים לא והוו להן מדבריות דאינן באות ולנות בתוך התחום מוקצות דלית דעתיה עילויהן דהא אינן באות בתוך התחום׳ חיבור פא׳ כל שאסור לטלטלו בשבת אסור לטלטלו ביום טוב לא לצורך אכילה וכיוצא בה וכל שמותר בשבת מותר ביום טוב ויש ביום טוב מה שאין כן בשבת איסור מוקצה שהמוקצה אסור ביום טוב ומותר בשבת מפני שיום טוב קל משבת אסרו בו המוקצה שמא יבוא לזלזל בו׳ כיצד׳ תרנגולת העומדת לגדל ביצים ושור העומד לחרישה ויונים שבשובך ופירות העומדין לסחורה כל אלו ויצ
וכיוצא בהן מוקצה הן ואסור לאכול מהן ביום טוב עד
שיכין אותן מבערב ויחשוב עליהן לאכילה אבל
בשבת הכל מוכן אעל שבת ואינו צריך
הכנה וכשם שהמוקצה אסור
ביום טוב כך הנולד אסור׳

הדרן עלך משילין

וסליקא לה מסכתא
דיום טוב בסייעתא
דשמיא

ברוך העוזר עבדו בן אמתו
דוד בן מנוחך ר״ת׳

נשלם וברוך העוזר שׁוֹשׁרשׁ

בגלט שכט
אמן ואמן

לשמיני מה שמיני רחג אף ראשון רחג הראשון למא לי למעוטי חולו שלמועד מראשון
ושמיני נפקא איצטריך · סלקא דעתא אמינא · הואיל וכתיבום · ואן מוסף על ענין
ראשון ולא נכתוב רחמנא לא ואן ולא הי ותו ביום הראשון מקרא קדש למאלי · לא הכי
שלשה ראשון מבעי לי לכדתנא דבי ר' ישמעאל דתנא בשכר שלשה ראשון זכו לשלושה
ראשון · להכרית זרעו שלעשו דכת' ויצא הראשון אדמוני · לבנות בית הבחירה דכת'
ירמיה יז' כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשינו · ולשמו שלמשיח דכת' ראשון לציון הנה
הנם ולירושלם מבשר אתן · רבא אמ' מהכא אמ' קרא לא תשחט על חמץ דם זבחי ·
לא תשחטו הפסח והחמץ קיים · ואימא כל חד וחד לכי שחיטו זמן שחיטה אמ' רחמ'
תנא כותיה דרבא אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם · מערב יום טוב אתה
אומ' מערב יום טוב · או אינו אלא ביום טוב · תלמ' לומ' לא תשחט על חמץ דם זבחי · לא
תשחטו הפסח ועדיין חמץ קיים · דבי ר' ישמעאל · ר' עקיבה אומ' כל מלאכה לא יעשה בהם ·
מצינו הבערה שהיא אב מלאכה · ר' יוסי הגלילי אומ' הרי הוא אומ' אך ביום הראשון תשביתו
שאר מבתי' · מערב יום טוב אתה אומ' או אינו אלא ביום טוב · תלמ' לומ' אך ביום הראשון
חלק · אימת' או נימא ביום טוב גופיה · ומי שרי האיתקש השבתת שאור לאכילת חמץ
ואכילת חמץ לאכילת מצה לא בארבעה עשר · אמ' רבא שמע מינה מדר' עקיבה
תלת שמע מינה · אין ביעור חמץ אלא שריפה · ושמע מינה הבערה לחלק יצאת · ושמע
מינה לא אמרינן · מתוך שהותרה הבערה לצורך · הותרה שלא לצורך נמי · תנו רבנן
שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם · מה תלמ' לומ' והלא כבר נאמ' ולא יראה לך שאר בכל
גבולך · שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה שלאחרים ושלגבוה · יכול יטמין ויקבל
פקדונות מן הגוים · תלמ' לומ' לא ימצא · אין לי אלא גוי שלא כיבשתו · ואין שרוי עמך
בחצר · גוי שכיבשתו ושרוי עמך בחצר מנין · תלמ' לומ' לא ימצא בבתיכם · אין לי אלא
בבתים · בבורות שיחין ומערות מנין · תלמ' לומ' בכל גבולך · ועדאן אני אומ' כבתים
עובר בבל יראה ובבל ימצא · ובל יטמין ובל יקבל פקדונות מן הגוים · בגבולין שלך אי
אתה רואה (אבל אתה רואה) שלאחרים ושלגבוה · מנין ליתן את האמור שלזה בזה ושלזה בזה תל' לומ'
שאור · שאור לגזירה שוה · נאמ' שאור בבתים · ונאמ' שאור בגבולין · מה שאר האמור
בבתים עובר בבל יראה ובבל ימצא ובל יטמין ובל יקבל פקדונות מן הגוים · אף שאור
האמור בגבולין עובר בבל יראה ובבל ימצא ובל יטמין ובל יקבל פקדונות מן הגוים · ומה
שאור האמור בגבולין שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה שלאחרים ושלגבוה · אף שאור
האמור בבתים · שלך אי אתה רואה · אבל אתה רואה שלאחרים ושלגבוה · אמ' מר אין לי
אלא גוי שלא כיבשתו ואין שרוי עמך בחצר · גוי שכיבשתו ושרוי עמך בחצר מנין תל' לומ'
לא ימצא בבתיכם · כלפי ליא · אמ' אביי איפוך · רבא אמ' לא תיפוך · ואידי
[illegible]אי והכי קאמ' שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה שלאחרים ושלגבוה · ואין לי אלא גוי
ש[illegible]א כיבשתו ואין שרוי עמך בחצר · גוי שכיבשתו ושרוי עמך בחצר · מנין תל' לומ'
[illegible]תיכם · האי מאי מהדר אתירא · ונקיט ליה קראי דאיסורא · אלא אימא משום שנאמ'
[illegible]ך לך תרי זמני · אמ' מר יכול יטמין ויקבל פקדונות מן הגוים תל' לומ' לא ימצא ·

והאמרת שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה שלאחרים ושלגבוה · לא קשיא הא דקביל עליה אחריות ·
והא דלא קביל עליה אחריות · כדאמ׳ להו רבא לבני מחוזא בערו חמירא רבני חילא · מאי טעמא
כיון דכי מיתנס בעיתו שלומי כדי׳כו דאמי הניחא למאן דאמ׳ דבר הגורם לממון כממון דאמי · בעשירי [illegible]
לא למאן דאמ׳ דבר הגורם לממון לאו כממון דאמי · מאי איכא למימר דבי רחמ׳ לא ימצא ·
איכא דאמ׳ בשלמא למאן דאמ׳ דבר הגורם לממון כממון דאמי · משום הכי איצטריך לא ימצא
לא למאן דאמ׳ דבר הגורם לממון כממון דמי · מאי איכא למימר איצטריך סלקא דעתך
אמינא הואיל וכי איתיה הדר בעיניה אימא לאו ברשותיה קאי ולא צריך לבעוריה קא משמע לן ימצא
לא ימצא · בעו מניה מרבא בהמת ארנונא חייבת בבכורה או אין חייבת בבכורה · עיסת דאמ׳
ארנונא חייבת בחלה או אין חייבת בחלה · כל היכא דמצי מסליק ליה לא תיבעי לך דודאי חייבת רחמ׳
כי תיבעי לך היכא דלא מצי מסליק ליה · מאי אמ׳ להו פטורה · והתניא חייבת · כי תניא למה
ההיא בדמצי מסליק ליה · איכא דאמ׳ אמ׳ רבא בהמת ארנונא פטורה מן הבכורה ואע״ג לו
דמצי מסליק ליה עיסת ארנונא חייבת בחלה ואע״ג דלא מצי מסליק ליה · מאי טעמא
בהמה אית לה קלא דגוי עיסה לית לה קלא דגוי · תנו רבנן גוי שנכנס לחצירו שלישר׳
ובצקו בידו אין זקוק לבער · הפקידו אצלו צריך לבער · ייחד לו בית אין זקוק לבער · משום
שנ׳ לא ימצא · מאי קאמ׳ אמ׳ רב פפא ארישה רב אשי אמ׳ לעולם אסופה · ומה טעם
קאמ׳ מה טעם אין זקוק לבער משום שנ׳ לא ימצא · וכיון דייחד לו בית לאו ברשותיה קאי
למימרא דשכירות קנא · והתנן אף במקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו מפני
שמכניס לתוכו ע״ז · ונאמ׳ ולא תביא תועבה אל ביתך · או סלקא דעתא שכירות קניא
גוי כי קא מעיל לביתיה דנפשיה קא מעיל לעולם אימא לך שכירות לא קניא · ושאני התם
דאמ׳ קרא לא ימצא · מי שמצוי בידך · יצא זה שאין מצוי בידך · אמ׳ רב יהודה
אמ׳ רב המוצא חמץ ביום טוב כופה עליו את הכלי · אמ׳ רבא אם שלהקדש הוא אינו
צריך · מאי טעמא מיבדל בדיל מיניה · אמ׳ רב יהודה אמ׳ רב חמיצו שלגוי צריך
מחיצה עשרה · אמ׳ רבה אם שלהקדש הוא אינו צריך · מאי טעמא מיבדל בדיל מיניה ·
אמ׳ רב יהודה אמ׳ רב המפרש בים והיוצא בשיירה קודם שלשים יום אין זקוק לבער ·
תוך שלשים יום זקוק לבער · אמ׳ אביי הא דאמרת תוך שלשים יום זקוק לבער לא אמרן
אלא שדעתו לחזור · אבל אין דעתו לחזור אין זקוק לבער · אמ׳ ליה רבה או דעתו
לחזור אפלו מראש השנה נמי · אלא אמ׳ רבה הא דאמרת קודם שלשים יום אין זקוק לבער
לא אמרן אלא שאין דעתו לחזור · אבל דעתו לחזור אפלו מראש השנה נמי · ואזדא
רבה לטעמיה דאמ׳ רבה העושה ביתו אוצר ואין דעתו לפנותו תוך שלשים יום זקוק לבער
קודם שלשים יום אין זקוק לבער וטעמא דאין דעתו לפנותו · אבל דעתו לפנותו
אפלו מראש השנה נמי · הני שלשים יום מאי עבידתיהו דתניא שואלין בהלכות הפסח
קודם לפסח שלשים יום · רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ שתי שבתות · מאי טעמא דתנא
קמא · שהרי עומד בפסח ראשון ומזהיר על פסח שיני · ויהי אנשים אשר היו טמאים פ
לנפש אדם · ואידך אידי דאידי בפסח קיים כולהי מילי דפסח · ורבן שמעון בן גמליאל רבן
מאי טעמיה שהרי עומד בראש החודש ומזהיר על הפסח מנא לן · או נימא מדכת׳ שמעון

ויאמר

ויאמר יי אלמשה ואלאהרן בארץ מצרים לאמר · החדש הזה לכם ראש חדשים · דב'
אלכל עדת ישר' לאמר בעשור לחדש הזה · והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר
יום לחדש · וממאי דבריש ירחא קאיי · דלמא בארבעה בירחי קאיי · בחמשא קאיי ·
לא אמ' רבה בר שימי משמא דרבינא מהכא וידבר יי אלמשה במדבר סיני בשנה
השנית · ויעשו בני ישר' את הפסח במועדו · סוף סוף הכא ממאי דבריש ירחא קאיי
דלמא בארבעה בירחא קאיי · בחמשא בירחא קאיי · לא אמ' רב נחמן בר יצחק אתיא
מדבר מדבר · כתיב הכא במדבר סיני · וכתיב התם וידבר יי אלמשה במדבר
סיני · באחד לחדש · מה להלן ראש החודש · אף כאן ראש החדש · האיי מעשרה
בעא למכתב ברישא נכתוב ברישא חדש ראשון · והדר נכתוב חדש שני · אמ' רב
מנשא בר תחליפא משמא דרב זאת אומרת אין מקדם ומאוחר בתורה · אמ' רב פפא
הארא מרת אין מוקדם ומאוחר בתורה · לא אמרן לא בתרין ענאני · אבל בחד
ענינא מאי דמקדם מקדם ומאי דמאוחר מאוחר · דאי לא תימא הכי כלל ופרט
אין בכלל אלא מה שבפרט · דלמא פרט ברישא והדר כלל · ותו פרט וכלל נעשה
כלל מוסף על הפרט · דלמא כלל ברישא והדר פרט · או הכי בתרי ענאני נמי ·
הא ניחא למאן דאמר כלל ופרט המרוחקין זה מזה אין דנין אותו בכלל ופרט שפיר ·
אלא למאן דאמר דנין מאי איכא למימר למאן דאמר נמי דנין בחד ענינא · בתרי ענאני
אין דנין · אמ' רב יהודה הבודק צריך שיבטל בלבו מאי טעמא או נמא משום
דאיכא פירורין מיחשיבי · וכי תימא כיון דמינטרי אגב בית חשיבי · ומיחשיבי ·
נא
והתניא אספי תיטן וענבים · ומשמר שרהון מפני מקשאות ומפני מדלעות בזמן שבעל
והתני
הבית מקפיד עליהן אסורין משום גזל וחייבין במעשר · אין בעל הבית מקפיד עליהן
קופ'
מותרין משום גזל ופטורין מן המעשר · לא אמ' רבה גזירה שמא תמצא גלוסקא
תאנ'
יפיפיה דדעתיה עלוה · וכיון דחשיבא לא בטלה לכי משכח לה ליבטלה · אין
דמשכח לה מהא מיקמי זמן איסורה · הכי נמי לא צריכה · דלבתר הכי משכח לה
דלאו ברשותה היא ולא מצי מבטיל לה · דאמ' ר' אליעזר משום ר' ישמעאל שני דברים
אינן ברשותו שלאדם ועשאן הכת' כאלו הן ברשותו · ואלו הן · בור ברשות הרבים וחמץ
משש שעות ומחצה ולמעלה · אפלו בחיטי קורדנאתא אין חוששין לקדושין ·
וניבטלה בארבעה ובחמיש בעידן בדיקה דכיר בלא עידן בדיקה אתי לאשתלויי ·
ולבתר איסוריה לא מצי מבטיל · והתניא היה יושב בבית המדרש וזכר שיש לו
חמץ בתוך ביתו מבטלו בלבו אחד שבת ואחד יום טוב בשלמא שבת כגון שחל ארבעה
עשר להיות בשבת אלא יום טוב לבתר איסורא הוא · אמ' רב אחא בר יעקב הכא
בתלמ' חכמ' עסיקינן שיש לו עיסה מגלגלת בתוך ביתו ומתירא שמא תחמיץ ·

וקיים מבטיל לה מעיקרא מיקמי דנמטי זמן איסורה דקא נמי דקא תנ' היה יושב בבית המדרש
שמע מינה' אמ' רבה בר רב הונא אמ' רב פת שעיפשה כיון שרבתה מצה מותרת היכי דמי
אודידעינן דחמץ הוא או דידעינן דחמץ הוא כי רבתה מצה מאי הוי ואלא מאי או דלא נ"א
ידעינן אוחמץ הוא או מצה הוא' וניזיל בתר בתרא מילא תנן מעות שנמצאו לפני דמצה
סוחרי בהמה לעולם מעשר בהר הבית חולין בירושלם בשאר ימות השנה חולין בשעת הרגל
הכל מעשר' ואמ' רב שמעיה בר זעירא מה טעם הואיל ושווקי ירוש' עשויין להתכבד
בכל יום' שאני הכא דעיפושה מוכיח עליה' איהכי כי רבתה מצה מאי הוי לא תימא
כי רבתה מצה אימא כיון שרבו ימי מצה פשיטא לא צריכה דאיעפש טפי' מהו דתימא
דמיעיקרא הא קא משמע לך דכיון שרבו ימי מצה אימור נהמא חמימא אחיתו עלה
תריתלתה זמני ואיעפש' ומי אמרינן זיל בתר בתרא' והתניא ר' יוסי בר' יהודה אומר
תיבה שנשתמשו בה חולין ומעשר ובה פירות' אם רוב חולין חולין ואם רוב מעשר מעשר'
ואמ' רב נחמן בר יצחק הכא בתיבה שנשתמשו בה חולין ומעשר עסקינן' ואינו יודע
איזה מהן בסוף' רב זביד אמ' כגון שנשתמשו בה צבורין צבורין' רב פפא אמ' כגון
דאשתכח בגומא' אמ' רב יהודה הבודק צריך שיברך' מאי מברך' רב פפא משמא
דרבה אמ' על ביעור חמץ' רב פפי משמא דרבה אמ' לבער חמץ' לבער דכל עלמא לא
פליגי דלהבא משמע כי פליגי בעל ביעור חמץ דמר סבר לשעבר משמע להבא לא
משמע' ומר סבר להבא נמי משמע' מותיבי ברוך אשר קדש' במצ' וצונו על
המילה' ולא מהל' היכי נימא לימול לא סגיא דלאו איהו מהיל' אבי הבן מאי איכא
למימר הכי נמי' תא שמע ברוך אש' קד' וצו' על השחיטה' והא לא שחט' היכי
נימא' לשחוט לא סגיא דלאו איהו שחיט פסח וקדשים מאי איכא למימר הכי נמי'
תא שמע העושה לולב לעצמו אומ' ברוך שהחינו וקימנו וג' נטלו לצאת בו
אומ' ברוך אש' קד' על נטילת לולב' אמאי הא לא נפק שאני התם דכיון דאגבהיה נפק
ליה' והכי לצאת ויצא מיבעי ליה' אידי דתנא רישא לישב בסוכה' תנא סופה לצאת
דקאתאני העושה סוכה לעצמו אומ' שהחינו וקימ' נכנס לישב בה אומ' ברוך אשר
לישב בסוכה' והילכתא על ביעור חמץ' מנא לן דמעיקרא בעי ברוכי' אמ'
רב יהודה אמ' שמואל כל המצוות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן' מאי משמע
דהאי עובר' לישנא מעליא דאקדומי הוא' אמ' רב נחמן בר יצחק דאמ' קרא וירץ אחימעץ
דרך הככר ויעבור את הכושי' אביי אמ' מהכא והוא עבר לפניהם ואי בעית אימא' שמ"ב
ויעבור מלכם לפניהם וי"י בראשם' בבי רב אמרי חוץ מטבילה ושופר בשלמא תר"ע מיכה
טבילה דאיכתי לא איתחזי גברא לא שופר מאי טעמא דלמא מקלקלא תקיעה'
והכי שהיתה נמי לא אמ' רב חסדא חוץ מטבילה בלבד' איתמר כד תנא טבל ועלה

בעלייתו

דהויא לה עידות מכחשת השתא מספקא נקו' נקטול' רחמנא אמ' ושפטו העדה
והצילו העדה' ודרשת וחקרת ושאלת היטב' לא אמ' רבא לדברי ר' מאיר אדם טועה
~~שלש שעות חסר משהו~~ לדברי ר' מאיר אדם טועה שתי שעות חסר משהו מעשה כי הוה
מתחלת שתים או בסוף שלוש לדברי ר' יהודה אדם טועה שלש שעות חסר מנייהו מעשה
כי הוה בתחלת שלש או בסוף חמש' תנן התם היו בודקין אותו בשבע חקירות
באיזה שבוע באיזו שנה' באיזה חודש' ובכמה בחודש' באיזה יום' באיזו שעה' ובאיזה
מקום' ר' יוסי אומ' באיזה יום באיזו שעה באיזה מקום' מכירים אתם בו' התריתם בו
עבד ע"ז את מי עבד ובמה עבד' כל המרבה בבדיקות הרי זה משובח' וקא תאני
סופה' מה בין בדיקות לחקירות' חקירות אמ' אחד איני יודע' עידותן בטילה'
בדיקות אמ' אחד איני יודע ואפלו שנים אומ' אין אנו יודעין עידותן קיימת' והוינן
בה מכדי אידי ואידי דאוריתא מה לי חקירות מה לי בדיקות' חקירות עדות שאתה
יכול להזימה היא' או סלקא דעתא טעי איניש כולי האי כי אמרי באיזו שעה לא
נקטלינהו דלמא מטעא טעו דיהבינן להון כדי טעותיה' ולר' מאיר דיהבינן ליה מ'
מתחלת שעה ראשונה ועד סוף חמש' ובדין הוא דבעי מיתב להון משיקיא טפי
לאדבין ליליא ליממא מידי ידיע לר' יהודה דיהבינן להון מתחלת שעה ראשונה ועד
סוף שש' ובדין הוא דבעי מיתב להון לקמיה טפי' לא שבחמש חמה במזרח ובשבע
חמה במערב' תנן ר' מאיר אומ' אוכלין כל חמש ושורפין בתחלת שש' ר'
יהודה אומ' אוכלין כל ארבע ותולין כל חמש ושורפין בתחלת שש' לאביי אליבא
דר' מאיר דאמ' אין אדם טועה ולא כלום ניכול כולי שש' ולאביי אליבא דר' יהודה
דאמ' אדם טועה חצי שעה ניכול עד פלגו שש' ולהוא לישנא דאביי' אליבא
דר' מאיר דאמ' אדם טועה משהו ניכול עד סוף שש' ולאביי אליבא דר' יהודה דאמ'
אדם טועה שעה ומשהו ניכול עד סוף חמש'. עדות מסורה לזריזים חמץ לכל
מסור'. ולרבא אליבא דר' מאיר דאמ' אדם טועה שתי שעות חסר משהו ומתחלת
חמש לא ניכול' בחמש חמה במזרח ובשבע חמה במערב' והכי בשית נמי
ניכול' אמ' רב אדא בר אבין שית בי קרנאתא קאי' ולרבא אליבא דר' יהודה דאמר
אדם טועה שלש שעות חסר משהו מתחלת ארבע לא ניכול' שבחמש חמה במזרח
ובשבע חמה במערב' וכל שכן בארבע' או הכי כולא חמש נמי ניכול' תרגמה
אביי אליבא דרבא עדות מסורה לזריזין חמץ לכל מסור' רבא אמ' הינן טועמא
דר' יהודה דקא סבר אין ביעור חמץ אלא שריפה ויהבו להו רבנן שעה אחת ללקט עצים'
אותיביה ראבינא לרב אשי אמ' ר' יהודה במה דברים אמורים שלא בשעת ביעורו'
אבל בשעת ביעורו השבתתו בכל דבר' לא אמ' רבא גזירה משום יום המעונן' או
הכי ארבע נמי' אמ' רב פפא ארבע זמן סעודה לכל' אמ' רב חייה בר אשי אמ'
זעירי כמחלוקת בעדות כך מחלוקת בחמץ' מאי קא משמע לן דשנויי דשנינן
שינויי אינון' אמ' רב אשי לא שנו לא שנות' אבל אחד אומ' קודם הנץ החמה
ואחד אומ' לאחר הנץ החמה עידותן בטילה פשיטא' לא אחד אומ' קודם הנץ החמה'

אומ' בהנץ החמה' עידותן בטילה' הא נמי פשיטא מהו דתימא הי"ני בגיליא הוה קאי
יהודי' חזא קזן משמעלין' אמ' רב נחמן אמ' רב הלכה כר' יהודה' אמ' ליה רבא
לרב נחמן ונימא מר הלכה כר' מאיר' דקתם לן תנא כותיה כל שעה שמותר לאכול אמ'
ליה ההוא לאו סתמא הוא דקשיא מותר' ונימא מר הלכה כרבן גמליא' דהוה ליה מכריע
אמ' ליה רבן גמליא' לאו מכריע הוא' ואיבעית אימא רב דאמ' כי האיי תנא דתנא ארבעה
עשר שחל להיות בשבת מבערין את הכל מלפני השבת ושורפין תרומות תלויות טהורות
וטמאות' ומשיירין בטהורות מזון שתי סעודות כדי לאכול עד ארבע שעות דברי אליעזר ע.
בן יהודה איש ברתותא שאמ' משום ר' יהושע אמרו לו טהורות לא ישרפו שמא ימצאו
להן אוכלין' אמ' להם כבר הקשן ולא אכלו' מצאו לנו שמא חוץ לחומה' אמ' להן לדבריכן
תלויות לא ישרפו שמא יבוא אליהו ויטהרם' אמרו לו כבר מובטח להן לישר' שאין
אליהו בא לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים מפני הטורח' אמרו לא זזו משם
עד שקבעו הלכה כר' אליעזר בן יהודה איש ברתותא שאמ' משום ר' יהושע מאי לאו אלו'
כל' אמ' רב פפי משמא דרבא לא אלבער אף ר' סבר ליה לדרב' דאמ' רבנן אמ' רבין
בר רב אדא אמ' ר' יצחק מעשה באדם אחד שהפקיד דיוקיא מלאה חמץ אצל יוחנן
חקוקא ונקבוה עכברים' והיה חמץ מבעבץ ויוצא' ובא לפני ר' שעה אחת אמר לו
המתן שעה' אמ' לו המתן שלישית' אמ' לו המתן רביעית' אמ' לו המתן חמישית'
אמ' לו צא ומכרה מאילין' לגוים כר' יהודה' אמ' רב יוסף לא לישר' כר' מאיר' אמ'
ליה אביי או לישר' נכליה איהו משום חושדא' ומנא תימרה דחיישינן לחושדא ק
דתנא גבאי קופה שאין להם עניים לפרט פורטין לאחרים ואין פורטין לעצמן'
גבאי תמחוי שאין להם עניים לחלק מוכרין לאחרים ואין מוכרין לעצמן' אמ' ליה מתני'
רב אדא בר מתנה לרב יוסף בפירוש אמרתה נילן צא ומכרה לגוים כר' יהודה' אמ'
רב יוסף כמאן אילא שמעתיה דר' כרבן שמעון בן גמליא' דתנן המפקיד פירות אצל חבירו
אפילו הן אובדין לא יגע בהן' רבן שמעון בן גמליא' אומ' ימכרם בפני בית דין מפני השב
אבידה לבעלים' אמ' ליה אביי ולאו איתמר עלה דההיא' אמ' רבא בר בר חונא אמ' ר'
יוחנן לא שנו אלא בכדי חסרונן' אבל יתר מכדי חסרונן הרי הכל עושה כיהן תקנה ומוכרן
בבית דין כל שכן הכא דקא פסדי לגמרי'
מתני' ועוד אמ' ר'
יהודה שתי חלות של תודה פסולות מונחות על גב האצטבא' כל זמן שמונחות כל העם
אוכלין' ניטלה אחת מהן תולין ולא אוכלין ולא שורפין' ניטלו שתיהן התחילו כל העם
שורפין' רבן גמליא' אומ' חולין נאכלין כל ארבע' ותרומה כל חמש' ושורפין בתחלת
שש:
גמר' תנא קמיה דרב יהודה על גבי האצטבא אמ' לו
וכי להצניעו הוא צריך' תני על גג האצטבא' אמ' רב יהודה אמ' רבה הר הבית סטיו
כפול היה' תניא נמי הכי הר הבית סטיו כפול היה ומניח דונבדין שלאבן' ר' יהודה אומ'
אסטונית היתה נקראת סטיו לפנים מסטיו' פס' פסולות' אמאי פסולות' אמ' ר'
חנינא מתוך שהן מרובות הן נפסלות בלינה' דתנא אין מביאין תודה בחג המצות מפני
חמץ שבה פשיטא' אמ' רב יהודה צריה דרב יצחק ואגרי לה' אמ' ר' שמואל בר רב יצחק

הכא בלילי ארבעה עשר עסיקינן' וקא סבר אין מביאין קדשים לבית הפסול'
ומיתי לה בשלשה עשר' ומתוך שהן מרובות נפסלות בלינה' משום ר' אלעזר
אמרו כשרות היו ונקרבינהי' בשלא נשחט עליהן זבח' ונשחט עליהן זבח ונקרבינהי'
כשאבד הזבח ונתי זבח אחר' באומר זה תודה וזה לחמה. כדרבה דאמ' זו תודה
וזה לחמה' אבד הלחם מביא לחם אחר' אבדה תודה אין מביאין תודה אחרת' יב
מאי טעמא לחם גלל תודה ואין תודה גלל לחם ונפרוקינהי ונפקינהי לחולי' משכחת פ״מ
ליה' כגון שנשחט עליהן הזבח ועדיין לא נזרק הדם' כמאן כר' דאמ' שני דברים
המתירין מעלין זה בלא זה' מאי איהי דתניא כבשי עצרת אין מקדשין את הלחם' ב״י
כיצד' שחטן לשמן וזרק דמן לשמן' קדש הלחם' שחטן שלא לשמן וזרק דמן שלא פ״מ
לשמן לא קדש הלחם' שחטן לשמן וזרק דמן שלא לשמן הלחם קדיש ואינו קדיש דברי
רבי' פירוש שחיטה וזריקה שמתירין חלבים למזבח והבשר לאכילה' מעלין זה
בלא כלום' מקדש האחד בלא חבירו' והנהנה ממנו נהנה מן ההקדש' ר' אלעזר בר רבי
שמעון אומ' לעולם אין הלחם קדיש עד שישחט לשמן ויזרוק דמן לשמן' אפילו
תימא ר' אלעזר בר ר' שמעון הכא במאי עסיקינן כגון דקבליה במנא ואשתפיך' ורבי
אלעזר בר ר' שמעון סבר לה כאבוי דאמ' כל העומד לזרוק כזרוק דמי' משום ר' אלעזר
אמרו כשירות היו' פיסקא כל זמן שמונחות כל העם אוכלין'
ניטלה אחת מהן תולין לא אוכלין ולא שורפין' ניטלו שתיהן התחילו כל העם שורפין'
תנא אבא שאול אומ' שתי פרות היו בהר המשחה חורשות' כל זמן שחורשות
כל העם אוכלין' ניטלה אחת מהן תולין לא אוכלין ולא שורפין' ניטלו שתיהן
התחילו כל העם שורפין' מתני' אמ' ר' חנניה סגן הכהנים
מימיהן של כהנים לא נמנעו מלשרוף את הבשר שנטמא בולד הטומאה עם הבשר
שנטמא באב הטומאה' ואעפ' שמוסיפין לו טומאה על טומאתו' הוסיף ר' עקיבה
מימיהן של כהנים לא נמנעו מלהדליק את השמן שנפסל בטבול יום בנר שנטמא
טמא מת' ואעפ' שמוסיפין לו טומאה על טומאתו' גמר'
מכדי בשר שנטמא בולד הטמאה' מאי איהו שני כי שרוף ליה עם הבשר שנטמא
באב הטומאה' מאי הוי שני שני ושני הוא' מאי מוסיפין לו טמאה על טמאתו'
אמ' רב יהודה הכא בולד ולד עסיקינן' וקא סבר שלישי מותר לעשותו שני'
והא אין אוכל מטמא אוכל' דתניא יכול יהא אוכל מטמא אוכל' ת"ל לומ' וכי יתן
מים על זרע ונפל מנבלתם עלין טמא הוא לכם' הוא טמא ואין טומאה עושה כיוצא
בה' העתא לאביי דאמ' לא שנו אלא חולין' אבל תרומה וקדשים טומאה עושה
כיוצא בה שפיר' או נמי לרב אדי בר אבה משמא דרבא דאמ' לא שנו אלא חולין ותרומה'
אבל קדשים טומאה עושה בהן כיוצא בה שפיר' אלא לרבינא משמא דרבה דאמ' לא שנא
חולין ולא שנא תרומה ולא שנא קדשים הוא טמא ואין טומאה עושה כיוצא בה' מאי
איכא למימר אמ' רב נחמן בר יצחק הכא במאי עסיקינן כגון דאיכא משקין בהדי בשר
דכיקא מיטמו מחמת משקין קא מטמו' אוהכי עם הבשר שנטמא באב הטומאה

עם הבשר והמשקין מיבעי ליה' נהי דאין אוכל מטמא אוכל' בדאוריתא בדרבנן
טמויי מטמי:' הוסיף ר' עקיבה וכו' מכדי שמן שנפסל בטבול יום מאי איהו שלישי כי
מידלק ליה בנר שנטמא טמא מת' מאי הואי שני שלישי ושני הוא מאי מוסיפין לו טמאה
על טמאתו היינו הך' אמ' רב יהודה הכא בנר שלמתכת עסקינן' דרחמנא אמ' בחלל
חרב' חרב הרי הוא כחלל' והוה ליה ראשון' וקא סבר שלישי מותר לעשותו ראשון' ומאי
דוחקיה דרב יהודה דמוקי ליה בנר שלמתכת נוקמה בנר שלחרש' וכי תימא מאי הוסיפותם
טמא וטמא הכא טמא ופסול הוא' אמ' רבה מתניתין קשתיה מאי אידיה תני בנר שנטמא
טמא מת ניתני בנר טומאה' הכי קא אמ' איזה הוא דבר שחלוקה טמאתו בין טומאת מת
לטומאת שרץ' הוי אומ' זה נר שלמתכת' אמ' רבה שמע מינה מדר' עקיבה טומאת
משקין לטמא אחרים דאוריתא דאי סלקא דעתא דרבנן למאי קא מהעליה לאיפסוליה
גופיה' גופיה האפסיל וקאיי ואלא מאי לטמא אחנים דאוריתא' הכי מכדי משקין
לא שנא לנגעי באב הטומאה ולא נגעי כי שנא בראשון ושני' אינהו ראשון עבדי'
דתנן כל הפוסל בתרומה מטמא משקין להיות תחלה לטמא אחד ולפסול אחד חוץ
מטבול יום'

מתניתין

אמ' ר' מאיר מדבריהם למדנו
ששורפין תרומה טהורה עם הטמאה בפסח' אמ' לו ר' יוסי אינה היא המדה' מודה
ר' אלעזר ור' יהושע ששורפין זו לעצמה וזו לעצמה' על מה נחלקו על התלויה ועל
הטמאה' שר' אליעזר אומ' תישרף זו לעצמה וזו לעצמה' ור' יהושע אומר שתיהן
כאחת'

גמר'

מדבריהן דמאן או נימא מדברין דר' חנינה סגן
הכהנים' מי דמי התם טמא וטמא הכא טהור וטמא נמר קא סבר ר' מאיר מתניתין באב
הטומאה דאוריתא' וולד הטומאה דרבנן דאי בדאוריתא טהור מעליא הוא' ומאי
מדבריהן' מדברין שלר' חנינה סגן הכהנים' אמ' ריש לקיש משום בר קפרא מתניתין
אב טומאה דאוריתא ולד טומאה דאוריתא ומאי מדבריהן מדברין שלר' יהושע הי ר'
יהושע אי נימא האיי ר' יהושע דתנן חבית שלתרומה שנולד בה ספק טומאה' ר'
אליעזר אומ' אם היתה מונחת במקום התורפה יניחנו במקום הצנוע' ואם היתה מגולה
יכסנה' ר' יהושע אומ' אם היתה מונחת במקום הצנוע יניחנה במקום התורפה' ואם
היתה מכוסה יגלנה' רבן גמליאל אומ' אל יחדש בה דבר אימור דאמ' ר' יהושע
בגרמא בידיים מי אמ' לא האר' יהושע דתנן חבית שנשברה בגת העליונה והתחתונה
טמאה' מודים ר' אליעזר ור' יהושע שאם יכול להציל הימנה רביעית בטהרה יציל'
ואם לאו ר' אליעזר אומ' תרד ותטמא ואל יטמאנה ביד' ר' יהושע אומ' יטמאנה ביד'
יהכי מדבריהן מדברין' מיבי ליה הכי קא אמר ממחלוקתו שלר' אליעזר ור' יהושע
דוקא נמי דקא תאני מודה שמע מינה' וכן אמ' רב נחמן אמ' רבה בר אבוה מתניתין
אב הטומאה דאוריתא' ולד טומאה דאוריתא' ומאי מדבריהן מדברין דר' יהושע'
אותיביה רבא לרב נחמן אמ' ר' יוסי אין הנדון דומה לראיה כשהעידו רבותינו על מה
העידו או על הבשר שנטמא בולד הטומאה ששורפין אותו עם הבשר שנטמא באב
הטומאה' זה טמא וזה טמא' או על השמן שנפסל בטבול יום שמדליקין אותו

בנר

בכר שנטומא טמא מת׳ זה טמא וזה פסול׳ אף אנן מודין בתרומה שנטמאת בוולד
הטומאה ששורפין אותה עם התרומה שנטמאת באב הטומאה׳ אבל היאך נשרוף
אפלותלויה עם הטמאה שמא יבוא אליהו ויטהרנה׳ ותנא הפיגול והטמא
והנותר׳ בית שמאי אומ׳ אין נשרפין כאחד׳ ובית הלל אומ׳ נשרפין כאחד׳ אופלקא
דעתא מדברין שלר׳ יהושע׳ אמ׳ לו ר׳ מאיר מדברין דר׳ יהושע ומהדר ליה ר׳ יוסי
מדברין דר׳ חנינא סגן הכהנים׳ ר׳ יוסי דקא טעי הוא׳ סבר מדברין דר׳ חנינה
סגן הכהנים קא אמ׳ ליה׳ אמ׳ ליה ר׳ מאיר אנא מדברין דר׳ יהושע קאמינא לך׳ אמ׳ לון
לדברין דר׳ יהושע כמי אינה היא המדה׳ יחכי אינה היא המדה׳ מדה ומדה היא שאני
התם דאיכא הפסד חולין׳ מתקיף ליה ר׳ ירמיה הכא נמי איכא הפסד עצים׳
אמ׳ ליה ההוא סבא להפסד מרובה חששו׳ להפסד מועט לא חששו׳ אמ׳ ר׳ אסי אמ׳
ר׳ יוחנן מחלוקת בשש אבל בשבע דברי הכל שורפין׳ אמ׳ ליה ר׳ זורא לר׳ אסי נימא
קא סבר ר׳ יוחנן מתניתין אב טומאה דאוריתא׳ ולד טומאה דרבנן׳ ומאי מדבריהם מ׳
מדברין דר׳ חנינה סגן הכוהנים׳ אמ׳ ליה אין׳ איתמר נמי׳ אמ׳ ר׳ חייה בר אבה׳ אמ׳
ר׳ יוחנן מתניתין אב טומאה דאוריתא׳ ולד טומאה דרבנן׳ ומאי מדבריהן מדברין דר׳
חנינה סגן הכהנים׳ אבל בשבע דברי הכל שורפין׳ נימא מסייעא ליה הפגול והנותר
והטמא׳ בית שמאי אומ׳ אין נשרפין כאחד׳ ובית הלל אומ׳ נשרפין כאחד׳
נימא מסייעא ליה פת שעיפשה ונפסלה מאוכל אדם והכלב יכול לאכלה מטמא ד׳
טומאת אוכלין בכביצה׳ ונשרפת עם תרומה טמאה בפסח׳ ש״מ התם דמישקרא עפרא
בעלמא הוא או הכי מאי׳ מגדה ר׳ יוסי הוא דקאמ׳ לה לר׳ מאיר לא מיבעיא רבנן
דמחמרי לא פליגי ר׳ יהושע דמיקל׳ כי מיקל בתרומה בתלויה ובטמאה בטמאה
ובטהורה לא מיקל׳ או הכי אינה היא המדה׳ מדה ומדה היא׳ אמ׳ ר׳ ירמיה הכא
בבשר שנטמא במשקין הבאין מיחמת שרץ עסיקינן׳ ואימא ר׳ מאיר לטעמיה
ור׳ יוסי לטעמיה דתנן ספק משקין לטמא טמא׳ לטמא אחרים טהור׳ דברי ר׳ מאיר
וכן היה ר׳ אליעזר אומ׳ כדברין׳ ר׳ יהודה אומ׳ לכל הוא טמא׳ ר׳ יוסי ור׳ שמעון אומ׳
באוכלין טמא בכלים טהור׳ אמ׳ מר וכן היה ר׳ אליעזר אומ׳ כדברין׳ וסבר רבי
אליעזר משקין אית להן טומאה מדאוריתא כלל׳ והתנא ר׳ אליעזר אומ׳ אין טומאת
משקין כל עיקר׳ תדע שהרי העיד יוסף בן יועזר איש צרידה על משקי בית מטבחא
דכן הניחא לשמואל דאמ׳ דכן מלטמא אחרים׳ אבל טומאת עצמן יש בהן שפיר
ושמואל דאמ׳ כל אליעזר לא לרב דאמ׳ דכן ממש׳ מאי איכא למימר׳ אמ׳ רב נחמן בר
יצחק מאי כדברין אחרא׳ רבינא אמ׳ כדברין דנפשא הא׳ וכן קא תאני קשיא׳ גופה׳
העיד יוסף בן יועזר איש צרידה על איל קמציא דכי׳ ועל משקי בית מטבחיא דכן׳
ועל די יקרב במיתא יהי מסאב וקרן ליה יוסף שריא׳ מאי דכן׳ רב אמ׳ דכן ממש׳
ושמואל אמ׳ דכן מלטמא אחרים׳ אבל טמאת עצמן יש בהן׳ רב אמ׳ דכן ממש קא
סבר טמאת משקין דרבנן׳ וכי גזרו רבנן במשקין דעלמא במשקין דבית מטבחיא
לא גזרו רבנן׳ אמ׳ ליה רב הונא בר חנינה לבריה כי עיילת לקמיה דרב פפא רמי ליה׳

מאי אמ׳ שמואל רק מלטמא אחרים אבל טומאת עצמן ישלהן איקרי כן׳ פירוש זה
בכלל כל משקה יטמא ׳ הנה שמשקה מקבל טומאה׳ והבשר אשר יגע בכל טמא לא
יאכל׳ אמ׳ רב ששא בריה דרב אידי ששאוהן כרביעי בקודש׳ מתקיף ליה רב אשי ורביעי
בקודש לא איקרי טמא׳ והא איקרי טמא קשיא׳ תא שמע וכל משקה אשר ישתה
בכל כלי יטמא׳ מאי יטמא יכשיר׳ יכשיר מרישיה דקרא נפקא מכל האוכל אשר
יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא׳ חד לתלושין וחד למחוברין׳ וצריכה דאי אשמעינן
תלושין משום דאתחשיבו להו אגב מנא׳ אבל מחוברין אימא לא׳ ואי אשמעינן
מחוברין משום דבמקום חיותיהן קימי אבל תלושין אימא לא צריכי׳ תא שמע אך
מעין ובור מקוה מים יהיה טהור׳ מאי יהיה טהור׳ הא תלושין מיטמן׳ יהיה טהור מטומאתו
הא אכשרי מכשרי׳ ותלושין מי מכשרי׳ והאמ׳ ר׳ יוסי בר חנינה משקי בית מטבחיא
לא דיין שהן דכן׳ לא שאין מכשירין׳ תדגומה אדם׳ דאמ׳ ר׳ חייה בר אבה אמר ר׳
יוחנן מניך לדם קדשים שאינו מכשיר שנ׳ על הארץ תשפכנו כמים׳ דם שנשפך
כמים מכשיר׳ דם שאינו נשפך כמים אינו מכשיר׳ מתקיף ליה רב שמואל בר
אמי דם התמצית שנשפך כמים ואינו מכשיר׳ אמ׳ לו ר׳ זירא הנח לדם התמצית
דאפלו בחולי׳ נמי לא מכשירי קבלה מינה רב שמואל בר רב יצחק רק חזק לבלתי אכול
הדם כי הדם הוא הנפש׳ דם שהנפש יוצאה בו קרוי דם׳ דם שאין הנפש יוצאה בו
אינו קרוי דם׳ תא שמע דם שנטמא וזרקו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה׳
מדרבנן ודלא כיוסף בן יועזר׳ תא שמע על מה הציץ מרצה׳ על הדם ועל
הבשר ועל החלב שנטמא בין בשוגג בין במזיד׳ בין באונס בין ברצון׳ מדרבנן ודלא
כיוסף בן יועזר׳ תא שמע ונשא אהרן את עון הקדשים אשר יקדישו בני ישראל׳
וכי איזה הוא עון נושא׳ אם תאמר עון פיגול׳ הרי כבר נאמ׳ לא יחשב לו׳ ׳ אם
תאמ׳ עון נותר הרי כבר נאמ׳ לא ירצה׳ הא אינו נושא לא עון טומאה שהותרה
כללה בציבור מאי לאו טומאת דם׳ אמ׳ רב פפא לא טומאת קמצים׳ תא שמע תנ׳ע חגי
הן ישא איש בשר קודש בכנף בגדו ונגע בכנפו אל הלחם ואל הנזיד ואל היין ואל
השמן ואל כל מאכל הקדש ויאמרו הכהנים לא׳ ואמ׳ רב אשתבוש כהני מידי הוא ויענו
טעמא לא לרב רב משקי בית מטבחיא תאני׳ גופה רב אמר אשתבוש כהני׳ ושמואל
אמ׳ לא אשתבוש כהני׳ חמישי בקודש בעא מניהן׳ ואמרו ליה טהור׳ בשלמא לרב
הינו דכת׳ ארבעה להם ונזידו״ן ושמן׳ לא לשמואל מי כתיבי חמשה׳ אמ׳ לך שמואל
מי כתיב נגע בכנפו נגע בכנפו כת׳ נגע׳ במי שנגע בכנפו׳ תא שמע ויאמר חגי
אם יגע טמא נפש בכל אלה היטמא ויענו ויאמרו הכהנים יטמא׳ בשלמא לשמואל לא
הכא אשתבוש כהני ולא הכא אשתבוש כהני׳ לא הכא אשתבוש כהני רביעי בקודש
בעא מניהו ואמרו ליה טמא׳ ולא הכא אשתבוש כהני חמישי בקודש׳ בעא מניהו׳
ואמרו ליה טהור׳ לא לרב מאי שנא הכא ומאי שנא הכא׳ אמ׳ רב נחמן אמ׳ רבה
בר אבוה פקיעין הן בטומאת מת ואין פקיעין הן בטומאת שרץ׳ רבינא אמ׳ בטומאת
מת נמי לא פקיעי דהכא שלישי והכא רביעי׳ תא שמע ויען חגי ויאמר כן העם

הזה

מידי אוחרינא לטמויי · הכי קאאמ׳ וכי תימא אוכל נמי חמיר דהא קא מטמא להו למשקין
לאיי חומרא דמשקין הוא שהן עלולין לקבל טומאה · ומה היא עלילתן שמיטמאין
שלאבהכשר · וטומאה שאין עושה כיוצא בה מהכא נפקא מהתם נפקא וכי יתן מים
על זרע ונפל מנבלתם עליך טמא הוא לכם · הוא טמא ואין טומאה עושה כיוצא בה
חד למשקין הבאין מחמת כלי · וחד למשקין הבאין מחמת שרץ · וצריכי דאי אשמעינן
משקין הבאין מחמת כלי · דקילי · אבל משקין הבאין מחמת שרץ · דחמיר אימא לא
ונשמעינן קילתא וכל שכן חמורתא · כל מלתא דאתיא בקל וחומר טרחו וכתב
לה קרא אמ׳ ליה רבינא לרב אשי והאמ׳ רבא לא ר׳ יוסי סבר לה כר׳ עקיבה · ולא רבי
עקיבה סבר לה כר׳ יוסי · אמ׳ לו ר׳ ינסי בשו״ם ר׳ עקיבה רבן אמרה וליה לא סבירא
ליה · אמ׳ ליה ר׳ אשי לרב כהנא בשלמא · ר׳ יוסי לא סבר לה כר׳ עקיבה דתניא אמ׳ ר׳
יוסי מנין לרביעי בקודש שפסול דין הוא ומה מחוסר כפורים שמותר בתרומה פסול בקודש ·
שלישי שפסול בתרומה אינו דין שייעשה רביעי לקודש · למדנו לשלישי מן התורה
ולרביעי מקל וחומר · רביעי מקל וחומר הא דאמרן שלישי מן התורה · דכת׳ והבשר
אשר יגע בכל טמא לא יאכל · מי לא עסיקינן דנגע ראשון בשני · וקאמ׳ רחמנא לא
יאכל · או סלקא דעתא כדקאמ׳ ר׳ עקיבה אם כן נתנן רביעי לתרומה וחמישי לקודש ·
אלא ר׳ עקיבה דלא סבר לה כר׳ יוסי מנאלן · אמ׳ ליה לא נישתמיש תנאין נתנו רביעי
לתרומה · חמישי לקודש · ונימא ר׳ עקיבה היא ואנן אהא ניקו ונסמוך · נפק רב אשי ואי יב שאר אבות הטמאות
תימא רב כהנא דקא אשכח דתנן כלי מצרף את מה שבתוכו לקודש אבל לא לתרומה ·
הרביעי בקודש פסול ושלישי בתרומה · ואמ׳ ר׳ חייה בר אבא אמ׳ ר׳ יוחנן מעידותו
של ר׳ עקיבה נסמוך ונשנית משנה זו דתניא · הוסיף ר׳ עקיבה הסולת והלבונה הקטורת ח
והגחלים שנגע טבול יום במקצתן שפסל את כולן · וקא תאני סופה והרביעי בקודש טומאת
פסול ושלישי בתרומה · רביעי בקודש אין חמישי לא שלישי בתרומה אין רביעי אוכלין
לא · למא קא סבר צירוף דרבנן ופליגא דרב חנן דאמ׳ רב חנן צירוף מן התורה
שנ׳ כף אחת עשרה זהב מלאה קטורת · הכת׳ עשאן לכל מה שבכף אחד ·
תנן התם על מחט הנמצאת בבשר · שהסכין והידים טהורות והבשר טמא · נמצאת ו
בפרש הכל טהור · אמ׳ ר׳ עקיבה זכינו שאין טומאת ידים במקדש ונימא שאין סוף
טומאת ידים וכלים במקדש · אמ׳ רב יהודה אמ׳ רב ואותימא ר׳ יוסי בר חנינה קודם טומאת
גזירת כלים נשנו · מתקיף ליה רב אמא בהדי הדדי גזרו בהי ומעיקרה גזרו אוכלין
בהי הקיפר והידים וטבול יום והאוכלים והכלים שנטמאו במשקין לא אמ׳ רבא
הנח לסכין דאפילו בחולי׳ נמי לא מיטמיא · הא סכין דאיטמאי במאי אן דאיטמי
במחט אין כלי מטמא כלי · אן דאיטמאי בבשר אין אוכל מטמא כלי · הא
מחט מא עבידתיה אן נימא ספק מחט האיתמר ר׳ אליעזר ור׳ יוסי בר חנינה · חד אמ׳
לא הדר על ספק הרוקין הנמצאין בירושלם · וחד אמ׳ לא גזרו על ספק כלים הנמצאין
בירוש׳ · אמ׳ רב יהודה אמ׳ רב כגון שאבדה לו מחט טמא מת והניחה בבשר ·
ר׳ יוסי בר אבון אמ׳ כגון שהיתה לו פרה חסומה ובאת לירושלם · גופה

ר׳ אלעזר ור׳ יוסי בר חנינה׳ חד אמ׳ על ספק הרוקין׳ רוקין תענה כל הרוקין שנמצאין
בירוש׳ טהורין חוץ משלשוק העליון לא צריכה דאע״ג דאיתחזק זב התם׳ כלים
תנינה כל הכלים הנמצאין בירוש׳ דרך ירידה לבית הטבילה טמאין׳ הא כולהו טהורין׳
אדרבה מקופה כל הכלים הנמצאין בירוש׳ דרך עלייה מבית הטבילה טהורין׳ הא
כולהו טמאין׳ רישה דוקא וסיפה למעוטי גזיאתא׳ ולרב יהודה אמ׳ רב דאמ׳ פי׳
כגון שאבדה לו מחט טמאה מת והכירה בבשרה איקרי כן בחלל חרב׳ וחרב הרי הוא שבלים
כחלל׳ ותיטמייה מחט לקכין׳ אמ׳ רב אשי עזרה כרשות הרבים היא׳ הואי טמאה קטנים
ברשות הרבים׳ וכל ספק טומאה ברשות הרבים ספיקו טהור׳ טעמא דברשות הרבים׳
הא ברשות היחיד ספיקו טמא׳ דבר שאין בו דעת לישאל הוא׳ וכל דבר שאין בו דעת
לישאל בין ברשות הרבים ובין ברשות היחיד ספיקו טהור׳ משום דהואי ספק טומאה הבאה
בידי אדם׳ ואמ׳ ר׳ יוחנן ספק טומאה הבאה בידי אדם נשאלין עליה אפילו בגלי שמונה
על גבי תרקע ושויוה רבנן כדבר שיש בו דעת לשאל׳ והבשר טמא׳ כשר
דאיתכשר במאי׳ או נימא דאיתכשר בדם׳ האמ׳ ר׳ חייה בר אבה׳ אמ׳ ר׳ יוחנן מניין
לדם קדשים שאינו מכשיר שנ׳ על הארץ תשפכנו כמים׳ דם שנשפך כמים מכשיר׳
דם שאינו מכשיר ואינו נשפך כמים׳ אינו מכשיר׳ ואילא דאיתכשר במשקי בית ה׳
מטבחיא׳ דאמ׳ ר׳ יוסי בר חנינה משקי בית מטבחיא לא דיין שהן דכן לא שהן אין שאר
מכשירין לא דאיתכשר בחיבת הקדש׳ אימור דמהניא ליה חיבת הקדש לאיפסולי׳ אבות
מימנא ביה ראשון ושני׳ נמי תיפשוט הא דבעי ליה ריש לקיש׳ עדיין שלמנחות פי׳
מונין בו ראשון ושני או אין מונין בו ראשון ושני׳ אמ׳ ר׳ יהודה אמ׳ שמוא׳ הכא במאי מנחה
עסקינן׳ כגון שהיתה לו פרה שלזבחי שלמים והעבירה בנהר ושחטה ועדיין משקה יבשה
טופח עליה׳ נמצאת בפרש הכל טהור אמאי תיטמיה מחט לפרש ונטמייה שחינה
פרש לבשר׳ אמ׳ רב אדה בר אהבה בפרש עבה׳ רב אשי אמ׳ אפילו תימא בפרש בלולה
קא אמ׳ משום דהוה ליה משקה סרוח ולא מטמא׳ תני תנא קמיה דרב ששת שרץ
מטמא את המשקה ומשקה את הכלי׳ וכלי מטמא את האוכל ואוכל מטמא את נ״ה
המשקה׳ האלמדת שלש מאות בשרץ הני ארבעה הוין סמי משקה דרישה וסימנך ג״ז
נזיתא׳ פירוש כקוי על קנקן יין׳ מאי חזית דסמית משקה דרישה סמי פי׳
משקה דסופה לא אשכחן׳ תנא דאמ׳ משקה מטמא את הכלי׳ לא ר׳ יהודה והדר חתוך
ביה׳ תנן התם׳ שרץ הנמצא בתנור׳ הפת שבתוכו שניה׳ מפני
שהתנור תחלה׳ אמ׳ ליה רב אדה בר אבה לרבא חזייה לתנור כמאן דמלי שרצים
ותהיה פת ראשונה׳ אמ׳ ליה חזייה לתנור כמן דמלי שרצים לא אמרינן דתניא׳
יכול יהוא כל הכלים מטמאין מאויר כלי חרש תל׳ לו כל אשר בתוכו יטמא ואותו
תשברו׳ מכל האוכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא׳ אוכלין מיטמאין יכול
מאויר כלי חרש ואין כל הכלים מיטמאין מאויר כלי חרש׳ רב חסדא [illegible] סימן
בפתא אפתחא וכושנו מאי אמ׳ ר׳ יהושע שתיהם כאחת ורמינהי׳ אמ׳ ר׳ יוסי
אין הנדון דומה לראיה׳ כשהעדן ובותינו על מה העידן או על הבשר שנטמא

בולד

הזה וכן הגוי הזה לפני נאם יי' וכן כל מעשה ידיהם ואשר יקריבו שם טמא הוא'
בשלמא לרב משום הכי טמא אלא לשמואל אמאי טמא' אמ' לך שמואל אתמוהי קא מתמה
סלקא דעתא אמינא טמא הוא' והא בתוכחתה כתיב וכן כל מעשה ידיהם אשר יקריבו
שם טמא הוא' מר זוטרא ואיתימא רב אשי אמ' מתוך שמעשיהן מקולקלין העלה הכת'
עליהן כאלו הקריבו בטומאה' גופה רב תני משקי בית מטבחיא' לוי תאני משקי
בית מדבחיא' לוי הניחא דאי סבר לה כשמואל דאמ' דכן מלטמא אחרים' אבל טמאת
עצמן ישבהן מוקי לה דנגעו כולהו בכנף בגדו' פירוש אם יגע טמא נפש דקאמ'
יטמא' נגעו כולן בראשון ואינן כסדר' אלא סבר לה כרב דאמ' דכן ממש כמן מתריץ
יטמא על כרחיך כשמואל סבירא ליה' ושמואל הניחא דאו קבר לה' כרב דאמ' משקי
בית מטבחיא שנו' אבל משקי בית מדבחיא אחרים נמי מטמו טעמא' דרביעי לא
מטמא הא שלישי מטמו' דחמישי הא רביעי מטמו אלא או סברלה כלוי' מאי
אריא חמישי אפלו רביעי נמי לא מטמו אלא על כרחיך כרב סבירא ליה' תנאי
כותיה דרב ותניא כותיה דלוי הדם והמים והיין והשמן' משקי בית מדבחיא שנטמאו
בפנים והוציאן לחוץ טהורין' נכנסו לפנים טמאים נטמאו בחוץ והכניסן לפנים' איני
והאמ' ר' יהושע בן לוי משקי בית מדבחיא לא אמרו דכן אלא במקומן למיעוטי שנטמאו
בפנים והוציאן לחוץ דמטמו אחרים לא שנטמאו בחוץ והכניסן לפנים והא במקומן
קאמ' הכי קאמ' לא אמרו דכן אלא שנטמאו במקומן' תנא כותיה דרב' הדם
והמים משקי בית מטבחיא שנטמאו בין בכלים בין בקרקע טהורין' ר' שמעון אומר
בכלים טמאים בקרקע טהורין' ר' שמעון אומ' אמ' רב פפא אפלו למאן דאמ' טמאת
משקין דאוריתא משקי בית מטבחיא דכן הלכתא גמירא לה' אמ' ליה רב הונא בריה
דרב נתן לרב פפא ולא הא דתניא ר' לעזר אומ' אין טומאת משקין כל עיקר'
תדע שהרי היעיד יוסף בן יועזר איש צרידה על משקי בית מטבחיא דכן' או הלכתא
היא מהלכתא מי גמרינן מנה' אמ' ליה רבינא לרב אשי והא ר' שמעון דאמ' טמאת
משקין דאוריתא ואמ' בכלים טמאים בקרקע טהורין' אי הלכתא היא מה לי כלים
ומה לי קרקע קשיא' אמ' רב פפא הא דאמרת בקרקע טהורין לא אמרן אלא במים
אבל בדם לא' ומים נמי לא אמרן אלא שיש בהן כדי רביעית דחזו להטביל בהן מחטין
וצנורות' אבל אין בהן כדי רביעית לא' ר' יהודה אומ' לכל הוא טמא' וסבר לה רבי
יהודה משקין אית להו טומאה מדאוריתא כלל' והתנן כל הכלים שיש להן אחוריים
ותוך כגון הכרים והכסתות והשקין והמרצופין שנטמא תוכן נטמא גבן' גבן לא
נטמא תוכן' אמ' ר' יהודה במה דברים אמ' בטומאת משקין אבל בטומאת שרץ
נטמא תוכן נטמא גבן' נטמא גבן נטמא תוכן' אלא משקין לא מטמו כלים מ'
מדאוריתא' אמ' רב יהודה אמ' שמואל חזר בו ר' יהודה' רבינא אמר לעולם
לא הדר ביה ולא קשיא כן במשקין הבאין מחמת ידים' וכן במשקין הבאין מחמת
שרץ' אוהכי אדתני סופה' ר' יהודה אומ' במה דברים אמורים בטמאת משקין'
אבל בטומאת שרץ נטמא תוכן נטמא גבן' נטמא גבן נטמא תוכן'

בפלוג וניתני׳ במה דברים אמורים במשקין הבאין מחמת ידים׳ אבל במשקין הבאין מחמת
שרץ נטמא תוכן נטמא גבן׳ נטמא גבן נטמא תוכן׳ לא שמע מינה הדר ביה ר׳ יהודה׳
איבעיא להו מכלים הוא דהדר ביה׳ אבל באוכלים כר׳ יוסי וכר׳ שמעון סבירא ליה
או דלמא לגמרי הדר ביה כר׳ מאיר׳ אמ׳ רב נחמן בר יצחק דתא שמע פרה ששתת מי
פון חטאת בשרה טמא׳ ר׳ יהודה אומ׳ בטלין במעיה׳ או סלקא דעתא מכלים הוא דהדר ביה׳
פרה אבל באוכלין כר׳ יוסי וכר׳ שמעון סבירא ליה׳ אמאי בטלו במעיה נהי דטומאה
חמורה לא מיטמא טומאה קלה מיהא תטמי׳ מאי בטלין נמי במעה נמי דלא מטמיא
טומאה חמורה׳ אבל טומאה קלה מטמיא׳ מכלל דתנא קמא סבר טומאה חמורה
פ״ר נמי מטמיא׳ והא בשרה טמא קא תאני כולה ר׳ יהודה היא ותסורי מחסרא׳ והכי
אש קא תאני טומאת קלה אין טומאה חמורה לא׳ דברי ר׳ יהודה׳ שר׳ יהודה אומ׳ בטלין
דגופה במעה׳ רב אשי אומ׳ לעולם בטלו לגמרי מ״ט תהוה ליה משקה סרוח׳ ר׳ יוסי
ור׳ שמעון אומרין באוכלין טמא בכלים טהור׳ אמ׳ רבה בר בר חנא אמ׳ ריש לקיש
ר׳ יוסי בשם ר׳ עקיבה רבן אמרה׳ דדריש יטמא׳ יטמי דתנן בו ביום דרש ר׳ עקיבה וכל
כלי חדש אשר יפול מהם אל תוכו יטמא ואותו תשבורו׳ אינו אומ׳ טמא אלא יטמא לטמא
אחרים׳ לימד על ככר השני שמטמא את השלישי בחולין׳ והכא מאי כר׳ יוסי דדריש
וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא׳ יטמא לטמא את האוכלין׳ אתה אומ׳ לטמא
את האוכלין או אינו אלא לטמא את המשקין׳ אמרת לא כך היה׳ מאי לא כך היה׳ אמ׳
רב פפא לא מצינו טומאה שעושה כיוצא בה׳ ליש׳ רבינא אמ׳ מגופיה דקרא נמי
לא מצית אמרת יטמא׳ לטמא טומאת משקין׳ דאו הלכתא יטמא לטמא טומאת
משקין׳ יטמא דרישיה לטמא טומאת משקין׳ נערבינהו ונכתבינהו מכל האכל
אשר יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא׳ יטמא
למאלי מלא יטמא דרישיה לטמא טומאת משקין׳ יטמא דסופה לטמא טומאת
אוכלין׳ ואיתמר דרבינא אמ׳ אין טומאה עושה כיוצא בה מרישיה דקרא
נפקא מכל האוכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא׳ או סלקא דעתא יטמא׳
לטמא את המשקין יטמא׳ דרישיה נמי לטמא את המשקין׳ יטמא דסופה לטמא
את האוכלין׳ אימא לטמא את הכלי׳ אמרת קל וחומר ומה כלי שמטמא את
המשקה אין מטמא כלי׳׳ משקה הבא מחמת כלי משקין הבאין מחמת שרץ
מאי איכא למימר אטו משקין הבאין מחמת שרץ׳ מכתיבי רחמנא מהכא קא מייתי
לה מקל וחומר ומה כלי הבא מחמת שרץ מטמא את המשקה׳ שרץ עצמו אינו
דין שיטמא את המשקה׳ דין לבא מן הדין להיות כנידון׳ וישה היכי דריש
מכל האוכל אשר יאכל את׳ יב׳ על׳ מים יטמא׳ לטמא את המשקין׳ אתה אומר
לטמא את המשקין׳ או אינו אלא לטמא את הכלי׳ אמרת קל וחומר ומה משקה
שמטמא את האוכל אין מטמא כלי׳ אוכל שאין מטמא את האוכל אינו דין שאין
מטמא את הכלי׳ הא מה אני מקיים יטמא׳ לטמא את המשקין שהן עלולין
לקבל טומאה׳ או [illegible]בי מאי אריא שהן עלולין לקבל טומאה׳ תיפוק לי דליכא

אינו דין שלא
יטמא את הכלי
התינח מש׳
משקין הבאין
מחמת כלי
מש׳

מידי

חזק יה מנין לחמץ בפסח שאסור בהנאה שנ' לא יאכל חמץ · לא יהא בו התר אכילה ·
אלא אמ' רב פפא היכא במאי קא עסיקינן כגון שהסיקן בעצי שלמים · ור' יהודה
היא דאמ' הקדש בשוגג · קידש במזיד לא נתקדש · גר מתחלל · אמא כיון ב
דלאו בני מעילה אינהו לא נפקי לחולין הכא נמי כיון דלאו בני מעילה אינהו לא נפקי
לחולין · וכל היכא דמעל המסיק נפקו לחולין · והא תניא כל הנשרפין אפרן
מותר חוץ מעצי אשירה . ואפר קדשים לעולם אסור · אמ' ואמי בר חמא הכא במאי
עסיקינן כגון שנפלה דליקה · מאיליה דליכא אינוש דנמעול · רב שמעיה אמ' באות
הטעונין גניזה דאמ' מר ושמו בנחת · שמו כולו · שמו שלא יפזר · ר' יהודה
אומ' אין טעור חמץ אלא שריפה · תניא ר' יהודה אומ' אין ביעור חמץ אלא שריפה · והדין
ומה נותר שאינו בבל יראה ובל ימצא טעון שריפה · חמץ שישנו בבל יראה ובל ימצא
אינו דין שיהא טעון שריפה · אמרו לו כל דין שאתה דן שתחלתו להחמיר וסופו להקל
אינו דין · לא מצא עצים לשרוף יושב ובטל · והתורה אמרה תשביתו שאר מבתיכם
בכל דבר שאתה יכול להשביתו · חזר ר' יהודה ודנו דין אחר נותר אסור באכילה
חמץ אסור באכילה · מה נותר טעון שריפה אף חמץ טעון שריפה · אמרו לו
נבילה תוכיח שאסורה באכילה ואין טעון שריפה · אמ' להן הפרש נותר אסור באכילה
ובהנאה חמץ אסור באכילה ובהנאה · מה נותר טעון שריפה אף חמץ טעון שריפה ·
אמרו לו שור הנסקל יוכיח שאסור באכילה ובהנאה ואין טעון שריפה · אמ' להן
הפרש נותר אסור באכילה ובהנאה וענוש כרת · חמץ אסור באכילה ובהנאה וענוש
כרת · מה נותר טעון שריפה אף חמץ טעון שריפה · אמרו לו חלב שור הנסקל יוכיח
שאסור באכילה ובהנאה וענוש כרת ואין טעון שריפה · חזר ר' יהודה ודנו דין
אחר נותר ישלו בבל תותירו · חמץ ישנו בבל תותירו · מה נותר טעון שריפה · אף
חמץ טעון שריפה · אמרו לו חטאת העוף הבאה על הספק · ואשם תלוי לדבריך
יוכיחו שהן בבל תותירו ואנו אומרין בשריפה ואתה אומר בקבורה · שתק ר' יהודה ·
אמ' רב יוסף היינו דאמרי אינאשי כפא חקק נגרא בגויה נשרוף חרדלא אביי אמר
נגרא בסדא יתיב ומידול ידיה משתלם · ליש סדאה בסריה יתיב ומידול ידיה
משתלם · רבא אמ' גיואה בגיריה מיקטול ומידול ידיה משתלם · וחכמים
אומרין מפרר וזורה לרוח או מטיל לים · איבעיא להו היכי קא אמ' מפרר וזורה
לרוח מפרר ומטיל לים אודלמא מפרר וזורה לרוח ומיטיל לים בשעה · ותנן
נמי גבי ע"ז כי האי גונא · ר' יוסי אומ' שוחק וזורה לרוח · שוחק ומטיל לים ·
אודלמא שוחק וזורה לרוח ומטיל לים בעינה · אמ' רבא מסתברא חמץ
דלשאר מימות אזיל בעי פירור · ע"ז דלים המלח אזלא לא בעי שחיקה ·
מתקיף ליה רב יוסף אדרבה איפכה מסתברא חמץ דמאים לא בעי פירור · ע"ז דלא
מאיסה בעא שחיקה · תנא כותיה דרבא · תניא כותיה דרב יוסף · תנא כותיה
דרבא היה מהלך במדבר מפרר וזורה לרוח · היה מהלך בים מפרר ומטיל לים ·

תנא כותיה דרב יוסף היה מהלך במדבר שוחק תורה לרוח: היה מהלך בספינה שוחק
וזורה לים: שחיקה לרבה קשיא׳ פירור לרב יוסף קשיא׳ . שחיקה
לרבא לא קשיא׳ הא בשאר . מימות האבים המלח׳ פירור לרב יוסף לא קשיא
הא בנהמא הא בחיטי׳

מתניתין

חמץ שלנכרי
שעבר עליו הפסח מותר בהנאה׳ ושלישר׳ אסור בהנאה שנ׳ ולא יראה לך חמץ
נכרי שהלוה את ישר׳ על חמיצו אחר הפסח מותר בהנאה׳ ישראל
שהלוה את הנכרי על חמיצו אחר הפסח אסור בהנאה׳ חמץ שנפלה
עליו מפולת הרי הוא כמבוער׳ רבן שמעון בן גמליא׳ אומ׳ כל שאין הכלב יכול
לחפש אחריו׳

גמר׳

מני מתניתין לא ר׳ יהודה ולא ר׳ שמע׳
ולא ר׳ יוסי הגלילי׳ מאי איהי דתניא חמץ בין לפני זמנו בין לאחר זמנו עובר עליו בלאו׳
תוך זמנו עובר עליו בלאו וכרת׳ לפני זמנו ולאחר זמנו אינו עובר עליו כלולא
כלום: משעה שאסור באכילה אסור בהנאה את׳ לתנא קמא׳ ר׳ יוסי הגלילי
אומ׳ ותמה על עצמך היאך חמץ אסור בהנאה כל שבעה׳ . מנין לאוכל חמץ משש שעות
ולמעלה שהוא בלא תעשה תל׳ לו לא תאכל עליו חמץ׳ דברי ר׳ יהודה׳ אמ׳ לו רבי
שמעון הרי הוא אומ׳ לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם
עוני׳ בשעה שישנו בקום אכול מצה ישנו בבל תאכל חמץ׳ . בשעה
שאינו בקום אכול מצה אינו בבל תאכל חמץ׳ מאי טעמא דר׳ יהודה אמר לך
תלתה קראי כתיבי כל מחמצת לא תאכלו׳ לא תאכל עליו חמץ׳ לא יאכל חמ׳
חד לתוך זמנו׳ וחד לפני זמנו׳ וחד לאחר זמנו׳ ור׳ שמעון חד לתוך זמנו׳
כל מחמצת לא תאכלו׳ מיבעי ליה לכדתניא מחמצת אין לי אלא שנתחמץ מאיליו׳
נתחמץ על ידי דבר אחר מנין תל׳ לומ׳ מחמצת׳ לא יאכל חמץ׳ מי בעי
לי׳ לכי אידך דר׳ יוסי הגלילי אומ׳ מנין לפסח מצרים שאין חימוצו נוהג אלא יום אחד
תל׳ לומ׳ ויאמר משה אל העם זכור את היום הזה׳ היום אתם יוצאים׳ ואידך שנתחמץ
על ידי דבר אחר מדשני קרא בדיבוריה׳ ור׳ יהודה דר׳ יוסי הגלילי לית ליה או נמי
אית ליה משום דסמיך ליה היום׳ ואי בעית אימא סמוכין לא דריש׳ מנין לאוכל
משש שעות ולמעלה שהוא בלא תעשה תל׳ לומ׳ לא תאכל עליו חמץ דברי ר׳ יהודה׳
אמ׳ לו ר׳ שמעון הרי הוא אומ׳ לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות
לחם עני׳ בשעה שישנו בקום אכול מצה ~~ישנו בקום אכול מצה~~ ישנו בבל תאכל חמץ׳
בשעה שאינו בקום אכול מצה אינו בבל תאכל חמץ׳ לר׳ יהודה שפיר קא אמ׳ ר׳ יהודה
ור׳ שמעון ההוא לקבעו חובה בזמן הזה הוא דאתא׳ ור׳ שמעון אידך נפקא לי מבערב
תאכלו מצות׳ ואידך ההוא מיבעי לי לטמא ושהיה בדרך רחוקה דסלקא דעתא
אמינא הואיל ופסח לא אכיל מצה ומרור נמי לא ניכול׳ ואידך ההוא לא גרע מערל ובן
נכר דכת׳ כל ערל לא יאכל בו׳ וכל בן נכר לא יאכל בו׳ ותנא בו אינו אוכל אבל
אוכל מצה׳ ואידך כתיב בהאי וכת׳ בהאי׳ השתא מתניתין מני או ר׳ יהודה חמץ

סתמא

בולד הטומאה ששורפין אותו עם הבשר שנטמא באב הטומאה זה טמא וזה טמא׳
או על שמן שנפסל בטבול יום שמדליקין אותו בנר שנטמא טמא מת זה פסול וזה
טמא׳ אף אנו מודים בתרומה שנטמאת בולד הטומאה ששורפין אותה עם התרומה
שנטמאת באב הטומאה׳ אבל היאך נשרוף אפילו תלויה עם הטמאה שמא יבוא
אליהו ויטהרנה׳ - ומשני הא ר׳ שמעון ואליבא דר׳ יהושע הא ר׳ יוסי ואליבא דר׳
יהושע דתניא שורפין תרומות תלויות טהורות וטמאות כאחד דברי ר׳ מאיר׳ ר׳ יוסי
אומ׳ תלויות בפני עצמן טהורות בפני עצמן טמיאות בפני עצמן׳״ ועל התלויה ועל
הטהורה שאין שורפין׳ על מה נחלקו על התלויה ועל הטמאה׳ שר׳ אליעזר אומ׳
תישרף זו לעצמה וזו לעצמה׳ ור׳ יהושע אומ׳ שתיהן כאחת׳ והכי קאמ׳ ליה ר׳ יוסי
לר׳ מאיר לדידי אפלו תלויה עם הטמאה לא שריפנא אלא אפלו לר׳ שמעון אליבא
דר׳ יהושע דמקיל כי מקיל בתלויה ובטמאה׳ בתלויה ובטהורה לא מקיל׳ ר׳ יוסי
ברחנינה דאמי תרומות אפסחא ומשני מאי׳ אמ׳ ר׳ יהושע שתיהן כאחת׳ ורמינהי
חבית שלתרומה שנולד בה ספק טומאה׳ ר׳ אליעזר אומ׳ אם היתה מונחת במקום
התורפה יניחנה במקום הצנוע אם היתה מגולה יניחנה מכוסה׳ ר׳ יהושע אומר
אם היתה מונחת במקום הצנוע יניחנה במקום התורפה אם היתה מכוסה יגלנה׳
דבן גמליאל אומ׳ אל יחדש בה דבר ומשני הא ר׳ יהושע שמעון ואליבא דר׳ יהושע
הא ר׳ יוסי ואליבא דר׳ יהושע׳ ר׳ אליעזר דאמי תרומות אתרומות ומשני מאי
אמ׳ ר׳ יהושע גרמא אין בידים לא׳ ורמינהי חבית שנשברה בגת העליונה
בגתה העליונה והתחתונה טמאה׳ מודה ר׳ אליעזר ור׳ יהושע שאם יכול להציל
ממנה רביעית בטהרה יציל׳ ואם לאו ר׳ אליעזר אומ׳ תרד ותטמא ואל יטמאנה ביד׳
ר׳ יהושע אומ׳ יטמאנה ביד׳ ומשני שאני התם דאיכא הפסד חולין׳ מתקיף ליה
ר׳ ירמיה דאת הכי נמי איכא הפסד עצים אמ׳ לו אביי להפסד מרובה חששו להפסד מועט
לא חששו׳ מנא תימרה דתניא חבית שלשמן שלתרומה שנשברה בגתה עליונה
והתחתונה טמאה׳ ומודה ר׳ אליעזר ור׳ יהושע שאם יכול להציל המנה רביעית
בטהרה יציל ואם לאו ר׳ אליעזר אומ׳ תירד ותטמא ואל יטמאנה ביד׳ ר׳ יהושע
אומ׳ יטמאנה ביד׳ מאי שנא שמן דראוי להדליק׳ יין נמי חזי לזילוף׳ וכי
תימא זילוף ולא כלום הוא׳ והאמ׳ שמואל משום ר׳ חייה שותין מלוג בסלע
ומזלפין מלוג בשתים בחדש דלא חזי לזילוף׳ פירוש מריקין מכלי
לכלי׳ והא ראוי לישני׳ אתי ביה לידי תקלה׳ דמחית ליה בכלי מאוס׳ ולא
תימא ביין נמי מחית ליה בכלי מאוס הכי השתא לזילוף בעי ליה בכלי מאוס
מחית ליה ותקלה׳ גופה תנאיי היא דתניא חבית שליין שלתרומה שנטמאת
בית שמאי אומרין תשפך הכל׳ פירוש לאלתר׳ ובית הלל אומ׳ תיעשה
זלף׳ אמ׳ ר׳ ישמעאל בר ר׳ יוסי אני אכריע בבית תיעשה זלף׳ בשדה תיעשה
תשפך הכל׳ ואיבא דאמרי בחדש תשפך הכל׳ ובישן תיעשה זלף׳ אמרו
לו אין הכרעת שלישי מכרעת׳ אמ׳ ר׳ יוסי בר חנינה לא שנו אלא שנפלה לפחות

אמ׳ ר׳ שמעון ע׳ לא נחלקו ר׳ אליעזר ור׳ יהושע על הטהורה ועל הט׳ שאין שורפין׳

ממאה חולין טמאין׳ אבל נפלה למאה חולין טמאין׳ דברי הכל תדד ותטמא ואל יטמאנה
ביד׳ דתניא חבית שנשברה בגת׳ העליונה ותחתונה מאה חולין טמאין׳ מודה ר׳ אליעזר
לר׳ יהושע שאם יכול להציל ממנה רביעית בטהרה יציל אם לאו׳ ר׳ אליעזר אומ׳ תרד
ותטמא ואל יטמאנה ביד׳ או הכי מודה ר׳ אליעזר לר׳ יהושע מודה ר׳ אליעזר ור׳ יהושע
מודה לו מיבעי ליה׳ אמ׳ רב פפא איפוך רב הונא בריה דרב יהושע אמ׳ לעולם לא תיפוך׳
והכא בבא להציל בכלי שתוכו טהור וגבו טמא׳ עסיקינן דאף על גב דאיכא למיגזר
תוכו אטו גבו קא משמע לן דלא גזרינן׳

הדרנא עלך אור לארבעה עשר

כל שעה שמותר לאכול מאכיל הוא לבהמה לחיה ולעופות ומוכרו לנכרי
ומותר בהנאתו׳ עבר זמנו אסור בהנאתו׳ ולא יסיק בו תנור וכירים׳
ר׳ יהודה אומר אין ביעור חמץ אלא שריפה וחכמים אומרין מפרר וזורה
לרוח או מטיל לים׳

גמר׳

כל שעה שמותר לאכול
מאכיל׳ וכל שעה שאין מותר לאכול אין מאכיל׳ מתניתין דלא כר׳ יהודה׳ דאי
ר׳ יהודה האיכא חמש דאינו אוכל ומאכיל׳ דתנן ר׳ מאיר אומ׳ אוכלין כל ארבע וחולין
כל חמש׳ ושורפין בתחלת שש׳ ור׳ יהודה אומ׳ אוכלין כל חמש ושורפין בתחלת שש׳
ואלא מאי ר׳ מאיר כל שעה שמותר לאכול מאכיל׳ כל שעה שאוכל מאכיל׳
מיבעי ליה׳ אמ׳ רבא בר עולא הא מני רבן גמליאל׳ הא דתנן רבן גמליאל אומר
חולין נאכלין כל ארבע׳ ותרומה כל חמש׳ ושורפין בתחלת שש׳ והכי קא אמר
כל שעה שהכהן מותר לאכול בתרומה ישראל מאכיל חולין לבהמה לחיה ולעוף׳
כולהו הני מילי למא לי צריכה דאי אשמעינן בהמה משום דלא משיירא׳
אבל חיה דמשיירא אימא לא׳ ואי אשמעינן חיה משיירא ואי משיירא מצנעא
ליה׳ אבל בהמה אימא לא צריכה׳ עופות למאלי איידי דתנא בהמה וחייה תנא
נמי עופות׳ מוכרו לנכרי׳ פשיטא לאפוקי׳ מה לי תנאיי׳ דתנא בית
שמאי אומ׳ לא ימכור אדם חמיצו לגוי אלא אם כן יודע בו שכולה קודם הפסח׳
ובית הלל אומ׳ כל שעה שמותר לאכול מותר למכור׳ ר׳ יהודה בן בתירה אומ׳ כותחא
וכל מיני כותחא׳ אסור למכור שלשים יום קודם לפסח׳ מותר בהנאתו פשיטא
לא נצרכה אלא לאחר זמנו׳ וכדרבא דאמ׳ רבא תורכו קודם זמנו מותר בהנאתו
אפלו לאחר זמנו׳ עבר זמנו אסור בהנאתו׳ פשיטא לא נצרכה אלא בשש
שעות׳ דאמ׳ רבנן אמ׳ גידל׳ אמ׳ ר׳ חייא בר יוסף אמ׳ רב המקדש משש
שעות ולמעלה אפלו בחיטי קורדניאתא אין חוששין לקדושין אפקעינהו
רבנן לקידושיה׳ לא יסיק בו תנור וכירים׳ פשיטא לא נצרכה׳ אלא לר׳
יהודה דאמ׳ אין ביעור חמץ אלא שריפה אצטריך׳ סלקא דעתא אמינא הואיל
ומיצותו בשריפה׳ אימא בהדי דקא שריף ליה׳ נתהני מניה קא שמע לן׳ אמר

חזקיה

סתמא קא תאני לא שנא דנכרי ולא שנא דישר' אור' שמעון ואמ' לאחר זמנו שלישר' שרי
בהנאה' אות' יוסי הגלילי אפלו תוך זמנו שלישר' שרי בהנאה' אמ' רב אחה בר יעקב לעולם
ר' יהודה' ויליף ר' יהודה שאור ואכילה משאור דראיית' מה שאור דראייה שלך אי אתה
רואה' אבל אתה רואה שלאחרים ושלגבוה' אף שאור דאכילה שלך אי אתה אוכל אבל אתה
אוכל שלאחרים ושלגבוה' ובדין הוא דבעא מתנא מותר באכילה' ואידי דבעא מתנא
סופא ושלישר' דאפילו בהנאה נמי אסור' תנא רישה נמי בהנאה' ובדין הוא דבעא למיתנא
תוך זמנו ואידי דבעא למתנא סופה ושלישר' דאפלו לאחר זמנו אסור' תנא רישה לאחר
זמנו' רבא אמ' לעולם ר' שמעון וקנסא הוא דקא קניס ר' שמעון דלא נתי למיקם
עילויה בבל ייראה ובל ימצא' בשלמא לרבא היינו דקא תאני ושלישר' אסור שנ' ולא
יראה לך' אלא לרבא אחא בר יעקב משום לא יאכל חמץ' יתירא מבעי ליה' מי סברת
אסופה קאי' ארישה קאי' והכי קאמ' ושלנכרי מותר שנ' ולא יראה לך' שלך אי אתה
רואה אבל אתה רואה שלאחרים ושלגבוה' ויליף ר' יהודה שאור ואכילה משאור
דראייה' ואזדו לטעמיהן דאיתמר האוכל חמץ שלנכרי שעבר עליו הפסח לדברי רבי
יהודה' רבה אמ' לוקה' רב אחה בר יעקב אמ' אינו לוקה' רבא אמ' לוקה לא יליף ר'
יהודה שאור דאכילה משאור דראייה' רב אחא בר יעקב אמ' אינו לוקה ויליף ר' יהודה
שאור ואכילה משאור דראייה' והדרביה רב אחא בר יעקב ותנא האוכל חמץ הקדש
במועד מעל' ויש אומ' לא מעל' מאן יש אומרין' אמ' רב חסדא ר' נחוניה בן הקנה
היא דתניא ר' נחוניה בן הקנה היה עושה את יום הכפורים כשבת לתשלומין' מה שבת נידון
בנפשו ופטור מן התשלומין' אף יום הכפורים נידון בנפשו ופטור מן התשלומין'
רב יוסף אומ' בפודין את הקדשים להאכילן לכלבים קא מפלגי דמר סבר פודין את הקדש
להאכילן לכלבים' ומר סבר אין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים' רב אחא
בריה דרבא משמא דרב יוסף אמ' דכולי עלמא אין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים'
והכא בדבר הגורם לממון כממון דאמי' קמי פלגי דמר סבר דבר הגורם לממון כ
כממון דאמי' ומר סבר דבר הגורם לממון לאו כממון דאמי' והכא בפלוגתא דר'
שמעון ור' יהודה קמיפלגי' דמן דאמ' מעל כר' שמעון' ומאן דאמ' לא מעל כר'
יהודה' והא הוא דאמר יליף ר' יהודה שאור דאכילה משאור דראייה לא שמע מנה
הדר ביה' רב אשי אמ' בפלוגתא דר' יוסי הגלילי ורבנן קא מפלגי למאן דאמ' מעל
כר' יוסי הגלילי' ומאן דאמ' לא מעל כרבנן' אמ' רב חמץ בזמנו בין במינו בין שלא
במינו אסור' שלא בזמנו במינו אסור' שלא במינו מותר' במאי עסיקינן אי בצמא
בנותן טעם שלא בזמנו שלא במינן אמאי מותר אלא במשהו' נא' בזמנו במינו אסור
במשהו' רב לטעמיה דרב ושמואל דאמרי תרויהו כל איסורין שבתורה במינן במשהו'
שלא במינן ~~אסור~~ מותר' רב גזר שלא במינו אטו במינו שלא בזמנו במינו אסור כר' יהודה
במשהו' שלא במינו מותר' שלא בזמנו שלא במינו לא גזר' ושמואל אמ' חמץ
בזמנו במינו אסור' שלא במינו מותר' שלא בזמנו בין במינו בין שלא במינו מותר'
חמץ בזמנו במינו אסור במשהו' שמואל לטעמיה דרב ושמואל דאמרי תרויהו כל איסורין

רב שמעון
איסורי מזבח

שבתורה במינו במשהו' שלא במינו מותר' שמואל גזר שלא במינו אטו במינו שלא בזמנו
בין במינו בין שלא במינו מותר כר' שמעון' ור' יוחנן אמ' חמץ בזמנו בין במינו בין שלא
במינו אסור' שלא במינו בזמנו בין במינו ובין שלא במינו מותר' חמץ בזמנו בין במינו
בין שלא במינו אסור בנותן טעם' ר' יוחנן' לטעמיה דר' יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוייהו
כל איסורין שבתורה בנותן טעם' שלא בזמנו בין במינו ובין שלא במינו מותר כר' שמעון'
אמ' רבה הלכתא בזמנו בין במינו ובין שלא במינו אסור במשהו כרב' שלא
בזמנו בין במינו ובין שלא במינו מותר כר' שמעון' והא הוא דאמ' קנסא הוא דקניס
ר' שמעון כי קניס היכא דאיתיה לאיסורא בעיניה' היכא דליתיה לאיסורא בעיניה לא
קניס' ואזדא רבא לטעמיה דאמ' רבה כי הוינן בי רב נחמן כי הוה נפקא יומי דפסחא
אמ' לן פוקו איתו חמירא דבני חילא' אמ' רב קדירות בפסח ישברו' אמאי
נשהינהי לאחר זמנו ונבשיל בהי שלא במינו' גזרינן דלמא אתי לבשולי בהי במינו'
ושמואל אמ' לא ישברו' משהי להן לאחר זמנו ונבשיל בהו בין במינו ובין שלא
במינו' ואזדא שמואל לטעמיה' דאמ' להו שמואל להני מזבני כנדי אן משוי ~~תו~~
מזבניתו' ואילא דרישנא להו כל שמעון ונדרוש להן אתריה דרב הוה' פיר
כנדי' אגהו דפחדא' ההוא תנורא דאיטחו ביה טחאי אסרה ~~~~ רבה בר אהילאי
להיא רפתא דתנורא למיכלה במלחא לעולם גזירה דלמא אתי למיכלה בכותחא'
פירוש טחאי' שומן שלבשר' מותיבי אין לשין את העיסה בחלב
ואם לש כל הפת אסורה' כיוצא בו אין שטין את התנור באליה ואם שט כל הפת
כולה אסורה עד שיוסק התנור' הא הוסק התנור מיהא שרי' תיובתא דרבא בר
אהילאי' אמ' ליה רבינא לרב אשי וכי מאחר דאיתותב רבא בר אהילאי' אמא
אמ' רב קדירות בפסח ישברו' אמ' ליה רב מוקי לה לההיא בתנור שלמתכת'
אן בעית אימא לעולם תנור שלחרס' וזה הסיקן מבחוץ וזה הסיקן מבפנים'
הני נמי ניבי להי הסקה מבפנים חאיים עילוייהי דלמא פקעה הולכך האי' בביא
הסיקן מבחוץ הוא ואסור' ואן מלייה גומריה שפיר דמי' אמ' ליה רבינא לרב
אשי הני סכיני היכי עבדיתן להי בפסחא' אמ' ליה אנן חדתאתא עבדינן' אמ' ליה
רב אפשר ליה אחריני דלא אפשר להו הכי עבדי' אמ' ליה כעין חדתיתא קא אמינא
פדצליהי בנורא וקתיהי בטינא ומבעילו ברותחין' אמ' רב הונא בריה דרב יהושע
ועץ פרור מבעילו ברותחין ובכלי ראשון כבלעו כך פלטו' והלכתא כולן ברותחין
כבלען כך פלטן' בעון מנה מאמימר הני יעאני דקונא מהו לאשתמושי בהון בפסחא'
אמ' להו ירוקא לא תבען לכו דודאי אסיר לא כי תבעי לכו אוכמא וחיורא ואית ביה
קרטופני לא תיבן לכו דודאי אסיר' לא כי תבעו לכן דשעיא' אמ' להו חזינא להון ד'
דמדיתי שמע מנה בלעי' מאי שנא לעטן ~~~ נכך דדרש מרי מר' האי קנא כוליה
שרי' וכי תימא הא דאוריתא והא דרבנן כל דתקין רבנן כעין דאוריתא תקין' לא זה
סימן חץ חשש'
תשמישו בחמין וזה תשמישו בצונן'
אמ' רב אמ' רב חייא בר אשי אמ' שמואל כל הכלים שנשתמש בהן בחמץ בצונן משתמש

בהן

כהן בצונן במצה׳ חוץ מבית שאור הואיל וחימוצו קשה׳ ׳ אמ׳ אבאיי ובית תרוסרת
כבית שאור שחימוצו קשה דמי ׳ אמ׳ רבה והני אגני דמחוזא כיון דמשהן להו לישא
כבית שאור שחימוצו קשה דמיאן׳ פשיטא מהו דתימא כיון דשליט בהו אוירא אימא
לא מחמצן קא משמע לן׳ ׳ פי׳ס נכרי שהלוה את ישראל על חמיצו אחר הפסח
מותר בהנאה׳ וישר׳ שהלוה את הנכרי על חמיצו אחר הפסח אסור בהנאה׳ חמץ
שנפלה עליו מפולת הרי הוא כמבוער׳ רבן שמעון בן גמליא׳ אומ׳ כל שאין הכלב יכול
לחפש אחריו׳ איתמר בעל חוב ׳ אבי אמ׳ למפרע הוא גובה משעה דאוזפיה׳
רבא אמ׳ מכאן ולהבא הוא גובה כל מידי מאטי זמן פריעה׳ היכא דאיקדוש לוה
וזבין לווה דבתר דאוזיף דכל עלמא לא פליגי דאתי מלוה וטריף׳ אתי מלוה ופריק׳
דתנן הקדיש תשעים מנה והיה חובו מאה מנה מוסיף עוד דינר ופודה את כל הנכסים האו
לא כי פליגי היכא דאקדיש מלוה וזבין מלוה׳ אבאיי אמ׳ למפרע הוא גובה
כיון דמטא זמנא דידיה ולא פרעיה איגלאי מילתא דלמפרע גובה דמיעיקרא קננהי׳
ובר שותיה הוו קימי ושפיר אקדיש ושפיר זבין׳ רבא אמ׳ מכאן ולהבא הוא גובה
כיון דאי מתרמי ליה זוזי מסליק ליה השתא הוא דקא קני׳ ומי אמ׳ רבא הכי והא אמ׳ ראמי
בר חמא ראובן שמכר לשמעון שדה באחריות וזקפו עליו במלוה ומת ראובן ואתא בעל חוב
קא טריף ליה משמעון ופייסיה שמעון בזוזי׳ דינא הוא דאזלי בני ראובן ואמרי ליה
לשמעון׳ אבונן מטלטלי שבק גבך ומטלטלי לבעל חוב לא משתעבדי׳ ואמר רבא
ואו פקח שמעון גאבו להו ארעא והדר גבי לה מניהו׳ דאמ׳ רב נחמן אמ׳ רבה בר אבוה
יתומים שגבו קרקע בחובת אביהן׳ בעל חוב חוזר וגובה מהן׳ או אמרת בשלמא
למפרע הוא גובה אתון הכי חוזר וגובה מהן דכמאן דגביה אבוהון מחיים דאמי׳ אלא
או אמרת מיכאן ולהבא הוא גובה לו קנו נכסי יתמי מי הוה משתעבדי לבעל חוב׳
שאני התם דאמ׳ להו כי היכי דמשתעבדנא לכו לדידכו׳ הכי משתעבדנא ליה לבעל
חוב דאבוכו׳ מדר׳ נתן דתניא׳ ר׳ נתן אומ׳ מנין לנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו
מנין שמוציאין מזה ונותנין לזה ת״ל לומ׳ ונתן לאשר אשם לו׳ תנן נכרי
שהלוה את ישר׳ על חמיצו אחר הפסח מותר בהנאה׳ דאמרת בשלמא למפרע הוא גובה
אמטו להכי מותר בהנאה׳ ובר שותיה דגוי קאי׳ מכאן ולהבא הוא גובה אמאי מותר
בהנאה׳ הכא במאי עסיקינן כשהרהינו אצלו׳ נימא כתנאי ישר׳ שהלוה את
הנכרי על חמיצו אחר הפסח אינו עובר משום ר׳ מאיר אמרו עובר מאי לאו בהא קמי פלגי
דמר סבר למפרע הוא גובה׳ ומר סבר מכאן ולהבא הוא גובה ותסברה אימא סופה׳
אבל נכרי שהלוה את ישר׳ על חמיצו אחר הפסח דברי הכל עובר׳ מאן דאמ׳ אינו
עובר׳ ׳ עובר מיבעי ליה׳ ומאן דאמ׳ עובר אינו עובר מיבעי ליה׳ אלא אידי ואידי
בשהרהינו אצלו׳ והכא בדר׳ יצחק קמי פלגי דאמ׳ ר׳ יצחק מנין לבעל חוב שקונה משכון
נימא דר׳ יצחק שנ׳ ולך תהיה צדקה לפני יי׳ אלהיך׳ אם אינו קונה צדקה מנין׳ מכאן
לבעל חוב שקונה משכון׳ תנאי היא דכולי עלמא אית להו דר׳ יצחק והכא בהא קא

מיפלגי ומר סבר ישראל מישראל דבר צדקה הוא קונה׳ ישראל מגוי דלאו בר צדקה הוא אינו
קונה׳ ואידך קל וחומ׳ השתא ישראל מישראל קונה ישראל מגוי לא כל שכן׳ אבל נכרי
שהלוה את ישראל על חמיצו אחר הפסח דברי הכל עובר ודאי גוי מישראל לא קנו׳
תנן נכרי שהלוה את ישראל על חמיצו אחר הפסח מותר בהנאה׳ אמאי נמי ה״ה
דהרהינו אצלו הא אמרת גוי מישראל לא קני׳ הכא במאי עסיקינן דאמ׳ ליה מעכשו
מנא תימרה דתניא גוי שהרהין פת פורנא אצל ישראל אינו עובר׳ אם אמ׳ לו הגיעתך
עובר מאי שנא רישה ומאי שנא סופה אלא לאו שמע מינה׳ הא דאמ׳ לו מעכשו והא
דלא אמ׳ לו מעכשו׳ שמע מינה׳ תנו רבנן חנות של ישראל ומלאי של ישראל׳
ופועלי גוים נכנסין ויוצאין לשם׳ חמץ שנמצא שם אחר הפסח מותר באכילה ואין צריך
לומר בהנאה׳ חנות של גוים ומלאי של גוים ופועלי ישראל נכנסין ויוצאין חמץ שנמצא
שם אחר הפסח אסור בהנאה ואין צריך לומ׳ באכילה׳ פ״ס חמץ שנפלה עליו
מפולת הרי הוא כמבוער אמ׳ רב חסדא וצריך שיבטל בלבו׳ פ״ס
רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ כל שאין הכלב יכול לחפש אחריו׳ תנא כמה חפישת הכלב׳
שלשה טפחים׳ אמ׳ ליה רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי התם אמ׳ שמואל כספים אין
להם שמירה אלא בקרקע׳ הכא מאי בעינן שלשה טפחים אולא אמ׳ ליה התם דמשום ריחא
הוא בעינן כולי האי הכא משום אכסויי משנה הוא ובמשהו סגיא׳ וכמה אמ׳ רפרם
מקתבדא ומקנברא טפח׳

מתני׳

האוכל תרומה חמץ בפסח
בשוגג משלם קרן וחומש׳ במזיד פטור מן התשלומין ומדמי עצים׳ אלו דברים שאדם
יוצא בהן ידי חובתו בפסח׳ בחטים ובשעורים ובכוסמין ובשבולת שועל ובשיפון בדמאי
ובמעשר ראשון שניטלה תרומתו׳ ובמעשר שני והקדש שנפדו׳ והכהנים בחלה ובתרומה׳
אבל לא בטבל ולא במעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו׳ ולא במעשר שני והקדש שלא
נפדו׳ חלות התודה ורקיקי נזיר שעשאן לעצמו אין יוצא בהן׳ למכרן בשוק יוצא בהן׳

גמ׳

תנן התם האוכל תרומה שוגג משלם קרן וחומש׳ אחד האוכל
ואחד השותה ואחד הסך׳ אחת תרומה טהורה ואחת תרומה טמאה׳ משלם חומשה וחומש
חומשה׳ איבעיא להו כשהוא משלם לפי מדה משלם׳ או לפי דמים משלם׳ כל
היכא דמישקרא שויא ארבעה ולבסוף שויא זוזא׳ לא תבעי לך דלא גרע מגזלן
דתנן כל הגזלנין משלמין כשעת הגזילה׳ לא כי תבעי לך היכא דמיוקרא שויא זוזא
ולבסוף שויא ארבעה׳ לפי מדה משלם׳ וגריוא אכל וגריוא משלם׳ או דלמא
לפי דמים משלם וזוזא אכל וזוזא משלים׳ אמ׳ רב יוסף תא שמע אכל
גרוגרות ושלם תמרים משלם תבוא עליו ברכה׳ אי אמרינן בשלמא לפי מדה משלם׳
אבל גריוא דגרוגרות ושלם גלויא דתמרים׳ אטו הכי תבוא עליו ברכה׳ אלא
אי אמרת לפי דמים משלם׳ אכל בזוזא גרוגרות ושלם בזוזא תמרים אמאי תבוא
עליו ברכה׳ בזוזא אכל בזוזא שלים׳ אמ׳ ליה אביי לעולם אימא לך אכל
בזוזא גרוגרות ושלם בזוזא תמרים׳ ואמאי תבוא עליו ברכה דאכל מידי דלא קפיץ

עליה

פ״ד שתבטלנו כל צרכה

תמורות

עליה זבונא ומשלים מידי דקפיץ עליה זבונא׳ תנן האוכל תרומה חמץ בפסח
בשוגג משלם קרן וחומש׳ במזיד פטור מן התשלומין ומדמי העצים׳ דאמרת בשלמא
לפי מדה משלם שפיר אלא אי אמרת לפי דמים משלם חמץ בפסח׳ בר דמים הוא׳ הא מני
ר׳ יוסי הגלילי היא דאמ׳ חמץ בפסח מותר בהנאה׳ אי ר׳ יוסי הגלילי אימא סיפא
במזיד פטור מן התשלומין ומדמי עצים׳ או ר׳ יוסי הגלילי אמאי פטור סבר ליה כרבי
נחונא בר הקנה׳ דתניא ר׳ נחונא בן הקנה אומ׳ היה עושה את יום הכפורים כשבת ל׳
לתשלומין מה שבת נדון בנפשו ופטור מן התשלומין׳ אף יום הכפורים נדון בנפשו
ופטור מן התשלומין׳ כתנאי׳ האוכל תרומה חמץ בפסח בשוגג משלם קרן וחומש׳
במזיד פטור מן התשלומין ומדמי העצים דברי ר׳ עקיבה׳ ר׳ יוחנן בן נורי מחייב׳ אמ׳
לו ר׳ עקיבה לר׳ יוחנן בן נורי וכי מה הנאה יש לו בה שמשלם׳ אמ׳ לו ר׳ מה הנאה יש
לאוכל תרומה טמאה בשאר ימות השנה שמשלם׳ אמ׳ לו לא אם אמרת בתרומה
טמאה בשאר ימות השנה שאף על פי שאין לו בה התר אכילה יש לו [illegible] התר הסקה׳
תאמר בזו שאין לו בה לא התר אכילה ולא התר הסקה׳ במה דברים אמורים במפריש
תרומה והחמיצה׳ אבל אם הפריש חמץ תרומה׳ דברי הכל אינה קדושה׳ תנא אידך
ונתן לכהן את הקודש׳ דבר הראוי להיות קודש׳ פרט לאוכל תרומה חמץ בפסח שפטור
מן התשלומין ומדמי העצים דברי ר׳ אליעזר בן יעקב׳ ר׳ אלעזר חסמא מחייב׳ אמ׳ לו ר׳
אליעזר בן יעקב וכי מה הנאה יש לו בה הנאה׳ אמ׳ לו וכי מה הנאה יש לאוכל תרומה
טמאה בשאר ימות השנה׳ שאע״פ שאין לו בה התר אכילה יש לו בה התר הסקה׳ תאמר
בזו שאין לו בה לא התר אכילה ולא התר הסקה׳ רצה בהן מריצה לפני כלבו׳ רצה מסיקה
תחת תבשילו׳ אמ׳ אביי ר׳ עקיבה ור׳ יוחנן בן נורי בהא פליגי דר׳ עקיבה סבר לפי
דמים הוא משלם׳ ור׳ אליעזר בן יעקב כולהו סבירא להו דחמץ בפסח אסור בהנאה מיהו׳
ר׳ עקיבה ור׳ יוחנן בן נורי בהא פליגי דר׳ עקיבה סבר לפי דמים הוא משלם׳ ור׳ יוחנן סבר
לפי מדה משלם׳ פשיטא מהו דתימא בעלמא׳ קא סבר ר׳ יוחנן בן נורי לפי דמים
משלם׳ והכא היינו טעמיה דר׳ יוחנן בן נורי דקא סבר חמץ בפסח מותר בהנאה קא מש׳
לן׳ ואימא הכי נמי דאם כן נהדר ליה ר׳ יוחנן בן נורי לר׳ עקיבה כדאהדר ליה רבי
אלעזר חסמא לר׳ אליעזר בן יעקב׳ תנן רבנן האוכל כזית תרומה
משלם קרן וחומש׳ אבא שאול אומ׳ עד שיהא בו שוה פרוטה׳ מאי טעמיה דתנא
קמא אמ׳ קרא כי יאכל אכילה בכזית׳ ואבא שאול אמ׳ קרא ונתן׳ ונתינה בשוה פרוטה
ואידך נמי הא כתיב כי יאכל׳ ההוא מיבעי ליה כי יאכל׳ פרט למזיק׳ ואידך נמי
הכת׳ ונתן ההוא׳ מיבעי דבר הראוי להיות קודש׳ פרט לאוכל תרומה חמץ בפסח׳
תנא אידך האוכל פחות מכזית תרומה׳ משלם את הקרן ואין משלם את
החומש׳ היכי דאמי׳ אילימא דליכא שוה פרוטה אפילו קרן נמי לא נישלום׃
אמרוה רבנן קמיה דרב פפא הא דלא כאבא שאול׳ דאי אבא שאול הא אמר
כיון דאיכא שוה פרוטה אע״ג דליכא כזית׳ אמ׳ להו רב פפא אבא שאול תרתי בעי׳
ומיבעי אבא שאול תרתי׳ והתניא אבא שאול אומ׳ כל שיש בו שוה פרוטה

חייב בתשלומין ׳ וכל שאין בו שווה פרוטה פטור מן התשלומין׳ ׳ אמרו לו לא אמרן
שווה פרוטה לא לענין מעילה בלבד׳ אבל לענין תרומה דברי הכל עד שיהא בו כזית
אם איתה טון שיש בו כזית מיבעי ליה׳ תיובתא דרב פפא תיובתא׳ ואף רב פפא
הדר ביה דתניא ׳ בשגגה פרט למזיד׳ והלא דין הוא׳ ומה שאר מצוות שחייב בהן כרת
פטור בהן׳ המזיד מקרבן מעילה שלא חייב בהן כרת אינו דין שפטר בהן את המזיד׳
לא אם אמרת בשאר מצוות׳ שכן לא חייב בהן מיתה׳ תאמר במעילה שחייב בה מיתה
תל׳ לו׳ בשגגה׳ פרט למזיד׳ אמ׳ ליה רב נחמן בר יצחק לרב חייא בר אבון האי
תנא מעיקרא אלימא ליה כרת׳ לבסוף אלימא ליה מיתה׳ הכי קאמ׳ לא אם אמרת
בשאר מצוות שכן לא חייב בהן מיתה׳ בפחות מכזית׳ תאמר במעילה שחייב בה מיתה
בפחות מכזית׳ אמ׳ ליה תנוח דעתך שהינחתה את דעתי׳ מאי כיחותה דהדר רבא׳
פ"ד ואו תימא דבשישת שדי בה עיגא מן שמעת ליה דאמ׳ הזיד במעילה במיתה
חתיכה דכי הא דתני הזיד במעילה׳ רב׳ אמ׳ במיתה׳ וחכמים אומרין באזהרה׳ ואמרינן
מאי טעמיה דר׳ אמ׳ ר׳ אבהו אתיא חטא חטא מתרומה׳ מה להלן במיתה אף כאן
במיתה׳ ומינה מה להלן עד דאיכא כזית אף כאן עד דאיכא כזית׳ מתקיף
ליה רב פפא ממאי דר׳ כרבנן סבירא ליה דלמא רבי כאבא שאול סבירא ליה דאמר
כיון דאיכא שווה פרוטה ׳ אע"ג דליכא כזית׳ והא רב פפא הוא דאמ׳ אבא שאול
תרתי בעי לא שמע מנה הדר ביה מר דאבינא אמ׳ הכי קא אמ׳ לא אם אמרת
בשאר מצוות שכן לא עשה בהן שאין מתעסק כמתעסק שאם נתכוין להגביה את
התלוש וחתך את המחובר פטור׳ תאמר במעילה שאם הושיט ידו לחבית ליטול
חפץ וסך שמן שלהקדש מעל׳ אמ׳ רב במה דברים אמורים במפריש תרומה
והחמיצה׳ אבל אם הפריש חמץ תרומה ודברי הכל אינה קדושה׳ מנא הני מילי׳
אמ׳ רב נחמן בר יצחק אמ׳ קרא תתן לו ׳ ולא לאורו׳ מותיב רב בריה דרב יהושע
אין תורמין מן הטמא על הטהור ואם תרם בשוגג תרומתו תרומה׳ אמאי נימא׳
אמ׳ ונתן לו׳ לו ולא לאורו׳ הכא במאי עסיקינן כגון שהיתה שעת הכושר׳ כי
לא היתה לה שעת הכושר׳ היכי דאמי כגון דאתמיץ במחובר אחמיץ בתלוש
הכי נמי דקדשא׳ אמ׳ ליה אין בגזירת עירין פתגמא ובמאמר קדישין שאילתא׳
כך מודן בי מדרשא כואת׳ רב הונא בריה דרב יהושע אמ׳ קרא ראשית דגנך
תירושך ויצהריך׳ ראשית׳ ששיריה מותרין לישראל׳ יצתה זו שאין שיריה
מותרין לישראל׳ יתיב רב אחא בריה דרב עוא קמיה דרב חסדא ויתיב קא אמר
משמא דר׳ יוחנן׳ ענבים שנטמאו דודכן פחות מכביצה זיינן כשר
לנסכים׳ אלמא קא סבר משקין מיפקד פקידת לאימת מיטמו לכי סחיט להון
בצר ליה לשיעוריה או הכי אפלו כביצה נמי׳ דהא תנן טמא מת שסחט זיתים
וענבים כביצה מכוונת טהור׳ התם שסחט הבא לכתחלה׳ דלמא אתי למעבד
יתר מכביצה ׳ אמ׳ ליה רב חסדא מן צאיית לך׳ ולר׳ יוחנן רבך׳ ובי טמאה
שבהן להיכן הלכה׳ קא סבר משקין מיבלע בליעי׳ כיון דאיטמי ליה

אוכלא

ב

וכלא איטמי ליה משקה׳ אמ׳ ליה הכא בענבים שלא הוכשרו עסיקינן׳ לאימת
מתטמאין לכי מתכשרי׳ לאימת מתכשרי׳ לכי סחיטו להו׳ לכי סחיטו להו בצר
ליה לשיעוריה׳ דאו לא תימא הכי׳ האדתניא הא למה זה דומה לתרומת תותין ונע
וענבים שנטמאת שאין לובה לא התר אכילה ולא התר הסקה׳ ואמאי לא יהא התר
אכילה נמי איתבה׳ ונימא טומאה שבהן להיכן הלכה׳ דאי בעי דריך להו בפחות
התר אכילה
פחות מכביצה׳ אמ׳ רבא גזירה דלמא אתי בהו לידי תקלה׳ אמ׳ ליה אביי ובמי
חישינן לתקלה והתניא׳ מדליקין בפת ובשמן שלתרומה שנטמאת׳ אמר לו
פדשריק פאלה לבין העצים שמן דמי ליה בכלי מאוס׳ גופה מדליקין בפת
ובשמן שלתרומה שנטמאת׳ אבאיי משמא דחזקיה ורבא דבי רב יצחק בר
שמואל בר מרתא׳ אמ׳ רב הונא לא שנו לא פת אבל חיטי לא׳ ור׳ יוחנן אמר
אפלו חיטי חיטי נחוש דלמא אתי בהו לידי תקלה׳ כדאמ׳ רב אשי בסליקאתא
גם שנים עשר מהלכות תרומות
ומאיסאתא הכא נמי בסליקאתא ומאיסאתא׳ היכא איתמר דרב אשי
אהא דאמר רבון בר רב אדא אמ׳ רב יצחק אבא שאול גבל שלבית ר׳ היה׳
נא
והיו מחימין לו חמין בחטין שלתרומה שנטמאת ללוש בהן עיסה טהורה׳
כדי ללושה
ונחוש דלמא אתי בהו לידי תקלה׳ אמ׳ רב אשי בסליקתא ומאיסתא׳ אבאיי
העיסה
דרב אבון ורב חנניה בר אבון תנו תרומות בי רבה פגע בהו רבא בר מתנא אמר
בטהרה
להו מאי עבדתו בה בתרומות׳ דבי רבא אמרו ליה מאי איקא קשיא לך׳
אמ׳ להו תנן שתלי תרומה שנטמאו ושתלן טהרו מלטמא׳ ואסורין מלאכל׳
בפתשיעי בתרומות
וכי מאחר דטהרו מלטמא׳ מאי אסורין מלאכל׳ אמרו ליה הכי אמר
רבא מאי אסורין׳ אסורין לזרים׳ ומאי קא משמע לן גידולי תרומה
תרומה׳ וכי תימא גידולי גידולין קא משמע לן בדבר שאין זרעו כלה׳ הא
אבל בדבר שאין זרעו כלה
נמי תנינה הטבל גידולין מותרין בדבר שזרעו כלה אפילו גידולי גידולין אסורין
אשתיקו׳ אמרו ליה מידי שמיע לך בה׳ אמ׳ להו הכי אמ׳ רב שישת מאי
אסורין׳ אסורין לכוהנים׳ דאיפסילו להן בהסיח הדעת׳ הניחא למאן דאמ׳
הסיח לעת פסול הגוף האוי אלא למאן דאמ׳ הסיח הדעת פסול טומאה האוי׳
מאי איכא למימר דאיתמר הסיח הדעת ר׳ יוחנן אומ׳ פסול טומאה
האני שאם יבוא אליהו ויטהרנו׳ שומעין לו׳ וריש לקיש אומ׳ פסול הגוף
האני שאם יבוא אליהו ויטהרנו אין שומעין לו׳ אותיביה ר׳ יוחנן לריש
לקיש׳ ר׳ ישמעאל בר ר׳ יוחנן בן ברוקה אומ׳ לול קטן היה בין כבש למזבח
במערבו שלכבש ששם זורקין פסולי חטאת העוף׳ כדי שתעבור צורתן
ויצאו לבית השריפה׳ או אמרת בשלמא פסול טומאה׳ הוי משום הכי
באיי צורה שמא יבוא אליהו׳ אלא אי אמרת פסול הגוף האני למא ל...
צורה׳ התניא זה הכלל כל שפסולו בגופו ישרף מיד׳ בדם ובבעלים
תעבור צורתו ויוצאין לבית השריפה׳ אמ׳ ליה הא תנא תנא דבי רבא
בר אבוה הוא דאמ׳ אפילו פיגול טעון צורה׳ אותיביה נטמא בשר

חייב בתשלומין · וכל שאין בו שווה פרוטה פטור מן התשלומין · אמרו לו לא אמרן
שווה פרוטה לא לענין מעילה בלבד · אבל לענין תרומה דברי הכל עד שיהא בו כזית
אם איתה טון שיש בו כזית מיבעי ליה · תיובתא דרב פפא תיובתא · ואף רב פפא
הדר ביה דתניא · בשגגה פרט למזיד · והלא דין הוא · ומה שאר מצוות שחייב בהן כרת
פטור בהן · המזיד מקרבן מעילה שלא חייב בהן כרת אינו דין שפטר בהן את המזיד ·
לא אם אמרת בשאר מצוות · שכן לא חייב בהן מיתה · תאמר במעילה שחייב בה מיתה
תל לו בשגגה · פרט למזיד · אמ ליה רב נחמן בר יצחק לרב חייא בר אבון האי
תנא מעיקרא אלימא ליה כרת · לבסוף אלימא ליה מיתה · הכי קאמ לא אם אמרת
בשאר מצוות שכן לא חייב בהן מיתה · תאמר במעילה שחייב בה מיתה · בפחות מכזית
בפחות מכזית · אמ ליה תנוח דעתך שהינחתה את דעתי · מאי ניחותה דהדר רבא
פ״ד ואותימא דבשישת שדי בה נרגא מן שמעת ליה דאמ׳ המזיד במעילה במיתה
חתיכה דכי הא דתני המזיד במעילה · רבי אמ׳ במיתה · וחכמים אומרין באזהרה · ואמרינן
מאי טעמיה דר׳ אמ׳ ר׳ אבהו אתיא חטא חטא מתרומה · מה להלן במיתה אף כאן
במיתה · ומינה מה להלן עד דאיכא כזית אף כאן עד דאיכא כזית · מתקיף
ליה רב פפא ממאי דר׳ כרבנן · סבירא ליה דלמא רבי כאבא שאול סבירא ליה דאמר
כיון דאיכא שווה פרוטה · אע״ג דליכא כזית · והא רב פפא הוא דאמ׳ אבא שאול
תרתי בעי לא שמע מנה · הדר ביה מדרבינא · אמ׳ הכי קא אמ׳ לא אם אמרת
בשאר מצוות שכן לא עשה בהן שאין מתעסק כמתעסק שאם נתכוין להגביה את
התלוש וחתך את המחובר פטור · תאמר במעילה שאם הנשיט ידו לחבית ליטול
חפץ וסך שמן שלהקדש מעל · אמ׳ רב במה דברים אמורים במפריש תרומה
והחמיצה · אבל אם הפריש חמץ תרומה דברי הכל אינה קדושה · מנא הני מילי ·
אמ׳ רב נחמן בר יצחק אמ׳ קרא תתן לו · ולא לאודו · מותיב רב בריה דרב יהושע
אין תורמין מן הטמא על הטהור ואם תרם בשוגג תרומתו תרומה · אמאי נימא
אמ׳ ונתן לו · לו ולא לאודו · הכא במאי עסיקינן כגון שהיתה שעת הכושר · כי
לא היתה לה שעת הכושר · היכי דאמי כגון דאחמיץ במחובר אחמיץ בתלוש
הכי נמי דקדשא · אמ׳ ליה אין בגזירת עירין פתגמא ובמאמר קדישין שאילתא ·
כך מודן בי מדרשא כוות · רב הונא בריה דרב יהושע אמ׳ קרא ראשית דגנך
תירושך ויצהריך · ראשית · ששיריה מותרין לישראל · יצתה זו שאין שיריה
מותרין לישראל · יתיב רב אחא בריה דרב עוא קמיה דרב חסדא ויתיב קא אמר
משמא דר׳ יוחנן · ענבים שנטמאו דדרכן פחות פחות מכביצה ויינן כשר
לנסכים · אלמא קא סבר משקין מיפקד פקיד ולאימת מיטמו לכי סחיט להון
בצר ליה לשיעוריה · או הכי אפלו כביצה נמי · דהא תנן טמא מת שסחט זיתים
וענבים כביצה מכוונת טהור · התם שסחט ובא לכתחלה · דלמא אתי למעבד
יתר מכביצה · אמ׳ ליה רב חסדא מן צאיית לך · ולר׳ יוחנן רבך · וכי טמאה
שבהן להיכן הלכה · קא סבר משקין מיבלע בליעי · כיון דאיטמי ליה

ה׳ שמ״ם עשר הלכות תרומות
פ׳ ח״ש״י׳ מהלכות טומאת אוכלין

אוכלא

ב

וכלא איטמי ליה משקה׳ אמ׳ ליה הכא בענבים שלא הוכשרו עסיקינן׳ לאימת
מתטמאין לכי מתכשרי׳ לאימת מתכשרי׳ לכי סחיט להו׳ לכי סחיט להו בצר
ליה לשיעוריה׳ דאו לא תימא הכי׳ האדתניא הא למה זה דומה לתרומת תותין וע
וענבים שנטמאת שאין לו בה לא התר אכילה ולא התר הסקה׳ ואמאי לא יהא התר
אכילה נמי איתבה׳ ונימא טומאה שבהן להיכן הלכה׳ דאי בעי דריך להו בפחות התר אכילה
פחות מכביצה׳ אמ׳ רבא גזירה דלמא אתי בהו לידי תקלה׳ אמ׳ ליה אביי ובמי
חיישינן לתקלה והתניא׳ מדליקין בפת ובשמן שלתרומה שנטמאת׳ אמר לו
פ״שדיק פאלה לבין העצים שמן דמי ליה בכלי מאוס׳ גופה מדליקין בפת
ובשמן שלתרומה שנטמאת׳ אבאיי משמא דחזקיה ורבא דבי רב יצחק בר
שמואל בר מרתא׳ אמ׳ רב הונא לא שנו לא פת אבל חיטי לא׳ ור׳ יוחנן אמר
אפלו חיטי חיטי ניחוש דלמא אתי בהו לידי תקלה׳ כדאמ׳ רב אשי בסליקאתא נפ׳ שנים עשר מהלכות תרומות׳
ומאיסאתא הכא נמי בסליקאתא ומאיסאתא׳ היכא איתמר דרב אשי
אהא דאמר רבין בר רב אדא אמ׳ רב יצחק אבא שאול גבל שלבית ר׳ היה׳ נ״א
והין מחימין לו חמין בחטין שלתרומה שנטמאת ללוש בהן עיסה טהורה׳ כדי
ונחוש דלמא אתי בהו לידי תקלה׳ אמ׳ רב אשי בסליקתא ומאיסתא׳ אבאיי ללושה
דרב אבון ורב חנניה בר אבון תנו תרומות בי רבה פגע בהן רבא בר מתנא אמר העיסה
להן מאי עבדתו בה בתרומות׳ דבי רבא אמרו ליה מאי איקא קשיא לך׳ בטהרה
אמ׳ להו תנן שתלי תרומה שנטמאו ושתלן טהרו מלטמא׳ ואסורין מלאכל׳ בפ׳ תשיעי בתרומות׳
וכי מאחר דטהרו מלטמא׳ מאי אסורין מלאכל׳ אמרו ליה הכי אמר
רבא מאי אסורין׳ אסורין לזרים׳ ומאי קא משמע לן גידולי תרומה
תרומה׳ וכי תימא גידולי גידולין קא משמע לן בדבר שאין זרעו כלה׳ הא
נמי תנינה הטבל גידולין מותרין בדבר שזרעו כלה אפילו גידולי גידולין אסורין אבל בדבר שאין זרעו כלה אף
אשתיקו׳ אמרו ליה מידי שמיע לך בה׳ אמ׳ להן הכי אמ׳ רב ששת מאי
אסורין׳ אסורין לכוהנים׳ דאיפסילו להן בהסיח הדעת׳ הניחא למאן דאמ׳
הסיח דעת פסול הגוף האני׳ אלא למאן דאמ׳ הסיח הדעת פסול טומאה האני׳
מאי איכא למימר דאיתמר הסיח הדעת ר׳ יוחנן אומ׳ פסול טומאה
האני שאם יבוא אליהו ויטהרנו׳ שומעין לו׳ דריש לקיש אומ׳ פסול הגוף
האני שאם יבוא אליהו ויטהרנו אין שומעין לו׳ אותיביה ר׳ יוחנן לריש
לקיש׳ ר׳ ישמעאל בר ר׳ יוחנן בן ברוקה אומ׳ לול קטן היה בין כבש למזבח
במערבו שלכבש ששם זורקין פסולי חטאת העוף׳ כדי שתעבור צורתן
ויצאו לבית השריפה׳ או אמרת בשלמא פסול טומאה׳ הוי משום הכי
באיי צורה שמא יבוא אליהו׳ אלא אי אמרת פסול הגוף האני למא לי
צורה׳ התניא זה הכלל כל שפסולו בגופו ישרף מיד׳ בדם ובבעלים
תעבור צורתו ויוצאין לבית השריפה׳ אמ׳ ליה הא תנא תנא דבי רבא
בר אבוה הוא דאמ׳ אפילו פיגול טעון צורה׳ אותיביה נטמא בשר

או שנפסל או שיצא חוץ לקלעים · ר׳ אליעזר אומ׳ יזרוק · ר׳ יהושע אומ׳ לא יזרוק
ומודה ר׳ יהושע שאם זרק הורצה מאילין נפסל בהסיח הדעת׳ או אמרת
בשלמא פסול טומאה האוי משום הכי אם זרק הורצה אלא או אמרת פסול הגוף
האוי אמאי אם זרק הורצה׳ מאי נפסל׳ נפסל בטבול יום הינו נטמא תדי גופ׳
טמא׳ כי סליק רבינא אמרת קמיה דר׳ ירמיה מאי בבלאי טיפשאי משום
דיתבי באתרא דחשוכא אמרי שמעתתא דמחשבן לא שמיע להו׳ הא דריש
לקיש משום ר׳ אושעיה מי החג שנטמאו׳ השיקן ואחר כך הקדישן טהורין׳ בפ׳ שני מהלכות איסורי מזבח׳
הקדישן ואחר כך השיקן טמאים׳ מישרי זרועין נינהו מה לי השיקן ואחר כך
הקדישן מה לי הקדישן ואחר כך השיקן אלא אין זריעה להקדש׳ הכא נמי אין
זרוע לתרומה׳ יתיב רב דימי קאמ׳ לה להא שמעתא ׳ אמ׳ לה אביי
הקדישן בכלי קא אמרת׳ אבל בפה לא עבוד רבנן מעלה או דלמא בפה וכל
שכן בכלי ׳ אמ׳ לה או לא שמעתי כיוצא בה שמעתי׳ דאמ׳ רבא בר בר חנא׳
אמ׳ ר׳ יוחנן ענבים שנטמאו דרכן ואחר כך הקדישן טהורות׳ הקדישן ואחר בפ׳ שנים עשר מהלכות תרומות׳
כך דרכן טמאות׳ והא ענבים דקדושת פה נינהי ׳ ואפלו הכי עבוד רבנן
מעלה׳ אמ׳ ליה רב יוסף ענבים קא אמרת הכא בענבים שלתרומה עסיקנן
דקדושת פה דידהי כקדושת כלי דמיא׳ אבל הני דבעיי כלי בפה לא עבוד
רבנן מעלה׳ ומי אמ׳ ר׳ יוחנן הכי והאמ׳ ר׳ יוחנן דורכן פחות פחות מכביצה׳
הכא נמי פחות פחות מכביצה׳ ואו בעית אימא התם ראשון הכא שני ׳
אמ׳ רבא אף אנן נמי תנינה׳ ונתן עליו מים חיים אל כלי׳ שתהא חיותן בכלי׳
נא׳ כדקאמ׳ ונתן אלמא תלתדין נינהו מדקאמ׳ חיים אלמא מחוברין נינהו׳ נטלתלושין
ונתן קא קארי להו תלושין והא מחוברין נינהו׳ אלא מעלה הכא נמי מעלה׳
אמ׳ רב שימי בר אשי אף אנן תנינה טבל אכל במעשר הערב שמשו אוכל
בתרומה׳ הערב אין לא הערב לא׳ והא גברא טהור הוא אלא מעלה הכא
נמי מעלה׳ אמ׳ רב אשי אף אנן נמי תנינה הבשר לרבות עיצים ולבונה׳
עיצים ולבונה בני אטמויי טומאת אוכלין נינהו אלא מעלה הכא נמי מעלה׳
פיס׳ אלו דברים שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח בחטים ובשעורים
ובכוסמין ובשבלת שועל ובשיפון׳ תאנא כוסמין מין חטים׳ שבולת
שועל ושיפון מין שעורים׳ כוסמין גלבא׳ שיפון דוקרא׳ שבולת שועל
שובלי תעלי׳ הני אין אורז ודוחן לא מנא הני מלי אמ׳ ריש לקיש׳
וכן תנא דבי ר׳ ישמעאל׳ וכן תנא דבי ר׳ אליעזר בן יעקב לא תאכל עליו חמץ
שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני׳ דברים הבאין לידי חימוץ אדם
יוצא בהן ידי חובתו במצה׳ יצאו אלו שאין באין לידי חימוץ אלא לידי סרחון
מתנית׳ דלא כר׳ יוחנן בן נורי דתנא ר׳ יוחנן בן נורי
אוסר באורז מפני שקרוב להחמיץ׳ איבעיא להו מפני שקרוב להחמיץ
דקדים מחמיץ׳ או דלמא קרוב להחמיץ הוי חמץ גמור לא האוי׳ תא

שמע

פי׳ר
חבה׳
לגדרי
והן חב
אלעד

שמע דתניא ר׳ יוחנן בן נורי אומ׳ אורז מין דגן הוא וחייבין על חימוצו כרת׳ וחייבין
על חימוצו כרת ואדם יוצא בו ידי חובתו בפסח׳ וכן היה ר׳ יוחנן בן נורי אומ׳ קרמית
חייבת בחלה׳ מאי קרמית אמ׳ אביי שיצפתא דמשתכחא ביני כולניתא׳ פי׳ר
עישב והוא עגול כמו כדור ובתוכה זרע׳ אמ׳ תנא ברבנן חנא אמ׳ ריש לקיש עיסה
שללושה ביין שמן ודבש אין חימוצה חייבין עליו כרת׳ יתיב רב פפא ׳ ורב הונא
בריה דרב יהושע קמיה דרב אידי בר אבון ויתיב רב אידי בר אבון קא מנמנם אמ׳
ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא מאי טעמיה דריש לקיש אמ׳ קרא לא תאכל
עליו חמץ׳ כל אדם שדברים יוצא בהן ידי חובתו במצה חייבין על חימוצו כרת׳
והא הואיל ואין אדם יוצא בה ידי חובתו במצה דהויא לה מצה עשירה אין חייבין על
חימוצה כרת׳ אותיביה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא המחהו וגמעו אם חמץ
הוא ענוש כרת אם מצה הוא אין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח׳ והא איכא דאין
אדם יוצא בה ידי חובתו במצה וחייבין על חימוצה כרת׳ איתער ביהו רב אידי
בר אבון אמ׳ להו דרדקי היינו טעמיה דריש לקיש משום דהון להן מי פירות׳ ומי
פירות אין מחמיצין׳ בדמאי ובמעשר ראשון שניטלה תרומתו׳ דמאי הא
לא חזי ליה׳ כיון דאי בעי מפקר להן והוו עני אכיל דמאי עני קרינא ביה׳ דתנן
מאכילין את העניים דמאי ואת האכסניא דמאי׳ אמ׳ רב הונא תאנא בית שמאי
אומרין אין מאכילין את העניים דמאי׳ ובית הלל אומרין מאכילין את העניים דמאי
ואת האכסניא דמאי׳ פיס׳ מעשר ראשון שניטלה תרומתו׳
פשיטא הכא במאי עסיקינן כגון שהקדימו בשבולין וניטלה ממנו תרומת מעשר
ולא ניטלה ממנו תרומה גדולה׳ וכדר׳ אבהו דאמ׳ אמ׳ ריש לקיש מעשר ראשון
שהקדימו בשבולין פטור מתרומה גדולה שנ׳ והרמותם ממנו תרומת י״י מעשר מן
המעשר׳ מעשר מן המעשר אמרתי לך ולא תרומה גדולה ומעשר מן המעשר׳
אמ׳ ליה רב פפא לרב אביי אי מעתה שהקדימו בכרי נמי׳ אמ׳ ליה עלך
אמ׳ קרא מכל מתנותיכם תרימו׳ מה ראית האי אידגן האי לא אידגן׳ מעשר
שני והקדש שנפדו׳ פשיטא הכא במאי עסיקינן שנתן את הקרן ולא נתן את ה
הכהנים בחלה ובתרומה׳
החומש׳ קא שמע לן דאין חומש מעכב׳
פשיטא מהו דתימא׳ מצה שווה בכל אדם בעינן ומצות מצות ריבה׳ אבל
לא בטבל פשיטא בטבל׳ טבל דרבנן ובעציץ שאינו נקוב׳ ולא במעשר ראשון
שלא ניטלה תרומתו׳ פשיטא מהו דתימא כדאמ׳ ליה רב פפא לאביי קא שמ׳
לן כד שני ליה׳ ולא במעשר שני והקדש שלא נפדו׳ פשיטא מאי נפדו׳
לא נפדו כהלכתן׳ מעשר שחיללו על גבי אסימון דרחמנא אמ׳ וצרת הכסף
בידך׳ לרבות דבר שיש עליו צורה׳ הקדש שחיללו על הקרקע דרחמ׳ אמר
ונתן הכסף וקם לו׳ פי׳ר אסימון כסף שאין עליו צורה מלשון סומא׳
ובלשון יוני אסימי׳ תנו רבנן יכול יוצא אדם ידי חובתו בטבל
שלא ניתקן׳ כל טבל נמי הא לא מיתקן׳ לא בטבל שלא ניתקן כל צרכו׳

שנטלה ממנו תרומה גדולה ולא תרומת מעשר׳ מעשר ראשון ולא מעשר שני׳
ואפלו מעשר עני מנין׳ תל׳ לומ׳ לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות
לחם עני׳ מי שאיסורו בל תאכל חמץ׳ יצא זה שאין איסורו משום בל תאכל חמץ׳
אלא משום בל תאכל טבל׳ ואיסורא דחמץ להיכא אזל׳ אמ׳ רב ששת הא מני ר׳
שמעון הוא דאמ׳ אין איסור חל על איסור׳ דתניא ר׳ שמעון אומ׳ האוכל נבלה ביום
הכיפורים פטור׳ רבינא אמ׳ אפילו תימא רבנן מי שאיסורו משום בל תאכל חמץ בלבד
ולא משום בל תאכל טבל נמי׳ יצא זה שאיסורו אפלו משום בל תאכל טבל נמי
מידי בלבד כת׳ ולא מחוורתא כדרב ששת׳ תנו רבנן יכול
יוצא אדם ידי חובתו במעשר שני בירושלם תל׳ לומ׳ לחם עוני׳ מי שנאכל באוני
בעניות׳ לישרא׳ באנינות׳ יצא זה שאין נאכל אלא בשמחה׳ דברי ר׳ יוסי
הגלילי׳ ר׳ עקיבה אומ׳ מצות מצות ריבה׳ אם כן מה תל׳ לומ׳
לחם עוני׳ פרט לעיסה שנלושה ביין שמן ודבש׳ מאי טעמיה דר׳ עקיבה׳
מי כת׳ אוני עוני כת׳ ור׳ יוסי הגלילי מי קרינן עני עני קרינן׳ ור׳ עקיבה
הינן עוני הינן עני׳ והא דקרינן עוני כדשמואל דאמ׳ שמואל דאמ׳ לחם שעונין עליו
דברים׳ וסבר ר׳ עקיבה עיסה שנלושה ביין שמן ודבש לא׳ והא תנא אין לשין
את העיסה ביין שמן ודבש׳ ואם לש׳ רבן גמליאל אומ׳ תשרף מיד׳ וחכמ׳ אומ׳
תיאכל מיד׳ אמ׳ ר׳ עקיבה שבתי היתה אצל ר׳ אליעזר ור׳ יהושע ולשתי להם עיסה
ביין שמן ודבש׳ ולא אמרו לי דבר׳ ואע״פ שאין לשין בו מקטפין בו׳ ארתן
לתנא קמא׳ וחכמ׳ אומ׳ את שלשין בו מקטפין בו׳ ואת שאין לשין בו אין מקטפין בו׳
ושוין שאין לשין את העיסה בפושרין׳ קא תאני מיהא לשתי להן עיסה ביין שמן
ודבש ולא אמרו לי דבר׳ לא קשיא הא ביום ראשון הא ביום שיני׳ כדאמ׳ להן
ר׳ יהושע בן לוי לבניה יומא קמא לא תילושו בחלבא מיכאן ואילך לישו בחלבא׳
והתנא אין לשין לא יומא קמא׳ לא תילושו בדובשא׳ מיכאן ואילך לושו לי׳
או בעית אימא לעולם בחלבא׳ כדאמ׳ רבינא כעין תורא שריא הבא נמי בעין
תורא׳ ושוין שאין לשין את העיסה בפושרין׳ ומאי שנא ממנחות׳
דתנן כל המנחות נילושות בפושרין ומשמרן שלא יחמיצו׳ אם אמרו בזריזין
אמרו בשאינן זריזין׳ או הכי מלתת נמי עלותות׳ אלמא אמ׳ ר׳ זורא אמ׳ רבא
בר אבוה אמ׳ שמואל חטין שלמנחות אין לותתין אותן׳ לישה איתה בזריזין
לתיתה ליתה בזריזין׳ ולישה מי איתה בזריזין׳ והא כת׳ ויצק עליה שמן
ונתן עליה לבונה׳ והביאה אל בני אהרן הכהנים וקמץ׳ מקמיצה ואילך מצות כהונה׳
לימד על יציקה ובלילה שכשירה בזר׳ לישה נהי דבזריזין ליתה׳ במקום זריזין
איתה׳ דאמ׳ מר בללה זר כשירה׳ חוץ לחומת העזרה פסולה׳ לאפוקי לתיתה
דליתה לא בזריזין ולא במקום זריזין׳ ומאי שנא ממנחת העומר׳ דתנן
מנחת העומר לותתין אותה ומוקרין אותה לציבור וצוברין אותו צבור שאני׳
תנו רבנן יכול יוצא אדם ידי חובתו בביכורים׳ תל׳ לומ׳ בכל מושבותיכם

את העיסה בחלב ואם לש כל הפת אסורה מפני הרגל עבירה

[illegible] עשר
[illegible]
הקרבנות

יצאו

יצאו ביכורים שאין נאכלין בכל מושבות׳ דברי ר׳ יוסי הגלילי׳ ר׳ עקיבה אומ׳ מצה ומרור׳
מה מרור שאינו בכורים׳ אף מצה שאינה ביכורים׳ או מה מרור שאין במינו בכורים
אף מצה שאין במינה ביכורים׳ אוציא חטים ושעורים שיש במינן בכורים׳ תל׳ לומ׳
מצות׳ מצות ריבה אפלו בכורים נמי׳ והדר ביה ר׳ עקיבה דתניא יכול יוצא אדם ידי
חובתו בביכורים תל׳ לומ׳ בכל מושבותיכם תאכלו מצות׳ מצה הנאכלת בכל המושבות׳
יכול שני מוציא׳ אף מעשר שני תל׳ לומ׳ מצות מצות ריבה׳ ומה ראית
לרבות מעשר שני ולהוציא בכורים׳ מרבה אני מעשר שני שיש לו התר במושבות
כר׳ אליעזר דאמ׳ מנין למעשר שני שנטמא שפודין אותו אפלו בירוש׳ שנ׳ לא תוכל
שאתו׳ ואין שאת אלא אכילה שנ׳ וישא משאות מאת פניו אליהם׳ ומוציא אני
בכורים שאין לו התר בכל מושבות׳ פירוש שאם נטמא׳ דאמ׳ במעשר
שני נפיק ביה ר׳ עקיבה ואף ממעט להו לביכורים שמע מינה הדר ביה׳ ור׳
יוסי הגלילי תיפוק ליה דאין נאכלין באונ׳ סבר לה כר׳ שמעון דתניא הבכורים אסורין
לאונן׳ ור׳ שמעון מתיר׳ מאי טעמיהו דרבנן דכת׳ לא תוכל לאכול בשעריך
מעשר דגנך תירושך ויצהריך ואמ׳ מר ותרומת ידיך׳ אלו הביכורים׳ ואיתקש
למעשר׳ מה מעשר אסור לאונן׳ אף בכורים אסורין לאונן׳ ור׳ שמעון אמ׳
תרומה קרנהו רחמ׳ מה תרומה מותרת לאונן אף בכורים מותרין לאונן׳ ור׳ שמעון
נהי דהקישה לית ליה שמחה׳ מיהא מכתב כתיבה בהי ושמחת בכל הטוב׳
מאי שמחה׳ זמן שמחה׳ דתניא מעצרת ועד זמן החג מביא וקורא׳ מהחג ועד
החנוכה מביא ואינו קורא׳ תנו רבנן לחם עוני׳ פרט לחלוט
ואשישה׳ יכול לא יוצא אדם אלא בפת הדראה׳ תל׳ לומ׳ מצות׳ מצות ריבה׳
ואפלו כמצתו שלשלמה׳ אם כן מה תל׳ לומ׳ לחם עוני׳ פרט לחלוט ואשישה׳
מאי משמע האי אשישה׳ לישנא דחשיבותא הוא׳ דכת׳ ויחלק לכל העם
לכל המון ישראל למאיש ועד אשה לאיש חלת לחם אחת ואשפר אחד ואשישה אחת׳
ואמ׳ רב חנן בר רבא אשפר׳ אחד משׂשה בפר׳ ואשישה אחת משׂשה
באיפה׳ ופליגא דשמואל דאמ׳ אשישה גרבא דחמרא דכת׳ ואוהבי אשישי ענבים׳
תנו רבנן בית שמאי אומרין אין אופין פת עבה בפסח׳ ובית
הלל מתירין׳ וכמה פת עבה׳ אמ׳ רב הונא טפח׳ שכן מצינו בלחם הפנים
טפח׳ מתקיף ליה רב יוסף אם אמרו בזריזין׳ יאמרו בשאינן זריזין׳ פי׳
לחם הפנים שהיו בה שלש מאות דחיפות ושלש מאות בעיטות ברגל׳ אם אמרו
בפת עמילה יאמרו בשאינה עמילה׳ אם אמרו בעיצים יבישים יאמרו בעצים
לחים׳ אם אמרו בתנור חם׳ יאמרו בתנור צונן׳ אם אמרו בתנור שלמתכת׳
יאמרו בתנור שלחרש׳ אמ׳ ר׳ ירמיה בר אבא שאילית ית ר׳ בייחוד׳ ומנו
רבי דאמרי איבא׳ אמ׳ ר׳ ירמיה בר אבא שאילית ית ר׳ בייחוד׳ ומנו רבי הקדוש׳
מאי פת עבה׳ פת מרובה׳ ומאי קרו לה עבה׳ דנפישא בלישא׳ כר׳ בגרצא׳
ואו בעית אימא באתריה דהאי תנא מרובה עבה קרו לה׳ מאי טעמא משום טורחא׳

מאי אידיא פסח אפלו כל יום טוב נמי · אין הכי נמי ותנא בפסח קאיי · תניא נמי
הכי בית שמאי אומ׳ אין אופין פת מרובה ביום טוב · ובית הלל מתירין ·
תנו רבנן יוצאין בפת נקייה ופת הדראה ובסריקין המצויירין בפסח ·
ואעפ׳ שאמרו אין עושין סריקין המצויירין בפסח · דאמ׳ ר׳ יהודה דבר זה שאל
ביתוס בן זונין לחכמים מפני מה אין עושין סריקין המצויירין בפסח · אמרו לו מפני
שהאשה שוהה עליהן ומחמיצתן · אמר להם אפשר יעשנה בדפוס ויקבענ׳
במהדה · כיון · אמרו לו יאמרו לו כל הסריקין אסורין · וסריקי ביתוס מותרין ·
אמ׳ ר׳ אלעזר בר׳ ר׳ צדוק · פעם אחת נכנסתי אחר אבא לבית רבן גמליא׳ והביאו לפנינו
סריקין המצויירין בפסח · אמרתי לו אבא לא כך אמרו חכמ׳ אין עושין סריקין
המצויירין בפסח · אמר לי בני לא שלכל אדם אמרו אלא שלנחתומין אמרו ·
פירוש דבעי מקקי ליה טפי ושאהו עליהו · איכא דאמרי לא שלנחתומין
אמרו אלא שלכל אדם אמרו · ר׳ יוסי אומ׳ עושין סריקין מין רקיקין ואין עושין סריקין
מין גלסקאות · תנו רבנן הסופגנין · פי׳ עיסה מתוגנת בשמן ·
והדובשנין והאסקריטין וחלות המסרת והמדומע פטורין מן החלה · מאי חלות
המשרת · אמ׳ ר׳ יהושע בן לוי זה חלוט שלבעלי בתים · אמ׳ ריש לקיש הללו
מעשה אלפס הן · ור׳ יוחנן אומ׳ מעשה אלפס חייבין · והללו שעשאן בחמה
פטורין · מותיבי הסופגנין והדובשנין והאסקריטין עשאן באלפס חייבין ·
עשאן בחמה פטורין · תיובתא דריש לקיש אמ׳ עולא אמ׳ ריש לקיש הכא
במאי עסיקינן כגון שהרתיח ולבסוף הדביק · אבל הדביק ולבסוף הרתיח · מאי
הכי נמי דפטורין אדתאני סופה בחמה פטורין · ליפלוג וניתני · במה דבר׳ אמור׳
שהרתיח ולבסוף הדביק · אבל הדביק ולבסוף הרתיח פטורין · הכי קאמ׳ בד״א
בשהרתיח ולבסוף הדביק · אבל הדביק ולבסוף הרתיח · נעשה כמי שעשאן
בחמה ופטורין · תא שמע יוצאין במצה נא ובמצה העשויה באלפס ·
הכא נמי שהרתיח ולבסוף הדביק · מאי מצה נא · אמ׳ רב יהודה אמ׳ שמוא׳
כל שפורשה ואין חוטין נמשכין ממנה · אמ׳ רבא וכן לענין לחמי תודה פשיטא
הכא לחם · כת׳ הכא לחם כת׳ מהו דתימא הואיל וכת׳ והקריב ממנו אחד מכל
קרבן תרומה · אחד · שלא יטול פרוס · הא כמאן דפריסא דמיא קא שמ׳ לן ·
תא שמע המעיסה · בית שמאי פוטרין · ובית הלל מחייבין · החליטה
בית שמאי מחייבין · ובית הלל פוטרין · איזו היא המעיסה · ואיזו היא החליטה ·
המעיסה קמח על גבי מגלשין · החליטה מגלשין על גבי קמח · ר׳ ישמעא׳
בר׳ יוסי אומ׳ משום אבין זה וזה לפטור · ואמרי לה זה וזה לחיוב · וחכמ׳ אומ׳
אחד זה · ואחד זה · עשאן באלפס פטורין · ובתנור חייבין · מאי שנא המעיסה ·
ומאי שנא החליטה · אמ׳ רב יהודה אמ׳ שמוא׳ וכן אמ׳ רבה ואו תימא · ר׳ יהושע
בן לוי אומ׳ כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו · תברא מי ששנה זו לא שנה זו ·
קא תאני מיהא · וחכמ׳ אומ׳ אחד זה ואחד זה עשאן באלפס פטורין ובתנור חייבין ·

תנאי היא דתניא יכול יהא המעיסה והחליטה חייבין בחלה' ות"ל לומר
לחם' ר' יהודה אומ' אין לחם אלא האפוי בתנור' ר' יהודה היינו תנא קמא אלא לאו
מעשה אלפס' איכא בינייהו דתנא קמא סבר מעשה אלפס חייבין' ואתא ר'
יהודה למימר מעשה אלפס פטורין לא דכולי עלמא מעשה אלפס פטורין'
פי' כמו דפוס מצוייר והם שנים אחד נכנס בתוך חבירו ונעשים גלוסקאות
כמין קליפת בצל העליונה' והכא כגון שחזר ואפאו בתנור תנא קמא סבר' כיון
שחזר ואפאו בתנור' לחם קרינא ביה' ור' יהודה סבר אין לחם אלא לחם האפוי ב
בתנור מעיקרה' אמ' רבא מאי טעמיה דר' יהודה דכת' ואפו עשר נשים לחמכם
בתנור אחד' לחם האפוי בתנור אחד' קרוי לחם' לחם שאין אפוי בתנור אחד אין קרוי
לחם' יתיב רבא ורב יוסף אחוריה דר' זורא ויתיב ר' זורא קמיה דעולא' אמר
ליה רבא לר' זורא בעי מינה מעולא' הדביק מבפנים והרתיח מבחוץ' מהו' אמ' ליה
רבא לר' זורא מאי אימא ליה דאמ' לי ניהו מעשה אלפס' אמ' רב יוסף לר' זורא
בעי מינה מעולא הדביק מבפנים ואבוקה בידו מהו' אמ' לו מאי אימא ליה דאמ'
לי רוב עשם עושין כן' אמ' רב יוסף עיסה שלמעשר שני לדברי ר' מאיר פטור
מן החלה' לדברי חכמ' חייבת בחלה' יוצא בה ידי חובתו ביום טוב' לדברי חכמ'
לדברי ר' מאיר אין אדם יד'
אדם יוצא בה ידי חובתו ביום טוב' מצה שלמעשר שני לדברי ר' מאיר אין אדם
יוצא בה ידי חובתו בפסח' לדברי חכמ' אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח' אתרוג
שלמעשר שני לדברי חכמ' אדם יוצא בה ידי חובתו ביום טוב' לדברי ר' מאיר אין
אדם יוצא בה ידי חובתו ביום טוב' מתקיף ליה רב פפא בשלמא עיסה דכת'
עריסותיכם' אתרוג נמי דכת' ולקחתם לכם ביום הראשון' לכם משלכם' מצה
מי כתיב בה מצותיכם' אמ' רבא בר ישמעא' ואו תימא רב יימר בר שלמיא אתיא
לחם לחם' כת' לחם עוני' וכת' התם והיה באכלכם מלחם הארץ' מה להלן
משלכם' אף כאן משלכם' נימא מסייעא ליה עיסה שלמעשר שני פטורה
מן החלה דברי ר' מאיר' וחכמ' אומ' חייבת בחלה' נימא מסייעא ליה היא היא'
נימא מדבהא פליגי בהא נמי פליגי שאני התם' דכת' עריסותיכם עריסותיכם
תריסמני' בעי ר' שמעון בן לקיש מהן שיוצא אדם ידי חובתו בחלה שלמעשר
שני' אליבא דר' יוסי הגלילי לא תיבעי לך השתה בחולין לא נפיק בחלתו נפיק כי
תיבעי לך' אליבא דר' עקיבה בחולין הוא דנפיק דאו מיטמן פליק להו' אבל החלה
דאו מיטמיא לישרפה לא או דלמא הואיל ולא קרא עלה שם נפיק בה השתה נמי
נפיק בה' איכא דאמרי הא נמי לא תיבעי לך דהינן מעשר דאמרינן הואיל כי תיבעי
לך הלת לקוח בכסף מעשר שני שנטמאת יפדה' ר' יהודה אומ' יקבר' ואליבא
דרבנן דאמרי יפדה לא תיבעי לך' דהינן מעשר כי תיבעי לך אליבא דר' יהודה דאמר
יקבר' מאי הואיל או לקוח ניהו' הואיל ולא קרא עליה שם נפיק ביה השתה נמי נפיק
ביה' או דלמא חד הואיל אמרינן תרי הואיל לא אמרינן' אמ' רבא מסתברא
שם המעשר' אלמא נפיק ביה ידי חובתיה' פי'ם חלות תודה ורקיקי נזיר

עשאן לעצמן אין יוצא בהן · למכור בשוק יצא בהן · מנא הנא מלי · אמר רבא אמ׳
קרא ושמרתם את המצות · מצה המשתמרת לשם מצה · יצאת זו שאין משתמרת
לשם זבח · רב יוסף אמ׳ קרא שבעת ימים מצות תאכלו · מצה הנאכלת לשבעה ·
יצתה זו שאין משתמרת ואין נאכלת לשבעה אלא ליום ולילה · תנא כותיה דרבא ·
תנא כותיה דרב יוסף · תנא כותיה דרבא יכול יוצא אדם ידי חובתו בחלות תודה ורקיקי
נזיר תל׳ לומ׳ ושמרתם את המצות · מצה המשתמרת לשם מצה · יצאת זו שאינה
משתמרת לשם מצה אלא לשם זבח · תנא כותיה דרב יוסף יכול יוצא אדם ידי
חובתו בחלות תודה ורקיקי נזיר תל׳ לומ׳ שבעת ימים תאכל מצות · מצה הנאכלת
לשבעה · יצתה זו שאינה נאכלת לשבעה אלא ליום ולילה · מאי ביניהו איכא
ביניהן שלא נשחט עליהן הזבח · ותיפוק לי דאין נאכלות באוני כר׳ עקיבה דאמ׳
עני כתיב · ותיפוק לי דהויא לה מצה עשירה · פיר׳ · בלישתן בשמן · אמ׳ר שמואל
בר רב יצחק רביעית לתודה היא שמן המתחלקת לכמה חלות · ותיפוק לי דאין נאכלות
בכל מושבות · אמ׳ ריש לקיש זאת אומרת חלות תודה ורקיקי נזיר נאכלין בנוב
ובגבעון · אמ׳ ר׳ אלעאי שאלתי את ר׳ אליעזר מהו שיוצא אדם ידי חובתו בחלות תודה
ורקיקי נזיר · אמ׳ לי לא שמעתי · באתי לפני ר׳ יהושע אמ׳ לי הרי אמרו חלות
תודה ורקיקי נזיר עשאן לעצמו אין יוצא בהן · למכור בשוק יוצא בהן · כשבאתי
והרציתי הדברים לפני ר׳ אליעזר · אמ׳ לי ברית הן · הן הדברים שנאמרו לו למשה בסיני ·
איכא דאמרי ברית הן · הן הדברים שנאמרו לו למשה בסיני · לאו טעמא
בעיא · וטעמא מאי · אמ׳ רבא כל לשוק אימלוכי ממלך או מזדבנא מזדבנא
ואילא איפוק אנא ·

מתניתין

או ירקות שאדם
יוצא בהן ידי חובתו בפסח · בחזרת ובעלשין ובתמכה ובחרחבינה ובמרור יוצא
בהן בין לחים בין יבישים · אבל לא כבושין ולא שלוקין ולא מבושלין · וכולן
מצטרפין לכזית ויוצאין בקלח שלהן · בדמאי ובמעשר ראשון שנטלה תרומתו
ובמעשר שני והקדש שנפדו ·

גמרא

חזרת חסא ·
עלשין הנדבי · תמכה אמ׳ רבא בדבר חנא · אמ׳ ר׳ יוחנן תמכתא שמה · חרחבינא ·
אמ׳ ריש לקיש איצוותא דדיקלא · מדור תליתא · תנ׳ בר קפרא ירקות שאדם
יוצא בהן ידי חובתו בפסח · בחזרת ובעלשין ובתמכה ובהרהלין ובחרחבינין
ובחזרין · ר׳ יהודה אומ׳ אף עלשי שדה ועלשי גנה וחזרת · עלשי גנה וחזרת
הא תנא ליה רישה לא אף עלשי שדה כעלשי גנה וכחזרת · ר׳ מאיר אומ׳ אף
עקוס וטורא ומר ירואר · אמ׳ לו ר׳ יוסי עקוס וטורא חד הוא · ומר זה הוא ירואר ·
תאנא דבי שמואל ירקות שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח בחזרת ובעלשין
בתמכה ובהרגנין ובהרדופנין · ר׳ יהודה אומ׳ חוארואלין וחזרת גלין כיוצא בהן ·
ר׳ אלעאי אומ׳ משום ר׳ אליעזר אף עקרבלין וחזרתי על כל תלמידיו ובקשתי
ליחבר ולא מצאתי · כשבאתי אצל ר׳ אליעזר בן יעקב הודה לדברי · ר׳ יהודה
בן פתירה אומ׳ כל שיש לו שרף · ר׳ יוחנן בן ברוקה אומ׳ כל שפניו מכסיפין ·

אמ׳ ר׳ יוחנן מדברי כולם נלמד
אחרים אומרים ירק מר יש לו שרף ופניו מכסיפין׳
ירק מר יש לו שרף ופניו מכסיפין׳ אמ׳ ר׳ יוחנן אמ׳ רב הונא הלכתא כאחרים׳
רבינא אמ׳ אשכחיה לרב אחא בריה דרבא דהוה קא מהדר אמרירתא׳ אמ׳ ליה
מאי דעתיך דמרידן טפי׳ והאנן חזרת תנן׳ ותנא דבי שמואל חזרת׳ ואמ׳ ר׳ אושעיה
מיצוה בחזרת׳ ואמ׳ רבא מאי חזרת׳ חסא דחס רחמנא עלן׳ ואמ׳ ר׳ שמואל בר
נחמני א״ר׳ שמואל למה נמשלו במרור מצרים׳ לומ׳ לך מה מרור זה תחלתו רך
וסופו קשה׳ אף שעבוד מצרים תחלתו רך וסופו קשה׳ שנ׳ בפלך׳ פה רך בתחלה׳
אמר ליה הדריבי׳ אמ׳ ליה רב רחומי לאביי ממאי דהאי מרור מין ירק הוא׳
אמ׳ מרדתא דכפיא כי מצה׳ מה מצה גידולי קרקע׳ אף מרור גידולי קרקע׳ בערך מר
ואימא הירדוף כי מצה׳ מה מצה מין זרעים׳ אף מרור מין זרעים׳ ואימא פיר
הרזיפא כי מצה׳ מה מצה שניקח בכסף מעשר׳ אף מרור שניקח בכסף מעשר׳ דפלא
אמ׳ ליה רבא בר רב חנן לאביי אימא חד מרורים כת׳ אימא תרי כי מצה׳
מה מצה מינין הרבה׳ אף מרור מינין הרבה׳ אמ׳ רבא בר רב הונא אמר רב
ירקות שאמרו חכמים אדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח כולם נזרעין בערוגה אחת׳
למימרא דלית בהו משום כלאים׳ מותיב רבא חזרת וחזרת גלין׳ עלשין
ועלשי שדה כרישי וכרישי שדה כסבר וכסבר שדה׳ חרדל ותרדל מצרי
דלעת המצרית והרמוצה׳ אינן כלאים׳ חזרת וחזרת גלין אין׳ חזרת ועלשין לא׳
וכי תימא כולהו בהדי הדדי קא תאני להו׳ והאמ׳ רב זוגות זוגות שנינו׳ מאי בה״ג מתקבה בלאים
נזרעין כהלכתן׳ תניא ערוגה שהיא ששה על ששה טפחים זורעין בתוכה חמשה נזרעין
זרעונין ארבעה על ארבע דופנות ערוגה׳ ואחת באמצע׳ מהו דתימא הני מילי
בזרעים׳ אבל בירקות לא׳ למימרא דירקות׳ אלימי מזרעים׳ והא תנן׳
כל מיני זרעים אין זורעין בערוגה כל מיני ירקות זורעין בערוגה׳ מהו דתימא ע״ג מתקבה כל
הני מין זרעים אבל בירקות לא למימרא דירקות אלימי מזרעים׳ והני מין
זרעים נינהו זרעים סלקא דעתא׳ והאנא תנא ירקות׳ ותנא בר קפרא ירקות׳
ותנא דבי שמואל ירקות חזרת אצטריך ליה סלקא דעתא אמינא הואיל וסופה
להקשות׳ ניתי ליה רותא טפי לאו׳ אמ׳ ר׳ יוסי בן חנינה קלח של כרוב שהוא קשה
מרחיבין לו בית רובע אלמא יהבינן ליה רותא טפי הכא כמי נתני ליה רוחא טפי קא
משמע לן׳ יוצאין בהן בין לחין בין יבישין׳ אמ׳ רב חסדא לא שנו אלא קלח׳
אבל עלין לחין אין יבישין לא׳ הא מדקאתני סופה יוצאין בקלח שלהן׳ מכלל
דרישה בעלין עסיקינן׳ פרושי קא מפריש מאי׳ יבישין׳ קלח׳ מותיבי
יוצאין בהן ובקלח שלהן בין לחין ובין יבישין דברי ר׳ מאיר׳ וחכמ׳ אומ׳ לחין
יוצאין בהן׳ יבישין אין יוצאין בהן׳ ושוין שיוצאין בהן כמושין׳ אבל לא כבושין
ולא שלוקין ולא מבושלים׳ כללו של דבר כל שיש בו טעם מרור יוצאין בו׳ כל
שאין בו טעם מרור אין יוצאין בו׳ תרגומה אקלח׳ תנא אין יוצאין בהן
כמישים משום ר׳ אלעזר בן ר׳ צדוק אמרו יוצאין בהן כמישין׳ בעי ראמי בר חמא

מהו שיוצא אדם ידי חובתו במרור שלמעשר שני · אליבא דר׳ עקיבה לא תיבעי לך
השתה במצה דאוריתא נפיק במרור דרבנן מיבעיא כי תיבעי לך אליבא דר׳ יוסי הגלילי ·
מאי במצה דאוריתא הוא דלא נפיק · אבל במרור דרבנן נפיק · או דלמא כל דתקינו
רבנן כעין דאוריתא תקינו · אמ׳ רבא מסתברא מצה ומרור · מתניתין
אין שורין את המורסן לתרנגלין אבל חולטין · האשה לא תשרה את המורסן ותוליך
בידה למרחץ · אבל שפה היא על בשרה יבש ולא ילעוס אדם חטים ויתן על גבי מכתו
מפני שהן מחמיצות · אין נותנין את הקמח לא לתוך חרוסת ולא לתוך חרדל ·
ואם נתן יאכל מיד · ור׳ מאיר אוסר · אין מבשלין את הפסח לא במשקין ולא במי פירות ·
אבל סכין ומטבילין אותו בהם · מי תשמישו שלנחתום ישפכו מפני שהן מחמיצין ·
גמר׳ תנו רבנן · דברים שאין באין לידי חימוץ · האפוי ·
והמבושל · והחלוט שחלטו ברותחין · מבושל אדמבשלי ליה מיחמע · דהא אמרת
חלוט מידי אחריגא לא · אמ׳ רב פפא אפני שבישלו קאמרינן · תנא ר׳ יוסי בר
ר׳ יהודה אומ׳ קמח שנפל לתוכו דלף אפילו כל היום כולו אינו בא לידי חימוץ · אמ׳
רב פפא והו דעביד טיף טיף כנגד טיף טיף · אמרי דבי ר׳ שילא ותיקא שרי ·
והתניא נתיקא אסיר לא קשיא הא במיא ומלחא · הא במשתא ומלחא · אמר
מר זוטרא לא נימחי אינוש קמחא דאבישונא דלמא לא בשיל שפיר ואתי לידי
חימוצא · אמ׳ אביי אמ׳ יוסף לא נחלוט אינש תרתי חיטי בהדי הדדי · דלמא
אזלא חדא · ויתבא בצירא דחברתה ולא סליק לה דקלא דמיא מארבעה דוחאתה
ואתי לידי חימוצא · פירוש רתיחה שלמים אינה יכולה לעלות למטרח
מארבע רוחותיה · אמ׳ אביי לא נחריך אינש תרתי שובלי בהדי הדדי · דלמא
נפקי מיא מיהא ובלע אידך ואתיא לידי חימוצא · או הכי חדא נמי דלמא נפקי
מיא מהאי רישא ובלע אידך רישא · לא אמ׳ רבא מי פירות נינהו ומי פירות אין
מחמיצין · והדרביה אבאיי דאמ׳ אביי כל גב מילייהו לא מחמצי · ואמר
אביי האי חצבא · פירוש מוסית · חדתא דאבשונא סיחפא שרי · פי׳
כירה שמטולה תשעת קבין · סיחפא שרי זיקפא אסיר · רבא אמ׳ מי פירות
נינהו ומי פירות אין מחמיצין · תנו רבנן אין לותתין את השעורים
בפסח · ואם לתת נתבקעו אסורות · לא נתבקעו מותרות · ר׳ יוסי אומר שורין
בחומץ · וחומץ צומתן · אמ׳ שמואל אין הלכה כר׳ יוסי · אמ׳ רב חסדא אמ׳ מר
עקבא לא נתבקעו ממש · אלא כל שאלו מניחן על פי הכיב והן מתבקעות
מאיליהן · ושמואל אמ׳ נתבקעו ממש · עבד שמואל עובדא בדודא דבר
חשוכא נתבקעו ממש · אמ׳ רבא בעל נפש לא ילתות מאי אידיא בעל נפש
אפלו כולי עלמא נמי דהא תנא אין לותתין את השעורין בפסח · הכי קא אמ׳
אפלו חטין נמי דשרינן בעל נפש לא ילתות · אמ׳ להן רב נחמן מן דציית ליה
לאבא אכיל טחמא דחיפושא דהא בירב הונא לתתי ביה רבא בר אבוה לתתי ·
ורבא אמ׳ אסור ללתות ואלמא הא תנא אין לותתין את השעורין בפסח הא חיטי ·

פי׳ אבויק

פי׳ שקהא

שרי

שרי לא מיבעיא׳ חטי דכינן דאית בהי צריא עילי בהי מיא אכל פעדי דשיען לא
קא משמעלן׳ ור׳ אסר ללתותי׳ הדר אמ׳ רבא מותר ללתות׳ דתניא יוצאין
בפת נקייה והדראה ואי אפשר לנקייה בלא לתיתא׳ אותביה רב פפא לרבא
הקמחין והסלתות שלגוים׳ שלכפרים טהורים׳ ושלכרכים טמאין למנורת׳
דכפרין מאי טעמא משום דלא לתתי וקא קארו לה סלת׳ אמ׳ ליה תרגומה אקמח
בתדדנפק אמ׳ מאי טעמא לא אימא ליה מיהא דאמ׳ ר׳ זורא אמ׳ ר׳ שמואל אמ׳ ירמיה
חטין שלמנחות אין לותתין אותן׳ וקא קרי לה סלת׳ הדר אמ׳ רבא מצוה ללתות׳
דכת׳ ושמרתם את המצות׳ אי לאו לתיתה שימור למאי׳ אימא שימור דלישא׳
שימור דלישה לאו שימור הוא׳ דאמ׳ רב הונא ביציקות שלגוים אדם ממלא
כריסו מהן ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה׳ באחרונה אין׳ בראשונה לא׳
מאי טעמא משום דלא עבד לה לעיסה שימור מאפייה ואילך לא לאו שמע
מנה שימור מעיקרא בעינן׳ ממאי דלמא התם הוא דבעידנא דנחית לשימור
לא עביד לה שימור׳ אבל הכא דבעידנא דנחית ליה לשימור עביד ליה שימור׳
הכי נמי שימור דלישה הני שימור׳ פי׳ אלומות׳ ואפלו הכי לא הדר ביה
רבא דאמ׳ להו רבא להנהו מהפכי כיפי׳ פי׳ אלומות כי מהפכיתו הפיכו לשם
מצה כי היכי דנהוי שימור מתחלה ועד סוף׳ מרבדיה דרבינא מנקטא ליה
אמיה באורבי׳ פי׳ היתה זהירה הרבה בעיקריהן והיתה משמרת אותן לשם
מצה׳ ההיא ארבא דטבעא בהישתא שרי רבא לזבונה לגוים׳ אותביה
ראבא בר ליואי לרבא׳ בגד שאבדבו כלאים הרי זה לא ימכרנו לגוי ולא יעשנו
מרדעת לחמור׳ אבל עושה אותו תכליכין למת׳ לגוי מאי טעמא לא׳ מהדר
דהדר מזבין ליה לישראל׳ הדר אמ׳ רבא נזבנונהי קבא קבא לישראל כי היכי
דכליאן קמי פסחא׳ תנו רבנן אין מוללין את הקדירות בפסח
והרוצה שימלול נותן את הקמח ויש אומרין אמ׳ רב חסדא ר׳ יהודה היא דתנן אפס
וקדירה שהעבירן מרותחין לא יתן לתוכן תבלין׳ אבל נותן לתוך הקערה או לתוך
התמחוי׳ ר׳ יהודה אומ׳ לכל הוא נותן חוץ מדבר שיש בו חומץ׳ וציר׳ ונוקמה
בר׳ יוסי דתנן ר׳ יוסי אומ׳ שורן בחומץ וחומץ צומתן׳ והני מילי בעיניה׳ אבל
על ידי תערובת לא׳ עולא אמ׳ אחד זה ואחד זה אסור משום לך לך אמרין נזירא
סחור סחור לכרמא לא תקרב׳ רב פפא שרא לכורדיקאני׳ פי׳ נחתומין
המבשלין׳ דבי ריש גלותא למימח בחסיסי׳ פי׳ הינו קמחא דאבשונא׳
אין נותנין את הקמח לתוך החרוסת או לתוך החרדל׳ ואם נתן יאכל מיד
ור׳ מאיר אוסר׳ אמ׳ רב כהנא מחלוקת לתוך חרדל׳ אבל לתוך חרוסת דברי
הכל ישרף מיד׳ תניא נמי הכי אין נותנין את הקמח לתוך חרוסת ואם נתן ישרף
מיד׳ לתוך חרדל ר׳ מאיר אומ׳ ישרף מיד׳ וחכמ׳ אומ׳ יאכל מיד׳ אמ׳
רב הונא בר יהודה אמ׳ נחמן אמ׳ שמואל הלכה כדברי חכמ׳ אמ׳ ליה רב נחמן
לרב הונא בר יהודה אחרוסת קאמ׳ מר או חרדל קאמ׳ מר למאי נפקא מנה׳

אבל לתוך חרוסת דברי הכל ישרף מיד׳ אמ׳ ליה
דאמ׳ רב כהנא מחלוקת לתוך חרדל׳ אמ׳ רב אשי כותיה דרב כהנא מסתברא מדאמ׳
לא שמיעא לי׳ כלומ׳ לא סבירא לי׳ מאי לאו מיצמת הוא לא צמית הא חמועי מחמעא דלמא
שמוא׳ אין הלכה כר׳ יוסי׳ לא מיצמת צמית ולא חמועי מחמעא׳ פיס׳ אין
אין הלכה כר׳ יוסי׳
מבשלין את הפסח במשקין ולא במי פירות׳ אבל סכין ומטבילין אותו בהם׳
תנו רבנן במים אין לי אלא במים׳ שאר משקין מנין׳ אמרת קל וחומר
ומה מים שאין מפיגין טעמן אסורין׳ שאר משקין שמפיגין טעמן לא כל שכן׳
ר׳ מאיר אומ׳ במים׳ אין לי אלא במים׳ שאר משקין מניין תל׳ לומ׳ ובשל מבושל
במים׳ מבושל מכל מקום׳ מאי בינייהו איכא בינייהו צלי קדר׳ ותנא קמא
הא בשל מבושל׳ מאי עביד ליה מיבעי ליה כדתניא בישלו ואחר כך צלאו׳
צלאו ואחר כך בישלו חייב׳ בשלמא בישלו ואחר כך צלאו דהא בשליה׳ אלא
צלאו ואחר כך בישלו צלי אש הוא׳ אמ׳ רב כהנא משום ר׳ יוסי היא דתנן דתניא
יוצאין ברקיק השרוי והמבושל שלא נמוח דברי ר׳ מאיר׳ ר׳ יוסי אומ׳ יוצאין
ברקיק השרוי אבל לא במבושל ואע״פ שלא נמוח׳ עולא אמ׳ אפילו תימא
ר׳ מאיר שאני התם דאמ׳ קרא ובשל מבושל׳ מכל מקום׳ תנו רבנן
יכול צלאו כל צרכו יהא חייב תל׳ לומ׳ אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל׳ נא
ובשל אמרתי לך׳ ולא שצלאו כל צרכו היכי דמי אמ׳ רב שישת דשוייה חרוכא׳
תנו רבנן יכול אכל כזית יהא חייב תל׳ לומ׳ אל תאכלו ממנו נא ובשל
נא ובשל אמרתי לך ולא חי׳ יכול יהא מותר תל׳ לומ׳ כי אם צלי אש׳ מאי
נא׳ רבא כדאמרי פרסאי אברנים׳ אמ׳ רב חסדא המבשל במי טבריה בשבת
פטור׳ פסח שבישלו במי טבריה חייב׳ מאי שנא שבת דלאו תולדת אש
היא׳ פסח נמי לאו תולדת אש הוא׳ אמ׳ רבא מאי חייב דקא תאני דקא עבר
משום צלי אש׳ רב הונא בריה דרב נתן מתני לה בהדיא׳ אמ׳ רב חסדא ה׳
המבשל במי טבריה בשבת פטור׳ פסח שבישלו במי טבריה חייב׳ שעבר
משום צלי אש׳ אמ׳ אביי אכל נא לוקה שתים׳ מבושל לוקה שתים׳ נא
ומבושל לוקה שלש׳ ורבא אמ׳ אין לוקין על לאו שבכללות׳ איכא דאמרי
חדא נמי לא לקי משום דלא מיחד לאויה כלאו דחסימה׳ אמ׳ אביי אכל זג
לוקה שתים משום זג׳ ומכל אשר יעשה מגפן היין׳ חרצן לוקה שתים׳ זג
וחרצן לוקה שלש׳ ורבא אמ׳ אין לוקין על לאו שבכללות׳ הכא הכי ואיכא
דאמרי חדא מיהא לקי׳ איכא דאמרי חדא נמי לא לאקי דלא מייחד לאויה
כלאו דחסימא׳ וצריכא דאי אשמעינן גבי נזיר הוא קאמינא בההיא קאמ׳ רבא
דלאקי משום דכתיבי ברישא כולהו והדר כת׳ לאוי׳ וכי כת׳ לאוי אכולהי כת׳ אבל
גבי פסח דכת׳ אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים׳ והדר כת׳ כי אם צלי אש׳
אימא כי אם צלי אש׳ אימא כי אם צלי אש׳ למילתא אחריתי הוא דאתא
קא משמע לן׳ ואי אשמעינן גבי פסח הוה אמינא בההיא קאמ׳ אביי דלא לאקי׳

אבל

אבל גבי נזיר אימא מודי ליה לרבא קא משמע לן · תנו רבנן
אכל כזית נא מבעוד יום פטור · כזית נא משחשיכה חייב · אכל כזית צלי
מבעוד יום לא פסל עצמו מבני חבורה · כזית צלי משחשיכה פוסל עצמו מבני
החבורה משום בבית אחד יאכל · תנו רבנן יכול אכל כזית נא מבעוד יום
יהא חייב ודין הוא ומה בשעה שישנו בקום אכול צלי ישנו בבל תאכל נא ·
בשעה שאינו בקום אכול צלי אינו דין שישנו בבל תאכל נא · או לאו ומה
בשעה שאינו בקום אכול צלי ישנו בבל תאכל נא · בשעה שישנו בקום אכול
צלי אינו דין שישנו בבל תאכל נא · ואל תתמה שהדי הותר מכללו תל׳
לומ׳ אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במים שאין תל׳ לומ׳ כי אם צלי אש ·
מה תל׳ לומ׳ כי אם צלי אש לומ׳ לך מה זה בשעה שישנו בקום אכול צלי ישנו
בבל תאכל נא · בשעה שאינו בקום אכול צלי אינו בבל תאכל נא · ר׳ אומ׳
אקרא אני בשל · מה תל׳ לומ׳ מבושל · שיכול אין לי אלא שבישלו משחשיכה
בישלו מבעוד יום מנין תל׳ לומ׳ בשל מבושל · מכל מקום · והאי
בשל מבושל אפיקתיה לצלי קדר · אם כן נימא קרא או בשל בשל או מבושל
מבושל · מאי בשל מבושל · שמעת מינה תרתי · תנו רבנן
אבל כזית צלי מבעוד יום · כזית נא משחשיכה חייב · קא תאני צלי דומיא
דנא · מה נא בלאו · אף צלי בלאו · בשלמא נא דכת׳ אל תאכלו ממנו נא
אלא צלי · מאי טעמא דכת׳ ואכלו את הבשר בלילה הזה · בלילה אין · ביום
לא · דהאי לאו הבא מכלל עשה הוא · וכל לאו הבא מכלל עשה
עשה הוא · אמ׳ רב חסדא הא מני ר׳ יהודה היא דתניא ושור ושה שרוע וקלוט
נדבה תעשה אתו ולנדר לא ירצה · אותו אתה מתפיס לבדק הבית · ואין אתה
מתפיס לבדק הבית תמים · מכאן אמרו חכמים כל המתפיס תמימים לבדק
הבית עובר בעשה · ואין לי אלא בעשה · בלא תעשה מנין תל׳ לומ׳ וידבר יי׳ אל
משה ואל אהרן לימר על הפרשה כולה שהיא בלא תעשה דברי ר׳ יהודה · אמר
ליה ר׳ לבר קפרא מאי משמע דכת׳ לאמר · לאמר לא יומרו הדברים · לאומר
דברים בידב אמרי לאמר לא אמר · מית שמישון שלנחתום ישפכו מפני
שהן מחמיצין · תני חדא שופכין במקום מדרון ואין שופכין במקום אשבורן
ותניא אידך אף שופכין במקום האשבורן לא קשיא הא דנפישי דקאוו הא דלא נפישי
לא קאוו · אמ׳ רב יהודה אשה לא תלוש אלא במים שלנו · דרשה רב מתנה ב׳
בפאפיניה איתו כולי עלמא חצביהו ואתי לגביהו · אמ׳ להו אנא במיא ביאתי אמרי ·
דרש רבא אשה לא תלוש לא בחמה ולא בחמין ולא בחמי חמה ולא במים
הגרופין ולא תגביה ידה מן התנור עד שתגמור את הפת וצריכה שני כלים · אחד
שמקטפת בו · ואחד שמצננת בו את ידה · איבעיא להו עברה ולשה מהו ·
אמ׳ מר זוטרא עברה ולשה מותר · רב אשי אמ׳ עברה ולשה אסור · אמ׳ מר
זוטרא מנא אמינא לה דתניא אין נותנין את השעורים בפסח · ואם לתת נתבקעו

אסורות: לא נתבקעו מותחות · ורבאשי אמ׳ אטו כולהי חדא מחתא מתתנהי ·
היכא דאיתמר איתמר היכא דלא איתמר לא איתמר ·

הדרנא עלך כל שעה

מתניתין אלו עוברין בפסח כותח הבבלי ושיכר
האדומי וחומץ האדומי וזיתום המצרי וזימא שלצבעים ועמילן
שלטבחים וקולן שלספרים · ר׳ אליעזר אומר אף תכשיטי נשים
זה הכלל כל שהוא מין דגן הרי הוא עובר בפסח · הרי אלו
באזהרה ואין בהן משום כרת ·

גמרא

תנו רבנן שלשה דברים נאמרים בכותח הבבלי · מטמטם את הלב ·
ומסמה את העינים · ומכחיש את הגוף · מטמטם את הלב · משום נסיובי חלבא ·
מסמה את העינים משום מלחא · ומכחיש את הגוף משום קומניתא דאומא ·
תנו רבנן · שלשה דברים מרבין את הזבל וזוקפין את הקומה · ונוטלין אחד וכופפין
מחמש מאות ממאור עינין שלאדם · אלו הן · פת קיבר · ושיכר חדש · וירק ·
שלשה ממעטין את הזבל וזוקפין את הקומה · ומאירין את העינים · ואלו הן
פת נקייה · ובשר שמן · ויין ישן · כל מילי דמעלו להאי · לבד מזנגבילא ר׳
רטיבא ופלפלי אריכתא ופת נקייה ובשר שמן ויין ישן · דמעלי לכולי גופא ·
שיכר המדי דרמו ליה מי שערי · חומץ האדומי · דרמו ביה שערי ·
ומחמיץ · אמ׳ ר׳ יצחק בתחלה כשהיו מביאין נסכים מיהודה לא היה יינן שלאדום
מחמיץ עד שנותנין בו שעורים וקורין אותו חומץ האדומי · שנ׳ אמלאה החרבה יחד
אמלאה זו החרבה זו מלאה זו החרבה זו · רב נחמן בר יצחק אמ׳ מהכא ולאום
מלאום יאמץ · תניא אמ׳ ר׳ יהודה בראשונה ביהודה · הלוקח חומץ מעם הארץ ובא מסכת דמאי
אין צריך לעשר שחזקתו אינו בא אלא מן התמד · עכשו הלוקח חומץ מעם
הארץ צריך לעשר שחזקתו אינו בא אלא מן היין · וסבר ר׳ יהודה תמד לאו
בר עשורי הוא · והתניא המתמיד · הנותן מים במדה ומצא כדי מדתו פטור בסוף מעשרות
ר׳ יהודה מחייב · הכי קא אמ׳ לא נחשדו עמי הארץ על התמד ואו בעית אימא
לא קשיא הא דחמרא והא דפורצני · זיתום המצרי · תאני רב יוסף ·
תלתא שערי · תלתא מלחא · ותלתא קרטמי · רב פפא אמ׳ אפיק שערי
ועייל חטי · וקימנין כיסני · היכא עביד מיתו נתרו להו וקלו להו ושחקו מן
דבחא לעצרתא דקמיטו מרפי ליה דרפי קמיטו ליה · ולחולה ולאשה עברה
סכנתא · זימא שלצבעים · מיא דחזרא דצבעין בהו לכא · עמילן
שלטבחים · פת תבואה שלא הביאה שליש שמעתין אותה על פי הקדירה ומעברת
את הזוהמה · קולן שלספרים · הכא תרגמו פדורא דאושכפי · רב שימי
מחוזנאה אמ׳ טיפולן שלבנות עשירים שמישירות אותן לבנות עניים ·

איני

איני והתני ר' חייא ארבעה מיני מדינה ושלשה מיני אומנות איכא ואלא מאי פרונא
דאושכפי האוי קולן שלרצועין מיבליה · אמ' רב הנשעיה לעולם
פרונא דאושכפי · ומאי קאדו ליה קולן שלקופרין דקופרין נמי מדבקין בו נידותיהן ·
פיס' ר' אליעזר אומ' אף תכשיטי נשים · תכשיטי נשים סלקא דעתא אלא
אימא טיפולי נשים · דאמ' ר' יהודה אמ' רב בנות ישראל שהגיעו לפורקן ולא הגיעו
עניים טופלין אותן בסיד · עשירים טופלין אותן בסולת · בנות מלכים טופלין אותן
בשמן המור · מאי שמן המור · רב הונא בר חייא אמ' אסטכת · רב ירמיה בר
אבא אמ' שמן זית שלא הביא שליש · ר' יהודה אומ' אנפיקנון שמן זית שלא
הביא שליש · למה סכין אותו · שמשיר את השיער ומעדן את הבשר · זה הכלל
כל שהוא מין דגן הרי זה עובר בפסח · תניא אמ' ר' יהושע מאחר ששנינו כל
שהוא מין דגן למה מנו חכמ' את אלו · כדי שיהא בקיבהן ובשמותיהן · כי האי
דההוא בר מערבא דאיקלע לבבל הוה איכא בשרא בהדיה · אמ' להו קריבו כלי
מכולתא · פי' לפתן · שמע דקאמרי קריבו לי כותחא · אמ' הינן דתנן בעמתבלתא
כותח הבבלי · ופרש הרי אלו באזהרה ואין בהן משום כרת · מן תנא חמץ גמור
שלהן על ידי תערובת בלאו ונוקשא בעיניה בלאו · פירוש כגון עמילן
שלטבחים וזימא שלצבעין וקולן שלסופרים שנתחמץ מאיליו · אמ' רב יהודה
אמ' רב ר' מאיר היא דתניא שיאור ישרף ונותנו לפני כלבו והאוכלו בארבעים דברי
ר' מאיר · והא אמרת שיאור ישרף · אלמא אסור בהנאה והדרת אמרת ונותנו
לפני כלבו אלמא מותר בהנאה · הכי קאמ' שיאור ישרף · דר' מאיר לר' מאיר ·
ושיאור דר' יהודה לר' יהודה · ונותנו לפני כלבו · שיאור דר' יהודה והאוכלו
בארבעים אתן לר' מאיר דשמענא ליה לר' מאיר דאמ' נוקשא בעיניה בלאו וכל
שכן חמץ דגן גמור על ידי תערובת · ורב נחמן אמ' ר' אליעזר היא דתניא על חמץ
דגן גמור ענוש כרת ועל עירובו בלאו דברי ר' אליעזר · וחכמ' אומ' על חמץ דגן
דגן גמור ענוש כרת ועל עירובו בלא — כלום · שמענא ליה לר' אליעזר דאמר
חמץ דגן גמור על ידי תערובת בלאו · וכל שכן נוקשא בעיניה · ורב נחמן מאי
טעמא לא אמ' כרב יהודה · אמ' לך רב נחמן דלמא כי קאמ' ר' מאיר נוקשא
בעיניה אבל על ידי תערובת בלא · ורב יהודה מאי טעמא לא אמ' כרב נחמן
אמ' לך רב יהודה כי דלמא כי קאמ' ר' אליעזר על ידי תערובתקא אמ' אבל נוקשא
בעיניה לא · תנא כותיה דרב יהודה כל מחמצת לא תאכלו · לרבות כותח
הבבלי ושיכר המדי וחומץ האדומי וזיתום המצרי · יכול יהא חייב כרת תל' לו'
כי כל אכל חמץ ונכרתה · על חמץ דגן גמור ענוש כרת ועל עירובו בלאו ·
מן שמעת ליה דאמ' עירובו בלאו · ר' אליעזר ואלו נוקשא בעיניה לא קאמ' שמע
מנה · ור' אליעזר עירובו בלאו מנא ליה דכת' כל מחמצת לא תאכלו · אי
הכי כרת נמי דכת' כי כל אכל חמץ ונכרתה · ההוא מחמצת מיבעי ליה לכדתניא
מחמצת אין לי אלא שנתחמץ מאליו מיחמת דבר אחר מנין תל' לומ' כל מחמצת ·

או הכי ההוא נמי להכי הוא דאתא · לא טעמיה דר׳ אליעזר מכל · התם נמי הכתוב
כל׳ ההוא כל מיבעי לי׳ לרבות את הנשים · נשים מדרב יהודה אמ׳ רב נפקא
דאמ׳ רב יהודה אמ׳ רב וכן תנא דבי ר׳ ישמעא׳ איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם
השוה הכת׳ אשה לאיש לכל עונשין שבתורה · סלקא דעתא אמינא הואיל וכת׳
לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני · כל שישנו בקום
אכול מצה ישנו בבל תאכל חמץ · והני נשים הואיל ואינן בקום אכול מצה ד
דהויא לה מצות עשה שהזמן גרמה בבל תאכל חמץ · נמי ליתנהי קא משמע לן ·
והשתא דאתרבאי לאכילת חמץ אתרבאי נמי לאכילת מצה · כדר׳ אליעזר ·
דאמ׳ נשים חייבות באכילת מצה דבר תורה שנ׳ לא תאכל עליו חמץ · כל שישנו
בבל תאכל חמץ ישנו בקום אכול מצה · והני נשים הואיל וישנן בבל תאכל חמץ
איתנהי נמי בקום אכול מצה כר׳ אליעזר · ומאי חזית דמרבית נשים ומפקת עירובין ·
אימא לרבות עירובין מסתברא קאי באוכלין מרבי אוכלין קאי באוכלין לא
מרבי נאכלין · מתקיף ליה ר׳ נתן בר אבוה דרב הונא בר נתן וכל היכא דקאי
באוכלין לא מרבי נאכלין · והתניא כי כל אכל מן הבהמה אשר יקריבו ממנה קרבן
ליי׳ · אין לי אלא חלב תמימים הראויין ליקרב · חלב בעלי מומין מנין תל׳ לומ׳
כל חלב · חולין מניין תל׳ לומ׳ כי כל · והא הכא דקאי באוכלין וקא מרבי
נאכלין · התם דליכא אוכלין מרבי נאכלין · הכא דאיכא אוכלין לא שביק
אוכלין ומרבי נאכלין · ורבנן דלית להו עירוב׳ כל׳ לא דרשי ולא נשים
מנא להו נהי דכל לא דרשי כי כל׳ דרשי · ור׳ אליעזר אימא כל׳ לרבות את הנשים ·
כי כל׳ לרבות עירובין · וכי תימא ר׳ אליעזר לא דריש כי כל׳ · והתניא שאר
בל תקטירו · אין לי אלא כולו · מקצתו מנין · תל׳ לומ׳ כל · עירובו מניין תל׳ לומ׳
כי כל׳ · מן שמעת ליה דדריש כל׳ ר׳ אליעזר קא דריש כל׳ וקא דריש כי כל׳ קשיא ·
אמ׳ ר׳ אבהו אמ׳ ר׳ יוחנן כל איסורין שבתורה אין התר מצטרף לאיסור ·
בפה מהלכות נזירות ·
חוץ מאיסורי נזיר · שהרי אמרה תורה משרת · וכל משרת · וזעירי אמר
אף שאור בל תקטירו · כמאן כר׳ אליעזר דדריש כל · או הכי חמץ בפסח נמי אין
הכי נמי · לאפוקי מדאביי דאמ׳ יש הקטרה בפחות מכזית · קא משמע לן דאית
הקטרה לפחות מכזית · יתיב רב דימי וקאמ׳ להא שמעתא · אמ׳ ליה אביי
כל איסורין שבתורה אין התר מצטרף לאיסור · והא דתנן המקפה שלתרומה
והשום והשמן שלחולין ונגע טבול יום במקצתן פסל את כולן · מאי טעמא
עיקר מקפה הוא ושום ושמן בטיל לגבי המקפה · וכיון דמקפה דתרומה היא
כתרומה קא נגע המקפה שלחולין והשום והשמן שלתרומה ונגע טבול יום במקצתן
לא פסל אלא מקום מגעו · מקום מגעו מאי פסל · ואמ׳ רבה בר בר חנא הואיל
וזר לוקה עליו בכזית · מאי לאו משמע דהתר מצטרף לאיסור · לא משמע
דאיכא כזית בכדי אכילת פרס · וכזית בכדי אכילת פרס איתה דאוריתא · אמ׳
ליה אין · או הכי אמאי פליגי רבנן עליה דר׳ אליעזר בכותח הבבלי · ולא

מאי

מאי התר מיצטרף לאיסור סוף סוף אמאי פליגי רבנן עליה׳ דר׳ אליעזר בכותח הבבלי׳
פירוש׳ כלומ׳ אמאי פליגי רבנן עליה דר׳ אליעזר בכותח הבבלי׳ הא דאוריתא
היא שהוא בעיקר׳ ופריקי׳ דאמ׳ הנח לכותח הבבלי׳ דלית ביה כזית בכדי אכילת
פרס׳ אודקא אכיל ליה בעיניה בטלה דעתו אצל כל אדם אודקא שטר׳ פירוש
תיגום ומרחו׳ וישרטון׳ דקא שטר ואכיל ליה לית ביה כזית מאומא בכדי אכילת
פרס׳ אותיביה שתי קופות אחת שלחולין ואחת שלתרומה ולפניהן שתי
מדוכות אחת שלחולין ואחת שלתרומה ונפלו אלו לתוך אלו מותרין׳ שני אומר׳
חולין לתוך חולין נפלו ותרומות לתוך תרומה נפלה׳ ואו אמרת כזית בכדי אכילת פרס
דאוריתא׳ אמאי אמרינן שני אומ׳ אמ׳ לו הנח לתרומת תבלין דמדרבנן׳
אותיביה שתי קופות אחת שלחולין ואחת שלתרומה ולפניהן שתי סאין׳ אחת
שלחולין ואחת שלתרומה ונפלו אלו לתוך אלו מותרין׳ שאני אומ׳ חולין לתוך חולין
נפלו ותרומה לתוך תרומה נפלה׳ ואי אמרת כזית בכדי אכילת פרס דאוריתא׳ אמאי
אמרינן שאני אומ׳ אמ׳ לו הכא במאי עסיקינן בזמן הזה דרבנן׳ והאי כל משרת׳ להכי
הואדאתא ההוא מיבעי לי לכדתניא משרת׳ ליתן טעם בעיקר׳ שאם שרה ענבים
במים ויש בהן טעם יין חייב׳ ומכאן אתה דן לכל התורה כולה׳ ומה נזיר שאין איסורו
איסור עולם׳ ואין איסורו איסור הנאה׳ ויש התר לאיסורו׳ עשה בו טעם בעיקר׳
כלאים שאיסורן איסור עולם׳ ואיסורו איסור הנאה׳ ואין התר לאיסורו׳ אינו דין
שעשה בו טעם בעיקר הוא הדין לעולה בשתים׳ אמ׳ ר׳ האמני רבנן היא׳ ור׳ יוחנן
דאמ׳ כל עקיבה׳ או נימא ר׳ עקיבה׳ דמתניתין׳ דתנן ר׳ עקיבה אומ׳ אפלו
שרה פיתו ביין ויש בו טעם לצרף כזית אסור׳ ממאי דמפת ומיין׳ דלמא
מיין לחודיה׳ וכי תימא מיין לחודיה מאי למימרא׳ אע״ג דעל ידי תערובת לא
ר׳ עקיבה׳ דתניא נזיר ששרה פתו ביין ואכל וישבו כזית מפת ומיין חייב׳
ור׳ עקיבה טעם כעיקר מנאליה ילפ׳ מבשר בחלב׳ בשר בחלב לא טעמא בעלמא
הוא ואסור׳ הכא נמי לא שנא׳ ולרבנן בשר בחלב חידוש הוא׳ מאי חידושיה
או נימא דהאי לחודיה׳ והאי לחודית שרי׳ ואלו בהדי הדדי אסיר׳ כלאים נמי
הכי הוא לא דאו תהג ליה בחלבא כולי יומא שרי׳ בשיל ליה אסיר׳ ור׳ עקיבה
נמי הא ודאי חידוש הוא ילפ׳ מגיעולי גוים׳ גיעולי גוים טעמא בעלמא הוא הכא נמי
לא שנא׳ ורבנן גיעולי גוים נמי חידוש הוא׳ דהא כל הנותן טעם לפגם מותר
דגמרינן מנבילה והכא אסיר׳ ור׳ עקיבה כיון דאמ׳ ר׳ חיא בריה דרב הונא לא
אסרה תורה לא קדירה בת יומה׳ הנלכך לאו נותן טעם לפגם הוא׳ ורבנן
קדירה בת יומה׳ נמי אי אפשר דלא פגמא פורתא׳ אמ׳ ליה רב אחא בר ירד
דרב חיא לרב אשי מורבנן נשמע לר׳ עקיבה לאו דאמרי רבנן משרת׳ ליתן טעם
בעיקר׳ מכאן אתה דן לכל איסורין שבתורה׳ לר׳ עקיבה נמי משרת׳ להתיר
מצטרף לאיסור׳ ומכאן אתה דן לכל התורה כולה׳ אמ׳ ליה משום דהוה נזיר
וחטאת שני כתובים הבאין כאחד׳ וכל שני כתובים הבאין כאחד אין מלמדין׳

מיר האדאמרן׳ חטאת מא׳ איהי דתניא כל אשר יגע בבשרה יקדש׳ יכול אע״פ
שלא בלע תל לומ׳ בבשרה עד שיבלע להיות כמוה׳ שאם פסולה היא יפסל׳ ואם
כשרה היא יאכל כחמור שבה׳ ורבנן מיצרך צריכי ור׳ עקיבה מאי צריכי׳
בשלמא כתב רחמנא בחטאת לא גמר מינה׳ דחולין מקדשים לא גמרינן׳ אא נכתוב
רחמנא בנזיר וניתי חטאת ונגמר מינה׳ דהא כל התורה כולה גמר איסורין דידיה
מנזיר אא התר דבנן חטאת מיצטרף לאיסור׳ וחולין מקדשים לא גמרינן׳
ומשרת׳ ליתן טעם בעיקר׳ ומכאן אתה דן לכל התורה כולה׳ ור׳ עקיבה תרויהן
להתר מצטרף לאיסור׳ והוו להו שני כתובים הבאים כאחד׳ ואין מלמדין׳
אמ׳ להו רב אשי לרבי׳ כהנא אא כל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג לא יאכל׳
לימד על איסורי נזיר שמצטרפין זה עם זה׳ לר׳ עקיבה איסור והתר מצטרפין
איסור ואיסור מיבעיא׳ אמ׳ ליה איסור והתר והוא בבת אחת׳ איסור ואיסור אפלו׳
בזה אחר זה׳ מתני׳ בצק שבסדקי עריבה אם יש
כזית במקום אחד חייב לבער׳ ואם לאו בטל במיעוטו׳ וכן לענין הטומאה׳ אם
הקפיד עליו חוצץ׳ ואם רוצה בקיומו הרי הוא כעריבה׳ בצק החרש אם יש כיוצא
בו שהחמיץ הרי זה אסור׳ גמר׳ אמ׳ רב יהודה אמ׳ שמואל לא
שנו אא במקום שאין עשוי לחזק׳ אבל במקום העשוי לחזק אין חייב לבער׳
מכלל דפחות מכזית׳ אפילו במקום שאין עשוי לחזק אין חייב לבער׳ ואיכא
דמתני לה אסופה׳ ואם לאו בטל במיעוטו׳ ואמ׳ רב יהודה אמ׳ שמואל לא
שנו אא במקום העשוי לחזק׳ אבל במקום שאין עשוי לחזק׳ חייב לבער׳
מכלל דכזית אפלו במקום העשוי לחזק חייב לבער׳ תנא כלישנא קמא׳ ותנא
כלישנא בתרא׳ תנא כלישנא קמא בצק שבסדקי עריבה במקום שעשוי לחזק
אינו חוצץ׳ ואינו עובר במקום שאין עשוי לחזק חוצץ ועובר׳ בד״א בכזית׳
אבל בפחות מכזית אפלו במקום שאין עשוי לחזק אינו חוצץ ואינו עובר׳
תנא כלישנא בתרא בצק שבסדקי עריבה במקום שעשוי לחזק אינו
חוצץ ואינו עובר׳ במקום שאין עשוי לחזק חוצץ ועובר׳ בד״א בפחות מכזית׳
אבל בכזית אפילו במקום שעשוי לחזק חוצץ ועובר׳ קשיאן אהדדי אמ׳ רב
הונא סמי קילתא מקמי חמירתא׳ רב יוסף אמ׳ תנאי׳ שקלת מעלמא תנאי
היא דתניא׳ פת שעיפשה חייב לבער׳ מפני שראויה לשחקה ולחמעבה כמה
עיסות אחירות׳ ר׳ שמעון בן אלעזר אומ׳ במה דב׳ אמ׳ במקוימת לאכילה׳
אבל כיפת שאור שייחדה לישיבה בטלה׳ מדקאמ׳ ר׳ שמעון בן אלעזר
כיפת שאור שייחדה לישיבה בטלה׳ מכלל דתנא קמא׳ אמ׳ לא אלמא
קא סבר׳ כל כזית אע״ג דמבטיל ליה לא בטיל׳ אמ׳ ליה אביי שנית כזית
פחות מכזית׳ מאי משרת׳ א הא והא׳ ר׳ שמעון בן אלעזר היא ולא קשיא
הא במקום לישה והא שלא במקום לישה׳ אמ׳ רב אשי ולא תימא שלא
במקום לישה גבה דאגאנא אא סיפתה דאגאנא פשיטא מהו דתימא זמנין דאטיף

לישה

לישה ומאטי התם קא משמע לן׳ אמ׳ רב נחמן אמ׳ רב הלכה כר׳ שמעון בן אלעזר
אינו והאמ׳ רביצחק בר אשיאן אמ׳ רב אם טח פניה בטיט בטלה׳ איכא דאמרי אמ׳
רב נחמן אמ׳ רב אין הלכה כר׳ שמעון בן אלעזר׳ אמ׳ ר׳ יצחק בר אשיאן אמר רב
אם טח פניה בטיט בטלה׳ אמ׳ רב נחמן אמ׳ שמואל שני חציי זיתים וחוט שלבצק
בינהם׳ רואין כל שאלו ינטל החוט ניטלין עמו חייב לבער׳ אם לאו אין חייב
לבער׳ אמ׳ עולא לא אמרן אלא בעריבה׳ אבל בבית חייב לבער׳ מאי טעמא׳
זמנין דכניש להו ונפלי אהדדי׳ אמ׳ רבא בען במערבא בית ועלייה מהו׳ בית
ואכסדרה מהו׳ שני בתים זה לפנים מזה מהו תיקו׳ תנו רבנן׳
פת שעיפשה ונפסלה מלאכול אדם והכלב יכול לאכלה מטמאה טומאת אוכלין
בכביצה ונשרפת עם הטמאה בפסח׳ משום ר׳ נתן אמרו אין מטמאה כמאן
אזלא הא דתנן כלל אמרו בטהרות׳ כל המיוחד לאוכל אדם טמא עד שיפסל
מלאכול הכלב כמאן דלא כר׳ נתן׳ תנו רבנן׳ עריבת העבדנין
שנתן לתוכה קמח תוך שלשה ימים חייב לבער׳ קודם שלשה ימים אין חייב לבער׳
אמ׳ ר׳ נתן בד״א שלא נתן לתוכן עורות׳ אבל אם נתן לתוכן עורות אפלו
תוך שלשה ימים אין חייב לבער׳ אמ׳ רבא הלכה כר׳ נתן׳ אפלו יום אחד ואפ׳
שעה אחת׳ וכן לענין טומאה אם מקפיד עליו חוצץ אם רוצה בקיומו הרי
הוא כעריבה׳ מי דמי התם בשיעורא תליא מילתא הכא בקפידא תליא מילתא׳
אמ׳ רב יהודה אימא ולענין טומאה אינו כן׳ אמ׳ ליה אביי והא וכן לענין
טומאה קאתני׳ אלא אמ׳ אביי וכן לענין צירוף טומאה בפסח׳ ובשאר
ימות השנה איכא פלוגתא׳ והיכי דאמי כגון דאיכא פחות מכביצה אוכלין ונגעו
בהאי בצק בפסח דאיסורו חשיב מצטרף בשאר ימות השנה דבקפידה תליא
מילתא׳ אם מקפיד עליו אין׳ ואם רוצה בקיומו הרי הוא כעריבה׳ מתקיף
ליה רבא מידי מצטרף קא תני׳ חוצץ קאתני׳ אלא אמ׳ רבא וכן לענין להעלות
טהרה לעריבה׳ והיכי דמי כגון דנגע שרץ בהאי בצק בפסח דאיסורו חשיב
חאיץ ולא נחתה ליה טומאה בשאר ימות השנה דבקפידה תליא מילתא אם מקפיד
עליו חוצץ ואם רוצה בקיומו הרי הוא כעריבה׳ מתקיף ליה רב פפא מי קאתני
וכן לענין טהרה׳ לענין טומאה קתני׳ אלא אמ׳ רב פפא וכן להוריד טומאה
לעריבה׳ היכי דמי כגון דאיטמאי וקא בעי לאטבולה בפסח דאיסורו חשיב
חאיץ ולא סלקא לה טבילה בשאר ימות השנה דבקפידה תליא מילתא׳ אם
מקפיד עליו חוצץ ואם רוצה בקיומו הרי הוא כעריבה׳ פי׳ס בצק
החרש אם יש כיוצא בו שהחמיץ אסור׳ אין שם כיוצא בו מהו׳ אמ׳ ר׳ אבהו
אמ׳ ריש לקיש כדי שיהלך אדם ממגדל נונא לטבריה׳ ואמ׳ ר׳ אבהו אמ׳ ריש
לקיש אם יש גבל העושה עיסתו בטהרה ברחוק ארבעת מילין לפנין ימתין
וימתין עד שיגיע לאותו גבל אם יש באותו מקום ברחוק מים מלפנין ימתין ארבעת מילין
עד שיגיע למים ניגבל עיסתו בטהרה׳ ה׳ בכורים׳ כדאמ׳ ר׳ אבהו אמ׳ ריש

לקיש לגבל ולתפלה ולנטילת ידים ארבעת מילין׳ אמ׳ רב נחמן בר יצחק אבו אמרה
וארבעה׳ אמ׳ בה נחדא מנהון עבוה׳ דתנן וכולן עיבדן או שהלך בהן כדי עבוה
טהורין חוץ מעור האדם׳ וכמה כדי עבודה ארבעת מילין׳ אמ׳ ר׳ יוסי בר חנינה
לא שנו אלא לפנין אבל לאחרין אפלו מיל אינו חוזר׳ אמ׳ רב אחא בר יעקב ומינה
אפלו מיל הוא דאין חוזר׳ הא פחות ממיל חוזר׳

מתניתין

כיצד מפרישין חלה בטומאה ביום טוב׳ ר׳ אליעזר או׳ לא תקרא לה שם עד שתיאפה׳
בן בתירה או׳ תטיל לצונן׳ אמ׳ ר׳ יהושע לא זה חמץ שמוזהרין עלין בבל
יראה ובל ימצא׳ אלא מפרשתה ומנחתה עד הערב׳ ואם החמיצה החמיצה׳

גמר

נימא בטובת הנאה פליגי׳ ר׳ אליעזר סבר טובת הנאה ממון
ור׳ יהושע סבר טובת הנאה אינה ממון׳ דכולי עלמא טובת הנאה אינה ממון
והכא בהואיל פליגי׳ ר׳ אליעזר סבר אמרינן הואיל דאו בעי מיתשל עליה
מקופה הוא ונפקא לחולי׳ ור׳ יהושע סבר לא אמרינן הואיל׳ איתמר סמונה׳
האופה מיום טוב לחול׳ רב חסדא אמ׳ לוקה׳ רבא אמ׳ אינו לוקה׳ רב חסדא
אמ׳ לוקה׳ לא אמרינן הואיל ואי מיקלעי ליה אורחים חזי ליה השתא נמי חזי
ליה׳ ורבא אמ׳ אינו לוקה אמרינן הואיל׳ אמ׳ ליה רב חסדא לדידך דאמרת
לא אמרינן הואיל היכי דנפק מיום טוב לשבת׳ אמ׳ ליה משום עירובי תבשילין
ומשום עירובי תבשילין שרינן איסורא דאוריתא׳ אמ׳ ליה מדאוריתא צרכי
שבת נעשין ביום טוב ורבנן הוא דגזרו בה שמא יאפו מיום טוב לחולי׳ כיון
דאיכא עירוב תבשילין אית להון היכרא׳ איתיביה בהמה מסוכנת לא
ישחוט׳ אלא כדי שיאכל הימנה כזית צלי מבעוד יום כדי שיאכל׳ ואע״פ דלא
קא בעי למיכל בשלמא לדידי דאמינא אמרינן הואיל ואי בעי למיכל מצי אכיל
משום הכי שחיט׳ אלא לדידך דאמרת לדידך לא אמרינן הואיל היכי שחיט׳
אמ׳ ליה משום הפסד ממונו׳ ומשום הפסד ממונו שרינן איסורא דאוריתא׳
אמ׳ לה הכי קאמינא לך משום הפסד ממונו גומר בלבו לאכול כזית׳ ואי אפשר
לכזית בלא שחיטה׳ איתיביה לחם הפנים נאכל לתשעה לעשרה לאחד
עשר לא פחות ולא יתר׳ כדרכו לתשעה׳ כיצד׳ נאפה בערב שבת נאכל
לשבת׳ לתשעה׳ חל יום טוב להיות בערב שבת נאכל לשבת׳ לעשרה׳
שני ימים טובים של ראש השנה נאכל לשבת לאחד עשר׳ לפי שאינו דוחה
לא את יום טוב ולא את השבת׳ ואי אמרת צרכי שבת נעשין ביום טוב
אמאי לא דחי יום טוב׳ אמ׳ לו שבת קרובה התירו שבת רחוקה פירוש התירו
שאינו נאכל באותה שבת אלא בשבת האחרת׳ והוא שאמרו שבת רחוקה לא
התירו׳ רבן שמעון בן גמליא׳ אומר משום שמעון בן הסגן דוחה את יום
טוב ואינו דוחה את יום צום בהא פליגי מר סבר שבת קרובה התירו׳ שבת
רחוקה לא התירו׳ ומר סבר שבת רחוקה נמי התירו׳ מותיב רב מרי
שתי הלחם אין נאכלות לא פחות משנים ולא יתר על שלשה׳ כיצד׳ ערב יום טוב

נאכלות

ג

נאכלות ליום טוב לשנים׳ חל יום טוב להיות אחר שבת נאכלות ליום טוב
לשלשה׳ לפי שאינן דוחה לא את השבת ולא את יום טוב׳ ואי אמרת צרכי
שבת נעשין ביום טוב׳ השתא דשבת ביום טוב שרי דיום טוב ביום טוב
מיבעיא׳ שאני התם דאמ׳ קרא לכם׳ לכם ולא לגבוה׳ רבן שמעון בן
גמליאל אומ׳ משום בן הסגן דוחה את יום טוב ואינו דוחה את יום צום׳ סבר
ליה כאבא שאול דאמ׳ קרא לכם ולא לגוים׳ לכם ולא לכלבים׳ הואדאתא
אבל לגבוה שרי׳ קל וחומר ומה במקום שפירתך סתומה פרת רבך פתוחה
מקום שפירתך פתוחה אינו דין שפירת רבך פתוחה׳ שלח ליה רב חסדא
לרבא ביד רב אחא בר הונא מי אמרינן הואיל והא תנן יש שחורש תלם אחד
וחייב עליו שמונה לאוין׳ החורש בשור ובחמור והן מוקדשין וכלאים בכרם
שביעית ויום טוב׳ כהן ונזיר אבית הטומאה׳ ואי אמרת אמרינן הואיל
אחרישה לא ניחייב׳ הואיל וחזי לכסוי הדם׳ אמ׳ רב פפא בר שמואל באבנים
מקורזלות והאראויות לכתשן׳ כתישה ביום טוב מי שרי לכתשן כלאחר יד׳ א׳ פרכות
בצונמא דצונמא בר זריעה הוא׳ פי׳ר אבן חזקה וקשה מאד׳ צונמא
מלמעלה ועפר תוחח מלמטה׳ ותיפוק לי משום עפר תוחח׳ לא אמ׳ מר בר רב
אשי בטינא טינא בר זריעה הוא במתונא׳ פירוש לחלוח׳ אותיביה
אביי המבשל גיד הנשה בחלב ביום טוב ואכלו לוקה חמש׳ משום מבשל
גיד׳ ולוקה משום אוכל גיד׳ ומשום בשר בחלב׳ ומשום מבשל בשר בחלב׳
ולוקה משום הבערה׳ ואו אמרת אמרינן הואיל אהבערה לא ניחייב דהא חזי
לצרכיה׳ אמ׳ ליה אפיק הבערה ועייל גיד הנשה שלנבלה׳ והתוני ר׳ חייא
לוקה שתים על אכילתו ושלוש על בישולו׳ ואם איתה שלוש על אכילתו
מיבעי ליה׳ לא אפיק הבערה ועייל עצי מוקצה׳ ומוקצה דאוריתא הוא׳ אמ׳
ליה אין׳ ואזהרתיה מהכא והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו׳ ולא תעשה
כל מלאכה׳ אמ׳ ליה והא את הוא דאמרת׳ בעיי מנה מרב ואמרי לה מרב
חסדא׳ הביא שה מאפר ושחטו תמיד ביום טוב׳ מהו׳ ואמ׳ לי שה ולא הבכור׳
אחת ולא מעשר׳ מן הצאן ולא פולגס׳ מן המאתים ממותר שתי מאות
שנשתיירו בבור׳ מכאן לערלה שבטילה במאתים׳ פי׳ר׳ לענין נסכים
ממותר שתי מאות שנשתיירו בבור שנפל לתוכו יין שלערלה או שלכלאי
הכרם׳ ממשקה ישראל׳ מן המותר לישראל׳ מכאן אמרו אין מביאין
נסכים מן הטבל׳ יכול לא יביא מן המוקצה׳ אמרת מה טבל מיוחד ש׳
שאיסור גופו גרם לו׳ יצא מוקצה שאין איסור גופו גרם לו׳ לא איסור דבר
אחר גרם לו׳ ואי אמרת מוקצה דאוריתא מה לי איסור גופו ומה לי איסור דבר
אחר׳ ועוד הא את דאמרת אין חילוק מלאכות ליום טוב׳ לא אפיק הבערה
ואעיל עצי אשירה׳ ואזהרתה מהכא ולא ידבק בידך מאומה מן החרם׳ אמ׳
ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי ונלקי נמי משום ולא תביא תועבה אל ביתך׳

לא אפיק הבערה ועייל עיצי הקודש׳ ואזהרתה מהכא ואשיריהם תש׳רפון באש׳
לא תעשון כן ליי׳ אלהיכם׳ אמ׳ ואמי׳ בר אחא והא דרב חסדא ורבא מחלוקת׳ ר׳
אליעזר ור׳ יהושע׳ ר׳ אליעזר סבר אמרינן הואיל ור׳ יהושע סבר לא אמרינן הואיל
אמרוה קמי׳ ר׳ ירמיה ור׳ זורא׳ ר׳ ירמיה קיבלה׳ ור׳ זורא לא קיבלה׳ אמ׳ ליה ר׳
ירמיה לר׳ זורא מילתא דהוה קשיא בי מדרשא׳ במאי פליגי ר׳ אליעזר ור׳ יהושע
ולא איתמר טעמה השתא איתמר טעמה לא ניקבלה׳ מתקיף ליה רב
פפא ודלמא לא היא עד כן לא אמ׳ ר׳ אליעזר התם אלא דבעידנא דקא מפיק כל חדא
וחדא בעידנא דאפי׳ לא חזיא לדידיה׳ אבל הכא דלאורחים הוא דיחזו לדידיה
לא חזו לא אמרינן הואיל׳ אמ׳ רב שישת בריה דרב אידי ודלמא לא היא עד כן לא
אמ׳ ר׳ יהושע התם אלא משום דאיכא חדא דלא חזיא ליה לדיליה ולא לאורחים׳
אבל הכא דיחזי לאורחים הכי נמי דאמרינן הואיל אמרוה קמיה דר׳ ירמיה ור׳ זורא׳
ר׳ ירמיה קבלה׳ ור׳ זורא לא קבלה׳ אמ׳ לו ר׳ ירמיה לר׳ זורא מילתא דהוה קשיא
בי מדרשא האי כמה שני׳ במאי פליגי׳ ר׳ אליעזר ור׳ יהושע ולא איתמר טעמה׳
השתא אמ׳ בה גברא׳ דבא טעמא ולא ניקבלה׳ אמ׳ ליה היכי איקבלה׳
דתניא׳ אמ׳ לו ר׳ יהושע לדבריך הרי הוא עובר משום לא תעשה כל מלאכה׳
ואשתיק׳ והא איתה נמא ליה טעמא דידי משום הואיל׳ אמ׳ ליה ולטעמיך
דתניא׳ אמ׳ לו ר׳ אליעזר לדבריך הרי הוא עובר בבל יראה ובל ימצא׳ ואישתוק
הכא נמי דקבלה׳ האקא מהדר ליה במתניתין׳ לא זה חמץ שמוזהרין עליו
בבל יראה ובל ימצא׳ אלא אהדר ליה במתניתין׳ הכא נמי דלמא מהדר ליה במ׳
במכילתא אחריתי׳ תנא ר׳ אמ׳ הלכה כר׳ אליעזר׳ ורבי יצחק אמ׳ הלכה כבן
בתירה׳ והלכה כר׳ דקימא לן הלכה כר׳ מחבירו׳ וכמה שיעור עיסה׳ רבי
ישמע׳ בר ר׳ יוחנן בן ברוקה אומ׳ בחטים קביים׳ ובשעורים שלשת קבים׳ ר׳
יונתן אומ׳ משום ר׳ אליעזר חילוף הדברים׳ והתניא ר׳ ישמע׳ בר ר׳ יוחנן בן ברוקה
אומ׳ בחטים שלשת קבים׳ ובשעורים ארבעת קבים׳ לא קשיא הא בגריעתא
והא במעליאתא׳ אמ׳ רב פפא שמע מינה׳ גדיעה חטי׳ חסיכאתא מחיטי
מעליאתא׳ טפי מדגריעה סערי חסיכאתא מסערי מעליאתא דאלו התם
תולתא והכא ריבעא׳ אמ׳ רב קבא מלוגאה לפסחא וכן לחלה והא אנן חמשת
רבעים ועוד קמח חייבין בחלה תנן קבא מלוגנאה נמי לא האי שיעורא קאי׳
ואמ׳ רב יוסף והני נשי דידן טהגן דאפין קפיזא קפיזא׳ אמ׳ ליה אביי לחומרא חומרא
דאתי לידי קולא הוא דקא מפקעא ליה מחלה׳ אמ׳ ליה עבדן כר׳ אליעזר דתניא
הרודה ונתן בסל הסל מצרפן לחלה׳ ואמ׳ רב יהודה אמ׳ שמואל הלכה כר׳ אליעזר
דתניא הרודה ונתן בסל מצרפן לחלה׳ אמ׳ ליה והא איתמר עליה׳ אמר רבי
יהושע בן לוי לא שנו אלא ככרות שלבבל שנשכנות זו בזו׳ אבל כעכין לא׳
אמ׳ ליה הא איתמר עלה׳ אמ׳ ר׳ חנינא ואפלו כעכין׳ בעי ר׳ ירמיה׳ טבלה שאין לה
ליזבז׳ מאי תוך כלי בען והא ליכא או דלמא אוירי כלי בען תיקו׳ תנא ר׳ אליעזר

פ׳ כלי שאינו מחזיק שנים וארבעים ביצים שיעור שחייב בחלה׳

פ׳ ששי מהלכות בכורים עם שאר מתנות כהונה׳

אומ׳

אומ׳ הכל מצרפן׳ ור׳ יהושע אומ׳ תנור מצרפן׳ רבן שמעון בן גמליא׳ אומ׳ ככרות הנשוכות זו בזו מצטרפות׳ **מתניתין** רבן גמליא׳ אומר שלוש נשים לשות כאחת ואופות בתנור אחד זו אחר זו׳ וחכמ׳ אומ׳ שלש נשים עסיקות בבצק׳ אחת לשה׳ ואחת עורכת׳ ואחת אופה׳ **גמר** תנו רבנן לשה מקטפת וחברתה לשה תחתיה׳ מקטפת אופה׳ וחברתה מקטפת תחתיה אופה לשה וחברתה אופה תחתיה׳ וחוזרות חלילה׳ וכל זמן שעסיקות בבצק אינו בא לידי חימוץ׳ **מתניתין** ר׳ עקיבה אומ׳ לא כל הנשים ולא כל העצים ולא כל התנורים שוין׳ זה הכלל תפוח ותלטוש בצונן׳ **גמר** תנא אמ׳ ר׳ עקיבה דנתי לפני רבן גמליא׳ ילמדינו רבינו בנשים זריזות׳ או בנשים שאינן זריזות׳ בעצים יבישים או בעצים לחים׳ בתנור חם או בתנור צונן׳ אמ׳ לי אין לך אלא מה ששנו חכמים׳ תפוח ותלטוש בצונן׳ **מתניתין** שיאור ישרף והאוכלו פטור׳ סידוק ישרף והאוכלו חייב כרת׳ איזה הוא שיאור כקרני חגבים׳ וסידוק שנתערבו סדקיו זה בזה דברי ר׳ יהודה׳ וחכמ׳ אומ׳ זה וזה האוכלו חייב כרת׳ ואיזה הוא שיאור כל שהכסיפו פניו כאדם שעמדו שערותיו׳ **גמר** תנו רבנן׳ איזה הוא שיאור׳ כל שהכסיפו פניו כאדם שעמדו שערותיו׳ וסידוק כקרני חגבים דברי ר׳ מאיר׳ וחכמ׳ אומ׳ זה וזה האוכלו פטור׳ ואיזה הוא שיאור כקרני חגבים׳ וסידוק שנתערבו סדקין זה בזה׳ וזה וזה האוכלו חייב כרת׳ והא אנן תנן שיאור ישרף והאוכלו פטור דברי ר׳ יהודה׳ אימא לר׳ מאיר וזה וזה האוכלו חייב כרת׳ אמ׳ רבא מאי טעמיה דר׳ מאיר אמ׳ לך אין לך כל סדק וסדק מלמעלה שאין בו כמה סדקין מלמטה׳ **מתניתין** ארבעה עשר שחל להיות בשבת מבערין את הכל מלפני השבת דברי ר׳ מאיר׳ וחכמ׳ אומ׳ בזמנן׳ ר׳ אלעזר בר׳ צדוק אומר תרומה לפני שבת וחולין בזמנן׳ **גמר** תנא אמ׳ ר׳ אלעזר בר׳ צדוק פעם אחת שבת אבא ביבנה וחל ארבעה עשר להיות בשבת ובא זונן ממונה שלרבן גמליא׳ ועמד ואמ׳ עמדו לבתיכם׳ הגיעה שעת הביעור והלכתי אחר אבא ובערנו את החמץ׳ **מתניתין** ההולך לשחוט את פסחו ולימול את בנו ולאכול סעודת אירוסין בבית חמיו׳ ונזכר שיש לו חמץ בתוך ביתו אם יכול לחזור ולבער ולחזור למצותו יחזור ואם לאו יבטל בלבו׳ להציל מיד הגייס ומן הנהר ומן הדליקה ומן המפולת יבטל בלבו ולשבות שביתת הרשות יחזור מיד׳ **גמר** ורמינהי ליכל סעודת אירוסין בבית חמיו ולשבות שביתת הרשות יחזור מיד׳ אמ׳ ר׳ יוחנן לא קשיא׳ הא ר׳ יוסי׳ והא ר׳ יהודה׳ דתניא סעודת אירוסין רשות דברי ר׳ יהודה׳ ר׳ יוסי אומ׳ מצוה והשתא דאמ׳ רב חסדא מחלוקת בסעודה שנייה׳ אבל בסעודה ראשונה כו׳ בסעודה שנייה תניא אמ׳ ר׳ יהודה אני לא שמעתי אלא סעודת אירוסין בלבד׳ אמ׳ לו ר׳ יוסי אני שמעתי סעודת אירוסין וסבלונות׳ תניא אמ׳ ר׳ שמעון בן אלעזר כל סעודה שאינה

לשם מצוה אין תלמ׳ חכמ׳ רשאי ליהנות ממנה כגון מאי · אמ׳ ר׳ יוחנן בת כהן לישר׳ · ובת
תלמיד חכמ׳ לעם הארץ · דאמ׳ ר׳ יוחנן בת כהן לישר׳ אין זיווגן עולה יפה מאי היא · אמ׳
רב חסדא כדכת׳ בה ובת כהן כי תהיה אלמנה או גרושה וזרע אין לה: במתניתא
תאנא או קוברה או קוברתו או מביאתו לידי עניות איני · והאמ׳ ר׳ יוחנן הרוצה שיתעשר
ידבק בזרעו של אהרן · כל שכן תורה וכהונה מעשרתו · לא קשיא הא בתלמיד
חכמ׳ הא בעם הארץ · ר׳ ירמיה אמ׳ הוה נסיב כהינתא איחלש · אמ׳ לא נחא ליה
לאהרן דאידבק בזרעיה ונהוי ליה חתנא כותי אתסי · רב אידי בר אבין נסיב
כהינתא הוו ליה תרי בני סמיכי רב שישא בריה דרב אידי ורב יהושע בריה דרב אידי ·
אמ׳ רב פפא או לא נסיב כהינתא לא איעתר · אמ׳ רב כהנא או לא נסיב כהינתא לא גלאי ·
אמרו ליה למקום תורה גלית · אמ׳ להו לא גלאי כדגלו׳ אנשי · אמ׳ ר׳ יצחק כל
הנהנה מסעודת הרשות לסוף גולה שנ׳ ואוכלים כרים מצאן ועגלים מתוך מרבק׳ עמוס
וכת׳ בתריה לכן עתה יגלו בראש גולים · תנו רבנן · תלמ׳ חכמ׳ המרבה
סעודתו בכל מקום לסוף מחריב את ביתו ומאלמן את אשתו: ומיתם את גוזליו וכ׳
ומשכיח את תלמודו ממנו ·· ומחלוקת רבות עליו ומחלל שם שמים ושם אביו
ושם רבו · וגורם שם רע לו ולבנו ולבן בנו עד סוף כל הדורות · מאי קרו ליה אמר
אביי בר מחים תנורי · רבא אמ׳ בר מרקיד בי כובי · פי׳ חבית · רב פפא אמ׳
בר מלחך פינכי · פי׳ קערות · רב שמעיה אמ׳ בר מך רבפ׳ · תנו רבנן
לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת תלמ׳ חכמ׳ שאם ימות או גולה בניו
תלמידי חכמ׳ · ואל ישא בת עם הארץ שאם ימות או גולה בניו · עמי הארץ
תנו רבנן לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת תלמ׳ חכמ׳
או ישיא בתו לתלמ׳ חכמ׳ · משל לענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל ·
ואל ישיא בתו לעם הארץ · משל לענבי הגפן בענבי הסנה דבר כעור ואינו מתקבל ·
תנו רבנן לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת תלמ׳ חכמ׳ · ואם
לא מצא בת תלמ׳ חכמ׳ ישא בת גדולי הדור · ואם לא מצא בת גדולי הדור ישא בת
ראשי כנסיות · ואם לא מצא ישא בת גבאי צדקה · ואם לא מצא ישא בת מלמדי
תינוקות · ואם לא מצא ישחרר שפחתו וישאנה ואל ישא בת עמי הארץ מפני שהן
שקץ ובנותיהן שרץ · ועל בנותיהן הוא אומ׳ ארור שוכב עם כל בהמה · תניא
ר׳ אומ׳ עם הארץ אסור לאכול בשר שנ׳ זאת תורת הבהמה והעוף · וכי מה ענין תורה
אצל בהמה ועוף · לא לומר לך כל העוסק בתורה מותר לאכול בשר · וכל מי
שאינו עוסק בתורה אסור לאכול בשר · אמ׳ ר׳ אלעזר עם הארץ מותר לנחרו
ביום הכפורים שחל להיות בשבת · אמרו לו תלמידיו ר׳ אמור לשחטו · אמ׳
להן זה טעון ברכה · וזה אין טעון ברכה · אמ׳ ר׳ אלעזר עם הארץ אסור להתלוות עמו
בדרך שנ׳ כי היא חייך ואורך ימיך · על חייו לא חס שלא נעסק בתורה ובמוסרה על
ידי חבירו לא כן שכן · אמ׳ ר׳ שמואל בר נחמני אמ׳ ר׳ יונתן עם הארץ מותר לקרעו
כדג · אמ׳ ר׳ שמואל בר ר׳ יצחק ומגבו · אמ׳ ר׳ עקיבה כשהייתי עם ארץ אמרתי מי

כבתיגל פי׳ כגון שהיה ריע אחרה דכול נאור תורה מאורסה ביום הכיפורים שמותר להרוגו בנחשון כדתנ׳ ולו שמיני אותן בנפשו וכו׳

יתן

יתן ליתלמ׳ חכמ׳ ואנשכנו כחמור · אמרו לו תלמידיו ואמרת ככלב· אמ׳ להן זה נושך ושובר עצם · וזה נושך ואין שובר עצם· תניא היה ר׳ מאיר אומ׳ כל המשיא בתו לעם הארץ כאלו כופתה ומניחה לפני הארי · מה ארי מכה דורס ואוכל ואין לו בושת פנים · אף עם הארץ מכה ובועל ואין לו בושת פנים· · תניא ר׳ אליעזר בן יעקב אומ׳ אלמלא צריכין אנו למשא ומתן היינו הורגין אותן·· תניא ר׳ ח״א אומ׳ כל העוסק בתורה בפני עם הארץ כאלו בועל ארוסתו בפניו שנ׳ תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב· אל תקרא מורשה אלא מאורשה· · תנו רבנן ·· גדולה שנאה ששונאין עמי הארץ את תלמידי חכמ׳ יותר משנאה ששונאין אומות העולם את ישר׳ ונשותיהן יותר מהן · תנא שנה ופירש יותר מכולם· תנו רבנן ששה דברים נאמרו בעמי הארץ אין מוסרין להן פיקדון · ואין מקבלין מהן עדות · ואין מגלין להן את הסוד · ואין ממנין מהן אפטרופוס ליתומים · ואין ממנין אותן על קופה של צדקה · ואין מתלוין עמהן בדרך · ויש אומ׳ אין מכריזין על אבידתן · תנא קמא זמנין דנפיק מיניה זרעא מעליא ואכלי ליה בנא מעליא · ואמ׳ מר יכין רשע וילבש צדיק·

מתניתין

וכן מי שיצא מירושלם ונזכר שיש בידו בשר הקודש · אם עבר הצופים שורפו במקומו · ואם לאו חוזר ושורפו לפני הבירה מעצי המערכה · ועד כמה חוזרין · ר׳ מאיר אומ׳ זה וזה בכביצה · ר׳ יהודה אומ׳ זה וזה בכזית · וחכמ׳ אומ׳ בשר הקודש בכזית · וחמץ בכביצה·

גמ׳

למימרא מאי דר׳ מאיר סבר כביצה חשיבי · ור׳ יהודה סבר כזית חשיבי · ורמינהי עד כמה זמנין עד כזית · ר׳ יהודה אומ׳ עד כביצה· אמ׳ ר׳ יוחנן מוחלפת השיטה · אמ׳ אביי לעולם לא תיפוך הכא בקרא פליגי · והכא בסברא פליגי · הכא בקראי פליגי דר׳ מאיר סבר ואכלת זו אכילה · ושבעת זו שתיה · אכילה בכזית · ור׳ יהודה סבר ואכלת ושבעת · אכילה שיש בה שביעה · הוי אומ׳ כביצה · הכא בסברא פליגי · דר׳ מאיר סבר חזרתו כדי טומאתו מה טומאתו בכביצה · אף חזרתו נמי בכביצה · ור׳ יהודה סבר חזרתו כביעורו מה ביעורו בכזית · אף חזרתו נמי בכזית · תניא ר׳ נתן אומ׳ ר׳ יהודה בן פתירה אומ׳ זה וזה כשתי ביצים ולא הודו לו · והיה ביום ההוא לא יהיה אור יקרות וקפאון · מאי יקרות · אמ׳ ר׳ אלעזר זה אור שיקר הוא בעולם הזה · קפוי הוא לעולם הבא · וריש לקיש אומ׳ אלו נגעים ואהלות שיקרות בעולם הזה קפויות הן לעולם הבא: ור׳ יוחנן אומ׳ אלו בני אדם שיקרין בעולם הזה קפויין הן לעולם הבא · כי הא דיוסף בריה דר׳ יהושע בן לוי איניגד כי הדר אתא · אמ׳ ליה אבוה מי חזית · אמ׳ עולם הפוך ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה · אמ׳ ליה עולם ברור ראית · ואנן היכי חזיתינן · כי היכי דאיתנן הכא איתנן התם · ושמעתי שאומרין אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו · ושמעתי שאומ׳ הרוגי מלכות אין כל בריה יכולה לעמוד בפניהם · מן ניהו אי נימא ר׳ עקיבא וחביריו בלא הכי נמי · אלא הרוגי לוד דההיא בת קיסר דאיקטיל ליכא דהוה ידע מן קטלה · אמרו מן עביד כי הא עבידתא ישראל גזרו אכולהו ישר׳ למקטלהון · אזול הנך תרי אחי דהוו בלוד · פירש בערוך הם שמעיה ואחיה ונהרגו בשנים עשר באדר·

אמרו להו אנן קטלנה׳ אמרו מוטב ניקטלו אנן ולא ניקטלו כולהו ישר׳ כל יומא הוו
פסקי מנהון חד אבר׳ והיה ביום ההוא יהיה על מצילות הסוס קדש ליי׳ מאי מצלות
הסוס׳ אמ׳ ר׳ יהושע בן לוי עתיד הקב״ה להוסיף על ירושלם עד שהסוס רץ ומיצל׳ ר׳
אלעזר אומ׳ כל מצלות שתולין לסוס בין עיניו יהיה קדש ליי׳ ור׳ יוחנן אומ׳ כל ביזה שבוזזין
ישר׳ עד שעה שהסוס רץ ומיצל יהיה קודש ליי׳ בשלמא למאן דאמ׳ כל ביזה׳
היינו דכת׳ והיה הסירות בבית יי׳ כמזרקים לפני המזבח׳ אלא להנך תרתי מאי והיה הסירות׳
אמרי לך מילתא אחריתי קא אמ׳ דמיעתרי ומתיי נדרים ונדבות׳ בשלמא להנך
תרתי היינו דכת׳ ולא יהיה כנעני עוד בבית יי׳ צב׳ אלא למאן דאמ׳ ביזה מאי ולא יהיה
כנעני עוד׳ אמ׳ ר׳ אושעיא אין כאן עני׳ ויראו שם יהודה בת איש כנעני׳ אפשר
בא אברהם והזהיר את יצחק ויצחק הזהיר את יעקב ואזיל יהודה ונסיב מינהו׳ אלא
אמ׳ ריש לקיש בת גברא תגרא׳ כדכת׳ כנען בידו מאזני מרמה לעשוק אהב׳ ואי בעית
אימא מהכא אשר סוחריה שרים כנעניה נכבדי ארץ׳ והיה יי׳ למלך על כל הארץ
ביום ההוא יהיה יי׳ אחד ושמו אחד׳ אטו האידנא לאו אחד הוא׳ אמ׳ ר׳ אחא בר ר׳
חנינא אמ׳ לא כעולם הזה העולם הבא׳ בעולם הזה על בשורות טובות
הוא אומ׳ ברוך הטוב והמטיב׳ ועל בשורות רעות אומ׳ ברוך דיין האמת׳ לעולם
הבא כולו הטוב והמטיב׳ ושמו אחד׳ והאידנא לאו אחד הוא׳ אמ׳ ר׳ נחמן
בר יצחק לא כעולם הזה העולם הבא׳ העולם הזה נכתב ביוד הי ונקרא באלף
דלת׳ לעולם הבא נכתב ביוד הי ונקרא ביוד הי׳ סבר רבא למדרשה בפרקא
אמ׳ ליה ההוא סבא לעלם כתיב׳ ר׳ אבונא רמי כת׳ זה שמי לעלם וכתיב
וזה זכרי לדור דור׳ אמ׳ הקב״ה למשה לא כשאני נכתב אני נקרא׳ נכתב אני
ביוד הי ואו הי׳ ונקרא אני באלף דלת נון יוד׳ סליק פרקא׳

הדרן עלך ואלו עוברין בפסח

מתניתין מקום שנהגו לעשות

מלאכה בערבי פסחים עד חצות עושין׳ מקום שנהגו
שלא לעשות אין עושין׳ ההולך ממקום שעושין למקום שאין
עושין או ממקום שאין עושין למקום שעושין נותנין עליו חומרי
מקום שיצא משם וחומרי מקום שהלך לשם ואל ישנה אדם מפני
המחלוקות׳ כיוצא בו המוליך פירות שביעית ממקום שכלו למקום
שלא כלו או ממקום שלא כלו למקום שכלו חייב לבער׳ ר׳ יהודה
אומר צא והבא לך אף אתה׳

גמ׳

מאי איריא דתני ערבי פסחים אפלו ערבי שבתות וערבי ימים טובים׳ נמי
דתניא העושה מלאכה בערבי שבתות ובערבי ימים טובים מן המנחה ולמעלה אינו

רואה סימן ברכה לעולם׳ אמרו התם מן המנחה ומעלה הוא דאסיר סמוך למנחה
שרי הכא מחצות׳ או נמי התם סימן ברכה הוא׳ דלא חזי שמותי לא משמתינן
ליה׳ הכא שמותי נמי משמתינן ליה׳ גופה העושה מלאכה בערבי שבתות ובערבי
ימים טובים מן המנחה ולמעלה׳ ובמוצאי שבתות ובמוצאי ימים טובים ובכל מקום
שיש נדנוד עבירה לאיתויי תעניתצבור אינו רואה סימן ברכה לעולם׳
תנו רבנן׳ יש זריז ונשכר׳ יש זריז ומפסיד׳ יש שפל ונשכר׳ יש שפל
ומפסיד׳ זריז ונשכר׳ דעביד עבידתא כולה שבתא׳. ולא עביד במעלי שבתא׳
זריז ומפסיד׳ דעביד כל יומא והאידנא נמי עביד׳ שפל ונשכר׳ דלא עביד כל
יומא ולא עביד האידנא׳. שפל ומפסיד׳ דכל יומא לא עביד והאידנא עביד׳
אמ׳ רבא הני נשי בני מחוזא אע״ג דהאי לא עבדן מלאכה בערב שבת משום דמפנקן הוא׳
הבא כולי יומא נמי לא עבדן אפלו הכי׳ שפל ונשכר קרינא בהי׳ רבא ראמ׳
גדול עד שמים חסדיך׳ וכת׳ גדול מעל שמים חסדיך׳ לא קשיא כן בעוסקין בתורה
לשמה׳ וכן בעוסקין שלא לשמה׳ דאמ׳ רב יהודה אמ׳ רב לעולם יעסוק אדם בתורה
ובמצוות ואע״פ שלא לשמן שמתוך שלא לשמן בא לשמן׳ מצפה
בקנים בסימטא בפרוטות ספרים סימן תנו רבנן
פיר משקל דמטוה נא׳ בחזייהן
המצפה לשכר אשתו ולשכר הריחים אינו רואה סימן ברכה׳ שכר אשתו מתקולתא
דקא מוגרלה אגודי רחיים נמי אגר ריחיא׳ אבל מעבד עובדא ומזבנא אשתבוחי
קא משתבח בה דכת׳ סדין עשתה ותמכור וחגור נתנה לכנעני׳ תנו רבנן
המשתכר בקנים ובקנקנים אינו רואה סימן ברכה לעולם׳ לעולם מאי טעמא׳ כיון
דנפיש פחזיהון שלטא בהו עינא׳ תנו רבנן׳ תגרי סימטא׳ ומגדלי
בהמה דקה וקוצצי אילנות טובות ונותנין עיניהן בחלק יפה אינן רואין סימן ברכה לעולם
מאי טעמא תווהי בהן אינשי׳ תנו רבנן ארבעה פרוטות אין בהן סימן ברכה׳
שכר הכותבין׳ ושכר התורגמנין׳ ומעות היתומים׳ ומעות הבאות ממדינת הים׳
בשלמא מעות הבאות ממדינת הים כיון דאיעביד בהן נסא חד זמנא לא מסתייעא
מלתיהו טפי מעות שליתומים נמי דלא ידעי תד׳ דלא בע׳ אחולי ניהו׳ דנח לי׳
שכר התורגמנין נמי משום דמחזי כמאן דקא שקיל אגרא דשבתא אלא שכר כותבים
מאי טעמא׳ דאמ׳ ר׳ יהושע בן לוי עשרים וארבע תעניות ישבו אנשי כנסת הגדולה
על כותבי ספרים תפלין ומזוזות שלא יתעשרו שאם יתעשרו אין כותבין׳ תנו
רבנן כותבי ספרים תפלין ומזוזות הן ותגריהן ותגרי תגריהן וכל העוסקים במלאכת שמים
לאיתויי מוכרי תכלת אין רואין סימן ברכה ואם עסיקין לשמה רואין׳ בני בישן נהוג
דלא הוו אזלי מצור לצידון במעלי שבתא אתו בניהו לקמיה דר׳ יוחנן אמרו ליה אבהתין
נהוג אינן לא אפשר לן׳ אמ׳ להו כבר קיבלו עליהו אבהתיכו׳ וכת׳ שמע בני מוסר
אביך ואל תטוש תורת אמך׳ בני בי אוזאי נהוג לאפרושי חלתא מארוזא׳
אמ׳ רב יוסף וניכלה זר באנפיהו׳ אותיביה רבנן דברים המותרין ואחרים נהגו בהן
איסור אי אתה רשאי להתירן בפניהן׳ אמ׳ לו ולאו הא איתמר עלה׳ אמ׳ רב חסדא

בכותאיי · אמ׳ ליה כותאיי מאי טעמא משום דסכי מילתא אינשי אוחריני נמי סרכי מילתא׳
לא אמ׳ רב אשי חזינן או דובה אזדן קאכלי לא ליכלה זר באנפיהן דלמא אתי לבטולי ד׳
ומשתכחא תורת חלה מנהר׳ ואו דובה דגן קאכלי נכלה זר באנפיהן דלמא אתו לאפרושי
מן החייב על הפטור ומן הפטור על החייב׳ גופה דברים המותרין ואחרים נהגו בהן
איסור אי אתה רשאי להתירן בפניהן׳ אמ׳ רב חסדא בכותאיי ׳ ובכולי עלמא לא׳
והתניא רוחצין שני אחים כאחד ואין רוחצין כאחד בכבול׳ ומעשה ביהודה והלל בנין
שלרבן גמליא׳ שרחצו שניהן כאחד בכבול ולעזה עליהן מדינה ואמרו מימינו לא ראינו
כך׳ ונשמט הלל ויצא לבית חיצון ולא רצה לומ׳ להן מותרין אתם׳ ויוצאין בקורדקיסין
בשבת׳ ·פירוש מנעל שאין לו עקב׳ ואין יוצאין בקורדקיסין בכורן׳ · ומעשה
ביהודה והלל בנו שלרבן גמליא׳ שיצאו ביהודה בקורדקיסין בשבת בכורן׳ ולעזה
עליהן מדינה ואמרו מימינו לא ראינו כך׳ ושמטום מרגליהם ונתנום לעבדיהם ולא
רצו לומ׳ להן מותרין אתם׳ יושבין על ספסלי גוים בשבת ואין יושבין על
ספסלי גוים בשבת בעכו׳ ומעשה ברבן שמעון בן גמליא׳ שישב על ספסל גוים
בשבת בעכו ולעזה עליו מדינה ואמרה מימינו לא ראינו כך ונשמט וישב על גבי
קרקע ולא רצה לומר להן מותרין אתם׳ אמרי בני מדינה נמי כיון דלא שכיחי רבנן
גביהן כי כותאיי דמו דסרכי מילתא׳ בשלמא אין יושבין על ספסלי גוים בשבת
משום דמחזיי כי מקח וממכר קורדקיסין נמי דלמא אשתמיטור ואתי לאיתויי ד׳
ארבע אמות ברשות הרבים ׳ לא שני אחים רוחצין כאחד מאי טעמא׳ דתניא
רוחץ אדם עם הכל חוץ מעם אביו וחמיו ובעל אחותו׳ ר׳ יהודה מתיר באביו מפני
כבוד אביו׳ ואפלו בבעל אחותו ׳ והוא הדין גזרו על שני אחים משום בעל אחותו׳
תנן רבנן לא ירחוץ תלמיד עם רבו ואם היה רבו צריך לו מותר׳ · כי
אתא רבא ברבר חונא אכל תלב דאיתלא עיל גביה רב אויה ורבא בר רב חנן כדחזינהו
כסייה מניהו אתו אמרו ליה לאבוה׳ אמ׳ להו שוינכו כי כותאיי ׳ דלית ליה לרבא׳
נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם וחומרי מקום שהלך לשם ואל ישנה אדם מפני
המחלוקות׳ אמ׳ אביי הני מילי מבבל לבבל׳ ומארץ ישראל לארץ ישרא׳
או נמי מבבל לארץ ישרא׳ אבל מארץ ישרא׳ לבבל לא דאנן כייפינן להון לא׳ רב
אשי אמ׳ אפלו מארץ ישרא׳ לבבל נמי הני מילי בשאין דעתו לחזור׳ ורבא ברבר חונא
דעתו לחזור הוה אמ׳ ליה רבא ברבר חונא לבריה בני אתה לא תאכל ספירי
כרוב בין בפני בין שלא בפני אני ראיתי את ר׳ יוחנן שאכל כדי הוא ר׳ יוחנן לסמוך עליו
בין בפניו בין שלא בפניו׳ אתה לא תאכל בין בפני ובין שלא בפני׳ ופליגא דידיה
אדידיה׳ דאמ׳ רבא ברבר חונא׳ סח לי ר׳ יונתן בן אלעזר פעם אחת נכנס בני אחר
ר׳ שמעון בר ר׳ יוסי בן לקוניא לגנה ונטל ספיחי כרוב ואכל ונטל ונתן לי׳ ואמ׳ לי
אתה בפני אכול ושלא בפני אל תאכל׳ אני ראיתי את ר׳ שמעון בן יוחאי שאכל
כדאי הוא ר׳ שמעון לסמוך עליו לאכול בין בפניו בין שלא בפניו׳ אתה בפני אכול
ושלא בפני אל תאכל׳ מאי היא דר׳ שמעון דתניא ר׳ שמעון אומ׳ כל הספיחין

אסורין

אסורין חוץ מספיחי כרוב שאין כיוצא בהן בירקי שדה׳ וחכמ׳ אומ׳ כל הספיחין אסורין׳
ותרויהו אליבא דר׳ עקיבה דתנא הן לא נזרע ולא נאסוף את תבואתינו׳ . אמ׳ ר׳ עקיבה וכי
מאחר שאינן זורעין מאיכן אוספין׳ . לא מכאן לספיחין שאסורין׳ . מר סבר גזרינן
ספיחי כרוב אטו׳ שאר ספיחין׳ ומר סבר לא גזרינן׳ . פ״ה . מאי שנא ספיחין
שיש כיוצא בהן בירקי שדה ואסורין׳ ומאי שנא ספיחין שאין כיוצא בהן בירקי שדה דשרן
משום דביאסיר ספיחין דשדה הוא דאסירי׳ לא נאסף׳ ואסיפה משדה הוא דהוית
אסיפה מגנה לאו אסיפה היא׳ ולר׳ עקיבה פירות דשביעית דשרי דכת׳ ולבהמתך ולחיה
אשר בארציך תהיה כל תבואתה לאכול׳ כל זמן שחייה אוכלת בשדה האכיל לבהמתך
מן הבית׳ כלתה חיה מן השדה כלה לבהמתך מן הבית היכי משכחת לה׳ אמ׳ לך כי
שרי מידי דאיתיה לגרידיה משישית ומפרי פרויי בשביעית׳ אבל ספיחין דבזרעא
בעלמא הוא דנפי משישית ומפרי פרויי בשביעית׳ ההיא זריעה דשביעית היא ואסיר׳
ההולך ממקום שעושין למקום שאין עושין׳ בשלמא ממקום שעושין למקום
שאין עושין משום אל ישנה אדם מפני המחלקות׳ אמרינן ליה תיב לא תעביד׳ אלא
ממקום שאין עושין למקום שהן עושין משום אל ישנה אדם מפני המחלקות׳ אמרינן
ליה עביד אמ׳ אבאיי אריש׳ דבא אמ׳ אסופה והכי קאמ׳ אין בזן משום אל ישנה
אדם מפני המחלקות׳ מאי אמרת מן דחזי ליה לא קא עביד סבר משום דאסיר הוא
לאביי מן דחזי ליה דקא לא עביד סבר האי דלית ליה עבידתא הוא כמה בטלני איכא
בשוקא אמ׳ ליה רב ספרא לרבא כגון אנו דידענא בקי בעיה דירחא בישוב לא עבידנא
במדבר מאי אמ׳ ליה הכי׳ אמ׳ ר׳ אמי בישוב אסור׳ במדבר מותר׳ בר נתן אסיא
אתא מבי רב לפום בריתא ביום שני דעצרתא׳ שמתיה רב יוסף׳ אמ׳ ליה אביי
וניגנדיה מרנגודי׳ אנא ליה אנא דעשיפא מינה עבדך ליה חדא במערבא ממ...
אנגדא ולא ממנו אשמותי׳ איכא דאמרי נגדיה רב יוסף אמ׳ ליה אבאיי
ונשמתיה מר שמותי׳ דהא רב ושמואל דאמרי תרויהון מנדין על שני ימים טובים
של גליות׳ אמ׳ ליה הני מילי אינוש דעלמא׳ אבל רב בירב לא דבמערבא ממ...
אנגדא דבר בירב ולא ממנו אשמותיה׳ כיוצא בו המוליך פירות שביעית
ולית ליה לר׳ יהודה נותנין עליו חומרי מקום שהלך משם וחומרי מקום שהלך לשם׳ אמ׳
רב שישא בריה דרב אידי מילתא אחריתי׳ קאמ׳ והכי קא תאני המוליך פירות שביעית
ממקום שלא כלו למקום שלא כלו׳ ושמע לו שכלו׳ במקומן חייב לבער׳ ר׳ יהודה
אומ׳ צא והבא לך אף אתה׳ דלהיכא דאמטונהו הא לא כלו להו׳ למימרא
דר׳ יהודה לקולא והא אמ׳ ר׳ לעזר לחומרא׳ אמרה ר׳ יהודה לא איפוך אימא אינו חייב
לבער׳ ר׳ יהודה אומ׳ צא והבא לך אף אתה׳ והשתא מיהא הא ליכא׳ - אבאיי
אמ׳ לעולם כדקתאני או ממקום שלא כלו למקום שכלו והחזירו למקומן אינו חייב
לבער׳ ר׳ יהודה אומ׳ צא והבא לך אף אתה׳ והיכא ואמיטינהו הא ליכא׳
מתקיף ליה רב אשי מידי גובא דחמרא קלטינהו׳ . אלא אמ׳ רב אשי בפלוגתא דהני
תנאי דתנן הכובש שלשה כבשין בחבית אחת׳ ר׳ אליעזר אומ׳ אוכל על הראשון

ר' יהושע אומ' אוכל על האחרון׳ רבן גמליא' אומ' כל שכלה מינו מן השדה מבערו מן
הבית והלכה כדבריו׳ והכי קא תני׳ וכן הכובש שלשה כבשין בחבית אחת ולא כלה
אחד מהן אינו חייב לבער כר' יהושע׳ ר' יהודה אומ' צא והבא לך אתה׳ ומהאי
מינא הא ליכא כרבן גמליא' דאמ' כל שכלה מינו מן השדה מבערו מן החבית׳
רבינא אמ' בהא הא פליגי בה במתניתין חדא זימנא לא בפלוגתא דהני תנאי דתנא אוכלין
בתמרים עד שיכלה האחרון שבצוער׳ רבן שמעון בן גמליא' אומ' אוכלין על שלחין
שלבין הכיפין פי' אמירין׳ ואין אוכלין על שלבין השיצין פי' קוצים׳ הכי
קא תני׳ וכן בתמרים אינו חייב לבער עד שיכלו שלבין השיצין׳ ר' יהודה אומ'
צא והבא לך אף אתה ובין הכיפין ליכא׳ תנן התם שלש ארצות לביעור
יהודה ועבר הירדן וגליל׳ שלש שלש ארצות לכל אחת ואחת׳ ולמה אמרו
שלש ארצות׳ שיהו אוכלין בכל אחת ואחת עד שיכלה האחרון שבה׳ מנא הני מילי
אמ' ר' חמא ברתנינה קרא ולבהמתך ולחיה אש' בארצך תה' כל תבואתה לאכל׳ כל זמן
שחייה אוכלת מן השדה האכיל לבהמתך מן הבית׳ כלתה חייה מן השדה כלה
לבהמתך מן הבית׳ וגמירי שאין חייה שביהודה גדילה על פירות שבגליל ואין חייה
שבגליל גדילה על פירות שביהודה׳ תנו רבנן פירות שיצאו מארץ
לחוצה לארץ מתבערין בכל מקום שהן׳ ר' אלעזר אומ' יחזרו למקומן ויתבערו משום
שנ' בארצך׳ האי בארצך הא אפיקתיה לאין חייה שביהודה גדילה על פירות הגליל׳
ואין חייה שבגליל גדילה על פירות שביהודה׳ אם כן נכתוב רחמ' בארץ׳ אין
נמי בארצך׳ מאי אשר בארצך׳ שמע מינה תרתי׳ בידי רב ספרא גפן גרבא
דחמרא בשביעית הוו בהדיה׳ רב כהנא ורב הונא בריה דרב איקא אמ' להון מאי שמיע
להון מינה דר' אבהו הלכה כר' שמעון בן אלעזר׳ אמ' ליה רב הונא בריה דרב איקא הכי
אמ' ר' אבהו אין הלכה כר' שמעון בן אלעזר׳ אמ' רב ספרא נקוט דרב הונא בריה
דרב איקא לידך דדייק וגמר שמעתא מפומא דרביה כי רחבא דפומבדיתא דאמ' ר' אבהו
אמ' רב יהודה הר הבית סטיו היה כפול מספקא ליה אול' יהודה אמרה ומצלי אצלויי
קארי עליה רב יוסף עמי בעיצו ישאל ומקלו יגיד לו׳ כל המיקילו לו מגיד לו׳
ר' אילא קץ כפניתא דשביעית והיכי אבי הכי והכת' לאכלה ולא להפסד׳ וכי תימא
הני מילי דנחית לפירא הכא לא נחית לפירא והאמ' רב נחמן אמ' רבא בר אבוה הני מתחלי
דערלה אסירי׳ פי' קליפי׳ כפניות שהן שומרין לכופניות שהן כופרי
הואיל ונעשה שומר לפרי אימת הואי שומר לפרי בכופלא וקאלי לי פרי׳ אמרי
רב נחמן דאמ' כר' יוסי דתנן ר' יוסי אומ' סמדר אסור מפני שהוא פרי׳ מתקיף ליה
רב שימי מנהרדעא ומי פליגי רבנן עליה דר' יוסי בשאר אילנות׳ והתני מימרי
אין קוצצין את האילן בשביעית׳ בית שמאי אומ' כל האילן משיוציא׳ ובית הלל
אומ' החרובין משישלשלו והגפנים משיגריעו׳ והזיתים משינצו׳ ושאר כל
האילן משיוציא׳ ואמ' ר' אסי היא בוסר היא גרוע היא פול הלבן׳ פול הלבן סלקא
דעתא לא שיעורו כפול הלבן׳ מן שמעת ליה דאמ' בוסר אין סמדר לא׳ ובנן

וקאתני

וקאתני ושאר כל האילן׳ משיוציא אלא ר׳ אילא כי קץ דניקאני הוא דקץ׳ פירוש
פירי של דקל זה וכשהן קטנים נאכלין ויש בהן טעם תמרים׳ אבל כתמרים שהן מהן
לא טעם אכילה בלבד׳ ׳ תנו רבנן אוכלים בענבים עד שיכלו דליות שבבבל׳
ואם היו מציקדות מהן אוכלין אליה ואוכלין בזיתים עד שיכלה האחרון שבתקוע׳
ר׳ אליעזר בן יעקב אומ׳ עד שיכלה האחרון שבגוש חלב כדי שיוצא עני ואינו מוצא
לא בראשו ולא בשיקרו ורובו׳ אוכלין בתאינים עד שיכלו פגי בית היני׳ אמ׳
ר׳ יהודה לא הזכירו פגי בית היני אלא לענין מעשר בלבד פגי בית היני׳ ואהני הטובנא׳
פי׳ פרי של תמרה שאינו מבושל׳ הן אוכלין וחייבין במעשר׳ אוכלין בתמרים
עד שיכלה האחרון שבצוער׳ רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ אוכלין על שלכין הכיפים
ואין אוכלין אלא על שלכין השיצין׳ ורמינהי אוכלין בענבים עד הפסח ובזיתים עד
העצרת׳ בגרוגרות עד חנוכה׳ ובתמרים עד פורים׳ ואמ׳ רב ביבי ר׳ יוחנן מחליף בתמרים
עד חנוכה׳ ובגרוגרות עד פורים׳ אובעית אימא אידי ואידי חד שיעורא הוא׳ ואי
בעית אימא האקאתני אם היו מאוחרות מהן אוכלין עליהן׳ תניא רבן שמעון
בן גמליאל אומ׳ סימן להרים מילין׳ פי׳ עפץ׳ סימן לעמקים דקלין׳ סימ׳ לנחלים
קנים׳ סימ׳ לשפלים שקמה׳ ואע״פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר ויתן שלמה את הכסף
בירושל׳ כאבנים ואת הארזים נתן כשקמים אשר בשפלה לרוב׳ סימן להרים מילין
סימן לעמקין דקלין׳ נפקא מינה לכדתנן אין מביאין בכורים אלא משבעת המינין ולא
מתמרים שבהרים ולא מפירות שבעמקים׳ סימ׳ לנחלים קנים לנחל איתן׳ סימ׳
לשפלה שקמה למ[illegible] ומאכה׳
מתניתין
מקום שנהגו
למכור בהמה דקה לגוים מוכרין׳ מקום שנהגו שלא למכור אין מוכרין׳ ואל ישנה
אדם מפני המחלוקות׳ ובכל מקום אין מוכרין להן בהמה גסה עגלים וסייחים שלימים
ושבורים׳ ר׳ יהודה מתיר בשבורה׳ בן בתירה מתיר בסוס׳ מקום שנהגו לאכול צלי
בלילי פסחים אוכלין׳ מקום שנהגו שלא לאכול אין אוכלין׳ מקום שנהגו להדליק
הנר בלילי יום הכפורים מדליקין׳ מקום שנהגו שלא להדליק אין מדליקין׳ ומדליקין
בבתי מדרשות ובבתי כנסיות ובמבואות האפילים ועל גבי החולין׳
גמר
אמ׳ ר׳ יהודה אמ׳ רב אסור לאדם שיאמר בשר זה לפסח מפני
שנראה כמקדיש בהמתו ואוכל קדשים בחוץ׳ אמ׳ רב פפא לא אמרן אלא בשר׳ אבל
חטי לא׳ מאי חטי דפסחא דמנטרן לפסח׳ קאמ׳ או נמי אמרי מאי חיטי דפסחא
דאמ׳ דאקדשינהי למזבן בהי פסחא. כיון דקדושת דמין היא מימר אמר׳ פרקעה׳
מותיבי אמ׳ ר׳ יוסי תודס איש רומי הנהיג את כל בני רומי לאכול גדיין המקולסין
בלילי פסחים׳ שלחו לו אילמלא תודס אתה גזרנו עליך נידוי שאתה קרוב להאכיל
את ישראל קדשים בחוץ גדיין מקולסין אין׳ מכל בשר לא׳ אמרי גדיין מקולסין
אפלו בסתמא בשר או אמ׳ אין או לא אמ׳ לאו׳ ׳ איכא דמתני לה בר שמעון׳
אמ׳ רב פפא בשלמא למאן דתני לה כר׳ יוסי ניחא׳ אלא למאן דמתני לה בר׳ שמעון
מאי ניחא הא אמ׳ רב אבא ר׳ שמעון בשיטת ר׳ יוסי אמרה דאמ׳ בגמר דבר ר׳ י׳

אדם מתפיס מאילין מדר׳ שמעון סבר לה כר׳ יוסי ׳ ר׳ יוסי נמי סבר לה כר׳ שמעון אמרי לא ׳
ר׳ שמעון סבר לה כר׳ יוסי ׳ ור׳ יוסי לא סבר לה כר׳ שמעון ׳ איבעיא להו תודס אדם גדול היה
או בעל אגרופין היה ׳ תא שמע דתניא ׳ אתזן דרש תודוס איש רומי מה ראו חנניה מישאל
ועזריה שמסרו את עצמן לתוך כבשן האש ׳ מפני שנשאו קל וחומר מצפרדעים ׳ אמרו
ומה צפרדעים שלא נצטוו על קדושת השם כת׳ בהו ועלו ובאו בביתך ובחדר׳ משכ׳ ועל מטתך
ובמשארותיך ׳ ואימתי משארות מצויות בזמן שהתנור חם ׳ אנו שאנו מצווין על
קדושת השם על אחת כמה וכמה ׳ שמע מינה אדם גדול היה שמע מנה ׳ ר׳ יוסי בר
ר׳ אבון אמ׳ מטיל מלאי בכיסן של תלמידי חכמים היה דאמ׳ ר׳ יוחנן כל המטיל מלאי בכיסן
של תלמידי חכמ׳ זוכה ויושב בישיבה של מעלה שנ׳ כי בצל החכמה בצל הכסף ׳
מקום שנהגו להדליק את הנר בין שאמרו שלא להדליק לא אמרו אלא משום דבר
אחר ׳ דרש רבא ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ ׳ בין שאמרו להדליק בין שאמ׳
שלא להדליק ׳ לא אמרו אלא משום דבר אחר ׳ אמ׳ רב יהודה אמ׳ שמואל אין מברכין
על האור אלא במוצאי שבת ׳ הואיל ותחלת בריתו היא ׳ אמ׳ ליה ההוא סבא ואו תימא רבא
בדבד חנא יישר וכן אמ׳ ר׳ יוחנן ׳ ׳ ׳ עולא הוה רכיב חמארא שקיל ואזיל ר׳ אבא מימינה ׳
ורבא בר בר חנא משמאליה ׳ אמ׳ ליה ר׳ אבא לעולא ודאי אמריתון משמא דר׳ יוחנן אין
מברכין על האור אלא במוצאי שבת הואיל ותחילת בריתו היא ׳ חזא ביה ברבא בר בר
חנא בישית ׳ אמ׳ ליה אנא לאו הא דאמרי אלא אידך דר׳ יוחנן אמרי דתני תנא קמיה
דר׳ יוחנן ׳ ר׳ שמעון בן אלעזר אומ׳ יום הכפורים שחל להיות בשבת אע״פ שאמרו
אפלו במקום שלא להדליק מדליקין ׳ עאני ר׳ יוחנן בתריה וחכמ׳ אוסרין ׳ אמ׳
משל׳ ליה עדאתהי פי׳ הדא וקרי עליה רב יוסף מים עמוקים עצה בלב איש ואיש תבונות
ידלנה ׳ מים עמוקים עצה בלב איש זה עולא ׳ ואיש תבונות ידלנה זה רבא בר בר
חנא ׳ ואיהו כמאן סברוה ׳ כי הא דאמ׳ ר׳ בנימין בן יפת אמ׳ ר׳ יוחנן מברכין על האור
בין במוצאי שבת בין במוצאי כפורים וכן עמא דבר ׳ מותיבי אין מברכין על האור
אלא במוצאי שבת הואיל ותחלת בריתו היא ׳ וכיון שראהו מברך עליו ׳ ר׳ יהודה אומר
חוזר וסודרן על הכוס ׳ ואמ׳ ר׳ יוחנן הלכה כר׳ יהודה לא קשיא ׳ כן באור דשבת בין באור
היוצא מן העצים ומן האבנים מברכין עליו ׳ ותניא אידך אור היוצא מן העצים אין
מברכין עליו לא קשיא כן קשיא במוצאי שבת כן במוצאי יום הכפורים ׳ ר׳ מפזרן ׳
ור׳ חייה מכנסן ׳ אמ׳ ר׳ יצחק בר אבדימי אע״פ שר׳ מפזרן חוזר וקודרן על הכוס
כדי להוציא בנו ובני ביתו ידי חובתן ׳ ואור במוצאי שבת איברי ׳ והתניא עשרה
אחד מעשרה דברים שנבראו בערב שבת בין השמשות ואלו הן ׳ באר ׳ מן ׳ קשת ׳
כתב ׳ מכתב ׳ לוחות ׳ מקלו של אהרן ושמיר ופרחיה ׳ קברו של משה ׳ ומערה
שעמד בה משה ואליהו ׳ ופתיחת פי האתון ׳ ופתיחת פי הארץ לקבל רשעים ׳
ר׳ נחמיה אמ׳ משום אביו אף איל ושמיר ׳ ר׳ יאשיה אומ׳ משום אביו אף
אור ופרד ׳ ר׳ יהודה אומ׳ אף הצבת ׳ הוא היה אומ׳ צבתא בצבתא מתעבדא ׳
צבתא קמייתא מן עבדה ׳ הא לא האוי אלא בריה בידי שמים היא ׳ אמרו לו

אפשר

אפשר שיעשנו כמין דפוס ויקבענו׳ כיון הא לאו ברית אדם היא׳ אמרי לא קשיא הא
באור דידיה הא באור דגיהנם׳ ואור דגיהנם בערב שבת איברי׳ והתניא שבעה דברים
קודם שנברא העולם נבראו׳ ואלו הן׳ תורה גיהנם גן עדן׳ ותורה׳ ותשובה׳ בית המקדש׳
וכסא הכבוד׳ ושמו שלמשיח׳ גיהנם דאמ׳ כי ערוך מאתמול תפתה גם הוא למלך ישעיה
הוכן העמיק הרחיב מדורתה אש ועצים הרבה׳ גן עדן דכת׳ ויטע יי׳ אלהים גן בעדן מקדם׳
תורה שנ׳ יי׳ קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז׳ תשובה דכת׳ בטרם הרים יולדו משלי תלים
ותחולל ארץ ותבל ומעולם ועד עולם אתה אל׳ וכת׳ תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו
בני אדם׳ בית המקדש וכסא הכבוד דכת׳ כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשינו׳ ירמיה
שמו שלמשיח דכת׳ יהי שמו לעולם לפני שמש ינון שמו׳ אמרי חללה
שלגיהנם קודם שיברא העולם אור דידיה בערב שבת׳ ואור דגיהנם בערב שבת איברי׳
והאתניא ר׳ יוסי אומ׳ אור שנברא בשני בשבת אין לו כביה עולמית׳ שנ׳ ויצאו וראו
בפגרי האנשים הפושעים בי׳ ואשם לא תכבה׳ ואמ׳ ר׳ בנאה מפני מה לא נאמ׳ כי טוב
בשיני בשבת׳ מפני שנברא בו אור שלגיהנם׳ ואמ׳ ר׳ אלעזר ואעפ״כ חזר וכללו בששי
שנ׳ וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד׳ . אמרי חללה שלגיהנם קודם
שיברא העולם אור דידה בשני בשבת אור דידיה עלה במחשבות ליבראות בערב שבת
ולא נברא עד מוצאי שבת׳ . דתניא ר׳ יוסי אומ׳ שני דברים עלו במחשבה ליבראות
בערב שבת ולא נבראו עד מוצאי שבת׳ למוצאי שבת נתן הקב״ה בינה יתירה באדם
מעין דוגמה שלמעלה והביא שתי אבנים וטחנן זו בזו ויצא מהן אור והביא שתי בהמות
והרכיבן זו על זו ויצא מהן פרד׳ רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ פרד בימי ענה היה
שנ׳ הוא ענה אשר מצא את הימים במדבר׳ דורשי תמורות אומ׳ ענה היה פסול
לפיכך הוציא פסול לעולם שנ׳ אלה בני שעיר החורי וגו׳ וצבעון וענה׳ וכתיב ואלה בני
צבעון ואיה וענה׳ חשיב ליה באח׳ והשיב ליה בבני׳ א״א מלמד שבא צבעון על
אמו והוליד ענה׳ ממאי׳ דלמא תרי ענה הון׳ אמ׳ רבא אמינא מילתא דשבור
מלכא לא אמרה׳ ומנו שמואל׳ איכא דאמרי׳ אמ׳ רב פפא אמינא מילתא
דשבור מלכא לא אמרה׳ ומנו רבא׳ אמ׳ קרא הוא ענה דמעיקרו׳
תנו רבנן עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות ואלו הן׳ באר׳
מן׳ וקשת׳ כתב׳ ומכתב׳ לוחות׳ וקברו שלמשה׳ ומערה שעמד בה משה ואליהו׳
ופתיחת פי האתון׳ ופתיחת פי הארץ לקבל רשעים׳ ויש אומרין אף מקלו שלאהרן
ופרחיה ושקדיה׳ . ויש אומ׳ אף המזיקין׳ ויש אומ׳ אף בגדו שלאדם הראשון׳
תנו רבנן שבעה דברים מכוסין מבני אדם ואלו הן׳ יום המיתה׳ ויום הנחמה׳
ויום עמק הדין׳ ואין אדם יודע כמה משתכר׳ ואין אדם יודע מה בלבו שלחבירו׳
ומלכות בית דויד׳ ומלכות החייבת׳

מתניתין

מקום שנהגו לעשות מלאכה בתשעה באב עושין׳ מקום שנהגו שלא לעשות אין
עושין׳ ובכל מקום תלמידי חכמ׳ בטלים בו׳ רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ יעשה כל
אדם עצמו כתלמידי חכמים׳ וחכמ׳ אומ׳ ביהודה עושין מלאכה בערבי פסחים

עד חצות ובגליל אין עושין כל עיקר· ובלילה בית שמאי אוסרין ובית הלל מתירין
עד הנץ החמה· **גמר'** אמ' שמואל אין תענית ציבור בבבל אלא תשעה
באב בלבד· למימרא דסבר שמואל תשעה באב בין השמשות שלו אסור· והאמ' שמואל
תשעה באב בין השמשות שלו מותר· וכי תימא סבר שמואל תענית צבור נמי בין
השמשות שלו מותר· והא אנן תנן אוכלין ושותין מבעוד יום לאפוקי· מאי לאו לא
לאפוקי בין השמשות לא לאפוקי משחשיכה· נימא מסייעא ליה אין בין תשעה באב
ליום הכפורים אלא שזה ספיקו אסור וזה ספיקו מותר· מאי ספיקו לאו בין השמשות
לא· כדאמ' רב שישה בריה דרב אידי בקבעא דירחא הכא נמי בקבעיה דירחא· תנא
דרש רבא עוברות ומניקות מתענות ומשלימות בו כדרך שמתענות ומשלימות ביום
הכפורים· ובין השמשות שלו אסור· וכך אמרו משמא דר' יוחנן והאלהים לא
אמ' רבא האבי ומי אמ' ר' יוחנן תשעה באב בין השמשות שלו אסור· והאמ' ר' יוחנן
תשעה באב אינו כתענית צבור מאי אינו לאו לבין השמשות· אמרי לא למלאכה·
למלאכה הא אמרה ר' יוחנן חדא זמנא דרבן שמעון בן גמליאל אומ' יעשו כל אדם עצמן
כתלמידי חכמים· אסורין כל אדם במלאכה· לא קאמ' אלא יעשו כל אדם ואוביעו
עבדי ואוביעו לא עבדי· ואמ' רבא בר בר חנא אמ' ר' יוחנן כל מקום ששנה
רבן שמעון בן גמליאל במשנתינו הלכה כמותו· חוץ מערב וצידן וראיה אחרונה·
אלא מאי אינו כתענית צבור לתפלת נעילה· והאמ' ר' יוחנן ולואי שיתפלל
אדם כל היום כולו· התם רשות· הכא חובה· ואיבעית אימא מאי אינו כתענית
צבור לעשרים וארבע ברכות· רב פפא אמ' אינו כראשונות דקיילן דבין השמשות
שלהן מותר אלא כאחרונות דחמירן דבית השמשות שלהן אסור· מותיבי אין
בין תשעה באב ליום הכפורים אלא שזה ספיקו אסור· וזה ספיקו מותר· מאי
לאו ספיקו בין השמשות· אמ' רב שישא בריה דרב אידי לקבעא דירחא הא לגבי
דבדיהן זה וזה שוין· מסייעא ליה לר' אלעזר דאמ' אסור לאדם לושיט אצבעו
במים בתשעה באב· כדרך שאסרו להושיט אצבעו ביום הכפורים· מותיבי
אין בין תשעה באב ליום תענית צבור· אלא שזה אסור בעשיית מלאכה· וזה מותר
בעשיית מלאכה· הא לרחיצה זה וזה שוין· ותניא נמי גבי תענית צבור·
כשאמרו ברחיצה אסור לא אמרו אלא כל גופו· אבל פניו ידיו ורגליו מותר·
אמ' רב פפא חומרי חומרי קא תאני חומר בתענית צבור מבתשעה באב·
שזה אסור בעשיית מלאכה וזה מותר בעשיית מלאכה· חומר בתשעה באב
מתענית צבור· דאלו תענית צבור מותר ברחיצה· ואלו תשעה באב אסור ברחיצה·
שאין בין תשעה באב ליום הכפורים· אלא שזה ספיקו אסור· וזה ספיקו
מותר· ובכל מקום תלמידי חכמים בטילים· למימרא דרבנן חישי ליוהרא·
ורבן שמעון בן גמליאל לא חייש ליוהרא· והא איפכא שמעת להון חתן אם רוצה
לקרות את שמע לילה הראשון קורא· רבן שמעון בן גמליאל אומ' לא כל הרוצה ליטול
לו את השם יטול· אלמא רבנן לא חישי ליוהרא· ורבן שמעון בן גמליאל חייש ליוהרא·

אמר

אמ׳ ר׳ יוחנן מחלפת השטה׳ תנשישא בריה דרב אידי אמ׳ לא תחליף דרבנן אדרבנן לא קשיא כיון דכל יומא הוה קא עביד מלאכה והאידנא לא קא עביד׳ וכולי עלמא קא עבדי מיחזי כיוהרא התם׳ כיון דכל יומא הוה קא קאדי קרית שמע וכולי עלמא נמי קא קאדי קרית שמע׳ כי קא קאדי קרית שמע לא מיחזי כיוהרא דרבן שמעון בן גמליאל אדרבן שמעון בן גמליאל לא קשיא התם אנן קחזינן דלא מצי מכוין דעתיה הכא כי לא עביד מלאכה לא אמרי אינשי האי דנקיט נפשיה ברבנן הוא׳ אמרי האי דלא קא עביד מלאכה דליתליה מלאכה הוא כמה בטלני איכא בשוקא׳ חכמים אומרים ביהודה עושין מלאכה ערבי פסחים עד חצות ובגליל לא היו עושין כל הלילה׳ אפילו לבית הלל עד הנץ החמה הוא דמותר׳ מותר ואילך אסור׳ מעיקרא תאני מנהגא לבסוף תאני איסורא׳ אמ׳ ר׳ יוחנן לא קשיא הא ר׳ מאיר הא ר׳ יהודה דתניא אמר ר׳ יהודה׳ ביהודה בראשונה היו עושין מלאכה ערבי פסחים עד חצות ובגליל לא היו עושין כל עיקר׳ אמ׳ לו ר׳ יהודה וכי מה ראיה יהודה וגליל כן אלא מקום שנהגו לעשות מלאכה עושין מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין׳ מכלל דר׳ יהודה איסורא קאמ׳׳ וסבר ר׳ יהודה ארבעה עשר מותר בעשיית מלאכה׳ והא תניא הוה מנבט בשלשה עשר ונעקרה שבולת בידו זורעה במקום הטינה ואין זורעה במקום הגריד׳ מיכדי שמעת ליה לר׳ יהודה דאמ׳ כל הרכבה שאינה קולטת שלשה ימים שוב אינה קולטת׳ ואי סלקא דעתא ארבעה עשר מותר בעשיית מלאכה׳ אמאי בשלשה עשר אין׳ בארבעה עשר לא׳ בארבעה עשר נמי הכי תלתי ומי ארבי סר וחמיש סר׳ ומקצת שיתסר׳ אמ׳ לב יוסף בגלילא שנו והאיכא לילה׳ אמר רב ששת הא מני בית שמאי היא דתנן בית שמאי אוסרין רב אשי אמ׳ לעולם כבית הלל׳ לפי שאין דרכן שלבני אדם לנכש בלילה׳ רבינא אמ׳ לעולם ביהודה׳ ובשהשרשה חד מקצת היום ככולו אמרינן תרי מקצת היום ככולו לא אמרינן׳

מתניתין

ר׳ מאיר אומ׳ כל מלאכה שהתחילבה קודם ארבעה עשר גומרה בארבעה עשר׳ אבל לא יתחיל בתחלה בארבעה עשר ואע״פ שיכול לגמרה׳ וחכמים אומרין שלש אומנויות עושין מלאכה ערבי פסחים עד חצות׳ החייטים והספרים והכובסין׳ ר׳ יוסי בר ר׳ יהודה אומר אף הרצענין׳

גמר

איבעיא להון לצורך המועד תנן׳ אבל שלא לצורך המועד אפלו מגמר נמי לא גמרינן׳ או דלמא שלא לצורך המועד לא שנא שלא לצורך המועד׳ תא שמע ר׳ מאיר אומר כל מלאכה שהתחילבה קודם ארבעה עשר גומרה בארבעה עשר׳ אבל לא יתחיל בתחלה בארבעה עשר ואפלו צלצול קטן ואפלו סבכה קטנה מאי אפלו לאו אפלו הני דלצורך המועד מיגמר אין׳ אתחולי לא׳ מכלל דשלא לצורך נמי גמרינן אמרי לא לעולם אימא לך כל שלא לצורך המועד מיגמר נמי לא גמרינן׳ ומאי אפלו צלצול קטן ואפלו סבכה קטנה׳ דזוטרא מלאכתהון דמנקא דעתא׳ אמינא התחלתן זו היא גמר מלאכתן׳ אתחולי נמי נתחיל

בהן אפלו הכי מיגמר אין · אתחולי לא · תא שמע ר' מאיר אומ' כל מלאכה שהיא
לצורך המועד גומרה בארבעה עשר · ושלא לצורך המועד אסור · עושין מלאכה
ערבי פסחים עד חצות · מקום שנהגו אין · מקום שלא נהגו לא · שמע מינה לצורך
המועד הוא דגמרינן · שלא לצורך המועד לא גמרינן · שמע מינה · וחכמ' אומרים
שלש אומנות · החייטים · שכן הדיוט תופר כדרכו · הספרים והכובסים שכן בא
ממדינת הים · ויוצא מבית האסורים מספר כדרכו · ומכבס כדרכו בחולו שלמועד ·
ר' יוסי ביר' יהודה אומ' אף הרצענין שכן עולי רגלים מתקנין נעליהם וסנדליהם
בחולו שלמועד · במאי קא פליגי · בלמדין תחלת מלאכה מסוף מלאכה · ור' יוסי
בר' יהודה סבר תחלת מלאכה למידין מסוף מלאכה ·

מתניתין

מושיבין שובכים לתרנגלין בארבעה עשר · תרנגולת שברחה מחזירין אותה למקומה ·
מתה מושיבין אחרת תחתיה · גורפין זבל מתחת רגלי בהמה בארבעה עשר · ובמועד
מסלקין אותו לצדדין · מוליכין ומביאין כלים מבית האומן ואע"פ שאינן לצורך
המועד ·

גמר

השתא יש לומר אותיבי נמי מותבינן אהדורי
מיבעיא · אמ' אביי · סופה אתן לחולו שלמועד · אמ' רב הונא לא שנו אלא תוך
שלשה ימים למורדה דלא פרח צימרה וכבשא · ואחר שלשה ימים לישיבתה דפסיד
להון ביעי מי צלמא · אבל אחר שלשה ימים למרדה דפרח ליה צימרה ולא כבשא
ותוך שלשה ימים לישיבתה דאיכתי לא פסוד ביעי מי צלמא לא · ור' אמי אמר
אפילו אחר שלשה ימים למורדה · ותוך שלשה ימים לישיבתה מהדרינן דהא פסוד
להו ביעי · במאי קמי פלגי · רב הונא סבר להפסד מרובה חששו · להפסד מועט
לא חששו · ור' אמי סבר אפלו להפסד מועט נמי חששו · גורפין מתחת רגלי
בהמה · תנו רבנן · זבל שבחצר מסלקין אותו לצדדין · ושברפת הבקר
שבחצר מוציאין אותו לאשפה · הא גופה קשיא אמרת זבל שבחצר מסלקין
אותו לצדדין · והדרת אמרת מוציאין אותו לאשפה והאמרת מסלקין · אמרי
לצדדין אבל לאשפה לא · אמ' אביי סופה אתן לארבעה עשר · רבא אמר
לעולם בחולו שלמועד · והכי קאמ' ואם נעשית חצר כרפת מוציאין אותו לאשפה ·
מוליכין ומביאים כלים · אמ' רב הונא אמ' רב פפא בדיק לן רבא ·
תנן מוליכין ומביאין כלים מבית האומן · ורמינהי אין מביאין כלים מבית האומן
ואם חושש להן מפנן לחצר אחרת · אמרינן ליה כן בארבעה עשר · כן בחולו
שלמועד · ואי בעית אימא אידי ואידי בחולו שלמועד כן במאמינו וכן בשאינו
מאמינו · כדתניא מביאין כלים מבית האומן כגון הכוס מבית הזגג · והכד מבית
הכדר · אבל לא צמר מבית הצבע · ולא כלים מבית האומן · ואם אין לו מה יאכל
נותן לו שכרו ומניחו אצלו · ואם אינו מאמינו מניחו בבית הסמוך לו · ואם חושש
שמא יגנבו מביאן בצנעה לתוך ביתו · ואמ' לו שעתו מביאין אמביאין
מוליכין אמוליכין · מאי איכא למימר מחורתא כדשנין מעיקרא · תנו
רבנן מאימתי ארבעה עשר אסור במלאכה · ר' אליעזר בן יעקב אומ' מאור

פי' חמימותה

ארבעה

ארבעה עשר׳ ר׳ יהודה אומ׳ משעת הנץ החמה׳ אמ׳ לו ר׳ אליעזר בן יעקב היכן מצינו

מתניתין

יום אחד שמקצתו מותר בעשיית מלאכה ומקצתו אסור
ששה דברים עשו אנשי יריחו על שלשה מיחו בידם ועל שלשה לא מיחו בידם׳
ואלו שלא מיחו בידם׳ מרכיבין דקלים כל היום׳ וכורכין את שמע׳ וקוצרין
וגודשין לפני העומר׳ ואלו שמיחו בידם׳ מתירין גמזיות שלהקדש׳ ואוכלין

גמר׳

מתחת הנשרים בשבת׳ ונותנין פיאה מירק׳ מרכיבין
דקלים כל היום׳ היכי עבדי׳ אמ׳ רבי יהודה מיתו אסא דרא ושיכרא דפגא׳ פי׳ שם
פריאילן׳ דלא מאלו ליה ארבעין יומי וקמחא דקערי במנא ומרתח להו בהדי הדדי ש
וקליף ראמי ליה לדקלא בלביה׳ וכל דקלא דקאיי בארבע אמות ולא דאמי ליה הכי לאתר
צאוי׳ פי׳ תיבש לחלוחיתו׳ רב אחא בריה דרבא אמ׳ מיתי כופרא דדברא ומנח
לנקבתא׳ וכורכין את שמע׳ היכי עבדי׳ אמ׳ רב יהודה אומרין שמע ישראל
יי׳ אלהינו יי׳ אחד׳ ולא היו מפסיקין׳ רבא אמ׳ מפסיקין היו אלא היו אומרין היום על

תנו רבנן

לבבך׳ דמשמע היום על לבבך ולא למחר על לבבך׳ כיצד
כורכין את שמע׳ שהיו אומרין שמע ישראל יי׳ אלהינו יי׳ אחד׳ ולא היו מפסיקין דברי ר׳ מאיר׳
ר׳ יהודה אומ׳ מפסיקין היו אלא שלא היו אומרין ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד׳
פי׳ ומאי כורכין׳ דלא הוו מפסקי בין שמע לואהבת׳ ולא הוו אמרי ברוך
שם כבוד מלכותו׳ ואנן מאי טעמא אמרינן ליה כדדרש ר׳ שמעון בן פזי ויקרא יעקב
אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם׳ ראובן בכורי אתה׳ באותה שעה ביקש יעקב אבי׳
לגלות לבניו קץ הימים נסתלקה ממנו שכינה׳ אמר שיש במיטתי פסול כאברהם
שיצא ממנו ישמעאל׳ וכיצחק שיצא ממנו עשו׳ פתחו כולם ואמרו לו שמע ישראל יי׳
אלהינו יי׳ אחד׳ כשם שאין בליבך אלא אחד כך אין בליבנו אלא אחד׳ באותה שעה פתח
ואמ׳ ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד בלחש׳ ואנן היכי נעביד נימרה לא אמרה
משה׳ לא נימרה׳ אמרה יעקב׳ התקינו שיהוא אומרין אותה בחשאי׳ אמ׳ ר׳
יצחק דבי ר׳ אמי משל למלך בת שהיתה מהלכת בשוק והריחה ציקי קדרה׳ כיצד
תעשה׳ תאמר הביאו לי יש לו בה גנאי׳ לא תאמר הביאו לי יש לה צער׳ היו
עבדיה מביאין לה בחשאי׳ אמ׳ ר׳ אבהו באושא התקינו שיהוא אומרין אותו
בקול מפני תרעומת המינין׳ ובנהרדעא דליכא מינין׳ עד אן אמרין ליה בחשאי׳

תנו רבנן

ששה דברים עשו אנשי יריחו׳ שלשה כרצון חכמ׳
ושלשה שלא ברצון חכמים׳ ואלו כרצון חכמ׳׳ מרכיבין דקלים כל היום׳
וכורכין את שמע׳ וקוצרין לפני העומר׳ כרצון חכמ׳׳ ואלו שלא כרצון חכמ׳׳
גודשין לפני העומר׳ ופורצין גנותיהן ופרצותיהן כדי להאכיל לעניים נשר
בשני בצרות בשבתות ובימים טובים׳ ונותנין פיאה לירק שלא כרצון חכמ׳ דברי
ר׳ מאיר׳ אמ׳ לו ר׳ יהודה אם כרצון חכמ׳ היו עושין יהוא כל אדם עושין כן אלא או
ואלו שלא כרצון חכמ׳׳ וסבר ר׳ יהודה קצירה דאנשי יריחו שלא כרצון חכמ׳
והאתניא אנשי יריחו קוצרין כרצון חכמ׳ וגודשין לפני העומר שלא כרצון חכמ׳

ולא מיחו בידן חכמ׳ מן שמעתליה דאמ׳ מיחו ולא מיחו׳ ר׳ יהודה ותתע קוצרין
כרצון חכמ׳ ולטעמיך הני ארבע הוו׳ לא קשי׳ מכאן קצירה׳ מתירין
גמזיות שלהקדש שלהרוב ושלשקמה אמרו אבותינו לא הקדישו לא קורה׳ ואנן
נתיר גמזיות בגידולין הבאין לאחר מכאן׳ וקא סברי אין מעילה בגידולין׳ ורבנן
נהי דמעילה ליכא איסור איכא ופורצין גנותיהן ופרדסותיהן כדי להאכל לעניים
נשר בשני בצרות בשבתות ובימים טובים׳ אמ׳ עולא׳ אמ׳ ר׳ שמעון בן לקיש
מחלוקת שלמכבדות׳ דרבנן סברי גזרינן שמא יעלה ויתלוש׳ ואנשי יריחו סברי
לא גזרינן שמא יעלה ויתלוש׳ אבל שלבין הכיפין דברי הכל מותרות: אמ׳ לו
רבא ושלבין הכיפין נמי מוקצות נינהו׳ וכי תימא הואיל וחזיאן ׳ לעורבים השתא
מוכן לאדם לא הוו מוכן לכלבים דתנן ר׳ יהודה אומ׳ אם לא היתה נבילה מערב
שבת אסורה לפי שאינה מן המוכן מוכן לעורבים הוי מוכן לאדם׳ אמר לו
אין מוכן לאדם לא הוו מוכן לכלבים כל מידי דחזי לאיניש דעתיה עילויה׳ כי אתא
רבין אמ׳ ריש לקיש מחלוקת שלבין הכיפין׳ דרבנן סברי מוכן לכלבים לא הוי מוכן
לאדם׳ ואנשי יריחו סברי מוכן לכלבים הוי מוכן לאדם׳ אבל שלמכבדות
דברי הכל אסור גזירה שמא יעלה ויתלוש׳ ונותנין פיאה לירק׳ ומיחו בידם
חכמ׳ ולית להו לאנשי יריחו׳ הא דתנן כלל אמרו בפיאה כל שהוא אוכל ונשמר
וגידולין מן הארץ׳ ולקיטתו כאחת׳ ומכניסו לקיום׳ חייב בפיאה׳ אמ׳ רב יהודה אמ׳
רב הכא בראשי לפתות עסיקינן ומכניסו לקיום על ידי דבר אחר׳ קא מיפלגי׳
רבנן סברי לא שמיה קיום׳ ואנשי יריחו סברי שמיה קיום׳ תנו׳ רבנן
בן ביתיין נתן פיאה לירק בא אביו ומצא עניים שהיו טעונין ועומדין על פתח גנה׳
אמר להן בני השליכו מעליכם ואני נותן לכם כפליים בעישור׳ ולא מפני שעיני
צרה׳ אלא שאמרו חכמים אין נותנין פאה לירק׳ ולא מפני שעיני צרה הא קא
יהיב ליה׳ הכי קאמ׳ להו׳ וכי תאמרו האי דלא קא יהיב לן בתורת פיאה
אשתמוטי הוא דקא משתמיט סבר׳ אי בתורת פיאה הוה בעינא מיהב להו כל
שתא לא מפני שעיני צרה׳ אלא שאמרו חכמ׳ אין נותנין פיאה לירק׳ תנו
רבנן בראשונה היו מניחין עורות קדשים בלשכת בית הפרוה ולערב באין אנשי
בית אב ומחלקין אותן׳ והיו בעלי זרועות נוטלין אותן בזרוע׳ התקינו שיהו מחלקין
אותן מערב שבת לערב שבת משום דאתיא כולה משמרה׳ עד אין היו גדולי כהונה
נוטלין אותו בזרוע׳ עמדו בעלים הקדישום לשמים׳ אמרו לא היו ימים
מועטים עד שחיפו את ההיכל כולו אמה על אמה טבלאות שלזהב כעובי דינר זהב׳
ולערב הרגל מקפלין אותן ומניחין אותן על גבי מעלה בהר הבית׳ כדי שיראו
עולי רגלים את מלאכתן שהיא נאה ואין בה דלוס׳ אבא שאול אומר קורות
שקמה היו ביריחו והיו בעלי זרועות נוטלין אותן בזרוע׳ עמדו בעלים והקדישום
לשמים׳ ועליהם ועל כיוצא בהם׳ אמרו אבא בן יוקי בן חנן ואבא שאול
בן בטנית אוי לי מבית ביתוס ואוי לי מאלתן׳ אוי לי מבית קתרוס אוי לי מקולמוסן׳

פי׳
דופי
בעליך
אלהך

ואוי

ואוי לי מבית חנן ואוי לי מלחישתן · אוי לי מבית ישמעאל בן פיאבי אוי לי מאגרופן ·
שהן כוהנים גדולים ובניהן גזברין וחתניהן אמרכולין ועבדיהן חובטין את העם במקל ·
תנו רבנן ארבע צווחות צוחה עזרה · צוחה ראשונה צאו מכאן בני
עלי שטימאו היכל יי' · עוד צוחה עזרה שאו שערים ראשיכם ויכנס ישמעאל
בן פיאבי תלמידו שלפינחס וישמש בכהונה גדולה · עוד צוחה עזרה שאו שערים
ראשיכם ויכנס יוחנן בן נדבאי תלמידו שלפינקאי וימלא כריסו מקדשי שמים ·
אמרו עליו על יוחנן בן נדבאי שהיה אוכל שלש מאות עגלים ושותה שלש מאות גרבי
יין · ואוכל ארבעים סאה גוזלות בקינוח סעודה · כל ימיו שליוחנן בן נדבאי לא היה
נותר בבית המקדש · עוד צוחה עזרה צאו מכאן יששכר איש כפר ברקאי שמכבד
את עצמו ומבזה קדשי שמים · מאי היא דכי הוה בעי מנקט קדשים נקיט בשיראיי ·
| מאי סליק ביה · יומא חד הוו יתבי מלכי ומלכתא · מלכא אמר גדיא יאי מלכתא
אמרת אימרא יאי · אמרי מן איכא עתי יששכר איש כפר ברקאי · דכוהן גדול הוא
וידע · אתא יששכר איש כפר ברקאי אחוי אחוי בידיה · אם גדיא יאי יסק לת .
לת מיתאי · אמר להון מלכא הואיל ואחוי בידא ואיזול במלכות אזילו פסקו
לידיה דימינא · אזל יהב שוחדא פסקו לידא דשמאליה · שמעו ביה בי מלכא
פסקו ידיה דימינא · אמ' רב יוסף בריך רחמנא דשקליה ליששכר איש כפר ברקא'
מיתנא לא תנא למטות רסיה בהאי עלמא · אמ' רב אשי יששכר איש כפר
ברקאי מיתנא לא תנא · דתנן ר' שמעון אומ' כבשים קודמין לעזים בכל מקום ·
יכול מפני שמובחרין מהן תלמ' לומ' אם כבש אם עז · רבינא אמ' מיקרא נמי לא קרא
דכתיב אם כבש אם עז · אי בעי כבש ליתי · או בעי עז ליתי ·

פי' בערוך
גבה דינו ממנו
ויש אומ' מטופרי
לשון ארמי הוא כי
נטל חלקו וגורלו מן
העונש כנגד חובתו

הדרנא עלך מקום שנהגו

מתניתין תמיד נשחט בשמונה ומחצה וקרב
בתשע ומחצה · ערב פסחים נשחט בשבע ומחצה וקרב בשמונה
ומחצה בין בחול בין בשבת · חל ערב פסחים להיות ערב שבת
נשחט בשש ומחצה וקרב בשבע ומחצה והפסח אחריו ·
גמר' מנא הני מילי · אמ' ר' יהושע בן לוי דאמר קרא ואת
הכבש השני תעשה בין הערבים · חלקיהו לבין שני ערבים · שתי שעות ומחצה לכאן ·
שתי שעות ומחצה לכאן · ושעה אחת לעשייתו · מותיב רבא בערב פסחים נשחט
בשבע ומחצה · ואי סלקא דעתא שמונה ומחצה דאורייתא · אנן היכי מקדמינן ליה ·
אלא אמ' רבא מיצותו דתמיד מכי נטו צללי ערב · מאי טעמא מכי מתחיל
למירב הולכך באותן שאר ימות השנה דאיכא נדרים ונדבות · ואמ' מר השלמים
עליה השלים — כל הקרבנות כולן מאחרינן ליה תרתי שעי ועבדינן ליה בשמונה ומחצה
בערב פסחים דאיכא פסח למעבד · דאמ' מר והפסח אחריו מקדמינן ליה חדא שעתא

חל ערב פסחים להיות ערב שבת דאיכא נמי צלייתו דפסח דלא דחיא שבת מוקמינן ליה
אדיניה בשש ומחצה מכי משחרי כותלי׳ תנו רבנן כסידורו בחול
כן סידורו בשבת׳ דברי ר׳ ישמעא׳ ר׳ עקיבה אומ׳ כסידורו בערב הפסח מאי קאמ׳
אמ׳ אביי הכי קאמ׳ כסידורו בערב הפסח שחל להיות בערב שבת׳ ומתניתין׳
דקאתני בין בחול ובין בשבת׳ ר׳ ישמעא׳ היא במאי קמי פלגי במוספין קודמין לבזיכין׳
דר׳ ישמעא׳ סבר מוספין קודמין לבזיכין עביד להו למוספין בשש׳ ולבזיכין בשבע׳
ועביד ליה לתמיד בשבע ומחצה׳ ור׳ עקיבה סבר בזיכין קודמין למוספין׳
עביד להו לבזיכין בחמש ולמוספין בשש ועביד ליה לתמיד בשש ומחצה׳ אמ׳ רבא
מידי ר׳ עקיבה כסידורו בערב הפסח שחל להיות בערב שבת קאתני כסידורו בחול׳
דעלמא כן סידורו בשבת בערב הפסח׳ דברי ר׳ ישמעא׳ ר׳ עקיבה אומ׳ כסידורו
בערב הפסח ומתניתין דקתני בין בחול בין בשבת׳ ר׳ עקיבה היא׳ ובמאי קמי פלגי
במיכמר בסרא׳ דר׳ ישמעא׳ סבר חיישינן למיכמר בסרא׳ ור׳ עקיבה סבר לא פל׳
חיישינן למיכמר בסרא לא חיישינן למכמר בסרא לעבדיה בשש ומחצה׳ קא סבר במוש
מוספין קודמין לבזיכין עבוד להו למוספין בשש׳ לבזיכין בשבע ועביד ליה לתמיד
בשבע ומחצה׳ מתקיף ליה רבא בר עולא מי קאתני כסידורו בחול כן סידורו
בשבת׳ בערב הפסח כן סידורו בשבת׳ סתמא קתני׳ לא אמ׳ רבא בר עולא הכי
קאתני כסידורו בחול בעלמא כן סידורו בעלמא בשבת דברי ר׳ ישמעא׳ ר׳ עקיבה
אומ׳ כסידורו בערב הפסח ומתניתין דקא תני בין בחול בין בשבת דברי הכל היא במאי
קמי פלגי בגזירת נדרים ונדבות קא מיפלגי דר׳ ישמעא׳ סבר גזרינן שבת אטו חול׳
ור׳ עקיבה סבר לא גזרינן ואו לא גזרינן שבת אטו חול נעביד בשש ומחצה׳
קא סבר מוספין קודמין לבזיכין׳ עבוד להו למוספין בשש ולבזיכין בשבע ועביד
ליה לתמיד בשבע ומחצה׳ מותיבי תמיד כל השנה כולה׳ קרב בהלכתו נשחט
בשמונה ומחצה וקרב בתשע ומחצה׳ וערב פסחים נשחט בשבע ומחצה וקרב
בשמונה ומחצה׳ כאלו חל להיות בשבת׳ כאלו חל להיות בשיני בשבת דברי רבי
ישמעא׳ ר׳ עקיבה אומ׳ כסידורו בערב הפסח בשלמא לאביי דאמ׳ כסידורו בחול
בערב הפסח׳ ר׳ ישמעא׳ קאתני הינו דקאתני הכא חל להיות בשבת כאלו חל להיות
בשיני בשבת׳ ותרצה לקופה׳ ר׳ עקיבה אומ׳ כסידורו בערב הפסח שחל להיות בערב
שבת׳ לא לרבא דאמ׳ כסידורו בחול בחול בעלמא בשמונה ומחצה׳ כן סידורו בשבת
בערב הפסח׳ ר׳ ישמעא׳ קאתני׳ הא קאתני הכא בחול דעלמא בשמונה ומחצה׳
חל להיות בשבת כאלו חל להיות בשיני בשבת אלמא בשבע ומחצה׳ אמ׳ לך רבא
לא תימא כאלו חל להיות בשני בשבת לא בשיני בשבת בשמונה ומחצה׳ דברי רבי
ישמעא׳ ר׳ עקיבה אומ׳ כסידורו בערב הפסח׳ מותיבי חל להיות בשבת כסדר כל
השנה כולה דברי ר׳ ישמעא׳ ר׳ עקיבה אומ׳ כסידורו בערב הפסח בשלמא לרבא דאמ׳
כסידורו בחול בעלמא כן סידורו בשבת בערב הפסח׳ דברי ר׳ ישמעא׳ הינו דקא תני הפא
חל להיות בשבת כסדר כל השנה כולה בשמונה ומחצה לא לאביי דאמ׳ כסידורו בחול

בערב

בערב הפסח כך קידורו בשבת בערב הפסח · ר' ישמעא' קאתני אלמא בשבע
ומחצה · האקאתני הכא חל להיות בשבת כסדר כל השנה כולה אלמא בשמונה
ומחצה · אמ' לך אביי לא תימא כסדר כל השנה כולה אלא אימא כסדר בנ' השנים
כולן שלערבי פסחים · שלכל השנים כולן בשבע ומחצה דברי ר' ישמעא'
ר' עקיבה אומ' כסידורו בערב הפסח שחל להיות בערב שבת בשש ומחצה ·
תנו רבנן מנין שאין דבר קודם לתמיד שלשחר שנ' וערך עליה העולה ·
העולה · מאי טעמא אמ' רבא העולה · עולה ראשונה · ומנין שאין דבר
מתעכב אחר תמיד שלבין הערבים שנ' והקטיר עליה חלבי השלמים ·
מאי תלמודה אמ' אביי עליה שלמים ולא על חברתה שלמים · אמ' רבא
אנהבא אימא שלמים הוא דלא · אבל עולות נקרי לא אמ' רבא עליה השלום
כל קרבנות כולן · תנו רבנן תמיד קודם לפסח · פסח קודם לקטו' ·
קטורת קודמת לנרות · מאי שנא תמיד קודם לפסח · יאוחר הדבר שנא' בו
בערב ובין הערבים לדבר שלא נאמ' בו לא בין הערבים בלבד · או הכי
קטורת ונרות נמי נקדמיה לפסח · יאוחר הדבר שנ' בו בערב ובין הערבים
לדבר שלא נאמ' בו לא בין הערבים בלבד · שאני התם דמעיט רחמ' אותו
ותניא אותו מערב עד בקר · תן לה מדתה שתהא דולקת מערב ועד בוקר ·
דבר אחר מערב ועד בקר · אין לך עבודה שכשרה בלילה לא זו בלבד · מאי
טעמא אמר אביי אמ' קרא אותו מערב ועד בקר · אותו מערב ועד בקר ·
ואין דבר אחר מערב ועד בקר · וקטורת איתקש לנירות · תנא מקושין
תמיד קודם לקטורת · וקטורת קודמת לנרות · נרות קודמות לפסח · יאוחר
דבר שנ' בו בערב בין הערבים · לדבר שלא נאמ' בו לא בין הערבים בלבד ·
ואלא הכת' מחוץ לפרכת העדות יערך אתו אהרן · אמ' אביי האי אותו מיעטי
לי למעוטי עבודה שבפנים · ומאי ניהי קטורת סלקא דעתא אמרינן הואיל
וכתיב ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה · אימא נדליק ברי
ברישא והדר נקטיר קטורת מעוט רחמ' אותו ואלא הא כת' ובהעלות אהרן
הכי קאמ' רחמ' בעידנא דמדלקא נרות ניהי מקטרא קטורת · תנו
רבנן · אין לך דבר קודם לתמיד שלשחר לא קטורת שנ' בו בבקר בבוקר ·
ואין דבר מתעכב אחר תמיד שלבין הערבים לא קטורת ונרות ופסח ומחוסר א תמיד
כפורים בערבי פסחים שטובל ואוכל פסחו לערב · ר' ישמעא' בכו
של ר' יוחנן בן ברוקה אומ' אף מחוסר כפורים בשאר ימות השנה שטובל ואוכל
קדשים בקדשים לערב · בשלמא לתנא קמא יבוא עשה דפסח שיש
בו כרת וידחה עשה דהשלם שאין בו כרת · אלא לר' ישמעא' בן יוחנן בן
ברוקה מידי האי עשה והאי עשה היכי אתי האי עשה ודחי האי עשה ·
אמ' רב חסדא אמ' רבינא בר שילא הכא בחטאת העוף עסיקינן שאין למזבח
לא דמה · רב פפא אמ' אפילו תימא בחטאת בהמה מעלה ומלינה בראשו

שלמזבח׳ והא איכא אשם מצורע בשלמא לרב פפא מלינן בראשן שלמזבח׳
והא איכא אשם מצורע׳ בשלמא לרבפפא מלינן בראשן שלמזבח׳ אלא לרב
חסדא מאי איכא למימר וכי תימא אשם מצורע לא מעכב׳ והא תניא ר׳ ישמעאל
בנו שלר׳ יוחנן בן ברוקה אומ׳ כשם שחטאתו עיכבתו כך אשמו עיכבו׳ אמרי שקרב א מחוסר
אשמו והאיכא עולה וכי תימא עולה לא מעכבו׳ והא תניא ר׳ ישמעא׳ אומ׳ כשם כפורים
שחטאתו ואשמו עוכבין אותו כך עולתו עוכבתו׳ וכי תימא שקרבה עולתו ומי
קירבה׳ והא תניא והקריב את אשר לחטאת ראשונה׳ מה ת״ל לומ׳ אם מלמד
שתהא חטאת ראשונה׳ הרי כבר נאמ׳ את השני יעשה עולה כמשפט׳ מה ת״ל לומ׳
והקריב את אשר לחטאת ראשונה׳ הרי כבר נאמ׳ זה בנה אב שיהוא חטאות קודמות
לעולות הבאות עמהן׳ וקימא לן דאפילו חטאת העוף לעולת בהמה׳ אמ׳ רבא א
שאני עולת מצורע׳ דרחמנא אמר והעלה הכהן את העולה ואת המנחה׳ מאי תמידין
העלה׳ העלה׳ שכבר׳ אמר ליה רב שימי בר אבא לרב פפא לדידך דאמרת מעלה
ומליגה בראשן שלמזבח׳ עבדינן להו מילתא לכוהנים דאתו בה לידי תקלה דקברי
דיומיה הוא ואתו לאקטוריה׳ ואתו לאקטורי אימורין ואתו לאקדומי מידי אוחרינא ט
קודם תמיד שלשחר׳ אמ׳ ליה כוהנים זריזין הן׳ אמ׳ ליה רב אשי לרב כהנא ואמרי מעשה
לה רב הונא בריה דר׳ נתן לרב פפא והא דלא מקטרי אימורין כוהנים לא מצו אכלי הקרבנות
בשר׳ דתניא יכול יהוא הכוהנים זכאין בחזה ושוק קודם הקטרת אימורין ת״ל לומ׳
והקטיר הכהן את החלב המזבחה והיה החזה לאהרן ולבניו׳ וכמה דלא אכלי
כוהנים בשר לא הויא כפרה לבעלים׳ דתניא ואכלו אותם אשר כפר בהם׳ מלמד
שכוהנים אוכלין ובעלים מתכפרין׳ אמ׳ ליה כיון דלא אפשר נעשין כמי שנטמאו
אימורין או שאבדו׳ דתניא יכול שנטמאו אימורין או שאבדו לא יהו כוהנים זכאין
בחזה ושוק ת״ל לומ׳ והיה החזה לאהרן ולבניו׳ מכל מקום׳ רב כהנא נאמי בת
לא ילין חלבחגי עד בקר׳ עד בקר הוא דלא ילין׳ הא כל הלילה כולו ילין׳ והא
אמ׳ מר עליה השלם כל הקרבנות כולן׳ הוא מותיב לה׳ והוא מפרק לה בשנותקן
דאמי ליה רב ספרא לרבא כת׳ לא ילין חלבחגי׳ ולא ילין לבקר זבח חג הפסח׳
לבוקר הוא דלא ילין הא כל הלילה ילין׳ והא כת׳ עולת שבת בשבתו׳ ולא
עולת חול בשבת ולא עולת חול ביום טוב׳ אמ׳ ליה כבר דמהניה ליה ר׳ חייה
בר אבא לר׳ אבהו ושני ליה הכא בארבעה עשר שחל להיות בשבת עסיקינן
דחלבי שבת קריבין ביום טוב׳ אמ׳ ליה ניקו נימא ליה לקרא בארבעה עשר
שחל להיות בשבת כתיבת׳ אמ׳ ליה שבקיה לקרא דהוא מוקי נפשיה׳
מתני׳ הפסח ששחטו שלא לשמו וקיבלו וה לך
וזרק שלא לשמו׳ או לשמו ושלא לשמו׳ או שלא לשמו ולשמו פסול׳
כיצד לשמו ושלא לשמו׳ לשם פסח לשם שלמים׳ שלא לשמו ולשמו׳
לשם שלמים לשם פסח׳ גמ׳ בעי רב פפא בעבודה אחת
תנן ור׳ יוסי היא דאמ׳ בגמרו דברין אדם מתפיס׳ דאו ר׳ מאיר הא אמ׳ תפיס

לשון

לשון ותשנן הני מילי בעבודה אחת אבל בשתי עבודות מודה ר' מאיר דמיפסיל'
אחידי או דלמא נימא אשלא לשמו ולשמו בין בעבודה אחת בין בשתי עבודות לר'
מאיר בין לר' יוסי איפסיל ליה מן קמיתא דהא ר' יוסי נמי דאמ' בגמר דברין אדם
מתפיס איתליה או לשמו ושלא לשמו מאי תא שמע הפסח ששחטו שלא
לשמו וקיבל והלך וזרק שלא לשמו פסול היכי דאמי אי נימא כדקאתני למא
לי עד דמחשיב בכולהי איפסיל ליה מקמייתא לא צריכא דהכי קא אמ' הפסח
ששחטו שלא לשמו או נמי שחטו לשמו וקיבל והלך וזרק שלא לשמו או נמי
שחטו וקיבל והלך לשמו וזרק שלא לשמו דהוה ליה בשתי עבודות אימא סופה
או לשמו ושלא לשמו היכי דאמי או נימא בשתי עבודות הינו רישה אלא לאו
בעבודה אחת ור' יוסי היא דאמ' בגמר דברין אדם מתפיס לא לעולם בשתי
עבודות ורישה קאי בשחיטה וקא מחשב וקאי בזריקה וקא מחשיב
סופה קאי בשחיטה וקא מחשב בזריקה דאמ' הריני שוחט לשמו ליזרוק דמו
שלא לשמו תא שמע או שלא לשמו ולשמו פסול היכי דמי או נימא
בשתי עבודות הינו רישה אלא לאו בעבודה אחת ומדסופה בעבודה אחת רישה
נמי בעבודה אחת לא לעולם בשתי עבודות ובדין הוא דלא איצטריכא ליה
ואיידי דתני לשמו ושלא לשמו תנא נמי שלא לשמו ולשמו תא שמע
לאוכלין ושלא לאוכלין כשר היכי דמי אי נימא כשתי עבודות לא טעמה
דחשיב בזריקה דאין מחשבת אוכלין בזריקה הא חשיב בשחיטה פסול הא
קימא לן דכל היכא דפתיכי כשר אלא לאו בעבודה אחת ומדסופה בעבודה
אחת רישה נמי בעבודה אחת לא הא כדאיתה והא כדאיתה איבעיא
להו פסח ששחטו בשאר ימות השנה לשמו ושלא לשמו מהו מאי אתי שלא
לשמו מפיק ליה מיד לשמו ומכשיר ליה או דלמא לא אתי שלא לשמו ומפיק
ליה מיד לשמו ולא מכשר ליה כי אתא רב דימי אמ' אמרתא לשמעתא
קמיה דר' ירמיה הואיל ולשמו מכשירו בזמנו ושלא לשמו מכשירו שלא
בזמנו מה לשמו מכשירו בזמנו אין מוציאו מיד לשמו לא אם אמרת
בשלא לשמו שכולו נוהג בכל הזבחים תאמר בשמו שאין נוהג אלא בפסח
בלבד מאי הואי עלה אמר רבא פסח ששחטו בשאר ימות השנה
לשמו ושלא לשמו כשר אלמא אתי שלא לשמו ומפיק ליה מיד לשמו כי
שחיט ליה נמי לשמו ושלא לשמו כשר אתי שלא לשמו ומפיק ליה מיד לשמו
אמ' ליה רב אדה בר אבא לרבא אודלמא שאני לן בין היכא דאמ' להיכא דלא
אמ' דהא תל' לומ' לאוכלין ושלא לאוכלין כשר וכי שחיט ליה שלא לאוכלין
לחודיה פסול אמאי הא סתמיה לאוכלין קאי אמ' ליה בשלמא התם
סתמיה ודאי לשמו קאי אבל הכא סתמיה ודאי להני אוכלין קאי מידבק
דביקי ביה אפשר מימשכי הני וממנו אחריני עילויה איבעיא להו
פסח ששחטו בשאר ימות השנה לשמו בשינוי בעלין מהו שינוי בעלים

טו
בשאר
פסול'
המוך

כשינוי קדש דאמי ומכשר ליה׳ אודלמא לאו כשינוי קודש דאמי׳ ולא מכשר ליה׳
אמ׳ רב פפא אמרתא לשמעתא קמיה דרבא. שינוי קודש פוסלו בזמנו׳ ושינוי
בעלים פוסלו בזמנו׳ מה שינוי קודש שפוסלו בזמנו מכשירו שלא בזמנו׳ אף שנוי
בעלים שפוסלו בזמנו מכשירו שלא בזמנו׳ לא אם אמרת בשינוי קודש שכן
נפסל בארבע מדות פיסולו בגופו וישנו בארבע עבודות וישנו לאחר מיתה׳ וישנו
בצבור כביחיד׳ תאמר בשינוי בעלים דלא׳ ואע״ג דתרתי ודוקא תרתי לא דוקא׳
מאי שנא שינוי בעלים דלא הוי פיסולו בגופו דפסול מחשבה בעלמא הוא׳
שינוי קודש נמי פסול מחשבה בעלמא הוא׳ ותוב שינוי בעלים אינו לאחר
מיתה׳ לרב פינחס בריה דרב דאמי דאמ׳ יש שנוי בעלים לאחר מיתה׳ מאי
איכא למימר פרוך מיהא תרתי׳ לא אמ׳ רבא פסח ששחטו בשאר ימות השנה
לשמו בשינוי בעלים׳ נעשה כמי שאין לו בעלים בזמנו ופסול׳

מתני׳ שחטו שלא לאוכליו ושלא למנויו ולערלים
ולטמאים פסול׳ לאוכליו למנויו ושלא לאוכליו ושלא למנויו למולים
ולערלים לטמאים ולטהורים כשר׳ שחטו קודם חצות פסול שנ׳ בין הערבים׳
קודם לתמיד כשר׳ ויהא אחד ממרס בדמו עד שיזרק דם התמיד׳ ואם נזרק
כשר׳ **גמ׳** תנו רבנן׳ כיצד שלא לאוכליו׳ לשם
חולה לשם זקן׳ כיצד שלא למנויו׳ נמנו עליו חבורה זו ושחטו לשם
חבורה אחרת׳ מנא הני מילי דתנו רבנן במכסת׳ מלמד שאין פסח נשחט
שלא למנויו׳ יכול שחטו שלא למנויו יהא כעובר על מצוה וכשר׳ תל׳
לומ׳ במכסת תכוסו׳ הכת׳ שנה עליו לעכב׳ ר׳ אומ׳ לשון סרסי זה כאדם
שאמר לחבירו כוס לי טלה זה׳ פי׳ שחוט׳ אשכחן שלא למנויו שלא
לאוכליו׳ מנא לן אמ׳ קרא איש לפי אכלו תכוסו על השה׳ איתקש
אוכליו למנויו׳ איתמר שחטו למולין כדי שיתכפרו בו ערלים׳
רב חסדא אמ׳ פסול׳ רבא אמ׳ כשר׳ רב חסדא אמר פסול׳ יש מחשבת
ערלים בזריקה׳ רבא אמ׳ כשר׳ אין מחשבת ערלים בזריקה׳ אמר רבא
מנא אמינא לה׳ מדתניא יכול יפסול בני חבורה הבאין עמו׳ ודין הוא הואיל
וערלה פוסלת וטומאה פוסלת׳ מה טומאה לא עשה בה מקצת טומאה
ככל טומאה׳ אף ערלה לא עשה בה מקצת ערלה ככל ערלה׳ או כלך
לדרך זו הואיל וערלה פוסלת וזמן פוסל׳ מה זמן עשה בו מקצת זמן ככל
זמן׳ אף ערלה עשה בה מקצת ערלה ככל ערלה׳ נראה למי דומה׳
דנין דבר שאין נוהג בכל הזבחים מדבר שאין נוהג בכל הזבחים׳ ואל יוכיח
זמן שנוהג בכל הזבחים׳ כלך לדרך זו דנין דבר שלא הותר מכללו מדבר
שלא הותר מכללו׳ ואל תוכיח טומאה שהותרה מכללה תל׳ לומ׳ זאת חקת׳
מהו זאת אנימא דכולה ערלה פסלא מקצתה לא פסלה׳ האי מוכל ערל
נפקא אלא לאו הכי קאמ׳ תל׳ לומ׳ וכל ערל׳ כולה ערלה הוא דפסלא מקצתה

לא פסלא׳ וכי תימא הוא הדין לזריקה׳ דכולה ערלה מיהא פסלא׳ ת״ל לומ׳ זאת׳
שחיטה הוא דכולה ערלה פסלא׳ אבל זריקה אפילו כולה ערלה נמי לא פסלא׳
וכי תימא מאי קולא דזריקה דאין מחשבת אוכלין בזריקה׳ ורב חסדא אמר לך
אדרבה לאידך גיסא ת״ל לומ׳ וכל ערל׳ כולה ערלה פסלא מקצתה לא פסלה׳
וכי תימא הוא הדין לזריקה׳ דעד דאיכא כולה ערלה לא פסלא׳ ת״ל לומ׳ זאת׳
שחיטה הוא דכולה ערלה פסלא מקצתה לא פסלא׳ אבל זריקה אפלו מקצתה
נמי פסלא׳ וכי תימא מאי חומרא דזריקה דלא מיקבע פיגול אלא בזריקה׳
אמ׳ רב אשי ממאי דהאי כל ערלה כולה ערלה משמע דלמא האי כל ערל׳
משמע כוליה משמע כל דהוא כתב רחמנא זאת׳ עד דאיכא כולה הוא הדין לזריקה׳
אלא אמ׳ רב אשי רב חסדא ורבא בהאי קרא קמיפלגי לכפר עליו׳ עליו ולא על חבירו׳ ולא על חבירו׳ רבא סבר חבירו דומיא דידיה מהן דבר כפרה אף חבירו נמי דבר
בר כפרה׳ לאפוקי ערל׳ דלא בר כפרה׳ ורב חסדא סבר הואיל והאי ערל
נמי כיון דבר תיובא הוא בר כפרה הוא דאי בעי מתקין נפשיה׳ ומי אית ליה לרב
חסדא׳ הואיל והא איתמר האופה מיום טוב לחול׳ רב חסדא אמ׳ לוקה׳ רבא
אמ׳ אינו לוקה׳ הואיל ומיקלעי ליה אורחין חזי ליה לא לקי׳ רב חסדא אמ׳
לוקה׳ לא אמרינן הואיל בשלמא לרבא לא קשיא התם דלא מחסר מעשה
הואיל הכא דמחסר מעשה לא אמרינן׳ הואיל אלא לרב חסדא השתא ומה
התם דלא מחסר מעשה לא אמרינן׳ הואיל הכא לא כל שכן׳ אמרי כי
לית ליה לרב חסדא׳ הואיל לקולא׳ לחומרא אית ליה׳ אמ׳ ליה מר זוטרא
בריה דרב מרי לרבינא קא תני הואיל וערלה פוסלת וטומאה פוסלת׳ מה
טומאה לא עשה בה מקצת טומאה ככל טומאה׳ אף ערלה לא עשה בה
מקצת ערלה ככל ערלה׳ הא טומאה דמאי או נימא טומאה דגברי מאי
לא עשה בה מקצת טומאה ככל טומאה׳ דאן איכא ארבעה וחמשה
טמאים וארבעה וחמשה טהורים לא פסלי להי טמאים לטהורים׳
מאי שנא טומאה דפשיטא ליה׳ ומאי שנא טומאה דפשיטא ליה׳ ומאי
שנא ערלה דלא פשיטא ליה׳ ואי לא טומאת בשר מאי לא עשה בה מקצת
טומאה ככל טומאה דאן איכא ארבעה חמשה איברים ואיטמי חד מניהן
ההוא דאיטמי שרפינן ליה ואידך אכלינן ליה׳ במאי אוקימתה בטומאת בשר
או מה קופה דנין בשר שאין נוהג בכל הזבחים ואל ינוית זמן שהוא נוהג בכל
הזבחים׳ הא טומאה דמאי׳ או נימא בטומאת בשר׳ אמאי אינו נוהג
בכל הזבחים׳ ואלא בטומאת גברי מאי אין נוהג בכל הזבחים׳ ואלו כל
הזבחים ערל וטמא משלחין קרבנותיהן׳ ואלו פסח אין ערל וטמא משלחין
קרבנותיהן׳ לישה בטומאת בשר׳ קופה בטומאת גברי׳ אמ׳ ליה אין
שם טומאה קא פריך׳ אובעית אימא לעולם בטומאת בשר׳ ומאי
אין נוהג בכל הזבחים׳ דאלו כל הזבחים בין נטמא חלב ובשר קיים בין נטמא

בשר וחלב קיים זורק את הדם' ואלו פסח נטמא חלב ובשר קיים זורק את הדם' נטמא בשר
וחלב קיים אינו זורק את הדם' במאי אוקימתה בטומאת בשר' אימא סיפה דינן ובכן שלא הותר
מכללו מדבר שלא הותר מכללו' ואלו ובין טומאה שהותרה מכללה' הא טומאה דמאי'
או טומא בטומאת בשר היכא אשתראי מכללה' לא פשיטא בטומאת גברי היכא אשתראי
מכללה בציבור דישה בטומאת בשר קופה בטומאת גברי' אמ' ליה אין שם טומאה קא פריך
אובעית אימא כולה בטומאת בשר' והיכא אשתראי מכללה בפסח' דתנן הפסח הבא
בטומאה נאכל בטומאה שלא בא מתחלתו אלא לאכילה' מותיב רב הונא בריה דר' יהושע
הפסח שעברה שנתו' שחטו בזמנו לשמו' וכן השוחט אחרים לשם פסח בזמנו' ר' אליעזר
פוסל ור' יהושע מכשיר' עד כאן לא פליגו אלא בזמנו' אבל שלא בזמנו כשר' אמאי
נימא הואיל ובזמנו פסול' שלא בזמנו נמי פסול' אמ' רב פפא שאני התם דאמר קרא
ואמרתם זבח פסח הוא לש' האבהן ייתו יהא לא הוא לשם אחרים ולא אחרים לשמן בזמנו
שהוא פסול' נמי לשם אחרים נמי פסולין' לשמו שלא בזמנו שהוא כשר לשם אחרים'
פי' אחרים נמי כשרים לשמו' ר' שמלאי אזל לקמיה דר' נתן אמ' ליה נתני לי מר ספר יוחסין
קפר אמ' ליה מהיכן את' אמר ליה מלוד' והיכא דרתא' אמ' לו בנהרדעא' אמ' ליה אין
דברי שונין לא ללודים' ולא לנהרדעיים' וכל שכן את דמלוד' ודאת בנהרדעא' איכפיה
הימים אידצי ליה' אמר ליה תנינא לך' אמר ליה תני לי בתלתה ירחי' שקל קלא פתק ביה'
אמר ליה השתא ומה ברוריה דביתהו דר' מאיר' ברתיה דר' חנניה בן תרדיון דהות גמרא
תלת מאה משמעי ביומא מתלת מאה רבוואתא ואפלו הכי לא יצתה ידי חובתה שלש שנים
ואת אמרת מתני לי בתלתה ירחי' כי קא שביק ואזיל' אמר לו מה בין לשמו לשלא
לשמו' לאוכלין ושלא לאוכלין' אמר לו הואיל וצורבא מרבנן את' תא אימא
לך לשמו ושלא לשמו פיסולו בגופו' לאוכלין ושלא לאוכלין אין פיסולו בגופו' לשמו
ושלא לשמו אי אפשר לברר איסורו' לאוכלין ושלא לאוכלין אפשר לברר איסורו'
לשמו ושלא לשמו ישנו בארבע עבודות' לאוכלין ושלא לאוכלין אינו בארבע עבודות'
לשמו ושלא לשמו ישנו בציבור כביחיד' לאוכלין ושלא לאוכלין אינו בציבור כביחיד'
רב אשי אמ' פיסולו בגופו ואי אפשר לברר איסורו חדא היא' ומה טעם קאמ' מה
טעם פיסולו בגופו לפי שאי אפשר לברר איסורו' אמר ראמי בר רב יודא אמ' רב מיום
שנגנז ספר יוחסין תשש כוחן שלחכמים וכהה מאור עיניהם' אמ' מר זוטרא מאצל
לאצל האני טעון ארבע מאה גמלי דדרשא' תנא אחרים אומרים הקדים מולין
לערלים כשר' ערלים למולין פסול' מאי שנא מולים לערלים' כולה ערלה בעינן
ולא איכא' ערלים למולים נמי כולה ערלה בעינן ולא איכא' נימא קא סברי אינה
לשחיטה אלא בסוף' וכדרבא דאמ' רבא עד אין היא מחלוקת והולכך הקדים מולים
לערלים בסוף שחיטה חלו להן מולין ערלים לית להו רווחא למיה להן' מאי איכא' דתנן
תמורת עולה תמורת שלמים הרי זו תמורת עולות' דברי ר' מאיר' אמ' ר' יוסי אם לכאן
נתכוון תחלה הואיל ואי אפשר לקרות שני שמות כאחד דבריו קיימין' ואמרינן איבעיא להו
אמר תמורת עולה ותמורת שלמים לחצות' מהו מי אמרינן בהא' מודי ר' מאיר דטון ואית

ליה

ליה דוחא מהשתא ועד לחצות לא להוי תרויהו או דלמא בהא נמי פליג דלאימת קא חילא
לכי מאטי חצות ההיא שעתא חלת להו תמורת עולה תמורת שלמים תו לית לה דוחא למיחל
אמר אביי היא איהי בהא מודה ר' מאיר דכיון דאית לה דוחא מהשתא ועד לחצות לא לחלו
תרויהו רבא אמ' שאני היא מחלוקת לאימת קא חילא לחצות ההיא שעתא חלא לה
תמורת עולה תמורת שלמים תו ליה דוחא למיחל היכן דקאמרינן נימא קא סברי אחרים
אינה לשחיטה אלא בסוף וכדרבא דאמ' רבא עד אן היא מחלוקת אמ' רבא לעולם
קא סברי אחרים ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף והכא במאי עסיקינן כגון שגמר בלבו
לומר לערלים ולמולים ולא אמר לערלים ולא הספיק לומר למולין עד שנגמרה שחיטה
בערלים ור' מאיר סבר לא בעינן פיו ולבו שוין ורבנן סברי פיו ולבו שוין וסבר
ר' מאיר לא בעינן פיו ולבו שוין אותיביה אביי המתכוין לומר תרומה ואמר מעשר מעשר
ואמר תרומה עולה ואמר שלמים שלמים ואמ' עולה שני נכנס לבית זה ואמר לזה
שני נהנה לזה ואמר לזה לא אמר כלום עד שיהו פיו ולבו שוין אלא אמ' אביי דישה
דאמר סימן ראשון למולין סימן שני אף לערלים דבסימן שני נמי פתיכי ביה מולין
סוטה דאמר סימן ראשון לערלים סימן שני למולין ור' מאיר לטעמיה דאמר
מפגלין בחצי מתיר ובסימן ראשון לא פתיכי ביה מולין ורבנן לטעמיהו דאמרי אין
מפגלין בחצי מתיר ובהא שחיטה פתיכי ביה מולין

מתניתין

השוחט את הפסח על חמץ עובר בלא תעשה ר' יהודה אומר אף התמיד ר'
שמעון אומ' הפסח בארבעה עשר לשמו חייב ושלא לשמו פטור ושאר כל הזבחים
בין לשמן ובין שלא לשמן פטור ובמועד לשמו פטור שלא לשמו חייב ושאר כל
הזבחים בין לשמן ובין שלא לשמן חייב חוץ מן החטאת ששחטה שלא לשמה

גמר

אמר ריש לקיש לעולם אינו חייב עד שיהא לשוחט או לזורק או לאחד
מבני חבורה ועד שיהא עמו בעזרה ור' יוחנן אמר אפילו אין עמו בעזרה במאי קא
מיפלגי בעל בסמוך קמיפלגי דר' יוחנן סבר לא בעינן על בסמוך וריש לקיש סבר בעינן על
בסמוך הא איפליגו ביה חדא זמנא דתנן השוחט תודה לפנים ולחומה חוץ לחומה לא
קדש הלחם ואמרינן מאי חוץ לחומה ר' יוחנן אומ' חוץ לחומת בית אבגין פי' שם
מקום חוץ להר הבית ריש לקיש אמ' חוץ לחומת עזרה ואלא בהתראת ספק קא מיפלגי
והא איפליגו ביה חדא זמנא דאיתמר שבועה שאוכל ככר זה היום עבר היום ולא אכלו
ר' יוחנן וריש לקיש דאמרי תרויהן אינו לוקה ר' יוחנן אומ' אינו לוקה משום דהוה לאו
שאין בו מעשה וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו דריש לקיש אמ' אינו לוקה
משום דהואי התראת ספק וכל התראת ספק לא שמה התראה לעולם בעל סמוך פליגי
וצריכן דאי איפלוג לענין חמץ הוה אמינא בהא קאמ' ר' יוחנן לא בעינן על בסמוך משום
דאיסורא כל היכא דאיתיה איסורא הוא אבל לענין מקדיש מודי ליה לריש לקיש דלא
קדוש אלא בפנים משום דהוו אכלי שרת ואי אשמעינן בהך בהך קאמ' ריש לקיש
אבל בהא אימא מודי ליה לר' יוחנן צריכן בעי מניה רב הושעיה מר' אמי אין לשוחט
ויש לאחד מבני חבורה מהו אמר לו מאי כתיב לא תשחט על חמיצן על חמץ כתיב

מעתה אפילו [לאחד] בסוף העולם׳ אמ׳ ליה אמ׳ קרא לא תשחט על חמץ ׳ ולא ילין׳ לא תשחט על חמץ׳
חמץ דהנך דקימי עלויה בלא ילין׳ אמ׳ רב פפא הולכך כהן המקטיר את האימורין עובר בלא
תעשה ׳ הואיל ויש בהלכת אימורין תנא כותיה דרב פפא השוחט את הפסח על החמץ
עובר בלא תעשה׳ אימתי בזמן שיהא לשוחט או לזורק או לאחד מבני חבורה היה לאחד בסוף
העולם אין זקוק לו׳ אחד השוחט ואחד הזורק ואחד המקטיר׳ אבל המולק את העוף כ׳
בארבעה עשר אין עובר בו לא כלום׳ ורמינהי השוחט את הפסח על החמץ עובר בלא
תעשה׳ ר׳ יהודה אומ׳ אף התמיד׳ אמרו לו לא אמרו אלא פסח בלבד ׳ אימתי בזמן שיהא לשוחט
או לזורק או לאחד מבני חבורה׳ היה לאחד בסוף העולם אין זקוק לו׳ אחד השוחט ואחד
הזורק ואחד המולק ואחד המזה אבל הקומץ את המנחה אין עובר בלא תעשה׳ המקטיר
את האימורין אין עובר בו לא כלום׳ קשיא מליקה אמליקה׳ קשיא אהקטרה מליקה אמליקה׳
ולטעמיך תיקשי לך היא גופה׳ אמרו לו לא אמרו אלא פסח בלבד׳ אחד המולק ואחד
המזה אלא הא והא ר׳ שמעון היא מליקה אמליקה לא קשיא כן בארבעה עשר כן בחולו
של מועד׳ הקטרה אהקטרה נמי לא קשיא תנאי היא ואיכא מן דמקיש ואיכא מן דלא מקיש׳
ר׳ יהודה אומר אף התמיד׳ מאי טעמא דאמ׳ קרא זבחי׳ זבחי המיוחד לי׳ ומאי ניהו
תמיד׳ ר׳ שמעון אומ׳ הפסח בארבעה עשר׳ מאי טעמא דר׳ שמעון דכת׳ זבחי זבחי תרי זמני
קריביה זבחי׳ וקריביה זבחי׳ בזמן דאיכא זבח לא מיחייב אזבחי׳ בזמן דליכא זבח מיחייב׳
ובמועד לשמו פטור׳ ושלא לשמו חייב׳ טעמא דשלא לשמו׳ הא סתמא פטור׳
שמעת מינה פסח בשאר ימות השנה בעי עקירה׳ אמ׳ ר׳ חייא בר גמרא נזרקה מפי חבורה
ואמרו הכא במאי עסיקינן כגון שהיו בעלים טמאי מתים ונדחו לפסח שני דסתמיה לשם
פסח קאי׳

מתניתין

הפסח נשחט בשלוש כתות שנ׳ ושחטו אתו כל
קהל עדת ישראל׳ קהל׳ ועדה׳ וישראל׳ נכנסה כת ראשונה נתמלתה העזרה וננעלו
דלתות העזרה׳ תקעו הריעו ותקעו׳ כוהנים עומדין שורות שורות ובידיהן בזיכי כסף
ובזיכי זהב׳ שורה שכולה כסף כסף׳ שכולה זהב זהב׳ ולא היו מעורבין ולא היה לבזיכים
שוליים שמא יניחום ויקרש הדם׳

גמר

אמר ר׳ יצחק אין הפסח נשחט אלא
בשלוש כתות של שלשים שלשים בני אדם׳ מאי טעמא מספקא לן׳ האי קהל ועדה וישר׳
או בבת אחת׳ קא אמ׳ רחמ׳ או בזה אחר זה הולכך בעינן שלוש כתות של שלשים שלשים בני
אדם דאו בבת אחת׳ הא איכא ואו בזה אחר זה׳ הא איכא הולכך אפלו בחמשין נמי סגיא
עיילי שלשים עבדי עשרה נפקי עשרה ועיילי עשרה׳ נכנסה כת ראשונה נתמלת[ה]
עזרה׳ איתמר אביי אמ׳ ננעלו׳ תנן רבא אמ׳ נועלין תנן מאי ביניהו איכא ביניהו מלסמך
אניסא׳ אביי אמ׳ ננעלו תנן כמה דעיילי ננעלו סמכינן אניסא׳ רבא אמ׳ נועלין תנן לא
סמכינן אניסא והא תנא אמ׳ ר׳ יהודה חס ושלום שעקביה נתנדה שאין עזרה ננעלת על כל
אדם בישראל בחכמה וביראת חטא כעקביה בן מהללאל׳ אביי מתריץ טעמא׳ ורבא מ׳
מתריץ טעמא׳ בשעה שננעלין דלתות עזרה על כל אדם בישראל אין בעזרה כעקביה בן מהללאל׳
רבא מתריץ לטעמא בשעה שנועלין דלתות עזרה אין בעזרה כעקביה בן מהללאל׳
תנו רבנן מעולם לא נתמעך אדם בעזרה חוץ מפסח אחד שהיה בימי הלל שנתמעך

זקן

זקן אחד והיו קורין פסח מועכין׳ תנו רבנן פעם אחת ביקש אגריפס המלך ליתן עינו
באכלוסי ישראל׳ אמ׳ לו לכהן גדול תן עינך בפסחים נטל כוליא מכל אחד ואחד׳ נמצאו ששים רבוא
זוגות כליות כפלים ביוצאי מצרים חוץ מטמא ושהיה בדרך רחוקה׳ ואין לך פסח שנמנו עליו
פחות מעשרה בני אדם והיו קורין אותו פסח מועכין׳ כא׳ מעוכין׳ היכי נעביד היכי והא בעי אקטורינן
לכליות והדר מיקטר להי׳ והתניא והקטירו׳ שלא יערב חלבים זה בזה׳ דהדר מיקטר להי
חדא חדא׳ והתניא והקטירם׳ שיהוא כולן כאחד׳ לא תפשא הוא דשקל מינהו עד דיהבין ליה
מידי אוחרינא׳ כוהנים עומדין שורות שורות׳ מאי טעמא או נימא דלמא שקלי דהבא
ומעילי דכספא׳ או הכי השתא נמי דלמא שקלי בר מאתי ומעילי בר מאה לא משום הכבוד
שפיר׳ ולא היו לבזיכים שולים שמא יניחום ויקרש הדם׳ תנו רבנן כל הבזיכים
שבמקדש לא היו להם שולים חוץ מבזיכי לבונה שללחם הפנים שמא יניחום ויפרס הלחם׳

מתניתין

שחט ישראל וקיבל כהן נתנו לחבירו וחבירו לחבירו׳ קיבל את
המלא והחזיר את הריקן׳ וכהן הקרוב אצל המזבח זורקו זריקה אחת כנגד היסוד׳ יצתה כת
הראשונה נכנסה שנייה׳ יצתה שנייה נכנסה שלישית כמעשה ראשונה כך מעשה שנייה ושלישית
קראו את ההלל אם גמרו שנו ואם שנו שלשו אע״פ שלא שילשו מימיהן׳ אמ׳ ר׳ יהודה מימיה
שלכת שלישית שלא הגיעה עד אהבתי כי ישמע יי׳ מפני שעמה מועטין׳

גמרא

שחט ישראל לא קבי׳א דלאו ישראל שחיט הא קמשמע לן שחיטה בזר כשרה׳ קיבל הכהן
נתנו לחבירו שמעת מנה הולכה אמרי מינה
הא קא משמע לן מקבלה ואילך מצות כהונה׳ קיבל את המלא אבל איפכה
הוו ניידי מודתא ואלא קמ״ל הא קמשמע לן ברב עם הדרת מלך׳ כהן הקרב אצל המזבח׳ מן תנא
לא מפיקא ליה לריש לקיש דאמ׳ אין מעבירין על המצוות׳ ר׳ יוסי הגלילי אומ׳ דמו לא נאמ׳ לא דמם׳ ס״ע
פסח בזריקה׳ אמ׳ רב חסדא ר׳ יוסי הגלילי היא דתניא
חלבו לא נאמ׳ לא חלבם׳ לימד על בכור׳ ומעשר׳ ופסח׳ שטעונין מתן דמים ואימורין לגבי מזבח׳
מנא לן דטעון יסוד׳ אמ׳ ר׳ לעזר אתיא זריקה זריקה׳ כתיב הכא את דמם תזרוק על המזבח׳
וכת׳ התם וזרקו בני אהרן הכוהנים׳ מה עולה טעונה יסוד׳ אף פסח טעון יסוד׳ עולה גופה
מנא לן דכת׳ אל יסוד מזבח העולה׳ אלמא טעונה יסוד׳ יצתה כת הראשונה׳ תנא היא
היתה נקראת כת עצלנית׳ והא לא אפשר דלאו הכי׳ אפלו הכי איבעי להן לזרוזי נפשיהן׳
כדתניא אי אפשר לעולם בלא זכרים ובלא נקיבות׳ אשרי מי שבניו זכרים׳ אוי לו למי שבניו
נקיבות׳ ואי אפשר לעולם בלא בדסי׳ ובלא בֻשָׂם׳ אשרי מי שאומנותו בשם׳ אוי לו
למי שאומנותו בדסי׳ כמעשהן בחול כך מעשיהן

מתניתין

בשבת אלא שהיו הכהנים מדיחין את העזרה שלא כרצון חכמ׳ ר׳ יהודה אומ׳ כוס היה ממלא מדם
התערובת זורקו זריקה אחת על גבי המזבח ולא הודו לו חכמ׳

גמרא

שלא כרצון
חכמ׳ מאי אמ׳ רב חסדא שלא כרצון ר׳ אליעזר׳ דאי רבנן הא אמרי שבות היא ואין שבות במקדש
מאי איהי דתניא החולב והמחבץ והמגבן כגרוגרת׳ המכבד והמרבץ והרודה חלות דבש בשוגג
בשבת חייב חטאת׳ מזיד בי״ט לוקה ארבעים דברי ר׳ מאיר ור׳ אליעזר׳ וחכמ׳ אומ׳ אחד זה
ואחד זה אינו אלא משום שבות׳ רב אשי אמ׳ שלא כרצון ר׳ נתן׳ דתניא ר׳ נתן אומ׳ שבות צריכה
התירו׳ שבות שאינה צריכה לא התירו׳ ר׳ יוסי אומ׳ תניא ר׳ יהודה אומ׳ כוס היה ממלא מדם התערובת

שפכן שפיכה אחת על גבי המזבח שאם ישפך אחד מהן נמצא זה מכשירן · אמרו לו לר׳ יהודה
והלא לא נתקבל בכלי · מנא ידעי א״א הכי קאמרי ליה שמא לא נתקבל בכלי · אמר להן אף אני לא אמרתי
אלא בנתקבל בכלי · מנא ידעי כוהנים זריזין הן · או זריזין הן · אמאי משתפך אגב זריזות והן דעבדי
הכא משתפך והא דם התמצית מעורב בו · ר׳ יהודה לטעמיה דאמ׳ דם התמצית דם מעליא הוא דתנן
דם התמצית באזהרה · ר׳ יהודה אומ׳ בהכרת · והאמ׳ ר׳ אליעזר מודה ר׳ יהודה לענין כפרה שאינו
מכפר שנ׳ כי הדם הוא בנפש יכפר · דם שהנפש יוצאה בו מכפר · דם שאין הנפש יוצאה בו אינו מכפר
א״ל יהודה לטעמיה דאמ׳ אין דם מבטל דם · · תנא אמ׳ ר׳ יהודה להן לחכמ׳ לדבריכם · למה
פוקקין את העזרה · אמרו לו שבח הוא לבני אהרן שיהלכו על דכובותיהן בדם · והא קא חייץ · לח
אינו חוצץ · כדתנא הדם והדיו הדבש והחלב יבישין חוצצין · לחים אין חוצצין · והא קא מתיסן
מניחן דמדלו להו · והתניא מרובד כמרתן שלא יוהיר ולא יתקיר · בהולכת איברים לכבש אלאו
עבודה היא · והתניא והקריב הכהן את הכל · זו הולכת איברים לכבש · אלא בהולכת עצים למערכה
דלאו עבודה היא · אי הולכת איברים לכבש · והולכת דם היכי אזול דאזלו אאיצטבי ·

מתניתין

כיצד תולין ומפשיטין אנקליות של ברזל היו שם קבועין בכתלים
ובעמודים שבהן תולין ומפשיטין · וכל מי שאין לו מקום לתלות · מקלות חלקים ודקין היו שם
מניח על כתיפו ועל כתף חבירו ותולה ומפשיט · ר׳ אליעזר אומ׳ ארבעה עשר שחל להיות בשבת מניח
ידו על כתף חבירו ויד חבירו על כתיפו ותולה ומפשיט ·

מתניתין

קרעו
והוציא את אימוריו נתנו במגס והקטירן על גבי מזבח · יצתה כת הראשונה וישבה לה בהר הבית ·
שנייה בחיל · ושלישית במקומה · חשיכה יצאו וצלו את פסחיהן ·

גמר

נתנן במגים · והקטירן למגיס גופיה הוה מקטר ליה אימא להקטירן על גבי מזבח · יצתה כת
הראשונה · תנא כל אחד ואחד נותן את פסחו בעורו ומפשילו לאחריו · אמ׳ רב עיליש טייעות
ליש ליסטיות · מ״ר עיליש טייעות כדרך שהערביים הן מפשילין כלים לאחוריהן ·

הדרנא עלך תמיד נשחט

מתניתין

אלו דברים דוחין את השבת בפסח · שחיטתו · וזריקת דמו
ומיחוי קרביו · והקטר חלביו · אבל צלייתו והדחת קרביו אינן דוחין · הרכיבו והבאתו מחוץ
לתחום · וחתיכת יבלתו · אינן דוחין · ר׳ אליעזר אומ׳ דוחין ·

גמר

תנו רבנן ·
הלכה נתעלמה מבני בתירה · פעם אחת חל ארבעה עשר להיות בשבת ולא ידעו אם פסח דוחה
את השבת אם לאו · אמרו להן אדם אחד יש שעלה מבבל והלל הבבלי שמו · ושימש שני
גדולי הדור שמעיה ואבטליון ויודע פסח אם דוחה את השבת אם לאו · ושלחו וקראו לו ·
אמרו לו כלום אתה יודע אם פסח דוחה את השבת אם לאו · אמ׳ להן וכי פסח אחד יש בשנה שדוחה
את השבת והלא הרבה ממאתים פסחים בשנה שדוחין את השבת · אמרו לו מנין לך · אמ׳ להן
נאמ׳ במועדו בתמיד · ונאמ׳ במועדו בפסח · מה במועדו האמור בתמיד דוחה את השבת · אף
במועדו האמור בפסח דוחה את השבת · ועוד קל וחומר ומה תמיד שאין ענוש כרת דוחה את
השבת · פסח שענוש כרת אינו דין שידחה את השבת · מיד הושיבוהו בראש ומינוהו נשיא עליהם ·

והיה

והיה דורש כל היום בהלכות הפסח ותתחיל מקנתרן בדברים׳ אמר להם מי גרם לכם שאעלה
מבבל ואהא נשיא עליכם׳ עצלות שהיתה בכם שלא שימשתם שני גדולי הדור שמעיה ואבטליון׳
אמרו לו רבינו שכח ולא הביא סכין מערב שבת מהו׳ אמ׳ להן הלכה זו שמעתי ושכחתי׳
הניחו להן לישר׳ אם אין נביאים הן אם לא נביאים הן׳ למחר׳ מי שפסחו טלה תחבה בצמרו׳ מי
שפסחו גדי תחבה בין קרניו׳ ראה מעשה ונזכר הלכה׳ אמ׳ כך מקובל אני משמעיה ואבטליון׳
אמ׳ מקן נאמ׳ במועדו בפסח׳ ונאמ׳ במועדו בתמיד׳ מה במועדו האמור בתמיד דוחה השבת׳
כך במועדו האמור בפסח דוחה את השבת׳ מאי שנא תמיד גופיה דכת׳ ביה במועדו׳ פסח נמי
הכת׳ ביה במועדו׳ אלא במועדו לא משמע ליה׳ הכא נמי במועדו לא׳ אמרי תמיד בההיא כתיב
ביה עולת שבת בשבתו על עולת התמיד ונסכה׳ מכלל דתמיד אקרביה בשבת׳ אמר מר
ועוד קל וחומר הוא׳ ומה תמיד שאינו ענוש כרת דוחה שבת׳ פסח שענוש כרת אינו דין שידחה
שבת׳ איכא למפרך׳ מה לתמיד שכן תמיד ותדיר׳ שכן כליל׳ אמרי קל וחומר׳ אמר להון
בדישא ופרכוה והדר אמ׳ להן גזירה שווה׳ וכי מאחר דגמיר גזירה שווה קל וחומר למאי ליה׳
אלא לדידהו הוא׳ דקאמ׳ להו בשלמא אגזירה שווה לא הוה גמיריתו׳ ואין אדם דן גזירה שווה
מעצמו קל וחומר מעצמו איבעיא להו למידן אמרי ליה קל וחומר נמי אית ליה פירכא מה
לתמיד שכן כליל שכן תדיר׳ למחר מי שפסחו טלה תחבה בצמרו׳ מי שפסחו גדי
תחבה בין קרניו׳ והא העביד עבודה בקדשים בהלל תנא אמרו חכמים על הלל מימיו לא
מעל אדם בעולתו אלא מביאה כשהיא חולין בעזרה ומקדישה וסומך עליה ושוחטה׳ מקדישה
פסח בשבת היכי מקדיש ליה הא תנן אין מקדישין ואין מעריכין ואין מחרימין׳ ותנן
כל אלו ביום טוב וקא״ ואין צריך לומר בשבת׳ הני מילי בחובות שאין קבוע להן זמן׳ אבל
בחובות שקבוע להן זמן שפיר דמי׳ דאמ׳ ר׳ יוחנן מקדיש אדם פסחו בשבת וחגיגתו ביום טוב׳
והלא מחמר מחמר כלאחר יד הוא מחמר לאחר יד נמי הא איכא איסורא דרבנן הינו דקא
בעי׳ מנה דבר שיש לו התר מן התורה ודבר שבות עומד בפניו לעקבו כלאחר יד במקום מצוה
מאי׳ אמ׳ להן הניחו להן לישר׳ אם לא נביאים הן׳ בני נביאים הן׳ ✓ אמר רב יהודה
אמ׳ רב כל המתיהר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו׳ ואם נביא הוא נבואתו מסתלקת
ממנו׳ אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו מהלל׳ אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו
מדבורה׳ דכת׳ חדלו פרזון בישר׳ חדלו עד שקמתי דבורה שקמתי אם בישר׳׳ וכת׳ עורי עורי
דבורה עורי עורי דברי שיר׳ אמ׳ ריש לקיש כל אדם שכועס אם חכם הוא חכמתו מסתלקת
ממנו׳ אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו׳ אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו ממשה
רבינו דכת׳ ויקצף משה על פקודי החיל׳ ונאמ׳ ויאמר אלעזר הכהן׳ זאת חקת התורה אשר
צוה יי׳ את משה׳ מיכלל דמשה איעלם מניה׳ אם נביא הוא נבואתו מסתלקת ממנו
מאלישע דכת׳ ביה לולי פני יהושפט מלך יהודה אני נושא אם אביט אליך ואם אראך׳ והא
ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח אלהים׳ אמ׳ ר׳ מני בר פטיש כל אדם
שכועס אפלו פוסקין לו גדולה מן השמים מורידין אותו ממנה׳ מנא לן מאליאב שנ׳ ויחר אף אליאב
ויאמר לדוד ועל מי נטשת מעט הצאן למה זה ירדת׳. ואלו בכולהו כת׳ בהון בזה לא בחר יי׳
ואלו באליאב כתיב ביה ויאמר יי׳ אל שמואל אל תביט אל מראיהו ואל גבה קומתו כי מאסתיהו׳

מכלל דמיעקרא הוא חזי · אשכחן בין פסח בין תמיד דדאחו שבת · תמיד דדאחי טומאה
מנא לן · אמרי כי היכי דיליף פסח מתמיד לענין שבת · הדר תמיד יליף מפסח לענין טומאה ·
ופסח גופיה מנא לן · אמ׳ ר׳ יוחנן דאמ׳ קרא איש איש כי יהיה טמא לנפש · איש נדחה לפסח
שני ואין צבור נדחין לפסח שיני אלא עבדי בטומאה · אמר ליה ריש לקיש לר׳ יוחנן אימא
איש נדחה לפסח שיני · צבור לא תהני ליה תקנתא לא נעבדו לא בפסח ראשון ולא בפסח שיני ·
אלא אמ׳ ריש לקיש מהכא וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש · יאמר טמא
נפש ואל יאמר זב · ואני אומ׳ טמאי מתים משתלחין · זבים לא כל שכן אלא יש לך שעה
שזבין משתלחין ואין טמאי מתים משתלחין · ואיזה זה · זה פסח הבא בטומאה · מתקיף
ליה אביי אי הכי טומאה נמי יאמר זב ואל יאמר מצורע · ואם יאמר זבין משתלחין מצורעין
לא כל שכן · אלא יש לך שעה מצורעין ואין זבין משתלחין ואיזה זה · זה הפסח הבא בטומאה · משתלחין
וכי תימא הכי נמי והא תנן פסח הבא בטומאה לא יאכלו הימנו זבות וזבים נדות ויולדות · אלא
אמ׳ אביי לעולם מקרא קמא · ניכתוב רחמ׳ איש איש כי יהיה טמא לנפש · למא לי · וכי
תימא להכי כתב רחמ׳ לנפש דיחיד ◦ טמא נפש יהא דעביד בפסח שני · אבל זבין ומצורעין לא ·
והתניא יכול לא יהו עושין בפסח שיני אלא טמאי נפש ושהיה בדרך רחוקה · זבין ומצורעין
ובעלי נדות מנין תל׳ לומ׳ איש איש כי יהיה טמא לנפש · השתא למא לי · אלא הכי קאמ׳
רחמנא יחיד נדחה לפסח שני ואין צבור נדחה לפסח שני · אלא עבדי בטומאה והני מילי טמא
נפש · אבל זבין ומצורעין לא · אמ׳ רב חסדא מצורע שנכנס לפנים ממחיצתו פטור שנ׳
בדד ישב הכת׳ נתקו לעשה · מותיבי מצורע שנכנס לפנים ממחיצתו בארבעים · וכן זבים וטמאי
מתים שנכנסו לפנים ממחיצתן בארבעים · וטמא מת מותר ליכנס למחנה לוייה · ולא
טמא מת בלבד אמרו אלא אפילו מת עצמו שנ׳ ויקח משה את עצמות יוסף עמו · עמו במ׳
במחיצתו · תנאי היא דתניא בדד ישב · לבדו ישב · שלא יהו טמאים אחרים יושבים עמו ·
יכול יהו טמאי מתים וזבים משתלחין למחנה אחת תל׳ לומ׳ ולא יטמאו את מחניהם ·
ליתן מחנה לזה ומחנה לזה דברי ר׳ יהודה · ר׳ שמעון אומ׳ אינו צריך הרי הוא אומ׳ וישלחו
מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש · יאמר טמא נפש · ואל יאמר זב · ואני אומר
טמאי מתים משתלחין · זבים לא כל שכן · אלא מה תל׳ לומ׳ זב ליתן לו מחנה שנייה · יאמר
זב ואל יאמר מצורע · ואני אומ׳ זבים משתלחין מצורעין לא משתלחין · אלא מה תל׳ לו׳
מצורע · לא כל שכן ליתן לו מחנה שלישית · כשהוא אומ׳ בדד ישב · הכת׳ נתקו לעשה ·
מאי חומריה דזב מטמא נפש · שכן טומאה ◦ יוצא עליו מגופו · אלא אדרבה טמא נפש חמור
שכן טעון הזאה שלישי ושביעי · אמרי טמא · וכל טמא · לרבות טמא שרץ ·
ומסתברא זב חמור מטמא שרץ · ומאי חומריה דזב · שכן טומאה יוצאה עליו מגופו ·
אלא אדרבה טמא שרץ חמור שכן מטמא באונס · אמרי לטומאת ערב · להיכי דמטמא
טמא שרץ באונס · טמויי מטמא בה בזב · דרב הונא אמ׳ ראייה ראשונה שלזב מטמא באונס ·
מאי חומריה דמצורע מזב · שכן טעון פריעה ופרימה ואסור בתשמיש המטה · אלא
אדרבה זב חמור שכן עשה משכב ומושב ומטמא כלי חרס בהקיפו · אמרי זב · וכל זב לרבות
בעל קרי · ומסתברא מצורע חמור מבעל קרי · מאי חומריה דמצורע שכן טעון פריעה

ופרימה

ופרימה ואסור בתשמיש המטה׳ לא אדרבה בעלקרי חמור שכן מטמא במא שהן׳
אמרי סבר לה כר׳ נתן׳ דתניא ר׳ נתן אומ׳ משום ר׳ ישמעא׳ זב צריך בחתימת פיאמה ולא הודו
לו׳ ובעלקרי איתקיש לזב׳ צרוע׳ וכל צרוע למא לי משום דבעי מיכתב זב׳ וכל זב
וכלטמא לנפש׳ כתב נמי צרוע וכלזב׳ ולר׳ יהודה נמי שפיר קאמ׳ ר׳ שמעון אמ׳ לך
ההוא מיבי לי לכדתניא ר׳ אלעזר אומ׳ יכול דחקו זבין ומצורעין ונכנסו לעזרה בפסח הבא
בטומאה יכול יהו חייבין ת״ל לומ׳ וישלחו מן המחנה כל צרוע וכלזב וכל טמא לנפש׳
בשעה שטמאי מתים משתלחין׳ זבין ומצורעין משתלחין׳ אין טמאי מתים משתלחין׳
אין זבין ומצורעין משתלחין׳ אמ׳ מר זב וכלזב לרבות בעלקרי׳ מסייעא ליה לר׳
יוחנן דאמ׳ מחנות לא נתקדשו ובעלקרי משתלח חוץ לשתי מחנות׳ מותיבי בעלקרי
כמגע שרץ מאי לאו למחנותם לא לטומאתן׳ לטומאתן בהדיא כת׳ בהו האי טומאת ערב
והאי טומאת ערב׳ לא לאו שמע מנה למחנותם אמרי לא לעולם לטומאתן לטמא באונס׳
מה מגע שרץ מטמא באונס׳ אף בעלקרי מטמא באונס׳ מותיבי ובועל נדה
כטמא המת׳ מאי לאו למחנותם׳ ומדסיפה למחנותם רישה נמי למחנותם׳ לא לטומאתן
לטומאתן בהדיא כת׳ בהן האי טומאת שבעה והאי טומאת שבעה׳ סיפה איצטריכא
ליה׳ לא שחמור ממנו בועל נדה שהוא מטמא משכב ומושב׳ טומאה קלה לטמא
אוכלין ומשקין׳ מותיבי מצורע חמור מזב׳ וזב חמור מטמא מת׳ יצא בעל קרי
שטמא מת חמור ממנו׳ מאי יצא לאו יצא מכללזב לכלל טמא מת׳ דהא טמא מת חמור
ממנו׳ אמרי לא לא יצא ממחנה טמא מת׳ ונכנס למחנה זב׳ ואע״פ שטמא מת חמור ממנו
הואיל וטומאה יוצא עליו מגופו לזב מדמינן ליה׳ תני תנא קמיה דרב יצחק בר אבדימי
ויצא אל מחוץ למחנה׳ זה מחנה לוייה׳ לא יבוא אל תוך המחנה זו מחנה שכינה׳ אמ׳ לו
עד כאן לא אפיקתיה ע״ילתיה׳ לא אימא הכי ויצא אל מחוץ למחנה׳ זו מחנה שכינה׳
לא יבוא אל תוך המחנה׳ זו מחנה לוייה׳ מתקיף ליה רבינא ואימא אידו ואידו במחנה
שכינה׳ ולעבור עליו בעשה ולא תעשה׳ אם כן נכתוב רחמ׳ ולא יבא׳ מאי אל תוך
המחנה׳ שמע מינה מחנה אוחריתי׳ פיס׳ קתא׳ ומיחוי קורבין׳ מאי מיחוו קרבין׳ רב
הונא אמ׳ מנקבן בסכין׳ ח״א בר רב אמ׳ שירקא דמעיא׳ אמ׳ ר׳ אילא מאי טעמיה דח״א בר פיר
רב דכת׳ וחרבות מחים גרים יאכלו׳ מאי משמעא כדמתרגם רב יוסף ונכסי דשיעיא צדיקיא ישע׳ שומן כמון
יחסנון׳ ורעו כבשים כדברם׳ אמ׳ רב מנשא בר ירמיה אמ׳ רב כמדובר בם׳ מוח
אמ׳ אביי וחרבות מחים כו קאמרת השתא אמ׳ ליה רבא איכת׳ בחרבות מחים גרים יאכלו׳
דכת׳ וחדבות׳ מילתא אוחריתי הוא׳ לא אמ׳ רבא כדרב חננאל דאמ׳ רב חננאל אמ׳ רב עתידין
צדיקים שיחיו את המתים׳ כת׳ הכא ורעו כבשים כדברם׳ וכת׳ התם ירעו בשן וגלעד כימי עולם׳
בשן כאלישע הבא מן הבשן דכת׳ ויענו ושפט בבשן׳ וכת׳ פה אלישע בן שפט אשר יצק דברי שמ׳ הימ׳
מים על ידי אליהו׳ וגלעד כאליהו הבא מן הגלעד׳ דכת׳ ויאמר אליהו התשבי מתושבי גלעד׳
אמ׳ שמואל בר נחמני אמ׳ יונתן עתידין צדיקים שיחיו את המתים שנ׳ עוד ישבו זקנים וזקינות מיכה
ברחובות ירושלם ואיש משענתו בידו מרוב ימים׳ וכת׳ ושמת משענתי על פני הנער׳ עולא שא׳
רמי כת׳ בילע המות לנצח׳ וכת׳ כי הנער בן מאה שנה ימות׳ הא כיצד׳ כן בישר׳ כן באומ׳ העולם׳ מיכה׳

ואומות העולם מאי בעו התם דכת' ועמדו זרים ורעו צאנכם ובני נכר אכריכם וכורמיכם'
רב חסדא דאמ' כת' וחפרה הלבנה ובושה החמה וכת' והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה
יהיה שבעתים כאור שבעת הימים' הא כיצד כאן בעולם הזה לימות המשיח' כאן לעולם הבא
לימות המשיח' ולשמואל דאמ' אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד'
כאן במחנה צדיקים כאן במחנה שכינה' רבא דאמ' כת' אני אמית ואחיה' וכת' מחצתי ואני
ארפא' מחיי מחיי' אמיי' מיבעיא' אלא כך אמ' הקב"ה כמה שאני ממית אני מחייה' פי'
חיגר בחיגרתו וקומה בקומתו' והדר מה שמחצתי אני ארפא' תנו רבנן אני אמית
ואחיה' יכול תהא מיתה באחד וחיים באחד' כדרך שהעולם נוהג תל' לומ' מחצתי ואני ארפא'
מה מחיצה ורפואה באחד' אף מיתה וחיים באחד' מכאן תשובה לאומרין אין תחית המתים
מן התורה' תנא אמ' ר' שמעון בוא וראה כמה חביבה מצוה בשעתה שהרי הקטר חלבים
ואיברים כשרים כל הלילה' ואין ממתינין להן עד שתחשך' הרכבתו והבאתו מחוץ לתחום'
ורמינהי חותכין יבולת במקדש אבל לא במדינה' ר' אליעזר ור' יוסי בר חנינא חד אמ' הא והא
ביד כאן בלחה כאן ביבישה' וחד אמ' הא והא בלחה כאן ביד כאן בכלי מאי טעמא לא אמ' הא
והא ביד בין בלחה בין ביבשה' אמ' לך יבישה מיפרך פריכא' ואפלו בכלי נמי שפיר דאמי'
ולמאן דאמ' הא והא ביד כאן בלחה כאן ביבישה' מאי טעמא לא אמ' הא והא בלחה כאן ביד
כאן בכלי' אמ' לך כלי הקא תני בהדיא אם בכלי כאן וכאן אסור ואידך משום דקא בעי אשמועינן
פלוגתא דר' אליעזר ור' יהושע' **מתני'** אמ' ר' אליעזר ומה אם
שחיטה שמשום מלאכה דוחה את השבת' אלו שמשום שבות אינו דין שידחו את השבת'
אמר לו ר' יהושע יום טוב יוכיח שהתירו בו משום מלאכה' ואסרו בו משום שבות' אמ' לו
ר' אליעזר מה זה יהושע מה ראיה רשות למצוה' השיב ר' עקיבה הזאה תוכיח שהיא מצוה
והיא משום שבות ואינה דוחה את השבת' אף אתה אל תתמה על אלו שאף על פי שהן מצוה
והן משום שבות לא ידחו את השבת' **גמ'** אלמא לר' יהושע שמחת
יום טוב נמי מצוה הוא' ור' יהושע לטעמיה דאמ' יום טוב נמי מצוה הוא' דתניא ר' אליעזר שמחה
אומ' אין לו לאדם ביום טוב אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה' ר' יהושע אומ' חלקיהו חציו
לאכילה ושתיה' וחציו לבית המדרש' אמ' ר' יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו' כת' אחד אומ' עצרת
תהיה לכם' וכת' עצרת ליי' אלהיך' ר' אליעזר סבר או כולו ליי' או כולו לכם'
ור' יהושע סבר' חלקיהו חציו ליי' אלהיך וחציו לכם' אמ' ר' אלעזר הכל מודים בעצרת דבעינן
לכם' הואיל ויום שנתנה בו תורה' אמ' רבא הכל מודים בשבת' דבעינן לכם' דכת' וקראת
לשבת עונג' אמ' רב יוסף הכל מודים בפורים דבעינן לכם ימי משתה ושמחה כת' דאתעביד
ביה נסא' מר בריה דרבינא כולה שתא יתיב בתעניתא לבר מעצרתא ופוריא ומעלי יומא
דכפורי' עצרתא הואיל ויום שנתנה בו תורה פוריא משום דאתעביד ביה ניסא' מעלי
יומא דכפורי דתני חייא בר רב מדופתי ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש' וכי בתשעה
מתענין והלא אין מתענין אלא בעשירי' אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו
הכת' כאלו נתענה בתשיעי ובעשירי' רב יוסף ביומא דעצרתא עביד עגלא תולתא'
אמ' אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא' רב ששת כל תלתין יומין מהדר תלמודיה

ותאלי

נתאלי נפשיה בעיבורא דדשי ורקיד ואמר חדאי נפש חדאי נפש לך קראי לך תנאי איכ
והאמ׳ ר׳ אליעזר אלמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ שנ׳ אם לא בריתי יומם ולילה חקות
שמים וארץ לא שמתי׳ עיקר מיהת כי עביד לנפשיה עביד׳ אמ׳ רב אשי ולמאי
דקאמ׳ ר׳ אליעזר נמי איכתי איכא למפרך ומה יום טוב שהתירו בו אפלו מלאכה שמשום
רשות לא התיר שבות שעמה׳ שבת שלא התירבה לא מלאכה שמשום מצוה אינו
דין שלא התיר שבות שעימה׳ ור׳ אליעזר אומ׳ לך אפילו הכי שבות דמצוה עדיפה׳
תנא ר׳ אליעזר אומ׳ אם דחו מכשירי מצוה שלאחר שחיטה את השבת ואתעביד
לה מצוה לא ידחו מכשירי מצוה שלפני שחיטה את השבת דאיכתי לא אתעביד מצוה׳
אמ׳ לו ר׳ יהושע מה לי דאחו מכשירי מצוה שלאחר שחיטה את השבת שהרי
דחתה שחיטה שבת׳ ידחו מכשירי מיצוה שלפני שחיטה את השבת שלא דחתה
שחיטה שבת׳ דבר אחר שמא ימצא זבח פסול ונמצא מחלל שבת למפרע׳
אוהכי מישתט נמי לא נשחוט שמא ימצא זבח פסול ונמצא מחלל שבת למפרע׳
לא הא אמ׳ ליה ברישא ופרכיה והדר׳ אמ׳ ליה הך׳ השיב ר׳ עקיבה הזאה תוכיח׳

מתניתין

אמר ר׳ אליעזר ועליה אני דן מה אם שחיטה
שהיא משום מלאכה דוחה את השבת׳ הזאה שהיא משום שבות לא תדחה את השבת׳
אמ׳ לו ר׳ עקיבה אוחילוף׳ מה אם הזאה שהיא משום שבות אינה דוחה את השבת׳
שחיטה שהיא משום מלאכה אינו דין שלא תדחה את השבת׳ אמ׳ לו ר׳ אליעזר עקיבה
עקרת מה שכת׳ בתורה בין הערבים במועדו בין בחול בין בשבת׳ אמ׳ לו הבא לי מועד
לאלו כמועד לשחיטה׳ כלל אמר ר׳ עקיבה כל מלאכה שאפשר לה ליעשות מערב
שבת אינה דוחה את השבת׳ שחיטה שאי אפשר לה ליעשות מערב שבת דוחה את
השבת׳

גמר

אמר לו ר׳ עקיבה בשחיטה הישבתני
בשחיטה תהא מיתתו׳ אמ׳ לו ר׳ אל תכפריני בשעת הדין כך מקובלני ממך הזאה שבות
היא ואינה דוחה השבת׳ וכי מאחר דהוא אגמריה מאי טעמא קא פריך׳ אמ׳ עולא כי
אגמריה הזאה דתרומה והזאה דתרומה גופה לא דחיא שבת כי קא פרך דתדחה שבת הזאה
דפסח קאמריך׳ וכי מיתי ליה ר׳ עקיבה הזאה דתרומה קא מיתי ליה׳ ואיהו סבר הזאה
דפסח קא מותיב ליה׳ מותיב רבא השיב ר׳ עקיבה הזאת טמא מת שחל שביעי שלו
להיות בערב הפסח שחל להיות בשבת תוכיח שהיא מצוה והיא משום שבות ואינה דוחה
את השבת׳ אף ר׳ אליעזר גמריה הוא דאייקר עליה והאי דקא פריך ליה האי׳ ואתא
ר׳ עקיבה לאדכוריה גמריה׳ ונימא ליה בהדיא סבר לאו אורח ארעא׳ והזאה מיהת
מאי טעמא לא דחיא שבת מכדי טלטול בעלמא הוא תדחי שבת׳ אמ׳ רבא גזירה
שמא יטלנה בידו ויעבירנה דרך רשות הרבים׳ ולר׳ אליעזר נעבריה׳ דהא אמר רבי
אליעזר מכשירי מצוה דוחין השבת׳ אמרי הני מילי היכי דחזי גברא דהאמי חיובא עליה
הכא׳ כיון דלא חזי גברא ליכא חיובא עליה׳ אמ׳ רבא הולכך לדברי ר׳ אליעזר׳
קטן בריא מחימין לו חמין להברותו ולימולו בשבת׳ קטן חולה אין מחימין לו חמין
להברותו ולימולו בשבת׳ אמ׳ רבא אין בריא הוא למא לי חמין להברותו׳ אלא אמ׳ רבא

הכלאצל מילה חולין הן׳ ואחד קטן בריא ואחד קטן חולה׳ נאמ׳ אין מחימין לו חמין
להברותו ולימולו בשבת׳ אותיביה אביי ערל שלא מל ענוש כרת דברי ר׳ אליעזר
הא והכא דלא חזי גברא וקא תני ענוש כרת אלמא איכא חיובא עילויה אמ׳ ר׳ דאבא קא
סבר ר׳ אליעזר אין זורקין ושוחטין על טמא שרץ וכל שאין ביחיד רחיה בציבור עושה
בטומאה׳ וכל מילתא דאיתה בצבור איתה ביחיד׳ כל מילתא [illegible] דליתה בציבור
ליתה ביחיד׳ ערלות דאלו צבור ערלים אמרינן ליהו קומו מהילו נפשיכו ועביד
פסח יחיד אנמי אמרינן ליה קום מהול ואכול ואילא מקבל ואכיל ענוש כרת׳
לישנא אוחרנא טומאה דאיכולה צבור טמאים נינהו לא מדיי עליהו לא עבדי
בטומאה יחיד נמי פטור׳ לן טמאים דאלו צבור טמאים לא אמרינן להו קום טבול
ואכול ועביד פסח לא עבדי בטומאה׳ יחיד נמי לא אמרינן ליה קום טבול ועביד פסח׳
וכי לא טבול ולא עביד לא מיחייב כרת׳ אמ׳ ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרבא הרי פסח
שני דליתיה בציבור ואיתיה ביחיד׳ אמ׳ ליה ההוא דקא עביד יחיד בפסח שני משום
דעבד צבור בפסח ראשון׳ הוא או לא עביד צבור בפסח ראשון מאי עביד יחיד בפסח שני׳
מותיבי יכול לא יהא ענוש כרת אלא טהור שלא היה בדרך רחוקה׳ ערל
וטמא שרץ ושאר כל המטמאין מנין׳ תל׳ לומ׳ והאיש׳ מדקא מהדר אטמא שרץ קא
סבר אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ׳ וקתני דענוש כרת׳ דאו שוחטין וזורקין על
טמא שרץ׳ למאי הדורי עילויה ואע״ג דליתה בצבור איתה ביחיד׳ לא אמר רבא
קא סבר ר׳ אליעזר שוחטין וזורקין על טמא שרץ׳ הזאה למאי לאכילת פסחים ולא
מעכבא׳ אמ׳ ליה רב אוא בר דאבא לרבא אם כן מצינו פסח נשחט שלא לאוכליו
אמ׳ ליה שלא לאוכליו׳ היכי דאמי לשם חולה ולשם זקן דלא חזו כלל׳ אבל האי מחזא
חזי דמדאוריתא בר תקוני נפשיה הוא ומיכל הוא רבנן הוא דקא לא שבקי ליה׳
כלל אמ׳ ר׳ עקיבה׳ אמ׳ רב יהודה הלכה כר׳ עקיבה׳ ותנן נמי גבי מילה כי האי גונא׳
כלל אמ׳ ר׳ עקיבה כל מלאכה שאפשר לה ליעשות מערב שבת אינה דוחה השבת׳ מילה
הואיל ואי אפשר לה ליעשות מערב שבת דוחה את השבת׳ כיהא אמ׳ ר׳ יהודה הל׳ כר׳ עקיבה׳
וצריכה דאו אשמעינן גבי פסח התם הוא דמכשירי מצוה לא דחו שבת משום דלא
עליה שלש עשרה בריתות׳ אבל מילה דנכרתו עליה שלש עשרה בריתות׳ אימא נכרתו
לידחי׳ ואו אשמעינן גבי מילה משום דהתם מכשירי מצוה לא דחן שבת דליכא כרת׳
אבל פסח דאיכא כרת אימא לא העמידו דבריהם במקום כרת קא משמע לן דדחי צריכה׳

מתניתין

אימתי מביאין עמו חגיגה בזמן שבא בחול
בטהרה׳ ובמועט בזמן שבא [illegible] בשבת במרובה או בטומאה אין מביאין עמו חגיגה׳
חגיגה היתה באה מן הבקר ומן הצאן מן הכבשים ומן העזים מן הזכרים ומן הנקיבות
ונאכלת לשני ימים׳

גמר

חגיגה מן ארכר שמה משום דקא תני
הרכיבו והבאתו מחוץ לתחום וחתיכת יבלתו אינן דוחין׳ אמ׳ נמי ואימתי מביאין עמו
חגיגה בזמן שבא בחול בטהרה׳ ובמועט כולהן אין מביאין עמו חגיגה׳ אמ׳ רב אשי
שמע מינה חגיגת ארבעה עשר לא דאוריתא לאו חובה היא׳ ובמועט מיהא מאי טעמ׳

אתיא

אתיא בשלמא בשבת ובטומאה הינו טעמא דלא אתיא דכיון דלאו חובה היא לא דחיא שבת
לא דחיא טומאה · אלא מרובה ומועט מאי שנא במרובה דלא אתיא · מאי שנא במועט
דאתיא כדתניא חגיגה הבאה עם הפסח נאכלת תחלה לפסח כדי שיהא פסח נאכל על השובע ·
| ונאכלת לשני ימים · מתניתין דלא כבן תימא · דתניא בן תימא אומ' חגיגה הבאה עם
הפסח הרי היא כפסח ואינה נאכלת אלא ללילה · וחגיגת חמשה עשר נאכלת לשני ימים
ולילה אחד · וחגיגת ארבעה עשר יוצא בה לשם שמחה ואין יוצא בה לשם חגיגה ·
מאי טעמא דבן תימא כדמתני ליה רב לחייא בריה לא ילין לבקר זבח חג הפסח · זבח חג זו
חגיגה · פסח כמשמעו · ואמ' רחמ' לא ילין · איבעלהו לבן תימא נאכלת צלי · או אין
נאכלת צלי · מי אמרינן כי איתקש לפסח ללינה לאכילתה לא איתקש או דלמא לא שנא ·
תא שמע והלילה הזה כולו צלי · ואמ' רב חסדא זה דברי בן תימא שמע מינה נאכלת צלי ·
איבע' להו לבן תימא באה מן הבקר או אינה באה מן הבקר · באה מן הנקיבות או אינה באה
מן הנקיבות · באה בת שתי שנים או אינה באה בת שתי שנים · מאי אמרינן כי איתקש
לאכילתה · להבאתה לא איתקש או דלמא לא שנא · תא שמע דתניא חגיגה הבאה
עם הפסח הרי היא כפסח · באה מן הצאן ואינה באה מן הבקר · באה מן הזכרים ואינה באה
מן הנקיבות · באה בת שנתה ואינה באה בת שתי שנים · ואינה נאכלת אלא לילה · ואינה
נאכלת אלא למנויה · ואינה נאכלת אלא צלי · מן שמעת ליה · האי סברא בן תימא וקתני
באה מן הצאן ואינה באה מן הבקר שמע מינה · איבעו להן לבן תימא יש בה מש' שבירת
העצם · או אין בה משום שבירת העצם · מי אמרינן אע"ג דאיתקש לפסח · מעיטו
רחמ' בו · בו ולא בחגיגתו · או דלמא האי בו · בו בכשר · ולא בו בפסול · הוא דאתא · בכשר
תא שמע סכין שנמצאת בארבעה עשר שוחט בה מיד · בשלושה עשר שונה ומטביל ~
וקפיץ בין בזה ובזה · שונה ומטביל מנה הא או נמא רבנן · כיון דאמרי רבנן חגיגה
אין בה משום שבירת העצם · מאי שנא סכין דמטביל ליה דמיבעיא ליה לפסח קפיץ נמי
הא מיבעי ליה לחגיגה · אלא לאו בן תימא ושמע מנה לבן תימא יש בה משום שבירת
עצם · אמרי לא לעולם אימא לך אין בה משום שבירת עצם · והכא במאי עסיקינן
כגון שבא בשבת דליכא חגיגה · והא מדקתני סופה חל ארבעה עשר להיות בשבת
שוחט בה מכלל דרישה לחול עסיקינן · אלא הכא במאי עסיקינן כגון שבא בטומאה
או במרובה דליכא חגיגה · וכהנים קסומי הון דהוה ידעי · אלא הכא במאי עסיקינן
כגון שבא בטומאה וסוף סוף כוהנים מנא ידעי קקומי · אמרי כגון דמית נשיא · דמית
נשיא אימת · או דלמא דמית בשלשה עשר סכין למאי להו דמטבלי לה · ולא דמית בארבעה
עשר · מאי שנא סכין דמיטבלי לה מאי שנא קפיץ לא מטבלי ליה · אמ' רב אשי אמרי
לא צריכה כגון שהיה נשיא גוסס בשלשה עשר ומת בארבעה עשר · סכין דחד ספיקא הוא
ספק מיית נשיא ספק לא מיית · מטבלי לה · קפיץ · דתרי ספיקי נינהו · ספק מיית נשיא ·
ספק לא מיית · ואם תמצא לומ' לא מיית · ספק במועט אתי · ספק במרובה אתי · לא מטבלי
ליה · תנו רבנן יהודה בן דורתי פירש הוא ודורתי בנו והלך וישב לו בדרום ·
אמ' אם יבוא אליהו ויאמר להן לישראל מפני מה לא חגגתם חגיגת חמשה עשר בשבת ·

יג

שאר
חגות
הפס'

פיר
קוסם
קסמים

מה הן אומרין לו׳ ותמיה אני על שני גדולי הדור שהן חכמים גדולים ודרשנים גדולים שמעיה
ואבטליון ולא אמרו להן לישר׳ שחגיגה דוחה את השבת׳ אמ׳ רב מרי מאן טעמיה
דבן דורתי דכת׳ וזבחת פסח לי״י אלהיך צאן ובקר׳ והלא אין הפסח בא מן הבקר ﭏ מן
הכבשים ומן העזים תקחו׳ ﭏ צאן זה פסח׳ בקר זו חגיגת חמשה עשר׳ אלמא
דוחה השבת׳ אמ׳ רבא ורב אשי אנן טעמא דפרושים נימא עקן האי מיבעי לי׳ לכדרב
נחמן׳ דאמ׳ רב נחמן אמ׳ ר׳ אבון מנין למותר הפסח שקריב שלמים שנ׳ וזבחת פסח לי״י
אלהיך צאן ובקר׳ והלא אינו בא ﭏ מן הצאן והעזים׳ ﭏ מותר הפסח יהא לדבר הבא מן
הבקר ומן הצאן ומאי ניהו שלמים׳ ורבנן דאמרי חגיגת חמשה עשר לא דחיא שבת׳
מאי טעמיהו הא ודאי קרבן צבור הוא׳ אמ׳ ר׳ ﭏעא משום ר׳ יהודה בן ספוא דאמ׳ קרא וחגותם אותו
חג לי״י שבעת ימים׳ שבעה׳ והלא ימי חגיגה שמונה הוו׳ דהא איכא יום טוב האחרון
שלחג מכחדש השביעי תחגו אתו׳ ﭏ מכאן לחגיגה שאינה דוחה את השבת׳ כי אתא
רבין אמ׳ אמרתי לפני רבותי פעמים שאי אתה מוצא לחגיגה ﭏ ששה׳ כגון שחל יום טוב
הראשון להיות בשבת׳ אמ׳ אביי אבון תכאלא מאי קאמ׳ ושמונה׳ לישנא אוחרנא
שבעה איתיהו בו ששה שנים ליתיהו ברוב שנים׳ שמונה ליתיה כלל שבעה איתיה ברוב
שנים׳ אמ׳ עולא אמ׳ ר׳ ﭏעזר שלמים ששחטן מערב יום טוב אין יוצא בהן לא
לשם שמחה ולא לשם חגיגה׳ לא לשם חגיגה לא׳ דאו נמי שחטינהו בחמשה עשר לא
נפיק בהו הוה דבר שבא חובה׳ וכל דבר שבא חובה אינו בא ﭏ מן החולין׳ לשם
שמחה נמי לא דכת׳ וזבחת׳ ושמחת׳ בענן זביחה׳ בעידן שמחה׳ נימא מסייעא
ליה והיית שמיח׳ לרבות לילי יום טוב האחרון לשמחה׳ אתה אומ׳ לרבות לילי יום טוב
האחרון לשמחה׳ או אינו ﭏ לרבות יום טוב הראשון לשמחה׳ תל לומ׳ אך׳ חלק׳ מאי
טעמא לאו משום דאין לו במה ישמח׳ אלמא שלמים ששחטן מערב יום טוב אין יוצא
בהן לשם שמחה׳ דבענן זביחה בעידן שמחה׳ אמרי לא כדקאמ׳ טעמא מה ראית
לרבות לילי יום טוב האחרון ולהוציא לילי יום טוב הראשון׳ מרבה אני לילי יום טוב
האחרון שיש שמחה לפניו׳ ומוציא אני לילי יום טוב הראשון שאין שמחה לפניו׳
מותיב רב יוסף וחגיגת ארבעה עשר יוצא בה לשם שמחה ואין יוצא בה לשם חגיגה׳ אמ׳
רב אידי בר אבון כגון שעיכב ושחטה׳ אמ׳ רב אשי הכי נמי מסתברא דאו לא תימא הכי
מיכדי הא מתניתא מן קא תני ליה בן תימא לשם שמחה דאימת׳ או שמחה דליליא׳
הא אמרת לילי יום טוב הראשון לאו בר שמחה הוא׳ או שמחה דיממא הא איפסילה לה בלינה
אלא לאו שמע מינה דעיכב ושחטה שמע מינה׳ מותיב רבא ההלל והשמחה שמונה
ואו סלקא דעתא שלמים ששחטן מערב יום טוב אין יוצא בהן לשם שמחה׳ אלמא
בענן זביחה בעידן שמחה אמנזרלא משכחת לה ﭏ שבעה כגון שחל יום טוב הראשון ש
שלחג להיות בשבת׳ אמ׳ רב הונא בר יהודה משמחו בשעירי רגלים׳ אמ׳ רבא בשתי
תשובות בדבר׳ חדא בשעירי הרגלים חי מיתכלי ושמחה בחי ליכא ועוד כהנים גדולים
הן אוכלין וישר׳ שמחים׳ ﭏ אמ׳ רב פפא משמחו בכסות נקייה ויין ישן׳ כי אתא
רבין אמ׳ ר׳ ﭏעזר שלמים ששחטן מערב יום טוב יוצא בהן לשם שמחה ואין יוצא בהן

לשם

לשם חגיגה׳ דאו נמי שחטינהו בחמשה עשר לא נפיק בהו הזה דבר שבא חובה׳ וכל
דבר שבא חובה אינו בא אלא מן החולין ׳ויצא בהן לשם שמחה לא בעינן זביחה בעידן שמחה׳
והכת׳ וזבחת׳ ושמחת׳ לא מקיש׳ והא תניא והיית שמח׳ לרבות לילי יום
טוב האחרון לשמחה׳ או אינו אלא לרבות לילי יום טוב הראשון לשמחה׳ תל׳ לו׳
אך חלק׳ מאי טעמא לאו משום דאין לו במה ישמח׳ אלמא שלמים ששחטן
מערב יום טוב אין יוצא בהן לשם שמחה׳ דבעינן זביחה בעידן שמחה אמרי׳ לא
כדתני׳ טעמה מה ראית לרבות לילי יום טוב האחרון ולהוציא לילי יום טוב הראשון
מרבה אני לילי יום טוב האחרון שיש שמחה לפניו׳ מוציא אני לילי יום טוב הראשון
שאין שמחה לפניו׳ אמ׳ רב כהנא מנין לאימורי חגיגת חמשה עשר שהן נפסלין
בלינה שנ׳ ולא ילין חלב חגי׳ עד בקר׳ וכת׳ בתריה ראשית׳ שמע מינה מאי בוקר׳
בוקר ראשון׳ מתקיף לה רב יוסף אלא טעמא דכתב רחמנא ראשית׳ או לא כתב
ראשית׳ הוה אמינא מאי בוקר׳ בוקר שני הוא מאי איכא מידי דאלו בשר איפסיל
ליה מאורתא׳ ואלו אימורין לא מיפסלי עד צפרא׳ אמ׳ אביי ליה ולא׳ הרי פסח
לר׳ אלעזר בן עזריה דאלו בשר איפסיל ליה מחצות ואלו אימורין לא מיפסלי עד צפרא׳
אמ׳ רבא רב יוסף הכי קא קשיא ליה מי איכא מידי דאו תנא לבשר לא בעי
ראשית׳ ואא רב כהנא לאימורין באעי ראשית׳ מאי היא דתניא ולא ילין מן הבשר
אשר תזבח בערב ביום הראשון לבקר׳ לימד על חגיגת ארבעה עשר שנאכלת
לשני ימים ולילה אחד׳ או אתן אלא ליום ולילה׳ כשהוא אומ׳ ביום הראשון לבוקר׳
הרי בקר שני אמור׳ או אינו אלא בקר ראשון אמרת׳ ומה אני מקיים חגיגה הנאכלת
לשני ימים ולילה אחד חוץ מזו׳ שהרי נאמ׳ נדר אם נדבה׳ אלא מה תל׳ לומ׳ ביום
הראשון לבקר׳ לימד על חגיגת ארבעה עשר שנאכלת לשני ימים ולילה אחד׳
אמ׳ מר או אינו אלא בקר ראשון והאמרת כשהוא אומ׳ ביום הראשון לבקר׳ הרי בקר
שני אמור׳ אמרי הכי קאמ׳ או אינו אלא בוקר ראשון׳ ובשתי חגיגות הכת׳ מדבר׳
אחת חגיגת ארבעה עשר׳ ואחת חגיגת חמשה עשר׳ וזו לבוקרה׳ וזו לבוקרה׳
הדר אמ׳ ואלא חגיגה דקימא לן הנאכלת לשני ימים ולילה אחד דנפקא לי מנדר׳ אם
נדר נדבה׳ אם נדבה׳ האדי׳ או חגיגת ארבעה עשר׳ הא כתיבא הכא׳ או חגיגת
חמשה עשר׳ הא כתיבה הכא׳ אלא האי לחגיגת חמשה עשר׳ והיא לחגיגת ארבעה
עשר׳ ולא לימד על חגיגת ארבעה עשר שנאכלת לשני ימים ולילה אחד טעמא׳
מאי הכא הוא דכתב רחמנא ביום הראשון לבקר׳ דמאי בקר׳ בקר שני הא לא כתב
רחמנא ביום הראשון לבקר׳ הוה אמינא מאי בקר׳ בקר ראשון׳ ואע״ג דלא כתיב ראשית
קשיא׳ **מתני׳** הפסח ששחטו שלא לשמו בשבת חייב עליו
חטאת ושאר כל הזבחים ששחטן לשם הפסח אם אינן ראויין חייב׳ אם ראויין ר׳ אליעזר
מחייב חטאת׳ ור׳ יהושע פוטר׳ **גמ׳** במאי עסיקינן׳ אי נימא
בטועה שמעת מינה עקירה בטעות הויא עקירה׳ ואילא בעוקר׳ אימא סיפא׳ ושאר כל
הזבחים כולה אף בעוקר׳ מה לי ראויין מה לי שאינן ראויין׳ אלא פשיטה בטועה דישרה

בעוקר קופה בטועה׃ אמ׳ ר׳ אבין אין רישה בעוקר קופה בטועה רבי יצחק בר
יוקף אשכחיה לר׳ אבהו דקאי באכלוסא דאנשי׳ אמ׳ לו מתניתין מאי׳ אמ׳ לו [illegible]
רישה בעוקר קופה בטועה׃ תנא מניה ארבעין זמני׳ ודאמי כמן דמנחא ליה בכיסתיה׳

מתניתין אמר ר׳ אליעזר מה אם הפסח שמותר לשמן כששינה
את שמו חייב׳ זבחים שהן אסורין לשמן כששינה את שמם אינו דין שיהא חייב׳׳ אמ׳
לו ר׳ יהושע לא אם אמרת בפסח ששינהו לדבר אסור׳ תאמר בזבחים ששינן לדבר
המותר׳ אמר לו ר׳ אליעזר אימורי צבור יוכיחו שהן מותרין לשמן והשוחט לשמן חייב׳
אמר לו ר׳ יהושע לא אם אמרת באימורי צבור שכן יש להן קצבה׳ תאמר בפסח שאין לו
קצבה׳ ר׳ מאיר אומר השוחט לשם אימורי צבור פטור׳

גמר תנן׳
אמ׳ ר׳ אליעזר ומה אם פסח שמותר לשמן כששינה את שמו חייב׳ זבחים שהן אסורין לשמ
כששינה את שמם אינו דין שיהא חייב׳ ואו סלקא דעתא רישה בעוקר וקופה בטועה
לר׳ אליעזר לא שאני ליה בין עוקר לטועה׳ ור׳ יהושע דשאני ליה טועה הנה לא מיחייב׳
אמר׳ ר׳ אליעזר לא שאני ליה בין עוקר לטועה׳ ור׳ יהושע דשאני ליה דישני ליה
רישה בעוקר קופה בטועה׳ הכי קאמ׳ ליה לדידי׳ דישה בעוקר קופה בטועה לדידך׳
דלא שאני לך בין עוקר לטועה׳ לא אם אמרת בפסח ששינהו בדבר אסור תאמ׳ בזבחים
ששינן לדבר מותר׳ אמ׳ לו ר׳ אליעזר אימורי צבור יוכיחו שהן מותרין לשמן׳ והשוחט
לשמן חייב׳ אמ׳ לו ר׳ יהושע לא אם אמרת באימורי צבור שכן יש להן קצבה׳ תאמר
בפסח שאין לו קצבה׳ וכל היכא דאית ליה קצבה מחייב ר׳ יהושע הרי תינוקות דאית להו
קצבה׳ ופטר ר׳ יהושע דתנן מי שהיו לו שני תינוקות אחד לימול אחר השבת׳ ואחד
לימול בשבת׳ ושכח ומל את של אחר שבת בשבת חייב׳ אחד לימול ערב שבת ואחד
לימול בשבת׳ ושכח ומל את של ערב שבת בשבת׳ ר׳ אליעזר מחייב חטאת׳ ור׳ יהושע
פוטר׳ אמ׳ ר׳ אמי הכא במי עסיקינן כגון שקדם ומל את של ערב שבת בשבת׳ ואיכא
טרידביה בהא יד דשבת הכא דקדים עבדינהו לאימורי צבור ברישא דהא לא טרידבהו׳
ר׳ מאיר אומ׳ השוחט לשם אימורי צבור פטור׳ ואע״ג דקדים עבדינהו לאימורי
צבור ברישא׳ והאתני ר׳ הי״א אמ׳ ר׳ מאיר לא נחלקו ר׳ אליעזר ור׳ יהושע על שהיו לו שני
תינוקות׳ אחד לימול ערב השבת׳ ואחד לימול בשבת׳ ושכח ומלאת של ערב שבת בשבת
שהוא חייב׳ על מה נחלקו על שהיו לו שני תינוקות אחד לימול אחר השבת ואחד לימול
בשבת׳ ושכח ומלאת של אחר השבת בשבת׳ שר׳ אליעזר מחייב חטאת׳ ור׳ עקיבה
פוטר׳ קאתני מיהא רישה׳ ושכח ומל את של ערב שבת בשבת שהוא חייב׳ נהי נמי
דקדים מחליה להאיך דשבת׳ הא אמ׳ ר׳ מאיר דקדים אע״ג דקדים עבדינהו לאימורי
צבור פטור׳ אמרי ולטעמיך תקשי לך רישה אקופה השתא׳ ומה רישה דטעה בדבר
מצוה ועשה מצוה חייב׳ סופה דטעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה פטור׳ לא אמרי
ר׳ יצ׳ רישה כגון שעבר ושכח ומל את של שבת בערב שבת׳ שלא ניתנה שבת לידחות גבי
אימורי צבור הרי שבת ניתנה לידחות׳ אמ׳ ליה רב אשי לרב כהנא הרי ניתנה שבת לידחות
לתינוקות דעלמא׳ אמ׳ ליה בהאי ביתא מיהא לא ניתנה שבת לידחות׳ אם אינן ראויין חייב

אם

אם ראויין הן · ר׳ אליעזר · מן האי תנא דשאני ליה בין ראויין לשאינן ראויין · ר׳ שמעון
היא דתניא אחד זבחים הראויין ואחד זבחים שאינן ראויין · וכן השוחט לשם אימורי
צבור פטור דברי ר׳ מאיר · אמ׳ ר׳ שמעון לא נחלק ר׳ אליעזר ור׳ יהושע על שאינן ראויין
שחייב · על מה נחלקו על הראויין · שר׳ אליעזר מחייב חטאת · ור׳ יהושע פוטר · אמ׳
רב ביבי אמ׳ ר׳ יוחנן פוטר היה ר׳ מאיר אפלו בעגל זבחי שלמים ששחטו לשם פסח ·
אמ׳ לו ר׳ זירא לרב ביבי והא אמ׳ ר׳ יוחנן מודה ר׳ מאיר בבעלי מומין · אמ׳ לו שאני בבעלי
מומין דלא טרידבהו · בעא מניה רבא מרב נחמן חולין לשם פסח מהו · אמ׳ עלה ר׳ מאיר
אמ׳ ליה פוטר היה ר׳ מאיר אפלו בחולין לשם פסח · אמ׳ ליה והא אמ׳ ר׳ יוחנן מודה ר׳ מאיר
בבעלי מומין · אמ׳ לו בעלי מומין לא מיחלפי · חולין לשם פסח מיחלפי · אמ׳ לו וטעמיה
דר׳ מאיר משום דמיחלפי · ולא מיחלפי הוא · והא רב ביבי אמ׳ לו ר׳ יוחנן פוטר היה ר׳ מאיר
אפלו בעיגל זבחי שלמים ששחטו לשם פסח · ועגלה לא מיחלף · אמ׳ לו ר׳ מאיר תרתי
אית ליה טריד אע״ג דלא מיחלף מיחלף אע״ג דלא טריד · עגל זבחי שלמים אע״ג
דלא מיחלף טרידביה · חולין לשם פסח אע״ג דלא טריד בהו מיחלפי לאפוקי בעלי מומין
דלא מיטרד טריד בהן ולא איחלופי מיחלפי · יתיב ר׳ זירא ור׳ שמואל בר רב יצחק אקילעא
דבי ר׳ שמואל בר רב יצחק ויתבי קא אמרי · אמ׳ ריש לקיש נתחלף שפוד שלנותר
בשפוד שלצלי ואכלו חייב · ור׳ יוחנן אומ׳ אשתו נדה בעל חייב · יבמתו נדה בעל פטור ·
איכא דאמרי כל שכן בנותר דמחייב ר׳ יוחנן דלא עשה מצוה · איכא דאמרי באשתו
נדה הוא דמחייב דהוה ליה לשיולי · אבל בנותר פטור · מאי טעמא דלא הוה ליה לשיולי ·
ולר׳ יוחנן מאי שנא יבמתו דפטור דמצוה קא עביד · אשתו נמי מצוה קא עביד באשתו
מעוברת · והאיכא עונה שלא בשעת עונתה · והאמ׳ רבא חייב אדם לשמח אשתו בדבר
מצוה בסמוך לוסתה · אפלו יבמתו נמי אי בעי ליה שיולה · יבמתו כזיז מינה לשיולה · אשתו
לא בזיז מינה · ור׳ יוחנן אמ׳ כמאן · או נימא כר׳ יוסי · דתנן ר׳ יוסי אומ׳ יום טוב הראשון
שלחג שחל להיות בשבת שכח והוציא את הלולב לרשות הרבים פטור · מפני שהוציאו ברשות
דלמא שאני התם דזמנו בהול · ולא כר׳ יהושע דתינוקות דלמא שאני התם דזמנו בהול · ולא
כר׳ יהושע דזבחים דלמא שאני התם נמי דזמנו בהול · ואלא כר׳ יהושע דתרומה · דתנן היה
אוכל בתרומה ונודע שבן גרושה או בן חלוצה · ר׳ אליעזר מחייב קרן וחומש · ור׳ יהושע פוטר ·
דלמא התם נמי כדרב ביבי בר אביי דאמ׳ בתרומה בערב הפסח עסיקינן דזמנה בהול ·
או נמי שאני תרומה דאיקריא עבודה ועבודה רחמנא אכשרה דתנן היה עומד ומקריב על גבי
המזבח ונודע שבן גרושה או בן חלוצה · ר׳ אליעזר אומ׳ כל קרבנות שהקריב שהקריב פסולין ·
ור׳ יהושע מכשיר · ואמרינן מאי טעמיה דר׳ יהושע דכת׳ ברך י״י חילו ופועל ידיו תרצה ·
אפילו חולין שבו פועל ידיו תרצה · ותרומה מנא לן דאיקרי עבודה דתניא מעשה בר׳ טרפון
שלא בא אמש לבית המדרש · לשחר מצאו רבן גמליאל · אמ׳ לו מפני מה לא באת אמש
לבית המדרש · אמ׳ לו עבודה עבדתי · אמ׳ לו כל דבריך אינן אלא תמיה · וכי עבודה בזמן
הזה מנין · אמ׳ לו הרי הוא אומ׳ עבודת מתנה אתן את כהונתכם · עשו אכילת תרומה
בגבולין כעבודת בית המקדש ·

מתניתין

מתניתין' שחטו שלא לאוכליו שלא למנויין לערלים ולטמאים
חייב' לאוכליו ושלא לאוכליו למנויין ושלא למנויין' למולים ולערלים לטמאים
ולטהורים פטור' שחטו ונמצא בעל מום חייב' שחטו ונמצא טריפה בסתר פטור'
שחטו ונודע שמשכו בעלים את ידם' או שמתו' או שנטמאו פטור מפני ששחטו ברשות'
גמר' פשיטא כיון דכשר דפטור' אמרי משום דתנא שלא לאוכלין
חייב' תנא נמי לאוכלין ושלא לאוכלין פטור' אמרי ושלא לאוכליו חייב' גופה למא לי'
פשיטא כיון דפסול חייב' אמרי משום דתנא שלא לשמו חייב' תנא נמי שלא לאוכלין
ושלא למנויין לשמו חייב' גופיה למא לי כיון דפסול פשיטא דחייב משום דבעי אשמועינן
פלוגתא דר' אליעזר ור' יהושע ושאר כל הזבחים ששחטן לשם פסח' אמ' ליה רב הונא
בר חיננא לבריה כי אזלת לקמיה דר' זריקה בעי מניה לדבר' האומר מקלקל בחבורה
פטור' שחטו שלא לשמו ושלא לאוכליו ושלא למנויין ולערלים ולטמאים חייב'
מה תיקן' תיקן אם עלו לא ירדו' שחטו ונמצא בעל מום חייב' מה תיקן' אמ' לו תיקן
בדוקין שבעין' ואליבא דר' עקיבה דאמ' אם עלו לא ירדו' שחטו ונמצא טרפה בסתר פי' מומין שבעין
פטור' הא בגלוי חייב' מה תיקן' אמ' לו תיקן להוציאה מידי נבלה' מתקיף ליה רבינא
ואלא הא דתניא השוחט חטאת בשבת בחוץ לע"ז חייב עליה שלש חטאות' מה תיקן
אמ' לו תיקן להוציאה מידי אבר מן החי' דאלו נבילה עד דאכיל כזית בשר לא מיחייב'
ואלו אבר מן החי אפלו כי אכל כזית מבשר ומגידים ומעצמות מיחייב' שחטו ונודע
שמשכו' אמ' רב הונא אמ' רב אשם שנתק לרעייה ושחטו סתם כשר' לשם עולה אלמא
קא סבר לא בעי עקירה' ואלא מאי טעמא אמור רבנן ירעה' גזירה לאחר כפרה' אטו
לפני כפרה' מאי היא דתנן' אשם שמתו בעליו או שנתכפרו בעליו ירעה עד שיסתאב
וימכר ויפלו דמיו לנדבה' ר' אליעזר אומ' ימות' ר' אלעזר אומ' יביא בדמיו עולה' יפלו
דמיו לנדבה' בין למאן דאמ' יביא אמאי יקרב אמאי ניקרב הוא גופיה לא לאו שמע מינה'
גזירה לאחר כפרה משום לפני כפרה שמע מינה' מותיב רב חסדא שחטו ונודע
שמשכו בעלים את ידם או שמתו או שנטמאו פטור' ותנא עלה בחולו ישרף מיד'
או אמרת בשלמא בעי עקירה האי פסח הוא' וכיון דלית ליה בעלים הוה ליה פיסולו
בגופו' ואטו הכי ישרף מיד דהוה ליה פיסולו בגופו' לא או אמרת לא בעי עקירה' האי
ממילה הוה ליה שלמים פיסולו משום מאי' משום דקא שחיט ליה אחר תמיד של בין
הערבים הוא' וכיון משום דבר אחר הוא' ונבעי צורה דהא תנא זה הכלל כל שפיסולו בגופו
ישרף מיד בדם ובבעלים' תעבור צורתו ויצא לבית השרפה' לא לא תימא כשר לעולה
ושחטו סתם' לא אימא ושחטו לשם עולה כשר' אלמא בעי עקירה' ולר' חייא בר גמדא
דאמ' שרקה מפי חבורה ואמרו כיון כגון שהיו בעלים טמאי מתים ונדחין לפסח שני האי
הוא דבאעי עקירה בעלמא' לא בעי עקירה מאי איכא למימר' לא אמ' רב הונא בריה
דרב יהושע לעולם כדאמרן מעיקרה ושחטו סתם כשר' לשם עולה אמא לא בעי עקירה'
והכא במאי עסיקינן כגון שהפרישו קודם חצות ומתו בעלים אחר חצות הוה ליה נראה
ונדחה ונראה ונדחה שוב אינו חוזר' ונראה מידי הוא טעמא לא לרב הא אמ' רב בבעלי חיים

אינן

אינן נדחין׳ אמ׳ רב פפא האי מני ר׳ אליעזר היא דאמר השוחט אחרים לשם פסח פסולין
דהוה ליה פיסולו בגופו׳ או ר׳ אליעזר ברת נמי מחייב והא לית ליה לר׳ אליעזר טעה בדבר
מצוה פטור׳ אלא תרגמה רב יוסף בריב׳ דרב קלא חסידא קמיה דרב פפא׳ האמני דאמ׳ רב יוסף
בר חוני היא׳ דתנן יוסף בן חוני אומ׳ הנשחטין לשם פסח ולשם חטאת פסולין׳ אלמא פיסולו
בגופו הוא׳ ומשום הכי ישרף מיד׳ ובפטורי סבר ליה כר׳ יהושע׳ רב אשי אמ׳ רב דאמ׳
כי האי תנא׳ דתניא ר׳ ישמעאל בנו של ר׳ יוחנן בן ברוקה אומ׳ אם יש שהות ביום כדי ליר׳ עב
שמשכו בעלים את ידם או שמתו או שנטמאו חייב ותעבור צורתו ויצא לבית השריפה׳ לא
משמע דקא סבר לא בעי עקירה׳ והאי ממילא הוה ליה שלמים׳ ומקולו משנים׳ מאי מש׳
דקא שחיט ליה אחד תמיד שלבין הערבים הוא׳ הוה ליה פיסוליה מחמת דבר אחר ובא עב׳
צורה׳ ממאי דלמא דקסבר ליה תני רבי רבא בר אבוה הוא דאמ׳ אפילו פיגול טעון צורה
דאן לא תימא הכי ניטמא בעלים מי איכא למאן דאמ׳ לא בעי עקירה׳ והאמ׳ ר׳ חייא בר
גמרא נזרקה מעט חבורה ואמרו כגון שהיו בעלים טמאי מתים ונדחין לפסח שני׳ אלא
מחוורתא כדשנין מעיקרא דיוסף בר חוני היא׳ ס״ליק פירקא

הדרן עלך ואלו דברים

מתניתין׳ כיצד צולין את הפסח׳ שפוד של רמון תוחבו בפיו
ועד בית נקבותו׳ ונותן את כרעיו ואת בני מעיו לתוכו דברי ר׳ יוסי הגלילי׳
ר׳ עקיבה אומר כמין מבושל הוא זה אלא תולין חוצה לו׳ גמר׳
ונתי׳ שפוד של מתכת בינן דחם מקצתו חם כולו׳ וכי קא מיטוי מחמת שפוד
קא מיטוי׳ ורחמנא אמר צלי אש ולא דבר אחר׳ ונתי׳ של דקל אידי דאית ביה שיכי
מהנפיק ליה והוה ליה כמבושל׳ ונתי׳ של תאינה כיון דמחלחלא מפיק מיא והוה ליה כמבושל׳
ונתי׳ של אלון ושל חרוב ושל שקמה אידי דאית בהו קיטרי מפקי מיא והוה ליה כמבו׳
פ״ד או הכי רמון ומי אית ביה קיטרי דשיעי קטריה׳ ואי בעית אימא בעבגא בר שתיה דלית
נע״ד ביה קטרי׳ והא איכא בי פסקיה דמסיק ליה לבי פסקיה לעיל׳ מתניתין דלא כר׳ יהודה
חוט״ר דאמ׳ כשם ששפוד של עץ אין נשרף כך שפוד של מתכת אינו מרתיח׳ אמרו לו זה חם
מקצתו חם כולו׳ זה חם מקצתו לא חם כולו׳ נותן את כרשן ואת בני מעיו לתוכו
דברי ר׳ יוסי הגלילי׳ תניא ר׳ ישמעאל היה קוראו תודבר׳ ור׳ טרפון קוריהו גדי מקולס׳
תנו רבנן׳ איזה הוא גדי מקולס׳ כל שצלאו כולו כאחד נחתך ממנו אבר
דקא מיטוי בהדיה אמרת לא נשלק מיבעיא׳ אמ׳ רב ששת כגון ששלקו במחובר׳
אמר רבא הא מאליתא שריא׳ פי׳ עוף או כבש מלא בשר בתוכו׳ אמ׳ ליה אביי
והא קא בלע אדמא׳ אמ׳ ליה כבלעה כך פלטה׳ לימא מסייעא ליה׳ נותן את כרעיו
ואת בני מעיו לתוכו׳ לאו טעמא לאו משום דאמרינן כבלעו כך פלטו התם׳ כיון
דאיכא בית שחיטה דמחלחל מידב דייב׳ תא שמע הלב קורעו ומוציא את דמו׳
לא קרעו׳ קורעו לאחר בישולו ומותר׳ שאני לב דשיע׳ איני והא רב אין קבא טפל׳

ליה גוזלא לרב ואמ׳ ליה אי מעלי טפלך הכלי ראיסולבסמרי דמפרדא׳ איני והא
רבא איקלע לבי ריש גלותא וטפלו ליה בר אווזא ואמ׳ אי לאו דחזיתיה דזיג כי זוזא חיורא
לא אכלי מינה בחיוורותיה דקאריד׳ פי׳ קמח עבה כסולתא שלסיידין׳ הגולך
סמדי בין או סמוק ובין לא אסמוק שרי חיוורתא זיג אין לא זיג לא שאר קמחי או אסמיק כ״ר
אסיר או לא אסמיק שרי הא מאליתא מן דאסק אסר אפלו פומה לתחת מן דשארי שארי נש״ן
אפלו פומה לעיל׳ אמעא ביעי ומזרקי פליגי ביה רב אחא ורבינא בכל התורה כולה׳
רב אחא לחומרא ורבינא אמ׳ לקולא׳ והלכתא כראבינא לקולא לבר מהני תלת׳
דבאחא לקולא׳ וראבינא לחומרא׳ והלכתא כרב אחא לקולא׳ אמעא דאסמיק
חתכיה ומלחיה אפלו לקדירה שרי שפדיה בשפודא מיזב דייב אחתיה אגומרי פליגי בה
רב אחא ורבינא׳ חד אמ׳ מיצמת צמית׳ וחד אמ׳ מישפשייב׳ וכן ביעי׳ וכן מזרקי׳
אמעא אסמיק הוא וחליה שרי׳ רבינא אמ׳ אע״ג דלא אסמיק נמי חליה אסיר אי
אפשר דלית ביה שוריאקי סומקי דדמא׳ אמ׳ ליה מר בר אמימר לרב אשי אבא מגמע
ליה גמועי ואיכא דאמרי רבינא מגמע ליה גמועי׳ אמ׳ ליה מר בר אמימר לרב אשי
אבא חלא דהוה חליט ביה זמנא לא הוה חליט ביה זמנא אחריתי מאי שנא מחלא
מתימחא דחלטינן ביה התם׳ איתיה לקיוהא דפידא בעיניה הכא ליתיה לקיוהא דפירא
בעיניה׳

מתניתין

אין צולין את הפסח לא בשפוד ולא
באסכלה׳ אמר ר׳ יצחק מעשה ברבן גמליא׳ שאמר לטבאי עבדו צא וצלה לנו את הפסח
על האסכלה׳ נגע בחרסו שלתנור יקלוף את מקומו׳ כטף מרוטבו על החרס וחזר אליו
יטול את מקומו׳ כטף מרטבו על הסולת יקמוץ את מקומו׳ סכו בשמן שלתרומה׳
אם חבורת כהנים יאכלו׳ אם שלישרא׳ אם חי הוא ידיחנו׳ אם צלי הוא יקלוף את מקומו
החיצון׳ סכו בשמן שלמעשר שני לא יעשה דמים עם בני חבורה שאין מוכרין מעשר
שני בירושלם׳

גמר

מעשה לסתור תקורי מחסרא והכי קא תני
אם אסכלה מנוקבת היא מותר׳ אמ׳ ר׳ צדוק מעשה ברבן גמליא׳ שאמר לטבי עבדו צא
וצלה לנו את הפסח על אסכלה מנוקבת׳ בעא מניה ר׳ חנינה בר אידי מרב אדה בר אהבה
תנור שהסיקו בקליפי ערלה וגרפו ואפהבו את הפת לדברי האוסר מהו׳ אמ׳ לו הפת
מותרת׳ איני והא אמ׳ רב הונא סבא׳ אמ׳ ר׳ יוחנן תנור שהסיקו וגרפו וצלה בו את
הפסח אין זה צלי אש משום שנ׳ צלי אש׳ צלי אש׳ שני פעמים׳ הא לאו הכי אפלו
גרפו נמי צלי אש קרינא ביה׳ אמ׳ ליה התם גלי רחמנא בההיא נילפינן מינה׳ ואמרי
דאמרי טעמא דגלי רחמנא צלי אש׳ צלי אש׳ תרי זמני הא לאו הכי כי גרפו נמי צלי אש
הוא׳ אדאש קא קפיד רחמ׳ והא איתה לאש׳ אבל הכא אעצים דעצים דאיסורא קא קפד
רחמ׳ והא ליתנהו׳

תנו רבנן

חתכו ונתנו על גבי גחלים׳ ר׳ אומ׳ אומר אני
שזה צלי אש׳ דמי ליה רב אחא דאבוי בראמי לרב חסדא מי אמ׳ ר׳ גחלת אש היא׳ ורמינהי
מכות אש׳ אין לי אלא שנכוה באש׳ נכוה בגחלת וברמץ ובסיד רותח ובגבסים רותח׳
ובכל דבר הבא מחמת האור לאיתויי חמי האור מניין תל׳ לומ׳ מכוה מכוה רבה׳ טעמא
דרבתה רחמנא מכוה מכוה הא לאו הכי גחלת לאו אש היא׳ בגחלת שלעץ לא איצטריך קרא

להדדייכי איצטריך קרא לגחלת שלמתכת · וגחלת שלמתכת לאו אש היא · האגבי בת כהן
דכת' באש תשרף · ואמ' רב מתנה בפתילה שלאבר · שאני התם דכת' באש תשרף · לרבות
כל שריפות הבאות מחמת אש · וכל שכן אש נקיף ליה חבלי זמורות · יליף שריפה שריפה
מבני אהרן · מה להלן שריפת נשמה וגוף קיים · אף כאן שריפת נשמה וגוף קיים · ונעביד לה
חמי האור · אמ' רב נחמן אמ' רבא בר אבוה אמ' קרא ואהבת לרעך כמוך · ברור לו מיתה
יפה · וכי מאחר דאיכא דרב נחמן גזרה שוה למה לי · אילא גזרה שוה הוה אמ' ינא וגוף קיים
לאו שריפה היא · ואו משום דרב נחמן הוה אמינא נפיש לה חבלי זמורות כי היכי דתימורת
היא קמשמע לן · ואלא באש למעוטי אבר משיקרון · אמ' ליה ר' ירמיה לר' זורא וכל
היכא דכת' באש תשרף · לרבות כל שריפות הבאות מחמת אש · הא גבי פרים הנשרפים דכת'
ושרף אותו על עצים באש · ותנא באש ולא בסיד ולא בגבסים רותחים · התם כת' באש תשרף
לרבות כל שריפות הבאות מחמת אש · אבל הכא דכת' ושרף אותו על עצים באש · ולא
בדבר אחר · התם נמי כת' על שפך הדשן ישרף · מיבעי לי לכדתניא ישרף אע"פ שאין שם
דשן ישרף · אע"פ שהצית האור ברובו · רבינא אמ' ברוך ותנ' מכות אש אין לי אלא שנכוה באש
ובגחלת · כוה ברמץ בסיד רותח בגבסים רותח ובכל דבר הבא מחמת האור · לאיתויי חמי
האור · מנין תל' לומ' מכוה מכוה ריבה · רבא דמי מי אמ' גחלת אש היא · ורמינהי גחלי אש ·
יכול עוממות תל' לומ' אש · או אש יכול שלהבת תל' לומ' גחלי · הא כיצד מביא מן
הלוחשות · האי גופה קשיא אמרת גחלי · יכול עוממות · מכלל דלוחשות אש אנון ·
והדרת אמרת או אש · יכול שלהבת מכלל דלוחשות לאו אש אנון · אמ' רב שישת הא
לא קשיא הכי קאמ' גחלי · יכול בין לוחששות [!] בין עוממות תל' לומ' אש · או אש יכול
שלהבת תל' לומ' גחלי · מכל מקום · לר' קשיא שלהבת הוא דאיקרי אש · גחלת
לא איקרי אש · אמ' אביי הכי קאמ' גחלי · יכול עוממות ולא לוחשות תל' לומ' אש ·
או אש · יכול יביא רצה גחלת · רצה שלהבת · תל' לומ' גחלי · הא כיצד מביא מן הלוחשות ·
אמ' ליה רבא שלהבת בלא גחלת היכי משכחת לה · כגון דשאפיה למנא משחא
ואתלו ביה נורא השתא לפני מלך מלכי המלכים בה' · עושין כן · לא אמ' רבא הכי קאמ'
גחלי · יכול בין עוממות ובין לוחשות · תל' לומ' אש · או אש · יכול יביא מחצה גחלת
ומחצה שלהבת עד דמאטי לפנים ניהוי להי כולהי גחלי · תל' לומ' ולקח הכהן מלא המחתה
גחלי אש · משעת לקיחה ניהוי כולהי גחלי · איבעיא להו עוממות או אוממות · אמ' רב
יצחק בר אבדימי ארזים לא עממוהו בגן אלהים · פיסקתא · נגע בחרסו שלתנור
יקלוף את מקומו · איתמר תם לתוך תם · דברי הכל אסור · צונן לתוך צונן דברי הכל מותר ·
חם לתוך צונן וצונן לתוך חם · רב אמ' עילאה גבר · ושמואל אמ' תתאה גבר · תנן נטף רוטבן
על החרס וחזר אליו יטול את מקומו · קא סלקא דעתיה בחרס צוננת · בשלמא לרב דאמ'
עילאה גבר אחמה לחרס · ואחימתיה חרס לדידיה · ומשום הכי לא יטול את מקומו · אלא
לשמואל דאמ' תתאה גבר אקרתיה חרס לדידיה · כדאמ' ר' ירמיה אמ' שמואל בסולת רותחת
הכא נמי בחרס רותחת · תא שמע נטף מרוטבו על הסולת יקמוץ את מקומו קא סלקא דעתין
בסולת צוננת · בשלמא לרב דאמ' עילאה גבר · משום הכי יקמוץ את מקומו · אלא לשמואל

דאמ' תחתאה גבר נשקליה לדידיה ותולא' אמ' ר' ירמיה אמ' שמואל בקולית דותחת' תנא
שמעקבן בשמן שלתרומה אם חבורת כוהנים יאכלו' אם שלישראל אם חי ידיחנו ואם צלי
יקלוף את החיצון' בשלמא לרב דאמ' עילאה גבר משום הכי יקלוף' אלא לשמואל דאמ'
תחתאה גבר בלעא ליה כוליה ואסיר' שאני סיכה דבמשהו הוא דעביד' תנא כותיה דשמואל
חם לתוך חם וכן צונן לתוך חם דברי הכל אסור' צונן לתוך צונן דברי הכל מותר' חם לתוך צונן וצונן
לתוך צונן' חם לתוך צונן מדיח עד דמקר מקרי ליה בלע' לא אימא חם לתוך צונן קולף'
צונן לתוך צונן מדיח' תניא אידך בשר רותח שנפל לתוך חלב רותח' וכן צונן לתוך חם
אסור' חם לתוך צונן וצונן לתוך צונן מדיח'. חם בתוך צונן מדיח אדקיאר קיאר בלעא'
לא אימא חם לתוך צונן קולף' צונן לתוך צונן' לתוך צונן מדיח' אמ' רב איקר משריינא'
אמ' רב הונא לא שנו אלא שלא מלחו' אבל מלחו אסור' דאמ' שמואל מליח
הרי הוא כרותח' כבוש הרי הוא כמבושל' אמ' רבא לא שנו אלא שאין נאכל מחמת
מלחו' אבל נאכל מחמת מלחו מותר' ההוא ברגוזלא דנפל בכדא דכמכא שרייה רב
חיננא בריה דרבא מפי שריינא' אמ' רבא מי איכא דחכים למעבד מילתא כי האי' לא אמ'
רב חיננא בריה דרבא מיפי שריינא דגברא רבה הוא קא סבר כי אמ' שמואל מליח הרי הוא
כרותח' הנימילי היכא דאין נאכל מחמת מלחו' אבל נאכל מחמת מלחו מותר'
והנימילי בחי' אבל בעי קליפה ואי אית ביה פלחי אסיר' ואי מתבל אסיר' אמ' רב בשר
שחוטה שמן שצלאו עם בשר נבלה כחוש אסיר' מאי טעמא דקא מיפטמי מהדדי'
ולוי אמ' אפלו בשר שחוטה כחוש שצלאו עם בשר נבילה שמן מותר' מאי טעמא
ריחא ולא כלום הוא' עביד לוי עובדא בריש גלותא בגדי ודבר אחר' מותיבי' אין
צולין שני פסחים כאחד מפני תערובת' מאי לאו מפני תערובת טעמין' לא מפני תערובת
גופין' הכי נמי מסתברא' מדקתני אפלו גדי וטלה' או אמרת בשלמא מפני תערובת גופין
היינו דקא תני אפלו או אמרת מפני תערובת טעמין' מאי אפלו אלא לאו תערובת גופין הוא
דאסיר' אבל מפני תערובת טעמין שרי' ותיובתא דרב' אמ' ר' ירמיה אמרי בי רב כגון
שצלאן בשתי קדירות' בשתי קדירות סלקא דעתא' אלא אימא כעין שתי קדירות' והכי
קאמ' אין צולין שני פסחים כאחד מפני תערובת גופין ואפלו גדי וטלה' ושני לה רבי'
אמ' רב מרי כתנאי' הרודה פת חמה ונתנה על פי חבית שליין שלתרומה' ר' מאיר אוסר'
ור' יהודה מתיר' ר' יוסי מתיר בשלחטים ואוסר בשלשעורים' מפני שהשעורים שואבות'
מאי לאו בהא קא מיפלגי' דמר סבר ריחא מילתא הוא' ומר סבר ריחא ולא כלום הוא'
ללוי כתנאי' היא לרב לימא תנאי' היא לאו איתמר עלה' אמ' רבא בר בר חנא אמ' ריש לקיש
פת חמה וחבית פתומה דברי הכל מותרת' לא נחלקו אלא בפת חמה וחבית [redacted]' פת צוננת פתוחה
וחבית פתוחה' והאי כי פת חמה וחבית פתוחה דאמי' תאני רב כהנא בריה דרב חיננא
סבר פת שאפאה עם הצלי בתנור אסור לאכלה בכותח' ההיא ביניתא דאיטוייא בהדי בשרא
אסרה רבא מפר זקיא למיכלה בכותחא' מר בר רב אשי אמ' אפלו במלחא נמי אסיר משום
דקשיא לריחא וקשיא ריחה לדבר אחר' מתניתין' חמשה דברים
באים בטומאה ואינן נאכלין בטומאה' העומר' ושתי הלחם' ולחם הפנים' וזבחי שלמי צבור'

ושעירי

ושעירי ראשי חדשים׃ פסח הבא בטומאה נאכל בטומאה׃ שלא בא מתחלתו אלא לאכילה׃

גמר׳ חמשה למעוטי׃ מאי למעוטי חגיגת חמשה עשר׃ סלקא דעתא
אמינא הואיל ודצבור היא וקביעא לה זמן אימא תדחי טומאה קא משמע לן כיון דלא דחיא
שבת לא דחיא טומאה׃ וניתני נמי שעירי הרגלים תני ליה זבחי שלמי צבור או הכי שעירי
ראשי חדשים לא נתני דהא תנא ליה זבחי שלמי צבור׃ ההיא אצטריכא ליה דראש חודש נמי
איקרי מועד׃ דכת׳ קרא עלי מועד לשבור בחורי׃ מנא הני מילי דתנו רבנן׃ ר׳ אומ׳ וידבר משה
את מועדי יי׳ אל בני ישרא׳ מה תל׳ לומ׳ לפי שלא למדנו אלא תמיד ופסח שהרי נאמ׳ בהן במועדו
מועדו אפלו בשבת׳ מועדו אפלו בטומאה׃ שאר כל קרבנות מנין׃ תל׳ לומ׳ אלה תעשו
ליי׳ במועדיכם׳ מנין לרבות את העומר׃ והקריב עמו שתי הלחם׳ והקרב עמה תל׳ לומר
וידבר משה את מועדי יי׳ אל בני ישרא׳ הכת׳ קבע מועד אחד לכולם׃ וכל הני מילי למא
לי׳ צריכה דאו משמעינן פסח שכן כרת׳ אבל תמיד אימא לא ואו אשמעינן תמיד שכן תדיר
וכליל׳ אבל פסח אימא לא ואו אשמעינן הנך תרתי משום דישנן לפני הדבר׳ או נמי דיש בה צד
חמור׳ אבל שאר קרבנות הצבור אימא לא כתב רחמ׳ אלה תעשו ליי׳ במועדיכם׳ ואי כתב רחמ׳
אלה תעשו ליי׳ במועדיכם הוה אמינא שאר קרבנות צבור דבאין לכפר׃ אבל עומר ושתי הלחם
דלהתר הוא דקא אתיא אימא לא׳ ואי שמעינן הנך תרתי משום אלימי ושארו לעלמא׳
אבל הכן אימא לא צריכן׳ סברוה דכולי עלמא טומאה דחויה היא בצבור ולא אשכחן׳
תנא דאמ׳ טומאה הותרה בצבור אלא ר׳ יהודה דתניא בין שישנו על מצחו בין שאינו על מצחו
מרצה׳ דברי ר׳ שמעון׳ ר׳ יהודה אומ׳ עודהו על מצחו מרצה אם לאו אינו מרצה׃
אמ׳ לו ר׳ שמעון כהן גדול ביום הכפורים יוכיח שאינו על מצחו ומרצה׳ אמ׳ לו הנח ליום
הכפורים שטומאה הותרה בצבור׃ מכלל דר׳ שמעון סבר טומאה דחויה היא בצבור׳
סברוה נמי דאין הציץ מרצה על אכילות דלא אשכחן׳ תנא דאמ׳ הציץ מרצה על אכילות׳
אלא ר׳ אליעזר תניא׳ ר׳ אליעזר אומ׳ הציץ הוא מרצה בעל אכילות׃ ר׳ יוסי אומ׳ אין הציץ מרצה
על אכילות׳ נימא מתניתין דלא כר׳ יהושע׳ דתניא ועשית עולותיך הבשר והדם׃ ר׳
אליעזר אומ׳ דם׳ אע״פ שאין בשר׳ ר׳ יהושע אומ׳ אם אין דם אין בשר אם אין בשר אין דם
שנ׳ ודם זבחיך ישפך וגו׳ ואלא מה אני מקיים ועשית עולותיך הבשר והדם׳ לומ׳ לך מה
דם בזריקה׳ אף בשר בזריקה׳ הוי אומ׳ אויר יש בין כבש למזבח׃ ור׳ אליעזר האי ודם
זבחיך ישפך מאי עביד ליה׳ כת׳ בתריה והבשר תאכל׳ ור׳ יהושע תרין קראי למא לי׳
חד לעולה׳ וחד לשלמים׳ וצריכה דאו אשמעינן עולה שכן כליל׳ אבל שלמים איכא
לא׳ ואו אשמעינן שלמים שכן יש בהן שתי אכילות׳ אבל עולה אימא לא צריכה׃
ור׳ יהושע האי ועשית עולותיך מאי עביד ליה האי מיבעי לי׳ שאין הבשר מותר באכילה
עד שיזרק הדם׳ ור׳ אליעזר הא לא צריכה קרא דאתיא בקל וחומ׳ ומה אימורין דכי ליתנהו
איתנון לא מעכבא כי איתנהו מעכבי דם דכי לא איתיה מעכב דאיתיה לא כל שכן׳
ואידך כל מילתא דאתיא בקל וחומר טרח וכתב לה קרא׳ השתא נימא מתניתין דלא כר׳
יהושע׳ דאו ר׳ יהושע כיון דבעי תרתי דם לא נחודיה מעכב היאך באין בטומאה׳ קא סבר
ר׳ יהושע הציץ מרצה על העולים תינח זבחים דאיכא עולים מנחות דליכא עולים מאי איכא

למימר כי קא אמ' ר' יהושע בזבחים אבל במנחות לא אמר' והתנן נטמאו שיריה נשרפו
שיריה' אבדו שיריה כמדת ר' אליעזר כשרה' כמדת ר' יהושע פסולה' כמדתו ולא כמדת
דאלו ר' יהושע בזבחים' דבאעי תרתי במנחות לא באעי תרתי' והאי תנא אפלו מנחות
נמי באעי תרתי' ומן האי תנא דקאים כוותיה ומחמד טפי מניה' ועוד תניא אמ' ר' יוסי רואה אני
את דברי ר' אליעזר ואת דברי ר' יהושע בזבחים' ואת דברי ר' אליעזר ואת דברי ר' יהושע במנחות'
את דברי ר' אליעזר בזבחים' שהיה אומר דם' אעפ שאין בשר' דברי ר' יהושע בזבחים שהיה אומ' אם
אין דם אין בשר אם אין בשר אין דם' דברי ר' אליעזר במנחות שהיה אומ' קומץ אעפ שאין שירים'
דברי ר' יהושע במנחות שהיה אומ' אם אין קומץ אין שירים' ואם אין שם שירים אין קומץ' קא
סבר ר' יהושע הציץ מרצה על האכילות' או הכי כמדת ר' יהושע אמאי פסולה אאבוד ושרוף לא
נטמאו מן קא תני להו ר' אליעזר' השתא מה אבוד ושרוף' דלא איתנהו כלל מכשיר' ר' אליעזר
נטמא' מיבעיא' אלא פשיטא ר' יהושע' וקאמ' כמדת ר' יהושע פסולה' ועוד תניא ר' יהושע
אומ' כל הזבחים שבתורה בין שנטמא חילב ובשר קיים ובין שנטמא בשר וחלב קיים זורק את
הדם הא שנטמא תרויהון לא' לא קשיא הא לכתחלה והא דאיעבד' ומנא תימרה דשאני ליה
לר' יהושע' בין לכתחלה לדאיעבד דתנן נטמא בשר או נשרף או שיצא חוץ לקלעים' ר' אליעזר
אומ' יזרק' ר' יהושע אומ' לא יזרק' ומודה ר' יהושע שאם זרק הורצה' חדא דפסולה ואי
עבד נמי משמע' ועוד הא באין לכתחלה קא אמ' אלא לא קשיא הא ביחיד והא בציבור'
טמא מתניתין' דלא כר' יוסי דכיון דאמ' אין הציץ מרצה על האכילות' מכלל דכר' יהושע סבירא
ליה טמא מתניתין דלא כר' יוסי' לא ר' יוסי כר' אליעזר' סבירא ליה' בשלמא זבחים איכא
דם וגבי עומר' איכא קומץ לחם הפנים' איכא בזיכים שתי הלחם מאי איכא וכי תימא
לקריב עמהם הינו זבחי שלמי צבור אם כן הני ארבעה הוו' ואנן חמשה תנן' קא סבר
ר' יוסי טומאה הותרה בצבור' אמ' ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי וקסבר ר' יוסי טומאה
הותרה בצבור' והתניא אחד זה ואחד זה מזין עליו כל שבעה מכל חטאות שהיו שם דברי ר'
מאיר' ר' יוסי אומ' לא היו מזין עליו אלא שביעי ושלישי בלבד' או סלקא דעתא קא סבר ר' יוסי
טומאה הותרה בצבור' הזאה בעי' אלא מחורתא כדשנין מעיקרא ומתניתין דלא כר' יוסי'
אמ' ליה רב פפא לאביי ר' יוסי שטרא מזכי בתרי הוא דקאמ' דוחה אני את דברי ר' אליעזר
בזבחים' ואת דברי ר' יהושע בזבחים' את דברי ר' אליעזר במנחות' ואת דברי ר' יהושע במנחות'
אמ' ליה מקתברא קא אמ' קאים בזבחים אמ' בזבחים מסתברא כי היכי דפליגי בזבחים
הכי פליגי במנחות' קאים במנחות אמ' כי היכי דפליגי במנחות' הכי פליגי בזבחים' הא
עיקר קראי כי כתבי בזבחים הוא דכתיבי כי לא קשיא הא בנטמא הא באבוד ושרוף' והכי
קא אמ' רואה אני את דברי ר' אליעזר בנטמא דברי ר' יהושע באבוד ושרוף' כנטמא מאי טעמא
משום דקא סבר הציץ מרצה על האכילות' הא אמ' ר' יוסי אין הציץ מרצה על אכילות' לא
קשיא הא ביחיד הא בצבור' והכי קא אמ' רואה אני את דברי ר' אליעזר בצבור' דברי ר' יהושע
ביחיד' בצבור מאי טעמא משום דקא סבר טומאה הותרה בצבור הדא' דאמ' ר' יוסי טומאה
דחויה היא בצבור' ועוד צבור ר' אליעזר ור' יהושע והא אמרת צבור אפלו ר' יהושע מידי לא קשיא
הא לכתחלה הא די עבד' והכי קאמ' רואה אני את דברי ר' אליעזר דאי עבד' ואת דברי ר' יהושע

לכתחלה

לכתחלה׳ דיאבא כ׳ אליעזר ולא כ׳ יהושע׳ הא אמרת דיאבא אפלו ר׳ יהושע מודי כי מוד׳
בטומא אבל אבוד ושרוף לא׳

מתניתין

נטמא בשר וחלב קיים
אין זורק את הדם׳ נטמא חילב ובשר קיים זורק את הדם׳ ובמוקדשין אינו כן אעפ שנטמא
בשר וחלב קיים זורק את הדם׳

גמר

אמר רב גדל אמ׳ רב אם זרק הורצה׳
והא בעינן אכילה׳ אכילת זבחים לא מעכבא והכת׳ איש לפי אכלו׳ הני מילי למצוה׳
אבל לעכב לא׳ והתניא מכסת׳ מלמד שאין הפסח נשחט אלא למנויו׳ יכול שחטו שלא
למנויו יהא כעובר על מצוה וחייב ויהא כשר׳ תל לומ׳ מכסת נפשות׳ תכוסו׳ הכתוב
שנה עליו לעכב׳ ואיתקש אוכלין למנויו׳ אלא רב דאמ׳ כר׳ נתן דאמ׳ אכילת פסחים לא
מעכבא׳ היא ר׳ נתן׳ או ר׳ נתן׳ דתניא ר׳ נתן אומ׳ מנין שישראל כולן יוצאין בפסח אחד׳ תל׳
לומ׳ ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל בין הערבים׳ וכי כל הקהל כולו שוחטין והלא אינו אלא
אחד׳ אלא מלמד שישראל כולן יוצאין בפסח אחד׳ ודלמא שאני התם דאי ממשכי הני
חזו להני ואי ממשכו הני חזו להני׳ אלא הא ר׳ נתן דתניא נמנו עליו וחזרו ונמנו עליו ראשונים
שיש להן כזית אוכלין ופטורין מלעשות פסח שני׳ אחרונים שאין להם כזית אין אוכלין
וחייבין לעשות פסח שני׳ ר׳ נתן אומ׳ אלו ואלו פטורין מלעשות פסח שני שכבר נזרק הדם׳
ודלמא הכא נמ׳ אי ממשכי הני חזו להני ואו ממשכי הני חזו להני אם כן נתני הואיל
וראויין לימשך׳ מאי שכבר נזרק הדם׳ הא קמש׳ לן דבדם תלא רחמ׳ ולאו באכילה׳
ומאי דוחקיה דרב דמוקילה למתניתין כר׳ נתן ודאו עבד נוקמה כרבנן ואפלו דאי עבד נמי
לא׳ אמ׳ רבא מתניתין קשתיה מאי אריא׳ דתני אינו זורק את הדם׳ נתני פסול׳ מדקא
תני אינו זורק את הדם הא קא משמ׳ לן לכתחלה הוא דלא הא דיאבא שפיר דאמי׳
מאן תנא הא דתנו רבנן שחטו לאוכליו ונזרק דמו שלא לאוכליו הפסח עצמו כשר
ואין אדם יוצא בו ידי חובתו׳ כמאן נימא ר׳ נתן היא׳ ולא רבנן׳ אפלו תימא רבנן אין
מחשבת אוכלין בזריקה׳ מאן תנא הא דתנו רבנן הרי שהיה חלום בשעת שחיטה וחולה
בשעת זריקה׳ או שהיה חולה בשעת שחיטה וחלום בשעת זריקה׳ אין שוחטין ואין זורקין
עליו עד שיהא חלום משעת שחיטה ועד שעת זריקה׳ כמאן נימא רבנן היא׳ ולא ר׳ נתן
אפלו תימא ר׳ נתן גברא דחזי לאכילה בעינן׳ מאן תנא הא דתנו רבנן שחטו בטהרה
ואחר כך נטמאו בעלים יזרק הדם בטהרה ואין הבשר נאכל בטומאה׳ כמאן אמ׳ רבי
אליעזר במחלוקת ששה׳ ור׳ נתן היא׳ ר׳ יוחנן אומ׳ אפלו תימא רבנן הכא במאי עסקינן
בציבור דבטומאה נמי עבדי׳ או בטומאה עביד אמאי לא יאכל בשר אמרי גזירה
שמא יטמאו הבעלים לאחר זריקה ויאמרו אשתקד לא נטמינן ואכלנו׳ השתא
נמי ניכול ולא ידעי דאשתקד כי אזדריק דם בטומאת בעלים אזדריק השתא בטהרת
בעלים אזדריק׳ או בעית אימא רב דאמ׳ כר׳ יהושע דתניא ר׳ יהושע אומ׳ כל הזבחים
שבתורה בין שנטמא בשר וחילב קיים ובין שנטמא חלב ובשר קיים זורק את הדם׳ נזיר
ועושה פסח׳ נטמא חלב ובשר קיים זורק את הדם׳ נטמא בשר וחילב קיים אין זורק את
הדם׳ ואם זרק הורצה׳ נטמאו בעלים למת לא יזרק׳ ואם זרק לא הורצה׳
פיסקתא ובמוקדשין אינו כן׳ מתניתין׳ מני ר׳ יהושע היא דתניא׳ ר׳

ר׳ יהושע היא דתניא ר׳ יהושע אומ׳ כל הזבחים שבתורה ששייר מהן כזית בשר כזית חלב זורק את הדם׳ חצי זית בשר וחצי זית חלב זורק את הדם מפני שכולה כליל׳ ובמנחה אפלו כולה קיימת לא יזרוק׳ מנחה מאי עבידתה׳ אמ׳ רב פפא מנחת נסכים סלקא דעתא ר׳ אמינא הואיל ובהדי זבח קיימא כי זבח מידמיא קא משמ׳ לן׳ חלב מנא לן אמ׳ יוחנן משו׳ ר׳ ישמעאל ומטובה משום ר׳ יהושע בן חנניא אמ׳ קרא והקטיר החלב׳ חלב אעפ׳ שאין בשר אשכחן חלב יותרת הכבד ושתי הכליות מנא לן קא תני׳ ובמנחה אפלו כולה קיימת לא יזרק׳ מנחה הוא דלמא דלא יותרת הכבד הא ושתי הכליות שפיר דאמי׳ ר׳ יוחנן דידיה אמ׳ קרא לריח ניחח׳ כל שאתה מעלה לריח ניחוח ואצטריך למכתב חילב ואצטריך למכתב ריח ניחוח׳ או כתב רחמ׳ חלב הוה אמינא חלב אין יותרת ושתי הכליות׳ לא כתב רחמ׳ לריח ניחוח׳ ואו כתב רחמ׳ לריח ניחוח הוה אמינא כל העולים אפלו מנחה כתב רחמ׳ חלב׳

מתניתין

נטמא קהל או רובו׳ או שהיו כהנים טמאים וקהל טהור יעשה בטומאה׳ נטמא מיעוט הקהל טהורים עושין את הראשון וטמאים את השני׳

גמר׳

תנו רבנן היו ישראל טמאים וכהנים וכלי שרת טהורים או שהיו ישראל טהורים וכהנים וכלי שרת טמאים׳ ואפלו ישר׳ וכוהנים טהורים וכלי שרת טמאים יעשה בטומאה שאין קרבן צבור חלוק׳ אמ׳ רב חסדא לא שנו אלא שנטמאת סכין טומאת מת׳ דרחמ׳ אמ׳ בחלל חרב׳ חרב הרי הוא כחלל׳ לאיקא מיטמי גברא דמעיקבה׳ כי קא מתעביד בטומאת הגוף קא מתעביד׳ אבל נטמאת סכין טומאת שרץ ובשר קא מיטמא וגברא לא קא מיטמי׳ טמאים לא עבדין׳ טהורים עבדין׳ מוטב לא יאכל בטומאת הגוף בכרת׳ אבל יאכל בטומאת בשר בלאו׳ אלמא קא סבר טומאה דחויה היא בצבור׳ וכן אמ׳ ר׳ יצחק טומאה דחויה היא בצבור׳ ורבא אמ׳ אפ׳ טמאים נמי עבדין דכת׳ והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף׳ וכל היכא דקרינא ביה והבשר אשר יגע בכל טמא׳ קרינא ביה והבשר כל טהור יאכל בשר׳ וכל היכא דלא קרינא ביה והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל׳ לא קרינא ביה והבשר כל טהור יאכל בשר׳

איתמר היו ישראל מחצה טהורים ומחצה טמאים׳ רב אמ׳ מחצה על מחצה כרוב׳ ורב כהנא אמ׳ מחצה על מחצה אינו כרוב׳ רב אמ׳ מחצה על מחצה כרוב׳ הללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן׳ ורב כהנא אמ׳ מחצה על מחצה אינו כרוב׳ טהורים עושין את הראשון וטמאים עושין את השני׳ ואיכא דאמרי אמ׳ רב כהנא טהורים עושין את הראשון וטמאים אין עושין לא את הראשון ולא את השני׳ תנן נטמא קהל או רובו או שהיו כהנים טמאים וקהל טהור יעשה בטומאה׳ רובו הוא דעבדי הא פלגא ופלגא בראשון נמי לא עבדי תיובתא דרב׳ אמ׳ לך רב רובא כולה עבדין בטומאה פלגא ופלגא הללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן׳ הכי נמי מסתברא מדקא תני נטמא מיעוט הקהל טהורים עושין את הראשון וטמאים עושין את השני׳ מיעוט הוא דעבדי בשני הא פלגא ופלגא בראשון נמי עבדי׳ נימא תהוי תיובתא דרב כהנא׳ אמ׳ לך רב כהנא מיעוטי עבדי בשני פלגא ופלגא לא עבדי לא בראשון ולא בשני׳ ולההוא לישנא דאמ׳ רב כהנא עבדי כי היכי משכחתלה׳ כגון שהיו ישראל מחצה טהורים ומחצה טמאים

ונשים

ונשים משלימות לטהורין · וקא סבר נשים בראשון רשות · בראשון לא עבדי דהוו להו רובא
בשני · דלנשים והוו להן מיעוטא ומיעוטא מידחי לפסח שני · תנא כותיה דרב כהנא בתרי
לישני תנא כותיה דרב · תנא כותיה היו ישראל מחצה טהורין ומחצה טמאים · הללו עושין
לעצמן והללו עושין לעצמן · תנא כלישנא קמא כרב כהנא טהורים עושים את הראשון וטמאים
עושין את השני · ותניא אידך טהורים עושין את הראשון וטמאים עושין את הראשון
ולא את השני · לרב וללישנא בתרא דרב כהנא הא תניא טהורים עושין את הראשון וטמאים
עושין את השני · היכי משכחת לה כגון שהיו ישראל מחצה טהורים ומחצה טמאים ונשים
משלימות לטמאים · וקא סבר נשים בראשון רשות בראשון לא עבדי דהוה להו רובא בשני
דלנשים דהוו מיעוטא ומיעוטא עבדי בשני · לרב וללישנא קמא דרב כהנא הא דתניא
טהורים עושין את הראשון וטמאים אין עושין לא את הראשון ולא את השני · היכי
משכחת לה · כגון שהיו ישראל מחצה טהורים ומחצה טמאים ונשים עודפות על הטהורים ·
וקא סבר נשים בראשון חובה · בראשון לא עבדי דהוו להו מיעוטא · בשני לא עבדי
דלנשים הוו להו פלגא ופלגא לא בראשון ולא בשני · ולרב דאמ' הללו עושין לעצמן והללו
עושין לעצמן · תנאי היא איכא למאן דאמר מחצה על מחצה כרוב · איכא למאן דאמ'
מחצה על מחצה אינו כרוב · דתנו רבנן היו ישראל מחצה טהורים ומחצה טמאים
הללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן · היו טמאים עודפין על הטהורים אחד יעשה
בטומאה · ר' אלעזר בן מתיה אומ' אין היחיד מכריע את הצבור · ר' שמעון אומ' אפלו
שבט אחד טמא · וכל השבטים טהורים · יעשה בטומאה · ר' יהודה אומ' אפלו שבט אחד
טמא וכל השבטים טהורים יעשה בטומאה · שאין קרבן צבור חלוק · איתמר היו ישראל
מחצה טהורים ומחצה טמאים · אמ' רב מטמאין אחד מהן בשרץ · והאמ' רב הללו
עושין לעצמן והללו עושין לעצמן · הכא במאי עסיקינן כגון שהיו טמאים עודפין
על הטהורים אחד ויעשה בטומאה · סבר לה כר' אלעזר בן מתיה דאמ' אין היחיד מכריע
את הצבור בטומאה · או הכי הדר קושיין לדוכתיה · הכי קא אמ' או איכא תנא
דסבר לא כתנא קמא וכר' יהודה דאמ' אין קרבן צבור חלוק מטמאין אחד מהן בשרץ ·
עולא אמ' משלחין אחד מהן בדרך רחוקה ויטמאנו בשרץ · קא סבר שוחטין וז'
וזורקין על טמא שרץ ויטמאנו במת · מדחה אתה אותו מחגיגתו · הכא נמי אתה
מדחה אותו מפסחו אפשר דעביד בשני · הכא נמי אפשר דעביד בשמיני דהוה ליה
שביעי שלו · קא סבר עולא כולהו תשלומין לראשון אינון · היכא דחזי בראשון חזי
בשני · היכא דלא חזי בראשון לא חזי בשני · אמ' להו רב נחמן אמרו ליה לעולא דעיירת
עקרסיסי משבעה ודאהיט · היו רובם טמאי מתים ומיעוטן זבים · רב הונא אמר
אין תשלומין לפסח הבא בטומאה · רב אידא בר אהבה אמ' יש תשלומין לפסח הבא בטומאה ·
טומא בהא קא מיפלגי דמר סבר טומאה דחויה היא בצבור · ומר סבר טומאה
הותרה היא בצבור דכולי עלמא טומאה דחויה היא בצבור · והכא בהא קא מיפלגי דמר
סבר טהרה מדחיא טומאה לא מידחיא · ומר סבר אפלו טומאה נמי מידחיא ·
היו רובן זבין ומיעוטן טמאי מתים · אמ' רב אותן טמאי מתים אין עושין לא את

הראשון ולא את השני · בראשון לא עבדי דהוו להו מיעוטא כשיני לא עבדי · כל היכא
דעבדי טהורין בראשון לא עבדי בשני · אמ׳ להו שמואל פוקו אמרו ליה לאבא ויעשו בני
ישראל את הפסח במועדו · ולטעמיך הין כולן זבין מאי עביד להון אלא היכא דאפשר אפשר
היכא דלא אפשר לא אפשר הכא נמי היכא דאפשר אפשר · היכא דלא אפשר לא אפשר ·
היו שלישתן זבין שלישתן טהורין ושלישתן טמאי מתים · אמ׳ ר׳ מנימן פטיש
אותן טמאי מתים אין עושין לא את הראשון ולא את השני · בראשון לא עבדי דהגדילו
זבין על הטהורין והוו להו מיעוטי בשני לא עבדי דהגדילו זבין על טמאי מתים והוו
להו רובא ודובא בשני לא עבדי ·

מתניתין

הפסח שנזרק
דמו ואחר כך נודע שהוא טמא הציץ מרצה · נטמא הגוף אין הציץ מרצה · מפני
שאמרו נזיר ועושה פסח הציץ מרצה על טומאת הדם ואין הציץ מרצה על טומאת
הגוף · נטמא טומאת התהום הרי זה מרצה ·

גמר

טעמא
דנזרק ואחר כך נודע אבל נודע ואחר כך נזרק לא · ורמינהי על מה הציץ מרצה על
הדם ועל הבשר ועל החלב שנטמא בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון בין ביחיד
בין בצבור · אמ׳ רבינא הכי קא אמ׳ טומאתו בין בשוגג בין במזיד זריקתו בשוגג הורצה
במזיד לא הורצה · רב שילא אמ׳ זריקתו בין בשוגג בין במזיד · טומאתו בשוגג הורצה
במזיד לא הורצה · ואלא הא קתני על מה הציץ מרצה על הדם ועל הבשר ועל
החלב שנטמא בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון · הכי קאמ׳ טומאתו בשוגג
זריקתו בין בשוגג בין במזיד · הא נמי תנינה בפסח שנזרק דמו ואחר כך נודע שהוא
טמא · הציץ מרצה · טעמא דנזרק ואחר כך נודע · אבל נודע ואחר כך נזרק לא ·
הוא הדין דאפלו נודע ואחר כך נזרק נמי · ואידי דתנא סיפה נטמא הגוף אין הציץ
מרצה · דאפלו נזרק ואחר כך נודע · תנא רישה נזרק ואחר כך נודע · נטמא
טומאת התהום הרי זה מרצה · באעי דאמי בר חמא כהן המרצה בקרבנותיהן הותרה
לו טומאת התהום או לא הותרה טומאה בבעלים הוא דגמירי בכהנים לא גמירי או דלמא
בזבחא גמיר לא שנא בעלים ולא שנא כהן · אמ׳ רבא תא שמע דתאני ר׳ חייא לא אמרו
טומאת התהום אלא למת בלבד · מת למיעוטי מאי · או לימא למיעוטי טומאת התהום
בשרץ ובמאי · או נימא בנזיר ועושה פסח מת עליו בפתע פתאום · אמ׳ רחמ׳ ואלא בפסח
הנהא למאן דאמ׳ אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ · אלא למאן דאמ׳ שוחטין
וזורקין על טמא שרץ · מאי איכא למימר השתא טומאה ידועה הותרה לו טומאת התהום
מיבעיא · אלא לאו בכהן ושמע מינה הותרה טומאת התהום · אמ׳ רב יוסף למיעוטי
טומאת התהום בזיבה · ובזיבה לא · והתניא ר׳ יוסף אומ׳ שומרת יום כנגד יום ששחטו
וזרקו עליה בשני שלה ואחר כך ראתה הרי זו אינה אוכלת ופטורה מלעשות פסח שני ·
קא סבר מכאן ולהבא מטמאה · וסבר ר׳ יוסף מכאן ולהבא מטמאה · והא תניא
ר׳ יוסי אומ׳ זב בעל שתי ראיות ששחטו וזרקו עליו בשביעי שלו ואחר כך ראה · וכן
שומרת יום כנגד יום ששחטו וזרקו עליה בשני שלה ואחר כך ראתה · הרי אלו מטמאין
משכב ומושב למפרע ופטורין אין מלעשות פסח שני · | מאי למפרע · מדרבנן ·

ואף

ואת ר' הושעיה סבר' סבר למפרע' למפרע מדרבנן' דתני ר' הושעיה' אבל הרואה זוב
בשביעי שלו סותר את שלפניו ואמ' לו ר' יוחנן לא יסתור אלא יומו' או אמרת בשלמא
למפרע מטמא משמע הכי לא יסתור אלא יומו' אי אמרת מכאן ולהבא מטמא אפי' יומו'
נמי לא נסתר אימא לא יסתור ולא יומו' אמ' ליה ר' יוסי קאים כותך' והא ר' יוסי מטמאין
משכב ומושב למפרע' קאמ' אלא לאו שמע מנה למפרע מדרבנן הוא שמע מנה' לר'
יוסי זבה גמורה היכי משכחת לה' משכחת לה בשופעת או נמי ברואה שני בין השמשות'
בעי רב יוסף כהן המרצה בתמיד הותרה לו טומאת התהום או לא הותרה בפסח הוא דגמירי
בתמיד לא גמירי' או דלמא יליף תמיד בפסח' אמ' רבא קל וחומר מה במקום שלא הותרה
לו טומאה ידועה לו' הותרה לו טומאת התהום' מקום שהותרה לו טומאה ידועה' אינו דין
שהותרה לו טומאת התהום' וכי דנין קל וחומ' מהלכה' והאתניא אמ' ר' אליעזר לר'
עקיבה עיקם כשעורה הלכה רבי עיתדם קל וחומ' ואין דנין קל וחומ' מהלכה' אלא אמ' רבא
יליף מועדו מועדו מפסח' טומאת התהום גופה היכא כתיבא אמ' ר' אליעזר אמ' קרא מת
עליו' עליו במחוורת עליו' ואשכחן נזיר עושה פסח מנא לן' אמ' ר' יוחנן אמ' קרא או
בדרך רחוקה לכם' לכם במחוורת לכם' ריש לקיש אמ' קרא דרך' מה דרך בגלוי' אף
כל בגלוי' מותיבי איזו היא טומאת התהום' כל שלא הכיר בה אחד בסוף העולם'
הכיר בה אחד בסוף העולם אין זו טומאת התהום' לר' אליעזר דאמ' עליו בעינן עד דמיתדע
ליה לדידיה' ולר' יוחנן דאמ' לכם עד דמיתדע לבותרי' ולריש לקיש דאמ' דרך עד
דמיתדע להו לכולי עלמא' אלא טומאת התהום גופה גמרא גמירי לה וקרא אסמכתא
בעלמא' אמ' מר בר רב אשי לא שנו אלא לאחר זריקה אבל לפני זריקה אינו מרצה:
מותיבי המוצא מת מושכב לרחבו שלדרך לתרומה טמא לנזיר ועושה פסח טהור אלא אי
איתמר' הכי איתמר' אמ' מר בר רב אשי לא תימא לאחר זריקה מרצה לפני זריקה לא
מרצה' אלא אפילו לפני זריקה מרצה נמי' גופה מצא מת מושכב לרחבו שלדרך
לתרומה טמא לנזיר ועושה פסח טהור' במ' דב' אמ' בשאין לו מקום לעבור'
אבל יש לו מקום לעבור אף לתרומה טהור' ובד"א שמצאו שלם' אבל מצאו משובר
או מפורק טהור שמא בין פרקיו' עבר ובקבר אפלו משובר או מפורק טמא' מפני
שהקבר מצרפו' בד"א במהלך ברגליו' אבל טעון או רכוב טמא' לפי שמהלך ברגליו
אפשר לו שלא ליגע ושלא לסיט ושלא לאהיל וטעון ורכוב אי אפשר לו שלא ליגע ושלא
לסיט ושלא לאהיל' בד"א בטומאת התהום' אבל בטומאה ידועה טמא' ואיזו
היא טומאת התהום' כל שלא הכיר בה אחד בסוף העולם' הכיר בה אחד בסוף העולם אין זו
טומאת התהום' מצאו טמון בתבן בעפר ובצרור הרי זו טומאת התהום' במים ובאפילה
ובנקיקי הסלעים אין זו טומאת התהום' לא אמרו טומאת התהום אלא למת בלבד'
מתני' נטמא שלם או רובו שורפין אותו לפני הבירה מעצי
המערכה נטמא מיעוטו והנותר שורפין אותו בחצרותיהן או על גגותיהן מעצי עצמן'
הציקנין שורפין אותו לפני הבירה בשביל ליהנות מעצי המערכה' **גמ'**
וכל כך למה' אמ' ר' יוסי בר חנינה כדי לביישן' נטמא מיעוטו והנותר שורפין אותו

בחצרותיהן או על גגותיהן מעצי עצמן ורמינהי כלמי שיצא מירושלם ונזכר שיש בידו
בשר קודש אם עבר הצופים שורפו במקומו אם לאו חוזר ושורפו לפני הבירה מעצי המערכה
אמ' רב חמא בר עוקבא לא קשיא הא באכסנאי הא בבעל הבית רב פפא אמ' הא והא באכסנאי
והא בבעלהבית ורב פפא אמ' הא והא באכסנאי באכסנאי ולא קשיא כאן שהחזיק בדרך כאן
שלא החזיק בדרך ורב זביד אמ' הא והא בשהחזיק בדרך ולא קשיא כאן דאכסנאי הוגא
עשאוהו כציקנין דתנן הציקנין שורפין אותו לפני הבירה בשביל ליהנות מעצי המערכה
תנו רבנן באו לשורפו לפני הבירה מעצי עצמן אין שומעין להן בחצרותיהן או על
גגותיהן מעצי המערכה אין שומעין להן בשלמא בחצרותיהן או על גגותיהן מעצי המערכה
אין שומעין להן דלמא אתי בהון לידי תקלה אלא לפני הבירה מעצי עצמן אמאי רב יוסף
אמ' כדי שלא לבייש את מי שאין לו רבא אמ' מפני החשד מאי בינייהו איכא בינייהו קנ
והוואתא דלא חזו למערכה תנן התם ראש המעמד מעמיד את הטמאים בשער המזרח
מאי טעמא רב יוסף אמ' כדי לביישן רבא אמ' מפני החשד מאי בינייהו איכא בינייהו מפנקי
אומני דקא גריל שיעורא

מתני'

הפסח שיצא או שנטמא
ישרף מיד נטמאו בעלין או שמתו תעובר צורתו ויצא לבית השרפה ר' יוחנן בן ברוקה אומ'
אף זה ישרף מיד שאין לו אוכלין העצמות והגידים והנותר ישרפו לששה עשר חל ששה
עשר להיות בשבת ישרפו בשבעה עשר לפי שאין דוחין לא את השבת ולא את יום טוב

גמ'

בשלמא טמא דכת' והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל אלא יוצא
מנא לן דכת' הן לא הובא את דמה אל הקודש פנימה אמ' משה לאהרן מדוע לא אכלתם את
החטאת במקום הקודש שמא חוץ למחיצתה יצאה אמ' לו לאו שמא נכנס דמה לפנים אמ' לו לאו
הן לא הובא את דמה אל הקודש פנימה ובקודש היתה אכול תאכלו אותה מכלל דאו נפק איהו
או נמי עול דמיה בשריפה בשלמא טמא גלי רחמ' בקדשים קלים וכל שכן קדשים
חמורים שהן קדשי קדשים אלא יוצא אימא הני מילי בקדשי קדשים אבל קדשים קלים לא
ותו הא דתניא לן דמה נשפך דמה יצא דמה חוץ לקלעים קימא לן בשריפה מנא לן נפקא
ליה מדר' שמעון דתניא ר' שמעון אומ' בקודש באש ישרף לימד על חטאת ששריפתה בקודש
אין לי אלא זו בלבד פסולי קדשים ואימורי קדשי קדשים ואימורי קדשים קלים מנין
ת"ל לומ' כל בקודש באש ישרף והכא אשכחן קדשי קדשים קדשים קלים מנא לן אלא
כל פסולי קודש בשריפה גמרא גמירי לה וחטאת דאהרן מעשה שהיה בעלמא הוא
ולתנא דבי רבא בר אבוה דאמ' אפלו פיגול טעון צורה מנא לן יליף עונן עונן מנותר ונליף
עוון עוון מחטאת דאהרן אלא כל פסולי קודש בשריפה גמרא גמירי לה וחטאת דאהרן הוראת
שעה היא והשתא דאמרת כל פסולי קודש בשריפה לא שנא קדשים קלים ולא שנא
דקדשי קדשים גמרא גמירי לה בקודש באש ישרף למא לי ההוא מיבעי לי ששריפתה
בקודש והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל למא לי ההוא לגופיה אצטריך סלקא
דעתא אמינא כל פסולי הקודש הן כגון לן דמה ויצא דמה ונשפך דמה ונשחטה בלילה דבשריפה
דליתנהו בחולין אבל נטמאת דאיתה בחולין אימא בקבורה ולא בשריפה קא משמע לן

פיסקתא ר' יוחנן בן ברוקה אומ' אף זה ישרף מיד שאין לו אוכלין אמ' רב חסדא

מחלוקת לאחר זריקה · אבל לפני זריקה דברי הכל ישרף מיד · מותיבי זה הכלל כל שפיסולו
בגופו ישרף מיד בדם או בבעלים · תעבור צורתו ויצא לבית השריפה · קאתני רב חסדא בבעלים
דומיא דדם · מה דם לפני זריקה · אף בעלים לפני זריקה · אלא אי איתמר · אמ׳ רב חסדא מחלוקת
לפני זריקה · אבל לאחר זריקה דברי הכל טעון צורה · ור׳ יוחנן אמ׳ לאחר זריקה נמי מחלוקת ·
ואזדא ר׳ יוחנן לטעמיה דר׳ יוחנן דאמ׳ יוחנן בן ברוקה ור׳ נחמיה אמרו דבר אחד · ר׳ יוחנן בן ברוקה
הא דאמרן · ור׳ נחמיה אומ׳ מפני אנינות נשרפה לכך נאמ׳ כאלה · והאי אנינות לאחר זריקה הואי
ושריפה מיד הואי · ודבא מוסיף אף ר׳ יוסי הגלילי אומ׳ לפי שכל הענין כולו אינו מדבר אלא בפרים
ושעירים הנשרפין לשרוף פיסוליהן · אבית הבירה וליתן לא תעשה על אכילתן · אמרו לו
חטאת שנשר׳ שנכנס דמה לפנים מנין · אמ׳ להן הן לא הובא את דמה אל הקודש פנימה ·
מכלל דאי על דמה בשריפה · ור׳ יוחנן דם ובשר חדא מילתא היא · פיסקתא
העצמות והגידים והנותר ישרפו לששה עשר · אמ׳ רב מרי בר אבוה בר אבויה · אמ׳ ר׳ יצחק
עצמות קדשים ששימשו נותר מטמאין את הידים הואיל ונעשין בסיס לדבר האסור · נימא
מסייעא ליה העצמות והגידים והנותר ישרפו לששה עשר · הני עצמות מאי עבידתהו אי
דלית בהו מוח נמלקינהו · ואי דאית בהו מוח לית בריניהו דנפקיה למוח דידהו ונשרפיה
ואידך נמלקינהו · קא סברבן בבשר · ואפלו בפסול סלקא דעתא · האתנן המותיר
בטהור והשובר בטמא אינו לוקה את הארבעים · לא קשיא · כאן שהיתה לו שעת הכושר ונפסל
ומאן האי תנא דשאני ליה בין שהיתה לו שעת הכושר ונפסל האי תנא הוא דתניא ועצם לא
תשברו בו · בו בבשר ולא בפסול · ר׳ יעקב אומ׳ היתה לו שעת הכושר ונפסל · יש בו משום
שבירת העצם לא היתה לו שעת הכושר ונפסל אין בו משום שבירת העצם · ר׳ שמעון אומר
אחד זה ואחד זה אין בו משום שבירת העצם · מותיבי כל העצמות שבקדשים אין טעונין
שריפה חוץ מעצמות הפסח מפני תקלה · ואי אמרת שימוש נותר מילתא היא · אמאי אין טעונין
שריפה · אמ׳ רב נחמן בר יצחק הכא במאי עסיקינן כגון שמצאן חלוצין עצמות קדשים
דלית בהן משום שבירת העצם · אימור מקמי איסוריהן חלצינהו · עצמות הפסח דיש בהן
משום שבירת העצם לבתר איסוריהן דחליץ להו · רב זביד אמ׳ כגון שמצאן צבורין
צבורין ומיהן חלוצין · עצמות קדשים דאין בהן משום שבירת עצם · מדהני חלוצין הנך
נמי חלוצים · עצמות הפסח דיש בהן משום שבירת העצם לבתר איסוריהן דחליץ ליה ·
דאמ׳ רב זביד עצמות הפסח דאית בהו משום שבירת העצם בעי למבדק · אמ׳ רבי יהודה
אמ׳ רב כל הגידים בשר חוץ מגידי צואר · הני גידי מאי עבידתהו · או גידי בשר ניכליניהו
או גידי צואר נזרקינהו · אמ׳ רב חסדא לא נצרכה לא לגיד הנשה · ואליבא דר׳ יהודה דתניא
ר׳ יהודה אומ׳ אין נוהג לא באחת והדעת מכרעת שהוא שלימין תפשוט דר׳ יהודה ספוקי מספקא
ליה דאי סלקא דעתא מפשט פשיט ליה דימין נזרקיה · ואידך ניכליה אמ׳ רב איקא בר
חמא בר חנינה כגון שהוכרו ולבסוף נתערבו · רב אשי אמ׳ לא נצרכה אלא לשמנו · דתניא
שמנו מותר וישראל קדושים נהגו בו איסור · חל ששה עשר להיות בשבת · מנא הני מילי
אמ׳ חזקיה וכן תנא דבי חזקיה אמ׳ קרא ולא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו באש תשרופו ·
שאין תל לומ׳ עד בוקר · ומה תל לומ׳ עד בקר · ליתן בוקר שיני לשריפתו · אביי אמ׳ קרא

עלת שבת בשבתו ולא עולת חול בשבת ולא עולת חול ביום טוב רבא אמר קרא האלבדו
יעשה לכם הוא ולא מכשירין לבדו ולא מילה שלא בזמנה הבאה מקל וחומר רב אשי
אמ' שבתון עשה היא יום טוב עשה ולא תעשה ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה
מתניתין כל הנאכל בשור הגדול יאכל בגדי הרך ואשי כנפים
והסחוסין השובר את העצם בפסח טהור לוקה את הארבעים אבל המותיר בטהור והשובר
בטמא אין לוקה את הארבעים גמר האדי גופה קשיא אמרת כל הנאכל
בשור הגדול יאכל בגדי הרך שאין נאכל לא והדר תאני ראשי כנפים והסחוסין הא לא מיתכלי
אמ' רבא תנאי היא והכי קאמ' כל הנאכל בשור הגדול יאכל בגדי הרך ושאין נאכל לא
ויש אומרין ראשי הסחוסין רבא אמ' מה הן קאתני והכי קאמ' כל הנאכל בשור הגדול בשליקא
יאכל בגדי הרך בצלי ומה הן ראשי כנפים והסחוסין תנא נמי הכי כל הנאכל בשור הגדול
יאכל בגדי הרך ומה הן ראשי כנפים והסחוסין וגידים הרכים נדונין בבשר איתמר גידין שסופן
להקשות ר' יוחנן אמ' נמנין עליהן בפסח ריש לקיש אמ' אין נמנין עליהן בפסח אותיביה
ריש לקיש לר' יוחנן כל הנאכל בשור הגדול יאכל בגדי הרך ראשי כנפים והסחוסין הם אין אבל
גידים שסופן להקשות לא אמ' ליה התם טעמא משום דמתאכלי בשלקא הנמי מתאכלי
בשלקא אמ' ליה ר' ירמיה לרבין כי אזלת לקמיה דר' אבא דמי ליה מי אמ' ר' יוחנן גידין שסופן
להקשות נמנין עליהן בפסח הא בעא מיניה ריש לקיש מר' יוחנן עור הראש של עיגל הרך מהו
שיטמא ואמ' ליה אין מיטמא אמ' ליה אין מיטמא אמ' ליה דמי לך לא תש לקמחיה
הא הדרביה ר' יוחנן לגביה דריש לקיש דאמ' ליה אל תקנטיני בלשון יחיד אני שונה אותה
השובר את העצם בפסח טהור לוקה את הארבעים בשלמא שובר בטמא דכת' ועצם לא תשברו
בו' בבשר ולא בפסול אלא מותיר בטהור מנא לן דתניא ולא תותירו ממנו עד בקר והנותר
ממנו עד בקר באש תשרופו בא הכת' ליתן עשה אחר לא תעשה לומ' שאין לוקין עליו דברי
ר' יהודה ר' יעקב אומ' לא משום זה אלא משום דהוה ליה לאו שאין בו מעשה וכל לאו
שאין בו מעשה אין לוקין עליו תנו רבנן ועצם לא תשברו בו בכשר ולא
בפסול ר' אומ' הרי הוא אומ' בבית אחד יאכל ועצם לא תשברו בו הראוי לאכילה
יש בו משום שבירת העצם מאי ביניהו אמ' ר' ירמיה פסח הבא בטומאה איכא ביניהו
מאן דאמ' כשר לאו כשר הוא מן דאמ' יאכל בר אכילה הוא רב יוסף אמ' היתה לו שעת
הכושר ונפסל איכא ביניהו מאן דאמ' כשר כשר הוא ומן דאמ' יאכל לאו בר אכילה
הוא אביי אמ' שבירת העצם מבעוד יום איכא ביניהו מאן דאמ' כשר כשר הוא
ומאן דאמ' יאכל לאו בר אכילה הוא מותיבי ר' אומ' נמנין על מוח שבראש ואין נמנין
על מוח שבקולית מוח שבראש מאי טעמא הואיל ויכול הוא לגרדו שבקולית נמי נמנן
עליה דהא דאו בעי תבר ליה מבעוד יום ולטעמיך משחשיכה נמי אפשר דמחית גמרתא עליה
וקאלי ליה דתנן השורף בעצמות ומחתך הוא בגידין אין בהן משום שבירת עצם אלא מאי איכא
למימר אביי אמ' משום פקע רבא אמ' בקולית הכי נמי גזירה מבעוד יום משום שתשיכה
רב פפא אמ' אבר שיצא מקצתו איכא ביניהו למאן דאמ' כשר כשר הוא ולמאן דאמ'
יאכל לאו בר אכילה הוא || תנא נמי הכי ר' ישמעאל אומ' בר' יוחנן בן ברוקה אומ' אבר שיצא מקצתו

ושיברו

ושיברן אין בו משום שבירת העצם׳ רב ששא בריה דרב אידי אומ׳ שבירת העצם בנא איכא
בינהו׳ מאן דאמ׳ כשר כשר הוא׳ ומאן דאמ׳ יאכלנא לאו בר אכילה הוא׳ רב נחמן בר
יצחק אמ׳ שבירת העצם באליה איכא בינהו׳ מאן דאמ׳ כשר כשר הוא׳ ומאן דאמ׳ יאכל׳
אליה לגבוה סלקא׳ רב אשי אמ׳ אבר שאין עליו כזית בשר איכא בינהו׳ למאן דאמ׳
כשר כשר הוא׳ ולמאן דאמ׳ יאכל׳ בעינא שיעור אכילה וליכא׳ רבינא אמ׳ אבר שאין
עליו כזית במקום זה ויש עליו כזית במקום אחר איכא בינהו׳ מאן דאמ׳ כשר כשר הוא׳
ומאן דאמ׳ יאכל בעינן שיעור אכילה במקום שבירה וליכא׳ תנא בו׳ בן ארבעה מינהו׳
ראומ׳ בבית אחד יאכל לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצה ועצם לא תשברו בו׳ על הכשר
הוא חייב ואינו חייב על הפסול׳ הראוי לאכילה יש בו משום שבירת עצם׳ שאין ראוי לאכילה
אין בו משום שבירת עצם׳ בשעת אכילה יש בו משום שבירת עצם׳ שלא בשעת אכילה
אין בו משום שבירת עצם׳ יש בו שיעור אכילה יש בו משום שבירת העצם׳ אין בו שיעור
אכילה אין בו משום שבירת העצם׳ איתמר אבר שאין עליו כזית בשר במקום זה ויש
עליו כזית בשר במקום אחר׳ ר׳ יוחנן אומ׳ יש בו משום שבירת העצם׳ ריש לקיש אמ׳ אין בו
משום שבירת העצם׳ אותיביה ר׳ יוחנן לריש לקיש אחד עצם שיש עליו כזית בשר׳
ואחד עצם שאין עליו כזית בשר׳ היכי דאמי׳ אי נימא דליכא עליה כלל׳ מאי איכא למאן
דאמ׳ לא לאו אין עליו כזית בשר במקום זה ויש עליו כזית בשר במקום אחר׳ לא הכי קאמ׳
אחד עצם שיש עליו כזית בשר במקום זה ואין עליו כזית בשר במקום אחר מבחוץ ויש בו
כזית מוח מבפנים׳ והא תנא ועצם לא תשברו בו׳ אחד עצם שיש בו מוח ואחד
עצם שאין בו מוח׳ הא מה אני מקיים ואכלו את הבשר בלילה הזה׳ בבשר שעל גבי עצם
או אינו אלא שבתוך העצם׳ הא מה אני מקיים ועצם לא תשברו בו׳ בעצמות שאין בהן
מוח׳ אבל עצמות שיש בהן מוח יהא שובר ואוכל׳ ואל תתמה שהרי יבוא עשה וידחה
לא תעשה כשהוא אומ׳ ועצם לא תשברו בו׳ בפסח שיני׳ שאין תלמ׳ שהרי כבר נאמ׳
ככל חקת הפסח יעשו אתו׳ הא אחד עצם שיש בו מוח׳ ואחד עצם שאין בו מוח׳
תנן אבר שיצא מקצת חותך עד שמגיע לעצם וקולף עד שמגיע לפרק וחותך׳ ואם איתה
ניקלוף בה קלי ונתבריה׳ אביי אמ׳ משום פקע קדשים׳ רבא אמ׳ בקולית׳ תנן התם׳
הפיגול והנותר מטמאין את הידים׳ רב הונא ורב חסדא׳ חד אמ׳ משום חשדי כהונה׳ וחד
אמ׳ משום עצלי כהונה׳ וחד מתני אפיגול׳ וחד מתני אנותר׳ מאן דמתני אפיגול׳
משום חשדי כהונה׳ ומאן דאמ׳ דמתני אנותר משום עצלי כהונה׳ חד מתני כזית׳ וחד
מתני כביצה׳ מאן דמתני כזית כי איסורו׳ ומאן דאמ׳ כביצה כי טומאתו׳ איבעיא
להו נצא מי גזרו ביה טומאה דרבנן׳ או לא התם הוא דאיסורא ממילא׳ אבל הכא דבידים
קא מפיק ליה לא או דלמא׳ לא שנא׳ תא שמע אבר שיצא מקצתו חותך עד שמגיע לעצם
וקולף עד שמגיע לפרק וחותך׳ ואי סלקא דעתא גזרו ביה רבנן טומאה ונטמי טומאת בית
הסתרים היא׳ וטומאת בית הסתרים היא לא מיטמיא׳ ולרבינא דאמ׳ חבורי אוכלין כמאן
דמיפרתי דאמו מאי איכא למימר מאן דאמ׳ כזית דלית בהו כזית׳ ומאן דאמ׳ כביצה דליכא
כביצה׳ תנן המוציא בשר פסח מחבורה לחבורה אע״פ שהוא בלא תעשה טהור׳

מאי לאו טהור ואסור· לא טהור ומותר· או הכי האוכלו אמאי הרי זה בלא תעשה
בזית דפסח לא מיבעיא ליה דבני חבורה מזהר זהירי ביה אלא כי קא מיבעיא ליה יוצא בקדשים
מאי תיקון· המוציא בשר פסח מחבורה לחבורה מנא לן· דתנו רבנן לא תוציא מן הבית מן
הבשר חוצה· אלא אין לי אלא מבית לבית· מחבורה לחבורה מנין ת"ל לומ' חוצה· חוץ למקום
אכילתו· אמ' ר' אמי המוציא בשר פסח מחבורה לחבורה אינו חייב עד שיניח· מאי
טעמא הוצאה כת' ביה כשבת· מה שבת בעינן עקירה והנחה· אף הכא נמי בעינן עקירה
והנחה· מותיב ר' אחא בר ממל היו מקבלין אותו במוטות ויצאו הראשונים חוץ לחומת
עזרה· ואחרונים לא יצאו· הראשונים מטמאין בגדים· והאחרונים אין מטמאין בגדים אמאי
הא לא נח· ההוא מותיב לה והוא מפריק לה בנגררין·

מתניתין

אבר שיצא מקצתו חותך עד שמגיע לעצם· וקולף עד שמגיע לפרק וחותך· ובמקדשין
קוצץ בקפיץ ואם אין בו משום שבירת העצם· מן האגף ולפנים מן האגף ולחוץ כלחוץ·
כלפנים
החלונות ועובי החומה כלפנים·

גמרא

אמ' רב יהודה אמ' רב ומן לתפלה·
ופליגא דר' יהושע בן לוי דאמ' אפלו מחיצה שלברזל אין מפסקת בין ישראל לאביהן שבשמים·
האדי גופה קשיא אמרת מן האגף ולפנים כלפנים· הא אגף עצמו כלפנים· לא קשיא·
כאן בשערי ירושלם· וכאן בשערי העזרה· דאמ' שמואל בר יצחק מפני מה לא נתקדשו
שערי ירושלם· מפני שמצורעין יושבין תחתיהן ומגינין עליהן בחמה מפני החמה·
ובגשמים מפני הגשמים· אמ' ר' שמואל בר רב יצחק מפני מה לא נתקדשו שערי ניקנור
מפני שמצורעין יושבין תחתיהן ומכניסין ידיהן לבהונות· החלונות· אמ' רב גבין ועליות
לא נתקדשו ולא· והא אמ' רב משום ר' חייא בר אבא כזייתא פסחא והלילא פקע באגרא·
מאי לאו דאכלי באגרא ואמרי באגרא· לא דאכלי באגדא בארעא ואמרי באגרא סלקא
דעתא· והא תנן אין מפטירין אחר הפסח אפיקימון· ואמ' רב שלא יעקרו מחבורה
לחבורה לא קשיא הא בשעת אכילה· והא שלא בשעת אכילה· תא שמע·
אבא שאול אומ' עליית בית קדשי קדשים חמורה מבית קדש קדשים· לפי שבית קדשי
קדשים כהן גדול נכנס לו פעם אחת בשנה· ועליית בית קדשי קדשים אין נכנסין
לה אלא פעם אחת בשבוע לידע מה היא צריכה· אמ' רב יוסף היכל קא אמרת שאני
היכל דכת' ויתן לשלמה בנו את תבנית האולם ואת בתיו וגנזכין ועליותיו וחדריו הפנימיים
ובית הכפורת· וכת' הכל בכתב מיד יי' עלי השכיל· תא שמע הלשכות הבנויות
בקודש ופתוחות לחול תוכן חול וגגותיהן קודש· תרגמה רב חסדא כגון שהיו גגותיהן
שוות עם קרקע העזרה· או הכי אימא סיפה בנויות לחול ופתוחות לקודש· תוכן קודש
תוכן קודש מחילות הוא· ואמ' ר' יוחנן מחילות לא נתקדשו· לא קשיא הא במחילות
עזרה שנתקדשו· והא במחילות הר הבית שלא נתקדשו· תא שמע ר' יהודה אומ'
מחילות שתחת ההיכל חול· כי תניא ההיא שפתוחות לחול· תא שמע וגגותיהן
קודש ותפגדה בגין מיקדשי· והא תניא גגין הללו אין שוחטין שם קדשי קדשים ואין
אוכלין שם קדשים קלים· ואילא קשיא גגין קודש· אמ' רב חמא אמ' רב כי תניא
ההיא באותן שתי אמות דתנן שתי אמות היו בשושן הבירה· אחת על קרן מזרחית צפונית

צפונית׳ ואחת על קרן מזרחית דרומית׳ שעל מזרחית צפונית היתה יתירה על שלמשה חצי
חצי אצבע׳ ושעל קרן מזרחית דרומית היתה יתירה על שלמשה אצבע׳ למה היו אחת
גדולה ואחת קטנה כדי שיהוא אומנין נוטלין בקטנה ומחזירין בגדולה כדי של א יבואו לידי מעילה׳
ותרתי למאלי׳ חדא לדהבא וכספא ׳ וחדא לבנאנא׳ תנן החלונות ועובי חומה׳ בשלמא
חלונות משכחת לה׳ נ״ו דשוין לקרקע עזרה׳ א עובי חומה היכי משכחת ליה׳ משכחת
ליה ובבר שורא דכת׳ ויאבל חיל וחומה יחדו אמללו׳ אמ׳ רב אחא ב״ר חנינה ואמרי לה׳ אמ׳
ר׳ אחא ואיתימא רב חננא בשורא ובר שורא׳

מתניתין

שתי חבורות שהיו יושבות בבית אחד׳ אלו הופכין את פניהם אילך ואוכלין׳ ואלו הופכין
את פניהם אילך ואוכלין׳ והמיחם באמצע׳ כשהשמש עומד למזוג קופץ את פיו ומחזיר
את פניו עד שמגיע אצל חבורתו ואוכל׳ הכלה אוכלת אחר שהופכת את פניה ואוכלת׳

גמר

מתניתין׳ מני ר׳ יהודה היא דתניא על הבתים אשר יאכלו אתו בהם׳
מלמד שהפסח נאכל בשתי חבורות׳ יכול יהא נאכל בשני מקומות׳ ת״ל לומ׳ בבית אחד יאכל׳
מכאן אמרו השמש שאכל כזית בצד התנור אם היה פקח ממלא כריסו ממנו׳ ורצו בני
חבורה לעשות עמו טובה באין ויושבין בצדו׳ דברי ר׳ יהודה׳ ר׳ שמעון אומ׳ על הבתים
אשר יאכלו אתו בהם׳ מלמד שהפסח נאכל בשני מקומות׳ יכול יהא נאכל בשתי חבורות׳
ת״ל לומ׳ בבית אחד יאכל׳ במאי פליגי דמר סבר יש אם למקרא׳ ומר סבר יש אם למסורת׳
הני יושבין ונפרסה מחיצה בינהן לדברי האומ׳ אין הפסח נאכל בשני מקומות׳ או אכול
לא אכלי׳ או לא אכול אכלי׳ לדברי האומ׳ הפסח נאכל בשני מקומות אכלי׳
יתיב רב כהנא והא פשיטה לה מפשט׳ אמ׳ ליה רב אשי תבעי ליה למר איבעויי קילוק מחיצות
ועשיית מחיצות בשני מקומות ובשתי חבורות דאמי או לא׳ הכלה הופכת את פניה ואוכלת׳
מאי טעמא אמ׳ ר׳ חייא בר אבא אמ׳ ר׳ יוחנן מפני שהיא בושה׳ רב הונא בריה דרב נתן איקלע
לבי נחמן בר יצחק קרא בבבא׳ אמרו ליה מנו מר׳ אמ׳ להן אנא רב הונא שאדו ליה בדיא
יתיב עליה׳ יהבו ליה כסא שקליה בחדא זמנא שתיה אפסק ביה ולא אהדר אפיה׳
אמ׳ ליה מאי טעמא קריתא לנפשך רב הונא׳ אמ׳ להו בעל שם אנא כי שדיין לך בדיא׳
מאי טעמא יתיבת עליה׳ אמ׳ להו כל שיאמר לך בעל הבית עשה׳ מאי טעמא יהבנא
לך כסא שקליה מר בחדא זמנא׳ אמ׳ להו מקבלין לקטן ואין מקבלין לגדול׳ מאי טעמא
פסקיה מר׳ אמ׳ להו תנא השותה כוסו בבת אחת הרי זה גרגרן׳ מאי טעמא לא אהדרת
אנפך׳ אמ׳ להו כלה תנן׳ ר׳ ישמעאל בר ר׳ יוסי איקלע לבי ר׳ ואמרי לה לבי ר׳ שמעון
בן יוסי בן לקוניא יהבו ליה כסא שתייה בבת אחת׳ אמרו ליה והשותה כוסו בבת אחת
הרי זה גרגרן׳ אמ׳ להו לא אמרו ביינו מתוק׳ וכוסו מועט וכריסו מרובה׳ אמ׳ רב הונא
בני חבורה הן נכנסין בשלשה שלשה ויוצאין אפלו באחד אחד׳ אמ׳ רבא והוא דעלו בעידנא
דרגילי דעיילי והוא דהדר ביה דיאלה׳ פירוש כשן שמש׳ אמ׳ ראבינא ונותנן דמית ולית
הלכתא כותיה׳

הדרן עלך כיצד צולין׳

מתניתין

האשה בזמן שהיא בבית בעלה ושחט עליה אביה ושחט עליה
בעלה תאכל משל בעלה׳ הלכה רגל הראשון לעשות בבית אביה ושחט עליה אביה ושחט

עליה בעלה תאכל ממקום שהיא רוצה׳ יתום ששחטו עליו אפטרופין יאכל ממקום
שהוא רוצה׳ עבד שלשני שותפין לא יאכל משלשניהם׳ מי שחציו עבד וחציו בן חורין
לא יאכל משלרבו׳ גמר שמעת מינה ישבדירה מאי ממקום שהיא
רוצה׳ ממקום שרצת בשעת שחיטה׳ ורמינהי אשה׳ רגל הראשון אוכלת משלאביה
מיכאן ואילך רצת משלאביה אוכלת׳ רצת משלבעלה אוכלת׳ לא קשיא כאן רדופה
שיר הש׳ כאן בשאינה רדופה׳ דכת׳ אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום׳ אמ׳ ר׳ יוחנן ככלה שנמצאת
שלימה בית חמיה ורדופה לילך להגיד שבחה בבית אביה׳ אחות לנו קטנה ושדים אין
ת״ע לה׳ והיה ביום ההוא נאם יי׳ תקראי לי אישי ולא תקראי לי עוד בעלי׳ אמ׳ ר׳ יוחנן ככלה
יש׳ בבית חמיה ולא ככלה בבית אביה׳ אחות לנו קטנה ושדים אין לה׳ אמ׳ ר׳ יוחנן זו
עולם שזכתה ללמוד ולא זכתה ללמד׳ אני חומה ושדי כמגדלות׳ אמ׳ ר׳ יוחנן אני
חומה זו תורה׳ ושדי כמגדלות׳ אלו תלמידי חכמים׳ רבא אמ׳ אני חומה׳ זו כנסת ישראל׳
ושדי כמגדלות׳ אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות׳ אמ׳ רב זוטרא בר טוביה אמ׳ רב מאי
בניו תלים דכת׳ אשר בנינו כנטיעים מגודלים בנעוריהם בנותינו כזויות מחוטבות תבנית היכל׳ אשר
בנינו כנטיעים׳ אלו בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא׳ בנותינו כזויות׳ אלו בנות
ת״ע זכריה ישראל שמגידות פתחיהן לבעליהן׳ כן הוא אומ׳ ומלאו כמזרק כזויות מזבח׳ ואין
בעית אימא׳ מהכא מזוינו מלאים מפיקים מזן אל זן׳ מחוטבות תבנית היכל׳
אלו ואלו מעלה עליהן הכת׳ כאלו נבנה היכל בימיהן׳ בימי עזיהו מלך יהודה נתנבאו
ארבעה נביאים וגדול שבכולן הושע׳ שנ׳ תחלת דבר יי׳ בהושע בן בארי׳ וכי עם
הושע דבר תחלה והלא ממשה ועד הושע כמה נביאים׳ אמ׳ ר׳ יוחנן תחלה ל׳
לארבעה נביאים שנתנבאו באותו הפרק׳ ואלו הן׳ הושע׳ וישעיה׳ ועמוס׳ ומיכה׳
אמ׳ הקב״ה להושע הושע ישראל חטאו׳ היה לו לומר בניך הן בני בחוניך בני אברהם יצחק
ויעקב גלגל עליהן רחמים׳ לא דיו שלא אמר כן אלא אמ׳ לפניו רבונו שלעולם כל העולם
כולו לך הוא׳ העבירם באומה אחרת׳ אמ׳ הקב״ה מה אעשה לזקן זה אילך ואומר לו
לך׳ קח לך אשה זונה ותוליד לו בנים זנונים׳ ואחר כך אומר לו שלח אשתך מעל פניך׳
אם הוא משליח את אשתו מעל פניו אף אני אשלח את ישראל מעל פני׳ מיד ויאמר
ת״ע יי׳ אל הושע קח לך אשת זנונים וילדי זנונים כי זנה תזנה הארץ מאחרי יי׳ וילך ויקח
את גומר בת דבלים׳ מאי גומר׳ אמ׳ רב שהכל גומרין בה׳ בת דבלים׳ דבה רעה בת
דבה רעה׳ ור׳ יוחנן אומ׳ שהכל דשין בה כדבילה׳ ושמואל אמ׳ שמתוקה בפי הכל כ׳
כדבילה׳ דבר אחר גמר׳ אמ׳ ר׳ חנינה שביקשו לגמר ממונן שלישראל בימיה
מלכ׳ ר׳ יוחנן אמ׳ בזזו וגמרו שנ׳ כי איבדם מלך ארם וישימם כעפר לדוש׳ ותהר ותלד
בן ותקרא שמו יזרעאל׳ כי עוד מעט ופקדתי את דמי יזרעאל על בית יהוא והשבתי
ממלכות בית ישראל׳ ותהר ותלד בת ויאמר קרא שמה לא רוחמה כי לא אוסיף עוד
ארחם את בית ישראל כי נשא אשא להם׳ ותהר ותלד בן ויאמר קרא שמו לא עמי׳
כי אתם לא עמי ואנכי לא אהיה לכם׳ לאחר שילדה שני בנים ובת׳ אמ׳ לו הקב״ה
הושע לא היה לך ללמוד ממשה רבך שכיון שדיברתי עמו פירש מן האשה׳ לך
ובדול עצמך ממנה׳ אמר לפניו רבונו שלעולם יש לי בנים ממנה ואין אני יכול לא

לגרשה

לגרשה ולא להוציאה · אמ׳ לו ומה אשתך זונה ובניה זנונים ואי אתה יודע אם שלך הן אם
שלאחרים הן · כך אני ישר׳ בני בני אברהם יצחק ויעקב אחד משלשה קניינים שקניתי מש׳
בעולמי · תורה קנין אחד שנ׳ ײ קנני ראשית דרכו קדם מפעליו מאז · שמים וארץ קנין
אחד שנ׳ קונה שמים וארץ · ישראל שנ׳ עם זו קנית · ואתה אומ׳ לי העבירם באומה אחרת ·
כיון שידע בעצמו שחטא עמד לבקש רחמים על עצמו · אמ׳ לו הקב״ה עד שאתה מבקש
רחמים על נפשך ועל עצמך בקש רחמים על ישר׳ שגזרתי עליהן שלש גזירות בעבורך ·
עמד וביקש רחמים וביטל את הגזרה. והתחיל ובירכן שנ׳ והיה מספר בני ישר׳ כחול הים ·
והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי · וזרעתיה לי בארץ ·
ורחמתי את לא רוחמה · ואמרתי ללא עמי עמי אתה · והוא יאמר אלהי ·
אמ׳ ר׳ יוחנן אוילה לרבנות שמקברת את בעליה שאין לך כל נביא ונביא מישר׳ שלא
קיפח ארבעה מלכים לא ישעיה שנ׳ חזון ישעיהו · אשר חזה · בימי עזיהו · יותם
אחז · יחזקיהו מלכי יהודה · ואמ׳ ר׳ יוחנן מפני מה זכה ירבעם בן יואש לימנות עם
מלכי בית דוד · מפני שלא קיבל לשון הרע על עמוס · וממאי דאימני דכת׳ דבר ײ
אל הושע בן בארי בימי עזיהו יותם אחז יחזקיהו מלכי יהודה ובימי ירבעם בן יואש מלך
ישראל · וממאי דלא קיבל דכת׳ וישלח אמציה כהן בית אל אל ירבעם מלך ישר׳ לאמר
קשר עליך עמוס בקרב כל ישר׳ לא תוכל הארץ להכיל את דבריו כה אמר עמוס בחרב ימות ירבעם
וישראל גלה יגלה מעל אדמתו · אמ׳ חס ושלום שלא אמר אותו צדיק כך · ואם אמר מה
אעשה לו · שהשכינה אמרה לו · אמ׳ ר׳ אלעזר שאפלו בשעת כעסו של הקב״ה זוכר את
הרחמים · שנ׳ כי לא אוסיף עוד ארחם את בית ישראל · ר׳ יוסי בר חנינה אמ׳ מהכא כי נשא הוש׳
אשא להם · ואמ׳ ר׳ אלעזר לא הגלה הקב״ה את ישר׳ לבבל אלא כדי שיתוספו עליהם גרים שנ׳
וזרעתים לי בארץ · כלום אדם זורע סאה אלא להכניס כמה כורין · ר׳ יוחנן אומ׳ מהכא ורחמתי הוש׳
את לא רוחמה · אמ׳ ר׳ יוחנן משום ר׳ שמעון בן יוחאי מאי דכת׳ אל תלשן עבד אל אדניו מש׳
פן יקללך ואשמת דור אביו יקלל ואמו לא יברך · אל תלשן אטו דור אביו יקלל ואמו
לא יברך · אל תלשן מנא לן מהושע · אמ׳ ר׳ אושעיה מאי דכת׳ צדקות פרזונו בישר׳ · אלא הכי קאמ׳ אפי׳ דור שאביו
צדקה עשה הקב״ה עם ישר׳ שפיזרן בין אומות העולם · והינו דאמ׳ ליה ההוא מינא לר׳ יהודה יקלל ואמו לא
נשיאה אנן מעלינן מינכון דאילו אתון · כת׳ בכון כי ששת חדשים ישב שם יואב וכל ישר׳ עד מל׳ שמוא׳ יברך אל תלשן
הכרית כל זכר באדום · ואלו אנן איתנכון שני גבן ולא עבדינן לכון ולא מידי · אמ׳ לו רצונך
אטפל לך תלמיד אחד · נטפל לו ר׳ אושעיה · אמ׳ לו משום דלא ידעיתו · מאי תעבדו להון ·
תקטלונהו כולהון לא מליכתו עלויהו · תקטלונהו להני די מליכתו עליהן קרו לכון מלכותא
קטיעתא · אמ׳ ליה גפה דרומי בהא סלקינן בהא נחתינן · תנ׳ ר׳ חייא מאי דכת׳ אלהים איוב
הבין דרכה והוא ידע את מקומה · יודע הקב״ה שאין ישר׳ יכולין לקבל גזירות שלומיים ·
עמד והגלה אותן לבבל · אמ׳ ר׳ אלעזר לא הגלה הקב״ה לבבל אלא מפני שעמוקה כשאול שנ׳
מיד שאול אפדם וממות אגאלם · ר׳ חנינה אומ׳ ששילחן לבית אמן · מפני שקרוב הושע
לשונם ללשון תורה · משל לאדם שכעס על אשתו להיכן משלחה לבית אמה ·
והינו דאמ׳ ר׳ אלכסנדרי שלשה חזרו למטעתן · ואלו הן · ישר׳ · כסף מצרים · וכתב לוחות ·

ישראל הא דאמרן׳ פסח מצרים דכת׳ ויהי בשנה החמישית עלה שישק מלך מצרים על מלכים
ירושלם ויקח את אוצרות בית יי׳ ואת אוצרות בית המלך. את הכל לקח ויקח את מגני הזהב אשר
עשה שלמה׳ כתב לוחות דכת׳ ואשברם לעיניכם׳ לוחות נשתברו ואותיות פרחו׳
שלא אמ׳ כדי שיאכלו תמרים ויעסקו בתורה׳ עולא איקלע לבבל איתו ליה טור׳ אנ׳ פל
דתמרי׳ אמ׳ להו כמה כיהני בזוזא׳ אמרו ליה מלו צנא דובשא בבבל בזוזא ולא עסקי בבלאי טבק
באורייתא בליליא צערוה׳ אמ׳ מלי צנא סמא דמיתותא בבבל בזוזא מיכליהן סמא דמיתותא תמל
והיכי עסקי בבלאי באוריתא׳ אמ׳ ר׳ אלעזר מאי דכת׳ והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ישעיה
יי׳ ואל בית אלהי יעקב ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו כי מציון תצא תורה ודבר יי׳ מירושלם׳
בית אלהי יעקב ולא אלהי אברהם ויצחק׳ לא לא כאברהם שקראו הר ש׳נ׳ אשר יאמר היום בהר יי׳
יראה׳ לא כדרך שכתוב ביצחק ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב׳ לא כדרך שכת׳ ביעקב
ויקרא למקום א׳ בית אל׳ אמ׳ ר׳ יוחנן גדול יום קבוץ גליות כיום שנבראו בו שמים וארץ ש׳נ׳
ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדו ושמו להם ראש אחד ועלו מן הארץ כי גדול יום יזרעאל וכת׳ ויהי הושע
ערב ויהי בקר יום אחד׳ יתום ששחטו עליו אפוטרופין׳ שמעת מינה יש ברירה׳
אמ׳ ר׳ זורא שה לבית׳ מכל מקום׳ מלמד שאדם מביא ושוחט על ידי בנו ובתו הקטנים ועל
ידי עבדו ושפחתו הכנענים בין מדעתן ובין שלא מדעתן׳ תנא אידך לא ישחוט אדם על
ידי בנו ובתו הגדולים ולא על ידי עבדו ושפחתו העבריים ולא על ידי אשתו אלא מדעתן׳ אבל
שוחט הוא על ידי בנו ובתו הקטנים ועל ידי עבדו ושפחתו הכנענים בין מדעתן ובין שלא מדעתן׳
וכולן ששחטו ושחט רבן עליהן יוצאין בשל רבן חוץ מן האשה׳ מפני שיכולה למחות׳
מאי שנא אשה׳ אמ׳ רבא אשה וכל דכותה׳ טעמא דמחאי הא סתמא נפקא בדבעלה
אימא רישא לא מדעתן׳ טעמא דאמרה אין הא סתמא לא נפקא בדבעלה אמרי מאי לא
מדעתן׳ כמי בסתמא לאפוקי היכא דאמרה לא לא טעמא דאמרה לא הא סתמא נפקא בדבעלה׳
אימא סופה וכולן ששחטו ושחט רבן עליהן יוצאין בשל רבן חוץ מן האשה שיכולה למחות׳
והא הכא דסתמא הוא וקא תני חוץ מן האשה דלא׳ אמ׳ רבא כיון ששחטה אין לך מחאה
גדול מזה׳ פיסקתא עבד של שני שותפין׳ דאמי ליה רב ענא סבא לרב
נחמן תנן׳ עבד של שני שותפין לא יאכל משל שניהם׳ והא תניא רצה מזה אוכל רצה
מזה אוכל׳ אמ׳ ליה ענא סבא ואיכא דאמרי׳ אמ׳ ליה פתיא איכומא מינך ומינך תסתיים
שמועתא מתניתין דקא קפדי אהדדי ברייתא לא קפדי אהדדי׳ פיסקתא מי שחציו
עבד וחציו בן חורין׳ הא משלו אוכל׳ והא תניא לא יאכל לא משל רבו ולא משל עצמו׳
לא קשיא כן במשנה ראשונה׳ כן במשנה אחרונה׳ כד תנן מי שחציו עבד וחציו בן חורין
עובד את רבו יום אחד׳ ואת עצמו יום אחד דברי בית הלל׳ בית שמאי אומ׳ תקנתם את
רבו׳ ואת עצמו לא תיקנתם׳ לישא שפחה אין יכול׳ בת חורין אין יכול׳ יבטל׳ ולא
נברא העולם אלא לפריה ורביה ש׳נ׳ לא תוהו בראה לשבת יצרה׳ אלא מפני תיקון העולם׳ כופין ישעיה
את רבו ועושה אותו בן חורין וכותב שטר על חצי דמיו׳ וחזרו בית הלל להורות כדברי בית
שמאי׳ מתניתין האומר לעבדו צא שחוט עלי את הפסח׳ שחט
גדי יאכל׳ שחט טלה יאכל׳ שחט גדי וטלה יאכל מן הראשון׳ שכח מה שאמ׳ לו רבו׳

כיצד

כיצד יעשה · ישחוט גדי וטלה ויאמר אם גדי אמר לי רבי גדי שלו וטלה שלי · ואם טלה
אמר לי רבי טלה שלו וגדי שלי · שכח רבו מה אמר לו · שניהן יוצאין לבית השרפה ופטורין
מלעשות פסח שני · גמר · שחט גדי יאכל פשיטא דאע"ג דרגיל בטלה ·
שחט טלה יאכל פשיטא דאע"ג דרגיל בגדי · שחט גדי וטלה יאכל מן הראשון · והאתניא
אין נמנין על שני פסחים כאחד · אמ' אביי מתניתין במלך ומלכה עסיקינן · והתניא אין נמנין על
שני פסחים כאחד · ומעשה במלך ומלכה שאמרו לעבדיהן צאו ושחטו עלינו את הפסח יצאו
ושחטו עליהן שני פסחים · באו ושאלו את המלכה · אמרה להן צאו ושאלו את רבן שמעון בן
גמליאל · באו ושאלו אותו · אמר להן מלך ומלכה שדעתן קלה אוכלין מן הראשון אנו לא
נאכל לא מן הראשון ולא מן השני · שוב פעם אחת נמצאת הלטאה בבית המטבחים
ובקשו לטמא את כל הסעודה כולה באו ושאלו את המלך אמר להן צאו ושאלו את המלכה
באו ושאלו את המלכה אמרה להן צאו ושאלו את רבן שמעון בן גמליאל באו ושאלו את רבן
שמעון בן גמליאל אמר להן בית המטבחים רותח או צונן אמרו לו רותח אמר להן לכו והטילו
עליה כוס של צונן הלכו והטילו עליה כוס של צונן ורחשה וטיהר רבן שמעון בן גמליאל את כל
הסעודה כמצא המלך תלוי במלכה ומלכה תלויה ברבן שמעון בן גמליאל נמצאת כל הסעודה
כולה תלויה ברבן שמעון בן גמליאל · פיסקתא · שכח מה אמר לו רבו וג'
אמרי הוא מנא ליה · אמ' אביי הולך אצל רועה הרגיל רבו אצלו דניחא ליה בתקנתא דרביה
דמקני ליה על מנת שאין לו לרבו רשות בו · שכח רבו מה אמ' לו וג' אמ' אביי לא שנו
לא ששכח לאחר זריקה דכי אזדריק דם הוה חזי לאכילה אבל שכח לפני זריקה דכי אזדריק דם
לא הוה חזי לאכילה חייבין לעשות פסח שני · איכא דמתני לה אבריתא חמשה שנתערבו
עורות פסחיהן זה בזה ונמצאת יבולת בעורו של אחד מהן כולן יצאו לבית השריפה ופטורין
מלעשות פסח שני · אמ' אביי לא שנו אלא שנתערבו לאחר זריקה דכי אזדריק דם הנך
איכא מיהא הון חאזי לאכילה אבל נתערבו לפני זריקה חייבין לעשות פסח שני מאן דמתני ליה
אמתניתין כל שכן אבריתא ומאן דמתני לה אבריתא אבל אמתניתין כיון דכשרין ניהו קמי
שמיא גליא · אמ' מר ופטורין מלעשות פסח שני והא איכא חד מניהו דלא עבד פסח
אמרי משום דלא אפשר היכי ניבי ניתי כל חד מינהן חד פסח קא מייתי חולין לעזרה ניתון כולהו
חד פסח כמיצא פסח נאכל שלא למנויין · אמרי ניתי כל חד מינהן פסח ונתני וממא או
דידי בעל מום הוה האי דאיתיי לי השתא ניהוי פסח או דידי תם הוה האי דאיתיי לי השתא ניהוי
שלמים אמרי משום חזה ושוק דכהנים הוא דאכלי להן אמרי ונמני כל חד וחד כהן בהדיה אמרי
האיכהן היכי דמי אי דעבד פסח אלמא פסח הוא ונאכל שלא למנויין · או דלא עבד פסח
דלמא לאו פסח הוא ולא קא עביד פסח אמרי ונתיו חמשה כהנים דלא עבדי פסח ונמנינהו לו
לחמשה כהנים כולהן עילוי הני חמשה פסחים דקא נפקי בההוא חד פסח דאיכא אלא משום
דקא ממעיטו באכילת שלמים דאלו פסח ליום ולילה ואילו שלמים לשני ימים ולילה אחד
ותנן במותר הפסח כימא או דידי בעל מום הוה האי דאיתיי השתא נהוי פסח או דידי תם הוה

האי דאיתי' השתא נהוי מותר הפסח ומותר הפסח נאכל ליום ולילה אמרי' כלום מפרישין תחלה למותרות
וכטרה ונותי מותר הפסח לא משום סמיכה דאילו שלמים בעי סמיכה אילו הפסח לא באעי סמיכה הא תנא
קרבן אנשים קרבן נשים מאי איכא למימר אלא משום מתנות דאילו שלמים שתי מתנות שהן ארבע
ואילו פסח מתנה מאי נפקא מנה הא תנן כל הניתנין על המזבח החיצון שנתן מתנה אחת כיפר אלא
משום זריקה דאילו שלמים בזריקה ואילו פסח בשפיכה מאי נפקא מינה הא תנא כל הניתנין בזריקה
שנתן בשפיכה יצא לא נהי דאמרי דאיעבד לכתחלה מי אמור׳
מתניתין
האומר לבניו הריני שוחט את הפסח על מי שיעלה מכם לירושלם
כיון שהכנים ראשון ראשו ורובו זוכה בחלקו ומזכה את אחיו עמו לעולם נמנין עליו עד שיהא בו
כזית לכל אחד נמנין ומושכין את ידיהן ממנו עד שישחט ר׳ שמעון אומ׳ עד שיזרק הדם׳
גמרא
שמעת מינה יש ברירה אמ׳ ר׳ יוחנן כדי לזרזן במצות הכי נמי
מסתברא מדקתני מזכה את אחיו עמו או אמרת בשלמא דאמנינהו מעיקרא
שפיר אלא אי אמרת לא אמנינהו מעיקרא השתא מימצי ממני להו התנן נמנין ומושכין את ידיהן
ממנו עד שישחט אלא שמע מינה כדי לזרזן במצות׳ תנא נמי הכי מעשה וקדמו בנות
לבנים ונמצאו בנות זריזות ובנים שפלים׳ לעולם נמנין עליו עד שיהא בו כזית לכל אחד
ואחד׳ מאי לעולם׳ קא משמע לן דנמנין עליו בחבורה הזו וחוזרין ונמנין עליו בחבורה
האחרת׳ נמנין ומושכין וכו׳ אמ׳ אביי מחלוקת לימשך דרבנן סברי אם ימעט הבית
מהיות משה׳ אמ׳ רחמנא מאי אם ימעט או קבעי אמעוטי או קבעי אימשוכי מהיות
משה׳ מחיותיה דשה ור׳ שמעון סבר מהויתו דשה קאמ׳ רחמ׳ משחיטה
ומזריקה במאי דלא זריק דם או בעיי אימשוכי או בעיי אימעוטי׳ אבל לימנות דברי הכל
עד שישחט דכת׳ ולקח הוא ושכנו הקרב אליו תנן במכסת נפשות תכסו אימנן ברישא והדר
תכסו׳ תנא נמי הכי נמנין ומושכין את ידיהן ממנו עד שישחט ר׳ שמעון אומ׳ נמנין עד
שישחט ומשכין עד שיזרק הדם׳
מתניתין
הממנה אחרים עמו על חלקו רשאין ליתן לו את שלו והוא אוכל משלו
והן אוכלין משלהן׳ זב שראה שתי ראיות שוחטין עליו בשביעי׳ ראה שלש שוחטין עליו
בשמיני׳ שומרת יום כנגד יום שוחטין עליה בשני׳ ראתה שני ימים שוחטין עליה בשלישי׳
והזבה שוחטין עליה בשמיני׳
גמרא
איבעיא להן בנחבורה יורין
שלאחד מהן יפות מהוא שיאמרו לו טול חלקך וצא מי אמרינן אמ׳ להו קבילתינן ואו
דלמא אמרי ליה כי קבילנך אדעתא דתקוני צבדא אדעתא דאכלת ליה כולה מינך לא קבילנך׳
תא שמע הממנה אחרים על חלקו רשאין ליתן לו את שלו והוא אוכל משלו והן אוכלין משלהן׳
ואי סלקא דעתא ידיו יפות מצי אמ׳ להו קבילתון נהוי האי כי ידיו יפות׳ אמרי רעות שמ׳ זאן
נמי תרויהן כי חד מבני חבורה הוא דאכלי מינך אמרי ליה דלא ניתא לן דנתי אמא בנכרא גבן׳
תא שמע השמש שאכל כזית בינו התנור אם היה פקח ממלא כריסו ממנו אם רצו

בני

פ״ר יוכל הזבה

מתניתין זב שראה שתי ראיות שוחטין עליו בשביעי ראה
שלש שוחטין עליו בשמיני וכן שומרת יום כנגד יום שוחטין עליה בשני ראתה שני ימים
שוחטין עליה בשלישי והזבה שוחטין עליה בשמיני

גמר

איבעיא להו בני חבורה ידיו שלאחד מהן יפות מהו שיאמרו לו טול חלקך וצא מי
אמרינן אמ׳ להו קבילתון או דלמא אמרי ליה כי נקבלנך אדעתא דתקוני זבחא אדעתא
דאכלת ליה כוליה מינן לא קבילנך תא שמע הממנה אחרים עמו על חלקו רשאין ליתן
לו את שלו והוא אוכל משלו והן אוכלין משלהן ואי סלקא דעתך ידיו יפות מצי אמ׳ להו
קבילתינן נהוי האי כי ידיו יפות אמרי רעות שנו ואו נמי תרויהו כיחד מבני חבורה הוא
ואכלי מצו אמרי ליה דלא ניחא לן דניתי אנש נכראה גבן תא שמע השמש שאכל
כזית בצד התנור אם היה פקח ממלא כריסו ממנו אם רצו בני חבורה לעשות עמו טובה
באין ויושבין בצדו רצו אין לא רצו לא ואמאי נימא להו קבילתון כל היכי דמיתכיל
ליי׳ שאני התם דאמרי ליה כי קבילנך אדעתא דטוחת את קמן במטוחת לן לדידן לגבך
לא קבילנך תא שמע בני חבורה שהיו ידיו שלאחד מהן יפות רשאין לומ׳ לו טול
חלקך וצא ולא עוד אלא אפלו חמשה שעשו סיבולת והיו ידיו שלאחד מהן יפות רשאין
לומ׳ לו טול חלקך וצא שמע מינה מאי ולא עוד ולא מבעיא פקח דמצי אימורי ליה
כי קבילנך אדעתא דתקוני זבחא הוא דקבילנך אלא אפלו סבולת נמי דאדעתא דיצותא
הוא רשאין לומ׳ לו טול חלקך וצא איכא דאמרי הא לא איבעי לן אלא הכי הוא
דאבעי לן בני חבורה רשאין ליחלק או אין רשאין ליחלק תא שמע בני חבורה שהיו
ידיו שלאחד מהן יפות רשאין לומ׳ לו טול חלקך וצא ידיו יפותהן אין ידיו יפות לא
שמע מנה רב פפא אמ׳ ורב הונא בריה דר׳ יהושע עקיבי דיפתיהון בהדי הדדי
ארב אכיל רב הונא בריה דרב יהושע חדא אכל רב פפא ארבעי אמ׳ ליה פלוג לי
אמ׳ ליה קבילתן אותיביה הני תיובתא הממנה אחרים עמו על חלקו אמ׳ ליה
רעות שאני אותיביה בני חבורה שהיו ידיו שלאחד מהן יפות שאני התם דאמרי ליה
כי קבילנך אדעתא דתקוני זבחא הוא דקבילנך אותיביה סיגולת פלג ליה אזל
עריב בהדי רבינא אוא כיל רב הונא בריה דרב יהושע חדא אכל ראבינא תמני
אמר פפא מאה פפי ולא חדא אבינא תנו רבנן הממנה אחרים על פסחו
ועל חגיגתו מעות שבידו חולין והמוכר עולתו ושלמיו לא עשה כלום ומעות כל
שהן יפלו לנדבה כי מאחר לא עשה כלום ומעות כל שהן יפלו לנדבה מעות אמאי
אמ׳ ראבא קנסא והאי כל שהן אע״ג דלא שוי הוה אלא ארבעה ויהבו ליה חמשא
אפלו בההוא יתירא נמיה קנסוה רבנן אמ׳ עולא ואותימא ר׳ הושעיה אפשר ידעי חברין
בבלאי טעמא הא מילתא זה המפריש מעות לפסחו וזה המפריש טלה לפסחו היאך חל
הקודש על הקודש דקא תאני מעות שבידו חולין אמ׳ אביי אי לאו דאוקמה ר׳ יהושע להא
בממנה על פסחו ול׳ הא הוה מוקינא להא בקדשים קלים ואליבא דר׳ יוסי הגלילי
דאמ׳ קדשים קלים ממון בעלים הוא אבל בפסח לא משאר אנוש במעות ואי משאר
אנוש וכי מפרש להיאדעתא דהכי מקדיש ליה והא ר׳ היא ומשום הכי מעות שבידו

חולין ובמעות וראי משאר אנוש׳ ההיא דקא מוקי ר׳ הושעיה ברבי לא מוקינא לה אלא ברבי
דבפסח לא משאר אנוש׳ ולא במעות׳ והא ליכא לאוקומה׳ כר׳ יוסי הגלילי׳ דקא תאני בה
והמוכר עולתו ושלמיו לא עשה כלום׳ השתא דאוקמה ר׳ אושעיה לההיא בממנה על פסחו׳
ור׳ היא אפלו בפסח נמי׳ משאר אנוש׳ מאי ר׳ הושעיה דתנן׳ נתן לה מוקדשין הרי אלו
מותרין׳ עופות הרי אלו אסורין׳ שהיה בדין ומה אם מוקדשין שהמום פוסל בהן אין אתנן
ומחיר חל עליהן׳ ת״ל לומ׳ לכל נדר לרבות את העופות׳ ויהו מוקדשין אתנן ומחיר חל
עליהן מקל וחומר׳ ומה אם מוקדשין בעופות שאין המום פוסל בהן אתנן ומחיר חל
עליהן׳ מוקדשין שהמום פוסל בהן אינו דין שאתנן ומחיר חל עליהן׳ ת״ל לומ׳ נדר להוציא
את הנידור׳ אלא טעמא דכתב רחמנא נדר׳ הא לא כתב רחמ׳ נדר הוה אמינא קדשים נתפסין׳

עופות שאין המום פוסל בהן אינו דין שאין אתנן ומחיר חל עליהן ת״ל

והא אין אדם אוסר שאינו שלו׳ אמ׳ ר׳ אושעיה בממנה על פסחו׳ ור׳ היא מאי ר׳
דתניא ואם ימעט הבית מהיות משה׳ מאי ואם ימעט הבית׳ דלית ליה אוכלין׳ ממוי אכילה

יעני
אזונה

ולא מכרי מקח׳ ור׳ אמ׳ אף מיכרי מקח שאם אין לו ממנה אחרים עמו ומעות שבידו חולין׳
שעל מנת כן הקדישו ישר׳ את פסחיהן׳ רבא ור׳ זירא׳ חד אמ׳ בעצים לצלותו וכל עלמא
לא פליגי׳ דכיון דתקנתא דפסח היא כגופא דפסח דאמי כי פליגי במצה ומרור׳ וחד אמר
במצה ומרור נמי דכל עלמא לא פליגי׳ דכיון דכת׳ על מצות ומרורים יאכלוהו׳ תקנתיה
דידיה היא׳ כי פליגי ליקח בו חלוק׳ ליקח בו טלית׳ רבנן סברי מהיות משה׳ אמ׳ רחמנא
החייהו לשה׳ ור׳ סבר מי כת׳ מהיות משה׳ אמ׳ רחמנא החיי עצמך משה׳ ולאביי דאמ׳
אי לאו דאוקמה ר׳ אושעיה לההיא בממנה על פסחו׳ ור׳ הוה מוקינא לה בקדשים קלים׳
ואליבא דר׳ יוסי הגלילי׳ דאמ׳ קדשים קלים ממון בעלים נינהו אבל בפסח לא משאר
אנוש׳ הא קא תני בהדיא׳ שעל מנת כן הקדישו ישר׳ את מעות פסחיהן׳ זב שראה
שתי ראיות שוחטין עליו בשביעי׳ אמ׳ רב יהודה אמ׳ רב שוחטין וזורקין על טמא שרץ׳
לרב מאי שנא טבול יום דחזי לאורתא׳ טמא שרץ נמי חזי לאורתא׳ מחסר טבילה
טבול יום׳ ומי מחוסר הערב שמש׳ שמשא ממילא ערבא׳ מחוסר כפורים
הוא מחוסר כפרה׳ בשקינן בידו׳ טמא שרץ נמי הרי מקוה לפניו נזדה דלמא פשע׳
כגון דמסרס לבית דין׳ וכדרב שמעיה דאמ׳ חזקה אין בית דין שלכוהנים עומדין משם עד
שיכלו כל המעות שבשופר׳ אלא לרב מדאוריתא מחזא חזי מדרבנן הוא דגזרו ביה רבנן
אלמא אמ׳ רב מטמאין אחד מהן בשרץ לא לרב מדאוריתא נמי לא חזי׳ מאי
טעמא דאמ׳ קרא איש איש כי יהיה טמא לנפש׳ מולא עסיקינן שחל שביעי שלו
להיות בערב הפסח׳ ואמ׳ רחמ׳ נדחי׳ וממאי הכי רב כל עקיבה קבלא ליה דאמ׳ מישל
ואליכפן היו שחל שביעי שלהן להיות בערב הפסח שנ׳ ויהי אנשים אשר היו טמאים
בהן ביום ההוא׳ אין יכולין לעשות׳ למחר יכולין לעשות׳ ואמ׳ רחמנא נדחי׳
זב שראה שתי ראיות שוחטין עליו בשביעי׳ לאו דלא טביל׳ ושמע מינה שוחטין
וזורקין על טמא שרץ דלא דטביל׳ או דטביל מאי קא משמע לן׳ דאע״ג דמחוסר הערב
שמש קא משמע לן דשמשא ממילא ערבא׳ הכי נמי מסתברא מדקא תני קופה ראה
שלש׳ עליו שוחטין בשמיני׳ או אמרת בשלמא זה שראה שתי ראיות שוחטין עליו

בשביעי

בשביעי דטביל שפיר אצטריך סלקאדעתא אמינא ראה שתי ראיות בשביעי הוא דלא
מחוסר מעשה · אבל ראה שלש בשמיני דמחוסר כפרה · אימא לא קא משמע לן דאע"ג
דמחוסר כפרה שחטינן וזרקינן עילויה · לא אי אמרת ראה שתי ראיות בשביעי דלא טביל
ראה שלש בשמיני למה לי מיתנא השתא יש לומר ראה שתי ראיות בשביעי דלא טביל שחטינן
וזרקינן עילויה · ראה שלש בשמיני דטביל ליה משביעי לא כל שכן דשחטינן וזרקינן
עילויה אלא לאו שמע מינה · ראה שתי ראיות שוחטין עלין בשביעי דטבילי · לא לעולם
אימא לך דלא טביל ואצטריך סלקאדעתא אמינא בשביעי הוא דבידו לטבול · אבל
בשמיני דלאו בידו להקריב קרבן אימא ניגזר דלמא פשעי כוהנים קא משמע לן כדרב
שמעיה · תאני תנא קמיה דרב אדה בר אהבה · והזבה שוחטין עליה בשביעי · אמ' ליה
זבה בשביעי מי חזיא · אפלו למאן דאמ' שוחטין וזורקין על טמא שרץ דחזי לאורתא
זבה בשביעי מי חזיא עד לשמיני דמיתיא כפרה לא חזיא אלא תימא בשמיני · בשמיני
מאי קא משמע לן בשלמא דרב אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ אצטריך סלקאדעתא
אמינא זבה בשמיני נמי · כיון דמחסרה כפרה לא שחטינן וזרקינן עילויה קא מש'
לן כדבר שמעיה · אלא לעולא דאמ' זורקין ושוחטין על טמא שרץ השתא טמא
שרץ דטמא הוא שחטינן וזרקינן עילויה · זבה בשמיני דטביל ליה משביעי צריכה
למימר דשחטינן וזרקינן עילויה אמרי אצטריך סלקא דעתא אמינא טמא שרץ
הוא דבידו לטביל · אבל זבה דלאו בידה להקריב קרבן ניגזר דלמא פשעי כהנים קמש'
לן כדרב שמעיה · ואבינא אמ' נדה תנא קמיה והנה שוחטין עליה בשביעי · אמ' ליה
נדה מיחזיא בשביעי אפלו למאן דאמ' שוחטין וזורקין על טמא שרץ דחזי לאורתא נדה
עד לשמיני דעבדא הערב שמש לא חזיא אלא אימא בשמיני · בשמיני מאי קא מש' לן
השתא · ומה זבה דמיחסרא כפרה שחטינן וזרקינן עילויה בשמיני · נדה דלא מיחסרי
כפרה צריכה למימר דשחטינן וזרקינן עילויה · אמרי נדה איצטריכא ליה הא קא מש'
לן בשמיני אין · בשביעי לא · כל חייבי טבילות טבילתן ביום · נדה ויולדת טבילתן
בלילה · דתניא יכול תהא טובלת מבעוד יום · תל' לומ' שבעת ימים תהיה בנדתה · תהא
בנדתה כל שבעה ·
מתניתין
האונן והמפקח בגל וכן מי
שהבטיחוהו להוציאן מבית האסורים · והחולה והזקן שהן יכולין לאכול כזית שוחטין
עליהן · וכולן אין שוחטין עליהן בפני עצמן שלא יביאוהו לידי פסול · לפיכך אם
אירע בהן פסול פטורין מלעשות פסח שני · חוץ מן המפקח בגל שהיה טמא מתחלתו ·
גמר
אמר רבא בר בר חנה אמ' ר' יוחנן לא שנו אלא מבית האסורים
דגוים · אבל בית האסורים דישראל שוחטין עלין בפני עצמו · מאי טעמא כיון דאבטחוה
ודאי מפקי ליה דכת' שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל לֹא יַעֲשׂוּ עַוְלָה וְלֹא יְדַבְּרוּ כָזָב וְלֹא יִמָּצֵא בְּפִיהֶם ת"ע צפניה
לְשׁוֹן תַּרְמִית · אמ' רב חסדא והא דאמרת בית האסורים דגוים לא אמרן אלא לחומרת
בית פגי · אבל לפנים מחומת בית פגי שוחטין עלין בפני עצמו · מאי טעמא אפשר דממטין
ליה ואכיל · לפי כך אם אירע בהן פסול · אמ' רבא בר בר חנא אמ' ר' יוחנן לא שנו אלא גל
עגול אבל גל ארוך פטור מלעשות פסח שיני · אימור טהור היה בשעת שחיטה ·

תנא הכי כמי ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומ' מפקח בגל עתים חייב עתים
פטור' כיצד גל עגול אחד פטור מלעשות פסח שני ונמצאת תחתיו טומאה חייב'
גל ארוך ונמצאת תחתיו טומאה פטור' אימור טהור היה בשעת שחיטה'

מתני' אין שוחטין את הפסח על היחיד דברי ר' יהודה' ורבי
יוסי מתיר' ואפלו חבורה של מאה שאינן יכולין לאכול כזית אין שוחטין עליהן ואין
עושין חבורה נשים ועבדים וקטנים'

גמר' תנו רבנן'
מנין שאין שוחטין את הפסח על היחיד תל' לומ' לא תוכל לזבוח את הפסח דברי ר' יהודה'
ר' יוסי אומ' יחיד ויכול לאכלו שוחטין עליו' עשרה ואין יכולין לאכלו אין שוחטין
עליהן' ור' יוסי האי לא תוכל לזבוח את הפסח באחד שעריך' מאי דריש ביה' מבעי ליה
לכדר' שמעון' דתניא ר' שמעון אומ' מנין לזובח את הפסח בבמת יחיד בשעת איסור
הבמות שהוא בלא תעשה תל' לומ' לא תוכל לזבוח את הפסח' יכול אף בשעת התר
הבמות כן' תל' לומ' באחד שעריך' לא אמרתי לא בשעה שכל ישראל נכנסין בשער
אחד' ור' יהודה תרתי מנה אמרי' ולר' יוסי ממאי דכי דקאמ' ר' שמעון דלמא כדי
קא אמ' ר' יהודה אמ' לך לא כלקא דעתא דהא כת' איש לפי אכלו' רמי ליה רב איקא בריה
דרב חיננא מפשרינא לרבא מי' אמ' ר' יהודה אין שוחטין את הפסח על היחיד'
ורמינהי' אשה בראשון שוחטין עליה בפני עצמה ובשני עושין אותה טפלה לאחרים
דברי ר' יהודה' אמ' ליה לא תימא בפני עצמה אימא בפני עצמן' אמ' ליה ומי עבדינן
חבורה שכולה נשים הא תנן אין עושין חבורה נשים ועבדים וקטנים' מאי לאו נשים
לחודיהו' עבדים לחודיהו' וקטנים לחודיהו' אמ' ליה לא נשים ועבדים וקטנים'
נשים ועבדים משום תופלא' עבדים וקטנים משום פריצותא' גופה אשה בראשון
שוחטין עליה בפני עצמה' ובשני עושין אותה טפילה לאחרים דברי ר' יהודה' ר' יוסי
אומ' אשה בשני שוחטין עליה בפני עצמה' ואין צריך לומ' בראשון' ר' שמעון אומ'
אשה בראשון עושין אותה טפילה לאחרים בשני אין שוחטין עליה כל עיקר'
במאי קא מיפלגי ר' יהודה סברי כת' במכסת נפשות' דאפילו נשים' וכי תימא או הכי
אפלו בשני' ומי כתב רחמ' חטאו ישא האיש ההוא' איש אין' אשה לא' וכי תימא
או הכי אפלו טפילה נמי בשני לא אהני ככל חקת הפסח לטפילה בעלמא' ור' יוסי אמ'
לך כת' בפסח שני ונכרתה הנפש ההיא מישראל' נפש דאפלו אשה' חטאו ישא האיש
ההוא' איש למעוטי' מאי למעוטי קטן מכרת' ור' שמעון אמ' לך כת' איש' איש אין
אשה לא' וכי תימא או הכי אפלו טפילה נמי לא אהני במכסת נפשות לטפילה בעלמא'
וכי תימא אפלו בשני מיעוטו רחמ' חטאו ישא האיש ההוא' איש אין' אשה לא'
ממאי קא ממעיט לה רחמ' אן מחיובא בראשון נמי הא לא מיחייבא לא מיטפלה אמרי'
ומאי איש דקאמ' ר' שמעון אי נימא איש שה לבית אבות' ההוא מיבעי לי לכדרבי
יצחק דאמ' איש זוכה ואין הקטן זוכה' ואלא אימא איש לפי אכלו' הא מרו' יוסי
סבר ליה כר' יהודה' ר' שמעון נמי סבר לה כר' יוסי' ועוד ההוא מיבעי ליה דשוחטין את
הפסח על היחיד' אמ' לך אם כן נכתוב רחמ' לפי אכלו' מאי איש שמע מנה תרתי'

כמאן

כמאן אזלא הא ראמ׳ ר׳ אלעזר אשה בראשון חובה בשני רשות ודוחה את השבת אורשות
אמאי דוחה את השבת לא אימא בשני רשות בראשון חובה ודוחה את השבת כמאן כר׳
יהודה׳ אמ׳ ר׳ יעקב אמ׳ ר׳ יוחנן אין עושין חבורה שכולה גרים שמא ידקדקו בו ויביאוהו
לידי פסול׳ תנו רבנן פסח מצה ומרור לילה הראשון חובה׳ מכאן ואילך
רשות׳ ר׳ שמעון אומ׳ באנשים חובה׳ בנשים רשות׳ אמ׳ מר פסח מצה ומרור
לילה הראשון חובה׳ מכאן ואילך רשות׳ אמאי קאי או לימא אפסח פסח כל שבעה מאי
איכא אלא אמצה׳ תימא סופה ר׳ שמעון אומ׳ באנשים חובה׳ בנשים רשות׳ לית
ליה לר׳ שמעון׳ הא דאמ׳ ר׳ אלעזר נשים חייבות באכילת מצה דבר תורה שנ׳ לא תאכל
עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות׳ כל שישנו בבל תאכל עליו חמץ ישנו
בקום אכול מצה׳ והני נשים הואיל ואיתנהו בבל תאכל חמץ ישנן בקום אכול מצה
אלא הכי קא תאני פסח מצה ומרור לילה הראשון חובה׳ מצה ומרור מכאן ואילך
רשות׳ ר׳ שמעון אומ׳ פסח באנשים חובה׳ בנשים רשות׳

מתניתין

אונן טובל ואוכל את פסחו לערב׳ אבל לא בקדשים׳ השומע על מתו
והמלקט עצמות טובל ואוכל בקדשים לערב׳ גר שנתגייר ערב פסחים בית שמאי
אומ׳ טובל ואוכל את פסחו לערב׳ בית הלל אומ׳ הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר׳

גמרא

מאי טעמא אנינות לילה דרבנן היא ובפסח לא העמידו
דבריהם במקום כרת׳ אבל לא בקדשים העמידו דבריהם במקום עשה׳ השומע
על מתו והמלקט עצמות׳ מלקט עצמות טמא הוא׳ והזאה בעי אימא שליקטו
לו עצמות׳ גר שנתגייר ערב הפסח׳ אמ׳ רבא בר רב חונא אמ׳ ר׳ יוחנן מחלוקת
בערל גוי דבית הלל סברי גזרה שמא יטמא לשנה הבאה ויאמר אשתקד לא טבלתי
ואכלתי עכשו נמי איכול ולא ידע דאשתקד גוי הוה ולא הוה מקבל טומאה עכשו ישראל
הוא ומקבל טומאה׳ ובית שמאי סברי לא גזרינן׳ אבל בערל ישראל דברי הכל טובל
ואוכל את פסחו לערב׳ תניא נמי הכי אמ׳ ר׳ שמעון בן אלעזר לא נחלקו בית שמאי
ובית הלל על ערל ישראל שטובל ואוכל את פסחו לערב׳ על מה נחלקו על ערל גוי
שבית שמאי אומ׳ טובל ואוכל את פסחו לערב׳ ובית הלל אומ׳ הפורש מן הערלה
כפורש מן הקבר׳ אמ׳ רבא ערל׳ והזאה׳ ואזמיל׳ העמידו דבריהן במקום כרת׳
אונן׳ מצורע׳ ובית הפרס׳ לא העמידו דבריהן במקום כרת׳ ערל הא דאמרן׳
הזאה דאמ׳ מר הזאה שבות היא ואינה דוחה השבת׳ אזמיל דתניא כשם שאין מביאין
אותו דרך רשות הרבים׳ כך אין מביאין אותו לא דרך גגות ולא דרך חצירות ולא דרך
קרפיפות׳ אונן הא דאמרן׳ מצורע דתניא׳ מצורע שחל שמיני שלו להיות
בערב הפסח וראה קריבו ביום וטבל אמ׳ חכמ׳ אע״פ שאין טבול יום אחר נכנסזה
נכנס מוטב שיבוא עשה שיש בו כרת וידחה עשה שאין בו כרת׳ אמ׳ ר׳ יוחנן
דבר תורה אפלו עשה אין בו שנ׳ ויעמד יהושפט בקהל יהודה וירושלם לפני חצר
החדשה׳ מאי חצר החדשה׳ שחידשו ואמרו טבול יום אל יכנס למחנה לוייה׳
בית הפרס דתנן מודים בית שמאי ובית הלל שבודקין לעושי פסח ואין בודקין
לתרומה׳

אמ׳ רב יהודה אמ׳ שמואל מנפח בית הפרס והולך ׃ ונבא הני מאי שנא תני ואתי לידי
דאיסורא דאוריתא ׃ ערל דאי מטמא טומאה דאוריתא הוא ׃ הזאה נמי דאו מעבר ליה
דרך רשות הרבים חילול שבת איסורא דאוריתא הוא ׃ אזמל נמי או מתי ליה דרך רשות
הרבים איסורא דאוריתא הוא ׃ העמידו דבריהם במקום כרת ׃ אונן ומצורע ובית הפרס
דלאו אתו לידי איסורא דאוריתא לא העמידו דבריהן במקום כרת ׃

הדרנא עלך האשה

מתניתין מי שהיה טמא או בדרך רחוקה ולא עשה
את הראשון יעשה את השני ׃ שגג או נאנס ולא עשה את הראשון יעשה את השני ׃ אם
כן למה נאמר טמא ובדרך רחוקה ׃ שאלו פטורין מן הכרת ׃ ואלו חייבין בהכרת ׃

גמר איתמר היה בדרך רחוקה ושחטו עליו וזרקו עליו ׃ רב נחמן
אמ׳ הורצה ׃ רב שישת אמ׳ לא הורצה ׃ רב נחמן אמ׳ הורצה ׃ מיאס הוא דחס רחמנא
עילויה ואי עביד תבוא עליו ברכה ׃ רב שישת אמ׳ לא הורצה ׃ מידחא דחיא רחמנא
כי טמא ׃ אמ׳ רב נחמן מנא אמינא לה מדקא תאני מי שהיה טמא או בדרך רחוקה
ולא עשה את הראשון יעשה את השני ׃ ולא עשה ׃ מכלל דאו בעי עבד ׃ ורב
שישת אמ׳ לך ולטעמיך סופה דקא תאני שגג או נאנס ולא עשה את הראשון יעשה את
השני ׃ התם נמי ולא עשה מכלל דאו בעי עבד ׃ הרי שגג ׃ והרי נאנס ׃ אלא מאי
אימא לך למימר מזיד קא תני בהדיהו ומזיד שלא עשה את הראשון יעשה את השני ׃
רישה נמי אונן קאתני בהדיהו אונן שלא עשה את הראשון דלא אמטי נפשיה בהדי
בני חבורה ועבד יעשה את השני ׃ אמ׳ רב אשי מתניתין נמי דיקא מדקתני שאלו
פטורין מן ההכרת ׃ ואלו חייבין בהכרת ׃ מן נינהו או נימא שגג
ונאנס הנהו בני כרת נינהו אלא לאו מזיד ואונן קא תני ׃ ורב נחמן אמ׳ לך מזיד קא תני
בסופה אונן לא קא תני ברישה ׃ ובדין הוא דניתני שאלו פטורין מן הכרת וזה חייב
בהכרת ׃ אידי דנסי רישה פטורין ׃ נמי סופה נמי חייבין ׃ אמ׳ רב שישת מנא אמינא לה
דתניא ׃ ר׳ עקיבה אומ׳ נאמ׳ טמא ׃ ונאמ׳ דרך רחוקה ׃ מה טמא שספק בידו לעשות ואינו
עושה ׃ אף דרך רחוקה שיספק בידו לעשות ואינו עושה ׃ ורב נחמן אמ׳ לך ר׳ עקיבה
סבר אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ ׃ ודרך רחוקה כי טמא שרץ ׃ ותנא סבירא לי
שוחטין וזורקין על טמא שרץ ׃ ודרך רחוקה כי טמא שרץ ׃ תנו רבנן
ואלו עושין את השני ׃ הזבים ׃ והזבות ׃ והמצורעין ׃ והמצורעות ׃ ובועלי נדות ׃ ויולדות ׃
ושוגגין ׃ ואנוסין ׃ ומזידין ׃ וטמא ׃ ושהיה בדרך רחוקה ׃ אם כן למה נאמ׳ טמא ׃
באו אמ׳ אעביד בראשון לא שבקינן ליה ׃ אלא אם כן למה נאמ׳ דרך רחוקה ׃ לפטורו ׃ מן
הכרת ׃ ואליבא דמן דאמ׳ הורצה ׃ דאו אליבא דמאן דאמ׳ לא הורצה סוף סוף ׃ אם
כן למה נאמ׳ דרך רחוקה ׃ דאו אמ׳ עביד לא שבקינן ליה ׃ אלא ש מעמינה ׃ אליבא למאן
דאמ׳ הורצה אמא בר מובד הוא ואפלו הכי קא פטר ליה רחמ׳ מכרת ׃ ואשה בפסח שני

מאי

מאי עבדא׳ והא תנא יכול לא יהו נדחין לפסח שני אלא טמא נפש ושהיה בדרך רחוקה זבין
ומצורעין ובועלי נדות מנין׳ תל׳ לומ׳ איש איש׳ לא קשיא׳ הא ר׳ יוסי׳ הא ר׳ יהונתן׳ ור׳
שמעון׳ תנו רבנן חייב כרת על הראשון וחייב כרת על השני דברי ר׳ ר׳ נתן אומ׳ חייב
על הראשון ופטור על השני׳ ר׳ חנניה בן עקביה אומ׳ אף על הראשון ואינו חייב לא אפסין עשה לא
בשני׳ ואידי לטעמיהו דתניא גר שנתגייר בין שני פסחים וכן קטן שהקטין שהגדיל בין שני
פסחים חייבין לעשות פסח שני דברי ר׳ ר׳ נתן אומ׳ כל הזקוק לראשון זקוק לשני׳ כל
שאין זקוק לראשון אין זקוק לשני׳ במאי איקא מיפלגו׳ ר׳ סבר שני רגל בפני עצמו הוא׳
ר׳ נתן סבר שני תשלומין לראשון הוא׳ ותקוני לא מתקין ליה׳ ור׳ חנניה בן עקביה סבר שני
תקנתא דראשון הוא׳ ושלשתן מקרא אחד דרשו והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וחדל
לעשות הפסח ונכרתה הנפש׳ בראשון׳ או קרבן ײ׳ תו לא הקריב במועדו בפסח שני חטאו ישא
האיש ההוא׳ כרת אחריני׳ וממאי דהאי חטאו ישא׳ כרת הוא קא סבר מגדף זה׳ הוא מברך
את השם׳ ובמגדף כתיבה ביה כרת׳ ובמברך את השם כת׳ בו חטאו ישא ישא׳ ויליף ההיא חטאו
ישא׳ דהכא מההוא אחטאו ישא׳ דמברך את השם׳ מה להלן כרת׳ אף כאן כרת׳ ור׳ נתן
אמ׳ לך הכי קאמ׳ רחמ׳ והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וחדל לעשות הפסח ונכרתה הנפש
ההיא׳ דהא קרבן ײ׳ לא הקריב במועדו׳ בפסח ראשון׳ ולא חטאו ישא׳ למאי לאלופיה
למברך את השם דקא סבר מגדף לא׳ זה הוא מברך את השם׳ מגדף זה הוא עובד ע״ז׳
והמברך את השם לא כתיבה ביה כרת׳ ויליף ההוא חטאו ישא דמברך את השם׳ מהאי חטאו
ישא׳ דהכא׳ מאי האי דהכא כרת אף האי דהתם כרת׳ ור׳ חנניה בן עקביה אמ׳ לך
הכי קא אמ׳ רחמ׳ והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא היה וחדל לעשות הפסח ונכרתה הנפש ההיא
כי קרבן ײ׳ לא הקריב במועדו׳ בפסח שני׳ ולו חטאו ישא׳ למאי לכדאמרן הזיד
בזה ובזה דברי הכל חייב׳ שגג בזה ובזה דברי הכל פטור׳ הזיד בראשון ושגג בשני לר׳
ולר׳ נתן חייב׳ לר׳ חנניה בן עקביה פטור׳ שגג בראשון והזיד בשני לר׳ חייב׳ לר׳ נתן
ור׳ חנניה פטור׳ מתניתין ואיזו היא דרך רחוקה׳ מן
המודעית ולחוץ וכמידתה לכל רוח דברי רבי עקיבה׳ ר׳ אליעזר אומר מאסקופת העזרה
ולחוץ׳ אמר ר׳ יוסי נקוד על ה׳ לומר לא מפני שרחוקה ודאי אלא מאסקופת העזרה
ולחוץ׳ גמר אמ׳ עולא מן המודעית לירושלם חמשה עשר
מילי׳ סבר לה כי הא דאמ׳ רבא בר בר חנא׳ אמ׳ ר׳ יוחנן כמה מהלך אדם בינוני ביום עשרה
פרסאות מעלות השחר ועד הנץ החמה חמשת מילין׳ משקיעת החמה ועד צאת הכוכבים
חמשת מילין׳ פשו להו תלתין מצפרא לפלגיה דיומא חמיסר׳ מפלגיה דיומא לאורתא
חמיסר אימת קא מיחייב האי גברא למעבד פסח בחצות כיון דאו בעי סגויי מחצות לא
מתזיל ליה אד איכא שמשא פטיר׳ עולא לטעמיה דאמ׳ עולא׳ איזו היא דרך רחוקה׳
כל שאינו יכול ליכנס בשעת שחיטה׳ וממאי דמיעלות השחר ועד הנץ החמה חמשת
מילין׳ מקרי דכת׳ וכמו השחר עלה׳ וכת׳ השמש יצא על הארץ ולוט בא צוערה׳ ואמר
ר׳ חנינה לדידי חזי לי ההוא אתרא והא חמשא מילי׳ גופה אמ׳ עולא איזו היא דרך רחוקה
כל שאין יכול ליכנס בשעת שחיטה׳ ורב יהודה כל שאין יכול ליכנס בשעת אכילה׳

אמ׳ ליה רבא לדידך קשיא לרב יהודה קשיא׳ לדידך קשיא ואמרת כל שאין יכול
ליכנס בשעת שחיטה׳ הדי טמא שרץ דאין יכול ליכנס בשעת שחיטה ואמרת שוחטין וזורקין
על טמא שרץ׳ לרב יהודה קשיא דאמ׳ כל שאין יכול ליכנס בשעת אכילה הדי טמא שרץ
דיכול ליכנס בשעת אכילה ואמרת אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ׳ אמ׳ ליה לא לדידי
קשיא׳ ולא לרב יהודה קשיא׳ לדידי לא קשיא דרך רחוקה לטהור׳ ואין דרך רחוקה לטמא׳
לרב יהודה לא קשיא. טמא שרץ רחמ׳ דחייה כי טמא נפש דכת׳ איש איש כי יהיה לנפש׳ מי
לא עסיקינן דחל שביעי שלו להיות בערב הפסח׳ ואמ׳ רחמ׳ נדחי׳ תנו רבנן
היה עומד חוץ למודעית ויכול ליכנס בסוסים ופרדים יכול יהא חייב׳ תל׳ לומ׳ ובדרך לא היה׳
והלא היה בדרך׳ היה עומד לפנים מן המודעית ואינו יכול ליכנס ממי גמלים וקרומות שמעכבות
אותו יכול יהא פטור׳ תל׳ לומ׳ ובדרך לא היה׳ והלא לא היה בדרך׳ אמ׳ רבא שתה אלפי
פרסי הוי עלמא ומכיה דרקיעא אלפא דפרסי חדא מינהו גמירי וחדא סבירא מה נפשך אי
שיתה אלפי פרסי הוי עלמא גמרא סומכא דרקיעא אלפא דפרסי סברא הוא׳ אי סומכה
דרקיעא אלפא דפרסי גמרא הוא שתה אלפי פרסי הוי עלמא׳ סברא הוה סבר לה׳ כי הא
דאמ׳ רבא בר בר חנא אמ׳ ר׳ יוחנן כמה מהלך אדם בינוני עשרה פרסאות מיעלות השחר ועד הנץ
החמה מחמישת מילין משקיעת החמה ועד צאת הכוכבים חמשת מילין׳ פשו להון תלתין
אשתכח דסומכיה דרקיעא חד משתה בעלמא הוי׳ מותיבי ר׳ יהודה אומ׳ עביו שלרקיע
אחד מעשרה ביום׳ תדע שהרי כמה מילין אדם מהלך בינוני ביום עשרה פרסאות׳ מעלות
השחר ועד הנץ החמה ארבעת מילין׳ ומשקיעת החמה ועד צאת הכוכבים ארבעת מילין׳
נמצא עביה שלרקיע אחד משמונה ביום׳ תיובתא דרבא תיובתא׳ תיובתא דעולא
תיובתא׳ נימא תהוי נמי תיובתא דר׳ יוחנן אמ׳ לך ר׳ יוחנן אנא דיממא הוא דאמ׳ אינהו
דקא טעו וחשבי דקדמא וחשכא׳ נימא תיובתיה דר׳ חנינה דאמ׳ מעלות השחר ועד הנץ
החמה חמשת המילין׳ וקא תאני הכא ארבעת מילין׳ אמ׳ לך ר׳ חנינה ואיצטריכו דאנן׳
מותיבי מצרים הוה ארבע מאות פרסה׳ מצרים אחד מששים בכוש׳ וכוש אחד מששים
בעולם׳ עולם אחד מששים בגן׳ וגן אחד מששים בעידן׳ ועדן אחד מששים בגיהנם׳
נמצא כל העולם כולו כיכסוי קדרה לגיהנם׳ ויש אומ׳ גיהנם אין לה שיעור׳ ויש
אומ׳ עידן אין לה שיעור׳ תיובתא דרבא תיובתא׳ תא שמע׳ דתנא דבי ר׳ יהו׳
ר׳ נתן אומ׳ כל הישוב כולו תחת כוכב אחד הוא יושב׳ תדע שהרי אדם נותן עינו בכוכב
אחד הולך למזרח עומד כנגדו׳ הולך למערב עומד כנגדו׳ הולך לארבע רוחות השמים
עומד כנגדו׳ נמצא כל הישוב כולו עומד תחת כוכב אחד הוא יושב׳ תיובתא דרבא
תיובתא׳ תא שמע עקרב בדרום ועגלה בצפון וכל הישוב כולו אינו הווה אלא אחד מעשרה
ביום׳ שאין חמה נכנסת לישוב אלא אחד מעשרה ביום׳ תידע שבחמש חמה במזרח ובשבע
חמה במערב׳ חצי שש וחצי שבע חמה עומדת בראש כל אדם׳ תיובתא דרבא
תיובתא׳ תא שמע דאמ׳ רבן יוחנן בן זכאי מה תשובה השיבתו בת קול לאותו רשע
בשעה שאמ׳ אעלה על במותי עב אדמה לעליון׳ יצתה בת קול ואמרה לו רשע בן רשע
בן בנו שלנמרוד הרשע שאמ׳ והמריד כל העולם כולו במלכותו עלי כמה שנותיו שלאדם

שבעים

שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה של. ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים
שנה׳ והלא מן הארץ ועד לרקיע מהלך חמש מאות שנה ועביה שלרקיע מהלך חמש מאות
שנה׳ וכן בין רקיע לרקיע׳ וכן כל רקיע ורקיע למעלה מהן חיות הקודש׳ רגלי חיות הקודש כנגד
כולן׳ קרצולי חיות כנגד כולן׳ רכובי חיות כנגד כולן׳ גופי חיות כנגד כולן׳ עובי חיורת
כנגד כולן׳ ראשי חיות כנגד כולן׳ קרני חיות כנגד כולן׳ למעלה מהן כסא הכבוד׳ רגלי
כסא כבוד כנגד כולן׳ כסא כבוד רם ונשא שוכן עליו׳ ואתה אמרת אעלה על במותי עב׳
אדמה לעליון׳ אך אל שאול תורד אל ירכתי בור׳ תיובתא דרבא תיובתא׳
תנו רבנן׳ חכמי ישראל אומרין גלגל קבוע ומזלות חוזרין׳ חכמי אומות העולם אומ׳
גלגל חוזר ומזלות קבועין׳ אמ׳ר תשובה לדבריהם מעולם לא מצאנו עקרב בצפון ועגלה
בדרום׳ מתקיף ליה רב אחא בר יעקב דלמא מידי דהוה אבוצינא דרחיא או נמי
אצינתא דדשא׳ תנו רבנן חכמי ישראל אומ׳ חמה ביום מהלכת למטה מן הרקיע׳ בלילה
חמה מהלכת למעלה מן הרקיע׳ חכמי אומות העולם אומ׳ ביום חמה מהלכת למעלה מן
הרקיע׳ בלילה חמה מהלכת למטה מן הרקיע׳ אמ׳ר נראין דבריהן מדברינו שביום מעינות
צוננין׳ ובלילה מעינות רותחין׳ תנו רבנן בארבעה שבילין חמה מהלכת ניסן ואייר
וסיון בהרים כדי להפשיר את השלגים׳ תמוז אב ואלול בישוב כדי לבשל את הפירות׳
תשרי מרחשון וכסלו בימים כדי ליבש את הנהרות׳ טבת שבט ואדר במדברות כדי ליבש
את הזרעים׳ ר׳ אליעזר אומ׳ מאסקופת עזרה ולחוץ ולא אמרינן ליה קום עול ועביד
פסח׳ ורמינהי ערל שלא מל ענוש כרת דברי ר׳ אליעזר׳ אלמא אמרינן ליה קום מהול
ועביד פסח׳ הכא נמי אמרינן ליה קום עול ועביד פסח׳. אמ׳ אביי דרך רחוקה לטהור ואין דרך
רחוקה לטמא׳ רבא אמ׳ תנאי היא דתניא ר׳ אליעזר אומ׳ נאמ׳ ריחוק מקום בפסח ונאמ׳ ריחוק
מקום במעשר׳ מה להלן חוץ לאכילתו׳ אף כאן חוץ לאכילתו׳ ר׳ יוסי בר׳ יהודה
אמ׳ מד׳ ר׳ אליעזר חוץ לעשייתו׳ כמאן אזלא הא דאמ׳ ר׳ יצחק בטמאין הלין אחר רוב העומדין
בעזרה׳ כמאן כר׳ יוסי בר׳ יהודה שאמ׳ מד׳ ר׳ אליעזר׳ אמ׳ר ינקי לפיכך נקוד על ה׳׳
תניא ר׳ יוסי הגלילי אומ׳ דרך שומע אני שנים ושלשים פרסאות תל׳ לומ׳ רחוקה אפילו
פסיעה אחת׳

מתני׳

מה בין הראשון לשני׳ הראשון אסור
בבל יראה ובל ימצא׳ והשני מצה וחמץ עמו בבית׳ הראשון טעון הלל באכילתו׳ השני
אין טעון הלל באכילתו׳ זה וזה טעונין הלל בעשייתן ונאכלין צלי על מצה ומרור ודוחין
את השבת׳

גמר׳

תנו רבנן ככל חקת הפסח יעשו אותו׳
במצוה שבגופו הכת׳ מדבר׳ מצוה שעל גופו מנין תל׳ לומ׳ על מצות ומרורים יאכלוהו׳ יכול
אפלו מצוה שלא על גופו תל׳ לומ׳ ועצם לא תשברו בו׳ מה פ׳ר כגון השבתת שאור׳ מה
שבירת עצם מיוחדת מצוה שבגופו׳ אף כל מצוה שבגופו׳ איסי בן יהודה אומ׳ יעשו אותו
במצוה שבגופו הכת׳ מדבר׳ אמ׳ מר יכול אפלו מצוה שלא על גופו׳ הא מאיכא תיתי׳
סלקא דעתא אמינא הואיל וכת׳ על מצות ומרורים יאכלוהו׳ אפקיה קרא ממצוה שבגופו׳
למצוה שעל גופו׳ הואיל ואפקיה ממצוה שבגופו אפלו מצוה שלא על גופו׳ כתב
רחמנא ועצם לא תשברו בו׳ מצוה שבגופו אין׳ מצוה שלא על גופו לא׳ איסי בן

יהודה אומ׳ יעשו אותו׳ במצוה שבגופו הכת׳ מדבר׳ ולאיס׳ בן יהודה נמי תיפוק ליה
מעצם לא תשברו בו׳ אמ׳ לך ההוא מיבעי ליה׳ אחד עצם שיש בו מוח׳ ואחד עצם שאין בו
מוח׳ ותנא קמא סבר לה כל דאמ׳ מבעוד יום אין בו משום שבירת העצם׳ ומן דאפשר
לקיומיה לעשה ולא תעשה׳ דאפשר למתבריה מבעוד יום׳ ואפוקיה למוח דידיה ומיכליה׳
לא אתי עשה דוחה את לא תעשה׳ ותנא קמא נמי תיפוק ליה מיעשו אותו׳ אמר לך
ההוא מיבעי ליה׳ שאין שוחטין את הפסח על היחיד׳ תנו רבנן ככל חקת הפסח יעשו אתו׳
יכול כשם שהראשון אסור בבל יראה ובל ימצא׳ אף שיני כן׳ תל לומ׳ על מצות ומרורים
יאכלוהו׳ ואין לי אלא מצות עשה׳ מצות לא תעשה מניין תל לומ׳ לא ישאירו ממנו עד
בקר׳ ואין לי אלא מצות לא תעשה שניתק לעשה׳ מצות לא תעשה גמור מניין תל לומ׳
ועצם לא תשברו בו׳ מה הפרט מפורש מצות עשה ומצות לא תעשה שניתק לעשה
ומצות לא תעשה גמור׳ מאי בכלליה דעל מצות ומרורים מאי קא מרבי צלי אש׳ פי׳ על מצות ומרורים פרט׳ ככל חקת הפסח כלל
פי׳ צלי׳ בפרטיה מאי קא ממעיט השבתה דשאור איפוך אנא מסתברא הא מצוה שבגופו הא
פי׳ השבתת שאור׳ מצוה שלא על גופו׳ בכלליה דלא ישאירו ממנו עד בקר׳ מאי קא מרבי לא תוציא
מן הבית מן הבשר חוצה׳ דדמי ליה דהאי מיפסיל בנותר׳ והאי מיפסיל ביוצא׳
בפרטיה מאי קא ממעיט לא יראה לך שאור לא יראה לך חמץ׳ ודמי ליה דהאי לא פי׳ לא ישאירו
ישאירו ממנו׳ לא לקי׳ דלא תעשה שניתק לעשה הוא׳ ולא יראה לך שאור נמי
לא לקי׳ דלאו שאין בו מעשה הוא׳ איפוך אנא מסתברא הא מצוה שבגופו הא מצוה
שלא על גופו׳ בכלליה דעצם לא תשברו בו׳ מאי קא מרבי אל תאכלו ממנו נא׳ דדאמי ליה׳ פי׳ לא ישאירו פרט׳ ככל חקת הפסח כלל
בפרטיה מאי קא ממעיט לא תשחט על חמץ דם זבחי׳ איפוך אנא מסתברא הא מצוה
שבגופו׳ הא מצוה שלא על גופו׳ הראשון טעון הלל באכילתו׳ והשני אין טעון
הלל באכילתו׳ מנא הני מילי׳ אמ׳ ר׳ יוחנן אמ׳ ר׳ שמעון בן יהוצדק דאמ׳ קרא השיר
יהיה לכם כליל התקדש חג׳ לילה המקודש לחג טעון שירה׳ לילה שאין מקודש לחג ישע׳
אין טעון שירה׳ וזה וזה טעונן הלל בעשייתן׳ מאי טעמא אבעית אימא מליה
אימעט׳ מיום לא אימעט׳ אבעית אימא סברא הוא אפשר שחטן ישראל את פסחיהן
ונטלו את לולביהן ולא אמרו שירה׳ ודוחין את השבת׳ שבת אין׳ אבל טומאה
לא׳ מתניתין דלא כר׳ יהודה דתניא דוחה השבת׳ ואין דוחה את הטומאה׳ ר׳ יהודה
אומ׳ אף דוחה את הטומאה׳ מאי טעמיה דר׳ יהודה אמ׳ לך דאמ׳ קרא ככל חקת הפסח
יעשו אותו׳ מה ראשון דחי טומאה אף שיני דחי טומאה׳ ותנא קא אמ׳ לך מפני טומאה
דתיתין יעשה בטומאה׳ ור׳ יהודה אמ׳ לך תורה חיזרה עליו לעשותו בטהרה׳ לא
זכה לעשותו בטהרה׳ יעשה בטומאה׳ תנו רבנן ראשון דוחה את השבת׳ שני
דוחה את השבת׳ ראשון דוחה את הטומאה׳ שיני דוחה את הטומאה׳ ראשון טעון לינה׳
שיני טעון לינה׳ מאן שמעת ליה דאמ׳ שני דחי טומאה׳ ר׳ יהודה׳ אומ׳ ר׳ יהודה שיני
מיבעי לינה׳ והא תניא ר׳ יהודה אומ׳ יכול יהא פסח שני טעון לינה תל לומ׳ ששת ימים
תאכל מצות ופנית בבקר והלכת לאוהליך׳ הנאכל לששה טעון לינה׳ שאין נאכל לששה
אין טעון לינה׳ ואליבא דר׳ יהודה׳ מתניתין הפסח שבא בטומאה

אל

אל׳ אכלו ממנו זבים וזבות נדות ויולדות ואם אכלו פטורין׳ ר׳ אליעזר פוטר אף על ביאת
המקדש׳ מה בין פסח מצרים לפסח דורות׳ פסח מצרים מקחו מבעשור וטעון הזאה
באגודת אזוב על המשקוף ועל שתי המזוזות׳ ונאכל בחפזון ללילה אחד׳ ופסח דורות נוהג
כל שבעה׳ גמר׳ מני מתניתין׳ ר׳ יהושע היא דתניא ר׳ שמעון אומ׳
יכול יהא פסח הבא בטומאה ואכלו ממנו זבים וזבות נדות ויולדות׳ יכול יהו חייבין תל׳ לומ׳
כל טהור בביתך וג׳ כל טהור יאכל בשר׳ והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר ליי׳
וטמאתו עליו ונכרתה׳ נאכל לטהורין חייבין עליו משום טומאה׳ שאין נאכל לטהורין אין
חייבין עליו משום טומאה׳ ר׳ אליעזר אומ׳ יכול דחקו זבים ומצורעים ונכנסו לעזרה בפסח
שבא בטומאה׳ יכול יהו חייבין תל׳ לומ׳ וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש׳
בשעה שטמאי מתים משתלחין׳ זבין ומצורעין משתלחין׳ אין זבין ומצורעין
משתלחין׳ אין טמאי מתים משתלחין׳ אין זבין ומצורעין משתלחין׳ בעי רב יוסף
דחקו טמאי מתים ואכלו אימורי פסח הבא בטומאה מהו אלאוי דקדשים ודאי מחייבי כרת
אטומאה מאי מי אמרינן׳ מדאשתראי טומאת בשר גביהן אשתראי נמי טומאת אימורין
לא אשתראי׳ אמ׳ רבא טומאת אימורין מהיכא קא מיתית לה מבשר דכת׳ והנפש אשר
תאכל בשר מזבח השלמים אשר ליי׳ וטמאתו עליו ונכרתה׳ אשר ליי׳ לרבות את האימורין׳
כל איכא דאיתה לטומאת בשר׳ איתה לטומאת אימורין׳ כל היכא דליתה לטומאת
בשר ליתה לטומאת אימורין׳ בעי רב יוסף דחקו טמאי מתים ונכנסו להיכל בפסח
הבא בטומאה׳ מהו מי אמרינן מדאשתרו לעזרה׳ איתשרו נמי להיכל׳ או דלמא
לעזרה איתשרו להיכל לא אתשרו׳ אמ׳ רבא מי כת׳ וישלחו מן המחנה׳ מן המחנה כתיב
ואפלו מקצת מחנה׳ איכא דאמרי אמ׳ רבא אמ׳ קרא וישלחו מן המחנה ואל מחוץ
למחנה תשלחום׳ כל היכא דקרינא ביה אל מחוץ למחנה תשלחום קרינא ביה וישלחו
מן המחנה כל היכא דלא קרינא ביה אל מחוץ למחנה תשלחום׳ לא קרינא ביה וישלחו מן
המחנה׳ בעי רב זירא אימורי פסח מצרים היכא אקטרונהו׳ אמ׳ ליה אביי ומאן
נימא לן דלא שוי סקי עבדונהו ואכלונהו׳ ועוד הא תני רב יוסף שלשה מזבחות היו
שם על המשקוף ועל שתי המזוזות׳ הני אין מידי אחרינא לא הוה׳ מה בין פסח
מצרים לפסח דורות׳ מנא הני מילי דכת׳ דברו אל כל עדת ישר׳ לאמר׳ בעשור לחדש
הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית׳ זה מקחו מבעשור׳ ואין פסח דורות
מקחו מבעשור׳ ת״א מעתה׳ והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש הזה׳
הכי נמי דזה טעון ביקור ארבעה ימים קודם שחיטה׳ והא תניא בן בגבג אומ׳ מנין לתמיד
שטעון ביקור ארבעה ימים קודם שחיטה תל׳ לומ׳ תשמרו להקריב לי במועדו׳ ולהלן הוא
אומ׳ והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש הזה׳ הכי נמי דזה טעון ביקור ארבעה
מה להלן טעון ביקור ארבעה ימים קודם שחיטה׳ אף כאן טעון ביקור ארבעה ימים קודם
שחיטה׳ ת״א תמיד דכת׳ ביה תשמרו׳ בעי ביקור׳ פסח דורות נמי כיון דכת׳ ביה
ועבדת את העבודה הזאת בחדש הזה׳ שיהו כל עבודות של חדש הזה כזה בעי ביקור׳
ת״א זה׳ למעוטי פסח שני דכותיה׳ ת״א מעתה ואכלו את הבשר בלילה הזה׳ הכי

נמי דזה נאכל בלילה ואין פסח דורות נאכל בלילה׳ אמ׳ קרא ועבדת את העבודה הזאת
בחדש הזה׳ שיהו כל עבודות בחדש הזה כזה׳ ולאזה למא לי לכדר׳ אלעזר בן עזריה
לאמעתה כל ערל לא יאכלבו׳ כל בן נכר לא יאכלבו׳ הכי נמי דבו אינו אוכל׳ אבל
אוכל במצה ומרור׳ ואיצטריך למכתב ערל׳ ואיצטריך למכתב בן נכר׳ דאו
כתב רחמ׳ ערל הוו אמינא ערל הוא דלבו לשמים׳ אבל בן נכר דאין לבו לשמים
אימא לא קא מש׳ לן׳ ואו כתב רחמ׳ בן נכר הוה אמינא בן נכר הוא דלא מאיס׳
אבל ערל דמאיס תימא לא קא מש׳ לן׳ לא מעתה תושב ושכיר לא יאכלבו׳ הכי
נמי דבו אינו אוכל׳ אבל אוכל פסח דורות׳ אמ׳ קרא ועבדת׳ ולאבן׳ למא לי בן׳
משומדות פוסלות ואין משומדות פוסלות בתרומה׳ לא מעתה ומלתה אתו אז
יאכלבו׳ בו מילת זכריו ועבדיו מעכבת׳ ואין מילת זכריו ועבדיו מעכבת בפסח
דורות׳ אמ׳ קרא ועבדת׳ ולאבו׳ למא לי בן׳ מילת זכרין ועבדין מעכבת׳
ואין מילת זכרין ועבדין מעכבת בתרומה׳ לא מעתה ועצם לא תשברו בו׳ הכי
נמי בו אתה שובר׳ אבל אתה שובר בפסח דורות׳ אמ׳ קרא ועבדת׳ ולאבו למא
לי׳ בכשר ולא בפסול׳ לא מעתה לא תאכלו ממנו׳ הכי נמי דממנו או אתה אוכל׳
אבל אתה אוכל מפסח דורות׳ אמ׳ קרא ועבדת׳ לא ממנו׳ למא לי ממנו׳
לכדרבא אמ׳ ר׳ יצחק׳ הוא דאתא׳ ונאכל בחפזון׳ מנא לן דאמ׳ קרא ואכלתם אתו
בחפזון׳ אותו בחפזון׳ ואין פסח דורות בחפזון׳ ללילה אחד׳ ופסח דורות נוהג כל
שבעה׳ מאי היא או נימא׳ פסח כל שבעה׳ מאי איכא׳ ולא אמצה ומרור׳
מצה ומרור כל שבעה׳ מ׳איכא׳ ולא אחמץ חמץ׳ פסח מצרים לילה אין׳ יום לא׳
והא תניא ר׳ יוסי הגלילי אומ׳ מנין לפסח מצרים שאין חימוצו נוהג אלא יום אחד׳
תל׳ לומ׳ ולא יאכל חמץ היום׳ לא הכי קאתני׳ נאכל ללילה אחד׳ פסח ומצה מכן
הוא הדין לפסח דורות׳ וחימוצו אינו נוהג אלא יום אחד׳ ופסח דורות נוהג כל שבעה׳

מתניתין

אמ׳ ר׳ יהושע שמעתי שתמורת הפסח קריבה׳
ותמורת הפסח אינה קריבה׳ ואין לי לפרש׳ אמ׳ ר׳ עקיבה אני אפרש׳ הפסח שנמצא קודם
שחיטת הפסח ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמין שלמים׳ וכן תמורתן אחר הפסח
יביא שלמים וכן תמורתו׳ המפריש נקיבה לפסחו או זכר בן שתי שנים ירעה עד
שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה׳ המפריש את פסחו ומת לא יביאנו בנו אחריו לשם
פסח אלא לשם שלמים׳ הפסח שנתערב בזבחים ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויביא
בדמי היפה שבהן ממין זה׳ ובדמי היפה שבהן ממין זה׳ ויפסיד המותר מביתו׳
נתערב בבכורות׳ ר׳ שמעון אומ׳ אם חבורת כהנים יאכלו׳

גמר

ונתני שמעתי שהפסח קרב פסח׳ היינו קרב מילתא קא מש׳ לן אגב אורחיה דתמורת
הפסח היכא דנמצא קודם שחיטה׳ והיינו דבן קודם שחיטה לא קרבא שלמים׳
איתמר רבא אמ׳ קודם שחיטה ולאחר שחיטה שענו׳ לר׳ זורא אמ׳ קודם חצות ואחר
חצות׳ שענו לר׳ זירא הא קא תני קודם שחיטת הפסח אימא קודם זמן שחיטת הפסח
ותנא׳ הפסח שנמצא קודם שחיטה ירעה עד שיסתאב׳ אחר שחיטה יקרב׳

רבי

ר׳ אלעזר אומ׳ קודם חצות ירעה׳ אחר חצות יקרב׳ אחר הפסח יבוא שלמים׳
וכן תמורתו׳ אמ׳ רבא לא שנו אלא שנמצא אחר שחיטה׳ והמיר בו אחר שחיטה׳
אבל נמצא קודם שחיטה׳ והמיר בו אחר שחיטה מכוח קדושה דחויה׳ קא אתיא ולא
קרבא שלמים׳ אותיביה אביי כשב׳ מה תל׳ לומ׳ אם כשב׳ לרבות תמורת הפסח
אחר הפסח שקריבה שלמים׳ היכי דאמי או נמא שנמצא אחר הפסח שחיטה והמיר
בו אחר שחיטה׳ למא לה קרא שלמים׳ מעלי׳ נינהו ולא לאו שנמצא קודם שחיטה׳
והמיר בו אחר שחיטה׳ וקא תני דקרבא׳ אמרי לא לעולם שנמצא אחר שחיטה והמיר
בו אחר שחיטה׳ ולא קרא למא לי קרא אסמכתא בעלמא׳ ולא קרא למאי אתא׳
כדתניא כשב׳ לרבות את הפסח לאליה׳ כשהוא אומ׳ אם כשב׳ להביא פסח׳ ושנתו
שעברה ושלמים שבאים מחמת הפסח לכל מיצות שלמים שיטענו סמיכה ונסכים
ותנופת חזה ושוק׳ כשהוא אומ׳ אם עז׳ הפסיק הענין׳ לימד על העז שאינה טעונה
אליה׳ איכא דמתני לה ארישה׳ הפסח שנמצא קודם שחיטת הפסח ירעה עד
שיסתאב׳ וימכר ויביא בדמין שלמים׳ וכן תמורתו׳ אמ׳ רבא לא שנו אלא שנמצא
קודם שחיטה׳ והמיר בו אחר שחיטה׳ דמכוח קדושה קא אתיא דחויה ולא קרבא׳
אבל נמצא קודם שחיטה והמיר בו קודם שחיטה תמורתו קריבה שלמים׳ מאי טעמא
כי קבעה חצות פסח דחזי לה תמורה דלא חזיא לה לא קבעא׳ אותיביה אביי כשב׳
מה תל׳ לומ׳ אם כשב׳ לרבות תמורת הפסח אחר הפסח שקריבה שלמים׳ יכול אף לפני
הפסח תל׳ לומ׳ הוא׳ הוא קרב ואין תמורתו קריבה׳ היכי דאמי׳ או נימא שנמצא קודם
שחיטה והמיר בו אחר שחיטה׳ למא לי קרא פשטיה דמכוח קדושה דחויה קא אתיא
ולא קרבא אלא לאו שנמצא קודם שחיטה והמיר בו קודם שחיטה וקא ממעיט לה קרא
מיהוא׳ תיובתא דרבא תיובתא׳ אמ׳ שמואל כל שאלו בחטאת מתה בפסח קרב שלמים׳
וכל שאלו בחטאת רועה בפסח נמי רועה׳ מתקיף ליה רב יוסף כללא הוא׳ הרי חטאת שעברה
שנתה דאזלא לרעיא׳ דאמ׳ ריש לקיש חטאת שעברה שנתה רואין אותה כאלו עומדת בית
הקברות ורועה׳ ואלו בפסח כיהאי גונא קרב שלמים׳ דתניא כשב לרבות את הפסח לאליה׳
כשהוא אומ׳ אם כשב׳ להביא פסח שעברה שנתו׳ ושלמים הבאים מחמת הפסח לכל מיצות
שלמים שיטענו סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק׳ אמרי כי אמ׳ שמואל באבודין׳ ברחויין
לא אמ׳ ובאבודה מי משכחת לה׳ הרי אבודה שנמצאת בשעת הפרשה דלרבנן׳ דרעיא
אזלא דתנן המפריש נקבה חטאתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה ואחר כך נמצאת הראשונה
והין שתיהן עומדות תמימות׳ אחת מהן תיקרב׳ והשניה תמות׳ דברי ר׳ וחכמ׳ אומ׳ אין חטאת
מיתה אלא שנמצאת לאחר שנתכפרו בעלים׳ הא קודם שנתכפרו בעלים לרעה׳ ואלו פסח שאבד
ונמצא אחר חצות קרב שלמים׳ קודם שחיטה אמרי שלמים כרבא סבירא ליה׳ דאמר
שחיטה קבעה׳ והא מדאמ׳ ר׳ יוחנן עיילוה אין הפסח קרב שלמים אלא שנמצא אחר שחיטה׳
אבל נמצא קודם שחיטה לא׳ אלמא שחיטה קבעא׳ מכלל דשמואל סבר חצות הוא דקבעא׳
שחיטה לא קבעא׳ אלא שמואל כל סבירא ליה דאמ׳ אבודה למיתה אזלא׳ ואכתי כל מי
משכחת לה הא כל אבודה בשעת הפרשה דל׳ר למיתה אזלא׳ ואלו פסח שאבד ונמצא קודם

חצות לא קרב שלמים׃ אמרי פסח קודם חצות׳ לאו אבוד הוא׳ כדרבא דאמ׳ אבידת לילה
לא שמה אבידה׳ אוהכי רועה לר׳ היכי משכחת לה כדר׳ הושעיה דאמ׳ המפריש שתי חטאות
לאחריות ונתכפר באחת מהן חברתה רועה׃ ולו בפסח כי האי גונא קרב שלמים׳ אמרי
שמוא׳ בההיא כר׳ שמעון סבירא ליה׳. דאמ׳ ההיא נמי למיתה אזלא׳ דתניא ר׳ שמעון אומ׳
חמש חטאות מיתות׳ ולד חטאת׳ ותמורת חטאת׳ וחטאת שמתו בעליה׳ וחטאת
שנתכפרו בעליה׳ וחטאת שעברה שנתה׳ אוהכי לר׳ שמעון רועה לית ליה כלל׳
לא לעולם שמוא׳ כר׳ סבירא ליה ובאבודין׳ אמ׳ שמוא׳ בדחויין לא אמ׳ ופסח שאבד ונמצא
קודם חצות לאו אבוד הוא׳ כדרבא דאמ׳ רבא אבידת לילה לא שמה אבידה׳ מאי קא קשיא
לך לר׳ רועה היכי משכחת לה׃ לא שמוא׳ חדא הוא דאמ׳ כל שאין בחטאת מיתה בפסח קרב
שלמים׳ לאפוקי מדר׳ יוחנן דאמ׳ אין הפסח קרב שלמים לא שנמצא אחר שחיטה׃ אבל
נמצא קודם שחיטה לא׃ אלמא שחיטה קבעא׳ קאמ׳ לן דחצות הוא דקבעא׃ שחיטה
לא קבעא׳ **פיסקתא** המפריש נקבה לפסחו או זכר בן שתי שנים׳ אמר רב
הונא בריה דרב יהושע שמע מינה תלת׳ שמע מינה דחוי מעיקרו הוי דחוי׳ ושמע מנה בעלי
חיים נדחין׳ ושמע מינה יש דחוי בדמים׳ **פיסקתא** המפריש את פסחו ומת׳
תנו רבנן המפריש את פסחו ומת׳ אם בנו ממונה עמו יביאנו לשם פסח׃ אין בנו
ממונה עמו יביאנו שלמים׳ בששה עשר אין׳ בחמשה עשר לא׳ אלמא קא סבר נדרים
ונדבות אין קריבין ביום טוב׳ אמרי דמית אימת אי נימא דמת אביו קודם חצות בנו ממונה עמו
יביאנו לשם פסח׳ דאקא חלה אמנות עליה׳ ולא דמית אביו לאחר חצות אין בנו ממונה
עמו יביאנו לשם שלמים׳ כיון דאקבע ליה לפסח ומת בעלין אידחי ליה לגמרי לאו בר
מיקרב שלמים הוא הא קבעתיה חצות׳ אמ׳ רבא לעולם דמת אביו קודם חצות׳ וכי קא תני
בנו ממונה עמו יביאנו לשם פסח לפסח שני׃ אביי אמ׳ לצדדין קא תאני בנו ממונה עמו
ומת אביו לאחר חצות יביאנו לשם פסח׳ אין בנו ממונה עמו ומת אביו קודם חצות יביאנו לשם
שלמים׳ רב שרביה אמ׳ כגון שהיה אביו גוסס בחצות ומת לאחר חצות בנו ממונה עמו
יביאנו לשם פסח דהא לא חל עליה אנינות׳ אין בנו ממונה עמו יביאנו לשם שלמים׳
דכיון דחצות גוסס הוה׳ לא הוה חזי למעבד פסח לא קבעתיה חצות׳ רב אשי אמ׳ לעולם
דמת אביו לאחר חצות׳ ודקאמרת אידחי ליה משלמים׳ והא מני׳ ר׳ שמעון היא דאמר
בעלי חיים אינן נדחין׳ רבינא אמ׳ הכא במאי עסיקינן כיון שהפרישו אחר חצות ומת
לאחר חצות׳ וקא סבר חצות קבע׳ הפסח שנתערב בזבחים׳ נתערב בבכורות׳
ר׳ שמעון אומ׳ אם חבורת כהנים יאכלו׳ דאו בכור הוא נאכל לשני ימים ולילה אחד׳
וכי אכיל ליה בתורת פסח׳ או נאיש מנה עד צפרא איפסיל ליה מאכילה׳ והא קא מיתי
קדשים לבית הפיסול׳ ר׳ שמעון לטעמיה דאמ׳ מביאין קדשים לבית הפיסול׳
ר׳ שמעון דתנן אשם שנתערב בשלמים׳ ר׳ שמעון אומ׳ שניהם ישחטו בצפון ויאכלו
כחמור שבהן׳ אמרו לו אין מביאין קדשים לבית הפיסול׳ ורבנן אמרי אין מביאין קדשים
לבית הפיסול׳ מאי תקנתיהו׳ אמ׳ רבא ממתינין להן עד שיומתו ומביא בהמה שמינה
ואומ׳ כל היכא דאיתיה לפסח תיחול קדושתיה׳ אהא בהמה שמינה ואכלי להו להנך

בתורת בכורות׳ **מתניתין** חבורה שאבד פסחה ואמרו לאחד צא
בקש שחוט עלינו׳ והלך ומצא ושחט והם לקחו ושחטו אם שלו נשחט ראשון הוא אוכל
משלו והן אוכלין עמו׳ ואם שלהן נשחט ראשון הן אוכלין משלהן והוא אוכל משלו׳
אין ידוע איזה מהן נשחט ראשון׳ או ששחטו שניהם כאחד הוא אוכל משלו והן אוכלין עמו׳
ושלהן יוצא לבית השריפה׳ ופטורין מלעשות פסח שני׳ אמר להם אם איחרתי
שחטו עלי׳ הלך ומצא ושחט׳ והן שחטו ולקחו׳ אם שלהן נשחט ראשון הן אוכלין משלהן
והוא אוכל עמהן׳ אם שלו נשחט ראשון הוא אוכל משלו והן אוכלין משלהן׳ אין ידוע איזה
מהן נשחט ראשון או ששחטו שניהם כאחת הן אוכלין משלהן והוא אינו אוכל עמהן׳ ושלו
יוצא לבית השריפה ופטור מלעשות פסח שני׳ אמר להן ואמרו לו אוכלין מן
הראשון׳ לא אמר להן ולא אמרו לו אינן אחראין זה לזה׳ שתי חבורות שנתערבו פ׳
פסחיהן אלו מושכין להן אחד׳ ואלו מושכין להן אחד׳ אחד מאלו בא לו אצל אלו׳ ואחד
מאלו בא לו אצל אלו׳ וכן הן אומרין אם שלנו הוא פסח זה ידיך משוכות משלך ונמנתה
על שלנו׳ אם שלך הוא פסח זה ידינו משוכות משלנו ונמנינו על שלך׳ **גמר**
תנו רבנן אמר להם ואמרו לו אוכלין מן הראשון׳ לא אמר להם ולא אמרו לו אינן אחראין
זה לזה׳ מכאן אמרו יפה שתיקה לחכמים׳ קל וחומר לטיפשים שנ׳ גם אל אויל מחריש חכם
יחשב אוטם שפתיו נבון׳ **מתניתין** וכן חמש חבורות שלחמשה
חמשה ושלעשרה עשרה מושכין להן אחד מכל חבורה והבורה׳ וכך הן אומרין שנים שנתערבו
פסחיהן זה מושך לו אחד׳ וזה מושך לו אחד׳ זה ממנה עמו אחד מן השוק וזה ממנה עמו
אחד מן השוק׳ זה בא אצל זה וזה בא אצל זה׳ וכך הוא אומ׳ אם שלי הוא פסח זה ידיך
משוכות משלך ונמנית על שלי׳ ואם שלך הוא פסח זה ידי משוכות משלי ונמנתי על
שלך׳ **גמר** נימא מתניתין דלא כר׳ יהודה׳ דתניא ואם ימעט הבית
מהיות משה׳ מלמד שמתמעטין והולכין ובלבד שיהא אחד מבני חבורה קיים דברי ר׳ יהודה׳
ר׳ יוסי אומ׳ ובלבד שלא יניחו את הפסח כמות שהוא׳ אמ׳ ר׳ יוחנן אפלו תימא ר׳ יהודה׳
כיון דאמ׳ ר׳ יהודה אין שוחטין את הפסח על היחיד משיקבה לאימנויי אחרינא בהדיה כאחד
מבני חבורה דאמי׳ אמ׳ רב אשי מתניתין נמי דיקא דקא תאני׳ וכן חמש חבורות שלחמשה
חמשה ושלעשרה עשרה׳ שלחמשה חמשה אין׳ שלחמשה ושלארבעה לא׳ מאי
טעמא׳ לאו משום דלא קא פייש חד מבני חבורה בביה׳

הדרנא עלך מי שהיה טמא

מתניתין ערב פסחים סמוך למנחה לא יאכל עד שתחשך׳
ואפלו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב׳ ולא יפחתו לו מארבעה כוסות שליין ואפילו
מן התמחוי׳ מזגו לו כוס ראשון בית שמאי אומרין מברך על היום׳ ואחר כך מברך על
היין׳ ובית הלל אומרין מברך על היין ואחר כך מברך על היום׳ **גמר**
מאי איריא ערב פסחים׳ אפלו ערבי שבתות וערבי ימים טובים׳ נמי דתניא לא יאכל אדם

בערבי שבתות ובערבי ימים טובים מן המנחה ולמעלה כדי שתיכנס שבת בתאוה דברי
ר' יהודה ר' יוסי או' אוכל והולך עד שתחשך אמ' רב הונא לא נצרכה אלא לר' יוסי
דאמר אוכל והולך עד שתחשך ערב פסחים משום חיובא דמצה מודה ורב פפא אמ' אפלו
תימא ר' יהודה ערב שבת מן המנחה ולמעלה הוא דאסיר סמך למנחה שרי ובפסח אפלו
סמך למנחה נמי אסיר וערב שבת סמוך למנחה שרי והתניא לא יאכל אדם בערבי שבתות
ובערבי ימים טובים מתשע שעות ולמעלה כדי שתיכנס שבת בתאוה דברי ר' יהודה ר'
יוסי או' אוכל ושותה עד שתחשך אמ' מר זוטרא מאן תנא דמתקנתא היא דלמא
משבשתא היא אמ' להו מרי מר ואן תימא רב יימר אנא איקלעיה לפרקיה דרב פינחס
בריה דרב מי ותנה תנא קמיה ולא אמ' ליה מידי ולא קשיא לא מחוורתא כדרב הונא
ולרב הונא מי ניחא והא אמ' ר' ירמיה אמר ר' יוחנן אמ' ר' אבהו אמ' ר' יוסי בר חנינה
הלכה כר' יהודה בערב הפסח הלכה כרבי יוסי בערב ~~הפסח~~ שבת הלכה מכלל דפליגי
אמ' רב נחמן בר יצחק הלכה מכלל דפליגי להפסקה דתניא מפסיקין לשבתות דברי ר' יהודה
ר' יוסי אומ' אין מפסיקין ומעשה ברבן שמעון בן גמליא' ור' יהודה ור' יוסי שהיו מסובין
בערב שבת בעכו נקדש עליהן היום אמר לו רבן שמעון בן גמליא' לר' יוסי רצונך
שנפסיק ונחוש לדברי יהודה חבירינו אמ' לך כל יום אתה מחבב דברי בפני יהודה
עכשו אתה מחבב דברי יהודה בפני הגם לכבוש את המלכה עמי בבית לא נפסיק
שמא יראו התלמידים ויקבעו הלכה לדורות אמרו לא זזו משם עד שקבעו הלכה כר' יוסי
אמ' רב יהודה אמ' שמואל אין הלכה כר' יהודה ולא כר' יוסי אלא פורס מפה ומקדש
איני והא אמ' רב תחליפא בר אבימי אמ' שמואל כשם שמפסיקין לקידוש כך מפסיקין
להבדלה מאי מפסיקין לאו לעקירת שלחן לא למפה רבא בר רב הונא איקלע
לבי ריש גלותא איתו לקמיה תנא עליה מפה ויקדש תנא נמי הכי שוין שאין מביאין
את השלחן אלא אם כן קידש ואם הביא פורש עליו מפה ומקדש תני חדא שוין שאין
מתחילין ותניא אידך ושוין שמתחילין בשלמא הא דתניא שוין שאין מתחילין בערב
הפסח לא הא דתניא שוין שמתחילין איפכא אונמא בערב שבת מיפלג פליגי אלא
לא קשיא כאן קודם תשע כאן לאחר תשע אותן בני אדם שקידשו בבית הכנסת
אמר רב ידי יין יצאו ידי קידוש לא יצאו ורב למא ליה דמקדש בביתיה כדי להוציא
בניו ובני ביתו ושמואל אמ' ידי קידוש נמי לא יצאו ולא לשמואל למא ליה דמקדיש
בכנישתא לאפוקי אורחין ידי חובתן דאכלי בכנשתא ואזדא שמואל לטעמיה
דאמ' שמואל אין קידוש אלא במקום סעודה סבור מינה הני מילי מבית לבית אין אבל
ממקום למקום בחד בית לא אמ' להו רב ענן בר תחליפא זמנין סגיאין הוה קאמינא
קמיה דמר שמואל ואפלו מארעא לאיגרא הוה מקדיש ואף רב הונא סבר אין קידוש
לא במקום סעודה דרב הונא קדיש בעא למטעם מידי איתוקד שרגא עיילי ליה מאני
לבי גננתיה דרבא בריה דהואי שרגא קדיש וטעים מידי ואף רבא סבר אין קידוש
לא במקום סעודה דאמ' אביי כי הוינן בי מר כי הוה מקדש אמ' לן טעומו מידי דלמא
אדא זילתו לביתכן מתנקוא שרגא ולא מיקדשא לכו ומיתבי לכו ובהאי קדושא לא

נפקיתו

כפקיתו דאין קידוש אלא במקום סעודה' והאמ' אביי כל מליה דמר עביד כרב לבר מהני תלת
דעביד כשמואל מתירין מבגד לבגד ומדליקין מנר לנר' והלכה כר' שמעון בגרירה' כחומרי
דרב אין' כקולי דרב לא' ור' יוחנן אמ' ידי יין נמי יצאו' ואזדא ר' יוחנן לטעמיה
דאמ' רב האנא ברהימי אמ' ר' פדת אמ' ר' יוחנן אחד שינוי יין ואחד שינוי מקום אין צריך לברך
היאי אמ' ר' פדת אמ' ר' יוחנן מותיבי שנוי יין אין צריך לברך' שינוי מקום צריך
לברך' תיובתא דר' יוחנן תיובתא' יתיב רב אידי בר אבון קמיה דרב חסדא ויתיב רב חסדא
קא אמ' משמא דרב הונא הא דאמרת שנוי מקום צריך לברך' לא אמרן אלא מבית לבית'
אבל מפינה לפינה לא' אמ' ליה רב אידי בר אבון הכי תנינא לה במתניתא דבי בר היכך
ואמרי לה במתניתא דבי רב היכך' יתיבתו רב חסדא קא אמ' משמא דנפשיה הא דאמרת
שינוי מקום צריך לברך' לא אמרן אלא בדברים שאין טעונין ברכה לאחריהן במקומן'
אבל דברים שטעונין ברכה לאחריהן במקומן אין צריך לברך' מאי טעמא לקביעה
הדר' ורב שישת אמ' אחד זה ואחד זה צריך לברך' מותיבי עקרו לצאת לקראת
חתן או לקראת כלה כשהן יוצאין אין טעונין ברכה למפרע' כשהן חוזרין אין טעונין
ברכה כתחלה' אימתי בזמן שהניחו שם זקן או חולה' אבל לא הניחו שם לא זקן ולא
חולה כשהן יוצאין טעונין ברכה למפרע' וכשהן חוזרין טעונין ברכה כתחלה'
מדקא תאני עקרו בדברים שטעונין ברכה לאחריהן במקומן עסיקינן' וטעמא'
דהניחו שם זקן או חולה כשהן יוצאין טעונין ברכה למפרע' וכשהן חוזרין טעונין ברכה אבל לא הניחו
כתחלה' קשיא לרב חסדא' אמ' רב נחמן בר יצחק מאן תנא עקירה ר' יהודה היא'
דתניא חבירים שהיו מסובין ועקרו רגליהם לילך לבית הכנסת או לבית המדרש' כשהן
יוצאין אין טעונין ברכה למפרע' וכשהן חוזרין אין טעונין ברכה כתחלה' אמ' ר' יהודה
במה דברים אמורים שהניחו שם מקצת חבירים כשהן יוצאין טעונין ברכה למפרע' אבל לא הניחו
כשהן חוזרין טעונין ברכה כתחלה' מדקא תני עקרו בטעונין ברכה לאחריהן במקומן
עסיקינן' אבל דברים שאינן טעונין ברכה לאחריהן במקומן כשהן יוצאין טעונין ברכה
למפרע' כשהן חוזרין טעונין ברכה כתחלה' נימא תהוי תיובתא דר' יוחנן ומי לאו אותבניה
הוא זמנא הכי קאמרינן מי האתהוי תיובתא' אמ' לך ר' יוחנן הוא הדין דאפלו דברים שאין
טעונין ברכה לאחריהן במקומן נמי אין צריך לברך' והא דקא תנן עקרו דגליהן להודיעך
כחו דר' יהודה דאפלו דברים שטעונין ברכה לאחריהן במקומן' טעמא דהניחו שם מקצת
חבירים' אבל לא הניחו שם מקצת חברים' כשהן יוצאין טעונין ברכה למפרע' כשהן
חוזרין טעונין ברכה כתחלה' תנא כותיה דר' יוחנן חבירים שהיו מסובין לשתות יין ועקרו
רגליהם וחזרו אין צריכין לברך' תנו רבנן בני חבורה שהיו מסובין וקדש עליהן
היום מביאין להם כוס ראשון אומרין עליו קידוש היום' והשני אומרין עליו ברכת המזון
דברי ר' יהודה' ר' יוסי אומ' אוכלין והולכין עד שתחשך' גמרו כוס ראשון אומרין עליו
ברכת המזון' והשני אומרין עליו קדוש היום' ואמאי עמרינהו תרויהו אחד כסא'
אמ' רב הונא בר יהודה אמ' רב שישת לפי שאין אומרין שתי קדושות על כוס אחד'
מאי טעמא אמ' רב נחמן בר יצחק לפי שאין עושין מצוות חבילות חבילות'

מותיבי הנכנס לביתו במוצאי שבתות מברך על היין ועל המאור ועל הבשמים ואחר כך אומר
הבדלה׳ ואם אין לו אלא כוס אחד מניחו לאחר המזון ומשלשלן כולן אחריו׳ אין כלין
שאני׳ והא יום טוב שחל להיות אחר שבת דאית ליה׳ ואמ׳ רב יקנה׳ בשביעי שלפסח
עפיקינן דליתליה׳ והא יום טוב דאית ליה׳ ואביי אמ׳ יקנה״ז ורבא אמ׳ יקזנה׳
לאקדושה והבדלה חדא מילתא׳ נינהי קדושה וברכת המזון תרי מילי נינהו׳ גופה
יום טוב שחל להיות אחר שבת׳ אמ׳ רב יקנה׳ ושמואל אמ׳ ינהק׳ ורבא אמ׳ יהנק׳
ולוי אמ׳ קנה׳ ורבנן אמרי קינה׳ מר בריה דראבנה אמ׳ נקיה מדונה׳ אמ׳ ר׳
יהושע בר חנינה נהיק׳ שלח ליה אבא אבוה דאבוה דשמואל לרבי ילמדינו רבינו
סדר הבדלות האך׳ שלח ליה אמר לי ר׳ ישמעאל בר ר׳ יוסי שאמר משום אביו שאמר
משום ר׳ יהושע בר חננה נהיק׳ אמ׳ ר׳ חנינה משל דר׳ יהושע׳ למה הדבר דומה
למלך יוצא ופרכוס נכנס׳ מלוין את המלך׳ ואחר כך יוצאין לקראת הפרכוס׳ היכא
דאיכא זמן היכי עביד׳ אביי אמ׳ יקזנה׳ רבא אמ׳ יקנה״ז׳ והלכתא כרבא׳
רב הונא בר יהודה איקלע לבי רבא איתו לקמיהן מאור ובשמים׳ פתח רבא בריך אבשמים׳
ברישא׳ והדר בריך אמאור׳ אמ׳ ליה והא בין בית שמאי ובית הלל מאור ברישא והדר
בשמים׳ דתנן בית שמאי אומרין נר ומזון בשמים והבדלה׳ בית הלל אומ׳ נר
ובשמים מזון והבדלה׳ ענ׳ רבא בתריה זו דברי ר׳ מאיר׳ אבל ר׳ יהודה אמ׳ לא נחלקו
בית שמאי ובית הלל על המזון שבתחלה׳ ועל הבדלה שבסוף׳ ועל מה נחלקו על
המאור ועל הבשמים׳ שבית שמאי אומ׳ מאור ואחר כך בשמים׳ ובית הלל אומ׳
בשמים ואחר כך מאור׳ אמ׳ ר׳ יוחנן נהגו העם כבית הלל׳ ואליבא דר׳ יהודה׳
רב יעקב בר אבה איקלע לבי רבא חזייה לרבא דבריך בורא פרי הגפן אכסא קמא׳
והדר בריך אכסא דברכתא׳ אמ׳ ליה למא ליה למר האי הא בריך ליה מר זמנא
חדא׳ אמ׳ ליה כי הוון בי ריש גלותא הכי הוו עבדינן׳ אמ׳ ליה בי ריש גלותא לא
אן משקולך או לא הכא מנח קמך כל אימת דבעית שתית׳ אמ׳ ליה רבא אנא כתלמידי
דרב קבירא לי דרב ברונא ורב חננאל תלמידי דרב׳ הוו יתבי בסעודתא קאי עליהן
רב יונא סבא אמרי ליה הבא נבריך׳ הדר אמרי ליה הבא נישתי׳ אמ׳ להו הכי אמ׳
רב כיון דאמריתו הבו נבריך איתקריתו למשתא׳ אמימר ומר זוטרא ורב אשי
הוו יתבי בסעודתא הוה קאי עליהן רב אחא בריה דרבא אמימר בריך אכל כסא וכסא׳
מר זוטרא בריך אכסא קמא ואכסא דברכתא׳ רב אשי בריך אכסא קמא ותו לא׳
אמ׳ להו רב אחא בריה דרבא ואנן כמאן ניבי אמימר אמ׳ אנא נימלך אנא׳ רב זוטרא אמ׳ אנא
דעבדי כתלמידי דרב׳ רב אשי אמ׳ ליתהלכתא כתלמידי דרב׳ דהא יום טוב שחל להיות
באחד בשבת ואמ׳ רב יקנה׳ ולא היא גבי ברכת המזון אקר ליה דעתיה ממשתיא הכא לא
אקר דעתיה כולהי חדא ברכתא אריכתא נינהי׳ מטא לאבדלי קם שמאעא קא מתלי
מדליק אבוקה נורא משרגא׳ אמ׳ ליה או לאו דשמע מינה דמר מי הוה עביד׳ אמ׳ ליה
לא סבר לה מר אבוקה להבדלה מצוה מן המובחר׳ פתח אמ׳ המבדיל בין קדש לחול
ובין אור לחושך ובין ישראל לגוים ובין יום השביעי לששת ימי המעשה׳ אמ׳ ליה למא ליה

למר

למר כולי׳ האי הא אמ׳ ר׳ יהודה אמ׳ שמואל המבדיל בין קודש לחול זו היא הבדלתן של ר׳ יהודה
הנשיא׳ אמ׳ ליה אנא כיהא סבירא לי׳ דאמ׳ ר׳ לעזר אמ׳ ר׳ אושעיה הפוחת לא יפחות משלש
והמוסיף לא יוסיף משבע׳ והא מר לא שבע אמר ולא שלש אמר׳ אמ׳ ליה בין יום השביעי
נ״א לששת ימי המעשה מעין חתימה היא׳ דאמ׳ רב יהודה אמ׳ שמואל כל הברכות כולן צריך
ופוסבריהם שיאמר מעין חתימתן סמוך לחתימתן ופומפדיתי אמרי מעין פתיחתן סמוך לחתימתן
מאי ביניהו׳ איכא בינייהו יום טוב שחל להיות אחר השבת דבעי מחתם המבדיל בין
קודש לקודש׳ למאן דאמ׳ מעין חתימתן סמוך לחתימתן בעי מימר בין קדושת שבת
לקדושת יום טוב הבדלת׳ למאן דאמ׳ מעין פתיחתן סמוך לחתימתן לא בעי מימר בין
קדושת שבת לקדושת יום טוב׳ גופה אמ׳ ר׳ לעזר אמ׳ ר׳ אושעיה הפוחת לא יפחות משלש
והמוסיף לא יוסיף על שבע׳ מותיבי אומרין הבדלות במוצאי שבתות ובמוצאי ימים
טובים ובמוצאי יום הכפורים ובמוצאי יום טוב לחולו שלמועד ובמוצאי שבת ליום טוב׳
אבל לא במוצאי יום טוב לשבת׳ הרגיל אומרן הרבה׳ ושאינו רגיל אומרה אחת׳
תנאי היא דאמ׳ ר׳ יוחנן בנן שלקדושים אומרה אחת ונהגו העם לומ׳ שלש׳ ומאי בנן שלקדושים׳
ר׳ מנחם בר ר׳ סימאי׳ ואמאי קרו ליה בנן שלקדושים׳ דאפילו בצורתא דזוזא לא מסתכל׳
שלח רב שמואל בר אידאי׳ חנניה אחי אומרה אחת׳ ולית הלכתא כותיה׳ אמ׳ ר׳ יהושע בן לוי
המבדיל צריך שיאמר מעין הבדלות האמורות בתורה׳ מותיבי ספרי שסדר הבדלות כיצד
המבדיל בין קודש לחול ובין אור לחשך ובין ישראל לגוים ובין יום השביעי לששת ימי המעשה
בין טמא לטהור בין הים לחרבה׳ בין מים העליונים למים התחתונים בין כהנים ליש׳ וללוים
וחותם בסדר בראשית׳ אחרים אומ׳ ביוצר בראשית׳ ר׳ יוסי בר ר׳ יהודה אומ׳ מקדש
ישראל׳ והא בין הים לחרבה לא כתיבה׳ סמי מכאן בין הים לחרבה׳ והא בין יום
השביעי לששת ימי המעשה׳ נמי מעין חתימה היא׳ חסר לי׳ אמרי בין כהנים ללוים
וישראל תרתי הוין׳ בין לגוים לישראל דכת׳ בעת ההיא הבדיל יי׳ את שבט הלוי׳ בין כהנים
דבה׳ ללוים דכת׳ ובני עמרם אהרן ומשה ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים׳ היכי חתים׳ אמ׳
רב מקדש ישראל׳ ושמואל אמ׳ המבדיל בין קודש לחול׳ תנא אמ׳ ר׳ יהושע בן חנניה כל
החותם מקדש ישראל והמבדיל בין קודש לחול מאריכין לו ימיו ושנותיו׳ ולית הלכתא כוו׳
עולא איקלע לפום בדיתא׳ אמ׳ ליה רב יהודה לרב יצחק בריה זיל אמטי ליה ההיא
כלכלה דפירי׳ וחזי היכי מבדיל׳ אזל שדריה לאביי׳ כי אתא אמ׳ ליה מאי׳ אמר
ליה המבדיל בין קודש לחול׳ הוא דאמ׳ אזל אמ׳ ליה לאבוה אנא לא אזלי לאביי
נ״א קודריה שדרתיה ואמ׳ לי אמר המבדיל בין קודש לחול ואשתוק׳ אמ׳ ליה פדרגותיה דמר ורבותיה
דמר גרמא ליה דמר דלא תיתמר שמועתא מפומיה׳ מותיבי כל הברכות כולן
פותח בהן בברוך וחותם בהן בברוך׳ חוץ מברכת מצות׳ ומברכת פירות׳ ומברכה
הסמוכה לחברתה׳ וברכה אחרונה שבקרית שמע׳ יש מהן שפותח בהן בברוך׳
ואינו חותם בהן בברוך׳ יש מהן חותם בברוך ואינו פותח בברוך׳ והטוב והמטיב
פותח בה בברוך ואינו חותם בברוך׳ קשיא לעולם אמ׳ לך עולא הא נמי בברכת
המצות דמיא׳ התם טעמא מאי׳ משום הודאה׳ הא נמי הודאה היא׳

רב חיננא בר שלמיה ותלמידיה דרב הון יתבי בסעודתא וקאי עליהו רב המנונא
סבא אמרו ליה פוק חזי מי קידוש יומא נפסיק נקבעה לשבתא אמ׳ להו לא צריכיתו
שבת קבעא נפשה הכי אמ׳ רב כשם ששבת קובעת למעשר כך שבת קובעת
לקידוש סבור מינה כשם שקובעת לקידוש כך קובעת להבדלה אמ׳ להו רב
עמרם הכי אמ׳ רב להבדלה אינה קובעת והני מילי לאכילה אבל לשתייה מפסיק
ואפלו לשתייה לא אמרן אלא חמרא ושכרא אבל מיא לית לן בה ופליגא דרב
הונא חזייה לההוא גברא דקא שתי מיא קמי אבדולי אמ׳ לא מסתפי מאסכרה
דתניא משמא דר׳ עקיבה כל הטועם כלום קודם שיבדיל מיתתו באסכרה רבנן
דבי רב אשי לא קפדי אמיא בעא מניה ראבינא מרב נחמן בר יצחק מי שלא
קידש בערב שבת מהו שיקדש והולך כל היום כולו אמ׳ ליה מדאמרי בני ר׳ חייא
מי שלא הבדיל במוצאי שבת מבדיל והולך כל השבת כולה מי שלא קידש בערב
שבת מקדש והולך כל היום כולו אותיביה לילי שבת ולילי יום טוב יש בהן קדושה
על הכוס ויש בהן אזכרה בברכת המזון ואי סלקא דעתא מי שלא קידש בערב
שבת מקדש והולך כל היום כולו שבת ויום טוב נמי משכחת לה דיש בהן קדושה
על הכוס דאו לא קידש אמ׳ ליה דאו לא קא תני אותיביה כבוד יום וכבוד לילה
כבוד יום קודם לכבוד לילה ואם אין לו אלא כוס אחד יקדש היום קודם לכבוד שבת
ואמאי נשבקיה למחר דעביד ביה תרתי אמ׳ ליה חביבה מצוה בשעתה אותיביה
הנכנס לביתו במוצאי שבת מברך על היין על המאור ועל הבשמים ואחר כך אומר
הבדלה ואם אין לו אלא כוס אחד מניחו לאחר המזון ומשלשלן כולן אחריו ולא
אמרינן חביבה מצוה בשעתה אמ׳ ליה אנא לא תנאה אנא ולא חכימאה אנא אלא
גמירא אנא וסדרנא אנא וכך מתן בי מדרשא כות שאנו עיולי יומא מאפוקי יומא
עיולי יומא מתבכינן אפוקי יומא מתדהינן ליה כי היכי דלא ניהוי עלן כי טונא
שמע מינה מיהא מתניתא תמני שמע מינה המבדיל בתפלה צריך שיבדיל
על הכוס ושמע מינה ברכה טעונה כוס ושמע מינה כוס שלברכה צריך שיעור
ושמע מינה טעם מבדיל ושמע מינה מברך צריך שיטעום ושמע מנה טעמו
פגמו ושמע מינה אומר שתי קדושות על כוס אחד ושמע מנה ר׳ יהודה היא
ואליבא דבית שמאי רב אשי אמ׳ טעמו פגמו וכוס שלברכה צריך שיעור
חדא מילתא היא מה טעם טעמו פגמו משום דכוס דברכה צריך שיעור ר׳
יעקב בר אידי קפיד אכסא פגימא רב ששא בריה דרב אידי קפיד אחצבא פגימא
מר בר רב אשי קפיד אפלו אחביתא פגימתא תנו רבנן זכור את יום
השבת לקדשו זכריהו על היין ואין לי אלא ביום בלילה מנין תל׳ לומ׳ זכור את יום
השבת לקדשו ואין לי אלא ביום בלילה מנין עיקר לקדשו בלילה הוא דכי רקדוש יומא
בעי קדושיה ותוב לילה מנין תל׳ לומ׳ זכור את יום השבת לקדשו מאי קא אמ׳
הני קא תאני זכור את יום השבת לקדשו זכריהו על היין בכניסתו ואין לי אלא בלילה
ביום מנין תל׳ לומ׳ זכור את יום השבת לקדשו ביום מאי אמ׳ אמ׳ רב יהודה בורא פרי הגפן

רב אשי איקלע למחוזא אמרי ליה ניקדיש לן מר קידושא רבא · אמ׳ מאי ניהו
קידושא רבא · אמ׳ אימא זו בריש בורא פרי הגפן · מיהת דכל היכי דאיתה ברישא בורא
פרי הגפן · בגן מימר אמ׳ בורא פרי הגפן ואגיד ביה חזייה להוא סבא דקא גחין שאתי קארי
אנפשיה החכם עיניו בראשו · אמרי בני ר׳ חייא מי שלא הבדיל במוצאי שבת מבדיל
והולך כל היום כולה · ועד כמה · אמ׳ ר׳ זורא עד רביעי בשבת · כי הא דיתיב ר׳ זורא קמיה
דר׳ אסי ואמרי ליה ר׳ אסי קמיה דר׳ יוחנן · ויתיב קאמ׳ חד בשבא תרי ותלתה בתר שבתא
ארבעה חמשא ומעלי קמי שבתא · אמ׳ ר׳ יעקב אבל לא על האור · וכן תאנשילא מרי
אבל לא על האור · אמ׳ רב הונא אמ׳ רב נטל ידיו לא יקדש · וכן אמ׳ רבא דה בר אהבה
אמ׳ רב נטל ידיו לא יקדש · אמ׳ להו רב יצחק בר שמואל בר מרתא עד כן לא נח נפשיה דרב
שכחנה לשמעתיה זמנין סגיאין הוה קאימנא קמיה דרב זמנין דהוה חביבא ליה ריפתא מקדיש
אריפתא זמנין דהוה חביב ליה חמרא מקדיש אחמרא · אמ׳ רב הונא אמ׳ רב טעם אינו
מקדש · בעו מניה רב האנא בר רב קטינא מרב הונא טעם מהו שיבדיל · אמ׳ ליה אני
אומ׳ טעם מבדיל · ורב אסי אמ׳ טעם אינו מבדיל · רב ירמיה בר אבא איקלע לבי ר׳
אסי אישתלי טעם מידי ואבדיל · אמרי ליה דביתהו מר לא עביד הכי · אמ׳ לה שבקיה
כרביה סבירא ליה · אמ׳ רב יוסף אמ׳ רב יהודה אמ׳ שמואל טעם אינו מקדש · טעם אינו
מבדיל · ורבא אמ׳ אמ׳ רב נחמן אמ׳ שמואל טעם מקדש · טעם מבדיל · אמ׳ רבא
הלכתא טעם מקדש · טעם מבדיל · מי שלא קידש בערב שבת מקדש והולך כל היום
כולו · מי שלא הבדיל במוצאי שבת מבדיל והולך כל השבת כולה · מרימי לה מתני
לה לשמעתא דרבא בהאי לישנא · אמ׳ רבא הלכתא טעם מקדש · טעם מבדיל ·
מי שלא קידש בערב שבת מקדש והולך כל היום כולו · מי שלא הבדיל במוצאי שבת
מבדיל והולך כל השבת כולה · אמרי ליה מאי מר ינוקא ומר קשישא בני רב חסדא
לרב אשי איקלע אמימר לאתרין ולא הון לן חמרא ואיתינן ליה שכרא ולא אבדיל
ובת טות · למחר איתו ליה חמרא אבדיל וטעם מידי לישנא תו איקלע לא הוה לן
חמרא · אמ׳ הכי חמר איתינן ליה שכרא · אמ׳ חֲמַר מדינה הוא · אבדיל וטעם
מידי · שמע מינה תלת · שמע מינה המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס ·
ושמע מינה אסור לאדם שיטעום כלום קודם שיקדש וקודם שיבדיל · ושמע מינה
מי שלא הבדיל במוצאי שבת מבדיל והולך כל השבת כולה · בעא מניה רב חסדא
מרב הונא מהו לקידושי אשכרא · אמ׳ ליה השתא ומה פורזמה שכר תיני תמרי ואסני
בעו מיניה מרב · ורב מר׳ חייא · ור׳ חייא מר׳ · ולא פשט להו · ואת אמרת שכרא מעלא
בעלמא סבור מנה קידושי הוא דלא מקדשינן עליה · אבל אבדולי מבדלינן עליה ·
אמ׳ להו רב חסדא · הכי אמ׳ רב כשם שאין מקדשין עליו אין מבדילין עליו · איתמר
נמי אמ׳ רב תחליפא בר אבדימי אמ׳ רב כשם שאין מקדשין עליו כך אין מבדילין עליו ·
לוי שדר ליה לר׳ שכרא בר תליסר מזגו טעמיה והוה בסים · אמ׳ כגון זה ראוי לקדש עליו
ולברך עליו ולומ׳ כל שירות ותשבחות שלתורה בליליא יצעריה · אמ׳ מיסרי ומפיס ·
אמ׳ רב יוסף אידר ברבים דלא אשתי שכרא · אמ׳ רבא אשתי מיסרין ולא אשתי שכרא ·

אמ׳ ר׳ זורא תהוי שקותיה שכרא׳ דמאן דמקדיש אשיכרא׳ רבא אשכחיה לרבא בר האנא
מקדיש אשיכרא׳ אמ׳ רב אתחיל אבא למקני אסתירי׳ תנו רבנן אין מקדשין
אלא על היין ואין מברכין אלא על היין׳ לא אשיכרא ומיא לא מברכינן שהכל׳ אמ׳ אביי הכי
קא תאני אין אומרין הבוצ׳ שלכרכה לבדך אלא על היין׳ והני מילי דלא קבע עליה׳ אבל
קבע עליה ליתלן בה׳ תנו רבנן אין מקדשין על השיכר׳ משום ר׳ לעזר בר׳ שמעון
אמרו מקדשין׳ וטעימת יין בכל שהוא׳ ר׳ יוסי בר׳ יהודה אומ׳ מלא לוגמין׳ אמ׳ רב הונא
תע גדול בר מנשי׳ דמפרש המקדש טעם מלא לוגמין יצא׳ אם לאו לא יצא׳ אמ׳ רב נחמן בר
יצחק לא בידול בר מנשי׳ ולא גידול בר מנימי׳ לא גידול סתם למאי נפקא מינה למרמא
בידיה אדריה׳ סמוך למנחה איבעיא להו סמוך למנחה גדולה׳ או משום פסח׳ או משום
מצה׳ או משום פסח׳ דלמא מימשיך ואתי לאימנועי ממצוות פסח׳ או משום מצה׳
דלמא אתי למיכלה אכילה גסה׳ או דלמא סמוך למנחה קטנה׳ תנן ומשום מצה הוא
דלמא אתי למיכלה אכילה גסה׳ אמ׳ רבינא תא שמע ואפלו אגריפס המלך שהוא אוכל
בתשע שעות ביום׳ לא יאכל משתחשך׳ או אמרת בשלמא סמוך למנחה קטנה׳
תנן ומשום מצה הוא׳ היינו רבותיה דאגריפס כדבעינן מימר לא או אמרת סמוך למנחה
גדולה׳ תנן מאי רבותיה דאגריפס הא אסיר וקאי מעיקרא׳ ולא מאי סמוך למנחה
קטנה׳ תנן מאי רבותיה דאגריפס הא מטא ליה עידן איסוריה׳ מהו דתימא תשע לאגריפס
כי ארבע לדידן דמיא ולא נתסר קא משמ׳ לן׳ אמ׳ ר׳ אסי אבל מטבל הוא במיני תרגימה
פי׳ מיני כיסנין׳ ר׳ יצחק אומ׳ מטבל בירק׳ תנא נמי הכי השמש מטבל בבני
מעין ונותן לפני אורחין אע״פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר׳ נירו לכם ניר ואל תזרעו אל
קוצים׳ רבא שתי חמרא כולי יומא דמעלי יומא דפסחא׳ אמ׳ כי היכי דניגרריה
לליבאי׳ אמ׳ רבא מנא אמינא לה דחמרא מגרר גריר׳ מדתנן בין הכוסות האלו
אם רצה לשתות ישתה׳ או אמרת בשלמא מגרד גריר שפיר׳ אלא או אמרת מסעד
סעיד אמאי ישתה קא אתי למיכלה למצה אכילה גסה שמע מינה׳ רב שישת
יתיב תעניתא במעלי יומא דפסחא נימא קא סבר רב ששת סמוך למנחה גדולה תנן
ומשום פסח דלמא מימשיך ואתי לאימנועי מכבוד פסח׳ וסבר לה כיהא דאמ׳ ר׳
לעזר אמ׳ ר׳ אושעיה מכשיר היה בן בתירה בפסח ששחטו שחרית בארבעה עשר לשמו
למא צפרא זמן פסח הוא׳ סבר בין הערבים׳ בין ערב דאיתמל׳ לערב הידנא׳
רב שישת אסתניס הוה ואן הוה טעים מידי לאורתא לא הוה הני ליה׳ ואפלו עני
שבישראל לא יפחתו לו׳ ולא יאכל עד שיסב׳ איתמר מצה צריך הסיבה׳ מרור אין
צריך הסיבה׳ יין איתמר משמא דרב נחמן צריך הסיבה׳ ואיתמר משמא דרב נחמן
אין צריך הסיבה׳ ולא פליגי הא בתרי כאסי קמאי׳ הא בתרי כאסי בתראי׳
אמרי לה להאי גיסא׳ ואמרי לה להאי גיסא׳ אמרי לה להאי גיסא תרי כאסי קמאי׳
צריכי הסיבה דהא השתא קא הויא חירות׳ תרי כאסי בתראי לא צריכי הסיבה
דמאי הוה אמרי ליה להאי גיסא אדרבה תרי כאסי בתראי צריכי הסיבה דהויא לה חירות׳
תרי כאסי קמאי לא צריכי הסיבה דאיכתי לא הוה חירות׳ דאיכתי עבדים קא אמרינן

השתא

השתא דאיתמר הכי ואיתמר הכי כולהו צריכי הסיבה׳ פרקדן לא שמיה הסיבה׳ ימין
לאו שמה הסיבה׳ ולאו עוד אלא שמקדים קנה לושט׳ אשה אינה צריכה הסיבה׳ ואם
אשה חשובה היא צריכה הסיבה׳ בן אצל אביו צריך הסיבה׳ תלמיד אצל רבו מאי׳ תא
שמע דאמ׳ אביי כי הוינן בי מר הוה קגינן אבורכי דהדדי׳ כי אתן לבי רב יוסף אמ׳ לן לא
צריכתו׳ מורא רבך כמורא שמים׳ מותיבי עם הכל אדם מיסב ואפלו תלמיד לפני רבו׳
כי תניא ההיא בשוולא דנגארי׳ איבעיא להן שמש מאי׳ תא שמע׳ דאמ׳ ר׳ יהושע בן לוי
השמש שאכל כזית מצה כשהוא מיסב יצא׳ מיסב אין׳ לא מיסב לא׳ שמע מינה׳
ואמ׳ ר׳ יהושע בן לוי נשים חייבות בארבעה כוסות הללו שאף הן באותו הנס׳ אמ׳ רבי יהודה
אמ׳ שמואל ארבעה כוסות הללו צריך שיהא בהן כדי מזיגת כוס יפה׳ שתאן חי יצא׳ בבת
אחת יצא׳ השקה מהן לבנו ולבני ביתו יצא׳ שתאן חי יצא׳ אמ׳ רבא ידי יין יצא׳ ידי
חירות לא יצא׳ השקה מהן לבנו ולבני ביתו יצא׳ אמ׳ רב נחמן בר יצחק והוא דאשתי ר׳
רובא דכסיה׳ מותיבי רב ארבעה כוסות הללו צריך שיהא בהן כדי רביעית׳ אחד
חי ואחד מזוג׳ אחד חדש׳ ואחד ישן׳ ר׳ יהודה אומ׳ עד שיהא בו טעם ומראה׳ קאתני
מיהא כדי רביעית ואת אמרת כדי מזיגת כוס יפה׳ נמי הינו כדי רביעית׳ ר׳ יהודה אומר
עד שיהא בו טעם ומראה׳ אמ׳ רבא מאי טעמיה דר׳ יהודה דכת׳ אל תרא יין כי יתאדם
כי יתן בכוס עינו׳ תנו רבנן הכל חייבין בארבעה כוסות הללו׳ אחד האנשים
ואחד הנשים והתינוקות׳ אמ׳ ר׳ יהודה וכי מה תעלה יש לתינוקות ביין׳ אלא מחלק להן קליות
ואגוזים כדי שישאלו׳ אמרו עליו על ר׳ טרפון שהיה מחלק קליות ואגוזים בערבי פסחים׳
תניא ר׳ אליעזר אומ׳ חוטפין מצה בלילי פסחים בשביל תינוקות שלא יי[illegible] אמרו עליו
על ר׳ אלעזר ור׳ עקיבה מימיו לא אמר הגיעה עת לצאת מבית המדרש חוץ [illegible] פסחים
וערב יום הכפורים׳ לילי פסחים בשביל תינוקות שלא יישנו׳ ערב יום הכפורים כדי שיאכילו
את בניהם׳ תנו רבנן חייב אדם לשמח את ביתו ברגל׳ ובמה משמחן ביין׳
ר׳ יהודה אומ׳ אנשים בראוי להן ביין׳ נשים בראוי להן׳ אמ׳ לן רב יוסף בבבל בבגדי צבעונין
בארץ ישראל בבגדי פשתן המגוהצין׳ תניא ר׳ יהודה בן בתירה אומ׳ בזמן שבית המקדש קיים אין
שמחה אלא בבשר שנ׳ וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני י״י אלהיך׳ עכשו אין שמחה
אלא ביין שנ׳ ויין ישמח לבב אנוש להצהיל פנים משמן ולחם לבב אנוש יסעד׳ אמ׳ ר׳ יצחק
קיסטא דמוריסא דהות בציפורי היא הות לוגא למקדשא ובה משערין רביעית לפסח׳
אמ׳ ר׳ יוחנן תמנתא קמיתא דהות בטבריה הות יתירה עלדא רביע ובה משערין רביעית לפסח׳
אמ׳ רב חסדא רביעית שלתורה אצבעיים על אצבעיים ברום אצבעיים ורום חצי אצבע
ורום חומש אצבע ובגודל׳ תניא ר׳ חייא ים שעשה שלמה מאה וחמשים מקוה טהרה׳
דתניא ורחץ במים את בשרו׳ במים במי מקוה׳ את כל בשרו׳ מים שכל בשרו עולה בהן׳
וכמה הן אמה על אמה ברום שלש׳ ושיערו חכמים מי מקוה ארבעים סאה׳ פ״ר
קבא מנא לן דארבעה לוגי הוו׳ דתנן׳ הלל אומ׳ מלא הין מים שאובין פוסלין את המקוה׳
וכמה הין׳ שנים עשר לוג׳ שמאי אומ׳ תשעת קבין שהן שלושים וששה לוג׳ אמא
קבא ארבעה לוגי הוו׳ ולוגא ממאי דארבעה [illegible]תא הוי׳ תניא הין וחצי הין ושלישית ההין
ורביעית ההין׳

ולוג וחצי לוג ורביעית׳ אלמא לוגא׳ ארבעה רביעתי הוו׳ אמ׳ רב אשי אמ׳ לי רבנן
בר חיננא שלחן שלמקדש שלפקיס היה׳ ואי סלקא דעתא חדוקי הוה מיהדק אמתא
באמצעה היכי הוה מטביל ליה׳ ומאי קושיה דלמא מטבלי ליה בים שעשה שלמה׳
ולא יפחתו לו מארבעה כוסות שלייך׳ היכי קימי רבנן מתקני מילתא דאתו בה
לידי סכנתא׳ דתנא לא יאכל תרי׳ ולא ישתה תרי׳ ולא יקנח תרי׳ ולא יעשה צרכיו תרי׳
אמ׳ רב נחמן בר יצחק ליל שימורים הוא ליי׳ לילה המשומר ובא מן המזיקין׳ רבא
אמ׳ כוס שלברכה מצטרף לטובה ואין מצטרף לרעה׳ רבינא אמ׳ כל חד וחד מצוה באנפי
נפשיה הוא׳ ולא יעשה צרכיו תרי׳ נמלך הוא׳ אמ׳ אביי הכי קא תנו לא יעשה
צרכיו תרי׳ ולא יאכל תרי׳ ולא ישתה תרי׳ ויעשה צרכיו׳ ולא יקנח תרי ויעשה צרכיו׳
דלמא חליש ומיתרע׳ תנו רבנן׳ השותה כפליים דמו בראשו׳ אימתי בזמן
שלא ראה פני השוק׳ אבל רואה פני השוק הרשות בידו׳ אמ׳ רב אשי חזינא ליה לרב
חנניה בן ביבי דכל כסא וכסא נפיק חזי שוקא ולא אמרן אלא לצאת לדרך׳ אבל בביתן
לית לן בה׳ אמ׳ ר׳ זורא ולישן כי לצאת לדרך דמי׳ אמ׳ רב פפא ולבית הכסא כי
לצאת לדרך דאמי׳ ובביתו לא׳ והא רבא מני כשורי׳ אביי מנקטא ליה אמיה
תרי כאסי בתרתי ידיה׳ דבי יצחק בריה דרב יהודה מנקטי ליה שמועיה תרי כאסי
בתרתי ידיה׳ אדם חשוב שאני׳ אמ׳ עולא עשרה כוסות אין בהן משום זוגות׳
עולא לטעמיה דאמ׳ עולא ואמרי לה במתניתא עשרה תיקנו חכמ׳ בבית האבל׳ ואי
סלקא דעתא עשרה יש בהן משום זוגות קימי מתקני רבנן מילתא דאתיבה לידי
סכנתא׳ אבל תמניא יש בהן משום זוגות׳ רב חסדא ורבא בר רב הונא דאמרי
תרויהו שלוש לרעה אינו מצטרף׳ אבל שתא יש בהן משום זוגות׳ רבא ורב
יוסף דאמרי תרויהו ויחנך לרעה אינו מצטרף׳ אבל ארבעה יש בהן משום זוגות׳
אביי ורבא דאמרי תרויהו וישמרך לרעה׳ אין מצטרף׳ ואזדא רבא לטעמיה
דרבא אפקינהו לרבנן בארבעה כאסי׳ ואע״ג דאיתזק׳ רבא בר ליואי אמ׳ האי משום
דאותבן בפירקא הוא׳ אמ׳ רב יוסף אמ׳ לי יוסף שידא אשמדאי מלכא דשידי ממנ׳
אזוי ומלכא לא איקרי מזיק׳ איכא דאמרי אדרבא לאידך גיסא מלכא היא רתח׳
אמ׳ רב יוסף אמ׳ לי יוסף שידא בתרי קטלינן׳ בארבעה מזקינן׳ בתרי בין בשוגג בין
במזיד בארבעה׳ במזיד אין׳ בשוגג לא׳ ואי איקרי נפק נכקוט זקפא דביה דימיניה
בידא דשמאליה׳ וזקפא דבידא דשמליה בידא דימיניה ונימא אנא ואתון הא תלתא ואי שמע
אנוש דאמ׳ רחמנא ארבעה נימא אנא חמשה׳ ואי שמע אנוש דאמ׳ שתה נימא אנא
שבעה הוה עובדא עד מאה ופקע שידא׳ אמ׳ אמימר אמרא לי רישיהן דנשים
כשפניות׳ האי מאן דפגע ביה נשים כשפניות נימא להי הכי ארי בדיקולי בצ״י
לפומיכי חרשיאתא נשי קרקריכי פרח פרחיכי אבדור תבלניכי פרקיה זיקא למוריקא
הדתא דנקיטתו אדחננכי וחנני לא אתא לגו השתא דאתת לגו קדחנני וחנני׳
במערבא לא קפדי אזוי׳ בנהרדעא קפדי אזוי׳ רב דימי מנהרדעא קפיד ואפילו
ארושמי דחביתא הוה עובדא ופקע חביתא כללא דמילתא כל דקפיד קפדי בהדיה דלא חביתא

קפיד לא קפדי בהדיה׳ כי אתא רב דימי אמ׳ שתי ביצים ושני אגוזין ושני קשואין ודבר אחר
הלכה למשה מסיני׳ ואסתפק להו לרבנן מאי ניהו דבר אחר גזרו בהו רבנן בכולהון
זוי משום דבר אחר׳ והא דאמרת עשרה תמניא שיתא ארבעה׳ אין בהן משום זוגות לא
אמרו לא לענין מזיקין׳ אבל לענין כשפים אפלו טובא נמי חיישינן׳ דההוא
גברא דגרשה לדביתהו אזל אנסוב לחנונא כל יומא הוה אזי שתי התם חמרא הות קא עבדא
ליה כשפים לא הוה קא מהניא ביה משום דהוה קא מזדהר בנפשיה׳ אזוי יומא חד אישתי
טובא לא הוה ידע עד שתסר׳ הוה יציל אזדהר בנפשיה מכאן ואילך לא הוה יציל ל׳
לאזדהורי בנפשיה אפקתיה בזוי כי שקיל ואזי נס ביה ההוא טיאי אמ׳ להו גברא קטילא
דאזיל אזל חבקיה לדקלא יצא גברא דקלא ופקע בוה׳ אמ׳ רב עוירא קערות
וככרות אין בהן משום זוגות׳ כללא דמילתא כל שגמרו בידי אדם לא חיישינן׳ גמרי
בידי שמים במיני מיכלא חיישינן׳ הנות אין בה משום זוגות׳ נימלך אין בו משום זוגות׳
אורח אין בו משום זוגות׳ אשה אין בה משום זוגות׳ ואם אשה חשובה היא יש בה משום
זוגות׳ אמ׳ רב הונא בריה דרב יהושע אספרגים מצטרף ואמרי לה אין מצטרף׳
ולא פליגי הא לטובה והא לרעה׳ אמ׳ רבינא משמא דרבא זוי לחומרא׳ ואמרי לה
זוי לקולא׳ אמ׳ רב יוסף תרי דשכרא וחד דחמרא מצטרפי׳ תרי דחמרא וחד דשיכרא
לא מצטרפי׳ וסימנך כדתנן זה הכלל כל המחובר לן חמור ממנו טמא׳ הקל ממנו
טהור׳ אמ׳ רב נחמן תרי קמי תכא וחד אתכא לא מצטרפי׳ חד קמי תכא ותרי
אתכא מצטרפי׳ מתקיף ליה רב משרשיה מידי אנן לתקוני תכא קא בנן לתקוני
גברא קא בנן וגברא הא מתקין וקאי ודכל עלמא תרי אתכא וחד בתר תכא לא
מצטרפי מההוא מעשה דרבא בר נחמני׳ אמ׳ רב יהודה אמר שמואל כל המזוג
מצטרף חוץ מן המים׳ ורבא ור׳ יוחנן אמ׳ אפילו מים׳ אמ׳ רב פפא לא אמרן לא
חמימי לגו קרירי וקרירי לגו חמימי׳ אבל חמימי לגו חמימי׳ וקרירי לגו קרירי לא
מצטרפי׳ אמ׳ ריש לקיש ארבעה דברים העושה אותן דמו בראשו ומתחייב בנפשו
הנפנה בין הדקל לכותל׳ והעובר על שני דקלים׳ והשותה מים שאולין׳ והעובר על
מים שפוכין׳ ואפלו שפכתן בתו בפניו׳ הנפנה בין הדקל לכותל׳ והעובר על שני דליכא בינ
דקלים׳ לא אמרן לא דלא הוי ארבע אמות׳ אבל הוי ארבע אמות לית לן בה׳ בינ נא
ואפילו לא הוי ארבע אמות לא אמרן לא דליכא דירכא אבל איכא דירכא לית לן בה׳
והשותה מים שאולין לא אמרן לא דשאלינהו קטן׳ אבל אמ׳ אם שאלינהו גדול לית לן
בה׳ ואפילו שאלינהו קטן לא אמרן לא בשדה דלא שכיחי ליה׳ אבל בעיר דשכיחי
ליה לית לן בה׳ והעובר על מים שפוכין׳ לא אמרן דלא אפסקינהו ברוקא או בעפרא פ״ל
ודלא אפסיקתינהו שמשא ולא אפסיקתינהו שיתי ניגרי׳ ולא רכיב בחמרא ולא דין
סיים מסאני אבל איכא חדא מנהו׳ אבל סיים מסאני לית לן בה׳ והני מילי היכא
דליכא למיא שלכשפים׳ אבל אשתו דמיחש לכשפים אע״ג דאיכא כל הני חיישינן הוה
עובדא בההוא גברא דרכיב חמרא וקיים מסאנא וגמיר מסאנא וצואר כרעא׳
תנו רבנן שלשה לא ממצעין ולא מתמצעין׳ ואלו הן כלב׳ ודקל׳ ואשה׳

ויש אומרין אף חזיר׳ ויש אומ׳ אף נחש׳ ואו פצא׳ היכא דפס מאי תקנתיה׳ אמ׳ רב פפא
נפתח בא׳ ונסיים בא׳ או נמי נפתח בלא ונסיים בלא׳ הני ביתדי רב פפא דפציא להן אשה
טהאס תחלת נדה היא אהורגת אחד מהן׳ אם סוף טהה היא מריבה עושה בינהן׳ הדי הני תרתי
נשי דיתבן להדי הדדי ומכונה בהדי הדדי בכשפים עסיקינן איכא דרכא אוחריתי ניזיל ולא
ניזיל ביניהן כלל׳ או ליכא דרכא אחריתי או איכא אחרינא בהדיה ננקטון בידא דהדדי וניחלפו
ואו ליכא איניש אחרינא בהדיה נימא הכי אגרת אגלא אוסיא בלוזיא מתלקטין בחוק
קבל׳ האי מאן דפגע באתתא דסלקא מטבילת מצוה או הוא קדים משמיש אחדא לה
לדידה רוח זנונים׳ או היא קדמא משמשא אחדא ליה לדיליה רוח זנונים׳ נימא הכי
שופך בוז על נדיבים ויתעם בתוהו לא דרך׳ אמ׳ ר׳ יצחק מאי דכת׳ גם כי אלך בגי צלמות תלים
לא אירא רע׳ זה הישן בצל דקל יחידי ובצלה שללבנה׳ צל דקל יחידי לא אמרן אלא
דלא נפיל טולא דחבריה עליה אבל נפ׳ טולא דחבריה עליה ליתלן בה׳ צלה שללבנה
לא אמרן אלא במערבה׳ אבל במדנחה ליתלן בה׳ והני מילי בשדה אבל בחצר אע״ג
דנפיל טולא דחבריה עילויה׳ תניא נמי הכי הישן בצל דקל יחידי בחצר דמו בראשו׳
בחצר הין׳ בשדה לא׳ לא לאו שמע מינה אע״ג דנפיל טולא דחבריה עליה שמע מינה׳
האי מן דמיפני אגודא דדקלא אחדא ליה רוח כאב חצי הראש׳ פלגא האי מאן קימ׳
דמזגי רישיה אגודא דדיקלא אחדא ליה רוח צרדא׳ האי מאן דפסע אדקלא׳ דעבר אגודה
על דקלא יחיואה׳ או קטולא הוא מתקטיל או עקורא הוא מאית׳ מאי תקנתיה לדרוך׳
חמשה טולי הוו הלא מתקטיל טולא דדקלא יחיואה טולא דכינרא טולא דתינתא טולא
דפרחא טולא דזרדתא׳ איכא דאמרי אפלו טולא דארבא וטולא דארבתא׳ כללא
דמילתא כל דנפיש עופיה קשי טוליה לבר מכרמשא דאמרי ליה שידתון לברה אזדהר מ׳
מכרמשא דהיינו האי דקטליה לאבוה וקטיל ליה לדיליה׳ אמ׳ רב אשי חזינא ליה לרב
כהנא דפריש מכולהו טולי׳ דבי פרחי רוחי דבי זרדתא שידי דבי איגרי רישפי למאי
נפקא מנה לקמיעא דבי פרחי׳ בריה שאין לה עינים׳ למאי נפקא מינה לגזויי לה
גזויי׳ הדזמנא אזא צורבא מרבנן קאי בי פרחי שמע דקא אתיא עילויה גדי לה אזל
חבקתיה אזל נפלא אפרחא צוא פרחא ופקע שידא׳ דבי זרדתא שידי הא זרדתא דסמיכא
למתא לא פחיתא משתין שידי׳ ההוא נקשא דמתא אזל איפני בי זרדתא אסתכן
אתא ההוא מרבנן׳ כתב ליה קמיעא דחד שידא לא הוה ידע דבי זרדתא שתין שידי הוו
שמעינהו ההוא דתלו חנגא בגויה תלגוס מחולות חנגין׳ וקא משדו סנדרה׳ דמר כד
מרבנן בקינן ביה במר ולא ידע ברוך׳ אתא ההוא מרבנן דהוה ידע דבי זרדתא שתין הוו
כתב קמיעא לשתין שידי שמעינהו דקא אמרי דלא מנכו מהכא׳ פי׳ דבי פרחי
רוחי דבי זרדתא שידי דבי איגרי רשפי למאי נפקא מנה למכתב להון קמיעא דבי פרחי
בריה שאין לה עינים׳ הא למאן נפקא מינה לגזויי להי׳ קטב מרירי׳ תרי קיטבי פי׳
הוו׳ חד דקמי טיהרא׳ וחד דבתר טיהרא׳ דקמי טיהרא קטב מרירי שמו׳ ומתחזי ענין
כיכדא והדר ביה בחושא׳ דבתר טיהרא׳ קטב ישוד צהרים שמו׳ מיחזי כקרנא דעיזא רוחות
והדר ביה נפיא׳ אביי הוה שקיל ואזיל רב פפא מימיניה׳ רב הונא בריה דרב יהושע מקמ׳

חזייה להחוא קטב מרירי דקא אתי בהדיה שמאליה אהדריה רבפפא לשמאליה ואהדריה לרב
הונא בריה דרב יהושע לימיניה אמ' ליה רב פפא אנא איתזק אמ' ליה את קימא לך שעתא מחד
בתמוז ועד שית סרביה ודאי שכיח מכאן ואילך ספק שכיח ספק לא שכיח ומשתכח
בטולא דצנרא דלא הוה גרמידא ובטולא דפנא דלא הוי גרמידא ועיקר בטולא דבית הכסא
אמ' רב יוסף הנא תלת מילי חבו ידבונא בנהורא מן דפריק בבנא ושתי מי טיף טיף וסיים
מסניה כד רטיבן כרעיה תלאי בביתא קשו לעניותא לא אמרן אלא ריפתא אבל בשרא וכוארי
לית לן בה דאמרי אינאשי תלא לקלתיה תלנהו למזוניה פרי בביתא קשי לעניותא
נשוארא בביתא קשי לעניותא ובלילי רביעיות ובלילי שבתות מזיקין שאין עליהן
איפדא דמזוני נקיד שמיה איפרא דעניותא נביל שמיה צעא אחצבא קשי לעניותא
משתא מיא בצעא קשי לברוקתי אכל תבלי ולא משא ידיה מפחיד תלתין יומא
מסובר ולא משא ידיה מפחיד תלתה יומי שקיל טופריה ולא מאשא ידיה מפחיד חד יומא
ולא ידע משום מאי מפחיד ידא אפגא דרגא לפחדא ידא אאפותא דרגא לשנתא
אוכלין ומשקין תחת המטה אפלו מחופין בכלי ברזל רוח רעה שורה עליהן תנו רבנן
לא ישתה אדם מים לא בלילי שבתות ולא בלילי רביעיות ואם שתה דמו בראשו ואן צאתי
מאי כמא שבעה קולות והדר משתי קול יי על המים עד סוף פרקא ואלא כימא הכי לי שפו
אמגרון אנדפאי בי כוכבי יתיבנא בי בלועי שמני ואו איכא איניש גביה נתעריה
כימא ליה פלכיא צהונא והדר נשתי ולא מידק בהן מידק והדר נשתי תנו רבנן
לא ישתה אדם לא מן הנהרות ולא מן האגמים בלילה ואם שתה דמו בראשו מפני הסכנה
מאי סכנתיה שברירי ואו צהי מאי או איכא איניש גביה נימא ליה ואו נימא איהו
לנפשיה פלניא בר פלניתא אמרא לך אמרא אזדהר משברירי שברירי ברירי רירירי
דשברירי דרירי רירירי בכאסי חוארי שכיחי ואפילו מן התמחוי פשיטא לא צריכה
הכא לר' עקיבה דאמ' עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות אבל עושה אדם דבר מועט
משום מצוה מודה תנא דבי אליהו אעפ שאמ' ר' עקיבה עשה שבתך חול ואל תצטרך
לבריות אבל עושה אדם דבר מועט בתוך ביתו מאי נהו אמ' רב פפא כסא דהרסנא
כדתנן ר' יהודה בן תימא אומ' הוי עז כנמר וקל כנשר ורץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון
אביך שבשמים שבעה דברים צוה ר' עקיבה את ר' יהושע בנו אל תישב בגבהה
של עיר ותשנה ואל תדור בעיר שראשה תלמיד חכמים ואל תיכנס לבית פתאום ואל
תמנע מנעלך והשכם ואכול בקיץ מפני חמה ובחורף מפני צנה ועשה שבתך חול
ואל תצטרך לבריות והוי משתדל ממי שהשעה משחקת לו אמ' רב פפא לא למזבן
מניה ולא לזבוני ליה דחטיף ליה אלא לאשתתופי בהדיה והשתא דאמ' ר' שמואל בר רב
יצחק ומעשה ידיו ברכת כל הנוטל פרנסה מאיוב מתברך אפלו למזבן מניה לזבוני
ליה חמשה דברים צוה ר' עקיבה את ר' שמעון בן יוחאי כשהיה חבוש בבית האסורים
אמ' לו למדיני תורה אמ' לו איני מלמדך אמ' לו אם אין אתה מלמדיני הריני אומ'
ליוחאי אבא ומוסרך למלכות אמ' לו בני יתר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניק
אמ' לו מי בסכנה אמ' לו עג אמ' לו בני בקשת ליחנק היתלה באילן גדול

פי' אומנותא
פי' פתותי תאכל
פי' לחין

ובשאתה מלמד את בנך תורה למדו מספר מוגה · אמ׳ ר׳ אבהו ואיתימא רב משרשיה
בחרתא הַשַּׁבְּשְׁתָּא דְעָלְעָלִי · אל תבשל בקדירה שבישל בה חבירך · אמ׳ רב פפא
בגרושה בח״י בעלה דאמ׳ מר גרוש שנשא גרושה ארבע דעות במטה · ואבעית אימא
אפלו תימא באלמנה ·· לפי שאין כל אצבעות שוות · מצוה וגוף גדול או כל פירות ולו
שכר מצוה וגוף טהור נושא אשה ולו בנים · · ארבעה דברים צוה רבינו הקדוש
את בנו אל תדור בשכנציב משום דליצאני · אינשה משכי ליה בליצנותא · ואל
תישב על מטה ארמית · איכא דאמרי לא תפסק לפוריי׳ בלא קרית שמע · איכא דאמרי
לא תינסיב גיורתא · איכא דאמרי ארמית ממש · משום מעשה דרב פפא · אל תבריח
עצמך מן המכס דמשכחי לך שקלי ליה כולי ממונא ·· ואל תעמוד בפני השור בשעה
שעלה מן האגם · מפני שהשטן מרקד לו בין קרניו · אמ׳ שמואל שור שחור בימי ניסן
תנ׳ ר׳ אושעיה מרחיקין משור תם חמשים אמה · ומשור מועד מלוא עיניו · תנא משום
ר׳ מאיר רישא דתורא בדיקולא סק לאיגרא ושדי ארגא · פי׳ אפלו כשרא נשון
בכלי והוא מתעסק באכילה ·· אמ׳ רבא נזהא דתורא הוא נזהא דאריא · זה גוזה
נזהא דגמלא דהדה נזהא וארבה הלפ הייה · נא הילוני · אמ׳ אביי עוד ורג
כוס וחמין וביצי וכנים ·· כולן קשין לדבר אחר · עוד מיגני אמכבא דצלא ·· דג
שיבוטא בטיקן · כוס שיור בקא דהרסנא · חמין חמימי חמימי מיפל עליה · ביצי
מידרך בקליפי דביעי ·· כנים מאן דמחור לבושיה ולא נטר תמניא יומי והדר לביש
ליה בריאן הנך כנים וקשיאן לדבר אחר · אמ׳ רב פפא ביתא דאיתביה שונארא
לא ניזיל ליה בחבארא בלא מקאני מאי טעמא משום דשונרא כי משכח ליה לחויא
אכיל ליה וחויא קטיני גרמיה · · יתיב ליה גרמא דחויא לא נפיק מקתבין · ביתא
דליתביה שונארא לא ניעול ליה בהבוא במקנא מאי טעמא מתכליך ליה ולא ידע ביה
ומקין ליה · · שלשה דברים צוה ל׳ ישמעאל בר ר׳ יוסי את רבי · אמ׳ לו אל תעשה
מום בחבירך ואל תעש׳ מום בעצמך · מאי היא לא כיהוי לך דינא בהדי תלתה דחד מניהו
הוי בעיל דינך ותרי הוו סהדך · אל תעמוד על המקח בשעה שאין עליך דמים ·
אשתך טבלה אל תיזקק לה לילה הראשון · אמ׳ רבא בנדה דאוריתא · הואיל והוחזק
מעין פתוח דלמא שפעה זבה · · שלשה דברים צוה ר׳ יוסי בר ר׳ יהודה את רבי ·
אל תצא יחידי בלילה · ואל תעמוד בפני הנר ערום · ואל תיכנס למרחץ חרנזה שמא
תיפחת · ועדכמה · אמ׳ ר׳ יהושע בן לוי עד שנים עשר חודש · אל תעמוד בפני הנר
ערום · דתניא העומד בפני הנר ערום הרי זה נכפה · המשמש מטתו לאור הנר הווין לו
בנים נכפין · תנו רבנן המשמש מטתו על המטה שהתינוק ישן עליה אותו תינוק
נכפה · ולא אמרן אלא דלא הוי בר שתא · אבל האי בר שתא ליתלן בה · ואפלו לא
האי בר שתא לא אמרן אלא דגים · אבל תיר ליתלן בה · ולא אמרן אלא גבי כרעיה אבל
גביר ישיה ליתלן בה · ולא אמרן אלא דלמא מחתא ידיה עליה · אבל מחתא ידיה עליה
ליתלן בה · · אל תצא יחידי בלילה · דתניא יחידי בלילה לא בלילי
רביעי ולא בלילי שבת מפני שאַגְרַת בת מַחְ[illegible] ושמונה עשרה רבו מלאכי חבלה · נא מחדת

וכל

וכלאחד יש לו לחבל בפני עצמו · מעיקרא כל יומא הוה שכיחא · זמנא חדא פגעה ביה בר׳ חנינה
בן דוסא אמרה לו אי לאו דמכרזי ברקיעא הזהרו בחנינה בני שויתינהו לזמך תריפשיטי · אמ׳ לה
חשיבנא גוזרני עליך שלא תעברי בישוב · אמרה לו במטותא שבוק לי רווחא · שבק לה בליליא
דביעי ובלילי שבתות · תובתא · תוב יומא חד פגעה ביה באביי · אי לאו דמכרזי ברקיעא אמרה ליה
הזהרו בנחמני ותורתו הוה סכינתך · אמ׳ לה חשיבנא גוזרני עליך שלא תעברי בישוב לעולם ·
והא קא חזינן דאיכא ההיא גזניתא היא אמרי דמשתמטי ואתי דברי להו · קופיהן
אמ׳ ליה רב לר׳ אסי אל תידר במאתא דדישה אסיא · ולא תידר במאתא דלא נציף ביה סוסא ולא
תיסב תרתי · ואו נסבת תרתי נסוב תלת · אמ׳ ליה רב לרב כהנא הפיך בנבילתא ולא תפיך
במילי · נשוט נבילתא בשוקא ואכול אגרה · ולא תימא דכהנא אנא גברא רבא אנא סניא
בי מילתא · סלקת לאיגרא שרותך בכנפך מאה קארי במתא במעתא ותותי גלימיך ·
נא כבא אמ׳ ליה רב לחייה בריה לא תשתי סמא ולא תשוור נגרא ולא תעקרבבא ולא תקני בחויא ולא
תיקני בארמא · תנו רבנן שלשה אין מתקנין בהן ואו הן · גוי קטן · נחש קטן · ותלמיד
קטן · אמ׳ ליה רב לאבו בריה טרחי בך בשמעתא ולא אקתייעת מילתא · תא אגמרך
כיר נח מילי דעלמא · זבונא ארחו לא עלכרעיך · זבנך זבי כל מילי זבי ואחרט בר מחמרא דזבי
חול התרט ולא תרהט פתא קקיך ושרי כיסיך קבא מארעא ולא קבא מאיגרא תמרי יכה לוזך לבי
בזיאתארהוט · ועד כמה · אמ׳ רב פפא עד תלת סאוי דאמ׳ רב פפא או לאו דרמאי שימא
לא איעתרי · איכא דאמרי אמ׳ רב חקדא או לאו רמאי שיכרא לא אעתרי מאי קרנא ·
אמ׳ רב חסדא סודאנא וגמילות חסדא · אמ׳ רב פפא כל אגב גביי ביא כל אשדאי ספק אתי
ספק לא אתי · ודאתי נמי מעות תרעות שהו · שלשה דברים אמ׳ יונתן משום אנשי
ירושלם כשאתה יוצא במלחמה אל תצא בראשונה אלא באחרונה כדי שתיכנס בראשונה
עשה שבתך חול ואל תוצרך לבריות · והוי משתדל ממי שהשעה משחקת לו ·
שלשה דברים אמ׳ ר׳ יהושע בן לוי משום אנשי ירושלם אל תרבה בגגות משום שהיה מעשה
בתך בגרה שחרר עבדך ונתנה לו · והוי זהיר באשתך מחתנך הראשון · רב חסדא אמר
מערוה · רב כהנא אמ׳ ממטון · ולתרויהו אתנהי · אמ׳ ר׳ יוחנן שלשה מנוחלי העולם
הבא · הדר בארץ ישראל · והמגדל בנו בתלמוד תורה · והמבדיל על היין במוצאי שבתות
מאי היא דמשייר מקידושא לאבדלתא · שלשה הקב״ה מכרז עליהן בעצמו ·
על רווק הדר בכרך ואינו חוטא · ועל עני המחזיר אבידה לבעליה · ועל עשיר המעשר
פירותיו בצנעה · רב ספרא רווק הדר בכרך הוה · תנא להא קמיה דרבא ורב ספרא צהבו
פניו דרב ספרא · אמ׳ ליה לאו כגון את כמון רב חנינה ורב הושעיה דאשכפי הון ויתבי בשוקא
דזונות · ועבדי להי מסאני לזונות · ומעיילי להו · ולא מדלן עיניהו ומסתכלי בהי ויימין בהו
לא חייהו דרבנן קשישי דארעא · שלשה הקב״ה אוהבן · מי שאינו כועס · ומי
שאינו משתכר · ומי שאינו מעמיד על מדותיו · שלשה הקב״ה שונאן · המדבר אחד
בפה ואחת בלב · והיודע בעדות לחבירו ואינו מעיד לו · והרואה דבר ערוה בחבירו ומעיד
ביחידי · כי הא דטוביה חטא אתא זיגורא סהיד ביה קמיה דרב פפא נגדיה רב פפא לזיגור ·
אמ׳ ליה טוביה חטא זיגור מינגד · אמ׳ ליה אין · על פי שנים עידים כתיב · אמ׳ רב שמואל

בר רב יצחק ומותר לשנותו שנ׳ כי תראה חמור שונאך · שונא מאי · אי נימא שונא גוי · והתניא
שונא שאמרו שונא ישראל · ולא שונא אומות העולם · ולא שונא ישראל היכי דאמי · אי
דלא קא עביד ולא מידי מי שרי למסניה · והכת׳ אומ׳ לא תשנא את אחיך בלבבך · ואלא
איכא סהדי דעבד איסורא כולי עלמא נמי משנא שנו ליה · מאי שונא הוא אלא לאו כי
האי גונא דחזא ביה הוא דבר ערוה · ונחמן בר יצחק אמ׳ מצוה לשנותו שנ׳ יראת יי׳ שנאת
רע · אמ׳ ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי · מהו למימר ליה לרביה עליה ומסניה ·
אמ׳ ליה אי מהימן ליה לרביה כבתרי נימא ליה ואלא לא נימא ליה · תנו רבנן · שלשה
חייהן אינן חיין הרחמנין והרתחנין ואנני הדעת · אמ׳ רב יוסף וכולהי איתנהי ביה · תנן
רבנן · שלשה אוהבין זה את זה · הגרים · והעבדים · והעורבים · תנו רבנן · שלשה שונאין
זה את זה · הכלבים והתרנגולין · והחבירים · ויש אומרין אף זונות · ויש אומ׳ אף תלמידי
חכמים שבבבל · ארבעה שאין הדעת סובלתן · דל מתגאה · ועשיר מכחש ·
וזקן מנאף · ופרנס המתגאה ומתגאה על הצבור בחנם · ויש אומ׳ אף המגרש את אשתו
פעם ראשונה ושניה ושלישית ומחזירה · ותנא קא זמנין דכתובתה מרובה אי נמי · יש ליה
בנים מאנה לא מצי מגרש לה · חמשה דברים צוה כנען את בנו · אהבו זה את זה ·
ואהבו גזל · ואהבו זמה · ושנאו את אדוניכם · ואל תדברו אמת · ששה דברים נאמרו
בסוס · אוהב זנות · ואוהב מלחמה · ורוח גסה · ומואס שינה · ואוכל הרבה · ומוציא
קימעה · ויש אומ׳ אף מבקש להרוג את בעליו במלחמה · תנו רבנן · שמונה כמנודין
לשמים · מי שאין לו אשה · ומי שיש לו אשה ואין לו בנים · ומי שיש לו בנים ואין מגדלן
בתלמוד תורה · ומי שאין לו תפלין בראשו ותפלין בזרועו · ציצית בבגדו · מזוזה בפתחו ·
והמונע מנעלין מרגלו · ויש אומ׳ אף מי שאינו מיסב בחבורת מצוה · אמ׳ רבא בר
בר הונא אמ׳ ר׳ יצחק בר שמואל בר מרתא אמ׳ רב משום רבי יוסה איש הוציל מניין שאין
שואלין בכלדיין שנ׳ תמים תהיה עם יי׳ אלהיך · ומנין שיודע בחבירו שגדול ממנו אפ׳
בדבר אחד שחייב לנהוג בו כבוד שנ׳ כל קבל די רוח יתירא השתכחת ביה · היושבת
עלדם טוהר אסורה לשמש · אמ׳ רבא עונה הוא יוסף איש הוציל הוא יוסף
הבבבלי הוא איסי בן יהודה · הוא איסי בן גוראריה · הוא איסי בן גמליאל · הוא איסי בן
מהללאל · ומה שמו איסי בן עקביה שמו · הוא ר׳ יצחק בן טבלי · הוא ר׳ יצחק כפהא ·
הוא ר׳ יצחק בן הקילאי · הוא ר׳ יצחק בן לעזר · ר׳ יצחק בן אחאי דשמעתא בן פינחס
דאגדתא וסימניך שמעוני אחי ועמי · אמ׳ רבא בר בר חנא · אמ׳ ר׳ יהודה · אמ׳ ר׳
יוחנן משום ר׳ יהודה בר ר׳ אלעאי אכול בצל ושב בצל ואל תאכל אוזין ותרנגולין וירה
ליבך דריף עלך פחות ממיכלך וממשתך ואוסיף על דירתך · כי אתא עולא אמר
מתלי מתלא במערבא דאכיל באליאתא טשי בעליאתא דאכיל בקקולי דברא אקיקלי · פ״ר ושפה פי׳
מתא יתיב · נא שכיב · מזגו לו כוס ראשון בית שמאי אומרין מברך על היום ואחר כך ידקות
מברך על היין · תנו רבנן · דברים שבין בית שמאי ובית הלל בסעודה · בית שמי
אומ׳ מברך על היום ואחר כך מברך על היין · שהיום גורם ליין שיבוא וכבר קדש היום ועדאין
לא בא יין · בית הלל אומ׳ מברך על היין ואחר כך מברך על היום שהיין גורם לקדושה שתאמר ·

דבר

דבר אחר ברכת היין תדירה וברכת היום אינה תדירה תדיר ושאינו תדיר תדיר
קודם והלכה כבית הלל מאי דבר אחר וכי תימא התם תרתי והכא חדא הכא נמי איכא
תרתי דתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם והלכה כבית הלל פשיטא או בעית אימא
לפני בת קול ואי בעית אימא ר' יהושע היא דאמ' אין משגיחין על בת קול

מתניתין הביאו לפניו מטבל בחזרת עד שמגיע לפרפרת הפת
הביאו לפניו מצה וחזרת וחרוסת ואע"פ שאין חרוסת מצוה ר' לעזר בר' צדוק אומ'
מצוה במקדש מביאין לפניו גופו של פסח

גמר' אמ' ריש לקיש זאת
אומרת צריכות כוונה כיון דלא בשדין חינוך באדמדור אכליה בבורא פרי האדמה הוא
דאכליה דלמא לא איכוון למרור והלכך בעי מהדר טבולי ודאו סלקא דעתא מצוות
לא בעיי כוונה למא ליהא טביל ליה תרי זימני ממאי דלמא לעולם מצוות אין צריכות
כוונה והא קא משמ' לן דבעינן תרי טיבולי אם כן נשמעינן בשאר ירקות הוה אמינא
היכא דאיכא שאר ירקות הוא דבעינן תרי טיבולי אבל במרור לחודיה לא בעינן תרי
טיבולי קא משמ' לן דאפלו במרור לחודיה נמי בעינן תרי טיבולי ועוד תניא אכלן דמאי
יצא אכלו בלא מתכוין יצא אכלו חצאין יצא ובלבד שלא ישהה בין אכילה לחברתה
יתר בכדי אכילת פרס תנאי היא דתניא ר' יוסי אומ' אע"פ שטיבל בחזרת מצוה להביא לפניו
מצה וחזרת וחרוסת ושני תבשילין ואיכתי ממאי דלמא משום דקא סבר ר' יוסי בעינן
תרי טיבולי אם כן מאי מצוה להביא לפניו חזרת מאי שני תבשילין אמ' רב הונא ס'
סלקא וארוזא רבא מהדר אסילקא וארוזא הואיל ונפק מפומיה דרב הונא אמ' רב אשי
שמע מינה לית דחש להא דר' יוחנן בן נורי דתניא ר' יוחנן בן נורי אומ' אורז מין דגן
הוא וחייבין עליו משום כרת ואדם יוצא בו ידי חובתו בפסח חזקיה אמ' אפלו דג וביצה
רב יוסף צריך שני מיני בשר אחד זכר לפסח ואחד זכר לחגיגה רבינא אמ' אפלו גרמא ובישולה
פשיטא היכא דאיכא שאר ירקות בורא פרי האדמה ואכיל
ולבסוף מאתי חזרת מברך לאכול מרור ואכיל היכא דליכא אלא חסא מאי אמ' רב הונא
הא איהי מברך בורא פרי האדמה ואכיל והדר מברך על אכילת מרור ואכיל אמ' ליה
רב חסדא לאחר שמילא כריסו ממנה חוזר ומברך עליו לא אמ' רב חסדא מברך עליה
מעיקרא בורא פרי האדמה ולאכול מרור ואוכל והדר אוכל מרור בלא ברכה בקועא
עבדי כרב הונא רב שישא בריה דרב אידי עביד כרב חסדא והלכתא כרב חסדא ורב אחא
בריה דרבא מהדר אשאר ירקות לאפוקי מפלוגתא אמ' רבינא אמ' לי רב משרשיה
בריה דרב נתן הכי אמ' הלל משמיה דגמארא לא ניכול איניש מצה ומרור בהדי הדדי משום
דקבירי לן מצה בזמן הזה דאוריתא ומרור דרבנן ואתי מרור מבטיל לה למצה ואפ'
למאן דאמ' מצות אין מבטלות זו את זו הני מילי דאוריתא ודאוריתא דרבנן ודרבנן
אבל דאוריתא ודרבנן אתיא דרבנן מבטלא דאוריתא ומאן תנא דשמעת ליה דאמ'
מצות אין מבטלות זו את זו הלל היא דתניא אמרו עליו על הלל שהיה כורכן בבת
אחת ואוכלן כדרך שהלל כורכן ואוכלן משום שנ' על מצות ומרורים יאכלוהו
אמ' ר' יוחנן חלוקין עליו חביריו על הלל דתניא יכול יהא כורכן בבת אחת ואוכלן כדרך

שהלל כורכן ואוכלן תל לומ׳ יאכלוהו׳ אפלו זה בפני עצמו׳ וזה בפני עצמו׳
מתקיף ליה רב אשי מאי אפלו אמ׳ רב אשי האי תנא תנא דהלל הוא׳ והכי קא אמ׳ יכול
לא יצא בהן ידי חובתו לא אם כן כורכן בבת אחת ואוכלן כדרך שהלל אוכלן תל לומ׳
על מצות ומרורים יאכלוהו׳ אפלו זה בעצמו וזה בעצמו׳ והשתא דלא איתמר לא
הלכתא כהלל ולא הלכתא כרבנן מברך אמצה לחודיה ואכיל והדר אבי מצה ומרור בהדי
הדדי כהלל זכר למקדש בלא ברכה אמ׳ ר׳ לעזר אמ׳ ר׳ אושעיה כל שטבולו במשקה
צריך נטילת ידים׳ אמ׳ רב פפא שמע מינה האי מרור צריך לשקועיה משום קפא
דאו סלקא דעתא לא צריך לשקועיה למאי ליה נטילת ידים הא לא קא נגע לעולם אימא
לך לא צריך שקועיה וקפא מדירא דחלא מאית׳ ואלא למאי ליה נטילת ידים
גזריה דלמא נגע׳ ואמ׳ רב פפא לא נשהי איניש מרור בחרוסת דלמא אגב חולייה עייל
ביה וקא מבטיל ליה למרריה׳ אדבריה רב חקדא לרבינא עוקבא ודרש היטיל ידיו
בטובל ראשון צריך שיטול ידיו בטיבול שני׳ אמרוה רבנן קמיה דרב פפא הא בעלמא
איתמר דאו סלקא דעתא הכא איתמר למאי לי הא משא לידה חד זמנא׳ אמ׳ להו רב
פפא הא אדרבה הכא איתמר דאו סלקא דעתא בעלמא׳ איתמר תרי טיבולי בעלמא
מא איכא ואילא מאי איכא איתמר למאי לי הא משא ליה חד זמנא׳ כיון דבעי למימר
אגדתא והלילא דלמא אסחיה לדעתיה ונגע׳ אמ׳ רבא בלע מצה יצא׳ בלע
מרור לא יצא׳ בלע מצה ומרור׳ ידי מצה יצא׳ ידי מרור לא יצא׳ כרכן בסיב ובלען
אף ידי מצה לא יצא׳ אמ׳ רב שימי בר אשי מצה לפני כל אחד ואחד׳ ומרור לפני כל
אחד ואחד׳ חרוסת לפני כל אחד ואחד׳ ואין עוקרין את השלחן אלא לפני מי שאומ׳ את
האגדה׳ רב כהנא אמ׳ כולהי נמי לפני מי שאמר הגדה׳ למה עוקרין את השלחן׳
אמרו דבי ר׳ ינאי כדי שיכיר תינוק וישאל׳ אביי הוה יתיב קמיה דרבא הוה קא מגבהי
פתורא׳ אמ׳ אכלינן דקא מוקריתו׳ אמ׳ ליה רבא פטרתינן ממימר מה נשתנה׳ אמ׳
שמואל לחם עוני׳ לחם שעונין עליו דברים׳ תניא הכי נמי לחם עוני׳ שעונין עליו דברים׳
דבר אחר׳ מה דרכו שלעני בפרוסה אף כאן בפרוסה׳ ד״א מה דרכו שלעני הוא מסיק
ואשתו אופה׳ אף כאן הוא מסיק ואשתו אופה׳ ואע״פ שאין חרוסת מצוה׳
ואי לאו מצוה׳ משום מאי איתי לה׳ אמ׳ ר׳ אמי משום קפא׳ ואמ׳ ר׳ אמי קפא דחקא
חמא קפא רחמא כואתי קפא דכראתי חמימי קפא דכולהון קפי חמי ואדהכי נימא הכי קפא
קפא דכירנא לדילך ולשבע בנתך ולתמני כלתך׳ ר׳ לעזר בר ר׳ צדוק אומ׳ מצוה׳ מאי
מצוה׳ ר׳ לוי אומר זכר לתפוח׳ ר׳ יוחנן אומ׳ זכר לטיט׳ אמ׳ אביי הלכך צריך
לקהויה וצריך לסמוכיה לקהויה זכר לתפוח לסמוכיה זכר לטיט׳ תניא כותיה דר׳ יוחנן
תבלין זכר לתבן׳ חרוסת זכר לטיט׳ אמ׳ ר׳ לעזר כך הא תגרי חרך שבירושלם
אומ׳ בואו וקחו לכם תבלין למצוה׳ מתני׳ מזגו לו כוס
שיני וכאן הבן שואל׳ אם אין דעת בבן אביו מלמדו מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות
שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפלו פעם אחת והלילה הזה שתי פעמים׳ שבכל הלילות
אנו אוכלים חמץ ומצה והלילה הזה כולו מצה׳ שבכל הלילות אנו אוכלים בשר צלי

שנוך

ח

שלוק ומבושל והלילה הזה כולו צלי · למדעתו שלבן אביו מלמדו · מתחיל בגנות ומסיים
בשבח · ודורש מארמי אובד אבי עד שגומר כל הפרשה ·

גמר

תנו רבנן · חכם בנו שואלו · ואם לאו אשתו שואלתו · ואם לאו הוא שואל לעצמו
ואפלו שני תלמידי חכמים המקיעין בהלכות הפסח שואלין זה לזה מה נשתנה הלילה הזה וכו'
שבכל הלילות אין אנו חייבין לטבל אפלו פעם אחת והלילה הזה שתי פעמים · אמ' רבא
אטו כל יומא לא סגיא דלא מטבלינן חד זמנא · אלא אמ' רבא הכי קא תנ' שבכל הלילות
אין אנו מטבילין אפלו פעם אחת והלילה הזה שתי פעמים · אמ' רב ספרא חזובא לדרדקי
אלא אמ' רב ספרא הכי קתני מתחול בגנות ומסיים בשבח · מאי גנאי רב אמ' מתחלה
רבא אמ' עבדים היינו לפרעה במצרים · אמ' ליה רב נחמן לדרו עבדיה עבדא
דמפיק ליה מאריה לחירו ויהיב ליה כספא ודהבא טובא מאי בעי מיעבד · אמ' לו בגבי
אודויי ושבוחי פתח אמ' רבן גמליאל אומ' כל שלא אמר שלשה דברים · אמר רבא
וצריך שיאמר ואותנו הוציא משם · ואמ' רבא מצה צריך להגביה · מרור צריך להגביה ·
בשר אין צריך להגביה · מפני שנראה כמקדיש בהמתו ונמצא אוכל קדשים בחוץ ·
אמ' רב אחא סומה פסול מלומר הגדה · כת' הכא בעבור זה · וכת' התם בננו זה ·
מה להלן פרט לסומין · אף כאן פרט לסומין · איני · והא אמ' רבינא אמ' לי מרי מר
שאלתינהו לרבנן דבי רב שישת מאן אמ' אגדתא רב שישת לרבנן דבי רב יוסף מאן
אמ' הגדה רב יוסף · אמרי קא סברי מצה בזמן הזה דרבנן · מכלל דרב אחא בר יעקב
כל דתקין רבנן כעין דאוריתא תקון לרב שישת ולרב יוסף נמי הא ודאי כל דתקין רבנן כעין
דאוריתא תקון · אלמלא בשלמא התם מדהוה ליה למכתב בננו וכת' ביה זה פרט לסומין
הא זאתא אבל הכא בעבור · מאי בעבור זה בעבור מצה ומרור הוא דאתא · אמ' רב
חסדא אמ' ר' יונתן הללויה כס יה וידיד יה אחד הן · ורב אמ' כס יה ומרחב יה · ורבא
אמ' מרחב יה בלבד · איבעיא להו מרחביה לרב חסדא מאי תיקו · תנו רבנן ידיד יה
נחלק לשנים לפיכך ידיד חול · ויה קודש · איבעיא להו הללו יה לרב מאי תא שמע
דאמ' רב חזינא ליהי לתילי דבי חביבי דכת' בהי הללו בחד גיסא · ויה בחד גיסא · ופליגא דר'
יהושע בן לוי דאמ' מאי הללו יה · הללוהו בהלילות הרבה · ופליגא דידיה אדידיה ·
דאמ' ר' יהושע בן לוי בעשרה מאמרות שלשבח נאמ' ספר תלים · בניצוח · בניגון · במשכיל ·
במזמור · בשיר · באשרי · בתהלה · בתפלה · בהודאה · ובהלל גדול שבכולם הללו יה ·
שכולם שם ושבח בבת אחת · אמ' רב יהודה אמ' שמואל שיר שבתורה משה וכל ישר'
אמרוהו בשעה שעלו מן הים · והלל זה מי אמרו נביאים שביניהן תיקנו להם שיהו אומרין
אותו על כל פירק ופירק · על כל צרה וצרה שלא תבוא עליהן לכשנגאלין אומרין אותו
על גאולתן · תנו רבנן ר' מאיר אומ' כל שירות ותשבחות האמורות בספר תלים דויד
אמרן שנ' כלו תפלות דוד בן ישי · אל תקרא כלו אלא כל אלו · והלל זה מי אמרו · ר' יוסי אומ'
אלעזר בני אומ' משה וכל ישר' אמרוהו בשעה שעלו מן הים · וחלוקין עליו חביריו לומ' דויד בן
ישי אמרו ונראין דברין מדבריהם · אפשר שחטו ישר' את פסחיהן ונטלו את לולביהן ולא אמרו
שירה · דבר אחר הרי פסלו שלמיכה עומד בכרי וישר' אמרו לפניו את ההלל לפני חי העולמים

על אחת כמה וכמה׳ תנו רבנן ר׳ אליעזר או׳ כל שירות ותשבחות שאמרו דוד בספר תלים
כנגד עצמו אמרן ר׳ יהושע או׳ כנגד צבור אמרן וחכמ׳ אומ׳ יש מהן כנגד עצמו ויש
מהן כנגד צבור׳ האמורות בלשון יחיד כנגד עצמו׳ בלשון צבור כנגד צבור׳ נצוח וניגון
לעתיד לבוא׳ משכיל על ידי תורגמן׳ לדוד מזמור׳ מלמד ששרתה עליו שכינה ואחר
כך אמ׳ שירה׳ מזמור לדוד׳ מלמד שאמר שירה ואחר כך שרתה עליו שכינה׳ ללמדך
שאין השכינה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות ולא מתוך שחוק ולא מתוך דברים
בטלים לא מתוך דבר שמחה שנ׳ ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח אלהים׳ מלמם
אמ׳ רב יהודה אמ׳ רב וכן לדבר הלכה׳ אמ׳ רבא וכן לחלום טוב׳ איני והא אמ׳ רב גדל
אמ׳ רב כל תלמיד חכמים שיושב ודורש לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות מר תכוינה שנ׳ שפתותיו שה
שושנים נוטפות מור עובר׳ אל תקרא שושנים אלא ששונים אל תקרא מור עובר אלא מר
עובר׳ לא קשיא הא ברבא הא בתלמידא׳ ואי בעית אימא הא והא ברבנן הא קמי
דנפתח הא בתר דפתח׳ כי הא דרבא ביבני מפתח בשמעתא׳ אמ׳ ברישא מילתא
דבדיחותא קמי רבנן והדר פתח׳ תנו רבנן הלל זה מי אמרו ר׳ אליעזר אומר
משה וישר׳ אמרוהו בשעה שעמדו עליהם אמרו לא לנו יי׳ לא לנו׳ משיבה רוח הקודש
ואומרת למעני למעני אעשה כי איך יחל וכבודי לאחר לא אתן׳ ר׳ יהושע או׳ יהושע
וישר׳ אמרוהו בשעה שעמדו עליהן מלכי כנען אמרו לא לנו יי׳ לא לנו׳ משיבה רוח
הקודש ואמרה להן למעני למעני אעשה׳ ר׳ אליעזר המודעי או׳ דבורה וברק
אמרוהו בשעה שעמד עליהן סיסרא הרשע אמרו לא לנו יי׳ לא לנו׳ ר׳ אלעזר בן עזריה
או׳ חנניה מישאל ועזריה אמרוהו בשעה שעמד עליהן נבוכדנצר הרשע אמרו לא לנו יי׳
לא לנו׳ ר׳ עקיבה או׳ חזקיה וסיעתו אמרוהו בשעה שעמד עליהן סנחריב הרשע בכמה
חיילות אמרו לא לנו יי׳ ר׳ יוסי או׳ מרדכי ואסתר אמרוהו בשעה שעמד עליהן המן הרשע
אמרו לא לנו יי׳ וחכמים אומרים נביאים שביניהם אמרו להן שיהו אומרין אותו על
כל פרק ופרק ועל כל צרה וצרה שלא תבוא עליהן ולכשנגאלין אומרין אותו על גאולתן׳

מתניתין

רבן גמליאל או׳ כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח
לא יצא ידי חובתו פסח מצה ומרורים׳ פסח על שם שפסח הקב״ה על בתי אבותינו במצרים׳
מרורים על שם שמירדו המצרים את חיי אבותינו במצרים׳ מצה על שם שנגאלו׳ ובכל
דור ודור חייב אדם להראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים׳ לפיכך אנו חייבין להודות להלל
לשבח לפאר ולהדר לרומם לגדל לנצח למי שעשה לנו ולאבותינו את כל הנסים האלו והוציאנו
מעבדות לחירות׳ ונאמר לפניו הללויה׳ עד כאן הוא או׳ בית שמאי או׳ עד אם
הבנים שמחה׳ ובית הלל או׳ עד חלמיש למעינו מים׳ וחותם בגאולה׳ ר׳ טרפון או׳ אשר
גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים והגיענו ללילה הזה לאכול בו מצה ומרורים׳ ואינו חותם׳
ר׳ עקיבה מוסיף כן יי׳ אלהינו ואלהי אבותינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים
לקראתינו לשלום שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך ושם נאכל מן הזבחים ומן הפסחים
שיגיע דמם על קיר מזבחך לרצון ונודה לך שיר חדש על גאולתינו ועל פדות נפשינו ב״א יי׳
גאל ישר׳׳

גמ׳

איתמר רב חסדא אמ׳ הללויה סוף פיסקא

רבה

רבא בר רב חונא אמ׳ הללויה ריש פיסקא׳ אמ׳ רב חסדא חזינא להי לתילי דבי רב חנן בר רבא
דכת׳ הללויה באמצע פיסקא׳ אלמא מספקא ליה׳ אמ׳ רב חנן בר רבא הכל מודים בהחלת
רשע׳ ושעומדים הללויה׳ דבתריה ריש פסקא׳ תהלת יי׳ ידבר פי׳ לעולם ועד הללו יה׳
דבתריה ריש פיסקא רָשָׁע יִרְאֶה וְכָעָס שִׁנָּיו יַחֲרֹק וְנָמָס תַּאֲוַת רְשָׁעִים תֹּאבֵד׳ הללויה דבתריה תלים
ריש פיסקא׳ שעומדים בבית יי׳ בחצרות בית אלהינו הללויה ובתריה ריש פסקא׳ סופאי
מוסיפין גַּם מִנַּחַל בַּדֶּרֶךְ יִשְׁתֶּה עַל כֵּן יָרִים ראש הַלְלוּיָהּ דבתריה ריש פיסקא׳ רֵאשִׁית חָכְמָה תלים
יִרְאַת יְיָ שֵׂכֶל טוֹב לְכָל עֹשֵׂיהֶם תְּהִלָּתוֹ עוֹמֶדֶת לָעַד הללויה דבתריה ריש פיסקא׳ נימא תלים
כתנאי׳ דתני חדא אן עד איכן הוא אומ׳ בית שמאי אומ׳ עד אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה׳ ובית הלל
אומ׳ עד חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ מָיִם׳ והא תניא עד היכן הוא אומ׳ בית שמאי אומ׳ עד בצאת
ישראל ממצרים׳ ובית הלל אומ׳ עד לא לנו יי׳ מאי לאו בהא קמי פלגי׳ דמאן דאמר
עד אם הבנים שמחה סבר הללויה ריש פיסקא׳ ומן דאמ׳ בצאת ישר׳ מצ׳ סבר הללויה סוף
פסקא׳ לא רב חסדא מתריץ לטעמיה׳ ורבא בר רב הונא מתריץ לטעמיה׳ רב חסדא
מתריץ לטעמיה דכולי עלמא הללויה סוף פיסקא׳ למאן דאמ׳ עד בצאת שפיר׳ למאן
דאמ׳ עד אם הבנים שמחה׳ עד ועד בכלל׳ ונימא עד הללויה שבאם הבנים שמחה
קשיא׳ ורבא בר רב הונא מתריץ לטעמיה דכולי עלמא הללויה ריש פיסקא׳ למאן דאמ׳
עד בצאת עד ולא עד בכלל׳ וניֹמא עד הללויה׳ וכי תימא דלא ידעינן הי הללו יה שבצאת׳
קשיא וחותם בגאולה׳ אמ׳ רבא קרית שמע והלילא גאל ישר׳ צלותא גואל ישר׳
מאי טעמא רחמי נינהו׳ אמ׳ ל׳ זירא דקדושא וקידשנו במצותיו דצלותא קדשינו במצותיך
מאי טעמא רחמי נינהו׳ אמ׳ אחא בר יעקב וצריך שיזכור יציאת מצרים בקידוש היום׳
כת׳ הכא למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים׳ וכת׳ התם זכור את יום השבת׳ אמר
רבא בר שילא דצלותא מצמיח קרן הישועה׳ דאפטרתא מגן דוד׳ ואעשך לגוי גדול׳
ועשיתי לך שם גדול כשם הגדולים אשר בארץ׳ תני רב יוסף זה מגן דויד׳ ואעשך לגוי
גדול׳ אמר ריש לקיש זה שאומרין אלהי אברהם׳ ואברככה זה שאומ׳ אלהי יצחק׳
ואגדלה שמיך זה שאומ׳ אלהי יעקב׳ יכול יהו חותמין בכולן תל׳ לומ׳ והיה ברכה׳ בך חותמין׳
אמ׳ רבא אשכחתינון לסבי דפומבדיתא דיתבי קא אמרי בשבתא בין בצלותא בין
בקידושא מקדש השבת׳ ביומא טבא בין בצלותא בין בקידושא אומ׳ מקדש ישר׳ והזמנים׳
ואמינא להו אנא אדרבה דצלותא בין בשבתא בין ביומא טבא מקדש ישראל׳ דקידושא
דשבת מקדש השבת׳ דיומא טבא מקדש ישר׳ והזמנים׳ ואנא אימא טעמא דידי ואימא
טעמא דידכו׳ טעמא דידכו שבתא דקביעא קימא בין בצלותא בין בקידושא מקד׳ ישר׳
והזמנים׳ טעמא דידי צלותא דרבים איתה בין בשבתא בין דיומא טבא מקדש ישר׳
קידושא ביחיד הוא דאיתיה דשבתא מקדש השבת׳ דיומא טבא מקדש ישראל׳ ולא
היא צלותא ביחיד מי ליתיה קדושא ברבים מי ליתיה דבא קבד זי בתר עיקר׳ עולא
בר רב נחית קמיה דרבא׳ אמ׳ כקבא דפופידותא ולא אמ׳ ליה ולא מידי׳ רב נתן אבוה
דרב הונא בריה דרב נתן נחית קמיה דרב פפא אמ׳ כסבי דפום בדיתא ושבחיה׳ אמ׳ לאביגא
איקלעי לקורא לאתריה דמרי מר ונחית שליחא דציבורא ואמ׳ כסבי דפום בדיתא והוד׳

סבי דפומבדיתה בקידושא ורב עינה בך נמיזה בגמ׳ (נגדרין)

דלא קביעא קימא בין בצלותא בין בקידושא מקדש השבת יומא טבא דקביעא

משתקי ליה כולי עלמא׳ אמ׳ להו שבקוה הלכתא כסבי דפומבדיתא׳ **מתניתין**
מזגו לו כוס שלישי מברך על מזונו׳ רביעי גומר עליו את ההלל׳ ואומ׳ עליו
ברכת השיר׳ בין הכוסות האלו אם רצה לשתות ישתה׳ בין שלישי לרביעי לא ישתה׳ אין
מפטירין לאחר הפסח אפיקימון׳ ישנו מקצתן יאכלו׳ וכולן לא יאכלו׳ ר׳ יוסי אומ׳ נתנמנמו
יאכלו׳ נרדמו לא יאכלו׳ **גמר** אמ׳ ליה ראבינא לרב אשי שמעת
מינה ברכה טעונה כוס׳ אמ׳ ליה לא׳ ארבעה כאסי תקינו ליה רבנן כל חד וחד עביד ביה מצוה׳
רביעי גומר עליו את ההלל׳ ואומ׳ עלין ברכת השיר׳ בין הכוסות האלו אם רצה לשתות
ישתה׳ בין שלישי לרביעי לא ישתה׳ מאי ברכת השיר׳ ר׳ יהודה אומ׳ יהללוך יי׳ אלהי׳ כל
מעשיך׳ ר׳ יוחנן אומ׳ נשמת כל חי תברך׳ **תנו רבנן** חמישי אומ׳ עליו הלל הגדול
דברי ר׳ טרפון׳ ויש אומ׳ יי׳ רועי לא אחסר׳ מאיכן הלל הגדול׳ אמ׳ רב יהודה מהודו ליי׳
ועד על נהרות בבל׳ ר׳ יוחנן אומ׳ משיר המעלות ועד על נהרות בבל׳ רב אחא בר יעקב
אמ׳ מהכי׳ כי יעקב בחר לו יה׳ ועד על נהרות בבל׳ למה נקרא שמו הלל הגדול׳ אמ׳ ר׳
יוחנן מפני שהקב״ה יושב ברומו שלעולם ומחלק מזונות לכל בריותיו׳ אמ׳ ר׳ יהושע בן לוי
עשרים וששה הודו שאמ׳ דוד כנגד מי כנגד עשרים וששה דורות שברא הקב״ה את עולמו ולא
נתן בהן תורה וזן אותם בחסדו׳ אמ׳ ר׳ יהושע בן לוי׳ מאי דכת׳ הודו ליי׳ כי טוב כי לעולם חסדו׳
הודו למי שגובה חובתו שלאדם בטובתו׳ עשיר בשורו׳ עני בשיו׳ יתום בביצתו׳ אלמנה
בתרנגלתה׳ סימן יז״לקק׳ אמ׳ ר׳ יוחנן קשין מזונותיו שלאדם יתר מיום הגאולה
דכת׳ הלא בגאולה המלאך הגואל אותי מכל רע׳ כפלים בלידה׳ כת׳ הכא בעצב תלדי בנים׳
וכת׳ התם בעצבון תאכלנה׳ אמ׳ ר׳ אלעזר קשין מזונות שלאדם כקריעת ים סוף שנ׳ נותן
להם לכל בשר כי לעולם חסדו׳ לגוזר ים סוף לגזרים כי לעולם חסדו׳ אמ׳ ר׳ לוי
קשין מזונותיו שלאדם יתר מיום הגאולה׳ כת׳ הכא בגאולה המלאך הגואל אותי מכל רע׳
ובמזונות כת׳ האלהים הרועה אותי מעודי עד היום הזה׳ אמ׳ ריש לקיש בשעה שאמ׳ לו
הקב״ה לאדם הראשון וקוץ ודרדר תצמיח לך זלגו דמעיו׳ אמ׳ לפניו רבונו שלעולם אני וחמור
נאכל באיבוס אחד׳ כיון שאמ׳ לו בזיעת אפך תאכל לחם׳ נתקררה דעתו׳ אמ׳ ריש לקיש
דיינו אם עמדנו בראשונה אומ׳ עד אן לא פלטינן מנה דקא אכלינן עסבא דדבדא׳ אמ׳
ריש לקיש קשין מזונותיו שלאדם כקריעת ים סוף מיהר צועה להפתח ולא ימות לשחת ולא יחסר
לחמו׳ וכת׳ בתריה אנכי יי׳ אלהיך רגע הים ויהמו גליו׳ אמ׳ רחמא בר ר׳ חנינה קשין מזונותיו
שלאדם כיום המיתה שנ׳ ולא ימות לשחת ולא יחסר לחמו׳ אמ׳ רב חננא בר פפא קשין נקבין
שלאדם כיום המיתה שנ׳ ולא ימות לשחת׳ מיהר צועה להפתח אמ׳ רב ששת משום ר׳ אלעזר בן עזריה קשין כו׳ ישע׳
נקביו שלאדם כקריעת ים סוף שנ׳ מיהר צועה להיפתח׳ וכת׳ בתריה ואנכי יי׳ אלהיך רוגע
הים ויהמו גליו׳ ואמ׳ רב ששת משום ר׳ אלעזר בן עזריה כל המבזה את המועדות כעובד
ע״ז שנ׳ אלהי׳ מסכה לא תעשה לך׳ וסמיך ליה את חג המצות תשמור׳ אמ׳ רב ששת
משום ר׳ אלעזר בן עזריה כל המספר לשון הרע וכל המקבל לשון הרע וכל המעיד עדות
שקר לחבירו ראוי להשליכו לכלבים׳ שנ׳ לכלב תשליכון אותו׳ וכת׳ בתריה לא תשא שימעשוא׳
קרי ביה נמי לא תשיא׳ וכי מאחר דהיכא הלל הגדול אנן מאי טעמא אמרינן האי הלילא׳

אמר

אמר ר׳ יוחנן מפני שישבן חמשה דברים׳ יציאת מצרים׳ וקריעתים סוף׳ ומתן תורה׳
ותחית המתים׳ וחבלו שלמשיח׳ יציאת מצרים בצאת ישר׳ ממצרים׳ קריעתים סוף
הים ראה וינס׳ מתן תורה ההרים רקדו כאלים׳ תחית המתים לפי שאמ׳ אתהלך לפני יי׳ בארצ׳
החיים׳ וחבלו שלמשיח אמ׳ ר׳ יוחנ׳ לא לנו יי׳ לא לנו׳ איכא דאמרי תאנ׳ ר׳ יוחנ׳ לא
לנו יי׳ לא לנו׳ זה חבלו שלמשיח׳ ואיכא דאמרי תאנ׳ ר׳ ישמעא׳ יוחנ׳ לא לנו יי׳ לא לנו׳
זו מלחמת גוג ומגוג׳ רב נחמן בר יצחק אמ׳ מפני שיש בו מילוט נשמתן שלצדיקים מגיהנם
שנ׳ אנא יי׳ מלטה נפשי׳ חזקיה אמ׳ מפני שיש בו ירידתן שלצדיקים לכבשן האש ועלייתן
מן הכבשן׳ ירידתן לא לנו יי׳ לא לנו׳ אמ׳ חנניה כי לשמך תן כבוד על חסדך על אמתך
אמ׳ מישאל על חסדך ועל אמתך׳ אמ׳ עזריה למה יאמרו הגוים׳ אמרו כולן בעלייתן
הללו את יי׳ כל גוים׳ אמ׳ חנניה שבחוהו כל האומים׳ אמ׳ מישאל כי גבר עלינו חסדו׳ אמ׳
עזריה ואמת יי׳ לעולם׳ אמרו כולן הללויה ר׳ יונתן אמ׳ ואמת יי׳ לעולם׳ גבריאל אמרו בשעה הללויה
שהפיל נמרוד הרשע את אברהם אבינו לתוך כבשן האש׳ אמ׳ גבריאל לפני הקב״ה רבונו שלעו׳
אירד ואצנן ואציל צדיק זה׳ אמ׳ לו אני יחיד [illegible] ואברהם יחיד נאה ליחיד להציל יחיד׳ לפי
שאין מקפח שכר כל בריה׳ אמ׳ לו תזכה ותציל מבני בניו׳ דרש שמעון הצידני בשעה
שהפיל נבוכד נצר הרשע את חנניה מישאל ועזריה עמד יורקמי שר הברד לפני הקב״ה ואמר
לפניו רבונו שלעולם ארד ואצנן את הכבשן ואציל צדיקים הללו׳ אמ׳ לו גבריאל
אין גדולתו שלהקב״ה בכך אני שר שלאש אני ארד ואצנן מבפנים ואקדיר מבחוץ ואעשה
נס בתוך נס׳ אמ׳ הקב״ה לגבריאל רד׳ פתח גבריאל ואמר ואמת יי׳ לעולם׳ ויש אומרים
ואמת יי׳ לעולם שר הים אמרו׳ כדרב הונא דאמ׳ רב הונא׳ ישראל שבאותו הדור תלים
מקטני אמנה הוו׳ כדדרש רבא בר מרי מאי דכת׳ וימרו על ים בים סוף ויושיעם למען שמו
מלמד שהמרו ישראל באותה שעה ואמרו כשם שאנו עולים מצד זה כך מצרים עולים מצד
אחר׳ אמ׳ הקב״ה לשר הים פלוט אותן ליבשה׳ אמ׳ לו אני נותן אחד ומחצה בהן׳ אמ׳
לפניו רבונו שלעולם יש עבד שנותן לו רבו פרוקה וחוזר ונוטלה ממנו׳ אמ׳ לו אני נותן
אחד ומחצה בהן׳ אמ׳ לפניו רבונו שלעולם יש עבד שתובע את רבו׳ אמ׳ לו נחל קישון יהא
ערב׳ וכי תימא כשעלה סיסרא על ישראל כת׳ מן שמים נלחמו הכוכבים ממסלותם נלחמו
עם סיסרא׳ כיון דנחיתו כוכבי עליהו קדור הנך אקרי דפרזלא עליהו נחיתו לנחל קישון
לאקורי נפשיהו׳ אמ׳ לו הקב״ה לנחל קישון לך והשלם ערבותך גרפם נחל קדומים וה
והשליכן לים׳ שנ׳ נחל קישון גרפם נחל קדומים נחל קישון׳ מאי נחל קדומים׳ נחל
שנעשה ערב מקודם׳ מנא לן דאחד ומחצה הוו׳ כת׳ הכא שש מאות רכב בחור׳
וכת׳ התם תשע מאות רכב ברזל׳ פתח שר שלום ואמ׳ ואמת יי׳ לעולם׳ אמ׳ ריש לקיש נ״ל שלום
מאי דכת׳ מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה׳ אמרה כנסת ישראל לפני הקב״ה רבונו
שלעולם שמוני בני כחולדה הדרה בעיקרי בתים׳ דרש רבא מאי דכת׳ אהבתי כי ישמע יי׳
את קולי תחנוני׳ אמרה כנסת ישראל לפני הקב״ה רבונו שלעולם אימתי אהובה אני לפניך ב׳
בשעה שאתה שומע קול תחנוני׳ דלותי ולי יהושיע׳ אמרה כנסת ישראל לפני הקב״ה רבונו
שלעולם אע״פ שדלה אני מן המצוות לי נאה להושיע׳ אמ׳ רב כהנא כשחלה ר׳ ישמעאל

בר ר׳ יוסי שלחו לו ר׳ אמור לנו שנים ושלושה דברים שאמרת לנו משם אביך׳ שלח כך
אמר אבא מאי דכת׳ הללו את יי׳ כל גוים ׳שבחוהו כל האומים׳ כי גבר עלינו חסדו׳ אטו
דגבר עלינו חסדו׳ הללו את יי׳ כל גוים׃ זא הכי קאמ׳ הללו את יי׳ כל גוים ׳שבחוהו
כל האומים׳ אגבורותיו ונפלאותיו דקא עביד׳ וכל שכן אנן כי גבר עלינו חסדו׳ אמרו
לו עוד אחרת עתידה מצרים שתביא דורון למשיח כסבורה אינו מקבל ממנה אמר לו
הקב״ה למשיח קבלו מהן אכסניא נעשו לבני מצרים׳ מיד יאתיו חשמנים מני מצרים׳ תלים
נשאה כוש׳ קל וחומר בעצמה׳ אמרו ומה הללו שנשתעבדו בהן כך׳ אנו שנשתעבדנו
ושלא נשתעבדנו בהן על אחת כמה וכמה׳ מיד תריץ ידיו לאלהים׳ נשאה מלכות הרשעה
קל וחומר בעצמה אמרו ומה הללו שאין אחיהם כך׳ אנו שאחיהם על אחת כמה וכמה׳
אמ׳ לו הקב״ה לגבריאל גער חית קנה׳ מאי גער חית קנה׳ אמ׳ לו גער בחיה וקנה עדה׳ תלים
דבר אחר גער ח״ית קנה׳ גער בח״יה שדרה בין הקנים שנ׳ יכרסמנה חזיר מיער׳
ר׳ ח״יא בר אבא אמ׳ ר׳ יוחנן אמ׳ לו גער בח״יה שכל מעשיה נכתבין בקולמוס אחד׳ עדת
אבירים בעגלי עמים׳ ששחטו את אבירי׳ כעגלים שאין להם בעלים׳ מתרפס ברצי כסף׳ תלים
שפושטין ידיהן לקבל ממון ואין עושין רצון בעליו׳ בזר עמים קרבות יחפצון׳ מי
גרם להן לישר׳ שיתפזרו בין האומות קרובות שהיו חפצין בהן׳ אמ׳ לו עוד אחרת שלוש
מאות ששים וחמשה שווקים יש בכרך גדול שברומי׳ וכל אחד ואחד יש בו שלש מאות
ששים וחמש בורות׳ וכל בירה ובירה שלש מאות ששים וחמש מעלות׳ וכל מעלה
ומעלה יש בה כדי׳ אמ׳ ליה ר׳ שמעון בר׳ לר׳ ואמרי לה ר׳ ישמעאל
בר ר׳ יוסי לר׳ הני למאן׳ אמ׳ לו לחברך ולחברתך שנ׳ והיה סחרה ואתננה קודש ליי׳ לא
יאצר ולא יחסן׳ תני רב יוסף לא יאצר בבית אוצרו׳ ולא יחסן בבית גנזיו׳ כי
ליושבים לפני יי׳ יהיה סחרה לאכול לשבעה ולמכסה עתיק׳ מאי ליושבים לפני יי׳ ישעיה
יהיה׳ אמ׳ ר׳ אלעזר זה המכיר מקום חבירו בישיבה׳ איכא דאמרי אמ׳ ר׳ אלעזר כל
המקביל פני חבירו בישיבה׳ מאי ולמכסה עתיק׳ זה המכסה דברים שכיסה עתיק
יומיא׳ מאי נינהו סתרי תורה׳ איכא דאמרי זה המגלה דברים שכיסה עתיק יומיא׳
ומאי ניהו טעמי תורה׳ אמ׳ רב כהנא משום ר׳ ישמעאל מאי דכת׳ למנצח מזמור לדוד׳
זמרו למי שנוצחין אותו ושמח׳ בוא וראה שלא כמדת הקב״ה מדת בשר ודם׳
מדת בשר ודם נוצחין אותו ועצב׳ הקב״ה נוצחין אותו ושמח שנ׳ ויאמר להשמידם תלים
לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית׃ אמ׳ רב כהנא משום ר׳
ישמעאל בר ר׳ יוסי ורבנן אמרי׳ אמ׳ ריש לקיש משום ר׳ יהודה נשיאה מאי דכת׳ וידי
אדם מתחת כנפיהם׳ ידו של הקב״ה שפרוסה תחת כנפי חיות כדי לקבל בעלי תשובה מפני
מדת הדין׳ אמ׳ רב יהודה אמ׳ שמואל כל כסף וזהב שהיה בעולם ליקטו יוסף והביאו
למצרים שנ׳ וילקט יוסף את כל הכסף׳ וכת׳ וכל הארץ באו מצרימה לשבור אל יוסף׳
וכשעלו ישרא׳ העלוהו עמהן׳ אמ׳ ר׳ אסי עשאוה כמצולה שאין בה דגן׳ ריש
לקיש אומ׳ עשאוה כמצודה שאין בה דגה׳ והיה מונח עד רחבעם׳ בא שישק מלך
מצרים ונטלו מרחבעם שנ׳ ויהי בשנה החמישית למלך רחבעם עלה שישק מלך מצרים מלכים

על

עלירושלים ויקח את אוצרות בית יי' ואת אוצרות בית המלך וגם את הכל לקח ויקח את כל 151
מגני הזהב אשר עשה שלמה' בא זרח מלך כוש ונטלו משישק' בא אסא ונטלו מזרח
מלך כוש ושיגרו להדרימון בן טברמון' באו בני עמון ונטלוהו מהדר רמון בן טברמון'
בא יהושפט מלך יהודה ולקחו מבני עמון' והיה מונח עד אחז' בא סנחריב מלך אשור ולקחו
מאחז' בא חזקיה ונטלו מסנחריב והיה מונח עד צדקיהו' באו כשדיים ונטלוהו
מצדקיהו' באו פרסיים ונטלוהו מכשדיים' באו יונים ונטלוהו מפרסיים' באו רומיים
ונטלוהו מיונים' ועדאן הוא מונח ברומי' אמ' ר' חמא בר חנינה שלוש מטמוניות
הטמין יוסף' אחת נתגלתה לקורח' ואחת נתגלתה לאנטונינס בן אסוירוס' ואחת גנוזה
לצדיקים לעתיד לבוא' יש עושר שמור לבעליו לרעתו' אמ' ריש לקיש זה עשרו שלקרח'
ואת כל היקום אשר ברגליהם' אמ' ר' אלעזר זה ממונו שלאדם שמקימו ומעמידו על רגליו'
אמ' ר' לוי שלש מאות פרדות לבנות מפתחות גנזיו שלקורח וכולהי אקלידי וקופלי דגלדי פטירי'
אמר ר' שמואל בר נחמני ד'א'ש' אד'יש' לש'ד'ך' סימן' פר' אודך כי
עניתני ותהי לי לישועה — אמר ישי' מאת יי' היתה זאת — אמרו
אחיו' זה היום עשה יי' — אמ' שמואל' אנא יי' הושיעה נא — אמרו אחיו' אנא יי' הצליחה — אמ'
דוד' ברוך הבא בשם יי' — אמר ישי' ברכנוכם מבית יי' — אמ' שמואל' אל יי' ויאר לנו —
אמרו כולם' אסרו חג בעבותים — אמ' שמואל' אלי אתה ואודך — ~~אמר דוד~~ אלהי ארוממך אמר דוד
~~אמרו כולם~~ הודו ליי' כי טוב כי לעולם חסדו' אמרו כולם תנן התם מקום שנהגו לכפול יכפול'
לפשוט יפשוט' לברך אחריו יברך' תניא ר' כופל בה דברים' ר' אלעזר בן פרטא מוסיף בה
דברים' מאי מוסיף' אמ' אביי כופל ומוסיף מאודך ולמטה' לברך אחריו יברך'
אמ' אביי לא שנו לא לאחריו' אבל לפניו מצוה לברך' דאמ' ר' יהודה אמ' שמואל כל המצוות
כולן אדם מברך עליהן עובר לעשייתן' דרש רב עזרא זמנין אמ' לה משמא דר' אמי
וזמנין אמ' לה משמא דר' אסי מאי דכת' ויגדל הילד ויגמל ויעש אברהם משתה גדול ביום
הגמל את יצחק' עתיד הקב"ה לעשות סעודה לצדיקים ביום שגומל חסד עם זרעו שליצחק'
לאחר שאוכלין ושותין נותנין לו כוס לאברהם' אמ' להן איני אברך שיצא ממני ישמעאל'
נותנין לו כוס ליצחק אמ' להן איני אברך שיצא ממני עשו' נותנין לו כוס ליעקב לברך אמר
להן איני אברך שנשאתי שתי אחיות ובאת תורה ואסרה עליו' נותנין לו כוס למשה לברך
אמ' להן איני אברך שלא זכיתי ליכנס לארץ ישראל' נותנין לו כוס ליהושע לברך אמ' להן
איני אברך שלא זכה לי בן' נותנין לו כוס לדויד לברך אמר להן אני אברך ולי נאה לברך שנ'
כוס ישועות אשא ובשם יי' אקרא' אין מפטירין אחר הפסח אפיקימון' אמ' רב
מאי אפיקימון' שלא ייעקרו מחבורה לחבורה' שמואל אמ' כגון ארדיאלי וגוזליא
לרב חנינה בן שילא ור' יוחנן אמ' כגון קליות ואגוזים ותמרים' תנא כותיה דר' יוחנן אין
מפטירין אחר הפסח אפיקימון כגון תמרים קליות ואגוזים' אמ' רב יוסף אמ' רב יהודה אמ'
שמואל אין מפטירין אחר מצה אפיקימון' תנן אין מפטירין אחר הפסח' אחר הפסח הוא
דלא' אבל אחר מצה מפטירין' לא מיבעיא קאמ' לא מיבעיא אחר מצה דלא נפיש
טעמיה' אבל אחר הפסח דנפיש טעמיה אימא לית לן בה קא משמע לן'

נימא מסייעא ליה הקופגנין והדובשנין והאסקריטין אדם ממלא כריסו מהן ובלבד שיאכל
כזית מצה באחרונה׳ באחרונה אין׳ בראשונה לא׳ מיבעיא קא אמ׳ לא מיבעיא
בראשונה׳ דקא אכיל ליה לתיאבון׳ אבל באחרונה דאתי למיכלה אכילת גסה אימא לא
קא משמע לן׳ מר זוטרא מתני הכי אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל מפטירין
אחר מצה אפיקימון׳ נימא מסייעא ליה אין מפטירין אחר הפסח אפיקימון׳ הא אמר מצה
מפטירין לא מיבעיא אחר מצה דלא נפיש טעמיה אבל אחר הפסח דנפיש טעמיה אימא לית לן
בה קא משמע לן׳ מותיבי הקופגנין והדובשנין והאסקריטין אדם ממלא כריסו מהן
ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה׳ באחרונה אין׳ בראשונה לא׳ לא מיבעיא קאמ׳ לא
מיבעיא בראשונה דקא אכיל ליה לתיאבון׳ אבל באחרונה דאתי למיכלה אכילה גסה אימא
ליתלן בה קא משמע לן׳ אמ׳ רבה מצה בזמן הזה דאוריתא׳ מרור דרבנן׳
מאי שנא מרור דכת׳ על מצות ומרורים יאכלוהו׳ בזמן דאיכא פסח אין׳ בזמן דליכא פסח
לא׳ מצה נמי דכת׳ על מצות ומרורים יאכלוהו׳ בזמן דאיכא פסח אין׳ בזמן דליכא פסח
לא׳ אמרי מצה הדר אהדרה קרא בערב תאכלו מצות׳ ורב אחא בר יעקב אמ׳ מצה
ומרור דרבנן לא הכת׳ בערב תאכלו מצות׳ ההוא מיבעי ליה לטמא ושהיה בדרך רחוקה סלקא
דעתא כיון דפסח לא אכלי במצה ומרור נמי לא ניכלו קא משמע לן׳ ורבא אמ׳ לך טמא ושהיה
בדרך רחוקה לא גרעו מערל ובן נכר דתניא כל ערל לא יאכל בו כל בן נכר לא יאכל בו׳ בו אינו
אוכל׳ אבל אוכל הוא מצה ומרור׳ תנא כותיה דרבא ששת ימים תאכל מצות וביום
השביעי עצרת ליי׳ מה שביעי רשות אף ששת ימים רשות׳ מאי טעמא הוה דבר שהיה
בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא׳ יכול אף
לילה הראשון תל׳ לומ׳ על מצות ומרורים יאכלוהו׳ ואין לי אלא בזמן שבית המקדש קיים׳
בזמן שאין בית המקדש קיים מנין תל׳ לומ׳ בערב תאכלו מצות׳ הכת׳ קבעו חובה׳ פיסק
ישנו מקצתן יאכלו׳ כולן לא יאכלו׳ ר׳ יוסי הגלילי אומ׳ נתנמנמו יאכלו׳ נרדמו לא יאכלו׳
היכי דאמי מתנמנם׳ אמ׳ רב אשי קרו ליה (ועני) ולא ידע לאהדורי סברא וכי מדכרו ליה
מדכר׳ אביי הוה יתיב קמיה דרבא הוה קא מנמנם אמ׳ ליה מינם קא ניים מר אמ׳ ליה מתנמנם
בעלמא אנא [illegible] נתנמנמו יאכלו נרדמו לא יאכלו׳

מתניתין

הפסח אחר חצות מטמא את הידים׳ הפיגול והנותר מטמאין את הידים׳
בירך ברכת הפסח פטר את שלזבח׳ ושלזבח לא פטר את שלפסח׳ דברי ר׳ ישמעאל׳ ר׳ עקיבה
אומ׳ לא זו פוטרת את זו ולא זו פוטרת את זו׳

גמרא

אלמא מחצות דהוה ליה כנותר מאן תנא אמ׳ רב יוסף ר׳ לעזר בן עזריה היא דתניא ואכלו את הבשר בלילה
הזה׳ ר׳ לעזר בן עזריה אומ׳ נאמ׳ כאן בלילה הזה ונאמ׳ להלן ועברתי בארץ מצרים בלילה
הזה׳ מה להלן עד חצות אף כאן עד חצות׳ אמ׳ לו ר׳ עקיבה הרי הוא אומ׳ בחפזון בשעת
חפזון׳ אם כן מה תל׳ לומ׳ בלילה שיכול יהוא ככל הקדשים שנאכלין ביום תל׳ לומ׳ בלילה
בלילה הוא נאכל ואינו נאכל ביום׳ ולר׳ עקיבה הזה למאי ליה למעוטי לילה אחר
סלקא דעתא אמינא הואיל ופסח קדשים קלים ושלמים קדשים קלים׳ מה שלמים נאכלים
לשני ימים ולילה אחד אף פסח׳ אוקי לילות במקום ימים ונאכל לשתי לילות כתב

רחמ׳ הזה׳ ור׳ אלעזר בן עזריה אומ׳ ההוא מולא תותירו ממנו עד בקר נפקא ל׳׳
ור׳ עקיבה אמ׳ לך אי לא כתב רחמ׳ הזה הוה אמינא מה בקר בקר שני כדין כל בקר בקר ראשון
משמע׳ אמ׳ רבא אכל מצה אחר חצות לר׳ אלעזר בן עזריה לא יצא ידי חובתו פשיטא
כיון דאיתקש לפסח כפסח מהו דתימא אפקיה קרא מהקישא קא משמע לן׳
הפיגול והנותר מטמאין את הידים׳ רב הונא ורב חסדא חד מתני אפיגול׳ וחד מתני אנותר׳
מאן דמתני אפיגול משום חשדי כהונה׳ מאן דמתני אנותר משום עצלי כהונה׳
וחד מתני אכזית׳ וחד מתני אכביצה׳ מאן דמתני אכזית מאיסורו׳ ומאן דמתני
אכביצה מטמאתו׳ ברך ברכת הפסח פטר את שלזבח׳ ושלזבח לא פטר
את שלפסח דברי ר׳ ישמעא׳ ר׳ עקיבה אומ׳ לא זו פוטרת את זו ולא זו פוטרת את
זו׳ שתמצא לומ׳ לדברי ר׳ ישמעא׳ זריקה בכלל שפיכה ולא שפיכה בכלל זריקה
לר׳ עקיבה לא זריקה בכלל שפיכה ולא שפיכה בכלל זריקה׳ ר׳ שמלאי איקלע׳

אמר ליה פדיון הבן בעו מניה פשיטא אשר קדשנו במצותיו
וצונו על פדיון הבן׳ אבי הבן מבורך׳ מיהו שהחיינו
וקימנו והגיענו לזמן הזה׳ כהן מברך או אבי
הבן מברך׳ כהן מברך דקא מאטי הנאה
לידיה׳ או דלמא אבי הבן מברך דקא מקיים
מצוה לא הואי בידיה אתא לבי מדרשא
אמרי ליה אבי הבן מברך שתים
והלכתא אבי הבן מברך שתים׳

הדרנא עלך ערב פסחים׳

סליקא מסכתא

בעזרת שדי

בריך רחמנא דסייען בריך הוא ובריך שמיה

בגלט שכט שושרש

